Pop. Essai sur l'homme Epitr. 4 vers. 53. pg. 53.

de ses guides trompeurs fuyez la route obscure
et suivez constamment les pas de la nature

V. embl. 8. pag 65.

Epitr 2. vers. 133

La vie est une mer ou dans cette agités
par de rapides flots nous somes emportez
La raison que du ciel nous avons en partage
devient notre boussole au milieu de l'orage.
Et son flambeau divin prompt a nous eclairer
atravers les ecueils peut seul nous ~~eclairer~~ rassurer.

Sur la critiq. chant. 4 ms.

Je loüe avec plaisir reprens avec courage
et fais grace al auteur, et jamais al ouvrage

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Parcere personis dicere de vitiis Juvenal.

Martial lib. 10. Epigr 33.

Hunc servare modum nostri novere libelli
Parcere personis dicere de vitiis

Helius fuse de grand. cicer.

£5

quoad humanum genus incolume manserit
quandiu usus literis honor summae eloquentiae
pretium erit admirabile posteris vigebit
ingenium; et uno proscriptus saeculo
proscribet Antonium omnibus.

adde Embl. 20 pg. 150 v. Severus Cornelius

cicer. de offic. lib. 1. pg 504

v. Agricolam Tacit in f. pag. 395.

Beneficia male locata malefacta arbitror
v. fol. pg. 508 Trat. de fabul. pg 155.

Porta patens esto. nulli claudatur honesto
ob solum primitum caruit Martinus asello

Latto. M. 327-30
(X. 4 & X. 5)

ANDREÆ ALCIATI V. C. EMBLEMATA:

Cum CLAVDII MINOIS *Diuionensis ad eadem* COMMENTARIIS.

Quibus Emblematum omnium aperta origine, mens auctoris explicatur, & obſcura omnia dubiaque illuſtrantur.

EDITIO QVARTA.

Ex Libris Laurentii Deßault . [illegible]
1765.

LVGDVNI BATAVORVM,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Franciſcum Raphelengium.
CIƆ. IƆ. XCIV

AVGVSTINO THVANO, IOANNI GVESLÆO, ET BARNABÆ BRISSONIO REGIÆ

procurationis in ſuprema Gallorum curia Triumuiris, ſacrique conſilij Senatoribus.

CVM poſtremam manum impoſuiſſem meis in Alciati emblemata commẽtarijs, meque horum laborum quos vltrò ſuſceperam non tam pæniteret, quàm certè puderet adeò incõſultò & præcipitanter in lucem miſſos, nullo alio cõſilio vtendum mihi putaui, quàm vt arte aliqua corrigerem ſi quid caſu & temerè malè olim cecidiſſet: quemadmodum ſeſe gerunt qui ludunt teſſeris, quibus in manu non eſt vt ſemper felicem iactũ obtineant. Itaque ſumpto ad cogitandum ſpatio, quantum quidem mihi conceſſum fuit otij ſuperioribus anteactis annis cùm Lutetia Aureliam diuertiſſem ad perſequendum iuris ſtudium, cui me addixeram, dedi operam vt commentarius non omninò malus poſtremò veniret in manus hominnm: quem ſciebam non tam mea opera, cui vix auſim quicquam tribuere; neq. ſtudio vel induſtria, cuius ego mediocritatem confiteor, quàm Alciati I C. clariſſimi nomine apud multos imprimis gratioſum. Cumq. ſit omni homini ingenuo, quiq. animum applicat ad ſcribendum & commentandum aliquid, innatus quidam naturalis amor in libros, quaſi parens in liberos ſuſceptos; ego confecto libello cœpi mecum quærere cui meas probarem vigilias: & ne nihil receptæ darem conſuetudini, de patrono mihi deligendo tum primùm cogitaui: non quòd exiſtimarem dignum eſſe opus quod in arce collocaretur tanquam illa Minerua Phidiæ: ſed quia optimum & honorificum ducerem laudari à laudato aliquo viro, cuius ſuffragia apud bonos omnes vterer. Hunc tandem mihi ſcrupum exemit pro ſua facilitate

963667

ſummoq. in me amore STEPHANVS PASQVIERIVS, Senatus Pariſienſis cauſidicus, vnus ex ijs quos diſertos noſtra vidit ætas: auctor enim mihi fuit vt vos ex omnibus appellarem: multa adiiciens quæ ſine aſſentandi aliqua ſuſpicione non auſim nunc mandare ſcriptis, quia non minus eſſe putem verecundum quædam etiã veriſſima ſilere opportunè, quàm alia commodè & ſobriè dicere. In quo ſi quę ſit à me culpa commiſſa, non poſſum imprudentiæ lapſum deprecari: at fidiſſimi tamen egregieq́ue cordati monitoris ductum, & eius hominis, cui me chariſſimum eſſe ſentio, auctoritatem ſequi, minimè ſum grauatus. Quæ mea quanquam honeſta oratio videri debeat, nonnullos tamen ſuſpicor fore, qui vel iudicium meum, vel etiam verecundiam deſideraturi ſunt, qui ſim auſus meas qualeſcũque nugas, quiſquilias, ineptiasq́ue, quod ait ille, viris ornatiſſimis, digniſſimis, literatiſſimis, cõmittere. ſed illi non tam moleſti erunt, atque, vt ita dicam, ἀκερβοδίκαιοι, ſi ad eam quæ mihi cum Paſquierio intercedit, amicitiam, meúmque propoſitum aduerterint, qui libelli tenuitatem ſub ornatiſſimorum hominum nominibus apparere voluerim: vt quod meo quam humili ſtudio præſtare nondum poſſum, id ſplendore hominum in Repub. maximorũ coner efficere. Quæ enim inuidia eſt ſi arrepta leui aliàs occaſione mihi propitios & ſalutares eos optem qui permagnæ ſunt auctoritatis; vel etiam proponam imitandos in eo in quo nunc verſor munere, vt aliquam laudis partem conſequar, quam vos fide omni ac religione, rerumq́. maximarum experientia ſcimus eſſe conſecuros? Sed multa, fateor, eaq́ue præclara ſunt ei comparanda doctrinæ præſidia, qui vos non dico æquare, ſed imitari ſe poſſe ſperet. cui cogitationi defixus, non ſum adeò temere audax, aut parùm de me cogitans, vt putẽ vnquam me ad eam gloriæ metam peruenturum: ſed ſi quantum vos in ſupremo Galliæ ſenatu poteſtas, ego in hac in qua verſor prouincia conſequar aliquando, non videbor malè bonas horas collocaſſe. Nec verò poſſunt omnes eſſe Thuani, Gueſlæi, Briſſonij, vt qualcunque litium tricas expediant,

expediant, vt res iudicatas animo percipiant, vt legum morumq́. rationes tanquam digitos teneant, vt formulas omnes iudiciorum prudenter & prouidè complectãtur: non ideò tamen quanquam abſimus à perfectione tantorum operum cedendum foro putamus, quin quòd pro iſthac ingenij tenuitate poſſumus, omni animi contentione præſtemus. Et hæc vt miſſa faciam, non parum laboro ne mea pleriſque videatur nimis ambitioſè quæſita libri nuncupatio, atque qui meas merces approbari geſtiã iis qui hoc licitationis tædio facillimè careant: aut perinde ſim affectus, vt qui olim ſordidam & detritam togam impenſiùs oſtentabat, quò honoris fumum captaret. Adhæc non paruum pudoris periculum mihi fortè ſubeundum eſt, quòd non vnum ex vobis aliquem, qui profectò mihi omnium inſtar eſſe poterat, ſed tres coniunctim ſim aggreſſus. Atqui, ne noceat ἄκαιρος εὔνοια, huius facti mei rationem ſi probaturus acceſſero, nunquam verba mihi defutura puto. neque enim prodeo tãquam ludibũdus ille Lacon, qui cùm vnus ad Demetrium Antigoni filium miſſus eſſet, ἓν πρὸς ἕν, nimiùm audacter & improbè reſpondit: ſed ita me comparo, vt qui multiplici anchora ſuum nauigium firmat: aut vt dignitatis ampliſſimæ homines, & animorum coniunctione pares mihi cõciliem hoc tempore, quò cùm ad vos acceſſero percipiam aliquem huius vel gloriæ vel doctrinæ guſtum: aut certè maximas virtutes quibus aliis anteſtatis, ſummas ingenij laudes, aliáque multa & magna rerum pulcerrimarum exempla, quæ in vobis eluceſcunt, mihi proponam ad imitandum. Agedum, AVGVSTINE THVANE, patrone fiſci ornatiſſime, te compellare audeo, quem ad omnem grauitatem probitatemq́ue natura finxit: quem pridem tuo muneri & honori, qui certè magnus eſt, pro dignitate reſpondentem vniuerſa miratur Gallia, vnáque omnes quotquot de ingeniis & virtute aliqua inſigni iudicare poſſunt.

Te GVESLÆE, cognitor Regie ſapientiſſime, alloquor, quem ſuperiorib. anteactis annis ad cælum vſque noſtra euexit Diuio, eademq́. abſentem obnixè laudat:

 quem

quem nunc Senatus Parisiensis suspicit & exosculatur: quem principis opt. max. aula vnum ex iis colit quos consultissimos prædicat. Teq. BARNABA BRISSONI eloquẽtissime, & polyhistor ingeniosissime, quem ex meritis, acumine iudicij, doctrina, fide, boni omnes certatim laudant, industrij admirantur, eruditi complectuntur: quid multa? quos Regis & Reipub. negociis implicatos ad astra vsque tollunt ij quibus est patriæ commẽdata salus, eos adorsus iam liberè conuenio: & glebulam hanc mei fundi certè inopis, necdum satis exculti appendo: cuius quidem apprehensione potestatem vobis facio totum agellum istum meũ qualis qualis esse potest vindicandi. Quò ego, vt verè & ingenuè fatear, studii huius mei omnem metam fixi & locaui: quod si vobis probari sensero, aliorum iudicia nihil moror:

—— & quicquid sum ego, quamuis
Infra Lucilli censum, ingeniúmque, tamen me
Cum magnis vixisse inuita fatebitur vsque
Inuidia: & fragili quærens illidere dentem,
Offendet solido.

Sed quia nihil à vobis agi scio nõ moderatum, nihil non æquabile, nihil quod cum ea quam sustinetis in Republ. dignitate non consentiat, nolim pro mea vnius libidine vel tenuitate splẽdorem clarissimorum vestri nominum obscurare. Si quid igitur à me peccatum fuerit, culpáue aliqua prætermissum, pœnam illam ignoranti debitam, quam de se Thrasymacho Socrates æstimauit, opto mihi irrogari, nimirum qui argui à peritis, ab amicis admoneri, doceri à sapiẽtioribus, sed vestri maximè similibus, è re mea cupiam. Stampis, Idib. April. CIↃ. IↃ. LXXX.

Viri

Viri doctiss. NICOLAI GVLONII literarum Græcarum Lutetiæ Professoris Regij, de his in Alciati Emblemata commentariis.

Ἐννέωρος μεγάλου Διὸς ἦν Μίνως ὀαριστής, Odyss. τ.
τῆς Κνώσσου βασιλεὺς, ὥσπερ Ὅμηρος ἔφη,
ὃς παρὼ καὶ μῆτιν δεδαὼς καὶ ἐπίφρονα βουλήν,
ἀρχομένοις ὁσίους Κρησὶν ἔθηκε νόμους.
τὸν δ' ἡμὸν Μίνω μοῦσαι θρέψαντο, καὶ αὐταὶ
δῶκαν ἑοῖ δάφνης ἱερὸν ὄζον ἔδειν,
ἐκ δὲ πιεῖν κρήνης Ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
οὗ δὲ κορεσσάμενος μοῖραν ἄειρε θεῶν·
εἵνεκα ῥητήρων εἴτ' ἐνθυμήματα φαίνει,
ἐκ χρυσέου στόματος νάματα λαμπρὰ ῥέει·
εἴτε παλαιοτέρων ὑπομνήματα φθέγγεται ἀνδρῶν,
οὐ νέος, ἀλλὰ νόος γηραλέος φρονέει·
εἴτε σαφηνίζει κρυφίων αἰνίγματα μύθων,
μάντις ἀληθείης Οἰδίποδος κρατέει·
αἱ δὲ παρεκβολαὶ Ἀλκιάτου εἰς δαίδαλα ἔργα,
ἀτρεκέως τὸν ἐμὸν μαρτυρέουσι λόγον.

D. GVLONII EPIGRAMMA Latinis expressum numeris.

TER ter nos Iouis auditor rex Gnossius annos,
Mæonidæ vt cecinit Musa verenda, fuit:
A quo consilium, sacros mentisq; recessus
Percipiens, leges Cretibus ille tulit.
At nostrum Musæ Minoëm aluère benignæ,
Cuius Apollinea tempora fronde tegunt.
Dantq; Heliconiadum sacros haurire liquores;
Inde satur retulit munera læta Deûm.
Oratorum igitur siue enthymemata torquet,
Aureus ex sacro defluit ore lepos:
Seu referat nobis veterum monimenta virorum,
Mens cana illius nil puerile sapit:
Siue etiam abstrusas res prorsum ænigmata pandat,
Oedipodem vates veridicus superat.
Explanata quidem Alciati hæc Emblêmata, passim
Testantur me nunc omnia vera loqui.

Vertebat P. Pinellus Vindocinensis.

Stephani

Stephani Pasquier, in supremo Senatu Parisiensi Patroni.

QVAESITOR Minos vrnam mouet. hoc tibi, Claudi,
Emblema in prima fronte notato libri.
Atque hic augusta sedeat sub imagine Minos,
Omnia qui iusto temperet imperio.
Hoc autem cur te sortiri schema velimus,
Si petis, in promptu plurima causa subest.
Nam si Lethæo reuocas Emblemata ab Orco,
Alciatum campis reddis & Elysijs:
Si veterum laudas laudanda, errata repurgas,
Pro merito tribuens præmia cuique suo,
An tu non isto es Minos emblemate dignus,
Qui cum Minoïs nomine, numen habes?

Germani Andeberti, Aurelij Indict. Reg. Præsidis.

An tibi, an Alciato plus, Minos docte, pararis
Nominis & famæ, quis neget ambiguum?
Sic ænigma facis, nodosa emblemata soluens:
Vis solum hoc? tu te vincis, & Alciatum.

Nicolai Quatersolidi præfecturæ Columeriensis Vicelegati.

Te semel vt vidi, facilem doctumque repentè
Agnoui, verbis mellifluumque tuis.
Vt vidi, haud deceptus ego, neque me abstulit error,
Nam bene conueniens tu tibi nomen habes.
Nimirum (ignoscant Charites, Musæque politæ,
Et, si quid peccem, parcat Apollo mihi)
Nominis hoc anagramma tui & cognominis è re est,
O ANIMVS DVLCIS, quem tua scripta probant.

CLAV-

CLAVDIVS MINOS DIVIONENSIS, LECTORI STVDIOSO ET CANDIDO.

PROTOGENEM *pictorem suæ ætate nobilem, tã improbo fuisse studio, tamq́ indefessa pingendi cura diligentiaq́, memoriæ proditum est, vt Apelli parem in omnibus futurum dicerent, si manum de tabula tollere potuisset: adeò vtile in omni vita humana instituto vulgatum illud, μηδὲν ἄγαν, vt Isocratea in compositione cura diligentior à plerisque reprehendatur. Quod ideò à me dictum volo, amice Lector, vt planum tibi faciam, quis meæ commentationis in hæc Emblemata modus à me sit adhibitus: in quo nimirùm è multis quæ facilè cogere citra negotium poteram, ea duntaxat in suos locos contuli, quæ ad rem præsentem magis accommodata viderentur. In quo malui breuiùs omnia persequi, & leuiter attingere, quæ nemini esse ignota suspicabar, quàm quasi ἐκψῳδεῖν, perq́ locos cõmunes identidem exspatiari. Sed ne te pluribus morer, non erit alienum, si re ab ouo ducta, quod aiunt, huius meæ lucubrationis consilium explicem, vt eadem via compertum habeas, quid quantúmque in literis contenderim, quosq́ labores hactenus incredibili facultatum penè omnium inopia laborans in ipsis pueritiæ meæ rudimẽtis sum perpessus. Quo tempore cùm sperarem me liberatum iri difficultatibus &, penè dicam, miserijs, quibus exerceri & interdum obrui pupillus solet omni parentum ope destitutus, manendum quasi aliqua in vigilia mihi statuebam, neque animum ita deijciebam, vt à liberalium artium studio penitùs auocarer: tametsi neque fortuna, neque alia melior occasio hunc mihi fructum, quem Dei beneficio videor consecutus, haud quaquam polliceri videretur. Nam me (anno ætatis duodecimo) per septennium ferme ad inferiores relegatum scholas, & nodis, quibus me expedire non nisi serò admodum potui, detentũ constrinxit inimica & certè molesta sortis conditio, quæ studia mea nescio quo veterno quasi sopita & fermè extincta reddidit. Quibus tamen*

in

in ærumnis sic animus occalluit, vt septem anni citiùs elapsi sint, quàm meum me otium tam malè collocasse senserim. Quæ quanquam vera sint, tamen cùm exantlatos à me labores in memoriã reuoco, est certè quod summo & præpotenti Deo immortales habeam gratias, qui me hoc veluti gyro includi primùm voluerit: atque me, quanquam ea ætate nimium rudem, nec dum satis cõfirmatum, prouinciam suscipere concessit, ad quam partim ætatis imbecillitate, partim etiam ingenioli modulo ac captu omninò eram ineptus. Postquam enim linguæ Latinæ & Græcæ, Mathematum & Philosophiæ peripateticæ rudimenta delibassem, earumq́; disciplinarum cognitionem aliquam certè mediocrem percepissem in palæstra viri literatissimi L. Baëzæ, Hispani hominis (cuius in Logicis & Arithmeticis commentationes in lucem edita à doctis commẽdantur) opportunitatem aliquam sum nactus ea omnia recoquendi sedulius, quæ per triennium & eò plus in Philosophico stadio primùm hauseram. In quo quidem diuturna certè, parumq́; vtili meditatione retexendo, hærendum mihi diutius fuit quàm vnquam cogitassem, vt quasi scopulũ Sisyphium toto fermè septẽnio effractis penè viribus voluerem. Quæ tamen à me dicta, nolim à quoquam sic accipi, ac si quas in studiis ærumnas pertuli, tam molestè ferre debeam: nihil enim est quod tanti faciam labores nescio quos, aut spontaneas illas molestias, quæ studiosos comitari solent: quanquam tamen (vt id ingenuè ac liberè) dubius sim an ratione aliqua conqueri mihi liceat, quòd fortunam non tam iniquam habuerim, quàm ingenium inani admodum & rusticano quodam pudore præpeditum. Dei enim optimi maximi beneficio (cuius munere ac dono sum id quod sum) recreari paululum occepit ingenij mei languor: & ita hucusque perueni, vt nunquam me pœnituerit tãtillis laboribus adeptum studiorum fructus vberiores quàm vnquam cogitassem: non quòd ingenio me valere iactẽ (quod in me quàm sit exiguum, planè sentio) sed quòd mihi nasci contigerit tempore feliciore, quo inciderim in præceptorem cordatissimum, multiplici rerum cognitione locupletem. &, quod in maximis duco, cui meum studium probari haud dubiè perciperem. Ex eo itaque cùm excessi, quantum in me fuit, bonorum auctorum Græcorum Latinorumq́; pomœria libero & quieto animo peruolutaui, erat enim mihi otij satis: bibliothecas virorum aliquot eruditorum adij, quantum mihi concessum fuit: & eruditionis alicuius comparandæ instrumenta quàm plurima perquisiui, eaq́; auidè arripui, quasi diu-
turnam

turnam sitim explere cupiens, vt ea mihi nota essent, quorum postea vsum aliquem, quanquam admodum mediocrem, sum diligentia & studio consectatus. In his itaque cùm mihi viderer aliquantò implicatus, deq́; multis multa consultarem, commodè incidit in manus meas Alciati liber Emblematum, quem recèns nobis Lugduno aduectũ, & aliquot annis antè, Parisiis excusum, noueram à philologis omnibus non nimimùm commendari. Quem cùm de manibus ferè non deponerem, & multa in eo perobscura deprehenderem, in quibus hærebam diutiùs, & in multis nitendo sudans, quòd tunc quos vellem imprimis libros non haberẽ, sciscitabar ex Leodegario Agathochthonio, Benedictino Diuionensi, homine verè pio, & in Hebræa, Græca, Latinaq́; lingua non mediocriter versato, vnde mihi omnes nodi & scrupi dissolui possent. Ille quidem de nonnullis me liberè admonuit, sed hoc maximè, vt fontem ipsum, si fieri posset, adirem, ex quo nimirùm Emblema quodque sumptum esse constaret: & Alciatum Alciato interprete, quoad eius maximè fieri posset, enarrarem: id est, Alciati scripta alia, quò id præstarem commodiùs, sedulò & accuratè voluerem: vtq́; ingenij vires periclitari paterer, meq́; nihilo segniùs exercerem, cùm studia mihi alia grauiora non suppeterent, ipsa omnia Emblemata scholijs & commentariis illustrarẽ. Cuius viri consilio primùm non leuiter inflammatus, primas lineas (quantum per ætatem certè tenellam & consilij inopem licebat) ducere incepi: in quo primo impetu satis mihi sum conscius, me non secus atque vrsinum fœtum inconditum planè & informem peperisse. Quòd enim mihi hic auctor impensissimè placeret, eum summa perlegi auiditate: cuius opes admirabiles vt accuratiùs & meliùs aperirem mihi, alios plerosque qui ad hoc argumentum tam plausibile facere videbantur, deuoraui: pérque multas Philologiæ areas locupletissimas summa cum voluptate exspatiatus, ad extremum id mihi lucrifeci, quod nunquam fuissem consecutus, nisi animum ad hanc rerum explicandam difficultatem applicuissem. Et quidem non potuit hic liber vel ob argumenti splendorem varietatemq́; vel auctoris nomen clarissimum apud omnes qui non sunt alieni à Musarum amœniorum choro, non gratissimus esse: cuius lepóres & concinnitatem eò pluris facio, quò video maiorem cum voluptate vtilitatem in eo cõiunctam, quàm aliis penè innumerabilibus qui quotidie manibus teri consueuerunt. Quis igitur mihi iure succenseat, aut paulò etiam iniquiùs frontem corruget, quòd aliquas horas in eo explanando
nando

nando collocarim? Non enim meam qualemcunque industriam & studium ab hoc genere scriptionis putaui vnquam alienum esse debere, quanquam non parum in eo esse difficultatis agnoscerem, quæ nisi ab homine & otio & literis abundante, vix solui posse videretur. Quòd si quis, vt sunt varia & iniqua ferè hominum iudicia, animo reputet commentarium nullo labore à nobis absolutum, censeatq; id operis quibuslibet aut etiam Grammaticulis committi non minus quàm mihi potuisse, vehementer errat. Quotus enim quisque est (absit arrogantia dicto) qui vel Ethicæ disciplinæ aut physiologiæ ignarus, ne dicam historiæ aut linguæ Græcæ prorsus inscium, qui vnum aut alterum Emblema pro dignitate enarrarit? At vt isthæc missa faciam, quis noster in eo explicando & illustrãdo libello conatus fuerit & industria, vt eruditos non latuerit, ita imperitis non potest non esse perobscurum & valde ignotum, qui non plus ea de re quàm cæci de coloribus iudicent. In quo si non ingenij dexteritas aliqua vel rerum peritia melior elucescat, certè diligentia quædam obseruari non obscurè ab iis potest qui sunt æqui rerum æstimatores. Id verò maximè, nisi fallor, perspicuum erit in obseruãdo fonte & origine cuiuscunque Emblematis, in comparandis vtriusque linguæ auctoribus, qui magnum videbantur adferre adiumentum ad singulas notas & explicationes, vt denique in cumulandis iis locis, qui sparsim apud Alciatum in scriptis aliis prolixissimis habeantur. Quæ cùm dico, scio equidem quid mihi obiici hoc loco possit: quasi qui velim diligentiam ab omnibus approbari meã, vt nihil omninò concedam iis qui in eo libello primùm enarrando elaborarunt, suamq; nobis industriam probauerũt. Certè, vt verum fatear, modestiùs de me sentio, quàm vt velim incidere in minimam arrogantiæ suspicionem: sed vt aliorum ingeniorũ sum candidus æstimator, ita velim hoc mihi tribui concediq;, vt de me non falsa iactãti, mihi credatur. Ne enim dissimulare videar, scio ante annos octodecim, Sebastianum Stokamerum Germanum in aliquot Alciati Emblemata scripsisse commentariola (sic enim appellat) familiariter admodum & studio facili concinnata: sed an fuerit auctoris mentem, & argumenti splendorem secutus, aliorum esto iudicium. Loquor de Tornesii Lugdunensis Typographi editione, non de alia quadam quam ante aliquot annos adornauit Plantinus hac nostra ætate diligentissimus Typographus: ea enim aliquot accessionibus longè alia est quàm prior: quod non erit obscurum ei qui editionem vtramque conferre volet. at

let. at vel posterior, vtut sit, ea est tamen, vt eruditorum oculis non satis digna videatur. Sed esto; scripsit Stokamerus ille in aliquot Emblemata, non tamen attigit omnia: siquidem fortè diuinare non potuit quid in aliis auctor sibi vellet; ita quædam perobscura sunt, vt vel multa rerum cognitione, vel Delio natatore sit opus ei qui ea commodè velit explicare. Adhæc, etiamsi Bartholomæus Anulus, vir eruditus, breuibus verbis, omnium ferè Emblematum sententiam complexus sit, eum tamen non puduit aliquot intacta omninò prætermisisse, quam ob causam nescio, nisi quod verissimum esse video quod vulgò dicitur, Docti est etiam quædam ignorare: vel, vt cum Poëta, Non omnia possumus omnes. Nihil enim moror Iesuitanæ familiæ sodalem aliquem, quem accipio ante annos sex in hac Academia publicè interpretatum hæc eadem Emblemata: sed tamen quædam, non omnia attigit: quamnam ob causam nescio, nec vt sciam sum admodum sollicitus: me tamen non fugit, si persecuturus esset quod inceperat, aliorum quorundam industria ei fuisse vtendum, aut certè vigilias maximas eum impensurũ in explanandis rebus tam variis, tamq; ingeniosè ab ingeniosissimo Iureconsulto excogitatis aut efformatis. Quod tamen dictum nolim, vt Iesuitæ illi quicquam detrahi velim (quandoquidem lubens faueam literatis omnibus, cuiuscunque professionis & instituti habeantur) non hoc dico, inquam, vt mihi canere videar, qui nihil aliud possim de me asserere, quàm quod ingenio penè nullo sim: & si quid sit, illud diligentiæ cupiam velim tribui potius quàm acumini aut dexteritati. At si ad iustam carminum tam lepidorum explicationem multa deesse obiecerit aliquis; dico, nihil esse quod omnibus numeris absolutum dici & perfectum possit. Sum equidem, vt verè dicam, quod potui, consecutus, nullumq; vnquam laborem in bonis auctoribus euoluendis, qui in hoc mihi possent esse commodiores, effugi, vt ipsam auctoris mentem elicerem: quam si nondum assecutus omni parte videar, tamen quantum à me fieri potuit, conatus sum, vt eo nomine nostram qualemcunque diligentiam doctis non nimium morosis probatum iri confidam. Quam si gratam studiosis, vt vtilem spero, & aliqua dignam approbatione intellexero, efficient profectò, vt qualiscunque nostra industria excitetur ad eam commentationem non modò illustrandam, sed etiam locupletandam. Quid enim desperem studium eiusmodi gratum fore, cùm res per se iucunda & fructuosa mirabiles amores in animis eorum qui sunt ingenui & liberales, excitet? Laudatur à nobis

Orator,

Orator, Poëta, Historicus, Philosophus, aut aliquis alius scriptor, si γνώμαις insignioribus tanquam stellulis effulgeat & splendescat: quæ cùm alicubi leguntur, digito aut transuerso calamo notari solēt, vt memoriæ commodiùs infigantur, & citiùs occurrant, cùm iis opus erit. Atqui has sententias non passim, nec semper, nec vbiuis reperire est facile, cùm nullum sit Emblema, quod præter sententiam non afficiat animum rei nouitate, & egregia quadam antiquitatis cognitione. Adhæc γνῶμαι sunt interdum obscuriores, neq. omnibus peruiæ esse possunt: Emblema aut subiectæ picturæ causa, aut carminis ἑρμηνείᾳ aut ἐπιγραφῇ, aliquam facilitatem habet, in qua possit animus conquiescere. Proinde non mirum videri debet, si hoc scribendi genus & Alciato, & viris plerisque grauibus admodum placuerit, vt aliquid eiusmodi ludis eruditis consequi possent, quod studia grauiora dulci (vt ita dicam) lenimento reficeret. Id enim simile præstitere post Alciatum Gulielmus Perrerius Tholosas, qui Morosophiam centum Latinis & totidem Gallicis tetrastichis conscripsit. Hinc pegma Costalij habuimus, hinc Bartholomæi Anuli pictam Poësim egregiè & sollerter elaboratam: mitto enim Bocchij laudatum ingenium, qui in hoc genere summũ se artificem præstitit: postremoq; omnium optimè post Alciatum, si quid mihi credendum sit, Ioannes Sambucus, & Adrianus Iunius, sua nobis Emblemata cuderunt, quibus nihil ingeniosiùs aut accuratiùs adinuentum, nihil diligentiùs elucubratum aut absolutum esse constat. Sed vt superior [illegible]tate Alciatus fuit, ita, ni fallor, se priorem & ingenij sollertia, & doctrinæ laude præstitit: quem cùm hoc in genere primas tenere dicam, quas suo iure mihi repetere videatur, non est quòd quis suspicetur me nonnihil famæ doctissimorum huius seculi virorum Iunij, Sambuci, Achillis Bocchij detraxisse. Id verò studij genus nisi fuisset liberale censendum & docto homine dignum, noluissent ipsi profectò viri tanti suam industriam contulisse, aut bonas interdũ horas collocasse in iis quæ nihili faciẽda esse duxissent. Sed de his iam satis.

Consilium & methodus horum Commentariorum.

Superest vt breuiter totam nostræ commentationis rationem explicem, iisq; respondeam quos ad obtrectandum citiùs quàm imitandum paratos fore præsentio. In hac tota ineunda ratione nihil magis obseruandum esse duxi, quàm scrupos omnes & mæandros difficiliores, vt locos etiam obscuros enarrare, & Emblematum penè omnium originem ex suo fonte ductam repetere, postremoq; vsum cuiusque loci & sententiæ facilem pro virili parte

adiicere.

adiicere. Quàm verò perspicuè & commodè id à nobis tentatum sit, non dico perfectum, alij viderint: aliquid certè laboris & diligentiæ obseruari non obscurè potest, doctrinæ nullam mihi tribui dariue laudem postulo: in quo tamen ab iis qui seriò docti sunt & literis politioribus exculti, faciliùs aliquam gratiam impetrare mihi videbor, quàm imperitis & quibusdam nebulonibus, qui omnia non modò temerè vellicant, sed, quod ait Comicus, nisi quod ipsi faciunt, nihil rectum putant. Nullum adhuc scriptorem legi, qui cuilibet in omnibus satisfecerit. Nam in multis cura aut labor desideratur, in aliis ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peritia, vel Latinæ proprietas: in aliis denique multorum auctorum lectio, aut historiarum cognitio: quasi verò virtutes hæ omnes singulæ in singulis tam facilè deprehendi possent. Non enim me latet in Virgilij poëmate, Seruij Grammatici diligentis & accurati operam sæpenumerò desiderari: quemadmodum nec desunt, qui itidem in Porphyrionis & Acronis commentariis in Horatium obseruent: sed certè hi mihi vidētur molestissimi censores, qui cùm nihil faciant, nulloq; se labore nobis commendent, importunè tamen de aliorum scriptis conquerantur. Non tamen vt mea qualicunque commentatione præiudicatum alicui velim, quasi mea tam vnicè probē, vt nolim aliquando vel emendari, vel castigari. A qua suspicione quantum abhorream, qui me propiùs agnouerunt, facilè liberabunt: qui nihil aliud à doctis requiram, quàm vt hasce minutias sua reprehensione in quibus erratum fuerit, aliquando dignentur: vt in iis recognoscendis parem diligentiam atque operam impertiam. Non enim nostros errores emendari feremus impatienter; neque nos vllo modo piguerit audire potiora suggerentem & meliora: vt nec molestum erit priorem sententiam commutare, si quid minùs accuratè tractatum aut expensum à nobis quispiam conqueratur. Quod dum facio, videri nolim in publica literarum causa præuaricari, & ea docere quæ aliquando putem dedocenda. Quod tamen nec sine exēplis nec rationibus me præstaturũ intelligent, si modò adsit aliqua in iudicando æquitas, cùm nemini dubium sit, posteriores cogitationes meliores esse: & in monumentis veterum legamus, Hippocratē artis medicæ principem quædam à se nō satis diligenter tradita, primùm emendasse, ne cæteri etiã in idem impingerent. Idē factũ à M. Tullio meminimus, qui cùm Rhetorici libri, quos adolescēs scripserat, nō satis placerēt, vt minus elucubratos de[illegible] magna parte maluit, quàm corrigere, scripsitq;

accuratiùs

accuratiùs libros alios oratoris, quos tanti fieri à doctis agnoscimus. Sed & Fabius duos libros à se primùm De arte dicendi scriptos, quòd non satis probarentur, expunxit, & duodecim illos vtilissimos nobis magno studiosorũ omniũ applausu dedit, in quibus videtur & priores emendasse, & perfectius aliquid reliquisse. Quod illis igitur tantis viris laudi datum est in suis retractandis, non debet nobis esse damno vel fraudi, vt meminerint quorum maximè interest, doctiores permulta scire, non tamen omnia. Itaque vt seueriorem omnem obiurgandi ansam praecludam, subinde Horatianum istud apud eum qui sit reprehensurus, oppono, vt & seipsum norit, & errata mea me non deprecantem sustineat:

Siquid nouisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his vtere mecum.

Lutetiae CIↃ. IↃ. LXXX.

SYN-

SYNTAGMA

DE SYMBOLIS:

STEMMATVM ET SCHEMATVM RATIONE, QVAE INSIGNIA SEV arma gentilitia vulgò nominantur: Deque Emblematis.

DE SYMBOLIS & rerum notis nonnulla plerique scripserunt: eorum tamen nemo est adhuc, quod sciam, qui eam rationem & argumentum sit accurata disputatione persecutus. Id vt praestare quodammodò possim, quòd videam eas partes hoc loco mihi demandatas, de inuentione symbolorum, eorumque vsu & fine quaedam, si non accuratè, at certè breuiter dicenda mihi videntur, ne subinde cogar anxiè repetere quae semel dixisse satis erit.

Quae fuerit inuentio prima Symbolorum.

COMPERTVM quidem nobis est vel sola coniectura, primos illos homines, sed potissimùm Aegyptios & Chaldaeos, qui in schola Memphitica philosophati sunt, imò ante expressam notarum aut characterum inuentionem & scripturae vsum, reperisse symbola quaedam rudia, vt animalium, vel siderum, vel rerum aliarum, quae ἱερογλυφικὰ, id est, sculpturas sacras appellarunt: quod primùm ab his factum esse constat, ne ab imperita multitudine mysteria & arcana sapientiae, quam colebant puris animis ac manibus, facilè profanarentur, sed ab iis duntaxat intelligerentur, qui sacris iisdem initiati essent. Quarum rerum initia prima fuisse admodum rudia & simplicia nemo ambigit, qualia solent esse rerum paenè omnium principia, quae à rebus minimis orta tandem progressum ampliorem, & certè maiorem consequuntur. Quod nobis planum esse poterit, si eam inuentionẽ, quam Aegyptiis & Chaldaeis acceptam tribuimus, conferamus cum ornatu, & accurata expolitione, quam huic praeclarae inuentioni Graeci adiecerunt, tanta profectò cum venustate & apparatu, vt posteriores Graecorum cogitationes prioribus his, & fermè incultis Aegyptiorum signis praeferre nõ dubitemus. Eo enim factum esse crediderim, quòd etiam inuento scripturae vsu à curiosis quibusque ingeniis, sed maximè philologis, Imperatoribus, ducibus, & aliis etiam, quibus politior quaedam literarum cognitio, rerumque meliorum elegans & culta natura placuit, auctus sit & asseruatus non sine literarum politiorum ornatu is ἱερογλυφικῶν vsus. Ad quam philologiae partem quodam modo hoc Syntagmate declarandam (non enim mei pudoris est magnum quidpiam de me polliceri. quicquid sit, velim studiosi aequi consulant: nam aliis fortasse trado lampada, qui perficient quod hìc à me inchoatum potiùs quàm perfectum) fingamus primum nobis aliquem ordinem familiarem, vt eruditos homi-

B nes,

nes, & maximè rerum antiquarum ſtudioſos hac qualicunque, ſed tamen familiari commentatione iuuemus.

Quid SYMBOLVM, *& quotuplex ſit huius vocis acceptio.*

SYMBOLVM ita Græci definiunt: σύμβολον ἐστὶν ἐξ οὗ ἐστὶν ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γνῶναι; eſt id quo aliquid coniectamus & cognoſcimus. Vocabuli huius multæ ſignificationes occurrunt: ex quibus hæ ſunt in primis. Symbolum accipi vulgare eſt pro ſigno quod epiſtolæ, vel vaſi, aut dolio, aut ceteris eiuſdem generis imprimitur, ne reſignentur à quibus minimè oporteat: idque nos vulgari lingua Marquam nominamus. Deinde pro bellico ſigno, quam Teſſeram vocant, Gallis *Mot du guet.* Tertiò idem ſonat ac collatio vel pecunia, qua plures in vnum conferunt ad epulas & conuiuia celebranda: quo ſenſu plerique viri eruditi etiam ſymbolum, & ſymbolam, vſurpant neutro & feminino generibus, & quibuſdam rationibus confirmant, Symbolam dedi, apud Terentium, non Symbolum dedi, eſſe legendum. Quartò, Symbolum nuptiarum annulum ſignificat. Quintò, coniecturam ſeu indicium, quo prænoſcimus aliquid, vel coniicimus, vel obſeruatione dignum putamus, quo ſenſu ad res varias transferri teſtantur auctorum monimenta. Sextò, pro Principis numiſmate ſumitur. Septimò, pro argumento, ſeu etymo, ſeu denique vaticinio aut nota quadam qua quidpiam occultatur, ſed tamen doctis auribus intelligendum proponitur; quo ſenſu poſtremo nos Symbolum ad Emblematis naturam accommodamus, & veluti ad finem noſtri huius Syntagmatis explanare conamur.

De Symbolis Ægyptiacis.

OBSERVAMVS itaque à ſapientibus Ægyptiis ſymbola primùm fuiſſe vſurpata illa, quæ ἱερογλυφικὰ nuncupabant, quibus ſuam raram illam quidem & reconditam ſapientiam ſolis iis agnitam eſſe volebant, qui ea ſe dignos præſtarent. Ab ea enim conſultò & prudenter hiſce ingenioſis & eruditis ſymbolis, vti iam admonui, profanum vulgus arcebant: eoque modo arcana illa doctrinæ reuera primæ & arduæ, caſtis beneque rotundis auribus & præparatis animis excipi volebant. Inſignis eſt apud Clementem Alexandrinum locus 5. Strom. quo loco ait, Ægyptios & Hebræos ſymbolis vſos fuiſſe reconditis, vt ſapientiæ diuinæ eos participes efficerent, qui rebus ſacris initiati eſſent. Addit etiam nefas exiſtimatũ Platoni, eum qui minimè purus eſſet, ad purum quidpiam attrectandum accedere: quam ob cauſſam ſacra vaticinia ænigmatis reddita olim fuiſſe cõſtat, nec vera myſteria oſtendi iis ſolita, qui temerè & impudenter accederent, ſed qui primùm purgati eſſent, ſeſeque diligenter præpararent. Obſeruat idem eos, qui ab Ægyptiis docerentur, primùm quidem arripuiſſe viam & rationem, quæ vocabatur ἐπιστολογραφικὴ, id eſt ad epiſtolas ſcribendas comparata methodus: alteram, qua ſacerdotes vtebantur, id eſt ἱερογραμματεῖς: tertiam & poſtremam ἱερογλυφικὴν nominabant, id eſt ſacram quandam ſculpturam vel cælaturam: ex quibus maximè celebris fuit ea quæ συμβολικὴ dicebatur. Longior eſſem, ſi exempla Clementis vſurparem, quæ eadem pænè ſunt apud Orum Niliacum. Sed vnum id duntaxat. Omnes quotquot vetuſtis temporibus de rebus diuinis aliquid ſcriptis mandarunt, tam Barbari quàm Græci, rerum principia occulta eſſe voluerunt, & ipſum verum (τ' ἀληθὲς) ænigmatis, ſignis, ſymbolis, & allegoricis quibuſdam figuris tradiderunt. Eadem fuere celebrata illa Græcorum oracula: quæ

la: quæ cauſa eſt cur Apollo Pythius cognomẽ λοξίας habuerit, eò quòd obſcurè ac obliquè reſponderet. Cum Clemente illo polyhiſtore vnà coniungam Plutarchum, qui diſputatione περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος idem omninò docet, interque alia oſtendit hoc veterum Ægyptiorum inſtitutum fuiſſe, vt ab iis legerentur reges vel ex ordine ſacerdotum, aut eorum qui militiæ nomen darent: eò quòd illi ob fortitudinem, hi verò ob ſapientiam magni ac celebres haberentur. Si quis è bellicoſis rex crearetur, ſtatim ſe ſacerdotibus erudiendum dabat, idemque ſapientiæ particeps efficiebatur, eius inquam ſapiẽtiæ quæ fabulis pleraque occultabat, & obſcuro quodam verborum inuolucro veritatem complectebatur. Hæc eius verba: εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων, καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις ἐχούσης. Quod certè ipſi notant, cùm Sphinges ad templorum limina locant: innuũt enim eam, quam de rebus ſacris doctrinam profitentur, ea ſapientia conſtare, quæ obſcura ſit, & inuolucris quibuſdam lateat.

De Pythagoræ ſymbolis.

CERTE antiqua illa Pythagoræ ſymbola huius Philoſophiæ vſum non minimum præbuere; quæ cùm à Tyrrheniis (apud quos fuit educatus, teſte Plutarcho) aut ab Ægyptiis, vt relatum eſt ab Iamblicho nobili Philoſopho, accepiſſet, ita excoluit, vt magnam ſuæ doctrinæ partem hiſce myſteriis occluſam eſſe voluerit. Tradit enim idem Iamblichus, eos olim deſignaſſe per nauis gubernatorem, ſupremum Deum, primum motorem, & primam illam cauſam rerum omnium; vt oſtenderent omnia Dei prouidentia curaque adminiſtrari: vt per mundi lutum, materiam aptam ad generandum, ipſumque corpus intelligi volebant. Atqui & interdum non alio ſymbolo Deum deſignabant, quàm oculo depicto, cui & baculum ſeu ſceptrum ſubſtituebant: quandoquidem Deus vnus eſt, qui omnia videat, & penes quem ſit præcellens & regia dignitas. Nonnulli tamen ſtantẽ baculum ad aliud referunt, nempè ad naturam diuinam ἀφθαρτον καὶ ἀκίνητον, id eſt mutationi minimè obnoxiam, & quæ nunquam labefactari aut imminui vllo vnquam pacto poſſit. Hanc Ægyptiorum Philoſophiam Chæremon complexus eſt, vt & Orus Apollo Niliacus: auxit Pythagoras, illuſtrarunt excellentes quidam Philoſophi, & ſcriptores nobiles Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Pauſanias, Porphyrius, Plinius, Appuleius, Plutarchus: quamque noſtra ætate pænè intermortuam magno labore ac induſtria, imò verò admirabili pæneq. diuino ingenio excitauit, ſuiſque perfecit numeris Pierius Valerianus, magnis illis Hieroglyphicôn Commentariis. Cuius primæ ſapientiæ vſum, ne id diſſimulare videar, retinuerunt multò ante Pythagoram Moſes, Salomon, aliique Hebræorum ſapientes: ſunt & qui de Chaldæorum ſymbolis ex Pſelli commẽtariis, quibus magica oracula ſeu Chaldaica Zoroaſtres exequitur, nonnulla poſteris reliquerunt. Sic enim ex figura plantarum, florum, animalium, ſtellarum, rerumque aliarum pleraque inuoluebant, vt minimè putem commodius ſapientiæ veterum quaſdam reliquias ad noſtra vſque tempora tranſmitti potuiſſe. Id verò ſi quis velit oſtenſum eſſe aliqua exemplorum farragine, ſtatim colliget, pro fertilitatis ſymbolo Papauer vſurpatum, Cupreſſum pro morte, Oliuam ſignum pacis, Laurum & Hederam ingenij ſemper virentis, Malum cotoneum connubij, notam iiſdem

 habitam

habitam fuisse, vt Satyrum vel Capram libidinis, Leonem terroris, iracundiæ, dominatus: Solem anni, Lunam mensis, & cetera alia longè multa, quæ immenso labore pariq. doctrina idem Pierius executus est.

Vnde profectus Stemmatum vsus.

EX QVO factum esse constat, vt sapientes quique posteri inventioni huic tam ingeniosæ multum ornamenti adiecerint suis tum libris, tum disputationibus: sic etiam permulti nobiles & generosi, viriique principes, qui bellicis olim negotiis præfecti sunt, vt etiã hodie, qui eundem dignitatis gradum obtinent, quò sui nominis atque familiæ splendorem quam latissimè propagarent, stemmata quædam & symbola sibi vsurparunt. Et certè omnibus pænè gentibus in more positum fuit, vt speciale aliquod signũ militare haberent, quo faciliùs cogi possent, & in vnum conuocari locum milites, qui vel sparsi vel fusi extra castra essent. Occurrit mihi quod Diodorus Siculus 1. Βιβλιοθ. retulit, quo loco initium eiusmodi schematum videtur repetere à temporibus Osiridis, his planè verbis: τὸ δ᾽ οὖν Ὀσίριδι συνεστρατεῦσθαι δύο λέγουσιν υἱοὺς Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα διαφέροντας ἀνδρείᾳ ἀμφοτέρους χρήσασθαι τοῖς ἐπισημοτάτοις ὅπλοις ἀπὸ τινῶν ζώων οὐκ ἀνοικείαν τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμίᾳ. Pindarus enim testis est Amphiaraum in expeditione Thebana pictum draconem in clypeo circumtulisse: Statius Capaneum hydræ; Polynicem Sphingis imagine, vsos in scutis fuisse. In bello Troiano Agamemnon pictum habebat in scuto Leonem vnà cum epigrammate, οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν: Vlysses delphinem: Typhonem Hippomedon ore fumos efflantem: Perseus Medusæ vel Gorgonis caput. Neque enim dubium potest esse quin & ceteri Nobiles suæ insignia familiæ, seu symbola quædam propria sibi vendicarint. Homerus alter 8. Æneid. id minimè sibi prætermittendum putauit, cùm Turni auxiliares copias memorat, quorũ hominum arma signaque diligenter & studiosè persecutus est. Cimbrorum & Teutonum bello illo horribili, quod in Mario Plutarchus describit, id memoria dignum notat, eos populos, quanquam immanitate barbaros, suis in peltis, scutis, aliisque id genus bellicis instrumentis, non modò nitorem armorum fuisse, sed & depictas ferarum imagines. Nonnulli putant Marium primum Aquila pro schemate vsum, vt præter ceteros testis occurrit Val. Maxim. Primis enim imperij Romani temporibus, in expeditionibus bellicis cùm educenda esset acies, aut etiam manus conserendæ, pro signo, fœni manipulis vtebantur: vnde legiones manipulares primò appellatas esse constat. Sed cùm incrementum aliquod cepisset imperium, signa alia sibi finxerunt, qualia fuere Lupi, Equi, Capri, Minotauri, pro vario Principum arbitrio, qui militibus præficiebantur. Sed vt ea demum Aquila vsurpari cœpta est pro publico & perpetuo imperij Romani symbolo; sic vsus inualuit, vt quæcunque legio distinctas insignium notas haberet. quod posteris ita transmissum est, vt eius rei memoria, quanquam longa temporum intercapedine, longoque spatio, & pænè vetustatis obliuione demersa, scriptorum beneficio tamen nondum intermori potuerit. Dio tradit in Pompeij Magni annulo expressa fuisse trophæa tria, vt antè idem Sylla dictator fieri sibi curarat. Plutarchus verò ait in eo summi pretij lapillo, qui Pompeij fuit, quique post mortem eius, Cæsarem coëgit ad lachrymas, Leonis conspicuam fuisse imaginem ensem tenentis. Quod genus doctrinæ reconditioris quanquam plerique ludicrum esse censeant, ausim tamen dicere id sapientibus

pientibus olim hominibus familiare habitum pro certo constare: quod declarant erudita & literata illa symposia: quo maximè nomine Principibus digna videri debet ea exercitatio, quos si verè Principes agant, literatis colloquiis suas epulas condire par est: non vt inertes quidam aulici, & (quod dicebat ille) arietes in aureo vellere, qui lapillis & tesseris, qui cubis & foliorum lusu non modò totos dies terunt, in quibus luditur quidem, sed interea permultum otij & pecuniarum impenditur, multoque plus temporis insumitur, quàm necesse esset; cùm in ea symbolorum doctrina exercenda, & liberis hominibus digna cognitione, non mediocris vtilitas capiatur, ingenium intendatur, iudicium augeatur, exerceatur memoria, mirifica oblectatio capiatur. Sed hæc missa faciamus. Quàm enim superioribus anteactis seculis hic symbolorum vsus magnis quibusdam viris arriserit, exemplis innumerabilibus testatum habemus: Quin id antiquarij & studiosi longè antè, & hoc nostro seculo diligenter obseruarunt in quibusdam priscorum temporum numismatis æreis & argenteis, tum saxis & ædificiis, longa seculorum caligine, & quasi senio ferè omninò collapsis, ex quibus illorum veterum hominum studium agnoscunt in obseruandis familiis, vel gentis alicuius stemmatis, aut effingendis iis quæ ipsi suo arbitratu conceperant, quæque vel multis, vel certè paucis, & quidem eruditis atque ingeniosis proposita esse cupiebãt. Siquidem, vt è multis pauca sublegam, Alexander Magnus Serpentis imagine vsus est, quòd se à Ioue Ammone patre sub forma serpentis esse natum credi vellet. Augustus Cæsar magnam sui animi moderationem, alienumque ab omni temeritate iudicium, id est maturitatẽ in rebus gerẽdis ostensurus, in altera numi aurei parte, quod cudendum ea maximè causa iusserat, Papilionem vnà cum fluuiatili Cancro cælari voluit; altero quidem tarditatem, altero verò celeritatem intelligebat. Eundem & Sphingis imaginẽ in sigillo seu sphragidio sumpsisse memorant: quo plerique coniiciunt eum designasse suam in rebus obscuris illustrandis, & conficiendis negotiis alioqui perplexis admirabilem solertiam, quod tamen signum commutauit Republ. primùm composita, & imagine Alexandri Magni postea fertur vsus, fortasse vt Monarchiam, qua se dignum putabat, intelligeret: quam vbi magna, planeque inaudita felicitate consecutus est, nõ alia delectatus est imagine quàm sua. Mæcenas eques Augusto familiarissimus, Ranam vsurpauit, fortasse Seriphiam, vt quibusdam placet, ad arcani fidem, quam vnicè obseruabat ille, designandam. Titus Vespasianus Augustum æmulatus, proprium sibi ac peculiare schema vel symbolum habuit, quo maturandum esse præcipiebat, Delphinum anchoræ alligatum. Narratur historiis Ecclesiasticis, & D. Hieronymi Commentariis, literam Hebraicam TAV, salutis fuisse olim signum etiam Paganis ipsis habitum, quod parietibus templi Serapidis passim visum fuit. Nullus est ex nostris, quin audierit aut legerit memorabilem illam Constantini Magni expeditionem aduersus Maxentium, qua maximè signis militaribus signum Dominicæ Crucis tum primùm cœpit. Et certè Crux meritò pro salutis nota vsurpari cœpta est, quòd T literæ, quod fuit olim absolutionis signum, videatur respondere, si picturam & lineas spectes.

Quid enim, vt externa illa quæ innumerabilia sunt, transiliam, vt quæ leguntur de Atheniensium Noctua, Persarum Aquila aurea, vel Solis effigie,

effigie, aut igni sacro, Thebanorum Sphinge, Osiridis Cane, Cyri Gallo aureo, & aliis etiam pluribus, de quibus fidem scriptores faciunt? Sed nescio quo modo nos magis delectant & afficiunt domestica, vt est Nauis illa, quam pro stemmate habuerunt Franci veteres; sicuti Sidonius Apollinaris & Panegyristes ille Pacatus testantur: quod idem signum Parisiorum esse adhuc apertè videmus: vt tria illa Repagula rubea seu vectes, quibus in publico stemmate Burgundiones vsi sunt; vt Vrsi, quibus Heluetij: vt Leones, quibus Germani quidam duces: vt Igniarium vnà cum silice, quo equites illi torquati, qui à Burgundo duce primùm instituti sunt? longum enim esset in singulis immorari, & ad ea omnia explicationes adiicere. Quid, inquam, nunc memorem veterum illorum Gallorum stemmata & insignia, quæ sibi vel ingeniosi finxerunt, aut aliqua nacti sunt occasione, vel tanquam hæreditario iure posteri vsurparunt? Quia tamen multus essem, imò verò fortasse nimius in ea rerum veterum commemoratione, quas subinde fateri cogimur longa vetustatis obliuione nobis penè deletas & obliteratas: facilius videtur, meo quidem iudicio, in iis pedem, vt ita loquar, figere, quæ nõ tã priscorum hominum libris, quàm ipso nostrorum patrum, & quidem huius ætatis hominum exemplo, planè attinguntur. Itaque præter publicum & solenne imperij Germanici stemma, quod Carolus quintus superioribus annis pro imperatorio iure habuit, symbolum etiam peculiare sibi vendicauit, duas Herculis Columnas, vnà cum symboli anima VLTERIVS: Lodoïcus XII. antequàm ad regnum euectus esset, aliqua ratione Histricem, quem Porcum spiceum vulgus appellat: Franciscus I. felicis memoriæ Princeps, tria lilia, quibus alij Reges regio nomine fuerunt vsi ad hæc nostra vsque tempora, & Salamandram aliqua causa propriam sibi fecit: Henricus II. eius filius, crescẽtem Lunam, vnà cum hemistichio, DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM: Margaris Nauarræa Regina, magni Francisci soror, heroïna verè illustris, Heliotropium non sine causa sibi legit: Carolus IX. duas Columnas in se complicatas vnà cum, PIETATE ET IVSTITIA, descripto epigrammate: Catharina Medicea, Regum mater, Iridem seu cælestem arcum, adiecto symboli argumento, φῶς φέρει ἠδὲ γαλήνην: Annas Mommorancius, militum magister, nudum Ensem, vnà cum verbo ἈΠΛΑΝΟΣ: Marescallus Santandreus nodũ Gordium: Plerique idem tribuunt Regi Catholico, vt Iouis ipse Cardinalis Borbonius, pastoriciæ dignitatis notam, Ensem seu gladium flammeum habuit, quo verbi diuini vim intelligi aiunt: Carolus Lotharenus Cardinalis Hederam altæ pyramidi hærentem, vnà cum versiculi parte altera TE STANTE VIREBO: Franciscus Turnonius Cardinalis cæleste Manna: Christophorus Madrucius Cardinalis Tridentinus, Phœnicem se igni comburentem, vnà cum sententia, PERIT VT VIVAT: Ferrariensis denique Cardinalis Hesperidum mala ab insomni non custodita dracone, quo virtutes significari constat. Alphonsus Aragonum rex libro aperto, ad libertatem designandam, vti maluit. Franciscus Sforcia cùm Ducatum Mediolanensem obtineret, Canis sibi symbolum pingi fingiq. curauit, vnà cum epigrammate, NEMO QVIETVM IMPVNE LACESSET. Duo inter cetera Principum Italorum symbola, eruditis hominibus placuerunt, nempe vnum Laurentis illius Medicei, & alterum Prosperi Columnæ: Ille quidem tres plumas habuit colore triplici

triplici distinctas, albo, viridi, rubeo, vnà cum SEMPER adiecto vocabulo, quod eruditi homines ad virtutẽ triplicem, Fidem, Spem, Charitatem, retulerunt: Hic verò Columna, quo tẽpore Rauennati Reipub. præfectus, vrbem obsessam defendebat, duplicem ramum complicatum pro symbolo circumtulit, alterum è Cupresso, è Palma verò alterum, vnà cum sententia adiecta ab eloquenti homine Antonio à Casanoua, ERIT ALTERA MERCES. Illum quidem ramum, mortis, victoriæ hunc esse notam volebat: vt significaret in ea expeditione sibi certissimum esse mori, vel vincere. Quibus profectò notis & signis illustribus magni illi heroës ac Principes excellẽtem aliquam suorum animorum cogitationem non obscurè ostendi voluerunt.

De qua quidem philologiæ parte, ne cogar singula percensere, cùm quosdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè studiosos aliquando disputare audiebam, memini vltrò citroque habitos ea de re sermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter coniectanea mihi comparaui. Nam vt prisca illa & externa prætercam, quidam auctores sunt non omninò mali, à quibus accepimus priorum Galliæ Regum, qui à Pharamundo profecti sunt, insignia fuisse tres Bufones aut Rubetas: nonnulli tres Coronas malunt: alij Leonem qui Aquilam ad caudam habeat. In quo illi boni scriptores temerè interdum & sine iudicio caligant: quippe qui quod Regum quorundam peculiare symbolum fuerit, ad alios etiam tanquam commune omnium referant. Videri autem certius potest, tribus Liliis primum Clodoueum fuisse vsum, cùm primùm suadẽte Clotilde vxore lectissima, religioni Christianæ nomen dedit: quod liliorum trium stemma posteri etiam Reges ad nostra vsque tempora retinuerunt.

Polydorus Virgilius in Anglica historia, quo loco vitam Gulielmi Nothi persequitur, auctor est Reges Anglos ad eam vsque regis illius ætatem certas insignium notas minimè habuisse: sed pro regum varia successione, etiam signa illa fuisse varia. In quibus omnibus primò excogitandis, effingendis, exornandis, aliqua ratione pingendis vel sculpendis, non video quid veri certique statui certò possit: nisi dicamus pro animorum & opinionum varietate miram semper pæneque incredibilem symbolorum eiusmodi varietatem extitisse. Esset quidem imperiti hominis, parumque in rerum veterum historia exercitati, qui auderet affirmare nullam subesse sententiam in ea ingeniosa inuentione stemmatum, schematum insignium & symbolorum: quæ veteres ipsi non tam studiosè affectassent, nisi suæ doctrinæ solertioris, suæ laudis & gloriæ, suarumque cogitationum aliquam non minimam partem aliis notam esse voluissent.

Symbolorum tria genera.

CETERVM ne hoc quidẽ prætermissum velim, Symbola & Emblemata, de quibus hoc agitur libro, multiplicia esse & varia: quorũ tamen rationẽ multiplicẽ ad quosdã quasi cancellos reuocare possumus. Quædã enim historica sunt, alia physica, alia ethica, & certè allegorica, quibus aliquid petitum à fabulis aut rerum natura, ingeniosè ad mores vt plurimùm traducitur. Historica sunt ea, quæ dicuntur ex historiis, vt Leænæ statua ærea in acropoli Atheniensi posita, de qua 13. Embl. Triũphus M. Antonii triumuiri de M. Tullio interfecto, 29. Emblem. Hunni Scythici

ni Scythici descriptio, 37. &c. Physica verò, vt Bacchi & Palladis simulachris eadem ara erectis, 23. vt de Ciconiæ ἀντιπελαργία, 30. quæ tamen ad mores omnia mihi reduci posse facilè videntur, quia ex iis omnibus, quanquam non semper ita perspicuè, moralis sententia eliciatur.

Differre inter se schemata, imagines, seu insignia, symbola.

QVOD cùm fortasse pluribus ostendo, nolo mihi quispiam succenseat, vt qui nullum planè discrimen constituam inter schemata illa seu insignia vel arma, quæ vocantur gentilitia, imagines, & peculiaria hominum vel publica nationum aut ciuitatum symbola. Scio equidem vt primò de schematis, id facilè vel tacente me intelligi ab iis qui omninò non sunt obtusi: nullum stemma esse puto, quod symbolo & nota non constet: sed tamen non omnia symbola stemmata esse possunt. Alterum enim, nempè symbolum, latiùs: strictiùs verò & specialiùs alterum accipi compertissimum est.

Alia verò imaginum ratio, quamquam ad eundem fortasse finem olim Romani sumpsisse videantur imagines, vt posteri, & hodie Nobiles sua illa stemmata. Ij certè nobiles erant, qui sui generis imagines poterant ostendere, teste M. Tullio: quæ causa fuit, vt sæpè imagines pro nobilitate vsurpari familiare sit auctoribus. Eas Romæ patricij in primis sibi tribuerunt, & qui soli maiores magistratus, nempè Ædilitatem maiorem, Præturam, Censuram, Consulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, lib. 6. Polybius me docuit, Plinius 35. vt etiam M. Tullius permultis locis. Erant enim simulacra quædam oris similitudinem artificiosè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quas in insigniore domus parte positas armaria lignea includebant. Eas autem imagines diebus festis exornabant apertis armariis: cumque aliquis è propinquis aut affinibus mortuus elatus esset, in funere circumferebantur, addito, vt magnitudine quam simillimi apparerent, reliquo corporis trunco. Eas demum cereas fuisse me locus admonet Plinianus, quem citaui proximè: vt indè appareat maiorũ imagines posteris etiam temporibus nominatas, sed non ita tamen vsurpatas. Nam insignia Nobilium imagines habent illas quidem, sed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus posteriora secula cœperunt habere sua illa, quæ vulgò Arma vocitantur, id est insignia gentilitia: quæ vt ad honorem & gloriam veteribus vsurpata sunt, sic certè vti credibile est, fuere postea virtutis præmia, & rerum præclarè gestarum aperta testimonia.

Quæ spectentur in symbolis.

AD extremum itaque quid ad conficienda symbola in primis obseruandum sit, adiiciam, vt tandem (eorum gratia maximè, qui hanc liberalem & ingeniosam cognitionem colunt) formulam quandam apponam symbolorum conficiendorum, expeditam illam quidem & facilem iuxta Iouij doctrinam, qui non modò notas heroicas Principibus multis excogitauit, sed & artem quandam apertam & compendiariam admodum inchoauit potiùs quàm perfecit.

Symbolorum id proprium & peculiare est, vt gyris quibusdam & mæandris, nempè obscuris sententiarum inuolucris obtegatur. Si enim tam aperta & popularis esset inuentio, nihil doctrinæ aut gratiæ in iis esse videretur, quod symbolis Ægyptiorum, Chaldæorum, Pythagoreorum, Græcorum, & aliorũ iam antè quadam ex parte demonstratũ est.

Deinde,

Deinde, in eo vel maximè sita est Symbolorum ratio, vt cum grauitate breuitateque quadam plurimũ sententiæ contineat: quod obseruandum notat auctor grauis & acutus Demetrius Phalereus.

Id præterea obseruatur vt plurimùm, vt symbolum habeat aliquam cum adagio seu parœmia similitudinem. Et quidem sæpenumero fit, vt symbolorum & adagiorum eadem natura esse appareat, quanquam inter se ratione quadam differant. Quod Plutarchus diligenter obseruauit in quibusdam: & præter eum Appuleius, qui etiam exemplum apponit, vt cùm olim diceretur, Ex quocunque ligno Mercurium non fieri, significabant omnia & quæuis ingenia minimè ad doctrinam capessendam idonea; neque cuiusque animum ita esse à natura informatum, vt ingenij cultum tam commodè capere possit.

Quæ tamen fortasse magis attinent ad ea symbola, quæ oratione viuáque voce vsurpantur, non ea quæ παράσημα & ἄφωνα σύμβολα nominantur. Certè inter vtraque magna potest intercedere similitudo, vt nusquam esse non possit inter res & verba nõ minima cognatio: aut si magis placeat, vt ænigmata, sic symbola sunt alia in verbis, in sententiis alia; quædam etiam in vtroque, imò interdũ literis atque syllabis. Quod pluribus illustrarem, si putarem id studiosos aliquo tandem modo remorari.

Ars quædam inueniendorum & excogitandorum symbolorum.

EI itaque, qui symbolum aliquod vel schema commodè volet effingere, spectanda hæc primùm proponuntur, vt iusta sit animi & corporis analogia (per animum sententiam vno, altero, vel certè paucis comprehensum verbis intelligo: nomine corporis, symbolum ipsum designati placet.) Deinde, ne ita tenebricosum sit & obscurum, vt Delio natatore opus habeat. Tertiò, vt facilè conspici & diiudicari possit, si fortè aliquid interiectum habeat: vt interdum sunt sidera, stellæ, luna, sol, ignis, vnda, nubes, siluæ, rupes, speluncæ, & alia innumerabilia. Quartò, ne qua humana forma, nisi admodum rarò, depingatur. Postremò, adhibeatur interdum anima illa symboli lingua quadam nobili minimeque vulgari, vt id παράσημον καὶ ἄγαλμα; ingeniosaque inuentio, quæ cogitationem requirat, & eam quidem eruditã, multò plus dignitatis habeat & grauitatis. Id autem fieri ab eruditis, vel iis qui à liberali & polita literarum cognitione auersum animum non habeant, Græcè aut Latinè commodè solet: aut denique, si magis placeat extera quadam lingua, idque sententia breui, arguta, graui, vel adagio, aut etiam hemistichio, integro versu nonnunquam, qui vel recens natus, vel aliundè petitus sit, dummodò argutiarum aliquid & salis contineat. De symbolis, schematis, & stemmatum ratione iam satis: nunc tandem de Emblemate quædam commentemur.

DE EMBLEMATE.

PLERIQVE sunt non satis acuti, qui Emblema cum Symbolo, cum Ænigmate, cum Sententia, cum Adagio temerè & imperitè confundant. Fatemur Emblematis quidem vim in symbolo sitam esse: sed differunt, inquam, vt Homo & Animal: alterum enim hîc maximè generaliùs accipi, specialiùs verò alterũ norunt omnes qui aliquid iudicij habeant. Emblema ænigma non est, quanquam interdum cum ænigmate aliquam similitudinẽ habeat: Ratio enim quædã est apertior in

Emblemate, propter notas quæ apertæ & perspicuæ sunt: Ænigma verò in verbis ambiguum est & obscurum, vt etiam viros alioqui solertes & ingeniosos interdum longa mora teneat. At Symbolorum & Emblematum, de quibus maximè hîc agimus, ratio debet esse clarior & apertior, vt quemadmodum ab iis imperiti arceantur, sic docti homines aliquid habeant in quo ingenium exerceant. Neque Emblema est γνώμη seu sententia, quanquam sæpè Emblemata sententias in se contineant: nisi fortasse qua ratione Emblema sumitur μετωνυμικῶς pro epigrammate seu explicatione Emblematis. γνώμη enim verbis exprimitur: & nisi fallor, aliter γνώμη esse minimè potest, nisi pro eo vsurpetur, quod ἐνθύμημα diceremus. Emblema enim sæpenumerò est ἄφωνον: nec semper necesse est in Emblemate esse adiectum epigramma. Denique, vt vno verbo, Sententia & Emblema videntur mihi differre vt verba & res, seu signa quædam rerum, & res signatæ. Denique non est Adagium vel parœmia: quia Emblema est aliquid ingeniosè ab ingeniosis excogitatum, vt ita dicam: adagium verò sermo sit in ore omnium versans. In quo aduertendum an ij acutè viderint, & nõ potius aberrarint, qui quascunque sententias, adagia, similia, apophthegmata, historias ad Emblemata posse reuocari censuerunt, quasi ex re quauis Emblema cudi & confici deberet.

Superest itaque Emblematis nomen explicemus, si priùs Alciati verba ex Commentario in tit. De rer. & verbor. signific. apposuerimus. Verba significant, inquit, res significantur; tametsi & res quandoque significent, vt Hieroglyphica apud Orum & Chæremonem, cuius argumenti & nos carmine libellum composuimus, cui titulus est Emblemata. Hæc ille.

EMBLEMA *quid, vnde dicatur, & quomodo id nomen propriè, quomodo figuratè accipiatur.*

DICITVR Emblema, quicquid interseritur ornatus causa, non modò parietibus & pauimentis, sed & rebus aliis permultis, vt vasis, pateris, vestibus: cuiusmodi sunt clauiculi, aut imagines aureæ vel argenteæ, vniones & gemmæ, ceteraq. generis eiusdem. ζωωτὸν vel δαίδαλμα dicitur Eustathio, nempè ornamentũ exemptile quod innoxiè demi potest vasis aureis vel argenteis, idemque reponi. Id enim nominis deductum esse constat παρὰ τοῦ ἐμβάλλεσθαι, aut ἐμβεβλῆσθαι, quod est inserere, interponere, vel iniicere. Antiquitùs enim lapillis quibusdam quadratis & minutè sectis politisque, in quibus eicones quædam intertextæ essent, ædes magnatum & Principum regiæ vt plurimùm ornabantur, vt colligere est ex Pausania, Plutarcho, Appuleio, Philostrato, & aliis plerisque: cuius etiam rei vsum aliquem videmus in quibusdam templis, tum ædibus publicis & priuatis, vt nostra hæc ætas antiquitatis æmula pridem esse cœpit. Itaque μεταφορικῶς hîc Emblemata vocantur carmina, quibus imagines, agalmata, pegmata, & id genus alia scitè adinuenta, variè & eruditè explicantur. Sed & oratio variis verborum rerumque pigmentis & lenociniis Rhetoricæ artis elaborata, Emblematis referta dici figuratè potest. Notum enim illud M. Tullij ex Lucilio;

Quàm lepidè lexeis compostæ vt tesserulæ omnes
Arte, pauimento atque emblemate vermiculato.

Verba sunt Lucilij Poëtæ Comici, apud quem Scæuola exagitabat Albutium, qui nimius esset in ornatu & structura verborum: in quo non

non vitabat affectatum dicendi genus doctis auribus odiosum. Non possum subticere à M. Tullio Verrem reprehendi acerrimè, quòd emblematum vim, quæ esset in Siculorum vasis, abstulisset: quodque Suetonius ait Tiberium elegantiæ verborum studiosiorem, emblematis vocem aspernatum in quodam patrum decreto: commutãdum enim verbum censuisse, & pro peregrino Romanum conquirendum.

Ceterùm plerique vel suspicari vel obiicere poterunt hîc ab Alciato Emblemata impropriè dici, cùm ea carmina videantur potiùs expositiones esse & explicationes Emblematum, id est eorum symbolorum vel simulacrorum, quæ ab antiquis petita hîc magna parte repræsentat, & horum rationem tradit. Sed dicimus adiuncta non temerè aliquando subiectorum habere rationem metonymicῶs, & sententiam vel epigramma dici posse, quod Emblema in se complectatur.

IVLII

IVLII CÆSARIS SCALIGERI

EX LIB. POETICES VI.

De Alciati Emblematis Iudicium.

Alciati, præter Emblemata, nihil mihi videre contigit. ea verò talia ſunt, vt cum quouis ingenio certare poſſint. Dulcia ſunt, pura ſunt, elegantia ſunt: ſed non ſine neruis. ſententiæ verò tales, vt etiam ad vſum ciuilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS LIB. II. DE POETIS NOSTRO-*rum temporum.*

Alciatvs poteſt inter poëtarum collegium & conſortium reponi, eo quòd eius extant carmina plurima diuerſis in vrbibus iam impreſſa, vt ſunt epigrammata & emblemata. De hoc enim illud veriſſimè dici poteſt quod eſt apud Ciceronem de Scæuola, Iuriſperitorum eloquentiſſimus, eloquentium iurisperitiſſimus: addam ego, & polyhiſtor, bonusque poëta. Sed noſtra commendatione non indiget Alciatus, qui ſuis ſcriptis iam toti orbi illuſtris & clarus habetur.

CLARISS.

CLARISS. VIRI

ANDREÆ ALCIATI IN LIBRVM EMBLEMATVM PRÆFATIO,

AD CHONRADVM PEVTINGERVM Auguſtanum.

Dvm pueros iuglans, iuuenes dum teſſera fallit,
Detinet & ſegnes chartula picta viros;
Hæc nos feſtiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illuſtri ſignaq; facta manu:
Veſtibus vt torulos, petaſis vt figere parmas,
Et valeat tacitis ſcribere quiſque notis.
At tibi ſupremus pretioſa nomiſmata Cæſar,
Et veterum eximias donet habere manus.
Ipſe dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

Ad *Chonradum.*] De Chonrado illo Peutingero, cui hoc opuſculum dicatū conſtat, tantùm ea dicā & huc referam, quæ ſcriptorum noſtri tēporis lectione conſequi potui. Andreas Cratander in Epiſtola quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: Chonradus Peutingerus, eximium illud Auguſtanorum Vindelicorum decus & ſpecimen, qui cum incomparabili auctoritate, quam in gnauiter ſuſtinendis molibus Reipubl. magna nominis celebritate adeptus eſt, egregiam humanorum ſtudiorum peritiam coniunxit. Pro quibus quo animo depugnet, vel inde ſatis apparet, quòd mihi aliquot Ciceronianarum orationum reliquias, & venerandæ vetuſtatis exemplaria tranſmiſit, tanquam auxiliatrices copias, &c. Hæc quidem ille. Sed expreſſiùs Henricus Pantaleon Proſopographiæ parte 3 eiuſdem Chonradi vitam, laudesque perſtrinxit. Sic autem: Chonradus ille *Chonradus Peutinger.*

IVLII CÆSARIS SCALIGERI

EX LIB. POETICES VI.

De Alciati Emblematis Iudicium.

ALCIATI, præter Emblemata, nihil mihi videre contigit. ea verò talia sunt, vt cum quouis ingenio certare possint. Dulcia sunt, pura sunt, elegantia sunt: sed non sine neruis. sententiæ verò tales, vt etiam ad vsum ciuilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS LIB. II. DE POETIS NOSTRO-*rum temporum.*

ALCIATVS potest inter poëtarum collegium & consortium reponi, eo quòd eius extant carmina plurima diuersis in vrbibus iam impressa, vt sunt epigrammata & emblemata. De hoc enim illud verissimè dici potest quod est apud Ciceronem de Scæuola, Iurisperitorum eloquentissimus, eloquentium iurisperitissimus: addam ego, & polyhistor, bonusque poëta. Sed nostra commendatione non indiget Alciatus, qui suis scriptis iam toti orbi illustris & clarus habetur.

CLARISS.

CLARISS. VIRI

ANDREÆ ALCIATI

IN LIBRVM EMBLEMATVM PRÆFATIO, AD CHONRADVM PEVTINGERVM Augustanum.

DVM *pueros iuglans, iuuenes dum tessera fallit,*
Detinet & segnes chartula picta viros;
Hæc nos festiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illustri signaq; facta manu:
Vestibus vt torulos, petasis vt figere parmas,
Et valeat tacitis scribere quisque notis.
At tibi supremus pretiosa nomismata Cæsar,
Et veterum eximias donet habere manus.
Ipse dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

AD *Chonradum.*] De Chonrado illo Peutingero, cui hoc opusculum dicatū constat, tantùm ea dicā & huc referam, quæ scriptorum nostri tēporis lectione consequi potui. Andreas Cratander in Epistola quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: Chonradus Peutingerus, eximium illud Augustanorum Vindelicorum decus & specimen, qui cum incomparabili auctoritate, quam in gnauiter sustinendis molibus Reipubl. magna nominis celebritate adeptus est, egregiam humanorum studiorum peritiam coniunxit. Pro quibus quo animo depugnet, vel inde satis apparet, quòd mihi aliquot Ciceronianarum orationum reliquias, & venerandæ vetustatis exemplaria transmisit, tanquam auxiliatrices copias, &c. Hæc quidem ille. Sed expressiùs Henricus Pantaleon Prosopographiæ parte 3 eiusdem Chonradi vitam, laudesque perstrinxit. Sic autem: Chonradus ille *Chonradus Peutinger.*

ille Augustæ Vindelicorum ex honesta familia natus, & in omni genere virtutum ibidem educatus est. Is cùm felici ingenio esset præditus, à teneris annis literis incubuit, & in primis legum lectioni diligentem operam impendit. Hinc factum, vt iurisdoctor omnium acclamatione creatus fuerit. Accedebant multæ heroicæ virtutes, & rerum agendarum dexteritas. Itaque patriæ vtilis ciuis & singulare ornamentum extitit, atq. à Maximiliano Cæsare inter suos cõsiliarios cooptatus fuit. quinetiam hunc Erasmus Roterod. plurimùm ob eruditionem dilexit, & inter summos amicos habuit. Scripsit is anno 1506. Sermones côuiuales, in quibus multa de mirandis Germaniæ antiquitatibus referuntur: præterea de gentium quarundam emigratione Epitomen, quæ Procopio, & aliis historicis in editione adiecta. Erat enim Chonradus rerum antiquarum singularis æstimator, qui eiusmodi indagare, & posteris proponere magna delectatione erat solitus: tandem ætate confectus obiit, & apud suos honorificè sepultus est. Hactenus Pantaleon, quæ omnia pænè mihi videntur sumpta ex 18. Epist. Erasmi.

Dum pueros] Dissimilitudine suum negotium cum aliorum otio conferens, tria lusorum genera ponit, ex adiuncto tempore quo hoc opusculum scripserit. Pueri nucibus delectantur: hincque vulgò trita prouerbia, Relinquere nuces; &, Ad nuces redire. Adolescentes & iuniores tessera delectantur, quod est aleatorum. Segnes autem, quique corporis motum refugiunt, chartulis pictis oblectantur.

inglans.] nux.

tessera.] Dicitur tessera, quicquid ex omni parte quadratum est. Gel. lib. 1. c. 20. & Cæl. Rhodig. lib. 20. cap. 14. & 27. Cubus à Græcis dicitur: estq; corpus ex sex lateribus æquali latitudine planitierum per quadratum. Is cùm est iactus, quam in partem incubuit, immotam habet stabilitatem, vt sunt etiam tesseræ, quas in alueum ludentes iaciunt. Budæus 5. De asse.

Emblemata cudimus.] A fabris aurificibus, vel aliis sculptoribus ἀλληγορία.

Festiuis horis.] Diebus genialibus, quibus animum remittebã à seuerioribus studiis. vel, festiuis horis, id est, subcisiuo tempore. Sic enim Mar. Tullius, cùm dies aliqui dabantur ad rusticandum, vt etiamnum dantur iustitiorum dies nostris Senatorib. ad eorum numerum accommodabat quæ scribebat. testis est ipse 1. de Legibus.

Artificum

Artificum illustri.] Hic versiculus descriptionem continet τῶν ἐμβλημάτων. qua de re iam satis. sed hîc aduerte materialem causam.

Vestibus vt torulos.] Finalis causa, & vsus Emblematum. Torulos autem appellat eminentias quasdam in vestibus, corollis, & aliis similibus. Cicero in Oratore perfecto, de mediocri genere dicendi loquens, Addit, inquit, aliquos vt in corona toros, omnemque orationem ornamentis modicis verborum sententiarumq; distinguit. Sunt itaq. toruli, ornamenta ex auro vel argento, quę petasis, id est, pileis, aut penulis vestibúsque adiici solent. Palam est illud ex Amphitruone Plauti: Tum meo patri autem torulus inerit aureus sub petaso.

petasis.] pileis, galeris, &c. Petasum, Arcadicum pileum significatione primaria esse, didici ex Hesychio. πέτασος τὸ τῶν ἐφήβων φόρημα. sic enim legendum in Hesychio, nõ φρόνημα, vt in vulgatis. Suetonius ait, Augustum nõ nisi petasatum, hoc est velato capite sub dio spatiari solitum. Certè & Poëtæ petasatum Mercurium faciunt. Id nominis à πετάννυσθαι, paudere, vel extendere deflectitur: quod pilei genus galero non absimile volunt. Prudentius 2. in Symmachum:

Nec petaso insignis poterat Lacedæmone capta
Mercurius seruare suas de clade palæstras.

parmas.] Parma, scutum breue peditum, pelta etiam dicta à Plinio. Nonius in dictionibus Parma, & Veles. Martialis:

Hæc quæ sæpè solet vinci, quæ vincere rarò,
Parma tibi scutum pumilionis erat.

Varro De lingua Latina, & Alexander ab Alex. 6. cap. 22.

tacitis notis.] Sic se habent Ægyptiorum Hieroglyphica, vt etiamnum hodie symbola ea, quæ armis, scutis, signis militaribus, & ceteris id genus apponi solent. De quibus lepidum & eruditum scripsit Dialogum Paulus Iouius. nos in nostro syntagmate quædam adduximus.

At tibi supremus.] Optatio ex dissimilibus. Idem ferè dissimilium locus est apud Horat. ode 8. lib. 4. Carmin.

Donarem pateras, grataque commodus,
Censorine, meis æra sodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
Ferres, diuite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium

Res

Res est, aut animus deliciarum egens
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, &c.

Huius autẽ dissimilitudinis hæc mihi videtur germana sententia: Possum ego tibi, Chonrade, Emblematum quorundam siluam & cumulum ex veterum auctorum bibliothecis aggregare: at magnus Imperator (cui sis à consilijs) potest tibi commodè & munificè suppeditare veterum artificũ manupretia, statuas, imagines ingeniosè pictas, sollerter expressas, sculptas, efformatas: ipsissimas inquam imagines, non picturam quandam nudam aut descriptionem, qualis mea hæc est chartacea.

supremus Cæsar.] Maximilianus Imperator, cuius consiliarium fuisse Peutingerum paulò antè meminimus ex Erasmo.

Ipse dabo.] Τὸ πρέπον in libro Poëtico Poëtæ consecrato. Non enim modò vidẽdum quid, sed & cui des. Seneca De beneficiis: Vide ne mittas munera superuacanea, vt feminæ arma, rustico libros, & studioso retia. Id enim est ac si cani des paleas, & ossa asino. Sic Martialis 14. lib. sed nõ eodem tamen sensu:

Non sunt munera quæ putas puella,
Cùm donat vacuas poëta chartas.

AD

AD ILLVSTRISS. MAXIMIL. DVCEM MEDIOLAN.

Super insigni Ducatus Mediolanensis.

EMBLEMA I.

EXILIENS *infans sinuosi è faucibus anguis,*
Est gentilitiis nobile stemma tuis.
Talia Pellæum gessisse nomismata regem
Vidimus, hisq; suum concelebrasse genus:
Dum se Ammone satum, matrem anguis imagine lusam,
Diuini & sobolem seminis esse docet:
Ore exit. tradunt sic quosdam enitier angues.
An quia sic Pallas de capite orta Iouis?

C Pro

PROPONIT schema gentilitiũ siue insigne Ducatus Mediolanensis, in quo serpens cæruleus in aureo æquore infantem, vel anniculũ puerũ rubore tinctum euomens, cõspicitur. Cuius quidem schematis rationẽ adferam, si priùs huc transtulero, quod idẽ noster auctor ea de re scripsit c. 43. De singulari certamine, vt Alciatus ipse Alciatum enarret hac in parte.

Alciati locus.

Sic enim ille: Celebre est in Annalibus Othonis Vicecomitis cum quodã Sarraceno in Asia certamen, quẽ ille manu captum confossumq; galeæ ornamẽto priuauit, idq. gentilitiis insignibus suis addidit, hoc est, vipera vix natum & adhuc manantem sanguine infantem ore euomens: nimirum ab Alexandro Magno acceptum emblema. Siquidem in eius antiquis nomismatis idem sigillum reperire est, quo Ioue se natum rex ille per ambages ostendebat. Etenim serpentis forma pluribus Græciæ locis Iupiter colebatur. Suntq. in Asia genera serpentum, quos ore parere hominum opinione receptũ est. Hactenus ille. Celebratur itaque stemma eiusmodi à diuina & antiqua origine, perennique nobilitate, è sano Sapientiæ capite, promanante. Sed instituenti mihi cõmentaria integra, quoad eius maximè fieri potest, occurrit præter alia, quæ de hoc stemmate Ducum

Franc. Petrarcha.

Mediolanensium retulit Franciscus Petrarcha, Rerum memorabilium libro 4. ad finem: cuius hæc pænè verba sunt: Azo Vicecomes, qui deinde Mediolani Principatum obtinuit, magni animi iuuenis, patris iussu cũ copiis transmisit Apenninũ. In ea expeditione cùm fortè descendẽs equo requiescit, ingens vipera, nullo aduertẽte comite, in galeam Principis iuxtà positam irrepsit: quã cùm mox capiti reponeret, famoso quidẽ & horrifico, sed prorsus innocuo lapsu, per genas Ducis interriti fluxit. Eam à nemine lædi passus adolescens ille animosus, ad omen geminæ victoriæ traxit. hincq. factum tandẽ, vt ipse pro signo bellico vipera vteretur. Et hæc quidẽ Petrarcha, magni nominis raræq. eruditionis auctor: quam narrationem, cùm adolescens Bononiæ studiis operam daret, se sæpè audiuisse scribit.

Gabriel Simeon.

Idem pænè Gabriel Simeon Italus retulit, eo Cõpendio, quod lingua patria edidit de Ducibus Mediolanensibus: cuius tamen verba huc conferre minimè attinet.

Paul. Iouius.

Paulus autẽ Iouius, nostra patrumq. memoria historiæ scriptor insignis, cũ Alciato conuenit, eo nempè libro, quo Mediolanens. Principum Vicecomitum vitam est cõplexus. Ait enim Othonem (sacro in bello cõtra Turcos & Sarracenos, Bulionio Godofredo duce) insigni pietate & magnitudine animi virũ, nihil territum Volucis Sar-

raceni

raceni ferocitate, qui medio in cãpo ad singulare certamen fortissimum quemq. ex acie Christiana prouocabat, cum eo fuisse congressum, tandemq. eum non minore fortitudine quàm felicitate deuicisse: deq. confossi hostis galea opimum plenumque immortali gloria spoliũ retulisse, auritam, scilicet, viperam inexplicatis spiris minaciter à cono cassidis erectã, & puerum passis manibus deuorantem. quod vnum auspicatæ virtutis argumentum, non modò gentilitiæ laudis gestamen fuit, sed & posteris id insigne audacter vsurpantibus, & imperia, & opes, & latè gloriam portendit. Fuere qui existiment Volucem ex stirpe Alexandri Magni progenitum, tulisse pro insigni viperã, ex Olympiadis fabula, puerum parturientem, quòd ea à dracone se cõpressam fuisse, Iouis imagine, prædicaret. Sic Iouius.

Quid per serpentem Ægyptij designabant.

Ceterùm id stemma nobile & antiquũ video. Si quis enim veterum Ægyptiorũ notas, quas Hieroglyphicôn nomine appellabant, obseruarit ex Oro maximè Niliaco, facilè discet eos imagine serpentis, Imperatorẽ regemq. designasse. Quid enim dominium orbis, quid prouinciæ Principem, quid regem optimum & tutelarem siue custodem, quid heroem, quid nominis & famæ amplitudinem figura serpentis exprimebãt, nisi quòd spectato huius animalis admirabili genio, conditionem & dignitatem Principũ eo schemate ingenioso, eruditis hominum oculis proponi volebant? Iactatũ enim fuit olim Græca libertate in potẽtiores, qui populi dispendio suas opes adaugerent, Anguem, nisi anguem deglutierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoriæ est, serpentes olim adiunctos leonibus, qui Opis Deæ simulacris apponi erant soliti, quo significabant orbis Principatum. Anguis enim circularis orbem, Leo verò fortitudinem viresq. repræsentabat.

Quid per serpentem qui caudã mordicus teneat?

Quòd autem serpens ita sæpè depictus conspiceretur, qui sibi caudam mordicùs ore retineret, pauci sunt qui explicuerint. Ea verò mihi perplacet eruditorum quorundam hominum coniectura, qui aiunt eo intellectum, & quasi ob oculos positũ fuisse Regem eum, qui finem sibi actionũ omnium & consiliorũ prudenter & accuratè proponeret, cuique vltima, imò verò minima etiã curæ essent. Eo enim nomine Augustus, Antoninus Pius, Traianus, Hadrianus, Pertinax, Seuerus Alexander ad cælum euecti sunt: contrà malè cessit Heliogabalo, Caracallæ, Commodo, Domitiano, & aliis permultis Reipub. Romanæ pestibus, quòd simulatq. ad summum illũ Principatum cõscenderunt, abiecta cura publica, sibi tãtùm seruire, suasq. persequi cupiditates, quo iure, qua

 iniuria,

iniuria, voluerunt. Ceterùm Anguis imagine, Rex custos & tutelaris indicabatur: nam in bonorũ Principum monumentis, populus suum in Regem studium (cuius beneficentiam grato animo agnoscebat) nõ alio modo posteris cõmendabãt, quàm serpente vigili, surrecto vertice, & elato pectore. quod Homericum illud declarat, Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα: *Non decet virum consultorem, qualis Princeps esse debet, tota nocte dormire.* *Serpens Epidaurius.* Apud Horatium eo quidem sensu, serpens Epidaurius appellatur, vt apud Græcos ὄφεως ὄμμα, ad vigilantiam designandam. Deniq. tam fuit insigne & celebre id Hieroglyphicum serpentis, vt non temerè Imperator clarissimus Epaminondas vsurpârit extremo ad Mantineam confecto bello: cuius memores posteri columnam erexerunt, appenso clypeo, in quo sculptus draco esset. Eius monumenti rationem affert Pausanias, quia is Imperator laudatissimus ex Spartiatarũ genere, quod Thebis antiquissimum fuit, ortum duxisse putabatur, quorũ id gentilitium insigne esset, vt qui ab anguineis illis dentibus à Cadmo telluri mandatis essent oriundi. Nondum mihi tempero, quin alia quædam ad huius magnifici stemmatis arcanum illustrandũ adiiciam. In ostentis enim & præsagiis, Angue summa nominis dignitas & amplitudo portendebatur, *Anguis quid significabat.* non modò iis, qui ad regij dominatus, aut etiam regni fastigium expectabantur, sed & iis, qui arte quadam vel ingenio celebritatem quandam sibi comparârunt. Vt enim retulit 1. De diuinatione M. Tullius: *Roscius.* Cùm Roscius in cunabulis esset, educareturque in Selonio, qui est campus agri Lanuuini, noctu lumine apposito experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatum serpentis amplexu, quo aspectu exterrita clamorem sustulit. Pater autem Roscij ad aruspices retulit: qui responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore. Atque hanc speciem Praxiteles cælauit argento, & Archias expressit versibus. hæc Cicero. Spartianus auctor est, *Seuerus Imp.* Seuero imperiũ præmonstratum: ei enim in stabulo dormienti serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactis atque acclamantibus familiaribus, abiit. Ferunt & Anguem portendisse *Aurelian. Imp.* imperium Aureliano, quanquam ille mediocrium fortunarum & parentum esset. Nam cùm eius pueri peluim serpens cinxisset, neque vnquam potuisset interfici, postremò mater eius anguem occidi noluit. Mulier hæc templi Solis sacerdos erat, diuinationum minimè ignara, quippè quæ familiarem *Tiberius Cæsar.* hunc serpentẽ, tanquam genium agnosceret. Tiberius Cæsar

serpentem

serpentem draconem in deliciis habuit, eique sua manu cibum ministrauit: quem cùm is corrosum à formicis obseruasset, monitus est cauendam esse sibi vim multitudinis: formicis enim populũ significari. Maximini Iunioris, qui à patre regni *Maximinus Iunior.* particeps factus est, dormientis caput serpens circundedit, futuræ dignitatis præsagium. Idem pænè, quod de Alexandro Magno, refertur de Pomponia Africani Scipionis matre, & Actia matre Augusti Octauij, quæ in templo Apollinis somniauit *Augusti mater.* se cum Dracone congressam, indeque factum, vt macula picti Draconis in corpore constanter hæreret, quæ nunquam postea eximi potuit. Sed hæc satis.

sinuosi è faucibus anguis.] Fauces sunt gulæ partes interiores. *Fauces.* Plinius: Summum gulæ, fauces vocantur; postremum stomachus. Sinuosus autem epitheton serpenti conueniens: *Sinuosus anguis.* sinuosum enim dicimus, à lõgo sinu, & μεταφορικῶς apud eundem nostrum auctorem postea, *sinuosi in faucibus antri.*

stemma.] Nobiliores erãt, qui sui generis imagines & stemmata proferre poterant. *Stemma.* Budæus Annotat. in Pandectas. Vsurpatur plerunque pro corona: deductum enim est id nominis à στέφω: vt illud Homericum,

στέμματ᾽ ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.

Alciat. refert 2. Parerg. c. 30. Lege 6. Miscellan: P. Nannij.

gentilitiis] Pro imaginibus posteriora tẽpora insignia gentilitia habuerunt, quæ arma vel armaria vulgò dicuntur: quæ *Gentilitia stemmata.* ipsa quoque primùm, vt simile est veri, virtutis fuere præmia, ac rerum præclarè gestarum décora. Budæus.

Pellæum regem.] περιφραστικῶς pro Alexandro: vt apud Iuuenal. 10. Sat. *Pellæus Alexander.*

Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis. Ausonius Paulino:

Ocyus illa iugi fatalis soluere lora

Pellæum potuisse deum reor.

Sic autẽ dictus à Pella vrbe Macedoniæ. Pompon. Mela lib. 2. quam etiam Plin. Alexandri patriam appellat, 35. lib.

suum genus.] Iustinus lib. 12. ait Alexandrum, virum supra humanam potentiam magnitudine animi fuisse præditum. *Præclarus Alexandri ortus.* Qua nocte eum mater Olympias concepit, visa per quietem est cũ ingenti serpente volutari: nec Dei decepta somnio: Nam profectò maius humana mortalitate opus vtero tulit; quàm cùm Æacidarum gens ab vltima sæculorum memoria, & regnum patris, fratris, mariti; & deinceps maiorum omnium illustrauerit; nullius tamen nomine quàm filij clarior fuit. Plu-

tarchus

carchus auctor est, quòd cùm Ammonis sacerdos Alexandrum salutaturus, linguæ vitio præpeditus, pro παιδίον, filiole, dixisset παῖ Διός, id est, Iouis fili, hinc cælestis originis gratiam captatam, cui initia dedisset error. Apud Lucianum in Mortuorum dialogis, Alexander fatetur vtile sibi fuisse ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur. Formidandũ enim erat, ne aliquis sibi repugnaret. Id cur factum sit, lege Augustin. De ciuit. lib. 3. cap. 4. Præclara extat Alexandri laudatio apud Appuleium primo Floridorum.

Iupiter Ammon. *Dum se Ammone satum.*] Iupiter Ammon ab arena dictus, quòd sub arietis forma coleretur in templo à Libero patre in arena condito. qua de re multa Lilius Gyrald. Syntagmate 2. hist. Deor. Politian. cap. 52. Miscellan. Lege & Hygin. lib. 2. De signorum cælest. historiis.

tradunt sic quosdam enitier angues.] Plinius lib. 8. cap. 23. & Solinus cap. 30. Polyhist. Amphisbænas ore parere tradunt: his enim caput est geminum, hoc est, & ad caput & ad caudam. *Amphisbæna.* Neminem quidem studiosorum latêre velim, id cõmodè atq. perspicuè relatum scriptis à Pierio 15. Hieroglyph. ne quis me ingrati animi arguat, qui ex tam fœcundo ac copioso rerum selectissimarum pomœrio tot flores & fructus collegerim.

Eniti. *enitier.*] pro eniti, παραγωγή. Enixæ dicuntur feminæ, nitendi, hoc est, conandi & dolendi labore perfunctæ. Nexum enim dicimus arctum & colligatum. Nonius. Id quidem ad zonæ solutionem referri non inconcinnè potest, qua partus describitur à poëtis, nempe quòd omni nexu oportet mulier soluatur, vt commodiùs enitatur & pariat. Callimachus Hymno in Iouem:

† ῥέη ἐπεὶ τῆμος ἦ † ῥέει ὅτ' ἐλύσατο μίτρην, id est, quando peperit. quod & admonet Græcus scholiastes. Alcimede apud Apollonium Argonaut. 1. filij discessum lugens,

—ᾧ ἔπι μούνῳ
μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον. quo loco scholiastes ab altero non dissidet, quin & adiicit, ὅθεν καὶ λυσιζώνης Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐν Ἀθήναις. Quorum locorum mihi copiam pro sua humanitate fecit Ioannes Frater, Baiocensium gymnasij hac in Parisiorum Academia primarius, vir vtriusque linguæ peritissimus, & cùm quo, literarum nomine, mihi nuper amicitia intercessit.

Cur Pallas è Iouis nata cerebro. *An quia sic Pallas, &c.*] Testis est Pindarus Olymp. ode 7. cuius rei rationem (sed aliam atque aliam) reddunt Fulgentius Mythologic. 2. Phornutus De natura deorum, Gyraldus Syn-

Syntagm. 11. Ouid. Fastor. 3. epimythia etiam sua tradit, sed longè aliis diuersa. Ex his enim alij speculationem physicam; alij ethicen, alij alia considerant. Themisthius oratione 10. οὐδὲ προσκαλεῖς τοὺς φιλοσόφους (alloquitur Imperatorem Valentem) κἂν ἀποκνῶσι καὶ ὁπόσον σοι χρόνοι τοῦ ἔτους ἐπὶ χάριν ... τῶν λόγων. τοῖς στρατηγοῦσι δὲ οἱ φιλομαθεῖς, ἀνάγκης χειμερίζεις τῶν λόγων. ... γνώμης ἀρετῆς καὶ δυνάμεως συστρατηγοῦντες ἐν ἴσῃ προεδρίᾳ ... σοφοῦντες ... διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς γεννῶσιν οἱ ποιηταὶ τοῦ Διός, ἐνδεικνύμενοι καλῶς ὅτι προσήκει τῶν βασιλείων μήτε λόγον ἄπρακτον, μήτε πρᾶξιν ἄλογον ἐκφοιτᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸ νοοῦν ἐνεργὸν εἶναι, καὶ γέμειν νοῦ τὸ δραστήριον. Existimo autem cum Pindari scholiaste ad 7. Olympior. figmentum id esse referendum eò, vt dicamus omnes artes & disciplinas, è Iouis cerebro, id est, summi & præpotentis Dei mente & sapientia prodiisse. Perspicuum enim nobis esse debet, vt alia omnia bona, sic ipsas quoque ingenuas artes à Deo nobis esse communicatas. Et quanquam Dei beneficio nobis hæc Minerua generetur, ductore tamen & magistro primùm opus est. Nemo enim est, qui doctrinæ laudatissimam ἕξιν comparare sibi queat, qui non bonis præceptoribus sese tradiderit instituendum. Hinc enim à minuendo, quòd neruos minuat, Mineruam dictam putant. Pallas autem vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ, ab hasta vibranda, vel à Pallante occiso: qua de re postea fusiùs.

de capite orta Iouis.] Imitatus videtur illud Propert. è lib. 3.

Semina curarum de capite orta tuo.

Martianus Capella initio libri VI. de Pallade;

Hinc de patre ferunt sine matris fœdere natam;
Prouida consilia quòd nescit curia matrum.

Postremũ hunc versum (quod obiter moneam) vna voce corruptum, Beroaldus emendat annotat. in Caligulam Suetonij, ac pro, *consilia*, legi mauult, *consilium*. Ego cum meo Iureto ita meliùs & commodiùs, nisi me coniectura fallit;

Prouida consilij quòd non sit curia matrum.

MEDIOLANVM.

EMBLEMA II.

BITVRICIS *veruex, Heduis dat ſucula ſignum:*
His populis patriæ debita origo meæ eſt,
Quam Mediolanum ſacram dixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua ſonat.
Culta Minerua fuit, nunc eſt vbi numine Tecla
Mutato, Matris virginis ante domum.
Laniger huic ſignum ſus eſt, animalq́ biforme,
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

NIhil mihi videtur hîc affingere, quàm quòd Mediolani, vrbis Inſubrum notiſſimæ, notationẽ eliciat ex duarum Galliæ ciuitatum ſchematibus publicis. Ait enim Heduos porci, Bi-

ci, Bituriges arietis habuiſſe ſignum. Memineram quidem Alciatum Parerg. iuris 5.c.13. alterius meminiſſe. Huius hæc verba: Habebant & ciuitates ſua ſigna, quibus originem aut cultum teſtarentur. Hinc in nomiſmatis Athenienſium plerunque vidimus noctuas. Sic Claudian. *Heduorum & Biturigum ſchemata.*

-ad mœnia Gallis
Condita lanigeræ ſuis oſtendentia pellem.

Quò fortaſſe pertinẽt quę de Mediolani iactis fundamentis refert Liuius 5. ab vrb. cond. Ex Heduorum itaq. & Biturigum ſchematibus publicis hîc cõſtituit Mediolani ἔτυμον. Mediolanum autem à ſue mediatim lanato denominationẽ ſumpſit. Dum enim prima vrbis huius fundamenta iacerentur (vt præter alios retulit D. Ambroſius) aper eſt repertus media parte lanatus: Alij à Medo Inſubrum duce nominatũ Mediolanum malunt. Vrbs eſt metropolis Galliæ Ciſalpinæ, à Gallis Inſubribus condita 359. annis ante Chriſtum natum: quanquam Olanum ducem Tuſciæ primùm eandem excitaſſe teſtetur Cato fragmento 7. Origin. Hinc docti plerique prodiêre, inter quos non infimum, ſed merita gloria certè inſignem Alciatum iure adſcripſerim, qui hoc emblemate Mediolanum natale ſolum non illepidè celebrat. Hoc obiter aduertendũ. Imperio in Orientem tranſlato, veteri quaſi ſeneſcente Roma, Imperatores, Mediolano capi & delectari cœperunt, vnde in tantum excreuit ea vrbs, vt à Procopio 2. Gotthici belli, prima inter Occidentis vrbes poſt Romã dicatur, & facilè ceteris anteire, vt magnitudine, ita & hominum frequentia, reliquiſque fortunæ bonis. Auſonius Catalogo illuſtrium vrbium: *Mediolanum vnde nominatum.*

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumeræ cultæq́ domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores: tum duplice muro
Amplificata loci ſpecies, populiq́ voluptas
Circus, & incluſi moles cuneata theatri:
Templa, palatinæq́ arces, opulenſq́ moneta,
Et regio Herculei celebris ſub honore lauacri,
Cunctaq́ marmoreis ornata periſtyla ſignis,
Mœniaq́ in valli formam circundata limbo:
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit vicinia Romæ.

Ad id illuſtrandũ multa ſuppeditabũt Geographica Volaterrani & Munſteri: ille quidẽ lib. 4. hic verò 2. longè plura retulit. Quædam etiam petenda ex hiſtoria Liuiana lib. 5. ab v.c. vt iam admonui.

Bituricis veruex.] Veruecem hîc pro ariete fortasse posuit
Bituriges. καταχρηστικῶς, sed parum refert. Bituriges autem (quorum ciuitas metropolis est Biturix) Aquitaniæ populi sunt, quorũ fines ab Heduis Ligeris diuidit fluuius, de qua lib.8. belli Gallici
In Academia Biturigũ professus est Alciatus. Cæsar. Vrbs est Academiâ florentissimâ celebris, in qua per quinquennium magna cum laude ius ciuile docuit Alciatus; quod ex aliquot suorum operum locis colligere est facile, tum vel maximè his versibus (quorum mihi copiam fecit ante aliquot annos, vir eruditus, qui Alciatum doctorẽ illic audiuit) quibus Biturigem donauit, cùm Italiam repeteret:

Vrbs Biturix inuitus, amans te desero amantem;
Quinque per æstates terra habitata mihi.
Nunc opus ad vitulos est à veruecibus ire:
Ergo vale, & felix sit tibi lanicium.

His autem alludit ad Biturigum stemma, quod nonnihil adiuuat huius loci enarrationem. Quibus Alciati versibus contumeliosè respondit nescio quis: quo iure, qua iniuria, non est meum disquirere; nisi quòd existimem nihil tam bellè fieri dicíue posse, quin malè interpretando possit deprauarier. Huius anonymi hoc est maledicum tetrastichon,

Non nos, sed nostros nummos Alzatus amabat;
Qui tacitus spretis vanuit hospitibus.
Ille ergo valeat vitulos pasturus: at illum
Nostra vel horrentem frigore lana teget.

Ceterùm cùm ait vitulos, porrò Italos intelligit: cuius rei caussam ex Gellio petas licet; lib. nempè 11. cap. 1. quæ tamen à me obiter dicta sint.

Hedui. *Heduis dat sucula signum.*] Hedui, qui & Augustodunenses, Galliæ populi, in Ducatu Burgundiæ & Francorum regno siti, olim fratres & cõsanguinei à Romanis appellati. Cęsar Comment. belli Gall. lib. 1. *sucula.*] pro sue; diminutiuum.

Vetus lingua Gallica. *vetus hoc Gallica lingua sonat.*] Nimirũ Gallicè, Milan, dicimus, à mediatim lanato sue. Sidonius Apollinaris lib. 7. epist. 1.

Et qua lanigero de sue nomen habet.] Veterem linguam Gallicam ait, vel propter Gallos Insubres à quibus Mediolanum excitatum iam docuimus: vel propter veterem linguam, quam longè aliam fuisse quàm quæ nunc nobis est vulgaris, & verisimile est, & docti plerique autumant.

Culta Minerua &c.] Ait olim cultam illic Mineruam fuisse;
D. Tecla Martyr. nunc autem D. Teclam à populo Christiano coli. Hæc virgo & martyr sub Nerone apud Iconium; Pauli discipula.

Nun-

Nunquam procrastinandum.

EMBLEMA III.

ALCIATÆ *gentis insignia sustinet Alce,*
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος.
Constat Alexandrum sic respondisse roganti,
Quî tot obiuisset tempore gesta breui?
Nunquam, inquit, differre volens. quod & indicat Alce:
Fortior hæc, dubites, ocyor ánne siet.

PRINCIPIS & patriæ hactenus insignia quasi depinxit; *Alciatorum schema.*
nunc suæ familiæ gentilitiũ stemma proponit & explicat. Alciatos enim ab Alce fera nũcupatos, à fortitudine nimirũ & diligentia cõmendabiles tacitè indicat, sumpto argumento ab Alces ferę natura, quę equi robore, cerui celeritate, &, ni proceritas

ritas aurium & ceruicis distingueret, iumento similis habetur, auctore Plinio lib.8.cap.15. Quod quidem apposite illustrat eleganti Alexandri apophthegmate, qui quærenti qua tandem via tanta sibi adeò celeriter cōparasset, respondit (quod vnguibus Alces insertū legitur) μηδὲν ἀναβαλλόμενος, nihil differendo aut recrastinando. Siquidem optima & accommoda belli comes est festinatio: quo fit, vt qui imperant, quò rerum difficultates, quæ nonnihil remorādo vltrò sese offerūt, arcere faciliùs possint, eò pede citissimo necesse sit properare. Eā enim ob rem Alexander ab omnibus fermè laudatur, quòd sua præcipiti in rebus agendis cura & industria, Principū omnium celeritatem multis quasi stadiis anteuerterit. Narrant enim eum pedites sic instituisse, vt sua celeritate equorū cursum adæquarent: ipse ne quidem sibi parceret, noctes vt plurimùm insomnes traduceret, seq. crepitaculo excitaret, siquando somno corripi se sentiret, quo maximè tempore vigilandum esse intelligeret. Itaque cùm ab eo Darius impeteretur, maximè conquerebatur nullum sibi satis longū relinqui spatium, quo Alexandrū pro viribus, & ea qua pręstabat animi contentione atq. copiis, retunderet. Hoc enim præcipuè curabat Alexander, vt diu noctuque, magnis itineribus confectis, improuisum hostem offenderet. quem animum etiam adolescens habuisse memoratur. Huic enim cùm Aristoteles diceret exspectandam esse robustiorem ætatem, qua longè meliùs & opportuniùs ad res bellicas animum applicaret: At metuendum mihi est, inquit, ne dum annos exspecto firmiores, audacem iuuentutē interea mihi præripi per incuriam patiar. Hunc Cęsar imitatus, ardua quæque quasi temerè & sine consilio aggrediebatur, imò verò dicebat de iis consultandum non esse, quòd ad ea perficienda maximam vim celeritas haberet. Non prætermittam Æliani locum de celeritate Alexādri in rebus conficiendis, variæ hist. lib.10. Alexander Philippi filius ter decem stadiis continuo itinere confectis, antequàm quietē caperet exercitus, cum hostibus conflixit, & eos vicit. Ἀλέξανδρος τρὶς τεσσαρακόσια στάδια ἐφεξῆς μεθ' ὅπλων ὁδοιπορήσας, συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἀναπαύσασθαι τὸ στρατόπεδον, ἐκράτησε τῶν ἐχθρῶν. Rectè Flau. Vegetius lib.4.c.31. in rebus bellicis celeritatem amplius solere prodesse quàm virtutem. Huc facit M. Tullius 6. Philipp. Nam cùm plerisq. in rebus gerendis tarditas & procrastinatio odiosa est, tum hoc bellum indiget celeritatis. Videram etiam quod idem habet oratióne de Pompeij laudibus, seu, vt inscribitur,

Alexandri festinatio.

Iulij Cæsaris celeritas.

Virtutes Imperatoriæ.

bitur, Pro lege Manilia: Non enim illæ sunt solæ virtutes imperatoriæ, quæ vulgò existimantur, labor in negotiis, fortitudo in periculis, industria in agendo, celeritas in conficiendo, consilium in prouidendo, &c. & deinceps: vnde illam tantam celeritatem, & tam incredibilem cursum initum putatis non enim illum eximia vis remigum, aut ars inaudita quędam gubernandi, aut venti aliqui noui, tam celeriter in vltimas terras pertulerunt, sed hæ res, quæ ceteros remorari solent, non retardarunt. Prætermitto quæ de celeritate Alexandri retulit Q. Curtius libris maximè 5. & 7. Hæc enim prolixiora fortasse. Monemur itaque hoc lepido carmine maxima quæque perfici diligentia, & virium firmitate (quæ duo apertè repræsentat Alce) & assidua tam animi quàm corporis cura & contentione feliciter absolui. Nullus enim est repertus hactenus (nisi sit à fortuna quadam beniguiore lactatus) qui absque aliquo labore improbo, constantiaque animi sit aliquam summam laudem consecutus. Citatur ex aliquo veterū: Ἀλέξανδρος μὲν τολμῶν, πονῶν, καὶ ἐργαζόμενος, μήτε καθήμενος εὐτυχεῖ. i. Alexander audendo, laborando, agendo, non desidendo, summam celebritatem consecutus est. Huic conuenit illud Hesiodi:

μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφιν.

& Lucan. 1. bell. ciuil.

Tolle moras, semper nocuit differre paratis.

cui affine Ouidianum illud:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.

Martial. *Non bene distuleris, videas quod posse negari.* Id vnum ex pręceptis Socratis refertur à Xenoph. 2. ἀπομνημονευμάτων, Quicquid agas, promptissimè, atq. optimè & diligēter agere.

Fortior hæc, dubites, &c.] Id est, an fortior, velocior ne sit Alce, dubium est. quo subindicat vires celeritate pares, & contrà celeritatem viribus æqualem esse debere: alterum enim sine altero non multum potest adferre commodi, imò damna plerunque maxima, funestumq. exitium hinc consequitur. Alcen descripsit Cæsar 6. Comment. quę si quis conferat cum Plinianis, facilè aduertet id tam facilè non posse conciliari. Didici ex quibusdam Germanis eruditis hominibus, quæ traduntur à Plinio de Alce, veriora esse quàm quæ à Cæsare. Is enim retulit aliorum quorundam, qui eam fortasse feram nunquam viderant, opinionem: at eam esse, qualem Plinius describit, experientia constare.

Celeritatis & diligentia laus.

In

In Deo lætandum.

EMBLEMA IIII.

ASPICE vt egregius puerum Iouis alite pictor
Fecerit Iliacum summa per astra vehi.
Quisne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic, hæc Mæonius finxerit vnde senex.
Consilium, mens atque Dei cui gaudia præstant,
Creditur is summo raptus adesse Ioui.

CONSILIVM nostrũ fuit hac nostra qualicunq. commentatione, primùm quidẽ fontẽ Emblematis ex insigniore quodam scriptore petere, vsumque indicare sententiæ, quam peritus noster artifex non modò animo committit, sed etiam

etiam ob oculos ponit. Ne tamẽ videar, quod faciunt alij non-
nulli, nimiam lectionis diligentiã ostentare, non semper initio
ram ambitiosè, vel superstitiosè potiùs, vt ita loquar, originem
indicabo, sed postquàm quædã præfatus ero, de iis quę ad sub-
iectum argumentũ necessaria videbuntur. Statim enim me re-
cipio ad huius carminis ingeniosi sententiam, si quædã prius
vice pręludij & quasi disputationis anticiparo. Vniuersam poë-
Poesis penè tota ænigmatis plena.
sim ænigmatum esse plenã docet Plato in Alcibiade 2. quippè
quæ nõ sit cuiuis intellectu facilis, quòd rerum veritas quibus-
dam verborũ inuolucris obtegatur. Huiusmodi autẽ figmenta
tribus modis explicari possunt, vt plerumque veterum moni-
mentis deprehendimus: quidã enim physicen, alij ethicen in-
spiciunt; nonnulli etiam rei Theologicæ rationem habent, vti
ex doctrina Platonicorũ plerique docti viri. Sic enim Home-
Quatuor elementa totidem deorũ nominibus intellecta.
rus ingeniorum vertex quatuor illa prima στοιχεῖα inter se pu-
gnantia, & sese mutuò producẽtia effinxit sub nominibus Io-
uis, Iunonis, Neptuni & Plutonis. Ad mores traducitur allego-
ria, vt cùm Palladem cum Marte dissidia & pugnas ciere aiunt,
Cur Pallas cum Marte dissideat.
eam nempè animi partem, quæ sit rationis expers, in superio-
rem sese attollere intelligimus, virtutiq. vitium aduersari. quo
de genere est ea, quã nunc sumus explicaturi, fabula. Ad Theo-
logicam verò rationẽ nonnulla referuntur, vt cùm cælum suo
motu tempus producat, quæq. gignat perpetuò absumẽs, ima-
ginem quandam intelligimus esse Dei, Cælum, Rheam atque
Saturnum filios deuorantem: in quibus Cælus (vel Cælius) es-
Saturnus Rhea. Macrob. 1 Saturn.
sentiam diuinam præfert, Rhea vitam, Saturnus autẽ eiusdem
mentem. Quæ antè visum est operępretium admonere, vt ma-
turiùs ad nostri Emblematis ἐπιμύθιον deueniamus, Poëtasque
veteres, quantum fieri poterit, ab inepta quorundam sciolorum
contumelia vindicemus. Eos enim tale quippiam in fabulosis
narrationibus obseruare voluisse crediderim, quale priores illi
Iurisperiti (vt M. Tullius in libris de Oratore memorat) ob-
Quem ad finẽ poëtæ figmentis vsi sint.
seruarunt, qui vt auctoritatem aliquam obtinerent, eamque
augerent, artem suam vulgarem esse noluere, nisi cùm Cn. Fla-
uius primus eam propalauit, qui eam ob rem dictus est corni-
cum oculos confixisse. Eodem planè modo veteres illi poëtæ
sub aliquo quasi velo certè obscuro, fabulosisq. ornamentis res
suas occultarunt, vt imperitam plebeculam à mysteriis sapien-
tiæ reconditioris arcerent. Quod & Lactantius indicat, lib. 1.
Allegoria poëticæ ratio.
c. 11. & 19. cùm Poëtas ait, quæ verè gesta sunt, in aliquas spe-
cies obliquis figurationib. cũ decore aliquo cõuersa traduxisse,
&

& mendacium non in factis, sed in nominibus admisisse. Quamobrem inepti & planè ἄμουσοι sunt, qui in poëticis narrationibus,& figmentis explicandis, ipsas tantùm voces, nudaque vocabula, aut etiam simplices γνώμας considerant, nec ea potiùs eliciunt, quæ sensum aliquem abstrusiorem cõtineant: vt qui in picturis diiudicandis colores aliquos, aut operũ lineas quasdam conspiciunt, aut vt qui mercibus inuolutis appositas imaginum tesserulas admirantur, nec quid intùs lateat, aut inclusum esse possit, animaduertũt. Habet enim diuinum hoc studium nescio quid latens & reconditũ, quod æquè omnibus peruium & apertũ non sit, sed ei duntaxat homini, *Ingenium cui sit, cui mens diuinior*, vt Flaccus loquitur, sicuti non obscurè aliquot disputationibus est à diuino Platone traditum. Sed & vt hoc adiiciam, Poëtas ipsos Philosophis sapientia neutiquam posteriores aut inferiores fuisse, præter alios quosdam Platonicos cõtendit Maximus Tyrius. Hi enim sese videntur populari auræ, & infimæ plebeculæ accommodasse, dum fabulosa eiusmodi prodiderunt, quæ diuinis rationibus accommodarunt, rem quidẽ aperta ratione abstrusiorem, ænigmatis autem clariorem, æqualiter à scientia atque inscitia distantem, fidem sibi facientem propter id quod iucundum est, & admirationem, aliaq. non satis vulgo persuasa: adhæc quæ animum ad rerum existentium peruestigationem, & eorum quæ remota sunt, inquisitionem diligentem concitet. Qua in re præstanda hi sanè homines magnum quiddam effecere: quandoquidem auribus humanis insidias quasdam sunt commenti, ij quidem re ipsa Philosophi, nomine autem Poëtæ, rem inuidiosam ad eam artem reuocarunt, quæ populum admodum demulceat. Sese enim perinde habet erga multitudinem popularem Philosophus, atque diues aliquis in eos qui premuntur inopia. Sic autem videmus natura comparatũ, vt qui vitio sunt alicui addicti, virtutem contrariam non sustineat, nisi eam superinductus aliquis fucus adumbrârit. Habetur autem Poëta mollis & facilis, propterq. delectationem diligitur, & propter virtutem nequaquam, aut saltem rarò cognoscitur. Ita enim medici salubre quoddam alexipharmacum dulci aliquo liquore aspergunt, ne deterreatur æger saporis aut succi acrioris amaritie. Eodem planè modo de Philosophia illa veteri sentiendũ, quæ sententiis suis figmentorum ac carminum, tanquam veste cultuq. magnifico tectis, priscorũ hominũ animos primùm cepit atq. deliniuit: neq. secus id quidẽ, quàm dissimulata disciplinæ molestia

Laus poëtica.

An poëtæ philosophis posteriores.

Poëtæ nomine, re philosophi.

Poëtæ se vulgo facilius accõmodant.

molestia ad institutionem & morum feritatem cicurandam illexit. Nec est autem quod in dubium reuoces, vtri melius de diuinis tractarint, Philosophíne an Poëtæ: quin potius studium vtrumque tanquam inito fœdere, mutuò sese complecti deprehendas, vt eadem non diuersa putes. Cùm enim Philosophum ais, Poëtam etiam intelligis: & cùm Poëtam, Philosophum quoque innuis. Hæc & multa alia Tyrius, quæ huc conferre placuit, ne in sequentibus repetere subinde cogar. quod semel admonuisse satis erit, vt quantum Poëtis debeamus, philologus intelligat, nostrumq. consilium in narrationibus mythologicis, & Poëticis allegoriis planum aliquando faciamus. Si enim fabulam nudam aut historiam attexere satis esse ad commentationes has, quanquam tenues, existimassemus, ansam ridendi, carpendique hæc, tanquam Poëtarum deliria & nugamenta præberemus: (nonnulli enim sunt, & fuere iam olim, qui poëticum hoc studium vt planè nugatorium aspernentur) & maximè hoc de Ganymede figmentum, quod reprehendit Lactant. D. August. De ciuit. 18. cap. 13. & ipse Plato 1. De legib. sub persona Atheniensis hospitis, nimirùm ob insanum pæderastiæ flagitium. Sed quia non video quàm sit necesse singula tam anxiè persequi, quin potius ad propositum finem me continuò recipere iam tandem par sit; age verò, per Ganymedem ab aquila raptum, animam humanam intelligimus, quæ, vt ait Plotinus, tum condere caput intra cælum dicitur, cùm relicta quasi corporis secretione, cælestia mentis oculo contemplatur: quod sanè absque raptu quodam fieri minimè potest. Plato etiam in Phædone & Theæteto, cùm iubet animam à corpore seiungere, non loco segregandam esse intelligit; sed monet ne corpori animus adhærescat, neque ob corporis commercium à mente superiore fiat alienus, conetúrque, quantum fieri poterit, subditam sibi animæ speciem ad superiora perducere. Constat autem sumptum Emblema ex Xenophontis Symposio, quo loci concinnè & apposité Ganymedis ἔτυμον explanat. Ait enim Deos & Heroas animæ amicitiam multò pluris facere, quàm vsum qui ex corpore percipitur. Iupiter enim quarum formam (cùm essent mortales) amauit, has ipsas mortales esse siuit: quorum verò animas est amore prosecutus, hos immortalitate donauit; de quorum numero Hercules, Castor ac Pollux esse dicuntur, cum aliquot aliis, quos Heroas appellabant. Sic etiam asseuerat Ganymedem nõ corporis, sed animi gratia à Ioue in Olympum fuisse raptum.

Poëtica eadem ac philosophia.

Ganymedis fabula variè accepta.

Quid per Ganymedẽ intelligimus.

Vnde Emblema dictum.

Cuius quidem rei & testimoniũ ex ipso nomine colligamus li. cet. Habetur enim alicubi apud Homerũ, γάννυται δέ τ' ἀκούων, lætatur audiendo: & alibi etiã, πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς, id est, sapientia plena mente cõsilia sciens. Ex ambabus igitur his vocibus, non corporis, sed mentis deliciarum nomen Ganymedes referens, inter Deos est relatus. Sed dum vacat, huc ascribã verba Philosophi, vt aliquo tandẽ onere candidatos linguæ Græcæ leuare possim: Ἐπιθυμῶ δέ σοι, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη συγγενόμενος, εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶναι· ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγαθὰς εἴη, ἀθανάτους τούτους ἐποίει· ὧν Ἡρακλῆς μὲν καὶ Διόσκουροί εἰσι, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι· καὶ ἐγὼ δέ φημι καὶ Γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς εἰς Ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ δήπου καὶ Ὁμήρῳ,

— γάνυται δέ τ' ἀκούων·

τοῦτο δὲ φράζει ὅτι, ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλοθί που,

— πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

ἐξ ὧν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ Γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων ἐν θεοῖς τετίμηται. Hæc fermè Xenophon. Facillimum mihi esset repetere agalmatis historiã, nisi fallor à Plinio, qui sic habet lib. 34. cap. 8. Leocras aquilam sentientẽ quid recipiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguibus etiam per vestem, &c. perindeque facilè ex Homeri scholiaste ad 4. Iliados Homericæ. Sed quid opus in tantillo libro tã multis? Ceterùm raptũ eiusmodi Alciatus traducit ad eos, qui pia cogitatione, & ardenti affectu animi, Dei quasi domicilium penetrant, tamque sibi placent in iis quæ Deo grata sunt; vt in hac etiã vita nonnihil æternæ beatitudinis deliciarũ experiantur. Ab hoc non dissentit Homeri scholiastes ad 4. Iliad. qui Iouis nomine primam intelligentiam πρῶτον νοῦν: Ganymedis verò, eum qui consiliis diuinis gaudeat. τοῦτο γὰρ ὁ Γανυμήδης, ὡς ὁ νοῦς ἔχει οἰκεῖον τὸ τοῖς μήδεσι γάνυσθαι. Hoc penè sensu dixit Naumachius, vetus poëta, pulcrum esse virginem puris semper cogitationibus delectari, id est (nam Græca perbellè conueniũt huic Ganymedis etymo) —— καλὸν

παρθενικὴν καθαροῖσιν ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν. Sed & Grammatici non modò, quin etiam Philosophi nõ postremi nominis beatos seu felices, quos εὐδαίμονας καὶ μακαρίους appellant, non alio sensu iis id impositũ nomẽ putant, quòd habeant aliquem cum diis consensum. Nam & εὐδαιμονεῖν Aristotelis interpretantur

Locus è Plinio.

Iupiter quid.

Felices qui.

tantur εὖ ζῆν: nonnulli etiam θαρρεῖν. μακαρίους autem à μα, καὶ τοῦ χαίρω. Locus Aristot. est Moral. ad Nicomach. 7.

Iouis alite.] Aquilæ περίφρασις. Hanc auium reginam appellant, credidítque antiquitas eam Ioui tela ministrare & fulmen. Horatius 4. Carm.

Qualem ministrum fulminis alitem
Cui rex Deorum regnum in aues vagas
Permisit expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo.

Phornutus eam Ioui esse sacram vult, quòd volandi pernicitate aliis auibus excellat. ἱερὸς δ' ὄρνις, inquit, αὐτοῦ ὁ αἰετὸς λέγεται εἶναι, διὰ τὸ ὀξύτατον τοῦτον εἶναι τῶν ἄλλων πτηνῶν. Lege Plinium libr. 10. cap. 4. & 5. Pierium Valerian. lib. 19. Hieroglyphicôn. Sunt qui aliò conuertunt aquilam: nauem enim intelligunt, cuius insigne aquila esset; aut legionem militum, qua legione raptus esse putatur. Lactant. libro 1. cap. 10. Fulgentius Mythologic. 1.

Puerum Iliacum.] Ganymedem, ab Ilio Troiæ ciuitate, qui Troëm patrem habuit Troiæ regem: & à Poëtis dicitur ab aquila raptus, & in cælum sublatus, vt deorum præficeretur aqualiculis. Martialis lib. 1.

Æthereas aquila puerum portante per auras
Illæsum timidis vnguibus hæsit onus.

Quisue Iouem tactum puerili, &c.] Puerilem simplicitatem, id est, innocentiam & mentis puritatem Deo gratissimam esse passim testantur sacræ literæ. Quò illud sacri oraculi referendum: Sinite paruuli ad me veniant. &, Nisi efficiamini sicut paruuli, &c.

Mæonius finxerit vnde senex.] Homerus, qui Mæonius cæcutiens appellatur à Martiano Capella lib. 1. de nuptiis Philologiæ, à Mæone rege à quo educatus fertur, ita cognominatus. Thersagoras apud Lucianũ in Demosth. encomio, ita de Homero verba facit: πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδόν, ἢ ποταμόν, καὶ μητέρα † Μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν Δρυάδων.

Consilium, mens atque Dei, &c.] μυθολογία est, in qua aduertendum, quàm graphicè & cõmodè Ganymedei nominis vim exprimat. γάννυμι enim, vel γάννυμαι, lætor est: respondetq. his quæ dixit, Gaudia præstant: & μήδεα consilia. vnde γάνυσθαι μήδεσι τοῦ Διός, Emblematis & figmenti sensum explanat.

Auiũ regina aquila, & Iouis ales.

Hom. Iliad. v.

Puerilis simplicitas Deo grata.

Homerus cur Mæonius dictus.

† μελανίππην.

Ganymedis nomen vnde.

Sapientia humana stultitia est apud Deum.

EMBLEMA V.

QVID *dicam? quonam hoc compellem nomine monstrum*
Biforme, quod non est homo, nec est draco?
Sed sine vir pedibus, summis sine partibus anguis
Vir anguipes dici, & homiceps anguis potest.
Anguem pedit homo, hominem eructauit & anguis:
Nec finis hominis est, initium nec est feræ.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis:
Sic & gigantes terra mater protulit.
Hæc vafrum species, sed relligione carentem,
Terrena tantùm quiq; curet, indicat.

Hoc in monstro designãdo verbis vsus est obscuris, & sententiis planè ænigmaticis. Id tamen quicquid sit, aperto primùm

primùm fonte, deinde auctoris consilio, si tamen possim commodè, illustrare conabor. Totũ hoc fermè videtur imitatus ex gryphis monostichis, & disticho quodam, quæ in collectaneis epigramm. Græcorum legimus, quæque huc ascribemus. Sunt autem εἰς χείρωνα ἱπποκένταυρον, lib. 4. Anthologiæ, his verbis: *Fons Emblematis.*

Ἀνδρόθεν ἐκκέχυθ' ἵππος, ἀνέδραμε δ' ἱππόθεν ἀνήρ·
Ἀνὴρ νόσφι ποδῶν, κεφαλῆς δ' ἄτερ, αἰόλος ἵππος·
Ἵππος ἐρεύγεται ἄνδρα, ἀνὴρ δ' ἀποπέρδεται ἵππον·
Ἵππος ἔην ἀκάρηνος, ἀνὴρ δ' ἀτέλεστος ἔκειτο,
Οὓς φύσις παίζουσα θοῷ συνεκέντρισεν ἵππῳ.

ad verbum sic effertur:

Ex viro descendit equus; ascendit autem de equo vir.
Vir sine pedibus, sine capite autem celer equus.
Equus ructat virum, vir autem pedit equum.
Equus non habebat principium, vir autem carebat fine:
Sed hunc natura ludens acri equo. miscuit.* ** infixit.*

Hoc informi monstro, quod nec omninò formam humanam, nec omninò serpentinam figuram habeat, natura quidem duplici, quodque necdum certam appellationem sortiri possit, ij notantur, qui anima rationis participe à Deo informati, terrena tantùm sapiunt: & neglecta conditione sui meliore, humi repunt, in naturamque belluinam degenerant. Monstrũ enim, vt hîc exprimitur, in hominem non desinit, nec est feræ principium: non enim finem spectant Epicurei homines, propter quem homini sit concessa ratio, qua miserè abutuntur, eamq. spontanea quadam & exitiosa ignoratione inficiunt. Tales fuerunt rigidi illi Philosophiæ satellites, qui cùm perpetuò dogmatis sapientiæ veteris, & sibi parùm constantis adhæserint, nihil aliud spirarunt quàm quæ terræ sunt, tametsi vnum illis videretur esse studium cælestia diuinaque contemplandi: quos ideò exagitat vir sanctissimus Augustin. libris De ciuit. Dei, Lactantius, Eusebius, & alij multi. Opinor autem hîc Alciatum exempli causa Cecropem apposuisse, nec quidem ab re. Ille enim primus idolorum cultu totam Græciam imbuit, primus Iouem inuocauit, simulacrorum vsum induxit, aras construxit, & sacra diis fecit (teste Eusebio, Herodoto, & pluribus aliis) quæ omnia ante ea tempora omninò fuerant inaudita. Quòd verò primus inter marẽ & feminam certa cõnubia dicatur instituisse, quæ antè vaga essent & incerta, διφυὴς, id est biformis, est nominatus. Hincque colligere licet mundi sapientiam, quam technis & præstigiis satanicis inuexere prio-

Quid hoc monstro intelligatur.

Epicurei.

Philosophi.

Cecrops biformis.

 res

res illi Principes, meram fuisse stultitiam, cùm perspicuum sit eam longè desciuisse ab institutis illis priscorum patrum, qui leges diuinas à Noëo, & eius meliori posteritate hauserãt. Hos itaque vafros, & religionis expertes, quibus tantùm curæ terrena sunt, & quorum Deus venter est, ex hominũ albo reiicimus. Neque enim hominum appellatione digni sunt, quanquã planum sit eos rationis, doctrinæ cuiusdam & humanitatis haud expertes fuisse: nam ea re caruerũt, qua sola differt homo à reliquis animantibus, id est religione, in qua certè nos hominis summum bonũ constituimus. Quanquam enim homo sit vera & expressa Dei imago, si tamẽ sic se abiiciat atq. prosternat, vt opificem Deum ignoret, in belluarum numerum meritò est aggregandus. Id porrò totum potest conuerti in profligatos, & perditos huius seculi ἀθέους, & voluptarios Epicuri affectatores, qui neglectâ futuri boni spe, suas omnes cogitationes abiecerunt in id modò quod adest, quodq. præsens est. Id quidem ego argumentum non inuitus explicarem copiosè: sed satius est vt breuius contraham, si studiosum quemq. admonuero, id commodiùs repeti posse à Lactantianis Institutionibus, maximeque lib. 2. cap. 3. & sequent. item lib. 3. cap. 10. lib. 5. cap. 15. & iis quæ sequuntur, vt denique lib. 6. capitib. 1. 7. 9.

Qua maximè re homo à mutis animalibus differt.

Athei.

Obscura obscuris descripta.

Quid dicam? quonam &c.] Quæ noua sunt, stupenda, aut admirationis aliquid præ se ferunt, vt quæ à communi rerum natura sunt aliena, describi ferè solent quibusdam verborum subobscuris ambagibus & rerum inuolucris, vt hîc fit ab Alciato in monstri huius periphrasi. Totum certè δεκαστιχὸν, vti periculosæ plenum aleæ doctis visum, mihi quidem nõ potuit non videri perobscurum. Quòd si rem acu, quod aiunt, non tetigerim, tentaui tamen quid hac in parte vires alioqui imbecilles possent, & aliis tradidi lampada, vt maiore tandem industria diligentiam aliquam nostram obscurent.

Quæ dum interea meditor, fortassè nõ malè vno claudam prouerbio, quod hic obscurè proponitur: Id igitur prouerbium vsurparunt duo ecclesiæ Christianæ lumina, Nazianzenus Gregorius, & Chrysostomus: Ille quidem in epistolis sic, τὴν πεζὴν στέργειν φιλοσοφίαν, καὶ κάτω μένουσαν, pedestrẽ amplexari, humique manentẽ philosophiam. Idem monodia in Basilium: ὧν ἀνδραποδώδης καὶ κάτω νενευκὼς ὁ βίος: quorum vita seruilis est, qualis mancipiorum & humum spectans. Sic Chrysostomus adhortatur, humi repentes cogitationes erigamus, ἵνα τοὺς χαμαὶ συρομένους λογισμοὺς ἀνορθώσωμεν. Mitto enim quod de paganorum

ganorum studio multi è nostris tradiderũt, quos alicubi Theodoretus χαμαιζήλους καὶ ἐπιγαίους appellat: id est, rerum caducarum & humi repentium studiis addictos. Sed Lactantiana quædam lucem huic loco afferent, meo quidem iudicio, ex cap. 3. lib. 2. Quos homines (de philosophis loquitur) philosophus ac poëta Lucretius grauiter accusat tanquam humiles & abiectos, qui contrà naturæ suæ rationem ad veneranda terrena se prosternant. ait enim:

Et faciunt animos humiles formidine Diuûm
Depressosq; premunt ad terram. alio loco sic idem:
Nec pietas vlla est, velatum sæpe videri
Vertier ad lapidem, atque omnes accedere ad aras,
Nec procumbere humi prostratum &c.

Paulopòst, non oportet sublimes & excelsos animos aduocari, atque in terram premi, sed nihil aliud, quàm cælestia cogitare.

Biforme, quod non est homo, &c.] Secundi hi quique versiculi senarij sunt trimetri Iambici. Obiter admoneo hic cõfundi virum & hominem, dracone cum angue siue serpente, &c. quæ ænigmatum lex est. Adhæc obscuris verbis de industria videtur vsus, vt rem abstrusam, & quasi reconditam insculpere potiùs quàm delineare videatur.

Anguem pedit homo, &c.] Hic Græcorum more nõ absumit vocalem, quæ in cæsura hac remanet integra, idque ferè fit rei difficultatis aut grauitatis ostendendæ ergô. Ceterùm nouè videtur vsus his verbis, pedit, &, eructauit, quæ vim magnam habent ad demonstrandam monstri huius obscœnitatem. Rem enim turpem turpia verba decent.

Pedere & eructare obscœna verba.

Nec finis hominis est, &c.] Non desinit in hominem, quòd finem non spectet, cuius maximè causa conditus homo sit: nec habet feræ principium, quòd primò anima rationis participe donatum à Deo sit, vt omnibus aliis animantibus excelleret, sicuti copiosa disputatione Cicero 1. De legib.

Sic olim Cecrops, &c.] Cecrops regionis Atticæ rex primus, qui Athenarum arcem extruxit. hinc Cecropidæ Athenienses. Pausanias ait eum διφυῆ, hoc est, naturæ duplicis, superiori parte viri, inferiori feræ, quòd coniugia primùm instituerit in Attica regione. Malim tamen referre ad id quod superiùs attigi, de superstitione nimirùm, & idolomania, quam primus illic dicitur induxisse. Lege D. Aug. De ciuitat. cap. 8. libro 18. Iustin. lib. 2.

Plin. 7. cap. 56.

Cecrops rex Atheniensium.

Doctis Athenis.] Doctis, μεταφορικοῦ epitheti. Doctas posuit propter

propter celebratissimam toto orbe scholam. Hinc enim magni Oratores, hinc Rhetores, hinc Sophistæ, hinc clari denique legum latores. Plutarchus huius epitheti vim expressit cōmentario, πότερον ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι. Reuera hęc vrbs, inquit, multarum etiam aliarum mater, artiumque benigna parens, quarum alias prima reperit, inque lucem misit, aliis honorem, vim, incrementa contulit. Græcè verò sic: πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἥδε μήτηρ καὶ τροφὸς εὐμενὴς τεχνῶν γέγονε, τὰς μὲν εὑρομένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη· ταῖς δὲ δύναμιν προσθεῖσα καὶ τιμὴν καὶ αὔξησιν. Cicero 1. de Oratore, omnium doctrinarum inuentrices Athenas appellat. Sic idem pro Flacco: Adsunt Athenienses, vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atq. in omnes terras distributæ putantur. Hæc sunt præclara certè & antiqua vrbis Athenarum eulogia. [Laus Athenarū.] Sed occurrunt etiam aliorum quorundā non pœnitenda testimonia. sic enim Velleius Paterculus ad finem 1. hist. Rom. Vna vrbs Attica pluribus annis eloquentiæ, quàm vniuersa Græcia, operibusque floruit, adeò vt corpora gentis illius separata sint in alias ciuitates. Ingeniū verò solis Atheniensium muris clausa existimes. Apuleius enim 10. Asini aurei: Quale autem & illud iudicium apud legiferos Athenienses & catosillos, & omnis scientiæ magistros. Idem Apolog. 1. Apud Athenienses cattos Melecides fatuus. Et Iustin. lib. 5. Athenas vocat patriam communem eloquentiæ. Lib. 2. idem scripserat, literas certas ac facundiam, & ordinē ciuilem, disciplinæ veluti templum Athenis. Mamertin. oratione panegyric. quam Iuliano dictam volunt: Ipsæ illæ bonarum artium magistræ & inuentrices Athenæ. Quid enim transiliam cum aliis quamplurimis Cassiodorum, qui lib. 12. Variarum, epist. 15. Athenas sedem esse sapientium dictas ab antiquis ait?

Sic & gigantes, &c.] Gigantes terrigenæ dicuntur à Poëtis, id est, terræ filij, vt vi nominis intelligitur; γῆ, terra; γίνομαι, fio, nascor. vel, παρὰ τὸ ἐκ γῆς ἰέναι, quasi ἐκ γῆς γεγεννημένοι. fuerunt autem staturæ admirabilis, quorum pedes in serpentum volumina desinebant, iique in Deorum perniciem nati putabantur: cum quibus pugnare ausi, fulmine concussi sunt. Pugnam hanc attigit Pindarus in Nemeis. Huius figmenti rationem Mythologi adferunt, eamque traducunt ad homines quosdam impios, qui Deos negligerent, aut etiam negarent: quorum pedes in Draconum volumina desiisse aiunt, quòd nihil superum, nihil rectum cogitarent, totius eorū vitæ gressu ad in-

ad inferna mergente. Macrob. Saturnal. 1. Quod epimythion hexasticho complexus est Bartholom. Anulus in picta Poësi: hunc enim scriptorem, alioqui recentem, eruditum tamen & acutum, citare nihil verebor:

Tale gigantaum legitur genus, vt nihil altum
Cogitet, at spernat, vel neget esse Deum:
Et tantum, quantum sensu exteriore mouetur,
Commodat ad præsens se, vel ad id quod adest.
Hoc genus anguipedum mythici finxere Poëtæ,
Quorum affectus humi (segnis ad alta) repat.

Si vacat, lege Pieriū Valerianum lib. 16. & 25. Hieroglyphic. Missos facio, qui multi multa de Gigantibus, quorū alij fuisse negant, quidā contrà & certè plures, non enim vacat sublegere quæ de gigantibus tradunt Herod. in Clio, Plin. 7. c. 16. Solin. cap. 5. tantùm admonuisse sat est. Ego quidem facilè mihi persuaserim hoc gigantum nomine intelligi veteribus barbarā & impiam gentem, quæ sub hominis figura feritatem exerceret, à quibus honestarum rerū inducta fuerit ἀταξία, quales describuntur à poëtis Cyclopes, Lęstrigones, aliique qui ferinis moribus vagabantur, insontes & probos quosq. impunè lædebant, nullam diuini humanique iuris rationem habebant.

Hæc vafrum species, &c.] ἐπιμύθιον, seu figmenti sententia.

Vafrum.] Vafrum, callidum, & quasi valde Afrum. Nonius. [Vafer.] Cicero De repub. 3. Non sunt in disputando vafri, non veteratores, non malitiosi.

relligione carentem.] in qua tamen summū hominis bonum esse liquidò constat: cetera enim quę putantur esse homini propria, in ceteris quoque animalibus deprehenduntur. [Religio homini propria.] Religio sola differentes homines à belluis facit: quam qui nō admittit, alienus à natura hominis, vitam pecudum sub humana specie viuit. Lactant. lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 10. & de ira Dei, cap. 7. & 8. Notabo ad extremum humanam sapientiam (quæ apud Deum stultitia dicitur D. Paulo) hîc potissimùm reprehendi, [Humana sapientia cur stultitia dicatur.] quippè quæ religione caruerit. Vult autem Lactantius vnam cum altera, id est, religionem cum sapientia inseparabili nexu colligari, in quibus hominis officium, & veritatem omnem inclusam esse colligat. [Lib. 3. cap. 11.] Religio enim, quæ sine sapientia sit, non religio, sed superstitio putanda est: sapientia verò sine religione, mera est stultitia, de qua est illud Prophetæ: Perdā sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum reprobabo, [Esa. 29. Abd. ii.] & D. Pauli, 1. Cor. 1. & 3. cap.

Spinos. Epist. 21. inter act. oper. posth. pg 449

Ficta religio.

EMBLEMA VI.

REGALI *residens meretrix pulcherrima sella,*
Purpureo insignem gestat honore peplum.
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba tacet.
Sic Babylona notant: quæ gentes illice forma,
Et ficta stolidas relligione capit.

QVàm variè hoc agalma nonnulli hoc tempore accipiant, & quamque obliquis interpretationibus contorqueant, & ad suos affectus accõmodent, vtpotè odio partium laborantes, certè recensere pudet. Quanquam enim salua fide & pudore, aliorum sententias in medium afferre possem, ne cui tamẽ stoma-

machum moueam, tutius esse iudico veterum hominum doctrinã potiùs, quàm nouorum placita cõsectari. Id ex D. Ioannis ἀποκαλύψεως 17. sumptum esse clarum est: quod quidem de mentita religionis obseruatione, & veræ pietati opposita intelligitur. Ea est collectio reproborum, quæ meretrix dicitur, quòd Deo rerum omnium auctore neglecto, & vero sponso Iesu seruatore, impuro, illicito & nouo quodam cultu, id est, fucatæ religionis ritu, impuræ ac formidabili beluæ dicitur insidere. Aureum poculum manu tenet, id est, hypocrisim persequitur, qua dissimulatis vitiis, & sapientiæ fucatæ auro, pietatis veræ prætextu, quamplurimis imponit, qui ebrietate plus quàm fanatica correpti, miserè præcipites in ima ruunt. D. Augustinus lib. 20. De ciuitate Dei, idem planè hunc locum interpretatur: Quæ sit ista bestia, inquit, quanuis sit diligentiùs inquirendum, non tamen abhorret à fide recta, vt ipsa impia ciuitas intelligatur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei. Imago verò eius, simulatio eius mihi videtur: in eis videlicet hominibus, qui velut fidem profitentur, & infideliter viuunt. Fingunt enim se esse quod non sunt, vocanturq. non veraci effigie, sed fallaci imagine Christiani. Hactenus ille. Calix aureus adagij vice vsurpatur à D. Hieronymo: Multa de perfectione dicuntur, ait, vt qui volumẽ Philosophi nesciunt, sub martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis. Origen. de vana & fucata eloquentia totũ hoc intelligi voluit. Eos enim, qui apud gentiles, inquit, eloquentiæ laude floruerũt, pessimorũ dogmatum sermones mortiferos, id est, venenum in calicem aureũ infuderunt. Lubens equidẽ huc referrem, quæ in eam ipsam rem commentati sunt nonnulli è neotericis viri certè eruditi doctrinæq. veteris amantes. Sed ex auctorum recentiũ fluuiis meos agellos tam sæpe irrigare iam non est animus, ne quis philologus mihi pro suo iure diem dicat: quòd longè pulchrius sit (vt Varro dicit apud M. Tullium) adire fontes, quàm riuulos consectari. At vt ad rem propiùs: Promptum quidem id nobis, verumq. esse constat: decipimur specie recti. Nam vt prudentiã malitia, & temperantiam immanitas in voluptatibus aspernandis, & magnitudinẽ animi superbia in animis extollendis, & despicientia in cõtemnendis honoribus, & liberalitatem effusio, & fortitudinem audacia; sic superstitionẽ religio imitatur. Vt enim olim apud Græcos nonnulli Philosophi pallio barbaq. promissa raram quandam sapientiam pollicebantur, semperq. habebant in ore libertatẽ & honesti

Falsa religio quæ.

Aureum poculum.

Virtutem vitia imitantur.

Pseudosophi.

honesti studium, cùm ex iis longè multi vitiis plusquam vulgaribus, planeque seruilibus laborarent: Vtque apud Iudæos Pharisæi & Essæi tristi vultu, latis phylacteriis, & cultu quodam fucato, apud imperitum & rude vulgus venabantur sanctitatis opinionē: ita etiam, quod dicere nos admodū pudet & tædet, sed dicendum tamē, inter Christianos homines fuere iam olim, & adhuc hodie sunt, reuera nimis multi, qui suis præstigiis fictaq. doctrina imperitos homines inescant, quibus errorum quasi poculo miserrimè & fallacissimè imponunt: iique tandem facti ebrij, erronea persuasione tanquam mente capti, purissimos veræ & simplicis doctrinæ fontes aspernātur, & ita insanientes ad belluæ nutum sese totos componunt, vt nunquam postea de commutando vitæ misero statu cogitent.

Pharisai. *Pseudochristiani.*

Regali residens, &c.] Adiūcta sunt maiestatis & regiæ cuiusdā magnificentię. Turpitudo & impuritas regio in solio locum habet, qui soli virtuti debebatur. At nulla vitia pręsentiorē inuehunt perniciē, quàm quæ splendoris & honesti veste teguntur. Sedere enim in Hieroglyph. maiestatem & augustū honorem exprimit, vt est à Pierio relatum lib. 43. Vestis purpurea, pudoris & verecundiæ notam, idem lib. 40. Hieroglyphic.

Quæ vitia maximè perniciosa. *Purpura.*

Peplum.] sacrum & solemne vestimentum. Prouerbiū hinc fluxit, Peplo dignus, ab Aristoph. deductum, de strenuo & insigni quodam viro. Suidas tamen peplum ait esse *ἱμάτιον γυναικεῖον ἢ ποικίλον, οἷον περίπλος τις ὤν.*

Peplum.

Latices.] Latex, quòd intra aliquid lateat, dictus humor quiuis. Hic vinum sacrum, vt apud Virgil. in 4.

— latices nigrescere sacros.

Illice forma.] illiciente & seducente. Illicere est illaqueare. Nonius. vel illice, ab illex, id est, sine lege. Plaut. Lectus illex est, esca meretrix.

Capit.] decipit & allicit. Virgil. 1. Georg.

— neque insidiis noctis capiere serenæ.

Cicero 3. Offic. ex veterum legum formula: Nam quanti verba illa, vti ne propter te fidémue tuam captus, fraudatúsue sim. Et in iure sæpe, capere pro decipere: vt, Nō capitur qui ius publicum sequitur, l. 116. de reg. iur. D. Sæpe etiam titulo de Minorib. vt l. 3. l. 11. & l. 12. hinc captionem accipi pro fraudatione, fallacia, damno non rarò reperimus, l. 1. de in integrum restitut. l. 1. in fin. de vacat. mun. l. 3. de coll. bon. D. Et captiosum pro fallaci atque damnoso, l. 41. de vsu cap. vt & aliquot locis aliis.

Non

Non tibi, sed religioni.

EMBLEMA VII.

Isidis effigiem tardus gestabat asellus,
Pando verenda dorso habens mysteria.
Obuius ergo Deam quisquis reuerenter adorat,
Piasq; genibus concipit flexis preces.
Ast asinus tantum præstari credit honorem
Sibi, & intumescit, admodum superbiens:
Donec eum flagris compescens, dixit agaso,
Non es Deus tu, aselle, sed Deum vehis.

SACERDOTES, Episcopi, & qui rebus sacris præsunt, in honore sunt habendi, ob id maximè, quòd sacris præsunt, quorū sunt administri, licet interdū aut vitiis plusquàm vulgaribus implicati, aut ignari & stupidi habeantur. Hi verò vt suum

Sacerdotes honore afficiendi.

suum munus & officiũ curare vel maximè debent, sic quantam dignitatẽ sustineant, ipsos subinde animo secum reputare par est. Meminerint tamẽ se homines esse, nec sibi arrogẽt impensiùs, quòd tantũ ministerium gerant, & rerũ diuinarũ curam, quasi humeris impositã habeant, ne, vt asinus audiuit, Non es Deus, sed Deum fers, illi audiant: Non vobis hæc, sed Deo soli omnis est tribuenda gloria. Itidẽ dici potest de præfectis Imperatorum aliorumq. principum cùm popularem applausum excipiunt audacius quàm par est in prouinciis, in quibus vicem regiam obtinent. Sic enim adeò modestè, tamq. circumspectè sese gerere debent, vt priuati honoris nomine nihil, ipsius Principis laudi vel minimum detrahant, & se interea norint quales sunt. Est enim operæpretium τοὺς ἐν ἀξιώμασι τιμωμένους γινώσκειν, ὅτι ἄνθρωποι εἰσίν. Succurrit mihi exemplum nobile Cornelij Galli Ægypti prouinciæ præfecti. is quia sese gessisset insolentiùs, multaq. flagitiosè fecisset, statuas etiam sibi locari passus & Pyramides in altum tolli, quibus à se gesta continerentur; accusatus est à Valerio Largo: cognitioni præfuit Augustus: ignominia notatus est Gallus: vetuitque Cæsar, ne reus prouinciã postea obtineret. Retulit Dion lib. 53. Huic penè simile quod narrat Corn. Tacitus lib. 4. de Lucilio Capitone; qui procurator Asiæ sub Tiberio accusatus est in senatu à prouincialibus, quòd vim prætoris vsurpasset, militumq. manu ad comitatum vsus esset: itaque conuictus, in exilium pulsus est. Laudatur à Plutarcho Vticensis Cato, quòd quæstor factus scribarum, officiorum, aliorumq. generis eiusdem minueret eam prærogatiuã, quam longo tempore vsurpauerant: iussit enim, ministros non magistros se esse meminissent. Sumptum est Emblema ex Gabriæ apologis. Sic enim ille:

Præfecti ac ministri Principum.

Fons Emblematis.

ὤμοις ὄνος παρῆγεν ἀργυροῦν βρέτας,
ὅπερ συναντῶν πᾶς τις αὐ ἐπροσκύνει,
τύφῳ δ᾽ ἐπαρθεὶς, μὴ θέλων μένειν ὄνος,
ἤκουσεν, οὐ θεὸς σὺ, τὸν θεὸν δ᾽ ἄγεις.

Qui versiculi quoniam commodè (sed περιφραστικῶς) redditi sunt à Gabriele Faërno Cremonensi, cõferam huc perlibenter.

Simulacrum asellus baiulans argenteum,
Cùm id transeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratiã est fieri ratus:
Iamq; insolenti elatus arrogantia
Nolebat ambulare, donec aspero
Probè dolatus fuste clunes, audiit:

O stulte,

O stulte, non es tu Deus, sed fers Deum.

SE NORIT HOMINEM, QVI MAGISTRATVM GERIT.

Fabulæ huius rationem vno disticho complexus est Ioan. Mercerus, Hebrææ linguæ Doctor regius: quod memini ab eodem non semel in suggestu obiter dictum:

Quid sibi vult asinus tergo mysteria portans?
Indoctos videas sæpè præesse sacris.

Non erit à re alienum, si adiecero, asinũ à veteribus Ægyptiis sapientię, fortitudinis, laboris indefessi, & frugalitatis esse symbolum. Qui enim sapientię sit operam daturus, eum oportet victu esse tenui, omnia quæ in vitam humanam cadere possunt, æquo ferre animo, neque ad vllam excandescentiam aut contumeliam sese conuertere: animo esse paruum, simplicẽ & inopem, vt asinus est, qui nullũ inter carduos & lactucam discrimen faciat: nullum denique sit onus quod detrectet: & vbi opus fuerit, pro boue terram proscindat, sitque totius humanæ commoditatis assiduus minister, vt etiã, quod adagio dicitur, portare mysteria cõpellatur. Lege Pieriũ Hieroglyph. lib. 12. Et hæc quidem mihi meditanti, succurrit illa mordax & acuta Cornelij Agrippæ declamatio, quam De scientiarum vanitate inscripsit, ad cuius finẽ adiunxit Asini encomium. de quo homine quid omninò sentiã, nihil habeo necesse dicere: nisi quòd cùm in literas declamitauit, videri voluit egregiè literatus: quanquã tamẽ nõ minùs apud sanos videatur aucupio vanitatis delectatus, quàm otiosè sollers in vanitate artiũ insectãda.

Quid per asini symbolũ veteres intellexerint.

Asini encomiũ per Corneliũ Agrippã.

Isidis effigiem, &c.] Isis, vxor Osiridis, Ægyptia dea, inuenit hordei segetem, vnde & Ceres appellatur. Eadem autẽ quæ Io, de qua Ouid. 1. Metamorph. Diodor. lib. 1. cap. 2. Cuius & meminit D. Augustin. lib. 8. cap. vlt. aliisque locis. Lactant. 1. cap. 11. & 15. quidque ea significetur, enarrat Macrob. cap. 20. primi Saturn. & postremò Lilius Gyrald. Syntagmate 12.

Isis.

Pando dorso.] reflexo, curuo propter impositũ onus. Ouid. 4. Metamor. *Sustinet, & pãdo nõ fortiter hæret asello.* Idẽ 1. Fastor.
Venerat & senior pando Silenus asello. & 3.
Vtq; piger pandi tergo residebat aselli.
Item 2. Amor. *Currit in immensum panda carina solum.*

Habens mysteria.] Alludit ad parœmiam, ὄνος ἄγων μυστήρια. Sunt autem mysteria, arcana quędam vulgo minimè committenda, & iis tantùm cognita, qui iisdem sacris initiantur; ἀπὸ τοῦ μύειν τὸ στόμα, ab ore obsignando. omnibus enim mysteriis silentij fides debetur.

Mysteria.

Quà

Quà Dij vocant, eundum.

EMBLEMA VIII.

IN triuio mons est lapidum: supereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurij est igitur tumulus. suspende viator
Serta Deo, rectum qui tibi monstret iter.
Omnes in triuio sumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, ostendat ni Deus ipse viam.

Mercurius cur Hodius & Hegemonius dictus. DIDICIMVS ex Stephano & Hesych. Græcis auctoribus Mercurium Hodiũ & Hegemonium fuisse priscis appellatum (Ὅδιος καὶ ἡγεμόνιος ἑρμῆς) tum à viis & semitis, in quibus statuebatur ad viam monstrandam peregrè proficiscentibus. Proinde Hermæ, id est, statuæ Mercurij, & lapidei ligneíve cippi

cippi solebant in triuiis erigi ad indicanda viarum discrimina, quia αὐτῷ δέον εἰς πᾶσαν πρᾶξιν ἡγεμόνι χρῆσθαι, ait Phurnutus. *Mercurij officia.* Viatores itaque statuis solebant lapidum aceruos cumulare: sic enim Deum putabant honorari, ea scilicet re quæ in promptu esset & obuia: vel quòd ita viam repurgare videretur; vel quòd eo lapidum cumulo Dei effigies prætereuntibus esset notior. Vlpianus, auctor Græcus, annotat ad oration. Demosth. aduersus Leptinem, Hermas, id est, Mercurios eiusmodi fuisse quadrangulos, superiore parte Mercurij figuram referentes, inferiùs inscriptiones viarum ostendentes. *Hermæ.* Qua de re Gyraldus Syntagmate 9. Iuuenalis huc respexit, cùm ait, *—truncóque simillimus Hermæ*: & Prouerb. Mercurio dextro, & Mercuriale, & Bifrons Mercurius. Hoc autem quasi ænigmatio monemur, ea tãtùm sequẽda esse, ad quæ Deus & natura nos idoneos esse voluit, cùm summæ fatuitatis & dementiæ sit, aliquid inuita, quod aiunt, Minerua suscipere & persequi. Rectè dicebat Cato apud Ciceronem, naturam optimã ducem sequendam, *Sequenda natura.* nihilq. aliud fuisse olim gigantum more bellare cum Diis, nisi naturæ repugnare. Sed & D. Paulus adhortatur, eam vt sortem *1. Cor. 7.* vitæque rationem teneamus, cui nos Deus addixit. *Ephes. 4.* Sed quoniam menti humanæ ea est innata cæcitas & ignoratio, vt qua via sit eundum planè ignoret omni piæ vitæ cultu, & summissa mente ad eum perfugiendum est qui se viam, qui veritatẽ, qui vitam esse fassus est; quem qui sequitur, in tenebris non ambulat: continuoque illud Dauidicum nobis ardenti animo repetendum, γνώρισόν μοι κύριε ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι: Ostende mihi, *Psal. 143* Domine, viam in qua ambulem. Certè & Socrates apud Platonem in Critone, pergendum ea solùm esse via, qua Deus nos ducit, asseuerat. Quò pertinet illud Persij è 3. Satyra:

—disce quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.

Ceterùm ne trãsiliam quod ad rẽ pertinere videatur, hîc Mercurij nomine olim Deorum nuncij, vel sacras literas (quæ nobis diuinam voluntatẽ aperiunt) intelligimus: vel Prophetas *Quid nomine Mercurij.* & Doctores, sacri & cælestis oraculi nuncios, ex quibus orthodoxam salutis æternę viam & rationẽ excipere est necesse. Serta autem suspensa, honorem cultumque aliquem obseruantiæ *Serta.* exhibendum esse significant. Hoc addam postremò: videri hoc Emblema non malè referri posse ad cuiusq. vitæ genus & institutum, ad quod ingrediundum cùm difficile sit, opus est aliquo Mercurio, id est præceptore seu doctore, qui viam doceat.

Mercurij est igitur tumulus.] In aliis quibusdam exemplaribus legitur *Cumulus*: sed vtraque lectio tolerabilis. Tumulus, quasi tumens tellus, pro sepulcro frequentiùs vsurpari solet. Qui verò loco vocabuli tumulus, aut cumulus, legi malunt, facies, non mihi probantur: quia vocabulum, facies, pro effigie aut statua hîc veram Latinitatem nõ sapit. Non desinam prius, quàm quod improba lectione obseruaui, studiosis rerum antiquarum communicem. Olim consuetudine receptum fuit, vt superstitiosi temerè oblatos in via lapides stipitesque, tãquam numina colerent. Apuleius de Asino: Neque iustiùs religiosam moram viatori obiecerit, aut ara floribus redimita, aut spelunca frondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata: vel enim colliculus sepimine consecratus, vel truncus dolamine effigiatus, vel cespes libamine humigatus, vel lapis vnguine delibutus. Propertius:

Tumulus.

Et quicunque sacer, qualis vbique, lapis.

Xenophõ: καὶ τοὺς μὲν οὐθ' ἱερῶν, οὔτε βωμῶν, οὔτ' ἄλλων τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα, καὶ θηρία σέβεσθαι.

De coronis quæ statuis Deorum appendebantur.

Suspende viator Serta Deo.] Plinius historię mũdi 21. cap. 2. Inter sacra tantùm & bellicos honores, coronis nomen suum vindicantibus. Idem 3. cap. Et iam tunc coronę Deorum honos erat. Quibus ex locis intelligimus, coronas statuis rebusque sacris olim solitas appendi. Quòd si quis auctoritatem etiam aliorum sibi dari postulet, adferre possum Appuleium, qui sic 3. De asino aureo: In ipso verè meditullio, inquit, Hipponæ Deæ simulacrum residens ædiculæ, quod accuratè corollis roseis, & quidem recentibus fuerat ornatum. Et 4. lib. Iamq. per plateas commeantem, populi frequenter floribus, sertis, & solutis adprecantur. Idemque libro vndecimo, simulacrum Lunæ describens: Corona, ait, multiformis variis floribus sublimem distinxerat verticem. Et paulò post: Dextra proferens sinistram Deæ coronam, mihi etiam Hercules coronam consequenter. Itemque: Nã sibi visus est quiete proxima, dum magno Deo coronas exaptat. Ad hunc veterum ritum respexit Ouid. Fastorum 2. de Arione loquens, qui citharœdus à piratis captus, iamque de vita desperans,

——capit ille coronam
Quæ posset crines, Phœbe, decere tuos.

Apponam & Tertulliani locum è libro De corona militis, vbi ait Pandoram primùm à Charitibus coronatam, honoris causa scilicet, cùm à Diis omnibus muneraretur.

Viator.]

Viator.] quicunque sis hac in vita hospes, vt omnes reuera sunt. Plato vitam nostram modò viæ, modò peregrinationi similem facit. παρεπιδημία τοῦ βίου.

Viatores homines.

Omnes in triuio sumus, &c.] Iuxta Ouidianũ illud, Fastor. 5.

Vt stat, & incertus, quà sit sibi, nescit, eundum,
Cùm videt ex omni parte viator iter.

Theognis: ἐν τριόδῳ ἕστηκα: In triuio consisto. vt enim viam sæpe pro consilij ratione poni solemne est Græcis: sic τρίοδον pro incertitudine consilij. Itaque Plato 7. Legum, καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος &c. monet ne ad rem nouã & inusitatam amplectendam accurramus, sed consistamus, quasi ad triuium aliquod venerimus. & Minutius Felix in Octa. vt qui rectam viam nescit, vbi, vt fit, in plures vna diffinditur, hæret anxius, nec singulas audet eligere, nec vniuersas probare: Sic cui non est veri stabile iudicium, &c. Sic hac in vita tot tantæque sese offerunt difficultates & salebræ. Adde quòd tam crassa, tamque supina hominum mentibus insita sit ignoratio, vt quid potissimùm sequi debeat, quiuis ignoret, & nisi adiutus ope cælesti, in certam aliquam viam se recipere non potest. Dicebat enim ipse salutis instaurator: Sine me nihil quicquam efficere potestis. Nec verò sumus idonei ad aliquid vel cogitandum tanquam ex nobis; sed si ad aliquid idonei videamur, id certè ex Deo est, ait D. Paulus, 2. Cor. 3.

Trames.

tramite vitæ.] curriculo vitæ & decursu. Toto disticho eandem continuat ἀλληγορίαν à viatoribus. Trames, transuersa & obliqua semita.

ostendat ni Deus ipse viam.] Allusio ad illud Pindari: Διὸς ἐκ προοιμίου, ab Iouis procemio. quo significatur conatus omnis nostri principium à Deo sumendum esse. Aristides oratione panegyrica: ἀλλ' ὥσπερ ἔφη Πίνδαρος, θεοῦ δείξαντος ἀρχὴν, οὐδὲν δὴ τὸ κωλύον. Sed, vt ait Pindarus, Deo initium ostendente, nihil erit impedimenti. Idẽ auctor alio loco eandem sententiam vsurpauit: θεοῦ δέ, φησι Πίνδαρος, δείξαντος ἀρχὴν, εὐθεῖα δὴ κέλευθος εὑρεῖν τὸ προκείμενον: Deo initium monstrante, ait Pindarus, facilis est semita ad inueniendum quod propositum est.

Fidei symbolum.

EMBLEMA IX.

STET *depictus* HONOS *tyrio velatus amictu,*
Eiusq; iungat nuda dextram VERITAS.
Sitq; AMOR *in medio castus, cui tempora circum*
Rosa it, Diones pulchrior Cupidine.
Constituunt hæc signa Fidem, Reuerentia Honoris
Quam fouet, alit Amor, parturitq; Veritas.

Vnde tractum Emblema. EX antiquissimo marmore, quod etiam visitur hodie Romæ, sumptum Emblema. Est autem Fidij simulacrum, quod imagine imberbi, sed ætate matura, cui adiectum nomen HONOR. Hic VERITATI, quæ virginea est facie, manum porrigit: in medio AMOR puer. His tribus simulacris

FIDES describitur; quippè quæ veritate, fide & amore nitatur. *Fides adiūctis caussis descripta.* Veritatem matrem habet, illam quidem nudam & simplicem, non comptam fuco aliquo, non velo tectam. Et quidem fides definitur, dictorum conuentorumque constantia & veritas, *Fides quid.* quæ ideò parentem habere Veritatem dicitur, & eam nudam, *Veritas nuda.* quòd in pactis, conuentionibusque nihil fucatum esse, aut à vero alienum debeat: cui adhæret Honos porrecta dextera tanquam stabilis cuiusdam, firmique pacti pignus. *Honos.* Is Honos purpurea indutus veste, quòd veritas facillimè possit imminui & labefactari, nisi adsit honoris & reuerentiæ quædam ratio, qua eadē fulciri opportunè & cum dignitate possit. Hoc etiam virtutis præmium, & honestatis omnis tanquam patrem nutricium, pictores & plastæ nobis adumbrarunt. *Pudicus amor.* At locum medium occupat honestus Amor, qui veritatem & honorem nexu firmo colligat & deuincit. Nisi enim tanquam condimento aliquo amicitiæ & beneuolentiæ mutuæ consocientur hæc inter se alioqui diuersa, vinculum nullo penè negotio dissolui poterit. Id etiam totum referre par est ad antiquam illam veterum Sabinorum præfigurationem sacrosanctæ τριάδος, apud quos, *Sancta τριὰς Sabinis præfigurata.* diu ante CHRISTI seruatoris aduentum, erat simulacrum quoddam triplici facie, cuius etiam nomē triplex, nempè Sanctus, Fidius, & Semipater, haud dubiè præcipuum religionis Christianæ mysterium repræsentans. Quod ab Ouidio describitur 6. Fastor. *Iupiter Pistius, Sanctus, Sagus.* Sanè Dionys. Halicarn. lib. 4. ait Iouē, Pistium esse dictum, quem Romani Sanctum appellabant, qui & Sagus, Pistius, Sancus, & fidei sponsor aliis nominibus efferebatur. Coniicere est Pistium eundem fuisse cum Fidio. Nam vt πίστις Græcè fides, ita πίστιος, ἢ πιστὸς, Fidius nominari commodè potest. *Fidij simulacrū.* Sed & hodie in Romanis antiquitatibus Fidij simulacrum ita effictum conspicitur. Marmor est in fenestræ modum formatū, in quo tres imagines effictæ statuuntur. Dextra quidem virilis habitu pacifico; sinistra verò vt muliebris, eodem habitu, coronam in capite lauream gestans, quæ dextram dextræ iungat cum priore imagine. In harum duarum medio ingenui puerili effigies cernitur, cuius supra caput hoc legitur, FIDII SIMVLACRVM: apud imaginem dextram virilem HONOR: in sinistra imagine muliebri, VERITAS. Gregor. Gyrald. Syntag. 1. 2. & 10. Historiæ Deorum.

Honor Deus. *Stet depictus Honos, &c.*] Honorē pro deo coluerunt veteres, vt etiam Fidem & Virtutē. & Ouid. Fast. 5. ex Honoris, & Reuerentiæ coniugio ortam esse Maiestatem voluit. Plin. 35. cap.

 10. Au-

10. August. De ciuit. 4. cap. 21. & 24. Adiiciam obiter: Amor honori adiunctus verecundiam creat, imò verò ipsamet verecundia dici non ineptè potest. quò spectat illud M. Ciceronis ex Lælio: Maximum ornamentum amicitiæ tollit, qui ex ea tollit verecundiam. itaq. in iis perniciosus est error qui existimant libidinum, peccatorumque omnium patere in amicitia licentiam.

Tyrio amictu.] purpurea veste. Ex Tyro vrbe Phœnicię conchylia, & murices aduehuntur, quorum sanguine fit purpura. Plinius lib. 5. cap. 19. Nunc omnis eius nobilitas cōchylio atque purpura constat. Et lib. 35. c. 6. Quare Puteolanum potius laudatur, quàm Tyrium aut Gætulicum, vel Laconicum, vnde pretiosissimæ purpuræ. De purpurę autem inuentione, si vacat, lege Cassiodorum initio lib. 1. Variarum formularum.

Veritas Dea quomodo picta.

iungat nuda dextram VERITAS.] Fingebatur ἀλήθεια, vt scribit in Amphiarao Philostratus, virgo niueis induta vestibus. Hippocrates in quadam ad Philopœmenem Epistola, eam depingit mulierem pulchram, magnam, simpliciter ornatam, illustrem ac splendidam, cuius oculorum orbes pro lumine nitebant, vt astrorum & stellarum fulgorem viderentur imitari.

Nuda Veritas cur.

Nuda hîc dicitur, quòd qui eam colunt, aperti sunt ac simplices, nullo modo fraudulenti, aut insidiosi; aut quòd veritatis oratio simplex esse debeat, aut quòd in luce & oculis omnium agnosci velit. Hinc Horat. 1. Carm.

— *& Iustitia soror.*

Dextra symbolum Fidei.

Incorrupta Fides, nudaq; Veritas.

Ceterùm Fidei symbolum in dextris iunctis conspiciebatur, idque Numæ Pompilij instituto. Moris etiam fuit, vt fidei faciendæ & cōparandæ gratia dextras coniungerent. Quod multis auctorū meliorū locis facile est obseruare. Veritatis nudæ rationē docuit libro 44. Hieroglyphicôn Pierius: symbolū verò dextrarum coniunctionis Gyrald. 1. Syntagmate Historiæ Deorū: post ceteros omnes vir eruditus Cœlius Curio appendice Hieroglyph. Pierij quædam non pœnitenda retulit.

Dione pulchrior Cupidine.] De duplici Cupidine, & Venere duplici, maturiùs postea. Dione Veneris mater ex Ioue, vnde Venus Dionæa. Virgil. 3. Æneid.

Sacra Dionææ matri, diuisq; ferebam.

Fœdera

Fœdera.

Ad Maximilianum Mediolanum Ducem.

EMBLEMA X.

HANC *citharam, à lembi quæ forma halieutica fertur,*
Vendicat & propriam Musa Latina sibi,
Accipe Dux: placeat nostrum hoc tibi tempore munus,
Quo noua cum sociis fœdera inire paras.
Difficile est, nisi docto homini, tot tendere chordas:
Vnaq; si fuerit non bene tenta fides,
Ruptáve (quod facile est) perit omnis gratia conchæ,
Illeq; præcellens cantus, ineptus erit.
Sic Itali coëunt proceres in fœdera: concors
Nil est quod timeas, si tibi constet amor.

 At si

At si aliquis desciscat (vti plerumque videmus)
In nihilum illa omnis soluitur harmonia.

PRINCIPI suo indicat, quanta vis concordiæ sit, sumpta comparatione à lyræ temperato aut confuso concentu: ea enim constans ex summis, mediis, & infimis chordis concinnam reddit harmoniam, si tamen eam vir artis peritus aptauerit. Eodem quoque pacto Respublica omnis variæ ac diuersæ conditionis hominibus composita, firma & concordi pace ligatur, si modò Principe habuerit idoneum, qui & cõsilio & vsu rerum valeat, quique beneuolentiam, assensum, & commune pacis vinculum inter ciues fouere norit. Ea ratione præ aliis quotquot vsquam fuere ab omni seculorũ memoria terrarum Dea gentiumque Roma perstitit, quandiu Principes habuit pacis & tranquillitatis studiosos, iidemque auctoritate dignitateque commendabiles. Cicero de Republica disputans, inducit Scipionem eum, qui Carthaginem deleuit, de Republ. verba facientem, quando iam iamque peritura præsentiebatur. Cùm enim Scipio in 2. lib. fine dixisset, vt in fidibus ac tibiis, atque cantu ipso ac vocibus, concentum esse quendam tenendum, ex distinctis sonis, quem immutatum ac discrepantem aures eruditæ ferre non possunt, eumque concentum ex dissimillimarum vocum moderatione concordem tamen effici & congruentem: sic ex summis & mediis, & infimis interiectis ordinibus, vt sonis, moderata ratione ciuitatem consensu dissimillimorum concinere: & quæ harmonia à musicis dicitur in cantu, eam esse in ciuitate concordiam, arctissimum atq. optimum omni in Repub. vinculum incolumitatis, quæ sine iustitia esse non potest: quod à Cicerone petitum constat è 4. De republ. Platonis, cuius hæc verba: ὁρᾷς οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὡμοίωται; τί δὴ ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφήν, ἡ δ᾽ ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρειχέτο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι᾽ ὅλης ἀτεχνῶς τέταται διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταυτὸν, καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους, καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύι· εἰ δὲ πλήθει ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων· ὥστε ὀρθότατ᾽ ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι, χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Hæc ex Cicer. lib. De Repub. retulit D. Augustinus lib. 2. cap. 21. De ciuit. Dei. Sed hoc loco non erit alienum, si admoneam Romanos veteres

Reipubl. cum lyra comparatio.

Locus insignis è 2. de Repub. Ciceronis.

Quid per lyram veteres intellexerint.

res per Lyræ Hieroglyphicum concordiam designasse, vt & veteres alij iudicium compositum, concordiam inæqualium, rectam bonamque institutionem, rationem, amorem, sedatum animum, & alia plura; vt commodius ad concordiam suadendam symbolum ab Alciato minimè videatur excogitari potuisse. In lyra enim diuersæ chordæ simul componuntur, & ad eundem tonum temperantur: quod prudens & sedatus homo præstat vel in suis affectibus rationi subiiciendis, vel in œconomia moderanda, vel denique gubernatione Reipubl. in quibus homines varij ac diuersi, cùm singuli sint, nõ possunt non habere singulas de rebus opiniones: sed sapientis tamen Principis moderatione in vnum quasi harmoniæ concentum conueniunt. Isidorus quidem Cynicus meritò Neronem increpabat, quòd cùm Musicæ arti operam daret, Nauplij mala bene caneret, sua verò bona malè disponeret; neque sibi vllum in vita concentum proponeret. Et Diogenes Musicos stultitiæ arguebat, qui lyræ chordas optimè iuxta suæ artis leges compararent, animum verò minimè componerent. Ea quidem ratio fuit, cur Plato animum harmoniæ & concentus nomine appellarit: & Aristophanes sapientem hominem & Gratiis ornatum, optimum Musicum & citharœdum esse. Nam idem Plato putauit Musarũ nomẽ à μῶσθαι, quod sonat idem ac honestè instituere. Sed inter ceteras symboli huius significationes, mihi placet admodum ea, qua ratio, qua mens, qua iudicium, & recti perspicientia intelligitur. Sic enim plerique optimi scriptores (inter quos principatum quendam sibi suo iure Cicero vendicat) concordiam à corde deflectunt: cor enim animus videtur, eò quòd in corde sit animi principatus: vnde concordes, vecordes, & excordes denominantur. Alij concordiam à chorda deriuari malunt, quòd variæ chordæ cantũ vnum faciant. Iam verò quia studiorũ consensus atque similitudo amorem pariat, Platoni lyra consecratur, & annumeratur inter ea quæ sunt amoris monimenta. Cùm enim in se lyra suauitatem Musicam contineat, non malè videtur habere quandam cum Venere, Amore, Gratiis similitudinem: quippè quæ blando ad se homines illicio pertrahat. Ceterùm ea sedati animi iucunda grataque imago, imò verò laborum, studiorum & perturbationum dulce lenimen, bellè fuit institutis Lacedæmoniorum expressa, apud quos erat sollenne, vt ad lyræ aut tibiæ, vt alij volunt, sonũ aciem instruerent: & Achilles non alia ratione furibundum animũ sedabat, quàm lyræ modulis: vt planè

Concordia vnde dicta.

mihi Hieroglyphicum istuc mirabile esse videatur. Sed de lyra plus satis, & fortasse πάρεργα: nisi quòd huc referrem lubens, quæ de lyra retulit Stobæus ex Eurypham Pythagoreo, cap. περὶ εὐδαιμονίας: quo loco humanam vitam cum lyra non inconcinnè confert. Non possum etiam, quin hoc loco memorem, quæ Diogenes Pythagoreus disputat apud eundem Stobæum, cap. περὶ βασιλείας, Regis esse munus vt Rempubl. lyræ instar moderetur; nempe, vbi priùs sibi ipsi imperarit ex præscripto legis: quippè qui nosse debeat populi, quem sibi commissum habeat, harmoniam & concentum ad eam legem sibi accommodandam esse.

Lyra seu testudo.

Hanc citharam, &c.] Hîc lyram pro testudine, quæ vulgò est Lutina, accipit: cuius inuentionem Mercurio referunt. Polydor. lib. 1. cap. 15.

Lembus.

à lembi quæ forma halieutica.] quæ formam habet lembi, nauiculæ breuis & celerrimę. Lazar. Baifius lib. De re nauali. Halieutica autem per similitudinem scaphæ piscatoriæ. hinc Halieuticum opus, in quo de piscibus tractatur. ἁλιεὺς enim piscator. vt Ouidius Halieuticon opusculum scripsit: quod tamen plerique viri docti Lucano tribuunt. De Halieuticis quædam Plinius lib. 32. cap. 2.

Halieutica.

Lyræ inuentio.

Vendicat & propriam, &c.] Vendicet sibi propriā quantumuis, inuentionē tamen Græcis debet. Sed tamen Italos id sibi vendicare suspicor, quòd apud eos lyræ vsus sit frequens habitus. Non erit incommodum repetere, quæ de Musicæ prima inuentione collegit Polydorus Virgil. lib. 1. cap. 15.

Quo noua cum sociis, &c.] Historias Italicorum bellorū tibi compares ex P. Iouio, Guicciardino, & aliis permultis, si vacat.

gratia.] concentus, decorum, suauitas.

concha.] lyræ, testudinis.

Optima principis custodia quæ.

Nil est quod timeas, si tibi constet amor.] θέσις admodum efficax, planeq. iis necessaria, qui suū imperium volunt esse stabile & permanēs. Sic Isocrat. ad Nicoclem: φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ σώματος εἶναι τὴν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἄν τις δύναιτο. Et Claudian.

Non sic excubiæ, non circumstantia pila,
Vt tutatur amor.

Præclarè Agesilaus, cùm rogaretur cur Sparta non cingeretur mœnibus, ciues armatos, & inter se consentientes, satis esse ad vrbis præsidium respondit. Dicebat etiam ciuitatem nō saxis, aut vallis, sed incolarum virtute muniri, quos nimirùm si iungat concordia, nullus potest firmior esse murus. Ad id respexit Cicero 2. Philip. Nonne igitur millies perire est melius, quàm in sua ciuitate sine armorum præsidio non posse viuere? Sed nullum est istuc, mihi crede, præsidiū: charitate & beneuolentia septum oportet esse, non armis. Plutarch. ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι, nihil cōmendatius esse viro ciuili ait, quàm vt suos ciues amicitia mutua, concordiaq. deuinciat, litium & discordiarum occasionem omnem tollat. λείπεται δὴ τῷ πολιτικῷ μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἔργων, ὃ μηδενὸς ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν, ὁμόνοιαν ἐμποιεῖν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τοῖς συνοικοῦσιν, ἔριδας δὲ καὶ διχοφροσύνας καὶ δυσμένειαν ἐξαίρειν ἅπασαν, &c. Nec verò aspernanda vox est Agasiclis, qui rogatus, qua ratione Princeps tutus haberi absq. stipatoribus & satellitio posset: Si subditis ita imperaret, vt pater liberis. Quid enim Periandri vel Antigoni præclara huc responsa conferam? Horum enim alter dictitabat, summa ope nitendum esse iis, qui tutò regnare vellent, vt beneuolentia potiùs quàm armis stiparentur: alter, amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, firmis & validis eam præsidiis muniret, rectissimè dixit, nullum imperij firmius & stabilius esse præsidium, quàm ciuium beneuolentiam. Idemque penè Synesius: εὔνοια μόνη καὶ μάλιστα βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτήριον. Nec verò mihi temperare possum, quin adiiciam istuc ex Arato Plutarch. Veram ac stabilem ciuium beneuolentiam, optimam esse Principis custodiam: οὐδὲν, οἷον ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. Grassatores enim & latrones sese tutantur præcipitiis & rupibus, quantum possunt: Regi autem nihil fide & beneuolentia suorum firmius aut munitius esse vnquam potest.

desciscat.] discordet, aut factiones concitet.

soluitur.] dissoluitur.

Harmonia vnde dicta.

harmonia.] fidium concordia & concentus, ab ἁρμόζειν, coaptare. Fab. c. 10. lib. 1. Instit. Orator. & Macrob. 1. Saturn. c. 6. Laudatur Iustiniano, Nouella constitutione 8. καλή τε καὶ σύμφωνος τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ἁρμονία: qua soluta sequitur ἀταξία & perturbatio omnium Reipubl. ordinum.

Silen-

Silentium.

EMBLEMA XI.

Cum tacet, haud quicquam differt ſapientibus amens:
Stultitiæ eſt index linguaq́; voxq́; ſuæ.
Ergo premat labia, digitoq́; ſilentia ſignet,
Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.

Id expreſſum eſt ἐκ τοῦ Παλλαδᾶ, I. Anthologiæ Græcorum epigrammatum:

πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατός ἐστι σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἴσχιστον.

Dum tacet indoctus, poterit cordatus haberi:
Is morbos animi namque tacendo tegit.

Prudentes pauci loqui. Sic enim ferè non diſtinguitur imperitus à docto, à circumſpecto prudentique homine imprudens, ſi linguam cohibuerit.

Eam ob rem facile eſt coniicere, cur quos Homerus, ingeniorum vertex, ſapientiſſimos effinxerit, eoſdem & ſilentes ferè, aut certè pauciloquos eſſe voluerit. Nouerat enim ſilẽtium, & parcum ſobriumque orationis vſum, ſpecimen habere grauitatis: contraque apud ſapientes maximè, loquacitatem indicem eſſe ſtultitiæ. Neq. enim alio nomine Therſitem morionem vituperatione dignum arguit, quàm quòd loquax eſſet, quàm quòd obſtreperus, importunè garrulus & ſeditioſus. Is enim non propriè loquitur, non verba facit, vt alij, ſed tumultuatur: Θερσίτης μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολῴα. *Therſites Homericus.* Neſtori cõſultiſſimo ſeni tribuit orationem melle dulcius ab ore fluentem: τοῦ δὲ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. *Neſtor eloquens.* Menelao argutã illam quidem, & nunquam à re diſcedentem breuiloquentiam: παῦρα μέν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολύμυθος. *Menelai oratio cordata.* Vlyſſi grandem & vehementem: ſed diu tamen cogitabundum facit, antequàm loqui incipiat. *Vlyſſis oratio vehemens.* Rectiſſimè dictum eſt à quodam ex veteribus, loquendi magiſtros nos habere homines, tacendi verò Deos. Proinde vt laudatur ἐχεμυθία Pythagorica & Spartanus ille Lycurgus, qui ſuos à pueris ſilentio initiari voluit. *Pythagoreorum ſilentium.* Notum eſt adagium Græcorum, Tutum ſilentij præmium: & illud Simonidis, Locutũ fuiſſe pœnituit, tacuiſſe verò nunquam. Succurrit Zeuxidis pictoris ad Principem Megabizum ſermo. Is enim Princeps cùm, animi cauſa, in pictoris officinam deſcendiſſet, & vnà cum ſuis de arte pingendi diſputare ad oſtentationẽ auderet: Cùm primùm huc veniſti (inquit Zeuxis) & linguam continuiſti, pueri mei neſcio quid de te magni ſibi pollicebantur, quippè qui tuum cultum tuamq́. purpuram obſeruarent: ſed vbi de arte, quam nõ tenes, loqui cœpiſti, te continuò vt ridiculum hominẽ eſſe putarunt. *Megabizus reprehenſus à Zeuxide.* Quidam captiuus cùm duceretur ad Antiochum regem, qui hominem comitabantur, iubebant eſſe præſenti animo, experturum fortaſſè regis clementiam, vbi ad eius oculos perueniſſet: Nulla ergo mihi ſpes, inquit: alludens ad luſcum regem. qui iocus intempeſtiuè iactus homini fuit exitioſus. *Iocus intempeſtiuus.* Meritò apud Pindarũ celebratur Thebanus Epaminondas, qui quanquam multa ſciret, pauca tamen loquebatur. *Laus Epaminondæ.* Et certè frequenter vſuuenit, vt qui plus habeant pectoris, vt ita dicam, id eſt, in quibus & eruditio & prudentia maior, ij minus habeant linguæ. Demaratus cùm in conſeſſu quodam ſileret, rogatus an id faceret ſtultitia, an ſermonis inopia? Atqui, inquit, ſtultus nunquam tacere poteſt. *Demaratus.* Non poſſum tranſilire abſq. piaculo auream Zenonis vocem, qui Athe-

nis

nis exceptus à quodam Principe vnà cum regiis oratoribus (quòd ille sciret eos eruditis sermonibus oblectari, curauit & quosdam Philosophos arcessere) solus nihil dicebat. Itaque comiter à legatis appellatus: De te verò, Zeno (inquiût illi) quidnam sumus nostro Principi renunciaturi? Nihil, inquit, aliud, quàm Athenis esse senem, qui tacere sciat inter pocula. Quod non simpliciter dignum laude habitum est. magnum enim est senem taciturnum esse, cùm ea ætas sit admodum garrula: fortasse maius, quòd inter pocula, vbi non vno nomine ad loquendum homines prouocantur: denique quòd Athenis, vrbe omnium loquacissima. Itaque olim dictum est in nescio quem, qui quamdiu siluit, tamdiu magnus & grauis habitus est: Philosophus hic videri poterat, si tacuisset. Pindarus Isthmiorum 1. Herodoti Thebani encomio, Sæpenumerò tacuisse, gloriam maiorem afferre dicit: ἡ μὰν πολλάκι καὶ τὸ σεσωπημένον, εὐθυμίαν μείζω φέρει. Ad eundem omninò sensum occurrit ex Plutarcho id, in quo gloriatur vel in primis Ino Euripidea, nimirùm se scire σιγᾶν τε ὅπου δεῖ, καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές. Non desinam priùs, quàm huc retulero pulcrum certè Pythagoræ Samij elogium quod scriptum reliquit Apuleius 2. Floridorum; quandoquidem de silentij laude mihi verba facienti occurrat, quod aliquis ex veteribus longè antè dixerat, nullos certè fore sapientiæ fructus, nisi qui à radicibus silentij proficiscantur. Sic igitur hic noster Apul. Tot ille doctoribus eruditus (Pythagoram intellige ab Ægyptiis, Chaldæis, Pherecide Syro, Anaximandro Milesio, Epimenide Cretensi, aliisq. multis edoctum) tot tamque multiiugis comitibus disciplinarum toto orbe haustis, vir præsertim ingenio ingenti, ac profectò supra caput hominis animi augustior, primus philosophiæ nuncupator & creditor, nihil priùs discipulos suos docuit quàm tacere: primaque apud eum meditatio, sapienti futuro linguam omnem coërcere: verbaque quæ volantia poëtæ appellant, ea verba detractis pinnis, intra murum candentium dentium premere. Prorsus inquam hoc erat primum sapientiæ rudimentum, meditari condiscere: loquitari dediscere: &c. Idem fuit Iamblichi Pythagorei præceptum, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, linguam cohibe præ aliis omnibus ad Deorũ exemplum. Sed ad id argumentum copiose locupletandum, consultò repete quæ habet doctissimè congesta Plutarch. commentario De garrulitate, & tractatu De Iside & Osiride: quo loco docet quid olim Harpocrates apud Ægyptios mysterij habuerit. De

Zeno senex, inter pocula taciturnus.

De silentij vtilitate Gellius lib. 11. cap. 10. Plin. 3. cap. 5. & 28. cap. 6. Prouerb. Tutum silentij præmium.

amens.] qui mente est minuta, vel qui à mente descendit, Varro. hîc, pro stulto, vel eo qui non malè Abderologus dici potest, id est stulta loquens, quique nihil nisi nenias, nugasque meras effutiat. *Amens.*

Stultitiæ est index, &c.] Stultitiæ argumentũ manifestissimum est lingua effrenata. interpres est enim mentis & cõsilij.

Ergo premat labia.] Ad id Iuuenal. Satyr. 10. apparet allusisse:

— digito compesce labellum.

Labia] Plutarchus 8. Symposiacôn, problem. 6. Labra, quòd piscibus capiatur, appellationem sortita esse vult, id est, λαμβάνειν τὴν βορὰν. Sed id fortè nihil ad rem, vt pluribus disputare, an *labia*, vel *labias* sit legendum: neq. enim me mouet Gellius & Apuleius, qui labias vsurpant in voce feminina. Gellius quidem lib. 10. Noctium, cap. 4. bis vsurpauit labias in feminino. Et Macrob. 2. Saturn. cap. 2. citat quosdam versiculos, in quibus est, Cucurrit ad labias mihi. Sanè Apuleius lib. 3. Asini aurei, dixit labias pendulas: lib. 10. contorta in modum linguæ extremâ labiâ grandissimum calicem vno haustu perhausi. hic enim labia extrema, est septimus casus. Eodem: labias modicas ambrosio rore purpurantes suauiari. At, quid opus pluribus? certè labias & labia citra differentiam veteres dicebam: quamquam Donatus ad Eunuchum distinxerit non aptè profectò, vt labra, superiora, labia inferiora sint; & virorum labra, mulierum labia; & labias asinorum: quod an verum vnquam fuerit, ceteris relinquo diuinandum. *Labra vnde dicta.*

digitoq; silẽtia signet.] Alludit ad illud Ouid. ex Metamor. IX.

Quiq; premit vocem, digitoq; silentia suadet.

Martianus Capella lib. 1. Verùm quidam redimitus puer ad os compresso digito salutari, silentium cõmonebat. Et Apuleius lib. 1. De asin. aur. At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, & in stuporem attonitus: Tace, tace, inquit, &c. Respexit autem ad id quod de simulacro Serapidis auctores referunt, cui præpositus erat silentij Deus Harpocrates, digito labia comprimens, aut Angerona ore sera obsignato. D. August. De ciuit. 18. cap. 5. Gyrald. Syntag. 1. *Serapidi præpositus Harpocrates.*

Pharium vertat in Harpocratem.] Apud Catullum reperitur formula hæc loquendi prouerbialis, Patruum reddidit Harpocratem: pro eo quod est, imponere silentiũ. Idemque dixit, Et factum me esse puta Harpocratem: id est omninò taciturnum *Reddere, & facere Harpocratem, quid.*

num & ſilentem. Politian. Miſcel. cap.83. Prouerb. Reddidit Harpocratem.

vertat in Harpocratē.] Verba Plutarchi ſunt ex diſputatione de Iſide & Oſiride: τὸν ἁρποκράτην οὔτε θεῶν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινὰ νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστήν. διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον, ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον. ἐν τῷ μεσορὴ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες λέγουσιν, γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων. id eſt, Harpocrates non eſt habendus Deus imperfectus, aut etiam infans, vel certè qui leguminibus præficiatur, ſed præſes atque cenſor aliquis nouæ, imperfectæ & incompoſitæ hominum de Diis ſententiæ. Itaque & digitum ori admotum habet, quod ſignum præ ſe fert taciturnitatis & ſilentij: proinde qui menſe Meſore offerunt ei legumina, dicere ſolent, Lingua fortuna, lingua genius.

Non

Non vulganda conſilia.

EMBLEMA XII.

LIMINE *quod cæco, obſcura & caligine monſtrum,*
Gnoſiacis clauſit Dædalus in latebris,
Depictum Romana phalanx in prœlia geſtat,
Semiuiroq́ nitent ſigna ſuperba boue:
Noſq́ monent, debere Ducum ſecreta latêre
Conſilia. auctori cognita techna nocet.

MINOTAVRI effigiem inter ſigna militaria Romanis ideò fuiſſe ſcribit Feſtus, quòd non minus occulta eſſe debeant conſilia Ducum & Principum, quàm fuerit olim domicilium Minotauri labyrinthus: idq. vel maximè in bellicis expeditionibus obſeruari debet. Vt enim momenti pluri- *Minotauri effigies in ſignis militaribus.*

F mum

mum ad victoriam habet taciturnitas, ita sæpenumerò ingentes adfert calamitates linguæ intemperantia. Dion auctor est, Tiberium Cæsarem, cùm aliquando apud eum quispiam percontaretur, quid causæ esset cur sua cõsilia minimè committeret iis quibus tutò fidere poterat, respõdisse, Aut nulli, aut paucis cognitum esse oportere Principis consilium. Id quod nouerat exactè & Metellus Macedonicus, qui sciscitanti cuidam ex amicis, qua ratione tam subito cõsilio vteretur: Si ipsam, ait, vestem scirem consiliorum meorum esse conſciam, eam confestim abiicerem. Etenim σύμβουλος ἱερὸν ἐστι χρῆμα, Consultor res est sacra: proinde non cuiuis communicanda. Plutarch. περὶ πολυπραγμοσύνης· οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, προαναλίσκουσι τῆς γνώσεως ἑαυτούς, Qui potentiorum mala inquirunt, sæpè antè seipsos pessundant, quàm cognouerint quod quærebant. Etenim qui solis radios, & splendorem omnibus apertum diffusumque nolunt intueri, sed ad ipsum solem conuertunt oculorum aciem, excæcantur. Itaque Philippides Comicus, cùm Lysimachus ipsi dixisset, se velle de suis aliquid rebus impartiri: Quiduis (inquit) ô Rex, modò ne quidpiam arcani. Quæ enim suauissima & visu pulcherrima Reges habent, ea liberè ostentari volunt, vt splendida conuiuia, opes, munificentiam: si quid autem sit arcani, id quidem nõ est mouendum, neque vel minimùm attingendum, &c. Nota est historia de Fuluio, cui pessimè cessit, quòd arcanum Principis Augusti Octauij credere vxori non dubitasset. Scribit Q. Curtius lib. 4. de Alexandri rebus gestis, Persarum morem esse vt arcana regum mira fide celent: vt non metus neq. spes vocem eliciat qua prodantur occulta: vetus enim disciplina Regum silentium vitæ periculo sanxerat. Linguam grauius castigari, quàm vllum probrum: nec magnam rem sustineri posse putant ab eo, cui tacere graue sit, quod homini facillimum natura esse voluerit: hæc ille. Huc reponẽda verba Cassiodori ex formula Notariorum, libro sexto Variarum: Non dubium est, ait, ornare subiectos Principis secretum, dum nullis æstimantur necessaria posse committi, nisi qui fuerint fide magna solidati. Publicũ est quidem omne quod agimus: sed multa non sunt antè sciendi, nisi cùm fuerint Deo auxiliante perfecta: quæ tanto plus debent occuli, quanto amplius desiderantur agnosci. Regis consilium solos decet scire grauissimos. Imitari debent armaria, quę continent monumenta chartarum, vt quando ab ipsis aliqua instructio quæritur, tunc loquantur. Totum autem dissimulare debent,

Tiberius.

Metellus Macedonicus.

Philippides Comicus apud Lysimachum.

Fuluio malè cessit ob detectum principis arcanum.

debent, quasi scientes nesciant. Nam solicitis inquisitoribus sæpè & vultu proditur quod tacetur, &c. Leo imperator, lib. De bellico apparatu: In rebus (ait) occultis & abditis fideles adhibe tibi & temperãtes viros & taciturnos, & qui in sua & non aliorũ potestate sunt, cùm secretæ res istæ, vt secretiores fiant, minimè ad cognoscendum multitudine indigent. Onosander lib. De optimo imperatore, cap. De consiliis non euulgandis, scribit, Stulti inconsideratique esse temerè in vulgus consilium promere, & multitudini arcanum intempestiuè committere. Improbi enim, & qui de Republ. malè sentiunt, eiusmodi obseruant occasiones: quas nacti, in hostes confestim trãsfugiunt, eum nuncium allaturi, vnde sibi honores & præmia consequi posse rentur. Nec fuit vnquam vllus exercitus, de quo plerasque ob causas tum liberi, tum serui in hostes haud commigrent: vbi præsertim arcanum aliquod atque serium tractari sentiunt, vel conserendi manum, & prœliandi tempus aduentare animaduertunt. Hæc ferè ille. Cęterùm acerba certè lex fuit olim apud Ægyptios, qua iubebatur iis abscindi linguam qui Reipubl. arcana, quę tecta esse oporteret, alicui detexissent, vt retulit Diodor. Siculus. Laudabile fuit institutũ maiorum, quo obseruabatur vt si quis de Repub. quidpiam rumore alióue modo, id ad magistratum deferret anteà, néue cum alio quoquam communicaret, ne inde publicis rebus detrimẽti aliquid importaretur. Magistratus quæ accepisset, vel occultaret, si ita videretur, vel multitudini proderet. Eam ob rẽ Athenis, cùm hospes venisset in officinam tonsoris, narrare cœpit victos esse Athenienses in Sicilia: tonsor statim ad magistratum renunciauit: hospes, quia non satis constanter affirmaret, vel quia vrbem totam eo rumore perturbasset, vinctus, tortusque est, donec certiore nuncio de vero constitisset. Reuera multum refert in rebus tam magni momenti non temerè spargi rumores falsos, vel parum veri similes: vnde ex summa profusaque lætitia mæror acerbissimus, summaque consternatio: aut contrà, ex mærore, lætitia nimia & immoderata. quo nihil vel corporum valetudini, vel publicę securitati perniciosius. Referrem exemplum Val. Maximi de Publio Vatieno, sed obuium est cuique, lib. 1. cap. 8. cui etiam argumento bellè conuenit, quod idem scribit initio lib. 2. Valerius: singula enim exscribere non vacat. Interea tamen non prætermittam quod Ammian. Marcellin. 21. apud Persas neminem consiliorum fuisse cõscium, præter optimates taciturnos & fidos, apud quos silentij quoque

numen coleretur. Vide Vegetium De re militari cap. 6. lib. 3. Frontin. Stratagem. lib. 1. cap. 1.

Minotaurus. *Limine quod cæco, &c.*] Descriptio periphrastica labyrinthi, in quo reclusus fuit Minotaurus. Plin. 36. cap. 13. Monstrum hoc ex Pasiphaë & tauro procreatum Poëtæ tradunt, idque arte Dædalea, quod superiore parte hominem, inferiore taurum referebat. Ouid. 2. De arte:

Dædalus occlusit conceptum semine matris
Semibouemq; virum, semiuirumq; bouem.

Historiam referut Hygin. Palæphat. lib. 1. Fabulos. narration. Virgil. in 6. Ouid. 8. Metamorph.

Dædalus. *Dædalus.*] Dædalus ingeniosissimus faber, cuius inuenta plurima narrat Plin. lib. 7. cap. 56.

Gnosus. *In latebris Gnosiacis.*] In tenebris labyrinthi Cretēsis. Gnosos vrbs Cretæ clarissima fuit Minois regia. Hinc Gnosiacus, & Gnosius adiect.

Phalanx. *Romana phalanx.*] Exercitus Romanus. Phalanx vocabulum Macedonicum, pro cuneo & acie militari, connexione atque testudine quadrata militum.

Signa superba.] Vexilla militaria.

Techna. *Techna.*] τέχνη, pro fraude, cauillatione: alias artem significat.

Nec

Nec quæstioni quidem cedendum.

EMBLEMA XIII.

CECROPIA effictam quam cernis in arce Leænam,
Harmodij (an nescis hospes?) amica fuit.
Sic animum placuit monstrare viraginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quòd fidibus contorta, suo non prodidit vllum
Indicio, elinguem reddidit Iphicrates.

PATIENTIA & fortitudo plusquàm virilis in muliercula extremis etiam cruciatibus affecta, tenacem fidem & illibatam, & ad miraculum constantem arguit. Fuit Leæna scortum Harmodij & Aristogitonis, adolescentū in Atheniensi ciuitate nobilium, qui cùm inter se cōsilium inissent de tol- *Leæna meretricis patiētia in tormentis.*

 lenda

lenda Pisistratidarum tyrannide, & Hipparchum duntaxat, è tyrannis alterum, de medio sustulissent: (Hippiam enim fuerant adorsi) successu conatus caruit: Hæc capta fuit, & torta fidiculis, vt consilia iuuenum proderet: sed cruciatibus, quanquam grauissimis, nõ cessit: quin in his post multos cruciatus, animam exhalauit. Eam ob rem Athenis, vt honor ei haberetur (non tamen tanquam scorto) animal nominis eius erectum fuit, & vetitum in opere linguam addi ab artifice, vt honoris causa intelligeretur. Exemplum hoc constantissimæ mulieris adfert Tertullian. & in Apologetico, & ad Martyres: quò nostri fierent animosiores, & constantiores in tormentis quibuscumq. perferendis Christianæ persuasionis nomine: quandoquidem leni adeò de causa repertæ mulieres essent, quæ tam forti animo pro amicorum salute ac fama non modò cruciatus intolerabiles parui fecissent, sed & spontaneæ morti sese dedissent. Hæc enim ipsa, carnifice iam defesso, postremò linguam suam comestam in faciem tyranni sæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne coniuratos proderet, si etiam victa voluisset, ait idem Tertullian. Exempla permulta eadem penè sunt apud Valer. Max. lib. 3. cap. 3. idemque omninò Plutarch. in vita Hyperidis Rhetoris: & hoc memorabile Leænæ facinus celebrat, commentario περὶ ἀδολεσχίας. Eadem in tormentis patientia, vel pertinacia potiùs, prodita memoriæ fuit de quodam, qui Principem Gonzagam proditurus erat, & in hostium manus traditurus. quam historiam petas licet ex Cardani 8. cap. 40. De rerum varietate. Historiam hãc de Leæna plurimi retulerunt; vt Pausanias in Atticis, Atheneus Dipnosoph. 13. cap. 24. Plin. lib. 7. cap. 23. idemque lib. 34. cap. 8. Gellius 9. cap. 2. & 17. cap. 21. & Lactantius lib. 1. cap. 20.

Cecropia in arce.] id est, Atheniensi, à Cecrope sic dicta, vti sup. memorauimus ex Plinio.

Virago. *viraginis.*] Virago ἀντιάνειρα, vel ἀνδρὶς. Symmachus: αὕτη κληθήσεται ἀνδρὶς, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὕτη. hoc est, vocabitur hæc virago, quia ex viro sumpta est. Ouid. Metamorph. 2.

——bello metuenda virago,

de Pallade loquens, quæ virili sit animo & virtute. Et Martian. Capel. lib. 6. de eadem: Consultisque virûm præsis, hinc dicta virago. Auson. epigr. 1. *Tressaq; viraginis arma retractat.* sic appellatur Iuturna 12. Æneid.

Fidiculæ vel fides. *Fidibus.*] Fidiculę dicuntur chordulæ, non etiam vngulæ, vt putat Isidorus 5. Etym. c. 27. quo loco scribit, Vngulas dictas, quòd

quòd effodiant: hæ & fidiculæ, quia his rei in eculeo torquentur, vt fides inueniatur. At Val. Maxim. lib. 3. cap. De patientia, apertè ostendit, fidiculas esse funiculos, seu chordulas: Rupit verbera, ait, fidiculas laxauit, soluit eculeum. Sueton. in Caligula cap. 33. Quin & subinde iactabat exquisiturum semel fidiculis de Cæsonia sua, cur eam tantoperè amaret. Idem in Tiberio refert, eum Imperatorem excogitasse genus tormenti, vt repentè veretris deligatis fidicularum simul, vrinæque tormento homines distenderet. De his Seneca lib. 3. De ira, cap. 3. Apparatusque illi reddendus est suus, eculei, & fidiculæ & ergastula. Ammian. Marcell. lib. 29. Intenduntur eculei, expediuntur pondera plumbea cum fidiculis & verberibus, &c. l. 1. C. Theodos. De quæstionib. Nullas omninò ob fidiculas perferendas inconsultis ac nescientibus nobis, &c. & l. 2. eod. Decuriones siue ob alienum, siue ob suum debitum exortes omninò earum volumus esse pœnarum, quas fidiculæ & tormenta constituunt. Extat in iure mentio eculei, vngularum, seu fidicularum l. 4. Cod. ad leg. Iul. mai. l. 16. C. de quæstionibus l. 8. Cod. de malef. & Mathem. Curtius in 6. de Alexandri gestis, Philotam ait post fidiculas lampadibus ardentibus tortum fuisse. Sed de fidibus aut fidiculis plus satis.

Iphicrates. *Iphicrates.*] Huius meminit Plinius 34. cap. 8.

 Consi-

Consilio & virtute Chimæram superari, id est, fortiores & deceptores.

EMBLEMA XIIII.

BELLEROPHON *vt fortis eques superare Chimæram,*
Et Lycij potuit sternere monstra soli:
Sic tu Pegaseis vectus petis æthera pennis,
Consilioq́; animi monstra superba domas.

Cõsilij & fortitudinis vis.

NVLLA est tanta difficultas, aut etiam vis, quæ consilio & magnitudine animi sopiri, & tolli tandem non possit. Quanquam enim nobis interdum sit concertandum cum fortioribus, & fraudum omni genere instructioribus, pugnæ tamen minimè est cedendũ, si modò panoplia firmissima prudentiæ constantiæque muniti & instructi simus. Notius enim est

est quàm vt confirmare necesse habeam, nihil tam arduum tamque inaccessum esse, quod dexteritate ingenij attingere & assequi non possimus: nullas denique tantas vires aut molimina impetere posse, quę tolerantia & mentis dexteritate non retundantur, quod hoc epimythio bellè proponit. Bellerophon eques præstantissimus, & adolescens formæ dignitate insignis, ab Antia Prœti Regis Argiuorum vxore solicitatus ad amorem, idq. cùm constanter esset auersatus, mulier doloris & odij impatiens, ad maritum detulit, seque ab adolescente fuisse appellatam mentita est. Itaque exul factus, & vt quoquo modo de medio tolleretur, expeditionibus aleisque valde periculosis expositus, non tamen animum abiecit, sed permultis laboribus exantlatis victor euasit; & denique ad Chimæram delendam non tam vocatus, quàm coactus, Pegaso equo alato vectus, monstrum virtute incredibili confecit. Fabulam hanc copiosè & eruditè non modò retulit, sed & ad historicam fidem reuocauit Sabellic. 5. Enn. 1. Non grauabor autem huc attexere mythologiam Plutarchi de Bellerophonte, deque Chimæra ex lib. De virtutib. mulierum. Huius hæc est sententia: Fabulosum est quod in Lycia dicitur euenisse, tametsi hoc publica fama receptum sit. Narratur itaque ad eum modum: Amisodarus, seu Isaras, vti nominatur à Lyciis, ex Lyciorum colonia, quæ iuxta Zeliam erat, venit vnà cum nauibus piraticis, Chimaro duce, homine bellicoso, sed crudeli admodũ & efferato. Huius nauis in prora Leonis, in puppi Draconis habebat insigne. Cumq. noxæ multum Lyciis intulisset, mareque infestum habuisset, vt ne quidem traiici tutò posset, neque vrbes maritimæ proinde habitabiles essent, in eum quidem expeditionem suscepit Bellerophontes, & ad extremũ interfecit, fugientemque Pegaso insecutus: atque Amazones expulit, & bellica virtute domuit, &c. Deinde sequitur: Sunt qui affirment, Chimæram illam Poetarum figmentis decantatam, montem fuisse Soli oppositum, in quem Solis radij cùm retroflecterentur, & vehementem æstum in planiciem retorquerent, factum esse vt inde fruges marcescerent. Quæ mali causa cùm nota esset Bellerophonti, excidi iussit ipse præcipitij partem eam, quæ lenissima putabatur, & plurimum solarem æstum reflectebat: sed quòd non ei essent habitæ gratiæ, iratus ad vlciscendũ Lycios se contulit: tandem tamen à mulieribus placatus est. Eandem historiam complexus est integram enarrator Homeri ad Iliad. ζ. vt & lib. 1. Palæphatus: ἀλληγορικῶς autem Fulgentius 1. Mythologi-

Bellerophontis historia.

thologicôn. Vide Prouerb. Bellerophontis literas.

Bellerophon vnde dictus. *Bellerophon.*] à Bellero Corinthiorũ Principe à se interempto sic denominatus, quasi malorum occisor. τὰ βέλλερα enim mala dicuntur: vel quasi βουληφόρον, sapientem consultorem dixeris, vt apud Homer. βουληφόρον ἄνδρα, vt vult Fulgentius.

Chimæra qualis & quid fuerit. *Chimæram.*] Chimæra, monstrum triforme, priore parte Leonem, Draconem posteriore, media capram referebat, flammas ore euomebat. Homerus: πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα, Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος. Proinde Virgil. in 6. flammis armatã ait. quo loco Seruius asserit reuera montem esse in Lycia, cuius tum cacumen arderet, iuxta quod Leones essent: media verò pascua, & ima serpentibus plena, quem habitabilem fecisse postmodum Bellerophontem. A qua sententia parum discedit Palæphatus, cùm ait, ante planitiem montis Chimæræ Leonem fuisse quendam, Draconem autem retrò, ex quibus pastores læderentur. Ad quæ loca Bellerophon vbi accessisset, montem occupauit, posteaque iniecto igni feræ perierunt. Triformis est autem Chimæra (qua notatur amoris

Chimæra cur triformis. petulantia, id est, χύμα ἔρωτος) quia voluptas corporis insultu leonino primùm inuadat, deinde procacitatem & lasciuiam inducat, postea verò pœnitentiam & venenum. Fulgent. 3. Pierius 1. & 14. Hieroglyphic.

Pegasus quid. *Pegaseis pennis.*] Pegasum nauim fuisse, qua vectus est Bellerophon, tradit Palæphat. Nauigia enim cùm ex alto cernuntur, si fortè remis agi contingat, ob celeritatem, mobilesque vtrinque remorum ordines procul spectantibus, alatorum præbent animalium speciem. Ad allegoriam verò si referamus, per Pegasum (ex Medusæ cæde prognatum) famam & immortalitatem nominis intelligimus. Virtus enim cùm terrorem (quæ Gorgone figuratur) amputauerit, famam procreat. Fulgent. & Pierius lib. 4.

petit æthera.] Prouerbialis formula, pro, laudem consequeris immortalem.

Consilioq; animi.] Plus consilio & animi dexteritate effici, quàm viribus corporis, exemplis infinitis perspicuum est.

Monstra hominum sycophantæ. *monstra superba.*] ἀλαζονεῖας, pro dolosis sycophantis, obtrectatoribus, & aliis generis eiusdem.

Vigi-

Vigilantia & Custodia.

EMBLEMA XV.

INSTANTIS *quòd signa canens det gallus eoi,*
Et reuocet famulas ad noua pensa manus:
Turribus in sacris effingitur ærea peluis,
Ad superos mentem quòd reuocet vigilem.
Est leo, sed custos oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

DVO sunt Episcopi necessariæ dotes, vt eius cui animarum cura demandata sit: nimirùm vt iis quibus præsit, continuo studeat, vt nihil eorum eis desit, quod spectet ad fidei veræ profectum & augmentum: néve quis à recta via desciscat, aut sacræ doctrinæ terminos transiliat. Nec verò est satis, vigilantem *Duo pastoris ecclesiastici munera.*

lantem eum esse, nisi etiam custodem sese fortissimũ præbeat, id est, cũ cura & vigilantia, quæ perpetua sit oportet. est etiam necesse habeat coniunctam cum moribus doctrinam, qua & suos instituat, & alienos etiam hostes, atq. erroneos homines forti animo retundat, veræque & sanæ institutionis quasi hasta percellat. Quod duplici symbolo hîc ostenditur, sumpto argumẽto ab iis animalibus, quæ & sacris in turribus, & pro foribus templorum apponi solent, gallo nimirùm, & leone: quorum alter vigilantiam, custodiam alter designat. Sanè non citra mysterium veteres gallum editiori sacrorum templorum loco constitui voluerunt, quo pastoris potissimùm vigilantia repræsentaretur. Quò spectat illud D. Gregorij ex homilia quadam: Quisquis populi speculator ponitur, inquit, debet in alto stare per vitam, vt prodesse possit per prouidentiam. Sunt præterea qui Doctores sacros hieroglyphicè galli nomine, velint intelligi; propterea quòd illi inter præsentis vitæ tenebras venturam lucem, quasi cantando prænuncient. Vt verò gallus interuallis aliquot noctis, modò hos, modò illos excitat, & tempus antelucanum discrimine aliquo partitur: ita pro ratione personarum, aliarumque circumstantiarum, doctrinam salutarẽ animis inserere debet. Quantum verò ad leonem pertinet, Ægyptij vigilantem innuere cùm vellent, aut etiam custodem, leoninum caput appingebant: leo enim clausis oculis vigilat, dormit apertis. quocirca nõ ab re ad sacra claustra & fana leones eriguntur, tanquam custodes, ait Orus, & Pierius lib. 1. Hieroglyph. ex quo cetera petas licet, si quid preterea desideres. Non possum illud Plutarchi transilire, lib. De Pythiæ oraculis: ὁ δὲ ἀλεκτρυόνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἑωθινὴν ὑπεδήλωσεν ὥραν, καὶ καιρὸν ἐπιούσης ἀνατολῆς: id est, qui gallum in manu pinxit Apollinis, matutinũ tempus, & solis ortum instantem significare voluit. Apuleius lib. 2. Commodum noctis indutias cantus perstrepebat cristatæ cohortis. Ouidius in Fastis gallum Nocti cædi scribit à Romanis:

Gallus cur sacris turribus statuatur.

Quid per Leonem.

Nocte deæ Noctis cristatus cæditur ales,
Quòd tepidum vigili prouocet ore diem.

Et elegantissimè Plinius lib. 10. cap. 21. Proximè, ait, gloriam sentiunt & hi nostri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoque somno natura genuit. Norunt sidera, & ternas distinguunt horas interdiu cantu. Cum Sole eunt cubitum, quartaque castrensi vigilia ad curas laboremque reuocant. Nec Solis ortum incautis patiuntur obrepere, diemque ve-

nientem nunciant cantu, ipsum verò cantum plausu laterum, &c. Ælianus 4. animal. historiæ, cap. 29. ὁ ἀλεκτρυὼν τῆς σελήνης ἀνισχούσης ἐνθουσιᾷ φασι, καὶ σκιρτᾷ· ἥλιος δὲ ἀνίσχων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν διαλάθοι· ᾠδικώτατος δὲ ἑαυτοῦ μᾶλλόν ἐστι τηνικάδε, id est, Gallum gallinaceum exoriente Luna, vt afflatum diuino quodam spiritu bacchari atq. exultare ferunt. Oriens autem Sol nunquam ipsum fallit, tum vehementissimè vocem contendens. Lucretius 4. sic:

Quinetiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara consuetum voce vocare.

Poëticam rationem huius antelucani gallorum cantus tradit Lucian. in Somn. siue Gallo: philosophicam Heliodorus Æthiopic. 1. his verbis: καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ᾄδουσιν, εἴτε, ὡς λόγος, αἰσθήσει φυσικῆς τῆς τοῦ ἡλίου καθ' ἡμᾶς περιστροφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόσρησιν κινούμενοι, εἴτε ὑπὸ θερμότητος, ἅμα καὶ τῆς περὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι θᾶττον ἐπιθυμίας τοὺς συνοικοῦντας ἰδίῳ κηρύγματι ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείροντες. At verò pulcherrimum D. Ambrosij locum ex lib. 5. cap. 24. libri, quem Hexaëmeron inscripsit, apponere non grauabor, quòd sit huic Emblemati valde accommodus: Galli cantus suauis est in noctibus, nec solùm suauis, sed etiam vtilis, qui quasi bonus cohabitator & dormientem excitat, & sollicitum admonet, & iter facientem solatur, pressum noctis canora significatione protestans. Hoc canente, latro suas relinquit insidias: hoc ipse Lucifer excitatus oritur, cælumque illuminat. hoc canente, mæstitiam trepidus nauta deponit, omnisq. crebrò vespertinis flatibus excitata tempestas & procella mitescit. hoc canente, deuotus affectus exilit ad precandum: legendi quoque munus instaurat. hoc postremò canente, ipsa Ecclesiæ petra culpam suam diluit, quam, priusquàm gallus cantaret, negando contraxerat. Istius cantu spes omnibus redit, ægris leuatur incommodum, minuitur dolor vulnerum, febrium flagrantia mitigatur, reuertitur fides lapsis, Iesus titubantes respicit, errantes corrigit. Hæc ille. quo ex loco facilè videmus, quid nobis statuendum sit in vitæ & studiorum ratione, cùm vir ille sanctissimus tantum elaboret in eo explanando mysterio.

instantis eoi.] Lucis aduentantis. ἠώς, aurora Græcis. Auson. in Eidylliis:

— ter clara instantis eoi
Signa canit serus deprenso marte satelles.

Et reuocet famulas.] Ouid. 1. Amorum, eleg. ad Auroram.

Tu, ne

Tu, ne feminei possint cessare lacerti,
Lanificam reuocas ad sua pensa manum.

Idem de Lucretia 2. Fastorum:

Lumen ad exiguum famula data pensa trahebant.

Et in Epistolis:

Nola seu tintinnabulum.

Néue traham serua grandia pensa manu.

aerea peluis.] περίφρασις nolæ siue tintinnabuli, cuius inuentionem repete ex 6. Polydori cap. 13. de pelui ærea ipse Alciat. 8. Parerg. cap. 11.

Quid per leonem Ægyptij designabant.

custos oculis quia dormit, &c.] Sic Orus habet lib. 1. ἐγρηγορότα γράφοντες, ἢ καὶ φύλακα, λέοντος γράφουσι κεφαλὴν, ἐπειδὴ ὁ λέων ἐν τῷ ἐγρηγορέναι, μέμυκε τοὺς ὀφθαλμοὺς, κοιμώμενος δὲ ἀνεῳγότας τούτους ἔχει, ὅπερ ἐστὶ τοῦ φυλάσσειν σημεῖον. διόπερ καὶ συμβολικῶς, τοῖς κλείθροις τῶν ἱερῶν λέοντας ὡς φύλακας παρειλήφασι: Vigilantem & sedulum hominem & custodē cùm Ægyptij volunt ostendere, leonis caput pingunt, quoniam leo vigilans oculos claudit; eosdem cùm dormit, apertos habet: quod quidem custodię atque excubiarum signum est. Vnde & non absque significatione, templorum claustris leones, qui sint custodum loco, appinxerunt. Leonem quidam παρὰ τοῦ λάειν, λᾶν, à videndo, deductum volunt. Et Fulgentius gallum Mercurio attribuit ob mercatorum vigilantiam.

Νῆφε,

Νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

EMBLEMA XVI.

Ne credas, ne (Epicharmus ait) non sobrius esto:
Hi nerui humanæ membraq; mentis erunt.
Ecce oculata manus credens id quod videt: ecce
Pulegium antiquæ sobrietatis olus:
Quo turbam ostenso sedauerit Heraclitus,
Mulserit & tumida seditione grauem.

Dvo hîc præcepta cuiq. honesti studioso tradūtur, nimirùm vt sobrietatem amet, & credulitatē leuē & temerariam vitet: quam ad rem duabus (suo more) notis vtitur, nempè pulegio, & oculata manu: illo quidem, vt sobrietas paruo contenta significetur: hac verò, qua rerum certarum fides intelligatur. Cicero 1. Epistolar. ad Atticum, carmen hoc Græcum citat: Priuatis rebus meis, inquit, propter infirmitatem bonorum,

M. Tullij locus, vnde petita est Emblematu epigraphe.

rum, iniquitatem malorum, odium in me improborum, adhibeam quandam cautionem & diligentiam, atque ita Siculus insusurret Epicharmus cantilenam illam suam:

νῆφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν:

ac nostræ quidem rationis ac vitæ quandam formã, vt opinor, vides. Alteram autem partem idem vsurpauit lib. De petitione Consulatus. Quamobrem, ait, Epicharmion illud teneto, neruos atque artus esse sapientiæ non temerè credere. hæc Cicero. Relatum est etiam ab Alciato nostro lib. Parergon 4. c. 8. Sobrietas virtutum penè omnium seminarium est: quam vnam qui habeat, & cęteras etiam facillimè habuerit. Plato in Charmide temperantiam, vitæ hominũ custodem appellat. in Gorgia præcipit, vt qui sanus ac beatus esse velit, hanc virtutẽ exerceat. Et Xenophanes nihil in homine nasci mali posse, qui temperantiã fuerit amplexatus. Itaq. quotquot sapientes olim habiti sunt, temperatissimi prædicantur: vt Socrates, qui quòd tenui victu esset, ea peste sęuissima tactus non est, quæ Atticam inuasit. Et Plato, apud quẽ cùm nobilis imperator Timotheus cænasset moderatis cibis exceptus, postridie illi factus obuius, dixit, Qui apud te, Plato, cænant, sequenti die bene se habent. Nominatur & Pythagoras inter sobrios, qui etiã dicebat, Venter pinguis non gignit sensum tenuem. idem cùm offendisset aliquem insigniter obesum; Non desines, inquit, tibi molestiorem carcerem struere? Prætermitto Græcorum veterũ frugalitatem laudatam sapientibus, qui semel tantùm interdiu epularentur. Ergo Plato delatus in Siciliam, cùm nullum isthic patriæ frugalitatis vestigiũ obseruaret, admiratus est insulæ corruptissimæ deprauatum morem, quemadmodũ refert ipsemet in epistola quadam ad Dionis propinquos. Apud veteres Romanos, frequentior pultis vsus, quàm panis fuit: & eorum bonæ valetudinis quasi quædam mater erat frugalitas, inimica luxuriosis epulis, & aliena nimię vini abundãtię, & ab immoderato Veneris vsu auersa. Val. Max. lib. 2. cap. 5. Hæc etiã virtus non modò philosophos sed & Imperatores cõmendauit, vt Fabricium, Curium, Coruncanium, Catonem, Cæsarem Iulium, aliosque multos. Credulitas verò aut maturè admittenda, aut statim repellenda, cùm nemo citiùs fallatur, quàm qui temerè credit: nemoque rectiùs iudicat & certiùs, quàm qui rem exploratam habet. Theocriti proinde laudatur illud:

Sobrietatis laus.

Credulitas.

μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.

Ne crede citissimè, ni priùs finem videas.

Retulit

Retulit etiam id Epicharmium Clemens 4. Stromatum, & ad institutum Christianum accommodat. De credulitate, quædam mox adijciam.

Epicharmus.

Epicharmus.] Siculus, Philosophus & Poëta, Comœdiæ inuentor, Suida teste.

ne non sobrius esto.] Duo negata vni affirmationi æquiualent.

nerui, membraq;] *μεταφορά*, quibus vim vtilissimi præcepti illustrat.

Sobrietas animi robur.

Hi nerui humana, &c.] *ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη*, vt refert alicubi Stob. quo sensu dixit Iustin. genitricem virtutum frugalitatem. Hic neruos & membra sumit *μεταφορικῶς*: vt apud Demost. *νεῦρα πολέμου τὰ χρήματα*: vt M. Tullius, vectigalia, neruos Reipub. dicit. sic Fabius lib. 1. mollẽ educationem neruos omnes animi & corporis frangere. & Dion in Vespasiano, pecunias neruos esse imperij semper dixerunt, id est, *νεῦρα γὰρ τῆς ἡγεμονείας τὰ χρήματα ἀεί ποτε εἶναι ἔλεγον*.

Oculata manus.

oculata manus.] Adagium, quo rerũ certitudo significatur, vsurpatum à Plauto:

Cùm à pistore panem petimus, vinum ex œnopolio,
Si æs habent, dant mercem: eadem nos disciplina vtimur.
Semper oculatæ nostræ sunt manus, credunt quod vident.

Vim Prouerbij videtur expressisse Terentianus ille leno, cùm ait Adelphis; Nunquam ego adeò astutus fui, quin quicquid possem, mallem in præsentia auferre potius. Et sacræ literæ admonent omni spiritui credendum non esse.

Non statim fidendum.

Credens id quod videt.] Herodotus: *ὦτα τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν*: Aures sunt hominibus magis incredulæ quàm oculi. Hesiod. autem 1. *ἔργων* sub finem:

πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

cuius sententiæ vim tenere debent qui versantur in Rebuspub. & negotiis grauioribus implicantur, sed maximè tẽporibus periculosis. Si enim propter amicitiam multorũ fucatam vix fratri fides interdũ sit habẽda, perpetuò meminisse debemus Pythagoricæ parœmiæ, Ne cuiuis dextram inieceris. quandoquidem hominũ ea sit improbitas & versutia, vt nõ modò sermo, sed & frons, vultus & oculi ipsi persępè mentiantur. Apollonius rogatus à rege Babylonię, qua ratione quietus in suo principatu perduraret: Si, inquit, paucis fidẽ habueris. Nulla enim regibus maior pernicies impẽdet, quàm cùm delatoribus facilem ad se aditum prębent. Plato de Repub. magistratũ optat, qui sit *τὰ ὦτα διατεθρυλλημένος*, id est, qui aures obtusas habeat ad rumores

mores

mores & fabulas populares. Addã & id Plautinũ è Truculẽto:

Non laudandus est is quiplus credit quæ audit quàm
Quæ videt. non placet, cùm illi plus laudant quæ audiunt
Quàm quæ vidēt. pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè sciunt.

Quod tamen nõ probatur Apuleio, initio Floridorum, qui vt inseruiat argumẽto quod tractat, plus fidei aurium quàm oculorum esse adhibendũ vult. Huius hæc verba: Non itidẽ maior mens Socrates: qui cùm decorũ adolescentem, diuq. tacentem conspicatus esset: Vt te videam, inquit, aliquid eloquere. Scilicet Socrates tacentẽ hominem non videbat; etenim arbitrabatur homines non oculorũ, sed mentis acie & animi obtutu considerandos. Nec ista re cũ Plautino milite congruebat, qui ita ait: Pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti decẽ. Imò hunc versum ille ad examinandos homines conuerterat: Pluris est auritus testis vnus, quàm oculati decem. Atqui si magis pollerent oculorũ quàm animi iudicia, profectò de sapientia foret aquilæ concedendũ. Homines enim neq. longè dissita, neque proximè adsita possumus cernere, &c. Apuleius tamẽ aliò sententiam torquet, vt dixi, neq. propriè contrarium quid à Plauto statuit, sed certè dissimile. Ad rem redeo. M. Tullius in Lælio: Hæc in fabulis stultissima persona improuidorũ & credulorum senum. Non minimùm cõmendatur ἀπιστίαν quidam ex veteribus, non quidẽ vt omninò fidẽ omnibus abrogemus, sed vt nullo non loco circunspecti simus, videamusq. quatenus dextra sit huic vel illi admouenda. Demosthenes hanc ἀπιστίαν vnam ait omnibus qui sapiunt concessam à natura custodiam salutis & fortunarũ. Homerus Vlyssem quem sapientissimum facit, non alio vsum præsidio dicit, neq. alia ratione terræ marisque periculis euasisse, quàm quòd nemini se crediderit, & callidè cõsilia sua texerit. Hesiodus non ab re monet, vt neque fratri quisquam adeò fidem habeat, aut etiam negotiũ aliquod vel ioco transigat nisi teste adhibito. Nullus est qui nesciat ab inimicis nobis importati grauissima incõmoda: sed longè perniciosius damnum ab amico creatur sępenumero; quia sit alicui facile inimici effugere insidias: ab amico verò, aut eo qui amici nomen mentiatur, quis ita prouidè canteque sibi cauerit quin interdum opprimatur? Nisi molestum esset, ostenderem quin interdum opprimatur? multo plures ab amicis quàm inimicis oppressos esse: plures vrbes proditione captas, quàm vi expugnatas: plures in veterum libris, ipsaq. vita quotidiana reperiri amicorum questus, quàm inimico-

inimicorum accusationes. Verũ longior esset oratio ex multis exemplis, quædam satis erunt. Dion periit, quanquam suspicaretur insidias sibi strui à Calippo, sed veritus est obseruare amicum & hospitem. Antipater Cassandri filius, vocato ad cænam Demetrio, illoque vicissim sequenti die vocato, veritus ei diffidere, à cæna oppressus est. Sed ne longior sim, lege orationem Dionis Chrysost. περὶ ἀπιστίας.

Pulegiũ.] siti & vinolentiæ contrarium. cuius vires permultas habet Plin. lib. 20. cap. 14. & Apul. De herb. virt. cap. 92. multa. *Pulegiũ.*

Heraclitus.] Heraclitus in seditione quadam rogatus à ciuibus, vt concordiam suaderet, suggestum ascendit, calicem frigida compleuit, infusam digito farinam miscuit vnà cum pulegio, idque bibit, & hinc discessit: nimirùm reipsa loquens, plerumque seditiones ex luxu rerumque superfluarum vsu oriri: inter eos autem facilè constare concordiam, qui modicis ac tantùm necessariis essent contenti. Plutarchus De garrulitate. *Heraclitus vt cõcordiam suaserit.*

Quo turbam &c.] In eo nonnullis fortasse σκοτεινὸς habendus est Heraclitus, sed certè hac ambage, & symbolis aphonis plus fortè persuasit, quàm alius quispiã oratione prolixissima. siquidẽ πολλῶν ὑπεράνω καὶ μακρῶν περιόδων ἓν ῥῆμα καὶ νεῦμα πίστιν ἔχοντος ἀνθρώπου κυριώτερον ἡγεῖται: Plerumq. vir, cuius perspecta fides est, vno verbo vel nutu lõgas aliorũ orationes superat. Sic enim fidẽ fecit Amasidi Pittacus, cùm linguã immolatitiæ victimæ remisit, tanquã membrũ omniũ vel optimũ, vel pessimum. Sic Anacharsis, cùm apud Solonẽ repertus est eo gestu dormiẽs, vt dextrã haberet admotã ori, sinistram pudendis; vt significaret maiore studio & cura linguã esse cohibendam, vt pars omnium maximè rebellis. Quid enim vel Sciluri facinus ad cõcordiam suos liberos adhortãtis, vel Tarquinij superbi summa papauerum capita baculo decutientis huc cõmemorẽ, cùm hæc iã vulgò trita sint? Olim enim cùm nondũ Platonis operã, vel Carneadis, aut Chrysippi sapientia loquax esse didicisset, omnia breuibus oraculis, aut symbolis, interdumq. ἀφώνως, nõ minus cõmodè tradebantur, quæ pertinerẽt ad vitæ humanæ cultũ & informationẽ. Sed audiamus Plutarchũ ea de re studiosè commentario περὶ ἀδολεσχίας disserentem: οἱ δὲ, inquit, συμβολικῶς ἄνευ φωνῆς ἃ δεῖ φράζοντες οὐκ ἐπαινοῦνται καὶ θαυμάζονται διαφερόντως, ὡς ἡράκλειτος, ἀξιούντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἰπεῖν περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχροῦ κύλικα, καὶ τῶν ἀλφίτων ἐπιπάσας, καὶ τῷ γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθεν· ἐνδειξάμενος αὐτοῖς ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσι ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθαι τῶν πολυτελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατηρεῖ τὰς πόλεις. *Magna vis est orationis non modò, sed & gestus viri boni.*

Πῇ παρέβην; τί δ᾽ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

EMBLEMA XVII.

ITALICÆ *Samius sectæ celeberrimus auctor*
Ipse suum clausit carmine dogma breui:
Quò prætergressus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quenque sibi.
Quod didicisse Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum gestant quæ pedibus lapidem:
Ne cessent, neu transuersas mala flamina raptent.
Qua ratione, hominum vita regenda fuit.

HVNC Pythagoræ versiculum in primis obseruari diligenter, & addisci cuperem, ab iis maximè qui studia liberalia sectantur, & ex iis fructum aliquē sperant vberrimum. Permulti enim ex iis peccant, quòd non satis attenti septa, vt ita

ita dicam, lectionis transiliunt; & aliis rebus animū applicantes, non vident se abscedere ab eo laudabili & ingenuo instituto, cui nomen dederūt. Alij sunt, qui quanquam laboriosi, non sunt attenti satis, aut adiiciunt animum ad ea quæ agunt: Alij denique, quanquam multa, & quidem sæpè diuque agant, tamen innumerabilia, aut certè multa prætermittunt in transcursu, quæ ad instituti laboris perfectionē valde conducerent. *Errores eorum qui literas addiscunt.*

Sed prę̈stat Alciatum magistrum audire citiùs, qui ita suos auditores adhortatus est quadam prę̈lectione, ab iisdem primùm rogatus, qua præcipuè methodo in studiorum cursu esset vtendum: Præeat nobis (inquit ille) vetustissimus Italicæ Philosophiæ auctor Pythagoras, qui discipulos suos carmine Græco, quod maximè necessarium adipiscendę disciplinæ esset, admonuit, quodq́; quotidie eos in ore habere iussit. Id est eiusmodi: πῇ παρέβην; τί δ᾽ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; Etenim hæc tria non tam præcepta, quàm oracula vnicuiq. nostrū semper ante oculos esse debent: *Locus Alciati ex prælectione quadam.*

In primis scilicet, ne qua in re aut excidas, aut transuersus ab instituto tramite feraris. quod iis contingit, qui aliis in rebus, animi intentione occupata, ad scholas tamen accedunt: vt qui vel amore capti, vel armis rixisque dediti, vel aleæ lusuiq. mancipati, vel artibus illicitis addicti, scholastici tamen nomen seruant. In hos Annæus Seneca veteris Iureconsulti verbis inuehitur: Etiam magna, inquit, pars vitæ elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus. Qui enim auribus solis præsentes, mentem aliò intendunt, ij aliud agere Latinis dicuntur. *1. Quò transgressus?*

Alterum est, vt attendamus ad id quod agimus: vt cùm quid boni à nobis factum fuerit, magna voluptate afficiamur: si verò quid malè vertisse viderimus, in futurum abstineamus. Etenim prę̈mium virtutis maximum ipsa est animi voluptas. Iisce enim iuuenibus, qui in sophisticis cauillationibus, vel legum optimarum ambagibus diutiùs immorantur, rectè quis dixerit: Vide quid agas. Cuius rei exemplum in huiusanni lectionibus accipi potest. Fuerunt florente Romano imperio varij in eorum Republ. magistratus: vt Præfecti prætorio, vt Proconsules, vt Præsides prouinciarum, vt clarissimi, vt spectabiles, vt illustres: & si qua alia sunt huiusmodi nomina. Hæc hodie mutata Reipub. forma exoleuerunt, nec vllo in vsu permanserunt, sed vnusquisque iudex eam habet cognominationem, quæ sibi vel lege municipij, vel Principis sui diplomate concessa est. Ideoque parum refert diutiùs in veterum magistratuum muneribus dignoscendis versari. Bartolus certè *2. Quid agis?*

& veteres non vltra tres aut quatuor lectiones hac in re videntur consumpsisse. Quòd si quis maiorem anni partem hoc in argumento transigere velit, huic rectè præceptum Pythagoricum insusurrabitur, Vide quid agas. Superest tertium, ne quid agendum omittamus. In quo sanè adeò peccant vniuersi studiosi, vt vix vllum supersit remedium. Et hæc quidem Alciatus: cuius disputationem, & apertam dilucidamque huius carminis explicationē huc attexere malui, quàm quidpiam aliud comminisci, aut aliundè minus opportunè inculcare. Constet ergo inter nos omnem humanæ vitæ lapsum in tribus esse potissimùm; aut cùm secus quàm oporteat, facimus, quod est plus quàm deceat; aut quod omissum oportuit: aut omittimus quod erat faciendum. Priori respondet illud, πῆ παρέβην. quò transgressus? alteri verò, τί δ' ἔρεξα; quid feci? tertio, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη. quid feci non conueniens? Solebat itaque suos hortari Pythagoras, vt perpetuò id carminis in animo versarent. Sic autem ille in Aureis carminibus:

3. *Quid omittu agēdum?*

Triplex hominum lapsus.

Aurea Pythagoræ carmina.

μὴ δ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν,
πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Quæ interpretatus est auctor epigrammatis de viro bono, his quidem verbis:

Non prius in dulcem declinet lumina somnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Quæ prætergressus, quid gestum in tempore, quid non?
Cur isti facto decus abfuit, aut ratio illi?

Præclarus Senecæ locus.

Lepidissimum hoc Pythagoræ carmen vidit Seneca lib. 3. De ira, c. 36. cuius verba nō piget huc adiicere: Omnes sensus perducendi sunt ad firmitatem. Natura patientes sunt, si animus illos desinat corrumpere, qui quotidie ad rationem reddendam vocandus est. Faciebat hoc Sextius, vt consummato die cùm se ad nocturnam quietem recepisset, interrogaret animum suum, quod hodie malum tuum sanasti? cui vitio obstitisti? qua parte melior es? Desinet ira, & erit moderatior, quę sciet sibi quotidie ad iudicem esse veniendum. Quid ergo pulchrius hac consuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille somnus post recognitionem sui sequitur, quàm tranquillus, altus ac liber, cùm aut laudatus est animus, aut admonitus, & speculator sui, censorq. secretus cognoscet de moribus suis? Vtor hac potestate, & quotidie apud me causam dico. Cùm sublatū è conspectu lumen est, & conticuit vxor, moris iā mei cōscia, totum diem

diem mecum scrutor, facta ac dicta mea remetior. Nihil mihi ipse abscondo, nihil transeo. quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cùm possum dicere, Vide ne istud amplius facias, nunc tibi ignosco, &c? Neque est alienum etiam quod relatum est apud Apuleium 1. Florid. de Gymnosophistis loquentē: Vbi, ait, mensa posita, priusquàm edulia apponantur, omnes adolescentes ex diuersis locis & officiis ad dapem conueniunt. Magistri perrogant, quod factum à lucis ortu ad illud diei bonum fecerit. Hic alius se commemorat inter duos arbitrum delectum sanata simultate, reconciliata gratia, purgata suspicione, amicos ex infensis reddidisse. Itidem alius, sese parentibus quidpiam imperātibus obedisse, & alius aliquid meditatione sua reperisse, vel alterius demonstratione didicisse: denique cæteri commemorant. Qui nihil habet adofferre, cur prandeat, impransus ad opus foras extruditur. Hęc Apul. Confer Hieroclis commentarium ad carmina Pythag. & Arrianum dissertationum Epicteti lib. 4. c. 6. huc enim transferre singula, nihil attinet. Cæterùm Gruem cum lapillo depictam, prudentiæ symbolum fuisse notum est. Docent enim probatissimi auctores, lapillum Grues ideò ferre, dum in sublime volant, vt illius lapsu explorent, supra terràm ne an mare volitent: quod ex sono intelligunt, ac proinde considendum, an vlterius progrediendum sit. Maximus Tyrius disputatione 40. lapilli arrepti aliam rationem adfert, nimirùm quòd propter imbecillitatem corporis, alasq. parum fultas, instar nauis fluitent à ventis impulsæ. quod cùm intelligunt, nō antè se volatui credunt, quàm lapidem apprehenderint, firmamentum videlicet vacillaturi volatus, salutisque custodiam. Harum prudentiam cùm non ignoraret cordatus homo Deucalion, à diluuij fluctibus seruatum aiunt gruum beneficio: quarum quidē superuolitantium clangore admonitus enatauit, teste Pausania. Non erit huc conferre alienum, quod scitè & ad hunc locum accommodatè Plutarch. retulit lib πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα. sic enim habet: ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πλήσεως πρὸς ἀνέμοι, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττουσιν ὅπως μὴ κατ' οὐρὰν προσφερόμενοι τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον· ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρώρους· σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα, τά τε βραγχία καταστέλλει, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείως πιέζει, καὶ οὐκ ἀνίστησι τὸ φρικῶδες. id est, Illa verò gruum ad ventum aciei cōmutatio, non

Apuleius de Gymnosophistis.

Gruis symbolū. Gruum volatus.

vnius, sed & vniuersi maritimi generis est: siquidem & æstum fluctusq. contrà natando niti, & eadem de causa aquaticis omnibus mos est: cauent quippè ne ventus à tergo incumbens, squamas subrigat cieatque, atque ita nudatum & exasperatum corpus vulneret. vnde in ventum, obnixique fluctibus cursum dirigunt: sic enim à vertice scissi fluctus & branchias cohibent, & per summa delati minus infestant, & horrorem non incutiunt. Hæc ille. Ascriberem alium locum non minùs commodum ex eo quem scripsit ipsemet De animal. solertia libro: sed indicare duntaxat hîc mihi satis esto. Ammian. Marcellin. lib. 18. de Barbatione garrulo quodam nebulone, eodemque proditore: Ignorabat, inquit, notum Aristotelis sapiens dictum, qui Callisthenem, sectatorem & propinquum suum, ad regem Alexandrum mittens, ei sæpe mandabat, vt quàm rarissimè & iucundè apud hominem loqueretur, vitæ potestatem & necis in acie linguæ portantem. Ne sit hoc mirum homines profutura discernere non nunquam & decentia, quorum mentes cognatas cælestibus arbitramur: animalia ratione carentia salutem suam interdum alto tueri silentio solent, vt exemplum est perquam notum: Linquentes orientem grues ob calorem, plagamque petentes occiduam, cùm montem penetrare cœperint Taurum aquilis abundantem, timentes fortissimas volucres, rostra lapillis occludunt, ne eis eliciat vel necessitas extrema clangorem: iisdemque collibus agiliore volatu transcursis proiiciunt calculos, atque ita securius pergunt, &c. Nescio an huc conferre ausim Virgilij illud ex 10. Æneid.

—— quales sub nubibus atris
Strimoniæ dant signa grues, atque æthera tranant
Cum sonitu, fugiuntq; notos clamore secundo.

Vide Plin. lib. 10. cap. 23. Pierium Hieroglyph. lib. 17. & Prouerb. Grues lapidem deglutientes.

Pythagoras. *Italica Samius secta, &c.*] Pythagoram Italicorum Philosophorum sectæ auctorem fuisse testatur Cic. 1. Tuscul. & D. Augustin. in lib. De ciuit. 8. cap. 2. Venit autem in Italiam Tarquinio Superbo regnante, tenuitq. magnam illam Græciam cum honore & disciplina, tum etiam auctoritate. Multaq. post sæcula sic viguit Pythagoreorum nomen, vt nulli docti alij viderentur. Samius autem ab insula Samo denominatus est. Huius vitam pete ex Laërtio, Plutarch. Plin. lib. 2. Gellio lib. 1. & 4. De huius doctrina Ouid. Metam. 15.

Quò prætergressus?] Lege Prouerb. Quò transgressus?

Quod didicisse gruum.] Ex volatu gruum prudentiam hanc in rebus agendis nobis proposuit, nimirùm ὡς αἰσχύνεσθαι τοὺς λογισμοὺς ποιεῖν ἢ φρονεῖν ἃ μὴτ' ὄρνιθες: vt vereri addiscant homines rationis participes, si deteriores se præstiterint auibus in vitæ actionibus.

mala flamina.] aduersi & impetuosi venti.

Prudentes.

EMBLEMA XVIII.

IANE *bifrons, qui iam transacta futuraq; calles,*
Quiq; retro sannas, sicut & antè, vides:
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quòd
Circumspectum hominem forma fuisse docet?

Ianus biceps cur. IANVM biformem ſeu bicipitem veteres quidam plaſtæ & pictores effinxerũt, vel quòd ferinum & ſilueſtrem cultum ſuorum hominum in ciuilem mutarit: vel quòd pater Græcæ & Latinæ gentis crederetur: aut quia Solem, quem eundem cum Iano volebant eſſe, cæleſtis aulæ ianitorẽ putarent, quippè qui eam oriens aperire, occidens verò claudere videretur. Sed tamen id tam celebre, variiſque nominibus decantatum Iani bicipitium quamplurimi ad ſolertiam prudentiamque regis retulerunt: **Prudentis officium.** ſiquidem prudentis eſt præterita noſſe, futuris verò multo antè prouidere, quod ſignificauit Perſius, inquiens:

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinſit. Terent. in Adelph.
Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt,
Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt, Proſpicere.

Typus optimi regis. Et certè hic regis optimi typus eſt, qui cùm cæteris præſit, debet etiam prudentia, aliiſque virtutibus antecedere. Neque enim alia ratione puto Ægyptios oculum in ſceptro regio ſuis hieroglyphicis deſignaſſe, quàm vt in Principibus, ſummiſque Regibus maximè, prudentiam, tanquam Reipub. vigilantem ac proſpicientem oculum eſſe debere ſignificarent. Hoc de figmento multi Poëtæ luſerunt, quorum alij ad alia ingenioſè traxerunt. Ouid. 6. Faſtor.

—— Videt Ianus quæ poſt ſua terga geruntur.

Sed maximè in primo, vbi faciei duplicis rationes alias adfert. **Macrobij locus.** Macrob. 1. Saturn. Creditur, inquit, geminam faciem prætuliſſe, vt quæ ante, quęque poſt tergum eſſent, intueretur. Quod proculdubiò ad prudentiam regis, ſolertiamque referendum eſt, qui & præterita noſſet, & futura proſpiceret, ſicut Anteuorta & Poſtuorta, diuinitatis ſcilicet aptiſſimæ comites apud Romanos coluntur. Quò ſpectat adagiũ, πρόσσω καὶ ὀπίσω, A fronte & à tergo; quod eſt diligenter inſpicere, & pręterita cum præſentibus & futuris conferre. **Ianus idẽ qui Noëus** Eundem fuiſſe Ianum cum Noëo (qui poſt diluuium vitem vinumque adinuenit) auctor eſt Beroſus, (niſi tamen nos fallit Beroſi nomen) quanquam diſſentiat Lilius Gregorius ſub finem Syntag. 4. Sed bicipitij huius cauſam aliam, & eandem penè attulit Plutarch. in quæſtion. Romanis: Nempè quòd genere Græcus ex Perrhæbia fuerit, atque in Italiam profectus, ſedibus apud barbaros poſitis, linguam vitæque rationem mutauerit. ſic enim fama receptum eſt; vel quòd Italos, qui ferinis eſſent adhuc moribus, quique iniuſtè viuerent, ad aliud vitæ traduxerit & reuocarit inſtitutum, ita vt agriculturam & ciuilem cultum eos docuerit. Sic verò

verò ille: διὰ τί τὸν Ἰανὸν διπρόσωπον οἴονται γεγονέναι, καὶ γράφουσιν οὕτως καὶ πλάττουσι; πότερον ὅτι τῷ μὲν γένει ἕλλην ἐκ περῥαιβίας ὢν (ὡς ἱστοροῦσι) διαβὰς δὲ εἰς ἰταλίαν καὶ συνοικήσας τοῖς αὐτόθι βαρβάροις, μετέβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν; ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὴν ἰταλίαν αὐτὸς ἀγρίοις καὶ ἀνόμοις χρωμένους ἔθεσιν εἰς ἕτερον βίου σχῆμα, πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε;

Imago Iani bifrontis, ſed corona ſpicea in nummis etiam nunc conſpicitur, tributa Pompeio ob curam annonæ, de qua Eriſius in Nomiſmatis: qua ſimilitudine deceptus Theodor. Canterus eandem effigiem Iano tribuit lib. vlt. Variar. lection.

ſannas] irriſiones ab occipitio diſtorto, & labris contortis. Perſ. 1. Satyr. *Occipiti cæco, poſticæ occurrite ſannæ.*

Pru-

Prudens magis quàm loquax.

EMBLEMA XIX.

NOCTVA *Cecropiis inſignia præſtat Athenis,*
Inter aues ſani noctua conſilij.
Armiferæ meritò obſequiis ſacrata Mineruæ,
Garrula quo cornix ceſſerat antè loco.

Pauciloqui ſapiētes.

VERBORVM parſimonia ſapientes maximè decet, eorumque perſpicacitas in rebus obſcuris & difficilibus agnoſci verſarique debet. Eo enim præcipuè differt ab imperito & ſtulto prudens, rerumque ſciens, quòd pauciloquus, quodque oculatus in iis ſit, ad quæ alij conniuent, vel oculorum mentis obſcura caligine cæcutiunt. Eius quidem rei ſymbolum eſt Noctua, olim Athenienſium inſigne, ac Mineruæ ſacrā, nimirùm propter oculos cæſios: quod indicat parœmia γλαὺξ

Cur noctua Mineruæ ſacra, & Athenarum ſymbolum.

γλαὺξ ἵπτατο: priſcis enim Athenienſibus Noctuæ volatus, victoriæ ſignum cenſebatur. Iuſtin. lib. 23. rei huiuſce cauſam Hieroni duci aſſcribit, cui adoleſcenti prima bella ineunti, Aquilam in clypeo, Noctuam in haſta conſediſſe refert. Quod oſtentum, & in conſilio cautum, & manu promptum, Regemque futurum ſignificabat. Alij malunt referre ad nummum aureum & argenteum, in quo inſculpta erat Noctua. Vnde fluxit prouerb. Noctuas Athenas. Pierius 20. Hieroglyph. Gyrald. Syntagm. 11.

Sed quorſum hoc Emblema, dixerit aliquis, aut quodnam argumentum habet? Nimirum ciuitatem optimis moribus ac legibus inſtitutam ſapientia, conſilio maturo, recta prudentia firmari, ſpreta inani hominum loquacitate. Itidem de ſingulis magiſtratibus, quique Remp. adminiſtrent, eſt ſtatuendum, qua ratione Demoſthenes, aliique boni oratores auerſos habebant demagogos, blandoſque concionatores qui vulgi cupiditatibus inſeruiebant: nec minùs eos inſectabantur quàm ſophiſtas obſtreperos optimi quique Philoſophi. Certè epigraphes argumentum, quod habet inſtar oraculi, *Prudens magis quàm loquax*, poſſem non incōmodè illuſtrare Fabij Maximi exemplo (qui quo tempore Annibalem iuueniliter exſultantem ſua patientia fregit, multis cōuiciis militari laſciuia impetitus, non ponebat rumores ante ſalutē) niſi occurreret laudatum Eteonici facinus. Is Lacedæmoniis præfectus, cùm accepiſſet ſuos milites in inſula Chio annona laborantes tacitè coniuraſſe in inſulares Chios: vtque ſeſe diſcernerent, arundinem manu pileóue circuntuliſſe: cenſuit ille non aperta vi (quod fieri commodè non poterat) agendum: ſed quindecim delectis comitibus per vrbem incēdēdo, qui primus ei obuiam veniebat arundinem habens, obtruncari iuſſit. Cauſam ſciſcitantibus nihil aliud reſpondebat, quàm id à ſe factum, quòd geſtaſſet arundinem. Itaque cæteri coniurati arundines ſtatim depoſuerūt. Imò Eteonicus Chiis conuocatis ne vllū quidem de coniuratione verbū fecit, ne metū aut ſuſpicionē iniiceret, ſed pecunias imperauit, quas iuſſit militibus diſtribui, ne quid noui molirentur. Ii ſtatim paruēre. Sic paucorū pœna periclitantibus multis occurſum eſt. Retulit Xenoph. 2. rerū Græcar.

Athenæ unde nominatæ.

Cecropiis Athenis.] Athenas Cecropias à Cecrope Rege, & Athenienſes Cecropidas appellari, iam in ſuperiorib. attigimus. Athenæ autem ἀπὸ τῆς ἀθλωᾶς (ne iterum adhuc repetere cogamur) hoc eſt, Minerua, quæ nomen huic ciuitati impoſuit.

D. Au-

D. Auguſt. 18. De ciuit. cap. 9. ex Varrone diuerſum ab aliis ſentit. Vide Platon. in Cratylo.

Minerua cur armata è Iouis cerebro proſiliit.

Armifera Minerua.] Minerua ex cerebro Iouis armata proſiliit. Mihi ſuccurrit illud Anacreontis de roſa:

πολεμοκλόνου τ' ἀθήνης

κορυφῆς ἐδείκνυε Ζεύς, id eſt, vt cùm è vertice Iouis exiliit armata ſcuto & haſta Minerua: & Ouid. 6. Faſtor.

Creditur armifera ſignum cæleſte Mineruæ. Idē 2. Amorum, eleg. 6. *Viuit & armiferæ cornix inuiſa Mineruæ.* Martial. initio epigramm. *Accipe belligeræ crudum thoraca Mineruæ.*

Armata cur Pallas.

Meminit & in Olympiis Pindar. Ode 7. Armata autem fingitur (ait Phornutus) in ipſo ortu, quòd ſapiētia ſuis ipſius præſidiis ſatis inſtructa ſit ad maximas & difficillimas res obeūdas. Deinde artium omnium & belli Dea, quôd & diſciplinarum liberalium vſum, & bellorum adminiſtrationem ſine ſapientia mancam, & inanem eſſe intelligimus. Pindar. Scholiaſt.

Noctua cur Palladi ſacra, reiecta cornice.

Armifera merito, &c.] Noctuam dicatam fuiſſe Palladi, repudiata cornice, copioſè tradit Ouid. 2. Metamorph. Minerua Erichthonium Cecropis filiabus ciſtella viminea incluſum, ſeruandum tradiderat, & ne aperirēt, interdixerat. Quod cùm neglexiſſent, Coronis factū Mineruæ indicauit, vnde ab eiuſdem comitatu repulſa eſt, & in cornicem mutata. Sic enim conqueritur: *—mihi gratia talis*

Redditur, vt dicar tutela pulſa Mineruæ,

Et ponar poſt noctis auem: mea pœna volucres

Admonuiſſe poteſt, ne voce pericula quærant.

Cuius poſtrema verba mythologiam habent. Garruli enim, quique nimio linguæ vitio laborant, haud vnquā poſſūnt cum ſapientibus & cordatis viris habere cōmercium: quin vbi apud eos aliquid effutierint, tandem odioſa infamiæ labe aſperguntur, & à conuictu laudato virorum honeſtorum, & virtute inſignium abeſſe cogantur. De noctuæ prudentia Dion Chryſoſtomus doctè ac lepidè oratione Olympica, quæ eſt 12. Hoc etiam addere non grauabor, quòd Alciatus ſcribat, Mineruæ noctuam meritò conſecratam, nempe ab Euſtathio ingenioſè ad 1. Iliad. rationem redditam: γλαῦκα ſacram eſſe τῇ ἀθηνηνῇ ἀθλεωῦ διὰ τὴν πρὸς τὸ ἀθρεῖν τοῦ γλαύσσειν ταυτότητα: quia nimirum ἀθρεῖν & γλαύσσειν idem ſignificent.

Cornicum & vlularum diſſidium.

Garrula quo cornix.] Memini legere me apud Plutarch. De odio & inuidia, inter cornices & vlulas perpetuum eſſe diſſidium, quarum vel occiſarum ſanguinem permiſceri quidam negant:

negant: vt etiam ſi quis confundat, vtrumque ſeorſum diffluere narrent. Ælian. lib. 3. cap. 9. de animalib. perſpicuè idem tradit. ἐπεὶ δὲ ἡ γλαῦξ ἐστὶν αὐτῇ (ſupple κορώνῃ) πολέμιον, καὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύει τοῖς ᾠοῖς τῆς κορώνης, ἡ δὲ μεθ' ἡμέραν ἐκείνης ταὐτὸ δρᾷ, τοῦτο εἰδυῖα ἔχει τὴν ὄψιν τὴν γλαῦκα τηνικαῦτα ἀθετῆ.

Maturandum.

EMBLEMA XX.

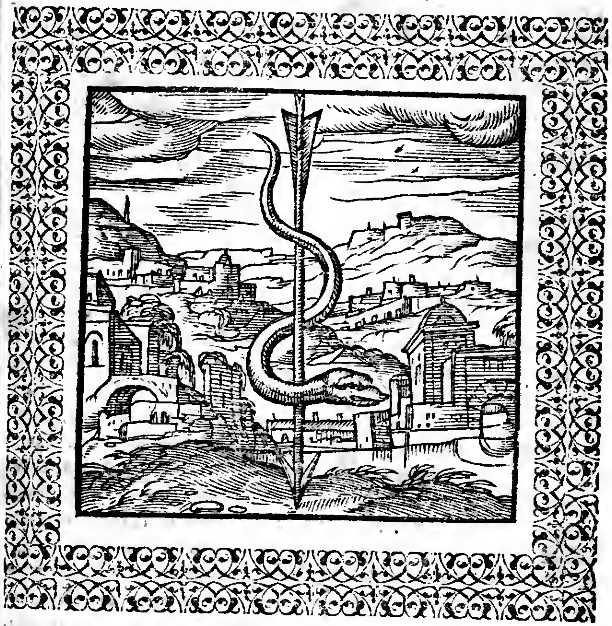

MATVRARE *iubent properè, & cunctarier omnes,*
Ne nimium præceps, neu mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum echeneide telum:
Hæc tarda eſt, volitant ſpicula miſſa manu.

Vitanda nimia celeritas & nimia tarditas.

IN rebus arduis, & quibus neglectis aliquid periculi eſſe poteſt, cauendum à nimia celeritate, atque etiam mora: ſed videndum maximè, vt maturè non modò ſuſcipiamus, ſed & conſe-

consectemur quod nobis propositum est, ne hac vel illac aberrando parte nos quodammodo pœniteat. Plutarch. oratione ad Apollonium: σοφοὶ δὲ, τὸ μηδὲν ἄγαν, ἐπὶ πλέον ἤνεσαν παλαιοὶ ὡς: Sapientes istud quidem, Ne quid nimis, præter modum celebrarunt. Laudatur & illud Phocylidis:

πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί:

eo enim vel maximè nomine Aristidē vrbe pepulerunt Athenienses, quòd nimis iustus esse videretur. Eodem penè modo Ephesij Hermodorū. At vt modū aliquē exemplis etiā imponamus, hoc vnū addamus ex Liuio: In bello Punico secundo, Terentio Varroni, homini iuueniliter exultanti & temerario datus est collega Paulus Æmilius, maturus ætate & consilio, vt sua prudentia feruorem alterius temperaret. Sic Fabium Max. creatū aliquando belli ducem memini, eum quidē cunctatorem & maturum, vt Marcelli celeritatem reprimeret. Id si placet ad nimiam quorundā studiosorū industriam referre, sic statuo. Pręceptū hîc est rebus in omnibus agendis validissimū, quo aurea mediocritatis regula commendatur. Sicuti nihil magis expedit quàm agrum optimè colere: ita sæpe putatur inutilissimum nimio se labore cōficere. Plantæ aqua mediocri aluntur, immodica suffocantur: sic iuuatur ingeniū laboribus ac studiis moderatis; contrà obruitur si immoderatè exerceas. Nam vt plerunq. lusciniis euenit ob nimium canēdi studiū, quo mirificè delectantur, vt in eo exspirent, nempe quas, vt ait Plinius, spiritus deficiat citiùs, quàm cantus: Ita nōnulli, studiis intenti plus quàm par sit, in ipso conatu interdum emoriuntur. Cæterùm nulla opera, quanquam ab illustri artifice profecta, commendatur, quæ immoderata sit, vt Apelles Protogenis tabulas admirabatur quidē, vt immensi laboris: in hoc tamen non laudabat, quòd manum ponere de tabula vix vnquā posset. significabat ei nocere nimiam diligentiā; quā etiā in compositione Isocratea reprehēdit Fabius: adeò modus in rebus, & certi denique fines spectandi sunt in omni capiendo cōsilio, labore sustinendo, aggrediēdo, perficiendoq. negotio, vt quod ait Flaccus,

Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam.

Quibusdā certè in negotiis celeritate opus est: mora obest. hoc enim citat ex nescio quo Plutarch. τιθεμένων ἀγώνων πρόφασις ἀρετὰν ἐς αἰπὺν ἔβαλε σκότον: Certaminibus iam propositis, cunctatio virtutē profundas in tenebras deiicit. Itaque M. Curius Dentatus Consul, cùm delectum subitū coactus esset educere, nemoque

nemoq. iuniorū respondisset, cōiectis in sortem tribubus omnibus, Polliæ, quæ proxima exierat, primū nomen extractum vrna citari iussit. eo nō respondēte, bona hastæ subiecit. Quod cùm illi nunciatum esset, accurrit ad tribunal Cōsulum, collegiumque tribunorum appellauit. At Consul Dentatus appellationem non recepit, bona eius & ipsum vendidit, non tam festinatione pœnæ, quàm præueniendi periculi causa, quando res, tumultusq. belli moram dilationemq. non reciperet, dum interim cognosceretur de excusatione aut immunitate. Retulit Val. Max. lib. 6. Aliis in rebus probatur tardū consiliū, vt multo præstantius: contrà nimium præceps damnatur, vt quod adiunctam pœnitentiam habeat. Sic Lucian. epigramm.

ἡ βραδύπους βουλὴ μέγ' ἀμείνων. ἡ δὲ ταχεῖα
αἰὲν ἐφελκομένη τὴν μετάνοιαν ἔχει.

Sed de his iam satis. Virtus ea maturitas appellatur, illa qui- *Maturitas.*
dem media inter celeritatem nimiam & tarditatem. Nigidius apud Gellium libro 10. cap. 11. Maturè, inquit, est quod neque citius est, neque serius, sed medium quiddam & temperatum est. Bene atque propriè Nigidius. Nam & in frugibus & in pomis matura dicuntur, quæ neque cruda & immitia, neque caduca & nimium cocta, sed tempore suo temperatè adulta. Interpretationem hanc Nigidianā duobus verbis eleganter expressit Augustus Cæsar: nam & dicere in sermonibus, & scribere in epistolis solitum ferunt σπεῦδε βραδέως. per quod mone- *Augusti dictum.*
bat, vt ad rem agendam simul adhiberetur & industriæ celeritas, & tarditas diligentiæ: ex quibus duobus contrariis fit maturitas. Sic Poëta Neptunum inducit discessum ventis imperantem, vt & citò discedant, tanquā fugiant, & tamē standi mediocritatem in regressu teneant, tanquam maturè, id est, temperatè abeuntes. Veretur enim, ne in ipso discessu classi noceant, dum raptu nimio tanquā per fugā redeunt. Cæterùm id duabus notis Hieroglyphicis ob oculos ponitur. Telum *Telum quid.*
enim velocitatis agilitatisq. indicium est, vt explicat lib. Hieroglyph. 42. Pierius. Remora autē impedimentū & tarditatem designat, idem libro 30. Alij rem planè eandem significantes, Delphinū Remoræ adiunxerūt, vt Paul. 3. Pōtif. Max. Alij an- *Remora quid.*
chorā Delphino copularunt, vt Aldus Manutius nobilis typographus. Erasmus Prouerb. Festina lentè, id pluribus explanauit: in quod vberrimū copiosæ orationis quasi fluuiū cōgessit.

echeneide.] Remora, vel echeneis, à sistendis nauibus sic appellata, παρὰ τὸ ἔχειν τὰς νῆας, ναῦς, de qua in sequētibus opportuniùs.

tunius. *volitant spicula missa manu.*] Ouid. ferè sic 1. de Ponto, eleg. 4. *— Sarmatica spicula missa manu.* Nescio an huc etiam rectè contulero quod de Cymodocæa nympha Virgilius in decimo: *— fugit illa per vndas*

Ocyor & iaculo, & ventos æquante sagitta.

In deprehensum.

EMBLEMA XXI.

IAMDVDVM *quacunque fugis, te persequor: at nunc*
Cassibus in nostris denique captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere nostras:
Ficulno anguillam strinximus in folio.

Fugax tandē deprehēsus.

ALLEGORICA prosopopœia in quēuis deprehensum, & fugacem, qui ob scelera notatus semel atque iterum è manibus iudicum sublatus, & pro temporis occasione subterfugiis

fugiis vsus, non tamen possit effugere & expedire sese, si tandem correptus arctiori nodo illigetur. Id facilè & commodè potest illustrari nobilibus historiis, de Perse, Pseudophilippo, Iugortha, qui Romanorū infestissimi hostes dolis, fraudibus, subterfugiis vsi, vt vix capi posse viderentur, tandem tamē succubuerunt: sed libri sunt in omnium manibus. E multis quæ occurrunt, vnum sublegere placet ex Iustino: Hanno Carthaginiensis adeò diues erat, vt cæteros ciues opibus anteiret. is de occupādo regno cogitauit, sed interfecto primùm senatu: quod machinatus simulatis filiæ nuptiis, plebi in porticibus publicis, Senatui suas in domo epulas parari mandauit, vt poculis veneno infectis senatores tectiùs enecaret, & ita Remp. inuaderet. Quo tamen consilio nefario per ministros detecto, magistratibus placuit scelus declinari, non vindicari; periculum enim erat ne plus negocij exhiberet res cognita, quàm cogitata. Itaque decreto cohibuerunt, vt modus nuptiarum sumptibus statueretur. Quo consilio præuentus Hanno, seruitia concitat, rursusq. constituta cædibus die, cùm iterum se proditum vidisset, munitū castellū cum viginti seruorū milibus occupauit, sed comprehensus est ad extremū, dum sibi conatur Afros & Mauritanos conciliare. Virgis cæsus, effossis oculis, & manibus cruribusq. fractis, necatus est: corpus verberibus lacerum cruci affigitur. Filij quoq. cognatique, quanquā innoxij, vltimo supplicio affecti. Sed ne sim longior, id & opportunè torqueri potest in eos qui fallacis sunt fidei, quiq. crebrò furtim se subducunt ab iis, apud quos verum dicere necesse habeant: vti plerosq. (heu nimium multos) nostra hac tempestate vidimus, qui aliud in ore promptum habent, aliud in pectore clausum tenent; quod de Catilina Sallustius ait; sicque imponere aliis assueuere, vt nō vereantur perfricta fronte pertinaciùs obsistere iis quos sibi iustè interdum aduersari norunt. Quod & accommodari potest in pertinaces quosdā & refractarios, qui diuinis oraculis demum in nostram sententiam pertrahuntur, cùm eos nihil morentur humana. Ducta est similitudo à natura anguillæ; quæ quia sit lubrica, facilè cōtineri nequit, nisi folio fici scabro & aspero. Lege prouerb. Cauda tenes anguillam: &, Anguilla in strigmento, in Erasmicis & Iunij adagiis. *Anguilla lubrica.*

Ficulno anguillam, &c.] Allusio ad Prouerb. Folio ficulno anguillam. cui potest videri aliud finitimum quod refertur ab aliis, Inter Orci cancros adhærere: pro arctè irretiri, vt nulla pateat effugij ratio.

Custodiendas virgines.

EMBLEMA XXII.

VERA *hæc effigies innuptæ est Palladis: eius*
Hic Draco, qui dominæ constitit ante pedes.
Cur Diuæ comes hoc animal? custodia rerum
Huic data: sic lucos, sacraq; templa colit.
Innuptas opus est cura asseruare puellas
Peruigili. laqueos vndique tendit amor.

Cur Palladis simulachrum Draconē premeret.

PHIDIAS clarissimi nominis statuarius, Palladis simulachro Draconē apposuit, quem pedibus Dea comprimeret: quo significabat virgines & puellas (fuit enim Pallas virginitatis numen) peruigili cura continendas esse, vt ea ratione sit optimè muliebri pudicitiæ consultum. Nunquam est enim com-

committendum, vt otio sese dedant, aut plus quàm satis est, vagentur: quandoquidem eo sexu nihil fragilius sit aut imbecillius. Val. Maximus lib. 6. refert exemplum longè præclarum de Publio quodam Mænio, qui se pudicitiæ acerrimum vindicem præstitit. Nam in libertum suum, quanquam admodum gratum sibi animaduertit, quòd filiæ suæ iam nubili osculum dedisset; cùm præsertim non libidine, sed errore lapsus videri posset. Et quidem pœnæ grauitate, teneris adhuc puellæ sensibus castitatis disciplinam ingenerari magni æstimauit: eique tam tristi exemplo præcepit, vt non modò virginitatē illæsam; sed etiam oscula ad virum sincera perferret. Sanè Draco à visu, quem acutissimum habebat, nomen apud Græcos habuit, id est παρὰ τοῦ δέρκεσθαι: nam δέρκομαι est, acutissimè video: vt & ὄφις, serpens, ab ὄπτω; ideoque Palladi sacer est, quia vocabulum id παρὰ τοῦ πάντα ἀθρεῖν καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum plerique tradunt, prudentiamq; hinc interpretantur, quæ omnia perspiciat, & ante omnes intelligat. Porrò quòd hîc scribat veram esse Mineruæ virginis effigiē, nec tamen explicet per partes, sed Draconem tantùm adiungat, vigilantiæ veluti ministrum, non videtur alienū, si Deæ panopliam subiecero. Puella igitur armata virum sapientem aduersus omnes animi perturbationes se armantem; & vitiis animo forti resistentem significat: vel quòd virtutem suis ipsius præsidiis instructam satis esse intelligimus, vti iam dictum est. Galeam habet cristatam in capite, quod referendum est ad iudicium, & cōstantiam, qua vel maximè sapientis cerebrum, arx & propugnaculum animi, potissimùm valeat: hastam verò longam, quòd oratione percutiat eminus: Scutum crystallinum viri sapientis magnam solertiam repræsentat, qua seipsum haud aliter intus diiudicat, quàm si in speculo crystallino ea quæ externa sunt, contempletur. Sed illud Gorgoneo capite terribile apparet, quod formidinis & terroris imaginē esse volunt: quam alij pectori Palladis appingunt, quia sapiens in pectore terrorem habet, quo aduersarios afficiat. Inde enim Tritogeniam dictam esse vult Phornutus, quòd malis terrorem & metum ingeneret. Pallium triplici colore tinctum, quòd sapientia sit multiplex; seu quòd tecta & operta sit, neque cuilibet seipsam conspiciendam præbeat. Candidus in eo color simplicitatem respicit: aureus internitens, vim sapientiæ fulgurantem; purpureus fulgorem penetrantem. γλαυκῶπις ideò est, ἢ φοβερὰ, καὶ χαροπὴ, καὶ δεινῶς ὀπτικὴ, quòd vt illustris est & conspicua, vt quidam volunt, sic & for-

Draco vnde nomen habet.

Cur armata Pallas.

Galea.

Scutum.

Caput Gorgonis in clypeo.

Pallium.

& formidabilis. Non enim tã cęsios habet oculos, vt acutè non videat: ὁρᾷ γὰρ δερκμὸν· vnde & ὀφθαλμῖτις καὶ ὀπτιλέτις dicta, templumque habuit à Diomede positum, nomine ὀξυδερκοῦ ἀθηνᾶς. Cæterùm alij, & Homerus maximè, tradunt eam glaucis esse oculis & cæsiis: qua ratione huic consecrentur Dracones, & Vlulæ, nimirùm ob similitudinem oculorum: acutissimo enim visu est Draco, & quandam excubãdi vigilandique vim habet, nec venatione capi posse videtur. Draconi autem similem esse virtutem indagatricem aiunt, quæ diligentissimè omnia perscrutetur, rimeturque studio indefesso: ideoque ab acuto visu illi nomen factum, vt iam diximus. Sed placet huc, non pręter rem tamen, attexere quod perspicuè docuit Ponticus Heraclides in allegoriis Homericis: ἡ δὲ σὺν φρονήσει μετάνοια, δικαίως ἐν τοῖς ποιήμασιν ἀθηνᾶ νομίζεται· σχεδὸν γὰρ ἡ θεὸς, οὐκ ἄλλη τις, ἢ συνέσεως ἐπώνυμός ἐστιν, ἀθρηνᾶ τις οὖσα, καὶ πάντα τοῖς λεπτοτάτοις ὄμμασι τῶν λογισμῶν διαθροῦσα. διὸ δὴ καὶ παρθένον αὐτὴν ἐτήρησαν· ἄφθορον γὰρ ἀεὶ τὸ φρόνημα, οὐδεμίᾳ κηλῖδι μιανθῆναι δυνάμενον, ἐκ τε τῆς τοῦ διὸς κεφαλῆς γεγεννῆσθαι δοκεῖ. τοῦτον μὲν γὰρ ἀπεφηνάμεθα τὸν χῶρον ἰδίως λογισμοῦ εἶναι μητέρα: Quæ coniuncta est cum prudentia pœnitudo, iure apud Poëtas Athena, id est Minerua, nuncupatur. Etenim eius nomen non aliundè ducitur, quàm ab intellectu, vt Athena tanquam ἀθρηνᾶ vocetur, hoc est contemplatrix, & nihil non inspiciens acutissimis mentis oculis. Itaque virginem eam manere dicunt: quia prudentiæ vis non perit, neque vlla fœdari macula potest. Adhæc putatur è Iouis orta capite: quem locum pręcipuè rationum esse matrem ostendimus. Sed hactenus satis. Lege Phornutum lib. De natura Deorũ, Fulgent. Mytholog. 2. Gyrald. 11. Syntag. & Pierium Valerian. 14. Hieroglyphic.

Dracones & Vlulæ Palladi cõsecrantur.

innuptæ Palladis.] Hinc παρθένος dicta. eo enim nomine culta est in Acropoli Atheniensi: vnde & templum Parthenon. eius autem virginitas puri & incorrupti esse symbolum, Phornutus ait.

Pallas virgo.

Cur Diua comes hoc animal?] Huius quidem rei meminit obiter Plutarchus, commentario De Iside & Osiride.

Luces, sacraq; templa colit.] nimirùm vt custodiæ symbolum: eadem enim ratione hortis Hesperidum seruandis præfectus est Draco peruigil.

Virginum custodia.

Innuptas opus est, &c.] Phocylidis eadem est sententia:

παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,
μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι ἐάσῃς:

κάλλος δυστήρητον ἔφυ παίδων τοκέεσσι. id est,

Clausa tibi virgo thalamis seruetur honestis,
Nec sinito hanc ad connubium foris vsque videri.
Forma puellarum seruata parentibus ægrè est.

Quò spectat etymon nominis παρθένος, quod Grammatici deflectunt à παραθέσθαι τῇ μητρὶ, quòd virgo apud matrem manere debeat. quem morem veterum Hesiodus attigit 2. ἔργων:

Vnde παρθένος dicatur.

ἥτε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει.

Sed & Homerus in persona Penelopes, vult pudicam mulierem vix solam in medium procedere, sed ancillis comitibus stipatam. sic enim ille:

οὐκ οἴη, ἅμα τῇγε καὶ ἀμφίπολος δύ' ἕποντο. id est,

Haud sola, ast illam duæ famulæ comitabantur.

Val. Maximus exemplũ seueritatis memorat in Q. Antistio, qui vxorem repudiauit, quòd illam in publico cum quadam libertina vulgari secretò loquentem vidisset. Is enim maluit occurrere incunabulis & initiis culpæ, quàm perfectum scelus vindicare. Itidem fecit Sempronius Sophus, non alia de causa, quàm quòd vxor, ignorante se, ludos spectare ausa esset.

laqueos vndique tendit amor.] γνώμη.

Vino prudentiam augeri.

EMBLEMA XXIII.

HÆC Bacchus pater, & Pallas communiter ambo
Templa tenent, soboles vtraque vera Iouis.
Hæc caput, ille femur soluit: huic vsus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum.
Iunguntur meritò: quod si qui abstemius odit
Vina, Deæ nullum sentiet auxilium.

Qui Dij veteribus habiti.

PRO Diis fuisse veteribus habitos, qui sibi beneficiis humanum genus deuinxissent, notius est ex M. Tullij libris De nat. Deor. Lactantio & Euseb. quàm vt confirmare sit necesse. Tantùm obiter admonebo, quosdam Deos iisdem olim templis & aris fuisse cultos, vt Cererem & Neptunum, quòd absque

absque sale cibi penè omnes insipidi sint, refert Plutarch. Sympos. 4. Vt Herculem & Musas, quia Euandrum literas docuit Hercules, idem testis est in quæstion. Rom. Sic denique Mercurium iuxta Venerem statuêre, vt ostenderent matrimonij voluptatem maximè orationis indigere: itemque Suadam & Gratias, vt innuerent cõiuges inuicem quæ vellent, persuadendo impetrare debere. Certè reperio apud auctores quosdam Græcos, nomine peculiari Deos nũcupatos esse συνναοὺς, quibus delubrum cõmune fuit. ij etiam dicti ὁμοχέται vt apud Thucydidem. Vt & metaphoricôs Synesio epist. 1. συνναὸς ἡ ποιητικὴ τῇ φιλοσοφίᾳ. Romæ etiam in inscriptione priuatæ cuiusdam domus, teste Fabricio, διὶ ἡλίῳ μεγάλῳ σεραπίδι, καὶ τοῖς συννάοις θεοῖς. De his verò satis. Plinius autem lib. 23. ait, Vino ali vires, sanguinem coloremque hominum, & mentem augeri cum nobilioribus partibus. Gellius lib. 15. cap. 2. ex Platonis sententia, vinum ingenij fomitem esse refert, virtutisq. incitamentum, si mens & corpus hominis eo flagret. Quod quidem malè à nugatore quodam citatũ sic emẽdat Gellius: Sed enim, inquit in primo & secundo De legibus, non vt ille nebulo opinabatur, ebrietatem istam turpissimam, quæ labefacere & minuere hominum mentes solet, laudauit: sed hanc largiorẽ paulò, iucundioremque vini inuitationem, quæ fieret sub quibusdam quasi arbitris, & magistris conuiuiorum sobriis, non improbauit. Nam & modicis honestisq. inter bibendũ remissionibus refici integrarique animos ad instauranda sobrietatis officia existimauit: redditque eos sensim lætiores, atque ad intentiones rursum capiendas fieri habiliores. hęc Gellius. Hinc illud vulgò tritum emanasse suspicor, Vinum acuit ingenium. Commodè itaq. ἀγάλματα proponit Bacchi, & Palladis, eodem altari erectis, vt nimirùm significetur prudentię incrementum esse aliquod, si Bacchi, id est, vini generosi, sed moderati, vsus accesserit. Etenim vinum promptissimum habetur liberè loquendi tanquam calcar: itaque & vino facundiam & inuentionem tribuit Plutarchus. Adhæc

Dij multi iisdẽ aris positi.

Vini vis.

Plato quatenus vinũ laudet.

Cur Bacchus & Pallas eadem ara locarentur.

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda.

Et Æschylus, poëta clarissimus, nõ nisi inter pocula tragœdias scripsisse fertur. Quid plura? Narratur & prisci Catonis Sæpe mero caluisse virtus. Præterire non possum quod scribit Athenæus Dipnosoph. 10. cap. 13. ex Polybio, vinum mulieribus olim interdictum: causam verò adiicit; ὡς λαθεῖν ἐστιν ἀδύνατον

de Zenone

τὴν γυναῖκα πίνουσαν οἶνον, fieri non posse, vt quæ mulier vinum biberit, lateat. Ea causa maximè puto ab eodẽ Gellio scriptum lib. 13. cap. 11. Conuiuarum numerum à Gratiis ad Musas desinere. Sic veteres Bacchum Musis adiunxerunt, quia vino non minimùm vires ingenij excitentur: quam ob causam laudata sunt hominum veterum symposia: eoque nomine Homerum puto suos Heroas, ipsumque Vlyssem inter pocula de rebus longè seriis facere differentem. quod Virgil. egregiè imitatus est. Scio quid Plutarchus sentiat quo loco disputat, An sit inter pocula de rebus grauibus differendum: sed locum indicare mihi satis est ad alia properanti. Videtur porrò Alciati carmen confictum ex agalmate illo διονύσου καὶ ἀθηνᾶς lib. 4. Epigram. Græcorum, quod tale est:

εἰπὲ τί σοι, ξυνὸν καὶ Παλλάδι; τῇ γὰρ ἄκοντες
  καὶ πόλεμοι, παρὰ σοὶ δ' εὔαδεν εἰλαπίναι.
μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μετάλλα,
  ἴσθι δ' ὅσοις ἴκελος δαίμονι τῇδε πέλω.
καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος. οἶδεν ἅπας μοι
  ἠῷος δμηθεὶς Ἰνδὸς ἀπ' ὠκεανοῦ.
καὶ μερόπων δὲ φυὴν ἐγεγήραμεν ἡ μὲν, ἐλαίῃ,
  αὐτὰρ ἐγὼ γλυκεροῖς βότρυσιν ἡμερίδος.
καὶ μὴν οὐδ' ἐπ' ἐμοὶ μήτηρ ὠδῖνας ὑπέτλη,
  λῦσα δ' ἐγὼ μηρὸν πάτριον, ἡ δὲ, κάρη.

Quem dialogismum sic Latio donatum reperi:

Dicito, quid commune tibi est cum Pallade? namque
  Spicula sunt illi, sed tibi vina sacra.
Talia ne temerè Diuos spectantia quæras,
  Aduena, dicturi quin cape verba prius.
Bella mihi curæ, tum belli gloria, & istud
  India testatur robore victa meo.
Prodest illa viris succo frondentis oliuæ,
  Pocula sed nostro munere læta bibis.
Per me nec genitrix vllos est passa dolores:
  Femur ego solui; sed caput illa patris.

Bacchus cur pater. *Bacchus pater.*] Bacchus, Liber pater, vt Neptunus pater, Apollo pater. Liberũ autem patrem nominatum aiunt, quòd cùm in India bellasset, multas secum feminas abduxisset, quæ Bacchæ dicebantur.

Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati. *soboles vtraque vera Iouis.*] Bacchus Iouis ex Semele filius, de quo postea. Pallas ex Iouis capite nata, vt superiùs expositum est. Suspicor hoc in loco non temerè Bacchum vnà cum Minerua

Minerua coniungi, & vtrumque sobolem Iouis dici: vt notet duo præstantissima munera homini à Deo concessa, quorum alterum ad animum, nimirùm prudentia; alterum ad corporis vires instaurandas, nempè vinum, pertineat.

ille femur soluit.] Hoc vberiùs in sequentibus.

Olea quid Mineruæ sacra. *huic vsus oliui.*] Olea Mineruæ tribuitur, quòd semper vireat, & aliquid semper habeat glaucedinis, & quòd oleum nihil contineat humidi admixtum, sed semper sincerum & ἀκήρατον perseueret: ita & virginitas, ait Phornutus. Sunt qui sertum oleæ assignent, quòd arbor hæc pacis sit symbolum; ideoque arma ferri dicuntur, bellaque suscipi, quò tandem commodiùs in pace viuatur. Gyrald. Syntag. 11. aliam habet rationem.

inuenit primus at ille merum.] Præter alios quam plurimos, testis est Plin. 7. cap. 56.

Iunguntur meritò.] Antiphanes proinde τὸ ζῆν idem ac τὸ πίνειν, aut πιεῖν significare dicit, id est, viuere esse bibere.

Abstemius. *abstemius.*] à vino abstinens. temetum, vinum antiquis fuit. Gellius lib. 10. Ouid. Metamorphos. 15.

—*gaudetq́ue meris abstemius vndis.* Varro:

Quantoperè abstemias mulieres voluerint esse, &c. Nonius.

Pru-

Prudentes vino abſtinent.

EMBLEMA XXIIII.

QVID *me vexatis rami? ſum Palladis arbor.*
Auferte hinc botros, virgo fugit Bromium.

VIDETVR hîc παλινῳδεῖν. Superiori enim dixit epigrammate, eũ qui à vino abhorreat, haudquaquam prudentem euadere: quod rationibus aliquot, ſi non omninò neceſſariis, ſaltem tamen probabilibus confirmari poteſt. Nunc autem prudentes à vino abſtinere debere ponit. At hæc inter ſe ſic conciliare eſt facile, ſi dicamus prudentis eſſe vino moderatè vti: ſecus enim ſumptum, rationem obturbat, curas, vigoremque animi impedit, vt meritò ceſſerit in Prouerbium, Sapientiam vino obumbrari, ait Plinius. Cuius quidem rei non *Romulus ſobrius.* inſcius Romulus, vino ſemper eſt vſus parciſſimo. Capitale fuit

fuit Romanis matronis vinum attingere. vnde inſtitutum, vt *Matronæ Rom. vinum non attingebant.* cognatis oſculum ferrent, reprehendendi cauſa, quò indicium odor faceret ſi bibiſſent. Sed & M. Cato refert, non ſolùm probro affectas, ſed mulctatas quoque à iudice mulieres non minùs ſi vino vſæ eſſent, quàm ſi adulterium admiſiſſent. Egnatius Merellus vxorem, quòd vinum bibiſſet, interemit; cuius facti nec accuſatorem, nec reprehenſorem habuit, vnoquoque exiſtimante optimo exemplo illam violatæ ſobrietatis pœnas pependiſſe, ait Val. Max. lib. 2. cap. 1. Et ſanè, inquit, *Quibus vinũ interdiceretur.* quæcunque femina vini vſum immoderatè appetit, & virtutibus omnibus ianuam claudit, & delictis aperit. Polybius etiam teſtis eſt, matronas liberas vino abſtinuiſſe, vt etiam ſeruos, item & ephebos omnes ad annum vitæ triceſimum. quod & apud Maſſilienſes in vſu fuiſſe nonnulli tradunt. Proditum eſt ab Æliano, lib. 2. cap. 37. De var. hiſt. Zaleuci legem apud Locrenſes fuiſſe, qua ſi quis merum bibiſſet, niſi valetudinis cauſa medico id iubente, morte mulctabatur. Ex quibus perſpicuum eſt, quàm olim odio habiti ſint ebrioſi, vinoque dediti. Porrò hîc oliua, Mineruæ arbor, vitem increpat, quæ ſuos ramos implicet, & admoueat oliuis. Sumptum eſt autem di- *Fons Emblematis.* ſtichon ex eo Græco incerti:

παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, βρομίου τί με θλίβετε κλῶνες;
αἴρετε τοὺς βότρυας· παρθένος οὐ μεθύω.

Quod Iambicis dimetris ſic reddidit Politianus:

Quid me implicatis palmites,
Plantam Mineruæ, non Bromij?
Procul racemos tollite,
Ne virgo dicar ebria.

Retuli paulò antè monitũ Polybij certè graue, λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri nõ poſſe, vt quæ vinũ biberit mulier, lateat. Bellè conſentit illud Varronis ex Agathone: Virgo de cõuiuio abducatur ideò, quòd maiores noſtri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui noluerũt. Ouid. 3. artis:

Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo,
Digna eſt concubitus quoslibet illa pati.

An verò etiam conciliabimus ad epigrapham huius diſtichi Plautinum iſtuc? Non vinum moderari, ſed vino ſolent, qui quidem probi ſunt.

ſum Palladis arbor.] Plin. lib. 12. cap. 1. & lib. 17. cap. 44. teſtis eſt Phornutus & Martianus Capella lib. 6.

Mineruæ oliua ſacra, Pacifera dicta: humanis vſibus nõ polluebatur,

batur,

batur, nec temerè Deorum aris accendebatur. Græci quidam negabant ab impudicis plantatam crescere, fructúmue ferre. itàque à virginibus, & castis duntaxat inseri volebant.

botros.] βότρυς, gemma. pro racemo accipitur συνεκδοχικῶς.

virgo fugit Bromium.] abhorret à vino.

Bacchus Bromius. Bromius autem Bacchus dicitur: παρὰ τὴν βροντὴν refertur, id est, tonitru, qui dum nasceretur, est auditus, vt fabulantur: vel à βρέμω, fremo. Ouid. Metamorph. 4.

—— Bacchúmq; vocant, Bromiúmq; Lyæum.

Iuuenal. 6. Satyr.

—— Bromium committere noli.

& ad rem apposite Theogoniæ scriptor non inuenustus, Pylades:

Astrepitu Bromius, quòd vociferetur Iacchus:
Quòd curis soluat corda, Lyæus erit.

Reperi citatum ex Ennio Athamante:

His erat in ore Bromius, his Bacchus pater,
Illis Lyæus vitis inuentor sacra.

In statuam Bacchi.

DIALOGISMVS.

XXV.

BACCHE *pater, quis te mortali lumine nouit,*
Et docta effinxit quis tua membra manu?
Praxiteles, qui me rapientem Gnoßida vidit,
Atque illo pinxit tempore, qualis eram.
Cur iuuenis, teneráq; etiam lanugine vernat
Barba, queas Pylium cùm superare senem?
Muneribus quandoque meis si parcere disces,
Iunior, & forti pectore semper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua desunt:
Quos nisi dementeis talia signa decent?

Hoc

Hoc doceo, nostro quòd abusus munere sumit
Cornua, & insanus mollia sistra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Absit, an humanis vreris ipse focis?
Cùm Semeles de ventre parens me fulmine traxit
Igniuomo, infectum puluere mersit aquis.
Hinc sapit hic, liquidis qui nos bene diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas, quî vis miscerier? & qua
Te sanus tutum prendere lege queat?
Quadrantem addat aqua, calicem sumpsisse falerni
Qui cupit, hoc sumi pocula more iuuat.
Stes intra heminas: nam qui procedere tendit
Vltrà, alacer, sed mox ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimium. sunt pendula guttura, dulce
Tu fluis. heu facilè commoda nulla cadunt!

Vini incommoda. BAcchicę statuę profert ἐπιμύθιον ἠθικὸν per Dialogismum, quo demonstrat incommoditates & damna quę temulentiam cõsequantur: nam ex immodica vini potione ebrietas, ex ebrietate furor, quo nihil vel miserius, vel exitialius videri, nedum cogitari potest. Deinde sumendi vini legem quandã præscribit omnibus vtilẽ, & planè necessariam. Omnia sigillatim diligentiùs aperiam, ne quid interturbẽ. De fugienda ebrietate Plinius fusum orationis riuulũ exprompsit lib. 14. toto 22. cap. Prouerbium, Vinum caret clauo: &, Vinum senem, etiam nolentem, saltare impellit. Plato 3. De Repub. & 6. De legib.

Bacchus Liber pater. *Bacche pater.*] Cur Baccho Liberi patris impositum nomen sit, Plutarch. explicat κεφαλ. ῥωμαϊκῶν libro: quòd nimirùm bibentibus libertatem ingeneret. Nonnulli enim per vinolentiam liberi & feroces efficiuntur: aut quia liba exhibuerit, aut quòd ille apud Eleutheras vrbem Bœotiæ, Eleutherius, id est, Liber appellaretur.

mortali lumine.] humanis oculis. hæc ad figmentum. Nam nefas olim fuit Deos fuisse homines putare.

Praxiteles. *Praxiteles, qui me, &c.*] Id Plinius attigit inter plurima Praxitelis opera laudatissima lib. 34. cap. 8. Oriundus hic celebris artifex ex ea Italiæ parte, quæ quondam magna Græcia dicebatur, & ob artis excellentiam ciuitate Romana donatus.

rapientem Gnossida.] Ariadnen intelligit, Minois Cretensium regis filiam, quæ Thesei amore capta, Minotauri necandi occasionem ei præbuit, ea lege vt se vxorem duceret. Sed eam Theseus in insula Naxo somno sepultam reliquit, cuius misertus Bacchus eam sibi connubio iunxit, quam in cælo raptam, Coronam Gnossiam appellant. *Ariadna à Baccho rapta.*

Cur iuuenis, &c.] Ouid. 3. Fastorum sic: *Cur iuuenis Bacchus.*

Siue quòd ipse puer semper iuuenisq; videris,
Et media est ætas inter vtrumque tibi.

& in Metamorph.

——tibi enim inconsumpta iuuenta,
Tu puer æternus, tu formosissimus.—

Iuuenis ideò effingitur, quòd ad iuueniles annos molliter transigendos maximè conferat, si parciùs, &, vt decet, sumatur: vel quòd hilares & lætos faciat. Gyrald. Syntag. 7.

lanugine.] Barba molli, à lanæ similitudine, vt est in cotoneis malis. *Lanugo.*

queas Pylium cùm superare senem.] Allusio est ad Prouerb. proximè citatum, Senem vel nolentem vinum saltare compellit: cui conuenit illud ex Athenæo: *Vinu insanire facit.*

οἶνος ἐ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀναβάλλει: hoc est,
Insanire facit sanos quoque copia vini.

Huc spectat quod Plato De legib. 1. ait: non solùm senem fieri bis puerum, verùm etiam temulentum. Per senem Pylium σωτιχοδοχηκῶς senem quemuis sapientem hominem intelligit, qualem Nestorem Homerus celebrat in Iliade. Quem tamen locum de Bacchi iuuenta non de vi, sed de ætate & tempore intelligendum esse mihi facilè persuadeo cum Ioan. Fratre, viro sanè docto: mirari enim possit aliquis Bacchum iuuenem semper videri, cùm sit ille Nestore annosior. Nam & apud Lucianum Iupiter ridet Cupidinem, qui se puerum esse iactet, cùm sit ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ Ἰαπετοῦ. Quam amici hominis explicationem lubens admitto, vt eruditam dignamque quæ probetur omnium calculis.

Tympana non manibus, &c.] Tympanũ luxuriæ instrumentũ dicitur à Iustino, lib. 30. Suspicor Baccho tribui tympanum, tanquam hilaritatis signũ notissimum, vel propter strepitum inconditum, quem edere interdũ solent qui vino sunt onusti. *Tympanũ cur additũ Baccho.*

Plutarchus de Ptolemæo Iuniore, qui temulentus in palatio, tympano compleso obambulabat, Graue, inquit, & calamitosum

mitosum si Cleomenes opperiretur otium dissolutum Regis Cybeleij præstigiatoris, vbi primum ille tympanum posuerit, & tripudiantium cætus dimiserit. Græcè ita: δεινὸν γὰρ εἰ Κλεομένης κάθηται μητραγύρτη βασιλέως σχολὴν ἀναμένων, ὅπως αὐτὸς ἀπόθηται τὸ τύμπανον, καὶ καταπαύσῃ τὸν θίασον.

Cornutus Bacchus.

capiti non cornua desunt.] Ouid. in Epist. Sapphus:

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Nam prius ab Orpheo in Hymnis βούκερως, καὶ δίκερως est appellatus. Diodorus in 5. rationem reddit, quòd prius boues iugo iunxerit, vel quòd Ammonis filius fuerit, qui capite arietino pingebatur. Cornua pro audacia Phornutus accipit, quòd audaces vinum reddat. Veteres cornibus pro poculis vsos, & eam ob causam Bacchum dici cornutum & temulentum scholiastæ quidam tradunt.

Vini vsus.

Hoc doceo, nostro, &c.] Sic Plin. cap. 1. libro 23. Vino modico nerui iuuantur, copiosiore læduntur, sic & oculi. Stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, tristitiæ cura hebetatur, vrina & algor expellitur, somnus conciliatur. Contrà, si nimius adhibeatur vini vsus, belluina cornua capessimus, & in furorem intolerabilem nonnunquam ruimus.

οἶνος unde dicatur.

Hoc doceo, nostro quòd abusus, &c.] Non me fugiebat, vnde vini, τοῦ οἴνου, appellationē Plato in Cratylo deduceret, nempè παρὰ τὸ οἴησεως τὸν νοῦν ἐμπιμπλᾶν, quòd opinione mentem oppleat; vel, vt etymolog. ἀπὸ τῆς ὀνήσεως, eo quòd iuuet & recreet. Sed ad hunc locum mihi satisfecerit Plutarchi monitum ex 7. Sympos. Probl. 10. cuius hæc est sententia: Quod verò summum est, vt in consultatione de rebus arduis imprudens atque imperitus rerum sequatur prudentiores, hoc vinum ebriis adimit. Ideò enim Plato vino nomen ait impositū esse οἶνος, quòd efficiat, vt qui biberint, sapere se putent, οἴεσθαι νοῦν ἔχειν.

quòd abusus munere sumit cornua.] Athenæus lib. 13. οἴνου καταβάντος εἰς τὸ σῶμα, ἐπανανέουσι κακὰ ἔπη καὶ τὰ μαινόμενα: Vino in corpus descendente ascendunt verba improba & furiosa.

Cornua quid.

sumit cornua.] in effusam prolabitur audaciā. Ouid. 1. Artis:

—tunc pauper cornua sumit. & 4. Trist.

Iam feror in pugnas, & nondum cornua sumpsi;
Nec mihi sumendi causa sit vlla velim.

Idem 3. Amor. eleg. 10. quo loco significat se resipuisse, & ab amoris laqueis extricasse se, ait,

Venerunt capiti cornua sera meo.

Plato Dialogo De impositione nominum, οἶνον dictum vult, quasi

quasi οἰόνουν, nempè διὰ τὸ οἴησεως ἡμᾶς ἐμπιμπλᾶν. quod Horatius 1. Carm. videtur circumlocutione expressisse:

—sæua tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,
Attollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Addis cornua pauperi.

Ouid. 4. Fastorum:

Mitte pater caput huc, placataq; cornua vertus.

Bacchum cornutum quid finxerint.

Quo loco admonendi mihi sunt Philologi, Bacchum veteribus κερασφόρον depictum, id est cornutum, aut cornigerum: vel quòd primus rationem boum copulandorum ad agriculturam inuenisse credatur: vel quòd eius pater Ammon cornutus colebatur. Plato aliam causam historicam retulit 2. Legum, & post eum Athenæus Dipnosoph. 2. Olim soliti erant in capiendo potu cornibus vti pro poculis. hinc verbū κεράσαι, pro, vinum fundere: & κρατὴρ, quasi κεράτηρ, quod à nomine κέρας deflexum est. Pompeius Festus ad moralem sententiam accedit, quòd qui temulenti sunt, adeò interdum truces apparent, vt cornua habere videantur. & Scholiastes Horatij ad Odam 19. secundi Carm. ibi,

Te vidit insons Cerberus aureo cornu decorum —

ait cornua Baccho tribui solita, quia ebrietas arrogantiam & audaciam gignat.

Sistrum.

mollia sistra.] Ebrius ad musicam, vt asinus ad lyram. Sistro dulci & sonoro instrumento in sacris Isidis vtebantur veteres. Martial. *Hæc quatiet tenera garrula sistra manu.* Ouid. de morte Tibulli, *Quid nos sacra iuuant, quid nunc Ægyptia prosunt Sistra?* De sistro, Pierium Hieroglyph. 48. diligenter euolue. Instrumentum hoc æneum fuit, curuum ad lebetis formam, vt Plutar. Commētario de Iside retulit: circum erant parua quædam cymbala seu tintinnabula, & in eius parte superiore sculpta erat felis humana facie: in ima verò, figura Isidis & Nephthys.

Nudus Bacchus.

Quid vult ille color membris, &c.] Nuda fiebant Bacchi simulacra, inquit Phornutus, vt naturam vini ostenderent, quòd arcana detegat. Horat. 1. epist. *Quid non ebrietas designat? operta recludit.* Rubedo autem colorem satis indicat, hincque cognomen Ignigenæ habuit. Strabo lib. 13.

Igneus Bacchus.

Cùm Semeles de vētre parēs, &c.] Notissima est fabula, quam fusè tractat Ouid. 3. Metamorp. dicitur opera matris Bacchus vtero prodiisse, fabula nimirùm calorē eius & feruorē innuente,

Fabula de ortu Bacchi ad quid.

te, ait Phornutus: tali enim natura est vinũ, vim obtinens igni parem. Sed apud Poëtas est: Femori Iouis insutum ad perfe- ctionem venisse, quòd secundò femoribus vinũ maturescat ac perficiatur. cùm primùm enim maturum est, vsui prorsus est imperfectum: sed pedibus calcatum, fit perfectius. Nam prima illa generatio fit in autumni maturitate, quæ est etiã tum æstu vigente. At cùm calcatur, & pedibus exteritur, id femoribus confici videtur. Et hæc quidem φυσικῶς. Alij modo alio enarrant. Prouerb. Perdidisti vinum infusa aqua, fabulæ huius origo affertur. Veteres enim merum bibebant, non sine noxa, donec Staphilius Sirrheni filius docuisset vini diluẽdi rationem. Plato etiam admonebat, Bacchum temulentum Deum sobriis Nymphis temperandum esse, id est, vinum aqua miscendum. quod hoc Epigrammate Meleagri compertius est:

> Αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
> νίψαν, ἀπ' ἐκ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
> τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
> μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Bacchus Nymphis temperãdus.

Id ego ita olim conabar reddere:

> *Prosiliit rapido cùm Bacchus ab igne puellus,*
> *Est Nymphis lotus pulverulentus adhuc.*
> *Cum Nymphis ideò gratus fit Bacchus: at illum*
> *Ni miscere sinas, igneus ardor erit.*

Ponticus Heraclides lib. De allegoriis Homericis, id perspicuè docuit, citans illud ex Iliad. ζ. ὅς ποτε μαινομένοιο διωνύσοιο τιθήνας, &c. ait enim Bacchum seu Dionysium μαινόμενον appellatum à Poëta, id est, insanum & furentem, quòd nimio vino insani homines fiant.

Nympha Bacchi nutrices.

Bacchi nutricibus, vites intelliguntur, quas Lycurgus pepulit per montem Nyseron: quia consuetudo fuit asseruandi vini causa admiscere marinã aquam. Idem videtur sentire Athenæus Dipnosophist. 11. cap. 3. quo loco rationem reddit, cur Nymphæ dicantur Bacchi nutrices, nempè quòd aqua immista vinum augeat, & temperet. Prisci autem illi Ioui duas nutrices, Iunoni vnam, Apollini duas, Baccho plures attribuerunt, quòd oporteat hunc Deum pluribus nutricum Nympharum mensuris mansuefactum esse ac domitum. Huc adscribere nõ piget lepidum Cœlij Rhodigini Epigramma, quod, ni fallor, è Græco confinxit:

> *Ardentis Semeles audens puer excidit aluo,*
> *Ardebatq́; vno mater & ille rogo.*
> *Et spes nulla super misera succurrere matri,*
> *At puer in flammis non tamen vstus erat.*
> *Ogygis occurrit, sed nonprius attigit illum,*
> *Succubuit multa quàm Iouis ignis aqua.*
> *Ignis abit. sed non abiit vis ignea prorsus,*
> *Quiq́; cuti summa parcit, in ima furit.*
> *Nympha igitur procul: O puerum ne tangito, clamat,*
> *Quisquis es; ignis enim est, ni priùs imbre laues.*

Huc facit illud Plutarch. disputatione, An seni regẽda Respub. Aquam mero miscemus, quo Deum furentem (vt cum Platone istuc) sobrio altero castigatum temperemus. ὥς φησι πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον. Idem de philosophis, qui non minus literatis sermonibus condiunt apparatũ conuiuij, quàm vinum aqua diffusa diluit, οὐχ ἧττον ταῖς Μούσαις τὸν Διόνυσον ἢ ταῖς Νύμφαις κεράννυντες: non minus Bacchum Musis, quàm Nymphis permiscentes. Huc pertinent Cnemonis verba ad Nausiclẽ, lib. 5. Æthiop. hist. apud Heliodor. καί μοι δοκεῖς καὶ τοῦ δαιμονίου μάλιστα συνιέναι, τὸν ἑρμῆν τῷ Διονύσῳ συγκαθιδρύων, καὶ λόγων ἡδύσματα τῷ πότῳ συναναχέων. Videris mihi sacræ rei tenere optimè rationem, qui cõiungis Baccho Mercurium, & orationis condimentum poculis admisces. Eiusdem lege quæstionem primam Sympos. 3.

Hinc sapit hic, liquidis, &c.] Idem est illud Antinoi, ni fallor, apud Homerum Odyss. φ.

> — οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλους
> βλάπτει, ὅς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μὴδ' αἴσιμα πίνῃ.
> *Vinum lædit dulce, quod & alios*
> *Lædit, quicunque ipsum abundanter capit, neq. decenter bibit.*

At quæ causa iucusandi vini, si quis damnũ inde consequatur? οὐ γὰρ οἶνος ταῦτα οὐδὲ ὁ διόνυσος ποιεῖ. τὸ δ' ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου· ὃς δ' ἔμμετρα πίνῃ, ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. Theocritus Eidyllio 13. à Baccho dari hominibus lætitiam & dolorem ait:

> οἷα διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Fabulam hanc scio à variis accommodari variè. Referam, si commodè possim, quæ Philo Iudæus habet lib. Quòd omnis probus liber, de Theodoro & Lysimacho loquens: Cùm, ait, Lysimachus præterea rogasset, num & è patria fugatus esset propter suorum inuidiam ciuium: respondisse, Nequaquam, sed propter excellentiam ingenij, quòd patria minimè capiebat. Sicut enim Semele Baccho grauida cùm non potuisset

perferre vterum, Iupiter eam miseratus, abortiuum ambussit, & inter Deos retulit: sic cùm patria mea minor esset, quàm vt caperet Philosophum, bonus quispiam, siue Deus, siue Genius, Athenas in locum fortunatiorem commodioremque me transtulit, &c.

torret ab igne iecur.] Horat. 4. Carmin.

Comessabere maximi,
Si torrere iecur quaeris idoneum. Idemque:
—— meum
Feruens difficili bile tumet iecur.

Vide Athenæum 10. Dipnosoph. cap. 9. Plin. lib. 14. cap. 15. De Alexandri vinolentia.

Vino quomodo vtendum.

Sed nunc me doceas, &c.] Nō sat fuit ostendisse incommoda, & ægritudines, nisi remedia quædam adhibeantur. Præceptum itaque est de vino temperatè sumēdo, nimirùm vt quarta pars aquæ semper immisceatur. quod tamē præceptum pro ratione locorum, temporum & personarum ad ἐπιείκειαν reuocandum est. Prouerb. Episcythisare. Athenæus 10. cap. 8. & lib. 15. cap. 15. Quò etiam pertinet illud ex Græcis epigrammatis:

Βάκχου μέτρον ἄριστον, ὃ μὴ πολὺ μήδ' ἐλάχιστον,
ἐστὶ γὰρ ἢ λύπης αἴτιος, ἢ μανίης.
χαίρει κιρνάμενος τρισὶ νύμφαις τέτρατος αὐτὸς,
τῆμος καὶ θαλάμοις ἐστὶν ἑτοιμότατος.
εἰ δὲ πολὺς πνεύσειεν, ἀπέστραπται μὲν ἔρωτας,
βαπτίζεται δ' ὕπνῳ γείτονι τοῦ θανάτου. id est,

Nec minor esto modus Bacchi, nec largior æquo,
Hinc mæror mentes occupat, inde furor.
Quartus tres secum Nymphas admittere gaudet:
Sic thalamis aptus, coniugioq; venit.
Namque solet teneros contemnere multus amores,
Et somnum morti conciliare parem.

intra heminas.] Significat vltra mediocres mensuras nihil adiiciendum, vel sobriis mensuris vtendum. Neq. enim Græcorum veterum, bibacitate insignium, aut Germanorum nostri huius temporis consuetudo probanda, qui inter conuiuandum potando certent.

mox ebrius, inde furit.] Gallis veteribus non ebrietas modò, sed ebrietatis comes rixa & concertatio à Platone, aliisq. quibusdam notatur. In cuius culpæ societatem Germani à Cornelio Tacito vocantur, parique & vinolentiæ & contentionis appellantur nomine: sic enim ille: Aduersus sitim nō eadem temperantia.

perantia. diem noctemque cōtinuare potando nulli probrum. si indulseris ebrietati suggerendo quantum cōcupiscunt, haud minùs facilè vitiis, quàm armis vincentur. Crebræ, vt inter vinolentos rixæ, rarò conuiciis, sæpius cæde & vulneribus transiguntur. Hæc Tacit. Obiter adiiciam quod memini legere me apud Firmicum Maternum, auctorem non postremi nominis, libello quo Paganorum errores cōuellit: Lycurgum Thracium ideò vites excidi iussisse, quia vinum in Thracia insaniam furoremque pareret: quò pertinere puto initium Odes lib. 1. Carm. Horat.

Natis in vsum lætitiæ scyphis
Pugnare, Thracum est. tollite barbarum
Morem, verecundumq; Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Qua ratione etiam Astyages apud Xenophontem, cùm Cyrum rogasset, quam ob causam à vino abstinuisset inter conuiuandum: quia metuerem, inquit, ne in cratere mixta venena essent. cùm enim tu ad natalitia amicos adsciuisti, facilè obseruaui venena mero mixta. Sed quo tandem modo, inquit ille? videbam enim vos, ait, neque mentis neque corporis esse compotes.

Res dura hac nimium, &c.] Dura quidem, iis potissimùm, qui sibi omnia effusè licere volunt.

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam,*
Fregerat vt Pœnos, Hannibalemq́; mora.
Occulit inflexo nidum sibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos sic fouet illa suos.
Saturno Martiq́; sacrum: quo Glaucus adeso
Polybides, factus creditur esse Deus.
His meritò arguitur nodis tutela salusq́;:
Herbaq́; tot vires hæc digitalis habet.

Gramen quid significet.

GRAMEN herbam, quæ aliis est sanguinaria, celebrat, vt tutelæ, præsidij salutisque symbolum. Ex ea enim corona graminea fiebat apud Romanos maximo in pretio habi-

ta. Sed & proprias quasdam in ea vires esse exemplo est Alauda, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare soleat. Adhæc Saturno & Marti gramen est consecratum, ne quis eam in minimis habendā putet. Postremò comeso gramine Glaucus, Deus marinus est habitus. His omnibus tanquam notis arcanis defensionem, salutemq́. intelligimus: quibus vti licebit, quoties effugij, aut præsidij spem voluerimus ostendere: vt si potentior aliquis nos opprimere conetur, aut quispiam in nos malè affectus noxam inferre, nos in legum tutela, & iuris nostri innocentia fiduciam collocando, prouerbiali hoc schemate vtemur, dicemusque nos gramineas habere frondes. Vt autem varij sese casus offerūt, ita diuersis modis istuc vsurpari potest. Graminis symbolum significare mihi videtur certissimum ærumnarum omnium, & infortuniorum quasi præsens alexipharmacum: quod & de disciplinis humanioribus, integritate animi, aliisque generis eiusdem, quorū portus tutissimus est, intelligi facilè potest. De gramine Plin. cap. vlt. 24. lib. Athenæus 7. Et hæc, prima mea coniectura fuit, inops quidem consilij, quod verum fateri cogor, vt ætas in qua minutias hasce commentabar: nunc verò Emblematis huius veram sententiam repeto ex Festo Pompeio, cuius hæc verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victum me fateor significat: quod est antiquæ & pastoralis vitæ indicium: nam qui in prato cursu aut viribus contendebant, cùm superati erant, ex eo solo in quo certamen erat, decerptam herbam aduersario tradebant. Citatur ex Attico,

Gaudent, currunt, celebrant; herbam conferunt.

Plinius de obsidionali corona, dari solitā è gramine testatur, quod gramē decerptū erat quo loco obsessos seruasset aliquis. Summum enim apud veteres victoriæ signū fuit herbam porrigere victos, hoc est terra & altrice humo & humatione etiam cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudor est, victusque vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Itaque herbam dare siue porrigere gramen, est sese fateri victum, agnoscere victorem, præsidij & salutis auctorem reuereri.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obsidionalis) duci dabatur ab iis quos obsidione liberarat, ait Gellius: eaq́. fiebat è gramine quod eo loco natū esset, intra quem clausi erant qui obsidebantur. Hanc coronam S.P.Q.R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum secundo, quòd vrbem Romā obsidione hostiū liberasset. Hac nullam aliam fuisse nobiliorem, *Corona graminea.*

quæ nunquam nisi summa desperatione daretur, Plinius 22. lib. cap. 3. 4. & 5. memorat.

Patres, Senatores.

patres.] Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterno esse animo deberent, sic nominati. Sallust. in Catil. hi vel ætate, vel curæ similitudine, patres appellabantur.

Pæni.

Pœnos Hannibalemq́.] id est, Hannibalē Carthaginiensium Ducem. Pœni, quasi Phœni. quia duxerunt originem à Phœnicibus. quam tamen deriuationem ab aliis vsurpatam refellit Pompon. Sabinus ad principium Æneid.

Fab. Maximus.

mora.] cunctatione. Hinc Fabius cunctator appellatus, de quo Poëta 6. Æneid. Ennium imitatus, sic:

Vnus qui nobis cunctando restituit rem.

Animalium quorundam solertia. Alauda in gramine nidificat.

Occulit inflexo nidum, &c.] Quibusdā auibus & belluis herbarum quarundā cognitio est à natura insita, vt quod arte maxima & diligenti obseruatione homines ipsi sciunt, hę naturæ beneficio sentiant. Quòd autem alauda siue galerita nidum sibi ex gramine conficiat, ex veteri Prouerbio sic expressum est à Cassiano Basso scholastico, lib. De agricultura: Galeritæ, inquit, in gramine nidificant. vnde etiam Prouerbium,

ἐν χόρτῳ δ᾽ ὁ κοίτᾳ στεγλιὴ κέκρυπται ἄγρωστις:

Ramosum gramen nido occultatur alauda.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto suū lustrare nidum, impositis quibusdam ramulis graminis, sicuti aquila callitricho, cornix verbenaca supina, turdus myrto, palumbes lauro, vt ex Zoroastræ magi 15. *γεωπονικῶν* retulit literatissimus vir Belgij decus Iunius, adagio, *Alauda in nido latet gramen.*

quo Glaucus adeso, &c.] Id variis modis ab Athenæo lib. 7. cap. 16. & aliis narratur. Hic piscator fuit Anthenodius, natandi peritissimus, qui vel cunctos sui temporis natatores in vndis exuperabat, ait Palæphatus: nam solebat è portu spectantibus, donec iam extra eorum esset prospectum, enatare. Cùm autem rediret, persuadebat sese in marinis fluctibus vixisse; hincque marinus Deus primùm est nominatus. Tradunt alij eum aliquando ob nimiam piscium, quos ceperat, multitudinem fuisse defessum, onusque in media via abiecisse: vnum ex piscibus moribundum herba gustata reuixisse, & in fluuium prosiliisse. quod cùm Glaucus obseruasset, eadem herba comesa, immortalitatem adeptus putatur. Prouerb. Glaucus comesa herba habitat in mari. Plinius lib. 9. cap. 16. & lib. 32. cap. 11. Ausonius:

Glaucus.

Sic

Sic Anthenodius Bœotia per freta Glaucus,
Gramina gustatu postquàm exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piscibus herbas
Sumpsit, Carpathium subiit nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens scrutator operti
Nereos, æquoream solitus conuertere Tethym
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.

Ad id respexit Franc. Picus Mirandulan. in Voto pro salute coniugis (mihi enim aliud agenti pridem locus ille occurrit.)

Num mihi firmari possent mea vota, maligno
Impete depulso morbi? num pallida tabes?
Num tetris pelli poterit mors improba succis?
Gramine vel Glauci vel prisca Pæonis arte?

Gramen cur Saturno & Marti sacrum.

Quòd dixit gramen Saturno & Marti sacrum, Aischyrion Samius in quodam Iambo ait, Saturnū seminasse gramen, quod vocat gramen Deorum: Marti autem, quòd in campo Martio Romæ cresceret, & Martiali donaretur præmio. Horat. principio 4. Carminum:

Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

Horatius 3. Carm. Od. 7.

Quamuis non alius flectere equum sciens
Æquè conspicitur gramine Martio.

Seruius nititur causam reddere, cur gramen Marti sacrum sit: & Ouid. etiam in Fastis. Reuera gramen & in nominis ratione, & re ipsa, cum Marte aliquam habere similitudinem videtur: nam Gramen & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & serpendo duci videntur: & cùm fit castrametatio, locus commodus, id est planities campi deligitur ab Imperatorum ministris, quo loci solet esse gramen, cuius omninò tollendi vel auellendi nulla ratio esse potest; ideoque puto ad Ouidio, epitheto ad rem accommodato, inexpugnabile gramen appellatum esse, 5. Transformat.

Polybides.

Polybides.] Polybi filius. In eo patronymico fateor me hæsisse: sed hunc, quanquam leuem, scrupulum exemerunt prosopographi ex Argonautic. Apollonij scholiaste. Plerique nostræ Academiæ Parisiensis viri eruditi mihi pridem significarunt, Polybidem Glaucum *διὰ τὸν πολὺν βίον ἐ ἰδεῖν*, esse fortè denominatum, quod ipsum non videretur abhorrere à Glauci viuacis fabula: Sed huic tamen coniectaneo vt non planè sum assensus, sic neque omninò repugnaui.

nodis.]

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam,*
Fregerat vt Pœnos, Hannibalemq; mora.
Occulit inflexo nidum sibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos sic fouet illa suos.
Saturno Martiq; sacrum: quo Glaucus adeso
Polybides, factus creditur esse Deus.
His meritò arguitur nodis tutela salusq;:
Herbaq; tot vires hæc digitalis habet.

Gramen quid significet. GRAMEN herbam, quæ aliis est sanguinaria, celebrat, vt tutelæ, præsidij salutisque symbolum. Ex ea enim corona graminea fiebat apud Romanos maximo in pretio habita.

Sed & proprias quasdam in ea vires esse exemplo est Alauda, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare soleat. Adhæc Saturno & Marti gramen est consecratum, ne quis eam in minimis habendã putet. Postremò comeso gramine Glaucus, Deus marinus est habitus. His omnibus tanquam notis arcanis defensionem, salutemq. intelligimus: quibus vti licebit, quoties effugij, aut præsidij spem voluerimus ostendere: vt si potentior aliquis nos opprimere conetur, aut quispiam in nos malè affectus noxam inferre, nos in legum tutela, & iuris nostri innocentia fiduciam collocando, prouerbiali hoc schemate vtemur, dicemusque nos gramineas habere frondes. Vt autem varij sese casus offerũt, ita diuersis modis istuc vsurpari potest. Graminis symbolum significare mihi videtur certissimum ærumnarum omnium, & infortuniorum quasi præsens alexipharmacum: quod & de disciplinis humanioribus, integritate animi, aliisque generis eiusdem, quorũ portus tutissimus est, intelligi facilè potest. De gramine Plin. cap. vlt. 24. lib. Athenæus 7. Et hæc, prima mea coniectura fuit, inops quidem consilij, quod verum fateri cogor, vt ætas in qua minutias hasce commentabar: nunc verò Emblematis huius veram sententiam repeto ex Festo Pompeio, cuius hæc verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victum me fateor significat: quod est antiquæ & pastoralis vitæ indicium: nam qui in prato cursu aut viribus contendebant, cùm superati erant, ex eo solo in quo certamen erat, decerptam herbam aduersario tradebant. Citatur ex Attico,

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt.

Plinius de obsidionali corona, dari solitã è gramine testatur, quod gramẽ decerptũ erat quo loco obsessos seruasset aliquis. Summum enim apud veteres victoriæ signũ fuit herbam porrigere victos, hoc est terra & altrice humo & humatione etiam cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudor est, victusque vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Itaque herbam dare siue porrigere gramen, est sese fateri victum, agnoscere victorem, præsidij & salutis auctorem reuereri.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obsidionalis) duci dabatur ab iis quos obsidione liberarat, ait Gellius: eaq. fiebat è gramine quod eo loco natũ esset, intra quem clausi erant qui obsidebantur. Hanc coronam S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum secundo, quòd vrbem Romã obsidione hostiũ liberasset. Hac nullam aliam fuisse nobiliorem, *Corona graminea.*

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam,*
Fregerat vt Pœnos, Hannibalemq; mora.
Occulit inflexo nidum sibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos sic fouet illa suos.
Saturno Martiq; sacrum: quo Glaucus adeso
Polybides, factus creditur esse Deus.
His meritò arguitur nodis tutela salusq;:
Herbaq; tot vires hæc digitalis habet.

Gramen quid significet.

GRAMEN herbam, quæ aliis est sanguinaria, celebrat, vt tutelæ, præsidij salutisque symbolum. Ex ea enim corona graminea fiebat apud Romanos maximo in pretio habi-

ta,

ta. Sed & proprias quasdam in ea vires esse exemplo est Alauda, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare soleat. Adhæc Saturno & Marti gramen est consecratum, ne quis eam in minimis habendã putet. Postremò comeso gramine Glaucus, Deus marinus est habitus. His omnibus tanquam notis arcanis defensionem, salutemq. intelligimus: quibus vti licebit, quoties effugij, aut præsidij spem voluerimus ostendere: vt si potentior aliquis nos opprimere conetur, aut quispiam in nos malè affectus noxam inferre, nos in legum tutela, & iuris nostri innocentia fiduciam collocando, prouerbiali hoc schemate vtemur, dicemusque nos gramineas habere frondes. Vt autem varij sese casus offerũt, ita diuersis modis istuc vsurpari potest. Graminis symbolum significare mihi videtur certissimum ærumnarum omnium, & infortuniorum quasi præsens alexipharmacum: quod & de disciplinis humanioribus, integritate animi, aliisque generis eiusdem, quorũ portus tutissimus est, intelligi facilè potest. De gramine Plin. cap. vlt. 24. lib. Athenæus 7. Et hæc, prima mea coniectura fuit, inops quidem consilij, quod verum fateri cogor, vt ætas in qua minutias hasce commentabar: nunc verò Emblematis huius veram sententiam repeto ex Festo Pompeio, cuius hæc verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victum me fateor significat: quod est antiquæ & pastoralis vitæ indicium: nam qui in prato cursu aut viribus contendebant, cùm superati erant, ex eo solo in quo certamen erat, decerptam herbam aduersario tradebant. Citatur ex Attico,

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt.

Plinius de obsidionali corona, dari solitã è gramine testatur, quod gramẽ decerptũ erat quo loco obsessos seruasset aliquis. Summum enim apud veteres victoriæ signũ fuit herbam porrigere victos, hoc est terra & altrice humo & humatione etiam cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudor est, victusque vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Itaque herbam dare siue porrigere gramen, est sese fateri victum, agnoscere victorem, præsidij & salutis auctorem reuereri.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obsidionalis) duci dabatur ab iis quos obsidione liberarat, ait Gellius: eaq. fiebat è gramine quod eo loco natũ esset, intra quem clausi erant qui obsidebantur. Hanc coronam S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum secundo, quòd vrbem Romã obsidione hostiũ liberasset. Hac nullam aliam fuisse nobiliorem, *Corona graminea.*

quæ nunquam nisi summa desperatione daretur, Plinius 22. lib. cap. 3. 4. & 5. memorat.

Patres, Senatores. *patres.*] Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterno esse animo deberent, sic nominati. Sallust. in Catil. hi vel ætate, vel curæ similitudine, patres appellabantur.

Pœni. *Pœnos Hannibalemq.*] id est, Hannibalē Carthaginiensium Ducem. Pœni, quasi Phœni. quia duxerunt originem à Phœnicibus. quam tamen deriuationem ab aliis vsurpatam refellit Pompon. Sabinus ad principium Æneid.

Fab. Maximus. *mora.*] cunctatione. Hinc Fabius cunctator appellatus, de quo Poëta 6. Æneid. Ennium imitatus, sic:

Vnus qui nobis cunctando restituit rem.

Animalium quorundam solertia. Alauda in gramine nidificat. *Occulit inflexo nidum, &c.*] Quibusdā auibus & belluis herbarum quarundā cognitio est à natura insita, vt quod arte maxima & diligenti obseruatione homines ipsi sciunt, hę naturæ beneficio sentiant. Quòd autem alauda siue galerita nidum sibi ex gramine conficiat, ex veteri Prouerbio sic expressum est à Cassiano Basso scholastico, lib. De agricultura: Galeritæ, inquit, in gramine nidificant. vnde etiam Prouerbium,

ἐν κορυδοῦ κοίτῃ σκολιὴ κέκρυπται ἄγρωστις:

Ramosum gramen nido occultatur alaudæ.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto suū lustrare nidum, impositis quibusdam ramulis graminis, sicuti aquila callitricho, cornix verbenaca supina, turdus myrto, palumbes lauro, vt ex Zoroastræ magi 15. *γεωπονικῶν* retulit literatissimus vir Belgij decus Iunius, adagio, *Alauda in nido latet gramen.*

Glaucus. *quo Glaucus adeso, &c.*] Id variis modis ab Athenæo lib. 7. cap. 16. & aliis narratur. Hic piscator fuit Anthedonius, natandi peritissimus, qui vel cunctos sui temporis natatores in vndis exuperabat, ait Palæphatus: nam solebat è portu spectantibus, donec iam extra eorum esset prospectum, enatare. Cùm autem rediret, persuadebat sese in marinis fluctibus vixisse; hincque marinus Deus primùm est nominatus. Tradunt alij eum aliquando ob nimiam piscium, quos ceperat, multitudinem fuisse defessum, onusque in media via abiecisse: vnum ex piscibus moribundum herba gustata reuixisse, & in fluuium prosiliisse. quod cùm Glaucus obseruasset, eadem herba comesa, immortalitatem adeptus putatur. Prouerb. Glaucus comesa herba habitat in mari. Plinius lib. 9. cap. 16. & lib. 32. cap. 11. Ausonius:

Sic

Sic Anthedonius Bœotia per freta Glaucus,
Gramina gustatu postquàm exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piscibus herbas
Sumpsit, Carpathium subiit nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens scrutator operti
Nereos, æquoream solitus conuertere Tethym
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.

Ad id respexit Franc. Picus Mirandulan. in Voto pro salute coniugis (mihi enim aliud agenti pridem locus ille occurrit.)

Num mihi firmari possent mea vota, maligno
Impete depulso morbi? num pallida tabes?
Num tetris pelli poterit mors improba succis?
Gramine vel Glauci vel prisca Pæonis arte?

Quòd dixit gramen Saturno & Marti sacrum, Aischyrion Samius in quodam Iambo ait, Saturnū seminasse gramen, quod vocat gramen Deorum: Marti autem, quòd in campo Martio Romæ cresceret, & Martiali donaretur præmio. Horat. principio 4. Carminum: Gramen cur Saturno & Marti sacrum.

Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

Horatius 3. Carm. Od. 7.

Quamuis non alius flectere equum sciens
Æquè conspicitur gramine Martio.

Seruius nititur causam reddere, cur gramen Marti sacrum sit: & Ouid. etiam in Fastis. Reuera gramen & in nominis ratione, & re ipsa, cum Marte aliquam habere similitudinem videtur: nam Gramen & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & serpendo duci videntur: & cùm fit castrametatio, locus commodus, id est planities campi deligitur ab Imperatorum ministris, quo loci solet esse gramen, cuius omninò tollendi vel auellendi nulla ratio esse potest; ideoque puto ad Ouidio, epitheto ad rem accommodato, inexpugnabile gramen appellatum esse, 5. Transformat.

Polybides.] Polybi filius. In eo patronymico fateor me hæsisse: sed hunc, quanquam leuem, scrupulum exemerunt prosopographi ex Argonautic. Apollonij scholiaste. Plerique nostræ Academiæ Parisiensis viri eruditi mihi pridem significarunt, Polybidem Glaucum διὰ τὸν πολὺν βίον ἢ ἰδεῖν, esse fortè denominatum, quod ipsum non videretur abhorrere à Glauci viuacis fabula: Sed huic tamen coniectaneo vt non planè sum assensus, sic neque omninò repugnaui. Polybides.

nodis.]

nodis.] notis, ſymbolis.

digitalis.] δακτύλιος, vt Ariſtolochia μάκρα ἡ δακτυλῖτις dicta: à digitorum forma, qui interſecti ſunt. q. d. herba hæc vires tantas habet, etſi digitum non excedat. Plin. 24. cap. 19. Sunt & qui aculeatum gramen vocant trium generum, cùm in cacumine aculei ſint, plurimum quini, dactylon vocant, &c.

Nec verbo, nec facto quenquam lædendum.

EMBLEMA XXVII.

ASSEQVITVR, *Nemeſisq́ virûm veſtigia ſeruat,*
Continet & cubitum, duraq́ frena manu.
Ne malè quid facias, néve improba verba loquaris:
Et iubet in cunctis rebus adeſſe modum.

NEMESEOS

NEMESEOS nomen, vt hinc ducam initium, ἀπὸ τοῦ νεμεσᾶν, indignari, ſuccenſere, iuſtè accuſare. νέμεσις verò apud Latinos nomen non habet, Plinius teſtatur lib. 28. cap. 2. & Auſonius eidyllio de Moſella:

—— Latia Nemeſis non cognita linguæ.

Adraſtia etiam dicta vltrix ſuperborum & arrogantium verborum, τιμωρὸς ὑπερόγκων καὶ ἀχαλίνων λόγων: ait Suidas. Pauſanias Adraſtiam ἀπὸ τοῦ μηδὲν αὐτὴν ἀποδιδράσκειν: ἐστὶ γὰρ ἡ παρὰ τῆς θείας δίκης ἀνέκφευκτόν τι καὶ ἀναπόδραστον: quòd nimirum ipſam nihil effugiat: nam diuina vltio eſt ineuitabilis, quæque non poteſt effugi. Quo ſenſu puto dictum à Catullo,

—— precesq́ noſtras
Oramus caue deſpuas ocello,
Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te,
Eſt vehemens dea, lædere hanc caueto.

Idē Pauſanias in Atticis, auctor eſt, Nemeſim, ſiue Rhamnuſiam ſcelerum vindicem habitam, potiſſimumq. contumelioſis & elatæ mentis hominibus ſuccenſere, illosq. iuſtè perſequi & punire. Macrobius 1. Saturn. 17. eam contra ſuperbiam coli fuiſſe ſolitam ſcribit: nec defuere qui apud Heſiodū Nemeſim Iuſtitiam interpretentur, cùm cecinit, αἰδὼς καὶ νέμεσις, Pudor & Nemeſis homines reliquere, & ad immortaliū cœtus euolarunt. Sæpenumerò pingebatur cubitū ſiſtens, & frenum manu tenens. De qua illud eſt in Græcorum collectaneis lib. 4. *Nemeſis vindex.*

ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.
Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frenum:
Illa modum ſerua: hæc admonet os cohibe.

Et aliud eiuſdem fermè argumenti:

ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος εἵνεκα; λέξεις,
πᾶσιν ἐπαγγέλλω μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.
Contineo Nemeſis cubitum. quæ cauſa, requiris?
Præcipio cunctis rebus adeſſe modum.

Plato Dialogo 4. De legibus Nemeſim iudicij angelum appellat. cuius ſententia proximè accedit ad noſtram religionem: Nobis enim ex diuinis oraculis verè perſuademus ſupremum rerum omnium opificem nihil latêre, nihilque omnino impunè relinquere: quippè qui, vt cecinit Orpheus, *Deus omnia videt.*

πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἀκούει, καὶ πάντα βραβεύει.

Idem Tragic. Seneca:

Dominare tumidus, ſpiritus altos gere:

Sequi-

Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.

Prouida itaque fuit admodū veterū in moribus componendis cura, diligentiaque, qui vt oſtenderent ſuperbiā Deo præ aliis vitiis inuiſam eſſe, dixerunt eos qui hac correpti eſſent, non modò cenſura diuina, ſed etiam indignationē puniri: ideoque proprium ad hanc vltionem numen adhibuere, Nemeſeos nomine nuncupatum. Colligere eſt enim è multis, quatuor potiſſimùm (ait Ficinus) nempè legem, iudicium, iuſtitiam, Nemeſim. Horum exemplum quiſque noſtrum in ſe habet, in mente legem quid agendum ſit, quid non, communi norma dictitantem, & honeſtum quidem ſequendum, eius verò contrarium fugiendum. Habet in ratione iudicium diſtinctiori quadā argumentationū diſcurſione diſcernēs, quod in hac vel illa actione poſitum eſt honeſtū eſſe vel turpe. In voluntate eſt iuſtitia, quę eligat aut proſequatur, quod ratio per mētis leges ſequendum vel fugiendū dictauerit. Eſt & in imaginatione Nemeſis, quę turpibus actionibus verbisq. ſuccenſeat, ac legitimè indignetur. Ariſtot. 2. de arte dicēdi, *νέμεσιν* pro animi cōmotione accipit, & pro virtute, 2. Moraliū ad Nicomach. mediam illam quidē inter *φθόνον καὶ ἐπιχαιρεκακίαν*, id eſt inuidiā & peruerſam lætitiā: definitur itaq. in Rhetoricis, *λύπη ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖν*, dolor ob eius felicitatē qui ea ſit indignus, quod ita velim apertius explicari. Opponitur miſericordiæ Nemeſis, id eſt indignatio: ſunt itaq. quodammodo inter ſe cōtraria: ſed non tamen propter ſe, at propter res ſubiectas: bonū enim bono nunquā contrariū eſt. Miſericordia, eſt ægritudo ex alterius miſeria, iniuria laborantis. & is quidē affectus naſcitur ex opinione mali, nō cuiuſuis, ſed eius tantùm quod vel dolorem, vel interitum afferat. dolorem quidem, vt ſi quis vir minimè malus pellatur in exilium, & ab amicis deſtituatur, aut aduerſæ fortunæ caſu aliquo cōcutiatur: interitum, vt ſi quem innocentē torqueri, vexariue videamus. At Nemeſis proſpera fortuna improborum excitatur. In vtraq. dolor quidam eſt, nam miſericordia dolemus innocentis afflicti infortunio: Nemeſi dolemus felicitate hominis improbi. Qua in re plerique falluntur qui eandem eſſe Nemeſim atq. inuidiam putant, propter aliquam motuū ſimilitudinem. Nam inuidia nullū inter bonos & malos diſcrimē ponit, ſed bonis alienis cruciatur, ſeu illa dignè, ſeu indignè accidant: & inter æquales ac ſimiles præcipuè regnat. At Nemeſis ægrè fert tantū indignos & improbos opibus & honoribus florere: qua ratione laudabilis animi cōmotio

In mente lex.

In ratione iudicium.

In voluntate iustitia.

In imaginatione Nemesis.

tio eſt, vt virtus exiſtimetur, & in probis tātùm viris eſt. Cùm enim æquitas poſtulet, vt malis malè, bonis eueniat benè, certè vir probus & iuſtus maximè gaudet, cùm iuſtitia ſeruatur: vt cùm ſceleratos homines, ſicarios, graſſatores, prędatores aliosq. id genus de medio tolli videt: ſic neq. minùs gaudet quādo viris bene meritis aliquid optimè ſuccedit. Quæ omnia paulo pòſt exemplis illuſtrabimus. De Nemeſi ſic Ammian. Marcell. lib. 14. ad finem: Hæc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum bonorumq. præmiatrix aliquoties operatur Adraſtia, atq. vtinā ſemper, quā vocabulo duplici etiā Nemeſim appellamus. Ius quoddam ſublime numinis efficacis, humanarum mentiū opinione lunari circulo ſuperpoſitū, vel (vt definiunt alij) ſubſtantialis tutela generali potentia partilibus præſidens fatis: quam Theologi veteres fingentes Iuſtitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradunt omnia deſpectare terrena. Hæc vt regina cauſarum, & arbitra rerum, hæc diſceptatrix, vrnam ſortium temperat, accidentiū vices alternans, voluntatumq. noſtrarum exorſa interdū aliò quàm quò contendebant exitu terminans, multiplices actus permutādo conuoluit. Eademque neceſſitatis inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens faſtus tumentes incaſſum, & incrementorū detrimentorumq. momēta verſans, vt nouit, nūc erectas mentium ceruices opprimit & eneruat, nūc bonos ab imo ſuſcitās ad bene viuendum extollit. Pinnas autē ideò illi fabuloſas aptauit, vt adeſſe velocitate voluci cunctis exiſtimetur: & prætendere gubernaculū dedit, eiq. ſubdidit rotam, vt vniuerſitatē regere per elemēta diſcurrens omnia non ignoretur. Sic ille: qui etiam lib. 22. Quem ab ima ſorte aduſque iubendum Imperatori penè elatum, ideoq. intolerabilem, humanorū ſpectatrix Adraſtia, aurem (quod dicitur) vellens, monensque vt caſtigatius viueret, reluctantem præcipitem tanquam è rupe quadam egit excelſa. Audiamus etiam Artemidorum, qui lib. 2. Nemeſis, ait, ſemper bona eſt viuentibus ſecundum legem, & moderatis hominibus, & philologis; at verò contra leges delinquentibus, & his qui aliquibus inſidias ſtruunt, & magnas res auſpicantur. Nam impedimento eſſe, & obſtare his quæ inconſultè & præter animi noſtri ſententiam fiunt, Nemeſim vocamus. Quidam produnt, quòd Dea hæc bona quidem in peius vertat, mala autem in melius. De eadem Nemeſi Plutarch. diſputatione De iis qui ſerò corripiuntur à numine, multa eruditè collegit, vt & Gyrald. Syntag. 15. & Eraſ. in Prouerb. Adraſtia Nemeſis, veſti-

Locus ex Ammiano.

Artemidori locus.

vestigia seruans.] Epigrāma Græcorū 1. *ἰχνεύην* eā ob rē dicta, id est, vestigiaria, quę vestigia hominū insequatur. est & quędā ad prouerbiū allusio, *ἴχνος μετελθεῖν*, & *ἴχνη διώκειν*: id est vestigiis insistere, & vestigia persequi; quod Platoni familiare est.

Continet & cubitum, duraq́ue frena.] Hæc temperantiæ symbola diligenter annotat Pierius Hieroglyphicôn 36. & 48.

Nemalè quid facias.] Sic tandem Nero post multa impia & scelerata facinora perpessus est suam Nemesim. Is enim matre interfecta, iudicium non effugit eorum qui prehendi non potuerunt. cui enim senatus coactus fuerat assentiri, huius statuæ populus noctu culeum suspendit; palam etiam voces audiebantur, his cōceptæ verbis: Nero matrem interfecit: quas multi ad Neronem deferebant, non tam vt afferrent interitum delatis, quàm vt Neronem apud Neronem accusarent. Tandem post miseram, impiam, & indignam omninò vitam, à senatu iudicatus est, vt nudus per publicū duceretur, furca eius inserta capiti, virgis ad mortem vsque cæsus, atq. ita præceps de saxo daretur, vt retulit Xiphilinus, & Eutropius. Passus est etiam suam, certè vt atrocissimam, sic iustissimā Nemesim Seianus, magno quidem sed fallaci honore sub Tiberio lactatus, adeò vt imperatori pro collega haberetur. sed & Liuia Drusi, filij Tiberij ab eodem stuprata, & Druso veneni potione per Eudemū medicum extincto, quòd denique Prætorianos militesq. alios multis ac magnis largitionibus sibi deuinxisset, eoq. in principem coniurasset, Tiberius hominē non aperta vi, sed paulatim depressum irretiuit, eumque in senatu accusauit. Crimine patefacto Patres ita censuerunt; vt Seianus capite multaretur, eius corpus in Gemonias proiiceretur, in liberos etiam animaduerteretur: qua de re multa Dio lib. 58. Corn. Tacit. in 5. Val. Max. 9. cap. De improbè dictis & sceleratè factis, aliiq. multi.

néue improba verba loquaris.] Demadi pessimè cessit, qui dum funeribus necessaria venderet, optasse dicebatur vt in hac ante sua grande maiusque solito lucrum obueniret. itaq. damnatus est, quia id votum nisi ex mala mente, pessimoque in Rempub. animo proficisci iudicatum est: adeò id lucrum non posse fine multorum morte contingere. Retulit Seneca De benefic. 6. Sic Theodoto præceptori Prolemæi Ægyptiorum regis sua lingua fuit exitio; nam cùm Pompeium interfici persuasisset, quia mortuos non mordere dixisset, imò verò sese iactasset Cæsare Iulio fortiorem: in Asia tandem à M. Bruto deprehensus, meritas pœnas luit, vt est apud Plutarch.

Tan-

Tandem tandem iustitia obtinet.

EMBLEMA XXVIII.

ÆACIDÆ *Hectoreo perfusum sanguine scutum,*
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit:
Iustior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum posset adire suum:
Littoreo Aiacis tumulo namque intulit vnda,
Quæ boat, & tali voce sepulchra ferit:
Vicisti Telamoniade tu dignior armis.
Affectus fas est cedere iustitiæ.

APPARET id sumptum esse ex duobus Epigrammatib. Græcis lib. 1. titulo *εἰς δίκην*: primumque sic habet.

 ἀσπὶδ'

ἀσπὶδ' Ἀχιλλῆος τὴν Ἕκτορος αἵματι πῦσαν,
 Λαερτιάδης δυνατῶν εἷλε κακοκρισίῃ.
ναυηγοῦ δὲ θάλασσα κατέσπασε, & παρὰ τύμβον
 Αἴαντος νηχῦτὴν ὥρμισεν, οὐκ Ἰθάκῃ.

Pelida clypeum non aquo cessit Vlysses
 Iudicio, plenum sanguinis Hectorei.
Sed mare naufragio detraxit; namque natando
 Is tumulum Aiacis, non Ithacam petiit.

Quod autem sequitur, Alciatus ipse expressit, sed musa paulùm fusiore, addiditque postremo ἐπιμύθιον:

καλὰ Ποσειδάων δίκασεν πολὺ μᾶλλον Ἀθήνης,
καὶ κρίσιν Ἑλλήνων συγγερὴν ἀπέδειξε θάλασσα.
ἀσπὶς ἐν αἰγιαλοῖσι βοᾷ, & σῆμα κιχάνει,
αὐτόν σ' ἐγκαλέουσα τὸν ἄξιον ἀσπιδιώτην,
ἔγρεο παῖ Τελαμῶνος, ἔχεις σάκος Αἰακίδαο.

De armis Achillis contentio. Cæterùm de Achillis armis inter Aiacem & Vlyssem coorta est nobilis illa, Poëtisque decantata controuersia, quæ sanè Aiaci cedere coactus esset astutus & vafer Vlysses, nisi sua eloquentia tanquam fascino aliquo iudices Græcos in suam sententiam pertraxisset. His tamen armis iniuria & dolo partis, non diu potitus est malæ fidei possessor. *Pausaniæ locus præclarus.* Retulit enim Pausanias, non postremi nominis scriptor, se audisse ab Æolensibus, qui Ilium post eius euersionem tenuerunt, de armorum eiusmodi prodidisse iudicio, illudque in primis: Post Vlyssis naufragia, arma de quibus certamen fuerat, ad Aiacis tumulum tempestate delata. Id Deo volente factum colligit hîc Emblematographus, vt alludat ad vulgatum miserorum & afflictorum conquestum, *Veritas, & ius, premitur, non opprimitur.* Iustitia verùmque laborat, sed tandem eluctatur: & quanquam prematur, non opprimitur tamen. Cicero pro Cluentio: Multorum improbitate depressa veritas emergit, & innocentię defensio interclusa respirat. Et pro Cœlio, exclamat magnam esse vim veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiamque, contraque fictas omnium insidias facilè se per seipsam defendat. Idem in Sextiana defensione. Alia quædam ciuem egregium iniqui iudicij procella peruertit, cæteri aut repentina vi perculsi, ac tempestate populari, per populum tamen ipsum recreati sunt atque reuocati, aut omninò inuulnerati, inuiolatique vixerunt. At verò qui senatus consilium, qui auctoritatem bonorum, qui instituta maiorum neglexerunt, & imperitæ aut concitatæ multitudini iucundi esse voluerunt, omnes ferè Reip. pœnas aut

aut præsenti morte, aut turpi exilio pependerunt. Permultis sanè exemplis confirmari potest, plerosque iudicum iniquitate, aut etiam populari rumore, vel alio modo damnatos, deque honoris gradu decessisse, qui tandem vita functi, certissimis coniecturis insontes, & ab omni obiecto crimine immunes deprehensi, concitatam de se opinionem non modò absterserunt, sed immortali gloria tandem donati sunt. Opportunè ergo dictum est à Liuio: Veritatem laborare sæpè, extingui nunquam. Vt enim quæ falsa sunt, vel nullo certè laborante delentur temporis aliquo tractu: vera autem & iusta violentis hominum iniuriis interdum cedunt, sed tandem emergunt. Rectè Menander:

ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν,
εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων
κρατεῖ, τὸ θεῖον τὴν δίκην τε συλλαβών.

Tempore omni quod iustum est vincere par est:
Vnus vir iustus infinitis non iustis
Præstat, Deo & iustitia adiuuantibus.

Quamuis monumenta præclarorum hominũ situ squalleant, eorũ tamẽ virtus nullis vnquam seculis obscurari omninò potest. Huc fortè nõ incommodè illud Pindari ex Od. 8. Olymp. καταχρύπτει δ' οὐ κόνις συγγόνων κεδνὰν χάριν, id est, Nec pulueris situm occulit congenitorum inclytam gratiam.

Æacida.] Achillis: ab Æaco Telamonis & Pelei patre.

perfusum sanguine Hectoreo scutum.] Id dicit, propterea quòd Achilles Hectorem interfecit.

concio iniqua.] iniustum iudicium Græcorum procerum: vel iniqua concio Vlyssis: quam repete ex Ouidij Metamorph. 13. Concio, tria significare Gellius lib. 18. cap. 7. notat ex Verrio Flacco: locum, suggestumque vnde verba fierent: item cœtum populi: & orationem ipsam quæ diceretur ad populum.

Ithaco.] Vlyssi, ab Ithaca patria.

Iustior arripuit Neptunus.] aqua marina fuit æquior Aiaci, quæ scutum & arma illi arrepta reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod postea dicet, plus inesse piscibus marinis humanitatis & fidei, quàm hominibus. Seneca Declamat. 1. Controuersiarum 7. O maria iustiora iudiciis, ô mitiores procellæ patre! Sic Ouid. 1. Tristium eleg. 4. vbi poëta suos labores cum Vlyssis laboribus comparat:

Cumq; minor Ioue sit tumidis qui regnat in vndis:
 Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

 Idem

Idem 3. eiusdem operis elegia vndecima:

Neptuniq; minor quàm Iouis ira fuit.

Apud eundem, Dido Æneæ,

Iustior est animo ventus, & vnda tuo.

In quibus ego comparationibus video hyperbolen: & quidem mari nihil est implacabilius.

dominum suum.] Aiacem, qui dominium quidem iure, post Achillem mortuum, animo retinuerat: possessionem verò minimè, quam Vlysses eloquentiæ viribus obtinuerat.

boat.] clamat. translatè à bobus.

voce.] catachresis, pro sono.

Vicisti, &c.] προσωποποιΐα.

Telamoniade.] Aiax Telamonis fili.

Affectus fas est, &c.] ἐξήγησις & ἐπιμύθιον, ad quod illustrandum succurrit Æliani exemplum nobile ex lib. 13. var. hist. de Macareo quodam sacerdote Mitylenensi. sed quia liber est in omnium manibus, non ascribam.

Iuno apud Virg.
Flectere si nequeo superos acheronta movebo.

Etiam

Etiam ferocissimos domari.

EMBLEMA XXIX.

ROMANVM postquam eloquium, Cicerone perempto,
Perdiderat patriæ pestis acerba suæ:
Inscendit currus victor, iunxitq; leones,
Compulit & durum colla subire iugum:
Magnanimos cessisse suis Antonius armis,
Ambage hac cupiens significare duces.

TESTIS huius historiæ potest videri Plinius, qui sic li. 8. cap. 16. Primus Romæ leones ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello cùm dimicatum esset in Pharsalicis campis, non sine quodã ostento temporum, generosos spiritus iugum subire illo prodigio significãte. Plutarchus autem

Emblema tractũ ex Plinio & Cicerone 2. Antoniana.

 in

in Ciceronis vita copiosa oratione recenset interitus eiusdem causas, quibus M. Antonius eum ad necem postulauit. Nulla tamen potior fuit, quàm quòd Cicero, cùm sibi (è re sua) maximè esset opus, seruire tempori nõ potuerit. Actionibus enim Philippicis in Senatu habitis sic excanduit Antonius, vt inde omnem, quod aiunt, lapidem mouerit, quò Cicero de medio tolleretur. Cùm itaq. ex vrbe discedens primò in Tusculanum venisset, indeq. transuersis itineribus in Formianũ, vt nauim conscenderet, in altum prouectus esset, ventisq. aduersis agitatus, & vitæ & fugæ eum cepit tædium. Itaque reuersus in Formianum ab Antonij militibus petitus est, & Popilius Lænas (quem aliquando Cicero in Senatu defenderat patronus) prominenti ex lectica, præbentiq. immotam ceruicem caput amputauit, & ab Antonio inter duas manus in rostris positũ fuit: quo loco orationes in Antoniũ Cicero habuerat. Val. Max. 5. cap. 3. multa Seneca 7. Controuers. 2. & Suasoriarum 6. capite. Seuerus Cornelius fatum hoc planè funestum ita defleт:

Abstulit vna dies æui decus, ictaq; luctu
Conticuit Latia tristis facundia lingua,
Vnica sollicitis quondam tutela salusq;
Egregium semper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori, legum, ritusq;, togæq;:
Publica vox sæuis æternùm obmutuit armis:
Informes vultus, sparsamq; cruore nefando
Canitiem, sacrasq; manus, operumq; ministras
Tantorum pedibus ciuis proiecta superbis
Proculcauit ouans: nec lubrica fata, deosq;
Respexit, nullo luet hæc Antonius æuo &c.

Meminere alij quidam facinoris huiusce Antoniani, vel potius insolentiæ plusquàm nefariæ insani huius hominis iugatos leones ad currum iungentis. Et hoc quidem certè sat nobis intelligi datur, nullam esse tãtam vim, aut firmum animi propositum, nullius tam præfractam vocem & sententiam, quæ non coërceri aut edomari queat. Quoties enim vel libertas vel virtus oppressa, & quasi sopita est tyrannorum violentia? Vltrò sese mihi offerunt exempla longè multa de iis qui indigna & immerita extincti nece à multis iam anteactis annis, desiderium sui nobis reliquerunt, vt eorum non possimus vel sine lacrymis, vel iusto dolore meminisse.

Nihil tam durum quod frangi nõ possit.

Sed vt ad Ciceronem reuertamur: Cæsarem in senatu confossum accipimus à ciuitatis Romanæ principibus, qui tyrannidem

nidem perferre non poterant; qui tamen cùm aleam periculosissimi & funestissimi consilij subissent, longè aliud cecidit quàm putassent; tyrannum enim de medio sustulerunt, at ipsam tyrannidem tollere non potuerunt. Statim enim perturbatis rebus, & omnium consternatis animis eandẽ potentiam nescio quo fato M. Antonius occupauit, quanquam moribus & vitæ instituto dissimilis aliisque partibus Cæsare inferior; cui apertè omni contentione animi restitit M. Tullius, & plerique alij nobiles Romani: quos (inito fœdere cruentissimo Triumuiratus) proscripsit Antonius, ex iisque multos interfecit. Eam quidem quam nõ modò antè præsentiebat, sed planè experiebatur, insanam M. Antonij rabiem non dissimulat ipse Cicero 2. Philipp. cùm ait: Doletis tres exercitus populi Romani interfectos? interfecit Antonius: auctoritas huius ordinis afflicta est? afflixit Antonius: desideratis clarissimos ciues? eos quoque eripuit vobis Antonius: omnia denique quæ postea vidimus (quid autem mali non vidimus?) si rectè ratiocinabimur, vni accepta referemus Antonio. Et deinde subiecit: Versatus in bello est, saturauit se sanguine dissimillimorum sui ciuium. Itemque 3. Philip. ait, eum in hospitis tectis Brundisij fortissimos viros, ciues optimos, iugulari iussisse, quorum ante pedes eius morientium sanguine os vxoris respersum fuisse cõstabat. Certè Plinius lib. 14. cap. 22. Antonium sanguine ciuium ebrium, & eum sitientem nominauit. Et hæc quidem fortè satis. Quanquam enim ad Emblematis explanationem videamur adduxisse quæ studioso cuique satisfaciant: tamen adiiciemus, quod non parùm fortasse conducat ad materiam seu fontem carminis huius explanandam. Si enim locus est coniecturæ nostræ dandus (in quo tamẽ nihil cuiquam velim præiudicatum) videtur id Alciatus duxisse potius ex Antonianæ 2. M. Tullij loco, sed (vt plerisque doctis videtur) corrupto, qui sic habet: Vehebatur in essedo Tribunus, &c. sequebatur eum rheda cũ lenonibus, comites nequissimi. Nonnulli hìc legunt, leonibus, quod non probatur criticis, & iis qui maiorem probabilitatẽ sectantur, quique censoriam virgulam in scriptis auctorum meliorum subinde adferunt. Quo ex loco suum videtur Emblema cõfinxisse Alciat. &, leonibus, legisse pro, lenonibus. adhæc non rectè temporum rationẽ habuisse. Si quos moueat Plinianus locus quem attuli, nihil certè moror, cùm nihil præfractè hac in parte ausim affirmare.

M. Antonius tyrannus.

Fons Emblematis.

Romanum eloquiũ.] κατὰ τὴν ἐξοχὴν Romanæ princeps eloquentiæ

quentiæ vocatur Cicero, vt etiam disertus artifex Reipubl. administrandæ à D. Augustin. Plinius senior eum sic lib. 7. c. 30. salutat: Salue, inquit, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite, &c.

Pestis patriæ. *patria pestis acerba sua.*] Allegorica nefarij hominis, Reiq. pub. perniciosi hostis, descriptio, quam sæpè orationibus vsurpat, vt Catilinariis, Post reditum, pro Sextio idem orator: vt cùm Clodium aliquando terram & immanem belluam, sæpè furiam, sæpiùs pestem appellat. Sed & Gabinium atque Pisonem, duas imperij Romani pestes memini nominatos eadem oratione Sextiana. Sic in Politic. Plutarchus Reipubl. Hostes Aristiona, Nabim, Catilinam, pestes, morbum & vomicam patriæ appellat, id est, νόσημα καὶ ἀπόστημα πόλεως. sic Virgil. Æn. 3. Harpyias pestem & iram Deorum: & 12.

—— Turni se pestis ad ora
Fertq́, refertq́ sonans.

Non mihi tempero, quin & hæc adiiciam, in eorum maximè gratiam, quos in politioribus literis instituimus: quicquid lethale, noxium & damnosum est, id pestis nomine solere appellari. verbum enim, pestis, παρὰ τὸ πεσεῖν: vnde ducta vox antiqua, pessum. pernicies etiam à pernecando dicta. Sallustius: Et si certa pestis adesset, mansurum potius, &c. Catullus seipsum alloquens ita de amore suo:

Me miserum aspicite: & si vitam puriter egi,
Eripite hanc pestem, perniciemq́ mihi.

Idem ad Rufum:

Eripuisti heu heu nostræ crudele venenum
Vitæ, heu heu nostræ pestis amicitiæ.

M. Tullius 1. in Catilin. Hoc autem vno interfecto, intelligo hanc Reip. pestem paulisper reprimi. & ibidem: Atque delebitur non modò hæc tam adulta Reipubl. pestis, verùm etiam stirps ac semen malorum. Idem 2. in Anton. vt Helena Troianis, sic iste Reipubl. causa belli, causa pestis atque exitij fuit. & Philip. 7. Terram & pestiferam belluam ne inclusam & constrictam dimittatis, cauete. Apuleius 5. Asini aurei, De sororibus Psychæ: Sed iam, ait, pestes illæ, teterrimæque furiæ anhelantes vipereum virus nauigabant. Idem lib. 7. Verùm fortuna meis cruciatibus insatiabilis aliam denuò mihi pestē instruxit. Eodem schemate dixit idem Apuleius 9. Asini, De muliere quadam: Sed omnia prorsus vt in quandam cœnosam latrinam in eius animum confluxerant flagitia. Et Arnobius lib. 5. contra

contra gentes, de Ioue loquens; Vt esset, ait, criminum sedes, maledictorum materia, locus quidam expositus, in quem spurcitiæ se omnes scenarum colluuionibus deriuarent, &c.

iugum.] Nolim prætermissum quod notat Pierius 48. Hieroglyph. iugo seruitutem significari, & fatigationem. vnde vulgatum illud, Subdere colla iugo, pro eo quod dicimus, in seruitutem trahere, à bobus sumpta metaphora. Iugum quid.

Ambage hac.] signis & mutis demonstrationibus eiusmodi. Leones enim iunxit, vt significaret se fortissimos quosque sub iugum misisse. Leo in Hieroglyph. fortitudinem, robur, & alia multa signat: qua de re Pier. Valerianus lib. 1. Ambages autem primaria significatione pro verborum circuitu, & sententiarum aliorsum tortarū ductu accipi solet: at hîc, quantum coniicio, schema vel pompam, aut fastum insolentem arguit, quo tacitè quid sibi vellet, innueret Antonius. Scio quidem apud auctores frequenter sumi μεταφορικῶς pro verborum circuitu, qualis in criminibus excusandis aut velandis adhiberi nonnunquam solet. Liuius 2. Per ambages tegens ingenij sui effigiem. & 9. Vix pueris dignas ambages, senes & consulares fallendæ fidei exquirere. & id quidem translatitiè. propriè verò ambages sunt flexus & mæandri fluminum. Claudianus itaque Æquoris ambages dixit. sic sæpe apud Cornel. Tacitum Annalib.

Leo quid. Ambages

K 5 Gra-

Gratiam referendam.

EMBLEMA XXX.

AERIO insignis pietate Ciconia nido,
Inuestes pullos pignora grata fouet.
Taliaq; exspectat sibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, praestat & ore cibos.

Parentibus quantum debeamus.

OMNIBVS iis qui humanitatis iura colunt, ab ipsa omnium magistra natura persuasum debet esse quantum parentibus debeant, nisi tamen omnem humanitatem sibi detrahi patiantur. Siquidem nō homines modò arcano aliquo sensu pietatis in parentes, sed & animantium quaedam, à quibus abest ratio, admonētur. Ciconiae enim, vt est apud Solin. cap.43.

cap.43. Polyhist. quantū temporis impenderint foetibus educandis, tantum & ipsae à pullis suis inuicem aluntur. Quamobrem Aegyptij cùm significarent hominem, qui patris curam gereret, Ciconiam & Cucupham depingebant, quòd hae soleant genitoribus senio confectis eodem modo gratiam rependere, quo ipsae fuerint educatae. Iis enim nidum parant, pennas vellicant inutiles, & pabulum suppeditant: idque quoad resumptis pennis sibi ipsis queant sufficere. Itaque hae & pietatis, & grati animi symbola gerunt, vt videre est apud Pierium lib. 17. Hieroglyph. Pudeat nos hac in re inferiores, aut etiam deteriores auibus esse. Atqui par est eo lubentiùs & alacriùs naturae nos reddere quod accepimus, nimirum vitam eorum conseruare tutarique, qui nobis auctores vitae fuerunt: & quo nobilior est nostra conditio, eo affectus debet esse paratior ad humanae vitae officia obeunda, & pietatem omnem exercendam. Nobis enim aetate iam affectis, & imbecillioribus factis, itidem liberi restituēt. Nec verò est quòd pluribus has naturae leges commonstremus, quandoquidem omnes norint post tria illa, quae ad diuinum cultum spectant praecepta, primum rerum humanarum decretum esse, vt parentes ipsos in honore habeamus: cui & spem certumque praemium vitae longioris adiecit supremus ille legis auctor Deus, ad excitandam hominum tarditatem. Hesiodus huc alludens, 1. ἔργων, seculum impium describit ab effectis hominum sceleratorum, qui probro contumeliaq. afficient, eosque senio affectos nō sustentabunt. Iupiter, inquit, perdet hoc genus hominum, Ζεὺς ὀλέσει καὶ τοῦτο

Ciconiae pietas.

γένος ἀνθρώπων οἳ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας,
μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι
σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδὲ μὲν οἵγε
γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν
χειροδίκαι.

Sed vbi est illa naturae vis (ait Cassiodor. variar. epist. 14 lib. 2.) quae amplexu copulae destinatur ad posteros? ferarū catuli sequuntur parentes: à cespite suo virgulta non discrepant: propago vitis propriae seruit origini, & discrepat homo à suo fusus initio! Quid dicamus illa beneficia, quae vel extraneam personam possunt obligare? Nutriuntur à paruulis: ipsis laboratur: ipsis diuitiae conquiruntur: & cùm sibi vnusquisque credat abundare quod possidet cùm à patribus adhuc quaeritur, pro altera potiùs aetate peccatur. Proh dolor! non maerebimus eorum affectum, pro quibus subire non recusamus exitium?

Maria

Maria ipsa sæuis tempestatibus excitata genitoris cura non refugit, vt peregrinis mercibus acquirat quod propriæ soboli relinquat. Aues ipsæ, quarum vita semper in escis est, naturam suam extranea sorde non maculant. Ciconia, redeuntis anni iugiter nunciatrix, eiiciens tristitiam hyemis, lætitiam verni temporis introducens, magnum tradit exemplum pietatis. Nam cùm parentes eorum pennas senio coquente laxauerint, nec ad proprios cibos quærendos idonei potuerint inueniri, plumis suis genitorum membra frigida refouentes, escis corpora lassa reficiunt: & donec in pristinum vigorem alis grandæua redierit, pia vicissitudine iuuenes reddunt quod à parentibus paruuli acceperunt. Ideoque nō immeritò vita longa seruantur, qui pietatis officia non relinquunt. Hacten. Cassiod. Et hanc quidem naturæ legem, quód plerumque à sceleratis quibusdam naturæ monstris violaretur, iura ciuilia confirmarunt, vt l. 5. Si quis à liberis, D. de liberis agnoscēdis: & de alendis liberis ac parentib. Cod. vbi responsum hoc legitur Antonini Pij: PARENTVM NECESSITATIBVS LIBEROS SVCCVRRERE IVSTVM EST. ea tamen alimenta præstari debent pro modo facultatum: & si non præstentur, captis pignoribus & distractis cogetur quis satisdare sententiæ. Tractauit hoc argumentum Basilius Magnus orationibus εἰς ἑξαήμερον. Nonnulla ex Platone 1. Alcibiad. petas licet, Aristotel. 1. De animal. historia, Plin. 10. cap. 23. & Val. Max. lib. 5. cap. 4. Prouerb. ἀντιπελαργεῖν.

Aërio nido.] alto, ex subiecto adiunctum μετωνυμικῶς. vt apud Virg. 1. ecloga:

Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo.

& 3. Palumbes eadem ratione dicuntur aëriæ.

Effigies Ciconiæ in sceptris.

insignis pietate.] Petronius Arbiter Ciconiam pietaticultricem appellauit. hinc in numis Adriani sculpta est, cum inscriptione, PIETAS AVGVSTA. Reges enim antiquitùs summo in sceptro Ciconiæ gestabant effigiem, in imo Hippopotami, ait Suidas: vt admonerentur, pietatem plurimi esse faciendam: sæuitiam & crudelitatem cohibendam atque comprimendam.

Inuestis.

Inuestes.] impuberes, & quibus propter teneram ætatem nulla pars corporis pilat, ait Nonius. de hoc verbo multa doctè Fornerius noster Selection. 1. cap. 29.

pullos pignora.] Appositio. Liberi inter virum & vxorē tanquam vinculi & charitatis mutuæ habentur pignora. Ouid. 3. Fastorum:

Inq; sinu natos pignora chara tenent.

Liberi pignora.

Sic Nouella Valentiniani de libertis: Itaque libertus, qui ciuis Romani priuilegium fuerit consequutus, siue vnicum pignus, siue plures cuiuslibet sexus habeat filios, cùm mori cœperit, soboli suæ omnes proprias si maluerit facultates supremo securus dimittat arbitrio. Claudian. 1. De raptu Proserpinæ, vbi Pluto queritur se priuari spe sobolis:

Ast ego deserta mærens inglorius aula
Implacidas nullo solabor pignore curas?

Et paulopòst de Cerere:

Commendat Siculis furtim sua pignora terris.

Idem 3. eiusd. operis,

—— reuocat tandem custodia chari
Pignoris. ——

Abstinen-

Abstinentia.

EMBLEMA XXXI.

MARMOREÆ *in tumulis vna stat parte columnæ*
Vrceus, ex alia cernere malluuium est.
Ius hac forma monet dictum sine sordibus esse,
Defunctum puras atque habuisse manus.

HAEC Epigraphe non plena satis esse, & argumento carminis accommodata mihi videtur. Velim itaque reponi sic, *Abstinentia à muneribus capiundis.* Ceterùm cùm nuper forte fortuna incidissem in Aristeæ Græci scriptoris librũ, qui est De lege diuina, commodè sese locus obtulit huic Emblemati non parum accommodus. Ille sic: ἐπηρώτησαν δὲ καὶ τοῦ τίνος χάριν ἀπονιζόμενοι τὰς χεῖρας, τὸ τηνικαῦτα εὔχονται. διεσάφουν δὲ,

Aristeæ locus de Iudæorũ ritu in manibus abluendis.

ὅτι μαρτύριον ἐστὶ τοῦ μηδὲν εἰργάσθαι κακόν. πᾶσα γὰρ ἐνέργεια διὰ τῶν χειρῶν γίνεται, καλῶς καὶ ὁσίως μεταφέροντες ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντα. id est, Interrogarunt (Iudæos intelligit) cuius rei causa manus abluerẽt vota facturi. significarunt illi id fieri in testimonium & argumentũ nullius sceleris perpetrati. Nam quòd per manus omnes conatus soleant expediri, ita pulchrè & sanctè ad iustitiã omnia referebant. Nonnulla sunt apud Cassiodorum præclara monita, quæ ad id maximè faciant. ex eo petat qui volet lib. 9. epist. 19. & lib. 11. epist. 8.

Marmorea in tumulis.] Hæ sunt iudicis æquissimi notæ, quibus post mortem vel maximè celebretur. Siquidem vrceolus vel aqualis vna tumuli parte; malluuium cum mantili in altera depictum, arguit sepulti hominis in administranda iustitia æquitatem & innocentiam. Quæ virtutes vt iudicem quemque maximè commendant; sic ab eo si abscedant, non iudex, sed impius & inhumanus carnifex habendus est. Reclamant enim aduersus iniquos iudices, & diuinæ & humanæ constitutiones, quòd in Republ. bene liberaliterque instituta nihil debeat incorruptius obseruari quàm iudicium, quod lingua sepiùs quàm nummis peruerti solet. Quamobrem non iniuria Cicero dicebat se non intelligere, cur qui sententiam pecunia corrumpit, pœna dignus sit: qui autem oratione, laudem ferat. At præcipuè iudicis est nec muneribus, nec affectibus priuatis ab æquitate dimoueri: debet enim ipse perpetuò meminisse Deum habere se iudicem, cuius oculum nihil effugere aut præterire possit. Adhæc, quantum ad symbola proposita spectat, malluuium & vrceus integritatem iudicis, & à muneribus capiundis abstinentiam repræsentant. Manuum siquidem abluendarũ gestus olim fuit innocentiæ quædam aperta demonstratio. Cùm enim quis se insontem & immunem à crimine aliquo vellet indicare, sed nec vllum in eo admittendo assensum præbuisse, præsentibus quibusdam manus abluebat, vt ex ea manuum munditie puritatem animi declararet. Huc quidẽ spectat illud regij Psaltis, Lauabo inter innocentes manus meas: idemque est intellectum à peruerso nostri Redemptoris iudice Pilato, cùm accepta aqua manus abluit, innocentiam professus, crimenque in Iudæos reiiciens. Quod annotauit Pierius Hieroglyph. 35.

Aqualis & malluuium.

Virtutes iudicis.

Manus abluere quid olim

Vrceus.] Vas terreum aut æneum ad aquam excipiendã aut hauriendam. Malluuium, siue pollubrum, vas est siue lebes ad manus abluendas, quasi manulauium.

Vrceus.

Ius

Ius dicere. *Ius dictum.*] Iudex, vt vult Varro, iuncto verbo dicitur, qui ius dicit. Ius dicere ipsorũ est magistratuum. Cicero pro Flacco: Qui anno antè ius dixerat. Idem ad Atticum: Quippè ius Laodiceæ me dicere cùm Romæ Plotius dicat. & 10. Antoniana: Qui cùm Prætor vrbanus esset, vrbe caruit, ius non dixit.

Sed id paulò distinctius est explicandum, ne mihi diem dicant iuris studiosi. Didicimus itaque ex Vlpiano, l. Ius dicentis, D. de iurisdic.omn.iudic. Ius dicentis, hoc est Prætoris, officium esse latissimum. At non modò prætorem intelligimus iuris dicentis nomine, sed & præfectum vrbi, vt D.de off.præf. vrb.l. 1. &, De in ius voc. l. 2. præsidem prouinciæ, l. cùm hi, §. sed nec mandare, D.de transact. & ædilem curulem, qui certis de causis ius dicebat, l. 1. de ædilit. edict. fuit tamen magis vsitatum, vt ius dicentis verbo Prætor appellaretur, velut iuri dicundo præ aliis constitutus, l.2. §. populo, D. de orig.iur. At de vrbis prætore id modò intelligimus: alij enim qui creati sunt Repub. augescente, ius non dicebant, sed tantùm de capitalibus quæstionib. cognoscebant, quæ ipsis obuenerant forte, vnde Quæsitores appellati. Ne longior sim, ita statuo, alium fuisse à Prætore iudicem, & à ius dicente: quod planum est ex M. Tullio, 2. in Verr. & pro Rabir. Post. Itaque distinguimus officium Prætoris, & ius dicentis: vt stipulationem etiam prætoriam à iudiciali: tametsi aliquando iudicis & prætoris nomina confundantur. Etenim temporib. Imperatorum (quo antiqua penè omnia obsoleuerunt vnà cum linguæ Romanæ puritate) iudicum nomine quicunque magistratus etiam maiores appellari cœperunt.

Puras manus. *puras habuisse manus.*] Hi puris manibus viuere dicuntur, qui purè atque integrè vitam transigunt: qui neque dolo neque astu aliis negotium facessunt: qui denique sunt (vt hîc Alciatus intelligit) ἀδωροδόκητοι, id est, à muneribus accipiendis alieni. Horatius paulò deflexit:

—*bene si quis*, inquit,
Et viuunt puris manibus. Sic dicuntur in Nouell. 8. καθαραὶ χεῖρες.

Bonis à diuitibus nihil timendum.

EMBLEMA XXXII.

IVNCTVS contiguo Marius mihi pariete, nec non
Subbardus, nostri nomina nota fori,
Ædificant bene nummati, sataguntq; vel vltrò
Obstruere heu nostris vndique luminibus.
Me miserum! geminæ quem tanquam Phinea raptant
Harpyiæ, vt propriis sedibus eiiciant.
Integritas nostra, atque animus quæsitor honesti,
His nisi sint Zetes, his nisi sint Calais.

QVERELA est de duobus suis vicinis, qui ædificãdo luminibus suis officerent, sicq. ab eis importunè fatigaretur, vt olim Phineus ab Harpyiis, vt parũ abesset quin propriis ædibus expelleretur, nisi succurrisset animi probitas & integritas.

Sic enim viri boni sæpenumero ab importunis dominis deturbantur sine vlla legũ & honesti ratione, nisi æquanimitate, vel potius numinis aliquo præsidio, & quasi aere vindicetur. Demosthenes in Calliclem [illegible] id est, Nihil molestius esse potest, quam in vicinũ malum & auarum incidere. Quo etiam illud Pindari non malè quadrabit ex Nemeor. 10. [illegible] Periculosum est contendere cum potentioribus.

pariete.] Proceleusmaticos, dactyli vice.

sataguntq; vel vltro &c.] Arguitur iniustus & violentus diuitum animus, à quibus in primis est timendum, quippe qui neque ius neque bonum, sed nec æquum colunt. Qua ratione puto dictum à Platone 5. Legum: valde diuites homines non esse bonos. Refert Plutarch. ita quendã dixisse Syllæ glorianti: Quomodo vir bonus esse potes qui tam magnas opes possideas, cùm nihil à patre acceperis?

Obstruere luminibus quid. *Obstruere nostris luminibus.*] Obstruere luminibus vicini [illegible], est structurã aliquã iuxta eius ædificium facere, quę lumẽ eidẽ eripiat. Obstruere enim luminibus, verbum antiquũ iuris. Vnde Cicero pro Domo sua: Cùm ille negaret, inquit, primò se luminibus eius obstructurũ minabatur. Idem in Bruto: Vt horũ concisis sententiis (de Philisto & Thucydide loquitur) interdum etiã nõ satis apertis cum breuitate, tum nimio acumine officit. Theopompus elatione atq; altitudine orationis suæ, quod idem Lysiæ Demosthenes: sic Catonis luminibus obstruxit hæc posteriorũ quasi exaggerata altius oratio. Quod dictũ à Cicerone per metaphorã nemo nõ videt, pro eo quod dixisset sine tropo; impedimento fuit ne orationis Catonianæ lumina viderentur. Rectè Thucydides: [illegible]. Ex vicinis malũ bonũmue proficiscitur. Harpyiarum verò fabulam Plutarch. lib. De vsura vitanda, torquet in debitores, qui grauentur ære alieno: tolerant enim ac sustinent tanquam Phineus Harpyias illas pennatas pascentes, &c. [illegible]. Referam Alciati verba ex Commentario ad tit. De verb. signific. l. 139. Finge, inquit: Cõcedit lex volenti lautè ædificare, vt viciniũ ad proximæ rei venditionẽ cogere possit, an eum quoq; adiuuabit, qui lautũ ædificiũ perfecit, sed addere illi aliquid desiderat, puta hortum ampliare, vel impluuium? qua in re cùm ego impeterer, negabam adiuuari. Cùm enim ornatus vrbis ratione ita constitutũ esset, & qui ciues ad expolienda

lienda ædificia incitarentur, in eo qui iam perfecisset, hæc ratio locũ non habebat. Paulo pòst ita: Verùm cùm non tã iuri meo quàm iudicibus diffiderẽ, transegi, vt verissimũ sit illud Hesiodi, [illegible]. quod, vt ait Columella, nõ solùm de boue dicitur, sed etiã de omnibus partibus rei familiaris; adeò refert nõ habere malũ vicinũ. hæc Alciat.

gemina quem tanquam Phinea raptant Harpyiæ.] Hesiodum secutus, duas tantùm Harpyias statuit. Virgil. trium meminit, quarum nomina Aëllo, Ocypete, & Celæno. Finguntur volucres monstrosæ, facie virginea, vnguibus vultures referẽtes, [illegible], à diripiẽdo dictæ. vnde Suidas ait, [illegible]. Sic autem habet fabula. Phineum vxorem habuisse Cleopatram, Boreæ & Orithyiæ filiam tradunt, cumque alteram nomine Idæam Dardani filiam superinduxisset, eius nefario suasu filios ex Cleopatra susceptos excæcauit: qua de causa dicitur & ipse à Diis excæcatus, in eumque missę Harpyiæ, quę cibos & mensam eius diripeǵẽt, & turpissimè fœdarent. Quod verò Zetes & Calais cum Argonautis Colchos proficiscentes à rege Phineo suscepti fuissent honorificè, vt eũ hac intolerabili molestia liberarẽt, Harpyias magna dexteritate pepulerunt, & in Plotas vsque insulas persecuti sunt. Cætera ex 3. Æneid. Virgilianæ, 6. & 7. Metamorph. Ouid. petes. Vide etiam Valer. Flaccum 4. Argonauticõ. Sed quoniam nobis proposuimus fabulis ipsis allegoricas enarrationes adiicere, non videbitur à re alienũ, si explanemus quid Harpyiarũ nomine intelligatur. Sanè vt vis nominis indicat, Harpyia rapacitatem notat: vnde Harpax, & harpagare verbum apud Plautum. Fulgentius ait, ideò virgines fingi, quòd rapina omnis sterilescat, nulliusq; sit frugis: Volucres propter celeritatem qua feruntur qui rapiunt: plumis opertæ, quod latiter quicquid ab iis ærusçatũ est. Tres verò, quoniam primò aliena expetũtur, cui succedit inuasio, & postremò absconduntur. Hinc enim nomina ẽ re facta, Aëllo, tanquam [illegible], tollens alienum: Ocypete, citius auferens: Celænum verò nigrũ. Sunt qui per tres Harpyias auaritiam, inuidiam & superbiam intelligi velint. Opinor autẽ hîc Alciatum de industria duarũ tantùm meminisse, vt ad rem suam, id est, duos vicinos accõmodaret. Ille quidem 2. Prætermissorum ait, Harpyias ita tonantis aduersus Phineũ impulsas à Poeta fingi, quòd quæcunque maxima oriantur mala, iræ diuinæ soleant ascribi: & Theophrastus hasce tempestates, sterilitates, & alia generis eiusdem, quæ non vitio terræ, sed cælitus proueniunt,

Harpyiæ quot, & vnde dictæ.

Phineus.

Zetes & Calais.

Harpyia quid.

Cur volucres Harpyiæ.

Cur plumis præditæ.

Cur tres.

Aëllo.

Ocypete.

Celæno.

niunt, λώβαν δαιμόνων αἰτίαν appellat, id est, causam Deorum numine vrgentem. Si plura de Harpyiis requiras, consule Syntagma 6. Historiæ Deorum Gyraldi.

Integritas nostra, &c.] Accommodat fabulam. Propriis ædibus cedere cogar, & his expellar, nisi mētis integritate & honestate vindicer, meq. tuter, vt olim Phineus, Zete & Calai adolescentibus fortissimis. Vitæ innocentis cōscientia (vt hoc vel obiter adiiciam) est instar muri ahenei, qua nimirum quis sustentatus, non eget Mauri iaculis, nec arcu ad retundendas insidias iniquorum & violentorum hominū. Itaque rogatus Bias quæ vita metu careret? innocēs, inquit, & eius qui sit sibi bene conscius: nam omnes animū innocentem amant & charū habent, vt est apud Pindar. adeò vt innocētem damnare pro grauissimo crimine sit iam olim habitum: ergò malè cessit Archiæ quòd Archilochum interfecisset: Cęcilio Metello de Dalmatis citra causam triūphanti: Attalo regi Asiæ, quòd insontes amicos occidisset. Sed hæc satis: longiùs enim oratio euagatur.

His nisi sint Zetes, &c.] Pindarus Pythior. 4.

θυμῷ γελανεῖ θᾶσσον ἔν—
τυεν βασιλεὺς ἀνέμων
Ζήταν Κάλαΐν τε πατὴρ Βορέας
ἄνδρας πτεροῖσι νῶτα πε—
φρίκοντας ἄμφω πορφυρέοις. id est:

Ridenti animo velociter ornabat rex ventorū Zeten Calaimque pater Boreas viros, qui alis in tergo mouebātur ambo purpureis. Boream autem ventum esse Septentrionalem nemo nescit, cuius filij dicuntur Zetes & Calais, fictis ingeniosè vocabulis. Ex nominum etymo non est dubium quin longè multa peti possint, quæ quasi nos manu ducant ad cognitionem rerum vberiorem, & quidem magis apertam. Certè mihi placet scholiastis Pindari acumen, qui eo loco ζήτην ὡς ζάητην, nempè ἄγαν ἄον, quòd nimiū flet, interpretatur: κάλαϊν verò, vt qui καλῶς ἄον, quia leniter flet. At ad rationem physicam nō vsurpat Alciatus, sed ad mores conuertit, quò faciliùs ingeniosis hominibus suum id carmen ostentet.

Zetes & Calais; ad quid relata nomina.

Integritas nostra, atque animus quæsitor honesti.

Nam κάλαϊς fortasse ἀπὸ τοῦ καλοῦ, quo animi designatur integritas: animus autem quæsitor honesti, est ille ζήτης à ζητεῖν nomen habens, quod quærere significat. Idem video posse obseruari facilè in Homericis nominibus permultis, & iis personis quæ à Platone inducūtur: quæ nomina interdum totius disputationis argumentum implicant.

Signa

Signa fortium.

DIALOGISMVS.

XXXIII.

QVÆ *te causa mouet volucris Saturnia, magni*
Vt tumulo insideas ardua Aristomenis?
Hoc moneo, quantum inter aues ego robore præsto,
Tantum semideos inter Aristomenes.
Insideant timidæ timidorum busta columbæ;
Nos aquilæ intrepidis signa benigna damus.

HOc ex Epigrammatôn Græcorum libro 3. sumptum pulchrè est ęmulatus: quo sub nomine Aristomenis Imperatorem Carolum V. celebrat, alluditque apertè ad aquilam, quam in scuto habuit, & imperiali stemmate, quæ fortitudinis

Aquila pro stemmate Imperatoris.

notam

notum præ se ferat. Ea enim vt dignitate cæteris auibus antecellit: ita ille Princeps alios & fortitudine & splendore nominis longè antecedit. Epigramma est Antipatri, quod huc adscribere non piget:

ὄρνι Διὸς κρονίδαο διάκτορε, τεῦ χάριν ἕστας
γοργὸς ὑπὲρ μεγάλου τύμβον ἀριστομένους;
ἀγγέλλω μερόπεσσιν, ὅθ' οὕνεκεν ὅσσον ἄριστος
οἰωνῶν γενόμαν, τόσσον ὅδ' ἠιθέων·
δειλαί τοι δειλοῖσιν ἐφεδρήσσουσι πέλειαι·
ἄμμες δ' ἀτρέστοις ἀνδράσι τερπόμεθα. hoc est:

Nuncia fare Iouis prapesq́ volatibus ales,
Cur magni ad tumulum sidis Aristomenis?
Hac homines moneo, volucrum quantum optima viuo,
Tantum hic heroas optimus inter erat.
Stiparint pauida timidorum busta columba,
Ast ego delector fortibus vsque viris.

Iupiter *volucris Saturnia.*] quasi dixeris Iouiana: nam & Iupiter di-
Saturnius citur Saturnius. Virgil. in 4.

Nec Saturnius hac oculis pater accipit aquis.

Sic apud Homerum multis in locis κρονίδης.

Aristomenes. *magni Aristomenis.*] ἀριστομένης, optimæ mentis hominem sonat, ait Pindari Scholiastes, & Pausan. in Messenic. cũ Græcorum omnium optimum Apollinis oraculo indicatum refert: quod & alicubi confirmat D. Hieronymus. Vir fuit admirandæ planeque stupendæ dexteritatis, qui de Lacedæmoniis victorias nobiles retulerit, à quibus bis atque iterum captus, mirabiliter euaserit. sed tandem ab eisdem occisus, execto eius corpore (videndi causa) cor hirsutum est repertum. Plin. lib. 11. cap. 37. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. meminit Dion Chrysostom. oratione 35. initiò ferè.

quantum inter aues.] Collatio parium.

Semidei. *Semideos inter.*] Semidei sunt Heroës illustres, & nobiles viri, qui quoniam ad Deorum immortaliũ naturam quamproximè accesserunt, ab imperita plebecula, & Poëtis ipsis (qui vulgarem opinionem veteri remisque consectati sunt) in numerum Deorum relati creduntur. Hesiodus:

Ζεὺς κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
ἡμίθεοι—— Ouid. l. 1. Metamorph.

Sunt mihi semidei syluestria numina Fauni.

& Statius in 2. Reges semideos appellat. Lucianus in mortuo-

rum

rum dialogis sub Trophonij persona, ἥρως, inquit, ἐστὶν ὁ μήτ' ἄνθρωπος ἐστὶ, μήτε θεὸς, ἀλλὰ συναμφότερον ἐστί. Mitto quæ Plutarch. de oraculorũ defectu disputat, quæque D. August. 10. de ciuit. Dei cap. 21. aliiq. certè multi retulerunt de heroibus.

Insideant timida, &c.] Columba pro trepidatione & timi- *Columba*
ditatis symbolo ponere vulgatissimum fuit antiquis. nam & *pro trepidatione.*
nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem significat: deducitur enim à τρεῖν, quod est trepidare. Homerus enim sic:

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι. hoc est,
Hæ pauida gressu similes abiere columbis. Ouid. 1. artis.
Vt fugiunt aquilas timidissima turba columba.

Pierius Hieroglyph. lib. 22. id scitè perspicueque declarat.

busta.] sepulchra. Iuuenal. Satyr. 3.
——*portandum ad busta cadauer.* *Bustum.*

Ouidius Fastorum 5.

Compositiq́ nepos busta piabat aui. Et Virgilius:
——*semiustaq́ seruant Busta.*

Cicero in Pisonem: Quorum ego furori nisi cessissem, in Catilinæ busto, vobis ducibus, mactatus essem. Mortuorum cadauera olim cremabant, & cineres, quæ religiosè asseruabant, busta dicebantur, quasi combusta. Cicero tamen 3. De legib. bustum pro monumento accipit, vt & Suetonius pro sepulchro.

Nos aquila.] Aquilam Romanorum (rerum dominorum) *Aquila,*
insigne fuisse quamplurimi auctores referunt. Neque verò id *insigne*
sine causa factum coniicio. nam vetusti quique aquilã auium *Romanorum.*
principẽ vocitabant: vt Horatius proinde dixerit ei Iouem permisisse regnum in aues vagas. Obseruabant enim eius auis *Aquila*
præstantiam virium, eam politam, concinnam, intrepidam, *præstantia.*
strenuam, liberalem: quæ adiuncta perpetuò fortem debent
Principem comitari. Sed & aquilino naso homines regios ap- *Aquilino*
pellarunt, testibus Platone & Plutarcho: ita vt Persæ ad re- *naso homines.*
gnum nemini aditum liberum concederent, nisi qui ea nota insignis esset, atque Cyrus, ille, quem aquilino naso fuisse memorabant. Pyrrhus etiam Epirotarum Imperator, Aquilæ co- *Pyrrhus,*
gnomen sibi datum à suis lubens admisit. Cùm enim milites *Aquila*
eum Aquilam appellassent: τί γὰρ, inquit, οὐ μέλλω τοῖς ὑμετέροις *dictus.*
ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος; Quid verò non debeo vestris armis tanquam alis pernicibus in altum tolli? Imò verò apud Thebanos Aquilę vt sacrę aues colebantur, vt apud Ægy- *Aquila*
ptios Crocodili, Ibes, Cynocephali. Imò non ausim equidem *sacra auibus.*
transilire, Aquilam olim rerum successum prosperarum portendisse.

tendisse. sic enim Iupiter omen optimum cepit, cùm sibi aduersus Titanas proficiscenti apparuit Aquila. Prætermitto lubens quæ prolixa sunt in Xenophontis commentariis. Certè Aquilam alij referunt Gordij, pauperis alioqui viri, in curru per totum diem sessitasse: vnde regnum Phrygiæ filio Midæ præmonstratum volunt. Cum Hiero admodum adolescens esset, & mediocrium homo fortunarum, primo bello quod vnquam iniisset, Aquila sedit eius clypeo, quod præsagium regni fuisse creditur. Tarquinio Romam migranti Aquila pileum è capite abstulit: vnde Tanaquil vxor vaticiniorum perita regnum illi portendi coniecit. C. Marius puer Aquilæ nidum cum septẽ pullis in agro reperit: cuius ominis ratio fuit septem Consulatibus ostensa. Celebratur & Octauij Cæsaris Principatus primùm Aquilæ ostento notatus. Cùm enim aliquando in via Campana pranderet, Aquila ex improuiso panem ei de manibus eripuit, & leniter deinde reddidit. Nec prætermittendum quod legitur de Alexandro Macedone, quo recens nato, Aquilæ duæ in culmine domus per totum diem sedisse dicuntur: quod omen tum primùm captum fuit duplicis Imperij, nempè Asiatici & Europæi. Sed hæc dum colligo, ferè non sentio mihi ad reliqua pergendum.

Aquilæ omen.

Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

EMBLEMA XXXIIII.

ET toleranda homini tristis fortuna ferendo est,
Et nimium felix sæpè timenda fuit.
Sustine (Epictetus dicebat) & abstine. oportet
Multa pati, illicitis absq; tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro: sic se continet à grauidis.

DVOBVS his verbis, ἀνέχου & ἀπέχου, Philosopho Epicteto familiaribus, tota bene viuendi ratio comprehendi potest. Primò siquidem ad patientiam adhortabatur, qua quisque disceret tum aduersos fortunæ casus, tum etiam laborem æquo animo perferendum: altero, esse ab omni luxu, potissimumque

Philosophia Epicteti duobus comprehensa verbis.

mumque venereo præcipiebat abstinendum. Quæ duo præcepta duobus hisce verbis comprehensa, sic Horatius illustrauit:

Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitq; puer, sudauit & alsit,
Abstinuit Venere & Baccho.

Patientia. In tolerantia constans hominis animus agnoscitur, quãdo scilicet malis non cedit, sed contrá audentior exsurgit. Vnica siquidem constantia hominem ab hominum cõmuni fecé differentem maximè, & longè nobiliorem facit: quandoquidem, vt doctè cecinit Prudentius, omnibus aliis virtutibus & societatem & auxilium suum fortis patientia misceat; virtusq. omnis vidua sit, quam non patientia firmet. At quantum conducat abstinentia quàntasque habeat vires, pleni sunt auctorum libri, plena antiquorum monumenta. tam enim latè patet, vt per omnia omnium virtutum domicilia ferè locum sibi suo iure vendicet. Hinc apud Lactantium triplex statuitur virtutis gradus: primus est à malis operibus abstinere: alter, à verbis malis: tertius, à rerum malarũ cogitatione. Sed vt paucis, quemadmodum Patientia & Abstinentia duæ virtutes sunt præ ceteris vtiles, sic iis opposita duo vitia, Intolerantia nempè & Incontinentia, multò omnium grauissimæ & exitiosæ maximè dicebantur Epicteto (teste Gellio lib. 17. cap. 19.) nempè cùm aut iniurias, quæ sunt ferendæ, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibusque nos tenere debemus, nõ tenemus. Itaque, inquit, si quis hæc duo verba cordi habeat, eaque sibi imperando atque obseruando curet, is erit plerunq. impeccabilis, vitamque viuet tranquillissimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Hactenus Gellius. Alciatus, vti hoc ob oculos ponatur, συμβολικὸν adiecit, nempè taurum roboris excelsi patientissimum & abstinentissimũ animal. Ægyptij enim sacerdotes cùm fortem & temperantem significare vellent, taurum valetudinis integræ pingebant, ait Orus. Onerũ enim & laborum omnium patientissimus est, ærumnas nullas detrectat, instatque operi herili quantumlibet: sed & abstinens est, quippè qui post vaccę conceptum, cum illa non coëat, vt idem Orus lib. 2. literarum Hieroglyph. & Plin. lib. 8 cap. 45. Vide Pierium Valerian. lib. 3. Hieroglyphicôn. De aduersis æquo perferendis animo, quædã Lactantius 6. cap. 18. & Plutarchus Consolatione ad Apollonium. de abstinentia verò exempla longè multa sunt apud Val. Max. lib. 4 cap. 3.

(Margin: Abstinentia. — Tauri symboli.)

Et toleranda homini, &c.] Huic respondet verbum ἀνέχου

Adhor-

Adhortatio est ad patientiam: cui simile Virgil. illud;

Quicquid erit, superanda omnis fortuna ferendo est.

Et nimium felix, &c.] Publij mimus est is:

Fortuna cùm blanditur, captatum venit.

tum enim maximè timenda est, cùm valde prospera putatur. ergò idem Publius verè:

Fortuna vitrea est, quæ cùm splendet, frangitur.

Horatianum hoc etiam vulgò tritum: *Sæpius ventis agitatur ingẽs Pinus* quò videtur respexisse ad illa Herodoti, in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι. τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει. ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν.

Epictetus.] Stoicus fuit natus Hierapoli Phrygię, cuius quidem morum & vitæ tanta fuit admiratio, vt lucerna eius fictilis tribus drachmarum milibus penderetur. Circumfertur eius nomine Enchiridion multis paradoxis refertissimũ, quod eius auditori Arriano tribuitur: continet libellus ille quasdã disputationes admodum vtiles & succinctas ad perturbationes animi cohibendas. (Margin: Epictetus.)

illicitis absq; tenere manus.] id est tenere manus abs illicitis. nam absque, hic non est vna dictio, sed duæ, conflatæ ex præpositione abs, & copulatiua, que, ne quis fallatur. Suadet itaque continendas esse manus ab illicitis. notum hoc,

Est virtus, placitis abstinuisse bonis.

cui non male conuenit Ciceronis illud Offic. 1. Bene Pericles, cùm haberet collegam in prætura Sophoclem poëtam, hiq. de communi officio conuenissent, & casu formosus puer præteriret, dixissetque Sophocles: O puerum pulcrum, Pericles: at enim prætorem, Sophocles, decet non solùm manus, sed etiam oculos abstinentes habere.

Sic ducis imperium, &c.] Ægyptij cùm indicarẽt hominem modestum, & qui facilè posset à malè factis auerti, taurum genu dextro ligatum pingebant. Si enim dextro genu constringatur, mansuetum se præbet, & vincula consequentem. Pierius eodem lib. 3. (Margin: Tauri symbolo quid significetur.)

poplite.] poples, genu est curuatura, pars genu opposita. Lucanus: —— *nisi poplite lapso*

Vltima curuati procederet vngula tauri.

In adu-

In adulari nescientem.

EMBLEMA XXXV.

SCIRE *cupis dominos toties cur Thessalis ora*
Mutet, & vt varios quærat habere duces?
Nescit adulari, cuiquámve obtrudere palpum:
Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingenuus sonipes, dorso excutit omnem,
Qui moderari ipsum nesciat Hippocomon.
Nec sæuire tamen domino fas: vltio sola est,
Dura ferum vt iubeat ferre lupata magis.

Locus è Demosthenis interprete. Ex Vlpiano Demosthenis interprete, historiam primi huius distichi petitam suspicor. Verba eius nō piget adscribere: ἀλεύας ἀπόγονος ἦν τοῦ ἡρακλέους θετταλὸς, ἐτυράννησε θετταλῶν.

εἶτα καὶ οἱ τούτου παῖδες. μὴ φέροντες οὖν τὴν τυραννίδα οἱ θετταλοὶ, καὶ ἀποροῦντες τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν φίλιππον. εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐξέβαλε τοὺς ἀλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος. καὶ ὑπὲρ τούτου χάριν αὐτῷ ὁμολογοῦντες οἱ θετταλοὶ, δεδώκασιν αὐτῷ νέμεσθαι παγασὰς καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῆς ἀγορᾶς. ἄπιστοι θετταλοὶ ἐνομίσθησαν, ἢ διὰ τὸ τὸν ἰάσονα θετταλὸν ὄντα, ἄπιστον ὀφθῆναι περὶ τὴν μήδειαν· ἢ ὅτι ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ ἀθηναίων πρὸς λακεδαιμονίους μετετάξαντο, ὥς φησιν ὁ θουκυδίδης. id est, Aleuas quidā ex Herculis familia Thessalus, tyrannide in Thessalia potitus est: deinde huius etiam liberi. Quam cùm Thessali nec ferre possent, & quò se verterent, non haberent, Philippi opem petierunt. Is cùm venisset, Aleuadas tyrannos expulit. Cuius beneficij nomine gratum suum animum declaraturi, vsum fructum Pagasarum, portoriorum item ac mercatuum vectigalia illi cōcesserunt. Perfidi autem existimati sunt, vel propter Thessalum Iasonem, quem Medeæ fregisse fidem constat; vel quia bello Peloponnesiaco, cùm vtraque acies iam staret in procinctu, ab Atheniensibus ad Lacedæmonios defecerunt, vt ait Thucydides. Hactenus Vlpian. Innascitur autem plerunque popularis rebellio, vel ob iniquam magistratus administrationem, vel intolerabilem Principū tyrannidem. Accidit enim plerunque principi rerum gerendarū imperito, quod equisoni, qui dum equum alioqui violentum moderari nesciat, nec cùm sit opus aut freno, vt sistat, aut calcaribus, vt incitet ad cursum, aut modum teneat, excutitur facillimè, seque ex eius manu equus eximit. Eodem modo Princeps importunus, & in suos plus æquo sæuiens, vel etiam omninò regni administrandi prorsus ignarus, vulgi animos in se commouet. Eam ob causam dicebat Aristippus bene cessurum Regi & Principi, si equitandi artem primùm teneret: etenim si alias disciplinas disceret, id quidem hominum opera & vigiliis effici, qui tamen sæpenumerò verum dicere ne quidem audent, vt quod sciunt odiosum esse principibus, qui cùm deliquerint, argui nolunt: at equitandi peritiam Princeps non modò ex hominibus, sed ex equo didicerit, qui adulari nesciat, vt homo, nec certè blandiri, vt parasitus aut scurra. Si enim vel ipse Princeps equum, vt decet, non rexerit, erratum statim equus vindicabit, suumque sessorem quicunque sit, deiiciet. Seriò itaque prius ars hæc addiscenda principi, aut sese indignū reputet, qui in tanto dignitatis gradu sedeat. Quod præceptum alicubi à Plutarcho literis consignatum

Equitandi peritia qua ratione in principibus esse debet.

cum memini ad hunc fermè sensum: Qui equos domant, iis primum adblandiuntur, ac mollissimè tractant, vt assuescant freno: sic popularis multitudo lenitate retinenda & excipienda ei qui diu in pace regere cupiat. Huc respicit grauiter dictum à Scipione Africano maiore, quo, regi Antiocho pacem cum Romanis inire cupienti exprobrauit, non esse tempus, quandoquidem rex ipse perpessus esset lupatum & hippocomonem. Quò etiam Stobæi ea pertinent, quæ retulit ex Epicteto, serm. 44. Quemadmodum, ait, bonus equorum domitor non bonos tantùm pullos alit, feroces autem famelicos valere iubet; sed ambos ex æquo nutrit, magis verò castigat alterum, & cogit similem fieri meliori: sic vir prouidus, & ciuilis facultatis peritus, bonos ciues beneficiis demereri, malos autem non continuò perdere conatur: sed de alimento quidem minus ei prospiciet; instituet verò, & vrgebit eum vehementiùs qui rationi & legi obstiterit. Plutarch. initio De institutione liberali: Qui equi à primis bene domiti annis, suis non obsequuntur sessoribus? Qui autem indomiti perstant, nónne ceruice durissimi, & animis feroces euaserunt? Idem De discrimine adulatoris & amici, ex Carneade ait, Diuitum & regum filios nihil rectè neque bene discere, præterquàm equitare: quod his assentetur præceptor in exercitatione literarum, semper ea probans quæ puer admiserit, cedens ac submittens sese plus quàm par est. Certissimum enim est, sæpè ab equo sessorem deiici, qui equitandi fuerit ignarus. Hæc ferè Plutarch. Græca studiosis penè omnibus ad manum esse scio: itaque hic consisto. Nec verò hic transilire possum, equum rectè cum populo, non quouis sed ferocienti, & qui nisi difficulter freno pareat, sessorem cum principe comparari. Didici enim frenato equo hieroglyphicè hominem designari ferocem quidem & animo inuicto, sed qui tamen obsequatur rationi. Est enim equus, animal ferox & superbum, sed quod hominis leges subeat, & quas non egrediatur, vbi paulùm assueuerit; vt quod ait Horatius,

Scipionis cordata vox.

Carneadis apophthegma.

Non equitem dorso, non frenum pellat ab ore.

Sic Virgilius in Georgic.

Sed tamen iidem olim curru succedere sueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre.

Idipsum & obseruatur in Carthaginis historia: cùm enim vrbis fundamenta iacerentur, caput acris equi repertũ, & hinc gentem fore bello egregiam præmonstratum est: cuius ostenti ea significatio fuit, facilem victu per secula gentem. Addã & hoc, apud

apud Onirocritas & somniorum cõlectores, caput equi, asini, canis, si in somnis apparuerit, seruitutem significari. De quibus iam satis. Nunc ad historiam redeo, quam me non statim esse nactum fateor, sed penè aliud agentem tandem reperisse: Cùm enim iam horum commentariorum, non quidem perpoliendorum, sed scribendorũ me satietas aliqua tandem caperet, quippe qui ad studia grauiora festinarem, mihique permulta nondum satisfacerent, quòd omninò, sicuti mihi proposueram initio, consilium auctoris detexisse non viderer, maximeque trium vel quatuor Emblematon, & huius ipsius in primis, opportune de iis verba facienti mihi, & studia humanitatis recolenti (tres ante annos, ni fallor, vnà cum viro doctissimo ROBERTO WEDIO, Tornodorensi, Glareani Loriti quondam auditore, qui per septennium hac in Academia Parisiensi diligenter & eruditè docuit) mihi venit in mentẽ, quod aliud agens ab homine amico acceperam, huius Emblematis originem videri haustam ex Diod. Siculi lib. 16. ad annũ Philippi 4. Sic enim penè Diodorus: Alexandrũ Phereum tyrannum interfecerunt Thebe vxor eiusq. fratres Lycophron & Tisiphon: qua ex re sibi gratiam popularem pepererunt. Hi tamen in apertam tyrannidem prolapsi, sæuitiam tantam exercuerunt, vt Principes Aleuadæ in Thessalia nobilissimi in eos coniurarint. Quód verò id per se non possent, Philippũ Macedonium in sui auxilium aduocarunt: qui profectus in Thessaliam, tyrannis deuictis libertatem huic populo restituit.

Locus è Diodoro Siculo.

Thessalis ora.] Regio Thessalica, id est, ipsa Thessalia.

obtrudere palpum.] Prouerb. Plautinũ, pro eo quod est, arte doloque fallere, siue adulari. Hinc Palpones dicuntur adulatores. Translatio ab equisonibus, qui refractariis equis vel manuum plausu, vel linguæ palpo blandiri solent. Lege Chiliad.

Obtrudere palpũ.

Regia quem [illegible] Principis.] Occurrit exemplum Constantini Manassis, de Imperatore Michaële ab assentatoribus miserè perdito: In fabulis est (inquit ille) venatorem illum Actæonem à rabidis canibus pro fera dilaniatum: sic certè cùm Michaëlem stipassent assentatores quidam improbi, effeminati, omninoque male feriati, in quod exitium miserum, in quam malorum lernam eum non coniecerunt! Curtius lib. 8. non deerat talia cõcupiscenti perniciosa adulatio, perpetuum malum Regum, quorum opes sæpius assentatio, quàm hostis euertit. Paterculus 2. historiæ Rom. De nepote Augusti Caio: Nec defuit cõuersatio hominum vitia eius assentatione alentium,

Principes ab assentatoribus perditi.

tium, etenim ſemper magnæ fortunæ comes adeſt adulatio.

Sonipes. *ſonipes.*] equus velox & ſuperbus, à ſonitu pedum ſic dictus.

Hippocomon. *Hippocomon.*] ab equis ornandis ſeu componendis, vt etiam Hippocomius ab equis inſtruendis fucato colore, robur inani ſagina mentientibus, ait Quintilian. & Alciat. noſter Comment. in tres poſteriores libr. Codic.

Clemētia principis. *Nec ſæuire tamen domino fas.*] Clementia principem maximè decet, nihilque debet eſſe ab eo tam alienum, quàm nimia cenſuræ ſeueritas. quòd ſi cogant iura & leges in facinoroſum aliquando ſæuire, id efficere debent, non quidem perſonæ, ſed vitij odio.

lupata. *lupata.*] frena aſperrima, quibus equus ferocior coërcetur, à lupinis dentibus ita nominata, qui dentes inæquales ſunt. Ouid. I. Amorum:

Aſper equus duris contunditur ora lupatis.

Claudian. 2. de raptu Proſerpinæ:

Terruit orbis equos preſſis parere lupatis.

& Panegyrico de Probini & Olybrij conſulatu:

—— iuga ferrea nectit
Cornipedes, rigidusq́ue docet ſeruire lupatis.

Obdu-

Obdurandum aduerſus vrgentia.

EMBLEMA XXXVI.

NITITVR in pondus palma, & conſurgit in arcum;
Quò magis & premitur, hoc mage tollit onus:
Fert & odoratas, bellaria dulcia, glandes,
Queis menſas inter primus habetur honos.
I puer, & reptans ramis has collige: mentis „
Qui conſtantis erit, præmia digna feret. „

OCCASIONE palmæ arboris, quæ pondere preſſa non flectitur, ſed attollitur, & cuius ſuauiſſimi fructus, nempè dactyli, cum voluptate ſecundis menſis apponuntur: ad laborum & difficultatum perpeſſionem fit adhortatio, ex qua nempè ſimus vtilitatem aliquam non minimam capturi. Locus

M ſeſe

Phornuti locus. ſeſe mihi offert Phornuti Græci ſcriptoris, qui ait, Muſas ex veterum ſententia coronari palma, ob nominis ſimilitudinem, eò quòd Phœnices primi credantur literas inueniſſe. Probabilior autem ratio eſt, quæ ab eo ſumitur, quòd planta hæc tenella ſit, quòd benefica, quòd perpetuò virens. Arbor hæc difficulter ſcanditur, fructuſque refert ſuaues admodum, vt non ab re Muſæ coronis vtantur è palma confectis. Græca ſi quis malit, apponam: στεφανοῦνται δὲ φοίνικι, ὡς μὲν τινὲς νομίζουσι, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀπὸ τῶν φοινίκων δοκεῖν εὑρήματα εἶναι τὰ γράμματα· ὡς δὲ εὐλογώτερόν ἐστι, διὰ τὸ τρυφερὸν καὶ εὐεργὲς καὶ ἀείζωον καὶ δυσανάβατον καὶ γλυκύκαρπον τοῦ φυτοῦ. Nullus eſt certè, qui eruditionis aut famæ laudem maximam aſſequi poſſit, niſi primùm graues & moleſtos labores pertulerit. Id velim *Studioſi deterrentur laborum difficultatibus.* ſymbolum bene natis adoleſcentibus proponi, qui aliquando ſtudiorum liberalium difficultate non minimùm deterrentur. Si enim fructum maximum literarum, cogitatione intimoque ſenſu deguſtarent, hac vna grata boni ſpe, moleſtias quantumuis acerbas deuorarent. Sanè rebus in agēdis propoſita ſemper debet eſſe conſtantia, quæ ſit ærumnæ cuiuſuis firmiſſimum condimentum. Ad id explicandum palmam proponit; cui ſi pondera magna imponas, ac tam grauiter vrgeas & oneres, vt *Palmæ natura.* oneris magnitudo ſuſtineri nequeat, non deorſum illa cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur. Idcircò in certaminibus fuiſſe victoriæ ſignum quamplurimi prodidere. hinc vulgatum adagium, Palmam ferre. Vide Gellium lib. 3. cap. 6. ex Plutarch. 8. Sympoſiac. & Plin. 16. cap. 42. Conſtantiæ exempla Val. Maxim. habet lib. 3. c. 8.

odoratas glandes.] odoriferos dactylos.

Bellaria. *bellaria dulcia.*] πέμματα vel τραγήματα: ſuntque omnia ea quæ ſecundis menſis apponi ſolent. Gellius lib. 13. cap. 11. Locus eſt elegans apud Ioann. Saliſberienſem (auctorem quidem non ineptum, & quem non ægrè inter optimos fortaſſe haberemus, ſi meliore ſæculo floruiſſet) in Polycratico lib. 8. cap. 7. Significant bellaria, ait, omne genus menſæ ſecundæ, quoniam ibi ſolent apponi quæ pulchriora ſunt & delicatiora. Vtitur autem hoc nomine M. Varro: Bellaria, inquit, ea maximè mellita ſunt; quæ mellita non ſunt. Quod fortè eò referri poteſt, quòd vtenti gratiora ſunt ea quæ neceſſitas appetit, quàm quæ irritatio gulæ inuenit. hæc ille. Addam & locum Arnobij aduerſ. gentes lib. 7. nam & his verbis bellaria ſignificat. Pulmentorum varietatibus, ait, afficiuntur Dij cælites, vt fieri

fieri mos eſt poſt cœnarum ditium & locupletum ſaginas: fruſtilla hæc paruula pro ſuauibus mateolis ſumunt, non quibus famem ſedent, ſed vt palatis admoneant otium, ſeq. ipſos plenæ appetitu voracitatis inſtigent. Sed vereor ne quis hæc præter rem congeſta dicat.

menſas inter.] ἀναστροφὴ, pro, inter menſas.

reptans.] nitens & conſcendens, μεταφορά.

mentis qui conſtantis erit, &c.] γνώμη, quæ complectitur totius Emblematis ſententiam. Eam illuſtremus licet exemplo nobili, vt Emblema per ſe quidem lepidum, acceſſione quadam fiat illuſtrius. Admirabilis Q. Fabij Maximi conſtantia omni laudatione ſuperior venit in mentem. Is cùm pecuniam pro captiuis Annibali numeraſſet, fraudatus ea publicè, tacuit: vt enim parentibus, ſic neque patriæ communi parenti putabat eſſe aliqua occaſione ſuccenſendum. Cùm ſibi dictatori magiſtrum equitum Minutium iure imperij ſenatus æquauit, quanquam queri poſſet, ſiluit tamen. Multis iniuriis, contumeliis, probris laceſſitus, in eodem animi habitu permanſit. In bello gerendo prouidus, rumores qui de ſe temerè à ſuis ſpargebantur, quòd cum Annibale iuueniliter exſultante non conſereret manus, aut contempſit aut eluſit, adeò vt ſe inuictum aduerſus iram, ſpem metumque præſtiterit. Dignus ergo non vna palma Fabius; qui niſi ſe imprimis ſuoſque fortitudine inuictoque robore animi viciſſet, Annibalem potentiſſimum hoſtem vix etiam pugnando retudiſſet.

Omnia mea mecum porto.

EMBLEMA XXXVII.

HVNNVS *inops, Scythicíq; miserrimus accola Ponti,*
Vstus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cereris non nouit opes, nec dona Lyæi,
Et pretiosa tamen stragula semper habet.
Nam murinæ illum perstringunt vndique pelles:
Lumina sola patent, cætera opertus agit.
Sic furem haud metuit, sic ventos temnit & imbres;
Tutus apudq; viros, tutus apudq; Deos.

EMBLEMA hoc à Iustino historico petitum esse, facilè quiuis intelliget, qui Scytharum descriptionem, quam retulit ille lib.2.euoluerit: Sic enim: Scythis inter se fines nulli: neque

neq. enim agrũ colũt, nec domus illis vlla, aut tectũ, aut sedes est, armenta & pecora semper pascentibus, & per incultas solitudines errare solitis. Vxores liberosque secum in plaustris vehunt: quibus, coriis imbrium hyemisque causa tectis, pro domibus vtuntur. Iustitia gentis ingeniis culta, nõ legibus. Nullum scelus apud eos furto grauius: quippè sine tecto munimentoque pecora & armenta habentibus, quid saluum esset, si furari liceret? Aurum & argentum perinde aspernantur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle vescuntur. Lanæ iis vsus ac vestium ignotus: & quanquam continuis frigoribus vrantur, pellibus tamen ferinis aut murinis vestiuntur. Hæc continentia illis morum quoq. iustitiam dedit, nihil alienum concupiscentibus. Quippè diuitiarum cupido ibi est, vbi & vsus. Atque vtinam reliquis mortalibus similis moderatio & abstinentia alieni foret. Profectò non bellorum tantum per omnia sæcula terris omnibus continuaretur: neque plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis fatorum conditio raperet. Prorsus vt admirabile videatur hoc, illis naturã dare, quod Græci longa sapientum doctrina, præceptisque Philosophorum consequi nequeunt, cultosque mores incultæ barbariæ collatione superari: tantò plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quantò in iis cognitio virtutis. Et hæc quidem Iustinus. Quem locum integrum, quia pulcherrimus est, ascribere malui, quàm truncatũ. Hinc enim Alciatus, vt opinor, materiam traxit Emblematis, vti iam dixi: cuius epigraphe, *Omnia mea mecum porto*, ex apophthegmate Biantis, sententiam complectitur, & quasi animam ingeniosæ picturæ quam subiecit oculis. Ea verò significatur, animum hominis pendere non debere ex his quæ caduca sunt & fortuita, vtpotè quæ sollicitudines & cruciatus innumerabiles pariant; sed ea tantùm debere esse satis, quæ benigna natura sit elargita, vel quæ ab ingenio proficiscuntur. Vel intelligit paupertatem vbicunq. terrarum (etiamsi ab omnibus penè miserrima censeatur) esse tutam & securam. Quam ad rem describit Hunni Scythici hominis cæterorum iudicio pauperrimi conditionem, vt ex eo concludat, tutiores esse opes & facultates quæ nobis insunt, quàm quæ petuntur aliundè. Genus hoc hominum sic describi ab historicis recentioribus animaduerto, ne vel minimùm studiosi hæreant. Pannones initio eam terram tenuerunt, Pæones olim dicti: inde Hunni habuere, gens Scythica. Mox Gotthi ex insulis Oceani Germanici profecti, post Gotthos Longobardi, nouissimè

Locus è Iustino Historico.

Biantis apophthegma.

Animus ab externis minimè pendens.

Paupertas vbiq. tuta.

Descriptio Hunnorũ.

simè Hungari ex alia Hungaria Scythica egressi, quæ non longè à Tanais ortu extat, & Imbra hodie dicitur: misera adhuc regio, vtpotè quæ sit sub cælo frigidissimo, Duci Moscouiæ tributaria: non tamen aurum, argentúmue, quibus omninò carent, sed pretiosas animalium pelles sabellorum scismorúmque pendunt homines. Non arant, nõ serunt, neque panes conficiunt: ferarum carnibus & piscibus vescuntur: aquam potant, sub tuguriis ex virgultis contextis inter densas syluas humiles habitant: vnde fit, vt homines syluestribus feris commorantes, vestimentis se non laneis neque lineis induant, sed pellibus nuper aut lupo, aut ceruo vrsóve detractis. Nullius ipsis aut auri, aut argenti vsus: lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigores ferinis pellibus murinisque corpora communibant. Facilè huc possem aggerere nobilem eiusdem gentis descriptionem ex 31. Ammiani Marcellini, ab initio ferè: sed studiosos admonuisse sat est.

accola.] incola, qui aduentitius terram colat.

Vrere. *Vstus perpetuo gelu.*] Vrere etiã frigoris est. Virg. 1. Georg.

——Borea penetrabile frigus adurit.

& Lucanus:

Vrebant montana niues.——

Sic Ouidius 3. Tristium, eleg. 2.

Plurima me pelago terraq; pericula passum

Vstus ab assiduo frigore pontus habet.

eodem lib. eleg. 4. *——astricto terra perusta gelu.*

sed & Fastor. 1:

Vos date perpetuos teneris sementibus auctus,

Ne noua per gelidas terra sit vsta niues:

quanquam tamen verbum istud, Vrere, pro molestiam exhibere, accipi metaphoricôs, & quidem non rarò, palam est. Cornel. Tacitus lib. 13. Ambusti multorum artus vi frigoris. & Festus Pompeius lib. 14. ait, primum nomen inde accepisse frigus, quòd fructus nempè ac virgulta perurat.

Qui Cereris non nouit opes.] qui vsum panis atque vini non habet. Sic Marcellinus: In sua vita visu sunt asperi, vt neque igni, neque saporatis indigeant cibis, sed radicibus herbarum agrestium, & semicruda cuiusuis pecoris carne vescantur.

Bacchus Lyæus. *Lyæi.*] Bacchi, id est, vini, ἀπὸ τῦ λύειν sic dicti, quòd hominum membra & animos dissoluat, vti norunt omnes.

Stragula. *stragula.*] vestimenta, pallia. pro lectorum opertoriis aliàs.

murinæ pelles.] è murium pellibus. Ammian. Marcell. sic: Indumentis

dumentis operiuntur linteis, vel ex pellibus syluestrium murium consarcinatis. Nec alia illis domestica vestis est, alia forensis: sed semel obsoleti coloris tunica collo inserta non antè deponitur aut mutatur, quàm diuturna carie in pannulos defluxit defrustata. Hæc ille. Seneca in epistolis meminit pellicularum vulpium & murium, quæ ad arcendum frigus comparatæ essent. Has Armelinos atque Zibellinos quidam pu[illegible]nt, sed nondum scio an rectè.

Sic furem haud metuit, &c.] Sic sanè nemo potest non beatissimus esse, qui est totus aptus ex sese, quique in se vno ponit omnia: cui autem spes omnis & ratio & cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil potest esse certi, nihilque quod exploratum habeat, permansurum sibi, ne vnum quidem diem, ait M. Tullius. Huc pertinet quæ Seneca disputat epist. 14. quo loci comparat fortunæ & doctrinæ bona. Circumspiciendum nobis est quomodo à vulgo tuti esse possimus. Primùm nihil inde concupiscamus: rixa est inter competitores. Deinde nihil habeamus quod cum magno emolumento insidiantis eripi possit; quàm minimum sit in tuo corpore spoliorum. [illegible]no ad humanum sanguinem propter ipsum venit, aut admodum pauci: plures computant quàm oderint. Nudum latro transmittit: etiam in obsessa via pauperi pax est. Ad philosophiam ergo confugiendum: Hæ literæ non dico apud bonos, sed apud mediocriter malos, insularum loco sunt, &c.

Concordiæ symbolum.

EMBLEMA XXXVIII.

CORNICVM *mira inter se concordia vita est,*
Mutua statq́ illis intemerata fides.
Hinc volucres hæc sceptra gerunt, quòd scilicet omnes
Consensu populi stantq́ caduntq́ duces:
Quem si de medio tollas, discordia præceps
Aduolat; & secum regia fata trahit.

Plebis concordia principi necessaria.

PRINCIPIBVS & Regibus hæc vna & prima esse cura debet, vt populi concordiam tueantur, omnesq. motuum & seditionum caussas præcidant, si suum statum tranquillum & securum esse velint. Quam concordiam & consensum regiæ potestatis conseruatricem hîc proponit συμβολικῶς, adhibita cornicum

cornicum quæ sceptrum sustinent imagine. Maxima itaque debet esse Regum prudentia & moderatio in eorum quibus præsunt, amore fouendo, & modis omnibus persequendo, si modò sibi bene velint esse consultum. Meminisse siquidē debent imperium suum pendere à populari consensu. Quod ne sit molestum exemplis hinc inde conquisitis confirmare, tantummodò repetam quæ auctor ipsemet in l. 15. Comment. De verbor. signific. attulit. Principio rerum omnium, inquit, non diuina iussione, sed ex populi consensu reges assumpti sunt: quod & post Romani imperij occasum seruatū fuit, cùm Carolus Magnus à populo Romano Augustus electus est, & à Pontifice Leone sacro oleo inunctus: quod ius populi hodie Gregoriana lege in septem Germaniæ Primates translatū est. Sic & Franci Chilperico eiecto, quòd regno nō esset idoneus, Pipinum πανελλικῷ consilio substituerūt. Et cùm Pipini proles à maioribus degenerasset, rursus Odonē, mox eius fratrem Robertum, & deinde Roberti nepotem Hugonem ad summum fastigium euexerūt. Is Hugo est, qui vulgò Capetus dicebatur, vnde oriundi sunt qui etiam Francorum rebus moderantur. Et quod de maximis hisce Regibus, nimirùm Romano & Franco, dictum est, idem & in inferioribus obseruatum fuisse qui historicos legerit deprehendet, vt meritò censeam diuina lege eum iustum Principem esse, qui ex populi cōsensu regnet; quod & Aristoteles tradit: qui verò inuitis dominetur, eum tyrannum esse. Vnde cùm magna regna non ex subditorum consensu, sed per violentiam primò constituta sint, meritò D. August. De ciuit. Dei 4. magna latrocinia esse dixit, adducto etiam piratæ cuiusdam exemplo, qui comprehensus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua causa mare haberet infestum: Quid tibi, inquit, vt orbem terrarum habeas infestum? sed quia id ego exiguo nauigio facio, latro vocor: tu quia magna classe, Imperator. Hactenus Alciatus. Quoties autem veterum monumenta percurrimus, facilè obseruamus quàm fluxa, & momētanea sit Principum potentia, quanquā sublimis & altis nixa radicibus putetur. Hi enim nisi precario, & quasi populari suffragio imperant, nēpe quorum nisi moderatum sit imperium, quam citissimè corruit. Ælianus refert Thrysum insignem tyrannum suos adeo torsisse, vt legem tulerit, qua nemo neque priuatim neq. publicè inuicem colloqui aut miscere sermones auderet. Quod cùm subditis molestissimum & odiosissimum esset, qui nutu oculorum,

Locus ex Alciato.

Historia Thrysi tyranni ex Æliano.

 rum,

Concordiæ ſymbolum.

EMBLEMA XXXVIII.

Cornicum mira inter ſe concordia vita eſt,
Mutua ſtatq́ illis intemerata fides.
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtantq́ caduntq́ duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat; & ſecum regia fata trahit.

Plebis concordia principi neceſſaria.

PRINCIPIBVS & Regibus hæc vna & prima eſſe cura debet, vt populi concordiam tutentur, omnesq. motuum & ſeditionum cauſſas præcidant, ſi ſuum ſtatum tranquillum & ſecurum eſſe velint. Quam concordiam & conſenſum regiæ poteſtatis conſeruatricem hîc proponit συμβολικῶς, adhibita

cornicum quæ ſceptrum ſuſtinent imagine. Maxima itaque debet eſſe Regum prudentia & moderatio in eorum quibus præſunt, amore fouendo, & modis omnibus perſequendo, ſi modò ſibi bene velint eſſe conſultum. Meminiſſe ſiquidē debent imperium ſuum pendere à populari conſenſu. Quod ne ſit moleſtum exemplis hinc inde conquiſitis confirmare, tantummodò repetam quæ auctor ipſemet in l. 15. Comment. De verbor. ſignific. attulit. Principio rerum omnium, inquit, non diuina iuſſione, ſed ex populi conſenſu reges aſſumpti ſunt: quod & poſt Romani imperij occaſum ſeruatū fuit, cùm Carolus Magnus à populo Romano Auguſtus electus eſt, & à Pontifice Leone ſacro oleo inunctus: quod ius populi hodie Gregoriana lege in ſeptem Germaniæ Primates tranſlatū eſt. Sic & Franci Chilperico eiecto, quòd regno nō eſſet idoneus, Pipinum παντελῶς conſilio ſubſtituerūt. Et cùm Pipini proles à maioribus degeneraſſet, rurſus Odonē, mox eius fratrem Robertum, & deinde Roberti nepotem Hugonem ad ſummum faſtigium euexerūt. Is Hugo eſt, qui vulgò Capetus dicebatur, vnde oriundi ſunt qui etiam Francorum rebus moderantur. Et quod de maximis hiſce Regibus, nimirùm Romano & Franco, dictum eſt, idem & in inferioribus obſeruatum fuiſſe qui hiſtoricos legerit deprehendet, vt meritò cenſeam diuina lege eum iuſtum Principem eſſe, qui ex populi cōſenſu regnet; quod & Ariſtoteles tradit: qui verò inuitis dominetur, eum tyrannum eſſe. Vnde cùm magna regna non ex ſubditorum conſenſu, ſed per violentiam primò conſtituta ſint, meritò D. Auguſt. De ciuit. Dei 4. magna latrocinia eſſe dixit, adducto etiam piratæ cuiuſdam exemplo, qui comprehenſus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua cauſa mare haberet infeſtum: Quid tibi, inquit, vt orbem terrarum habeas infeſtum? ſed quia id ego exiguo nauigio facio, latro vocor: tu quia magna claſſe, Imperator. Hactenus Alciatus. Quoties autem veterum monumenta percurrimus, facilè obſeruamus quàm fluxa, & momētanea ſit Principum potentia, quanquā ſublimis & altis nixa radicibus putetur. Hi enim niſi precario, & quaſi populari ſuffragio imperant, nēpe quorum niſi moderatum ſit imperium, quam citiſſimè corruit. Ælianus refert Thryſum inſignem tyrannum ſuos adeo torſiſſe, vt legem tulerit, qua nemo neque priuatim neq. publicè inuicem colloqui aut miſcere ſermones auderet. Quod cùm ſubditis moleſtiſſimum & odioſiſſimum eſſet, qui nutu oculo-

Locus ex Alciato.

Hiſtoria Thryſi tyranni ex Æliano.

rum, manuumq́ue gestu animi sensa cogebantur exprimere, id etiam voluit esse prohibitũ, vt molestiæ dolorem adiiceret intolerabilem: quispiam eorum locũ publicum petiit, qui multis lachrymis effusis, alios etiam ad fletum prouocauit. Id cùm rescisset tyrannus, in forum statim venit, quò etiam id si posset, populo eriperet, flendi nempe libertatem; ciues commoti arma regiis satellitibus extorserunt, & suum tyrannum de medio sustulerunt. *Amasidis fatum.* Eandem fortunę mutationem sensit Amasis Ægyptiorum Rex. Cùm enim plerosque ex suis extremo supplicio affecisset, alios fortunis spoliasset, & in omnes insolentior atq; superbior veniret, imperium eius aliquantò toleratum est, donec Actisanes Æthiopũ Rex in eum irrupisset: tum enim odia occulta erupere: cumq́ue multi ab eo desciuissent, regno tandem pulsus est, teste Diodoro lib. 1. *Cornix quid.* Cæterùm Cornices haberi pro concordię symbolo tradunt Orus & Pierius lib. 20. Hieroglyph. Iuuenalis Satyra prima:

Vt colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quaq; salutato crepitat concordia nido.

quem Satyrici locum scio à plerisq. non de cornice (quod pro concordiæ nota hic statuimus) sed de ciconia intelligi. Solent enim ad id Ouidianum istud adducere:

Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.

sed cornicis imago videtur in Faustinæ Augustæ nũmis cũ inscriptione CONCORDIA. Sceptrũ autem virgam regiam Hieroglyphicũ regni esse, ex literis sacris tradit idẽ Pierius lib. 41.

Mutua statq; illis.] Priores editiones habent,

Inq; vicem numquam contaminata fides.

Quam autem sequimur, correxit Barth. Anulus, vt alios quosdam locos, quos postea indicabimus.

quòd scilicet omnes, &c] Huc, ni fallor, videtur pertinere Horatianum illud, Ode 35. lib. 1.

Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet, imperiumq; frangat.

hic columnæ nomine, sceptrum Principis, ipsumque adeò statum regium, populi, omniumque Reipub. ordinum concordia fundatũ significatur: quæ, nisi seruetur concordia, omnia pessum eunt. Proinde Nazarius panegyristes, concordiam, fundamentum ac radicem otij, bonorum ciuium seminarium, quietis publicæ segetem appellat.

Discor-

Discordia praeceps aduolat.] Discordiam Deam coluere pagani homines, quam eandem cum Ate (de qua postea) plerique volunt. Vide Gyrald. Syntag. 1. *Discordia Dea.*

regia fata.] Regis aut Principis mortem.

Concordia.

EMBLEMA XXXIX.

IN *bellum ciuile duces cùm Roma pararet,*
Viribus & caderet Martia terra suis:
Mos fuit in partes turmis coëuntibus easdem,
Coniunctas dextras mutua dona dare.
Fœderis hæc species: id habet Concordia signum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipsa manus.

Origo huius Emblematis.

ME docuit Alciatus ipsemet Annotationibus, quas in Cornelium Tacitum edidit, vndénam materiam sumpserit Emblematis, nempè ex eodem Tacito, lib.2. & 18. quibus ostenditur, dextras concordiæ signa vltrò citroque destinari ab exercitibus solitas. Nec verò aspernor, quod libris Genialium dierum notat Alexander Neapolitanus, nempè Marium, cùm in Romanos maxima clade sæuiret, quos seruare voluit, dextra porrecta aut salute data incolumes fecisse: nisi quod ille, suo more, vel multa confingat, vel auctorem non appellet ex quo aliquid mutuetur. Sed ad rem. Tacitus in lib.2. Annalium, vbi de morte Germanici agit: Iurauere amici, dextram morientis contingentes. hic gestus est datę fidei Germanico, qua pollicebātur familiares, eius se mortem vlturos. Idem paulò antè: Ab rege Parthorum Artabano legati venere, miserat amicitiam ac fœdus, & cupere renouari dextras. Hic fœdus renouatum inter principes Germanicum & Artabanum significatur. Occurrit exemplum Valerij Max. ex lib.6. cap.4. de Caio Popilio, qui legatus ad Antiochum missus, isque cùm prompto animo & amicissimo vultu dextrā Popilio porrexisset, inuicem ei suam porrigere noluit, sed tabellas senatusconsultum continentes tradidit, cui cùm post aliquam breuem moram satisfecisset, Popilius manum eius tanquam socij apprehendit. Cæsar 2. De bello Gallico, tendere manus, petendæ pacis signum fuisse Gallicum memorat, vbi de Bellouacis: item 7. Gergouiorum mulieribus, quæ pectore nudo prominentes, è muro passis manibus Romanos obtestabantur. Signum item fuisse deditionis eodē lib. traditur, vbi de Heduis, qui manus tendere, deditionem significare, & proiectis armis mortem deprecari dicuntur. Ferè transilieram quæ Iustin. de Dario moribundo retulit 11. lib. Is enim rex porrecta manu exspirauit, quam vnicum pignus fidei regiæ dexteram se ferendam Alexandro dare dixit. Sic conqueritur Æneas Virgilian. 1. Æneid.

Lib.2. cap.19.

Dextra symbolum fidei.

—— *cur dextræ iungere dextram*
Non datur? quò pertinet & illud ex vndecimo Æneid.
Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Cicero etiam pro Deiotaro: Per dextram ipsam, quam hospes hospiti porrexisti. Fuit enim & hospitij symbolum apud Syros & Persas. Hinc & Romani Principum bene de Republ. meritorum statuas pedestres & equestres ita effinxerunt, vt dextra porrecta, fidem in Rempubl. ostenderent. Itaque in ipso belli, seu tumultus ciuilis classico, ne amici cum inimicis absq. discrimine premerentur, interpositum est eiusmodi fidei sacramentum. Hoc de symbolo Pierius lib.35.

Viribus & caderet, &c.] Significat bellum ciuile, idque videtur ex Horatij Epod.16. Oda imitatus:

Bellum ciuile.

Suis & ipsa Roma viribus ruit.

Itaque consultor ille apud Antiochum Annibal rebus omnibus maturo iudicio perpensis ait, Romanos nunquam nisi armis suis vinci posse: nec Italiam aliter quàm Italicis viribus subigi.

Martia terra.] Roma, vel quod fuerit studiis asperrima belli, vel propter Romulum Martis filium, vt fama tulit, sic appellata. Ouid.3. Trist. eleg.7.

Roma terra Martia.

Dumq; suis victrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.

Martial. 5. lib. epigr.

Pulcrior, & maior quo sub duce Martia Roma.

alio quodam loco Martiam turbam, pro Romano populo dicit:

Crede mihi, nimiùm Martia turba sapit.

Sic Symmachus lib.1. epistolar. Ab exortu penè vrbis Martiæ, &c.

Concor-

Concordia insuperabilis.

EMBLEMA XL.

TERGEMINOS *inter fuerat concordia fratres,*
Tanta simul pietas mutua, & vnus amor:
Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

Vis concordiæ. CONCORDIA, vinculum incolumitatis & pacis, tot tantasque vires habet, vt vix ferè queat, etiamsi præ se ferat nescio quid pusillum aut debile, nempè vbi singulorum habetur ratio. Vt enim lapides quidam insulæ Cycladicæ (teste Plinio) integri natant in aqua, fracti cõcidunt in fundum: ita Respublicæ discordiis pessum eunt, & quamocyssimè collabuntur: concordi verò pace ligatæ manent & perdurant. Quod

Quod apertè docuit Scilurus ille Scytha, cùm moribundus ex telorum fasciculo colligato, & postea soluto inuictam concordiam filiis commendauit. *Sciluri factum.* Eam ob rem etiam finxerunt veteres, Geryonem fuisse tricorporem, aut tricipitem, quòd vnà cum fratribus, quos duos habebat, tanto amore tantaque fide æuum traduxit, vt ij vno nomine Geryones dicerentur; adeòque vnicam regi animam & voluntatem inesse, quanquam tres essent, communis iactabat opinio. *Geryon cur triceps & tricorpor.* quod sanè idem omninò videtur Iustino sub finem lib. 44. Nec enim moror, quòd alij id referant ad tres insulas Hispaniæ copiosissimas, duas nempè Balearides & Ebusin, quibus imperauit Geryon: sed neq. quod Palæphatus, ad Trinacriam, id est, tricipitiam ciuitatem in Euxino ponto malit conuertere, cùm hoc nihil ad nostrum institutum pertineat. Cæterùm aiunt Geryones ab Hercule vinci nunquam potuisse, nisi separatos & à se disiunctos. ex quo perspicuum fit, quàm firmus & inuictus sit vnanimus ille animorum & voluntatum quasi nexus atque consensus: Vniuersi quippè concordes inuicti, qui singuli debiles, & nullius sunt roboris. Sic enim, vt Philosophi loquuntur, Vnita virtus valentior est seipsa dispersa. Lege Pieriũ lib. Hieroglyph. 32. c. De tricipitio. Tales fuisse Moliones, aut Molionides obseruo; siquidem D. Gregorius Nazanzenus, vt hoc obiter adiiciam, pro concordi fratrũ amore, verbum Molionides vsurpauit, non sine aliqua prouerbij facie: *οἱ Μολιονίδαι τῆς ὁμηρικῆς δ' ἔλθον τὸ θαῦμα, οὓς κοινωνία συμφορῶν ἐγνώρισε*: Molionidæ, Homerici poematis miraculum, quos periculorum societas coniunxit. Plutarch. *περὶ φιλαδελφίας· θαυμάζουσιν οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς Μολιονίδας ἐκείνους συμφυεῖς τοῖς σώμασι γεγονέναι δοκοῦντας*: Non aliter quàm Molionidas illos admirantur, quos coâlito corpore concretos fuisse existimârunt. Hi vasta corporis mole Augiæ regi Elidis auxiliares, oppressi sunt ab Hercule atque interfecti, ait Pindarus. Interpres Homeri ad Iliad. λ. quaternas manus totidemque oculos illis tribui à veteribus adnotat. Horum nomina Eurytus & Creatus.

Tergeminos.] Lucretius lib. 5.
Quidve tripectora tergemini quoque Geryona vis.
Virgil. 8. Æneid. *—maximus vltor*
Tergemini nece Geryonis, spoliisq; superbus
Alcides aderat.

vno nomine Geryonis.] Geryon, vocabulũ priscum à *gera* deriuatũ, quod est aduena, vt interpretatur Hieronymus. *Geryon vnde dictus.* Nam filius

filius prisci Hiarbæ Numidæ fuit: ergo adueniens classe in Hispaniam, Geryonæ, id est, aduenæ nomen habuit. Non possum hoc loco subticere quod mihi occurrit ex Politicis Plutarchi: quo loco monet, eũ qui sit infirmo corporis habitu, industrium sibi pro socio debere sumere, vt quondã Nicias Lamachum. Siquidẽ proditum est memoriæ his artibus Geryonem admirabilem fuisse, qui multa crura, pluresque manus atque oculos habere dicebatur, vnico tamen animo atque consilio regni sui fines moderaretur. hæc ferè Plutarchi. Permulti meminere huius pegmatis, vt Eunapius Sardianus auctor Græcus, vita Sophistarum: Lucianus in Toxari, ipso extremo penè: Arrianus de Alexandri gestis lib. 2. quo loco sententiam retulit Hecatæi Abderitæ de Hercule & Geryone.

Vnum nihil, duos plurimum posse.

EMBLEMA XLI.

LAERTÆ genitum, genitum quoque Tydeos vnà,
Hac cera expreßit Zenalis apta manus.
Viribus hic præstat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cùm duo coniuncti veniunt, victoria certa est.
Solum mens hominem, dextráve destituit.

EMBLEMATIS huius typum obseruo apud Homerum Iliad. κ. quo loco vnà cum Agamemnone & Menelao Nestor consultat de mittendis exploratoribus in Troianorum castra. Hanc in se prouinciam recipit Diomedes animi magni *Fons Emblematis.*

vir, si tamen ei socius aliquis vnà profecturus adiungatur. Eius hæc verba:

νέστορ, ἔμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ,
ἀνδρῶν δυσμενέων δῦναι στρατὸν ἐγγὺς ἐόντα
Τρώων· ἀλλ' εἴ τις μοι ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
μᾶλλον θαλπωρὴ, καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται,
σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,
ὅππως κέρδος ἔῃ· μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις. id est,

Nestor, me mouet cor, generosusq; animus,
Fortium hostium subire castra, quæ propè sunt,
Troianorum. sed si sit aliquis vir qui me sequatur,
Maior erit mihi fiducia, & audacius erit
Euntibus vnà duobus: namque hic ante illum cogitat
Qualiter vtile sit: solus verò quanquam intelligat,
Tamen ei tardior animus, & consilium imbecillius.

Plutarchi disputatio, qua ciuilem hominem informat, huc facit, cùm ita dicit: ἂν δ' ᾖ τις ἐργώδης, ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλη πρᾶξις, αὐτὸν ἐπὶ ταύτῃ τάξαντα πρῶτον, εἶτα προσελέσθαι τὸν φίλον ὡς ὁ Διομήδης,

εἰ μὲν δὴ ἕταρόν γε κελεύετ' ἐμαυτὸν ἑλέσθαι,
πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

Cùm res aliqua proponitur, magna quidem illa atque illustris, sed ardua & difficilis, laborum & operis socium tibi amicum assumito, vt Diomedes: Quòd si mihi alterum adiungi iubetis, inquit, quî tandem possim obliuisci diui Vlyssis? &c. Eundem Homeri locũ Apuleius de dæmonio Socratis vsurpauit, & breuibus verbis explicuit: Nónne Vlysses, ait ille, cum Diomede deliguntur, veluti consilium & auxilium, mens & manus, animus & gladius? Nihil egregium, nihilque magnificum perfici bellè potest, in his potissimùm quæ bellica negotia respiciunt, nisi maturo consilio cõiungantur corporis vires, id est, nisi iuuenum robustiorum viuacitas, senum & eorũ qui valeant experientia, ductu regatur. Non enim solùm viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, sed consilio, ratione, sententia. Proinde Sophocles: *Consilium & vires.*

γνῶμαι μὲν ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφεῖ·
βουλαὶ τὰ δ' ἐξέπραξαν, οὐ χειρῶν σθένος.

Hominum quidem rationibus opera fiunt ac enutriuntur: sed eas res consilia effecerunt, non manuum robur. Proponitur autem ἄγαλμα, in quo sint expressæ & mutuò coniunctæ effigies

gies Vlyssis & Diomedis, quorum alter prudentia & consilio, alter verò firmitate virium commendabilis. Itaque quantum profuerit vtriusque industria, & laudata strenuitas in bello Troiano, notũ est ex Homero & historicis. Huc Prouerbium, εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνὴρ, Vnus vir, nullus vir: quo intelligitur quantum conferat mutuum auxilium in rebus arduis, & alioqui difficilibus. Huc etiam referendum illud, σύν τε δύ' ἐρχομένω, ex Iliad. Homericæ κ. Quam ob causam apud Ægyptios Mercurij gemini simulachrum sic effictum cõspiciebatur, vt alterum senili esset vultu venerandum; alterum, florente iuuenta: vt significarent eum, qui Reipub. munia obire ritè velit, cum animi prudentia vires habere debere coniunctas, quòd alterum alterius egeat adminiculo. *Vlyssis & Diomedis effigies iuncta quid.* *Mercurius geminus.*

Aristoteles 8. Moral. Nicomach. σύν τε δύ' ἐρχομένω· καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι, &c. quod perspicuè declarat Sallustius initio Catilinarij belli: Diu magnũ inter mortales certamen fuit, víne corporis, an virtute animi, res militaris magis procederet. Nam & priusquàm incipias, consultò, & vbi consulueris, maturè facto est opus. ita vtrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget. Lege Plutarchi disputationem pulcherrimam, An seni gerenda Respubl. sit. Sed occurrit mihi Hesiodi istuc,

πλείων γὰρ πλειόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη. id est,
Plus augere potest multorum industria vires.

idemque Homericum ex Iliad. μ.

—— πλεόνων δέ τοι ἔργον ἄμεινον.

Quid verò Euripideum hoc sciens prætercam ex Phœnissis?

—— εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. vel illud ex Hieraclidis,
μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη.

In id quadrat elogium de Fauno Aboriginum rege, quod in 1. retulit Dionysius Halicarn. ἀνὴρ μετὰ τοῦ δραστηρίου καὶ συνετός: vir & impiger & cõsultus. De Mithridate sic Paterculus: Consiliis dux, miles manu. Idem Pacatus panegyrico Theodosij, dux consilio, miles exemplo. Sed placet admodum quod fuit memoriæ proditum de Lælio & Scipione; quorum amicitia non minus quàm consiliũ de rebus magnis celebrabatur. Itaque qui gloriæ Scipionis inuidebant, dicebant eum esse egregiorum facinorum histrionem; nempe Lælium illius collegam gestorum: Scipionem præclara quædam gerere, sed Lælij consiliis. Tradit Iul. Capitolin. Antoniũ Pium, nec in bellicis, nec in ciuilibus negotiis aliquid statuisse, quã sumpto cum

viris grauibus consilio; dicebat enim æquius esse vt tot & talium virorum consilium sequeretur ipse, quàm vt tot præclari homines ab vnius consilio pendêrent.

Vlysses. *Laërta genitum.*] id est, Vlyssem Laërtæ & Anticleæ filium. Hic rex fuit Ithacæ & Dulichij insularum, vir multiscius, & astutus admodum, cuius nomine Odyssea tota Homeri conscripta est.

Diomedes. *genitum quoque Tydeos.*] Diomedem, Tydei & Deiphiles filium, inter Græcorum duces fortissimos insignem.

Zenalis. *Zenalis.*] Quis ille fuerit, adhuc clam me esse fateor ingenuè. puto equidem nomen esse cuiusdam egregij pictoris, qui ætate Alciati non minùs celebris fuit, quàm Alexandri tempore Apelles, aut Lysippus, alter pictor, alter statuarius: nisi aliquis malit esse nomen quoddam fictitium.

Solum mens hominem, &c] Consilium viribus destitutum parum conducit: contrà verò corporis robur consilij expers, facillimè in præceps ruit. Isocrates Parænesi ad Demonic. *ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε· ἐ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκηθέντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.*

Fir.

Firmissima conuelli non posse.

EMBLEMA XLII.

OCEANVS *quamuis fluctus pater excitet omnes;*
Danubiumq; omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæsar
Dum Carolus populis bellica signa dabit.
Sic sacræ quercus firmis radicibus adstant,
Sicca licet venti concutiant folia.

INNVIT ea vix confici, aut labefactari posse, quæ firmis hærent radicibus, quæque vel longo temporis decursu, vel insigni aliqua virtute famam sibi pepererunt immortalem. Id autem fermè totum mutuatus est ex Epigrammate quodam Crinagori *εἰς Ῥώμην.*

Οὐδ' ἢν ὠκεανὸς πᾶσαν πλημμύραν ἐγείρῃ,
οὐδ' ἢν γερμανίη ῥῆνον ἅπαντα πίῃ·

Ῥώμης οὐδ' ὅσσον βλάψει σθένος, ἄχρι κε μίμνῃ
δεξιὰ σημαίνειν κοίρανος εὐθαρσαλέη.
Οὕτω καὶ ἱερὴ ζωὸς δρῦς ἔμπεδα ῥίζαις
ἑστᾶσι, φύλλων δ' ἄνα χεῦσ' ἄνεμοι.

Apponam Ioannis Sleidani versionē, vt tyrunculus facilè deprehendat, quorsum imitatus sit Alciatus auctorem Græcum, nec perinde ad verbum reddiderit; vt scilicet gratularetur Carolo V. Imperatori, qui Turcas insigni victoria profligauit, vt mox dicemus. Sic ergo Sleidan.

Oceanus moueat licet omnes vndique fluctus,
Et potet Rhenum Teutona terra suum;
Non cadet imperium Romæ, quo tempore Cæsar
Præerit, atque salus publica facta reget.
Sacra Ioui quercus nam sic radicibus hæret,
Et tamen aridulas huic capit aura comas.

Germanorũ Principum victoria de Turcis.

Id conuertitur ingeniosè ad celebres illas victorias, quas Germani Principes de Turcarum exercitu retulerunt. Cùm enim Solymanus trecentis millibus armatorum, Vngaria maiori ex parte occupata, Austriam, ipsamque Germaniam toto conatu inuadere statuisset, de Vienna, clarissima Austriæ vrbe, obsidenda cogitauit, quod immenso apparatu circiter Idus Septēb. anno 1529. aggredi conatus est. cuius minas & impetum, quanquam maximum, cùm Germani nō ita putarent esse metuendum, vrbe vndique obsessa, tanta fortitudine restiterunt, vt Turcæ multoties reiecti, vix ad oppugnationem vel fustibus adigi possent. Sic Turca per mensem integrum continuis oppugnationibus Viennam frustrà tentauit, postridie Id. Octob. re infecta inglorius discessit, & fugienti similis in Thraciam rediit, multis millibus ex suis amissis.

Oceanus quamuis, &c.] Citatur ex Lucilio:

—— pater optimu' diuûm,
Vt Neptunus pater.

Patrem Neptunum, vt hîc Oceanum patrem, qui aquam significet, à qua cuncta oriuntur, dici palam est. quæ doctrina fuit Thaletis. Homerus: ὠκεανός τ' ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται. Idem; ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύν. mater Tethys inquam, id est mare dicitur: vt Platoni prima illa rerũ omnium materia: qua ratione Pindarus, ἄριστον μὲν ὕδωρ cecinit. Simile Virgilianum hoc,

Oceanumq; patrem rerum.

Cicero Academ. 2. Princeps Thales, vnus ex septem, cui sex reliquos

reliquos consensisse ferunt, ex aqua dicit constare omnia. Quò pertinent etiam Homerica isthæc à multis decantata, quibus Oceani patris vbertas longè lateq. patens ostenditur,

ἐξ οὗ καὶ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα
καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα πάντα ναίουσι.

Sed & Catull. Argonauticis:

Oceanusq; pater totum qui amplectitur orbem.

Oceanus pater quid allegoricè.

Quid si per Oceanum patrem ἀλληγορικῶς intelligamus Turcicum Imperatorem sua celeritate, suoque (vt ita loquar) hominum, vel potius mancipiorum examine & inaudita multitudine toti Europæ, orbique Christiano, vt magnum & immensum mare cæteris fluuiis bellum indicentem, dudumque minitantem? Oceanus denique ἀπὸ ὠκύτητος, à celeritate. Videtur hîc alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouid. vbi loquitur de diluuio in terras misso: *—illum*

Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis,
Conuocat hic amnes. —

Intelligit itaque noster hic auctor innumerabiles Turcarũ copias in alto mari nauigantes, Danubiumque Germaniæ fluuium nobilissimum numeroso suo exercitu exhaurientes. Alludit ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numerosissimum facerent, flumina exhausisse finxerunt.

Sic sacra quercus, &c.] Cōparatio appositissima. Licet ventis hinc & hinc perflātibus è quercu frondes decidāt aridę, ipsa tamen immota sedet arbor: sic imperium firmis hæret fundamentis augustũ & stabile, tametsi plerique hinc auocentur, aut pereāt in bellis Turcicis. Quò pertinet illa Virgiliana collatio:

— veluti annosam valido cùm robore quercum
Alpini Boreæ nunc huc, nunc flatibus illuc
Eruere inter se certant, &c.

Quercus quid.

Et aduerte interea, quercus nomine significari in Hieroglyph. fortitudinē, diuturnitatem, imperium firmum & principatum, vt docet lib. 51. Pierius Valerian.

firmis radicibus adstant.] Huc fortè non omnino malè illud referā Senecæ è lib. De prouidentia: Id in quoque, ait, solidissimum est, quod exercuit. Non est arbor solida, nec fortis, nisi in quam frequens ventus concursat. Ipsa enim vexatione cōstringitur, & radices certiùs figit. Et id ex Epistola 265. Libanij Rhetoris (quem librũ Græcè si haberem, eò libentiùs vterer:) Ea, inquit, me ne minimè quidē cōmouerunt. Neque enim vetusta, & iam firmis radicibus arbor ad terrā flecti, vento etiam maximè furenti, facilè potest.

 Spes

Spes proxima.

EMBLEMA XLIII.

INNVMERIS *agitur Respublica nostra procellis,*
Et spes venturæ sola salutis adest:
Non secus ac nauis medio circum æquore, venti
Quam rapiunt; salsis iamq; fatiscit aquis.
Quòd si Helenæ adueniant lucentia sidera fratres:
Amissos animos spes bona restituit.

Tempus Nicei colloquij.

SI quid nostrę conjecturę dandum, suspicamur id ab Alciato scriptum fuisse, quo tempore ad Niceum colloquium, magna omnium spe & votis expectabantur Reipubl. Christianæ Principes potētissimi, Carolus quintus Imperator, & Franciscus I. Galliarum Rex: quò loci nonnulli in certam spem ve-

niebant

niebant fœdus aliquod firmum & stabile, pacemque inter eos compositum tandem aliquando & sancitum iri: vt eo transacto negotio rixarum omnium & contentionum, tum denique falsarum opinionum in religione Christiana tam longè lateque grassantium omnis occasio tolleretur, aut certè magna parte lues ista sanaretur. Comparat ergo Christianā Rempublicam cum naui ventis & fluctibus hinc & illinc agitatā, sic vt parum absit, quin insanis & furentibus aquis obruatur, omniumque spes penitùs cadat, nisi tam crassæ caligini & tempestati Deus Opt. Max. aliquid lucis immiserit, quò bonorum virorum totiusque populi consternati animi recreentur. Sunt verò qui hîc per Castorem & Pollucem intelligi velint summum Pontific. & Imperatorem, à quibus vnanimi voto ad metam eandem collimantibus bellorum cessatio, turbationumque optata fuit quies. M. Tullius Epist. ad Cornificium 12. lib. rectè nauis nomine Rempub. designauit. Conscende, inquit, nobiscum, & quidem ad puppim. Vna nauis est iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus, vtinam prospero cursu. Idem in Pisonem non sine gratia vsus est eadem allegoria: Non tam fui timidus, vt qui in maximis turbinibus ac fluctibus Reipub. nauem gubernassem, saluamque in portu collocassem, frontis tuæ nubeculam pertimescerem. Alios ego vidi ventos, &c. Et pro Sextio eandem translationem mirè variat. Si mihi in aliqua naue cum meis amicis nauiganti hoc accidisset, vt multi ex multis locis prædones classibus eam nauem se oppressuros minitarentur, nisi me vnum sibi dedidissent, &c. Cum verò in hanc Reipubl. nauem ereptis senatui gubernaculis, fluitantem in alto tempestatibus seditionum ac discordiarum, armatæ tot classes, nisi ego vnus deditus essem, incursuræ viderentur, depugnarem potius cum summo, non dicam exitio, sed periculo certè vestro, quàm non id vnus pro omnibus susciperem. Horat. 1. Carmin. eodem sensu & schemate:

Comparatio Reipubl. cum naui ventis agitata.

Castor & Pollux quid allegoricè.

O nauis, referent in mare te noui Fluctus, &c.

Præter Stobæi locum cap. 44. & alium quendam è Plutarchi Bruto, quibus Rempublicam naui comparant, succurrunt duo alij è Panegyricis Maximiano dictis. Prior is est Pacati: Statim igitur præcipitantem Rempub. refrenasti, & gubernacula fluitantia recepisti, omnibus spes salutis illuxit, posuere venti, fugere nubes, fluctus resederunt: & sicubi adhuc in longinquioribus terris aliqua obuersatur obscuritas, aut residuus vndarum

rum pulsus immurmurat, necesse est tamen ante tuos nutus dilucescat & sileat. Alter verò est Mamertini: Neque, inquit, cùm Reipubl. nauem secundus à puppi flatus impleret, salutarem manum gubernaculis addidisti, &c. alia enim longiora sunt, quàm vt huc transferri commodè possint. De naui quædam Pierius doctè collegit libro 47. quæ hîc commemorare nihil attinet.

circum.] Circùm, hic aduerbij naturam induit.

fatiscit.] deficit, & pænè obruitur vi tēpestatis & fluctuum. Virgil. 1. Æneid.

Accipiunt inimicum imbrem, rimisq́ue fatiscunt.

Castor & Pollux.

Quòd si Helenæ aduenient, &c.] περίφρασις est Geminorum, qui Castor & Pollux à Poëtis dicuntur, & Iouis ex Leda filij. Hi vbi adoleuissent, mare piratis liberarunt, eaque de caussa propitij nautis olim credebantur. Ferunt, si horum alter appareat, tempestatem portendere; si ambo, serenitatem. De his sic Plinius: Vidi nocturnis militū vigiliis inhærere pilis pro vallo fulgorem effigie ea, & antennis nauigantium, aliisque nauium partibus, ceu vocali quodam sono insistunt, vt volucres sedem ex sede mutantes: graues cùm solitariæ venere, mergentesque nauigia: & si in carinæ ima deciderint, exurentes: geminæ autem salutares, & prosperi cursus prænunciæ, quarum aduentu fugari diram illam ac minacem, appellatamque Helenam ferunt. Et ob id Polluci & Castori id numen assignant, eosque in mari Deos inuocant. Hominum quoque capita vespertinis horis magno præsagio circumfulgent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maiestate abdita. De stellis, quæ Dioscuri appellantur, Plutarch. 2. Decretorum philosophicorum, cap. 18. Ouid. sub finem 5. Fastorum. Diodor. Sicul. sub finem etiam cap. 5. lib. 5. Lactant. lib. 2. cap. 2. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. & alij quammulti. Sed obiter memini legere me apud Festum, stellam significare lætum ac prosperum, idque ex Ateio Capitone, auctoritatem secuto Seruilij auguris. Lucem etiam seu lumen, id est φῶς pro spe accipi sollemne fuit, vt apud M. Tull. 1. Philippica: Lux quædam videbatur oblata, &c. Euripid. item, φῶς ἥκει ἐμοῖς κακοῖς, lux venit meis malis. Nam & Varro de lingua Latina 2. testatur, lumen pro fausto omine veteribus fuisse. Ex quo illud Virgilij:

——subitoq́ue fragore
Intonuit læuum, & de cælo lapsa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

In

In simulachrum Spei.

EMBLEMA XLIIII.

QVÆ Dea tam læto suspectans sidera vultu?
Cuius peniculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus. Ego nominor illa,
Quæ miseris promptam Spes bona præstat opem.
Cur viridis tibi palla? quòd omnia me duce vernent.
Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod viuos sperare decet, præcido sepultis.
Cur in doliodi tegmine pigra sedes?
Sola domi mansi volitantibus vndique noxis,
Ascræi vt docuit musa verenda senis.

Quæ

Quæ tibi adest volucris? Cornix fidißimus oscen;
Est bene cùm nequeat dicere, dicit, erit.
Qui comites? bonus Euentus, præcepsq́ue Cupido.
Qui præeunt? Vigilum somnia vana vocant.
Quæ tibi iuncta astat? scelerum Rhamnusia vindex,
Scilicet vt speres nil, nisi quod liceat.

ELEGANS est Spei descriptio per Dialogismum, cuius nempè vires & adiuncta conuenientissimis symbolis explicat. Ea enim hominem lætum reddit, & semper meliora expectantem ad mortem vsque comitatur. Ea tamen si importuna sit & immoderata, vltricē Rhamnusiam secum aduocat; quæ vota plus æquo ambitiosa faciat irrita. Alia sigillatim enarrabo, si priùs huc adscripsero doctissimi viri B. Dardanij epigramma in Spem, vt, si fieri possit, cum Alciati Emblemate conferam. Est autem eiusmodi: *Spei effecta.*

Tu quæ sustentas tereti vestigia ligno,
E'sne Dea? an nostro sanguine creta? Dea.
Vnde sata? è cæcâ rerum caligine. & ecquæ
Admouit nutrix vbera? Credulitas.
Ecquinam à tergo plaudent tibi? gaudia. dic quis
Pallidulo semper te prait ore? Timor.
Suspicis intento cur cælum lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta suprema meis.
Fare, age, quæ vultus deturpet causa serenos?
Excrucior, quoties irrita vota cadunt.
Cur baculo innixa es? dum pascit opima mentem
Cæca meam, irrepsit curua senecta mihi.
Quid titubas pedibus? rerum est spes lubrica: sæpè
Quod puto complecti, labitur è manibus.

Spes Dea. Obiter adnotarim Spem Deam à Romanis cultam ædes habuisse in foro olitorio. Gyraldus ait, eam se vidisse pictam in Adriani Imperatoris aureo numismate. Femina fuit stans, inquit, Iustitiæ laciniam sinistra manu nonnihil attollens: dextra in cubitum elata pateram proferebat, in qua repositum erat veluti ciborium, id est, vas in floris similitudine, cū hac inscriptione SPES P. R. Quidam etiam Spem Deam viridi indutam palla effinxerunt, & sedentem supra dolium cum cornice: quidam etiam cum Nemesi, &c. hæc ille. vide Syntag. I.

Spectare sidera quid. *suspectans sidera vultu.*] Hîc aduertendū alicuius expectationis

tionis signum, quod expresse notauit regius Psaltes, 120. psalmo, ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. & 122. πρὸς σε ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ.

peniculis reddita imago.] id est, penicillo depicta & expressa. Peniculus, vel penicillus, siue peniculum, pictorum est instrumentum, ex caudarum extremitatibus confectū. Plin. 35. lib. Arrepto peniculo lineam ex colore duxit summæ tenuitatis per tabulam. *Peniculus.*

Elpidij fecere manus.] Nomen est è re fictitiū. nam ἐλπίδιος ἀπὸ τῆς ἐλπίδος, hoc est, à Spe, quam depinxit, nomen habet. *Elpidius.*

spes bona præstat opem.] Alludit ad Prouerb. Spes seruat afflictos: & Spes alunt exules. Ouidius:

Spes bona dat vires, animum quoque spes bona firmat:
Viuere spe vidi qui moriturus erat.

Sed & memini legere me apud Plutarchū, olim Romę arā fuisse bonæ Spei. Cui conuenit & versiculus è Comœdia quapiam,

ἀνὴρ ἀτυχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι.

Cur viridis tibi palla?] Palla vestimenti genus est ad terram vsque promissum. Viridis autem color eorum est proprius, qui spe lactantur aliqua. dicet enim postea, *Spes viridi veste induta.*

Nos sperare docet viridis spes: dicitur esse
In viridi, quoties irrita retrò cadit.

Quid manibus mortis tela, &c.] Refracta mortis tela non temerè Spei tribuuntur, quòd viuos etiam in extremas miserias adactos soletur & recreet. vt enim habet Adagium, Ægroto dum anima est, spes est. & Theocritus: *Fracta tela mortis.*

θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον,
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει. hoc est,
Fidere, Batte, decet, melius cras forsan habebis;
Sperandum est viuis, non est spes vlla sepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Quidam Rhodius ob intempestiuam libertatem à tyranno iniectus in caueam, in qua more feræ alebatur, ad cruciatū ignominiamq. amputatis naribus, ac fœdata vulneribus facie cùm à quibusdam admoneretur, vt inedia sibi dolorum finem aliquem quæreret, his respondit: A tcuncta homini, quoad viuit, speranda sunt. Repete pulcherrimam Spei descriptionem apud Ouidium 1. De Pont. Eleg. 7. Quæ dum commentor, lubens adiiciam Fornerij mei, præclari certè hominis distichon, quod ille mihi vtraque lingua, eademque sententia suggessit:

ἐλπὶς

ἐλπὶς γηροτρόφος μούνη τρέφει ἔνδοθι ἦτορ,
ἧς ἀπάνευθε θανεῖν ἥδιον, ἢ βιοῦν.

Intus alit pectus nostrum spes viuida: quæ si
Destituat, durum est viuere, malo mori.

[Præcidere.] *præcido sepultis.*] Præcidere hic amputare vel denegare significat: & dicimus, spem alicuius rei præcidere, id est, auferre sine præcludere, vt apud Ciceron. 2. Verr.

[Locus ex Hesiodo.] *Cur in dolioli, &c.*] Ignauiæ hæc nota esse potest. Nam ferè dum speramus, desidemus: sed malim hoc ad fabulam referri, quā tradit Hesiodus de Pandora, principio fermè libri, qui ἔργα καὶ ἡμέραι inscribitur. Hæc enim pyxidem omnibus malis refertam cùm aperuisset, innumerabilia calamitatū genera tum primùm homines inuaserūt, vna tantùm spe in dolij labris remanēre, id est, in ipsius ore pyxidis cōsistente. Sic enim Hesiodus:

ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ᾽ ἀφελοῦσα
ἐσκέδασ᾽, ἀνθρώποισι δ᾽ ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
μούνη δ᾽ αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη. hoc est, —*tegmen ab vrna*
Dum Pandora leuat, totum exiliere per orbem
Curarum infestæ effigies: Spes sola remansit
Intus, & è labris ima sub parte resedit.

Origenes aduersus Celsum lib. 4. hanc ridet fabulam. Ridiculum, inquit, est quod de dolio dicitur, quòd olim viuerent homines absque malis, & graui dolore, & morbis molestioribus, quæ Parcę mortalibus dederant: sed femina manibus magnum dolij operculum auferens, diffudit hominibus, & curas atroces partita est. sola autē ibi Spes in tutissimis domibus intùs relicta est sub dolij labris, nec extrà euolauit. Hæc Origen. Mythologi tamen Pandoram, ad humanum corpus referunt, *[Pandora.]* femineo nomine expressum, quòd carnis imbecillitas minimo exsolui potest.

Ascræi vt docuit, &c.] Hesiodus ab Ascra Bœotiæ vico. Virgil. 6. Ecloga:

— hos tibi dant calamos, en accipe, Musæ
Ascræo quos antè seni. —

Quæ tibi adest volucris? cornix] Quòd vocem edat Cras, Cras, cornix Spei adiungitur.

[Oscen.] *Oscen.*] Oscen, auis dicebatur olim ab Anguribus, quòd ore auspicium faceret, ait Varro.

Est bene cùm nequeat, &c.] Videtur hoc imitatus, & quidem mutua-

mutuatus ex Suetonij Domitiano, vbi agitur de Cornice, quæ *[Locus ex Suetonio.]* paucis ante Imperatoris mortem diebus dicitur edidisse illud: ἔσται πάντα καλῶς. quod ostentum sic est aliquis interpretatus, ait ipse Suetonius:

Nuper Tarpeio quæ sedit culmine cornix,
Est bene, non potuit dicere, dixit, erit.

Qui comites? bonus Euentus, &c.] Duo hi Spei comites va- *[Bonus euentus.]* na quædam phantasmata ingerunt, ne plus tædij adferat expectatio, quàm ferre queant miseri mortales. Boni Euentus simulachrum dexterâ pateram, sinistrâ spicam ac papauer tenens, sculptum Romæ fuisse scribit Plin. libro 34. cap. 8. & 36. cap. 5. Boni Euentus, & Bonæ fortunæ simulachra in Capitolio ex Praxitelis operibus. Gyrald. Syntagm. 1.

Vigilum somnia vana vocant.] Plato dicebat τὰς ἐλπίδας *[Spes vigilum somnia.]* ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείρους εἶναι. quò videtur allusisse Maro in Bucolic.

— an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?

Non enim est qui verbis possit facilè consequi, quàm varias in animo patiantur imaginationes, qui vehementer aliquid sperant. Atque his inanibus simulachris perinde afficiuntur, ac semet oblectant, vt si iam tenerent quæ sibi pollicentur.

Vigilum somnia vana.] Pindarus Olymp. 12.

— αἵ γε μὲν ἀνδρῶν
πόλλ᾽ ἄνω, τὰ δ᾽ αὖ κάτω
ψεύδη μεταμώνια τέμνοι-
σαι, κυλίνδοντ᾽ ἐλπίδες. id est,

Spes etenim mortalium, multa sursum, deinde verò deorsum vana mendacia secantes volutant.

scelerum Rhamnusia vindex, &c.] Quælibet enim sperare, non est cuiuslibet. Itaque in hoc præcipuè illud animo fixum hæreat, Ne quid nimis. Fortunæ, vt naturæ noscenda est mensura suæ. nec verò sapiunt qui altiùs spirant, plusque animi gerunt, quàm virium habeant.

In

In dies meliora.

EMBLEMA XLV.

ROSTRA nouo mihi ſetigeri ſuis obtulit anno,
Hacq́ꝫ cliens ventri xenia, dixit, habe.
Progreditur ſemper, nec retrò reſpicit vnquam,
Gramina cùm pando proruit ore vorax.
Cura viris eadem eſt, ne ſpes ſublapſa retrorſum
Cedat; & vt melius ſit, quod & vlterius.

Natura porci. RVSTICVS quidam Alciati vicinus Kalendis Ianuariis porcinum caput pro ſtrenis obtulit. Hinc ſibi Emblematis argumentum nactus Alciatus, ex natura ſuis (qui dum ſilitis argumentum colligit, ſemper vlterius progrediens, nũquam quas ore reflexo colligit, ſemper vlterius progrediens, nũquam retrò aſpicit) nempè vt nihil procraſtinando meliora ſequamur,

mur, neque temporis aliquam particulam ſinamus effluere, quod non pertineat ad aliquem progreſſum, & rei meliùs gerendæ occaſionem. Alludit autem ad extremum (vt ne in minutulis etiam otioſum deprehendas) ad ſymbolum Caroli V. Imperatoris, quod eſt VLTERIVS. Quid ſi hoc referamus ad ſtudij Philoſophici aſſiduitatem, vt Plutarchus facit diſputatione de profectu morum? Sic enim ille: ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὐκ ἔςι ληγούσης διάλειμμα προκοπῆς, οὐδὲ στηριγμός: In philoſophando & virtutis itinere nulla eſt ceſſatio, nulla perpetui progreſſus intermiſſio. Contrà, miſerè & nonnunquam improbè deſipiunt qui ſuis ita malè rebus proſpiciunt, vt quo magis ætate prouehuntur, peiores euadant, ſicuti Menedemus permultos Athenas, ſtudiorum cauſa, proficiſci dicebat, principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetoras, tandem idiotas. Qui itaque ſe meliorem in dies facit, quaſi ſeipſum vincit: qui in deterius abit, vinci ſe ignauè permittit: quod Plato 1. De legib. ait eſſe turpiſſimum: ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. *Symbolũ Caroli Quinti Imp.*

Roſtra nouo.] Roſtrum non modò de auibus, ſed & de aliis animantibus dicitur.

cliens.] litigator, qui patronum ſequitur, vt ab eo defendatur in iudiciis.

O Illicitum

Illicitum non sperandum.

EMBLEMA XLVI.

Spes simul & Nemesis nostris altaribus adsunt,
Scilicet vt speres non nisi quod liceat.

RECTE & verè Pindarus Nem. 8.
κενεᾶν δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλος:
vanæ spei imbellis euentus. quò spectat Horatianum illud ex 4. Carmin.

Terret ambustus Phaëthon auaras
Spes, &c.

Spes cum Nemesi. Meminimus in superiori Spem cùm Nemesi vnà expressam fuisse; ex quo intelligi liceret, nihil nisi quod fas & iustum sit, quodque fieri facilè possit, expectandum, sibique fingendum esse.

esse. Nam valdè est insolens & temerarium ambire quæ nequeas assequi, aut si assequaris, non tamen tueri aut seruare possis. Occurrit exemplum Cæsaris Borgiæ Valentinorum Ducis, qui audaciùs quàm aliquis alius eiusdem conditionis, Imperij maiestatem sibi pollicitus, militaribus aliquot vexillis appingi curarat illud vulgo Italico, *O Cesar, ò nullo*, id est, Aut Cæsar, aut nullus; qui tandem morte misera interceptus, vaticinij locum inuenit; sed non quem spe magnifica sibi proposuerat. Itaque de eo sic lusit Sannazarius: Cæsar Borgia.

Aut nihil, aut Cæsar vult dici Borgia: quidni,
Cùm simul & Cæsar possit, & esse nihil?

Idemque in eundem:

Omnia vincebas, sperabas omnia Cæsar:
Omnia deficiunt, incipis esse nihil.

Obiter aduertendũ distichon Alciati videri è quopiam Græco expressum, sed ad imitationem effictum:

ἐλπίδα καὶ νέμεσιν ξύνους παρὰ βωμὸν ἔτευξα,
τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχῃς.

Quod sic eleganter reddidit Politianus:

Spem simul & Nemesim posita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt speres omnia, nil habeas.

Scripsit & in eandem sententiam lepidè ac doctè Marullus: qui quia proximè videtur accedere ad Alciati Emblema, huc adscribere non grauabor:

Quanam hac tam semper tam lata est? optima rerum
Spes bona. qua lateri iuncta? potens Nemesis.
Dux magis, an comes est? vindex magis. vnde duabus
Templa eadem? speres ne nisi quod liceat.

Pudicitia.

EMBLEMA XLVII.

PORPHYRIO, *domini si incestet in ædibus vxor,*
Despondetq; animum, præq; dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ est caussa: sit index
Sinceræ hæc volucris certa pudicitiæ.

Porphyrionis auis natura mira.

AELIANVS cap. 35. lib. 14. ait, Porphyrionem mulierbris pudicitiæ obseruatorem esse, matrisque familiâs adulterium suspendio suo indicare. Quod Athenæus etiam commemorat Dipnosoph. libro 9. cap. 12. ex Polemonis lib. 5. eorum quæ ad Antigonum & Adæum scripsit, retulitque Leonicus in Var. hist. lib. 3. cap. 17. Aiunt itaque Porphyrionem domi educatum, mulieres quæ sunt sub viri imperio, diligenter obseruare, eiusmodique habere sensum adulterium admittentis,

tentis, vt quando hoc cognouerit, domino significet, sibique vitam suffocatione, vel vt alij volunt, suspendio adimat. quam esse certissimam commissi adulterij notam aiunt. Huius rei caussa est in abditis naturæ arcanis: tantumque licet hinc colligere, quàm turpe, quamque flagitiosum sit adulterium, cuius actu vel clanculario auis eiusmodi vita priuetur. Itaque quantum ad id argumentum pertinet, hæc adhiberi potest pro certæ & illibatæ pudicitiæ symbolo. Huius etiam naturæ miraculi mentio est apud alios quosdam, sed neotericos, quorum studium & industriam laudo: sed veteres in primis habeo. Secundus Maternus (quem ego alias citaui, auctorem certè pium & doctum) scribit, à leone castissimo animali leænam feminam iugulari, quæ cum pardo coierit. Apud Aristotelem & Plinium exempla quædam alia leguntur, quibus eadem naturæ verecundia ostenditur. Non est alienum quod Nouella 12. Iustinian. scribit, eos qui se polluũt nefario coitu, ea facere quæ bruta rationis expertia detestantur. πράττειν ἀσεβῆ τε καὶ ἀνόσια, καὶ τοιαῦτάγε ἐπιθυμεῖν, ὁποῖα πολλὰ καὶ τῶν ἀλόγων ἀποσείεται ζώων.

incestet.] polluat se adulterio. Incestus, vel incestum, est flagitium in affines admissum. Non. Marcel. sed & pro quacunque libidinosa pollutione Seruius accipit. κεστὸς, pudoris cingulum, quo sponsæ ornabantur. per translationem sumitur pro pudore ac legibus connubij. Hinc ἀκεστον, pro turpi flagitio Græci accipiunt. Iurisconsulti incestum sumunt pro impudico, & turpitudinis flagitio in propinquos admisso, l. vlt. D. de ritu nupt. *Incestus.*

despondetq; animum.] animum despondere, apud Ciceronem nusquam legi Budæus opinatur: vsum tamen eius loquendi formulæ apud Varronem, Liuium, Columellam notat. apponit Plautin. id è Menæch. Pater eius postquam perdidit puerum, animum despondit. *Despondere animum.*

Abdita in arcanis.] Caussam occultam philosophi appellant. vt cùm quæritur, cur magnes ferrum? cur succinum paleam trahit? id in naturæ arcanis esse dicunt. *Caussa occulta.*

In victoriam dolo partam.

EMBLEMA XLVIII.

AIACIS *tumulum lacrymis ego perluo Virtus,*
Heu misera albentes dilacerata comas!
Scilicet hoc restabat adhuc, vt iudice Graeco
Vincerer: & caussa stet potiore dolus.

Fons Emblematis. EXPLICATVR id agalma ab Eustathio ad Iliados Homericae β. citaturque à Porphyrio alicubi. Quod epigramma tributum Virtuti, conditionem suam deploranti, mutatum fuisse à Mnasalca Sicyonio, & in Voluptatem conuersum, ex altero factum de Aiace, me admonuit doctissimus Camerarius. Hoc ex 3. Epigrammatôn Graecorum sumptum. est enim tetrastichon Asclepiadis,

ἃ δ' ἐγὼ

ἃ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷδε κάθημαι
αἴαντος τύμβῳ κειραμένα πλοκάμους,
θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, οὕνεκ' ἀχαιοῖς
ἁ δολόφρων ἀπάτα, κρεῖσσον ἐμεῦ κέκριται. id est,

Dilacerata comas, visu miserabilis eheu
Consideo ad cineres hîc Telamoniada,
Ista dolore graui mihi quòd fraus callida quondam
Iudicibus Graiis antè locata fuit.

Prosopopoeia est Virtutis ad Aiacis tumulum insidentis, & magna lachrymarum copia eiulantis, propterea quòd iniustè lata sit à Graecis iudicibus sententia de armis Achillis Vlyssi, non autem Aiaci, cui debebantur, adiudicatis. *Virtutem lugere quid.* Quo intelligi datur, quosdam viros bonos plerùmque iniquorum iudicum decretis angi, & iniustè de suo iure deturbari; nullis tamen condolentibus aut opem vel consilium praestantibus. Eiusdem omninò argumenti sequitur eodem 3. lib. Epigramma nomine Antipatri, ex quo liquet Aiacis tumulum fuisse in littore Rhetaeo, vt etiam Q. Calaber: sed fuisse prope Sigaeum Troiae promontorium ponit Plinius lib. 5. cap. 30. & Sozomen. histor. tripart. cap. 18. lib. 2.

dilacerata comas.] Signum doloris grauissimi. Sic Ouid. de Tibulli morte: *Venit inornatas dilacerata comas.* Aeschyli scholiastes ἐν πέρσαις: σύνηθες γὰρ τοῖς θρηνοῦσι τίλλειν τὰς ἑαυτῶν τρίχας. Porro Alciat. imitatus est Ouidian. hoc 4. de Ponto, 13.
Venit ad albentes illabefacta comas.

iudice Graeco.] id est, Agamemnone, quem prauum Atridem vocat Auson. in Epitaphio Aiacis, quod etiam huc non malè referri potuisset. *Agamemnon.* Vide num alludat ad Prouerb. Graeca fides. Sed is postremò locus mihi videtur altiore quadam consideratione indigere. nam cùm dicit, *hoc restabat adhuc, vt iudice Graeco Vincerer,* rem exaggerat ipsa Virtus lachrymarum plena, à iudicis persona. Est enim indignissimum; virtutem à Graecis ipsis, à quibus id omnium minimè fuit expectandum, eiectam, oppressam ac desertam fuisse. sunt enim Graeci sapientiae nomine commendati, quo etiam caeteris aliis nationibus praeluceant. Atqui si id à Barbaris profectum esset, ferendum quidem aut ridendum denique fuerat. E multis quę occurrunt locis ad id illustrandū, apponam vnū aut alterum ex M. Tullio: quibus clarorum virorum beneque de repub. meritorum casus miseros & indignam fortunam conqueritur. Sic pro Sextio: Haec audiuimus de clarissimorum virorum consiliis & factis:

 haec

hæc accepimus, hæc legimus. neque eos in laude positos videmus, qui incitarunt aliquando populi animos ad seditionem, aut qui largitione cæcarunt mentes imperitorum, aut qui fortes & claros viros, & bene de Repub. meritos in inuidiam aliquam vocauerunt: leues hos semper nostri homines, & audaces, & malos, & perniciosos ciues putauerunt. at verò qui horum impetus & conatus represserunt, qui auctoritate, qui fide, qui constantia, qui magnitudine animi consiliis audacium restiterunt: ij graues, ij principes, ij duces, ij auctores, huius dignitatis atque imperij semper habiti sunt. At ne quis ex nostro, aut aliquorum præterea casu hanc vitæ viam pertimescat, vnus in hac ciuitate, quem quidem ego possum dicere, præclarè vir de Republ. meritus, L. Opimius indignissimè concidit, cuius monimentum celeberrimũ in foro, sepulcrum desertissimum in litore Dyrrhachino relictum est, &c. Idem 1. de Oratore vbi agit de Rutilij causa, qui C. Marij Proconsul à publicanorum iniuriis Asiam defenderat, inuisus equestri ordini, penes quem iudicia tunc erant, in exilium pulsus est damnatus repetundarum. Sic itaque Cicero: Cùm esset ille vir exemplum, vt scitis, innocentię, cumque illo nemo neque integrior esset in ciuitate neque sanctior, non modò supplex iudicibus esse noluit, sed ne ornatius quidem aut liberius causam dici suam, quàm simplex ratio veritatis ferebat. Et pòst: nunc talis vir amissus est, dum causa ita dicitur, vt si in illa commentitia Platonis ciuitate res ageretur, nemo ingemuit, neque inclamauit patronorum; nihil cuiquam doluit: nemo est questus: nemo Rempub. implorauit; nemo supplicauit. Cæterùm nescio an conferre huc possim opportunè adag. quo dicitur bonos viros esse lachrymabiles; faciles enim sunt ad misericordiam viri boni piique: vt de Heraclito palàm est. sic Æneas Virgil. fatur lachrymans. Dido contrà duritiem eidẽ exprobrans in 4.

Num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit?

Et Horat. in Odis Plutonem illachrymabilem facit:

Non si trecenis quotquot eunt dies
Amice, places illachrymabilem Plutona.

Nolim prætermissum quod notatur à scholiastis quibusdam, Aiacem (de quo hîc) nominatum ab αἶ, αἶ, heu, heu, nota dolentis, seu lamentantis particula, & αἰάζειν lamentari est.

In frau-

In fraudulentos.

EMBLEMA XLIX.

P**ARVA** *lacerta, atris stellatus corpora guttis*
Stellio, qui latebras, & caua busta colit,
Inuidia, prauiq; doli fert symbola pictus.
Heu nimium nuribus cognita zelotypis!
Nam turpi obtegitur faciem lentigine quisquis,
Sit quibus immersus stellio, vina bibat.
Hinc vindicta frequens decepta pellice vino,
Quam formæ amisso flore relinquit amans.

PLINIVS lib. 29. cap. 4. tradit è stellionibus malum medicamentum fieri. Nam, inquit, cùm stellio immortuus est vino, eorum qui biberint, faciem lentigine obducit. Ob hoc in vn- Stellio.

in vnguento necant eum, insidiantes pellicum formæ. Alciatus lib. 1. Parergôn, cap. 46. id copiosè satis enarrat. Sic enim ait: Crimen stellionatus nomen sumpsit à stellione lacerta stellata: quod animal malè apud veteres audiit, siue quia inuidũ (cùm enim eodem, quo anguis modo pellem exuat, eam confestim deuorat, tanquam vtilem esse pro comitialis morbi remedio norit, idcircoque hominibus præripiat, vt Plinius lib. 8. cap. 31. attestatur) siue quòd ex eo malum medicamentum fiat, quo mulieres decipiuntur. Nam cùm mortuus est in vino, faciem eorum qui biberint, lentigine obducit: ob hoc in vnguẽto eum necant, si quæ mulieres pellicum formæ insidiantur. qua ex caussa verisimile est primò proditum id iudicium: an quia in id animal versus sit, vt canit Ouid. Metamorph. 5.

Crimen stellionatus.

— duri puer oris, & audax?

vnde & impudẽtiæ est symbolum, Græceq. dicitur ἀσκάλαφος, quia sit ἀσκελὴς τῆς ἁφῆς, contactu asper & durus. Hæc Alciat. noster. Sanè idem Plinius lib. 30. cap. 10. nullum esse animal dicit, ex opinione communi, quod fraudulentiùs inuideat homini: indeque stellionum nomen in maledictum translatum ferunt. Plerique volunt stelliones eosdem esse ac tarantulas, quas Græci ἀσκαλαβώτας nominant. Quia verò ex proximo Alciati loco meminerimus criminis stellionatus, de eo hæc pauca obiter: Stellionatus iis obiicitur qui aliquid dolo fecerint: & vbicunque nomen proprium deficit criminis, stellionatus obiicitur, ait Vlpian. Locum autem præcipuè habet in eo qui rem fortè alij obligatam dissimulata obligatione per calliditatem distraxerit: sed & in eo qui merces supposuerit, vel corruperit, quique imposturam fecerit, pœna stellionatus nulla est à legibus constituta, quia nec legitimum crimen est. Cæterùm & hoc aduertendum, vt auctoris mentem apertiùs aperiamus, in plerisque animantibus certas quasdam notas esse malignitatis à natura inditas, vt caueamus ne quid inde noxæ damníve contrahamus. Vulgò enim fertur cauendum esse ab iis qui notis quibusdam insignes sunt. Diciturque non rarò eum qui pedibus claudicat, & animi quadam claudicare parte; quique gibbo sit deformatus aut struma, aut aliquo generis eiusdem vitio, cæteris infestiorem esse, & magis versipellem; si quid tamen vulgari hominum opinioni dandum: Vitiosum corpus vitiosæ naturæ imaginem esse. Quod Homerus in suo Thersite confirmauit, qui vt deformior erat, ita etiam turpior, loquacior, & seditiosior, describitur.

Nota malignitatis.

Sic

Sic Cicero pro Roscio Comœdo cauillatur Fanniũ Chæream ex habitu corporis: Nonne ipsum caput, & supercilia illa penitus abrasa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? nónne ab imis vnguibus vsque ad verticem summum (si quam coniecturam affert homini tacita corporis figura) ex fraude, fallaciis, mendaciis constare totus videtur? qui idcirco capite & superciliis semper est rasis, ne pilum vllum viri boni habere dicatur. Lusit eodem penè schemate Martialis in Zoilum:

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine luscus:
Rem magnam præstas Zoile, si bonus es.

stellatus corpora guttis Stellio.] Virg. 4. Georg.

— sæpè ignotus adedit
Stellio lucifugis congesta cubilia blattis.

Ouid. 5. Metamorph.

— latebrasq; petit, aptumq; colori
Nomen habet variis stellatus corpora guttis.

Huc referam non inuitus doctissimi viri Turnebi carmina de Stellionis eadem animaduersione, ex Epithalamio Francisci Valesij: hæc enim:

Sic quæ pellicibus nuptæ insidiantur auaris,
Quas forma plus esse dolent, medicata propinant
Pocula, guttata lentigine stellio qua tu
Inficis, vt vario signetur tergore vultus
Discolor & maculis liuescant ora subortis.

& caua busta colit.] Ouid. 3. Amor. 8. eleg.

Mors tamen à templis in caua busta trahet.

prauiq; doli.] doli mali, quẽ Seruius definit machinationem quandã alterius decipiendi caussa, cùm aliud simulatur, aliud agitur. Labeo autem omnem fallaciam, calliditatem, machinationem ad circumueniendum & decipiendum alterum adhibitam, censetque sine dolo malo aliud agi posse, aliud simulari.

Dolus malus.

Zelotypis.] ζῆλος, æmulatio seu inuidentia; τύπος, forma. Hinc mulier zelotypa, quæ formæ alienæ inuidet. Ea zelotypiæ opinio permultis mulieribus animũ dedit viros quoquo modo tollendi de medio, vt hoc etiã adiiciam præter rem. Nam Cic. 2. de offic. refert Alexandrum Phereum ab vxore interfectum propter pellicatus suspicionem. Sic Antoninũ Verum Lucilla: Lemniæ viros omnes vna excepta interfecerunt: & Demetrius Antigoni filius, Nicanor, aliique à suis feminis interempti. Denique cùm omnia peruestigaris, collige tecum, quòd vindicta nemo magis gaudet quàm femina. Ouid. 2. artis,

Zelotypus.

Sed

Sed neque fuluus aper media tam sæuus in ira est,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes,
Femina quàm socij deprensa pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum, flammamq; ruit, positoq; decore
Fertur, vt Aonij cornibus icta dei.

Lentigo. *lentigine.*] Lentigo, macula subrufa, aut nigricans in facie aut manibus ad lentis similitudinem.

Pellex. *pellice.*] Pellex, quasi παλλὰξ ἢ παλλακίς, ait Gell. lib. 4. cap. 3. vel à pellendo, quòd vxorem legitimam è thalamo pellat, vel quòd virum pelliciat. Paulus in l. 144. de verb. sign. Digestis ex Masurij Sabini sententia pellicem pro ea sumit quæ citra matrimonium cum aliquo consuescat, domique retineatur: additque vulgò sic accipi, quæ cum eo se misceat cui sit vxor: Cæterùm an admittere ausim distinctionem Iurisconsulti in dicta lege, inter pellicem, amicam, concubinam, nondum satis liquet. Sed præstat audire Demosthenem oratione aduersus Neæram, egregiè nomina τῆς παλλακῆς, τῆς ἑταίρας, καὶ τῆς γυναικὸς distinguentem: ait enim τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν. Amicas habemus voluptatis causa: pellices seu concubinas famulitij & curæ quotidianæ gratia corporis vtimur: vxores autem ducimus vt legitimos tollamus liberos, fidamque rei familiaris custodiam habeamus.

Dolus

Dolus in suos.

EMBLEMA L.

ALTILIS *allectator anas, & cærula pennis,*
Assueta ad dominos ire redire suos,
Congeneres cernens volitare per aëra turmas,
Garrit, in illarum se recipitq; gregem,
Prætensa incautas donec sub retia ducat:
Obstrepitant captæ, conscia at ipsa silet.
Perfida cognato se sanguine polluit ales,
Officiosa aliis, exitiosa suis.

HAC similitudine (cuius facilè subintelligitur apodosis) proditorum animum fraudulentum apertè arguit: qui cùm bene velle se fingant, vt simulatis eiusmodi alloquiis impo- *Proditorum fraudes.*

imponant, eò sanè nocentiores, quò versutiores, habendi sunt. Sic enim plerumque insontes & incautos in ignota discrimina, vel ad extremum vsque vitæ periculum adducant & compellant, sed potissimum cùm vel vitæ consuetudine, & familiaritate, aut etiam obsequij aliqua specie fucata eos tenent irretitos, nodisq. tam tenacibus illigatos, vt sese hinc nequeant extricare. quo de genere sunt vespertiliones quidam, & sceleratissimi sycophantæ (quorum numerus quantum his temporibus accreuerit, dici non potest) qui viros inculpatæ vitæ, simplices planè, & ab omni fuco alienos, in discrimen & præcipitium trahunt; nullumque non mouent lapidem, vt, quod est in prouerbio, in laqueos inducant: quam ad rem cuniculis quibusdam vtuntur, cùm impingunt nomen detestandi sortilegij, vel etiam hæreseos, aut sectæ alicuius, vt securiùs magisque impunè oui culam, id est hominem simplicem, minimeque malum ab omni crimine tam scelesto, tamque abominando alienissimum mactent, vel certè quocunque tandem modo exterminent; sic vt insons ille misellus hac aspersus labe (tametsi toto vitæ tempore virtuti pietatique nomē dederit) humanæ societatis pernicies, & pestis habeatur ab imperita multitudine, quæ vt in vitium plus quàm liceat credula, ita ob inconstantiam maximam, quæ illi familiaris est, ad virtutes ipsas inuertendum sic prompta & parata sit, vt, quod ait Flaccus, sincerum auidè cupiat vas incrustare. Sed vt paucis contraham, hoc genus hominum vt exitialius & magis auersandum, sic & præter alios, in quod leges animaduertant, dignissimū. Quod enim vnicè docuit optima illa omnium magistra natura, hi tollunt, & improbitate iniquiore labefactant, nimirùm vbi contra suum sanguinem insidiantur, & in animas suas fraudem moliuntur, vt loquitur Salomon. Id totum tamē torqueri melius fortasse potest in patriæ proditores, quales fuere *οἱ φιλιππίζοντες* apud Græcos, apud Olynthios Lasthenes. Talis fuit Metius ille Suffetus dux Albanorum, pugnæ desertor in bello Romanorum aduersus Albanos, qui suæ proditionis pœnas dedit ab equis discerptus, vt lib. I. Liuius memorat.

Anas. *Altilis allectator anas.*] Anatem à natādi assiduitate dictam vult Varro, 5. De ling. Lat. Altilis, quòd alatur domi, vel ruri, vt gallinę, &c. Allectator porrò ab alliciendo. Legi alicubi morem esse aucupibus exoculatam columbā in reti colligare, quæ strepitu cæteras columbas ad se pelliciat. ea dicitur *παλεύτρια*, à *παλεύειν*, quod est decipere, seducere, in laqueum allicere. Sed

Sed audiamus ipsum Alciatum, qui ea de re sic lib. Parerg. 9. cap. 11. Plaut. in Milite, Palęstrio nomen veteratori impostorique seruo conueniens. vnde & *παλεύτριαι*, quasi allectatrices aues Aristoteli lib. De hist. animal. 9. turtures vel columbæ, quæ aluntur, vt aucupes alias alliciant, eosque ad congeneres capiendos adiuuent. quod & in coturnicibus fieri consueuit, itemque anatibus, de quibus (est enim aucupij genus valde iucundum) nos quandoque carmine sic lusimus:

Altilis allectator anas, & cærula pennas, &c. Hæc Alciatus.

ire redire.] ire, pro abire, vt alludat ad verba Iustiniani, in §. Ceruorum quoque, De rer. diuisione, in Institut. in syluam ire & redire solent. & paulopòst: In iis animalib. quæ ex consuetudine abire & redire solent. Martialis 12. lib. epigramm.

Atque inter mensas ire, redire suas.

garrit.] Garrire, quasi ineptè strepere, Nonius. & proprium esse auium quidam putant. *Garrire.*

Male-

Maledicentia.

EMBLEMA LI.

ARCHILOCHI *tumulo insculptas de marmore vespas*
Esse ferunt, linguæ certa sigilla malæ.

Maledicentia nota. VESPAE tumulo affixæ Archilochi, linguæ malæ petulantiam effrenem arguunt: hæ enim raucæ sunt & mordaces, sed nullam ab iis neque oblectationem, neque fructum comparare possis, vti nec à maledicis aut mordacibus expectare quicquam præter aculeum debeas. Hoc autem Archilocho *Scriptor maledicus.* intelligitur scriptor quiuis, insolita quadam verborum petulantia & mordacitate alios insectans: in quo tamen neque curam, neque eruditionem possis deprehendere: sed hoc tantùm notus, quòd audaciam in obtrectãdo maluerit ostentare, tamque prauè innotescere, quàm stare gratis, & cum silentio, vt loquitur

loquitur Martialis. Fuit verò hic Archilochus Poëta Lacedæmonius, vel Parius, vt alij volunt, qui Lycamben socerum tam atrocibus & virulentis carminibus insectatus est, vt eum adegerit ad laqueum. Hinc Prouerb. Archilochia edicta, pro contumeliosis & mordacibus: &, Archilochi patria, pro maledicis: &, Archilochum terere, pro eo quod est, maledicentia delectari. Quò pertinet Archilochi epitaphiũ ex 3. Epigramm. Græcorum lib.

Σῆμα τόδ' ἀρχιλόχου παραπόντιον, ὅς ποτε πικρὴν
μοῦσαν ἐχιδναίῳ πρῶτος ἔβαψε χόλῳ,
αἱμάξας ἑλικῶνα τὸν ἥμερον, οἶδε λυκάμβης
μυρόμενος τρισσῶν ἅμματα θυγατέρων.
ἠρέμα δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μήποτε τοῦδε
κινήσῃς τύμβου σφῆκας ἐφεζομένους. hoc est,

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara
Cuius vipereo carmina felle madent.
Sanguine fœdauit Musarum Helicona, Lycambes
Luget natarum turpia lora trium.
Hospes abi tacitè, irrites ne fortè crabrones,
Illius in tumulo quos habitare vides.

Pindar. 2. Pyth. ait se nolle conuicio aliquo Ixionem afficere, quòd Archilocho conuicia non bene cesserint. Sic ille:

— ἐμὲ δὲ χρεὼν
φεύγειν δάκος ἀδινὸν, κακαγορίαν·
εἶδον γὰρ ἑκὰς ἐὼν, τὰ πόλ-
λ' ἐν ἀμαχανίᾳ
ψογερὸν ἀρχίλοχον βαρυλό-
γοις ἔχθεσι πιαινόμενον. id est,

Me autem oportet effugere morsum imbellem & impotentem, maledicentiã nempè. Vidi enim iam olim multa in egestate positum conuiciatorem Archilochum, infensis obtrectationibus enutritum, & quasi pinguem factum. Antisthenes dicebat Diogenem vespis esse similem. Vespis enim non magnum esse alarum strepitum, aculeum autem acutissimum. Dion oratione 8. & Stobæus Sermon. 11.

certa sigilla.] quæ sunt symbola certæque notæ hominis intemperanter lingua abutentis, vt qui maledicentissimus fuerit. *Vespa obtrectatores.*

In receptatores sicariorum.

EMBLEMA LII.

LATRONVM, *furumq́; manus tibi, Scæua, per vrbem*
It comes, & diris cincta cohors gladiis:
Atque ita te mentis generosum prodige censes,
Quòd tua complures allicit olla malos.
En nouus Actæon, qui postquàm cornua sumpsit,
In prædam canibus se dedit ipse suis.

In receptatores.] Hæc epigraphe mihi statim reuocauit in mentem quod de receptoribus, seu receptatoribus iura edixerunt, in quos nempe voluerunt acerrimè animaduerti, l. 3. § cognoscit, D. de off. præf. vigil. quia sine his diu maleficia latere non possint. l. 1. de recept. Sic Vlpian. in l. Congruit, de off. præf.

off. præs. vult à præside animaduerti in sacrilegos, latrones, plagiarios, fures, prout eorum quisque deliquerit: receptoresque eorum coërcere, sine quibus latro diutiùs latere non potest. Cui simile illud Quintiliani ex declamatione 255. vbi ait, proximos eos esse transfugis à quibus transfugæ recipiuntur: quia natura simile sit, facere scelus & probare.

STOBAEO citatur illud ex Phauorino, ni fallor: *ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ἀπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας καταλύουσι:* Quemadmodum Actæon à canibus, quos alebat, discerptus est: ita parasiti & assentatores eos à quibus enutriuntur, miserè perdunt. *Fons Emblematis à Stobaeo.* Nonnulli sese putant insigniores & quidem nobiliores, si quosuis sicarios, nulliusque frugis homines & ganeones inertes, domi & mensæ suscipiant, haud sano mentis oculo præuidentes se vnà cum patrimonij comminuti damno, nominis & plerumque vitæ iacturam facere. Tutissimos enim se fore credunt, vtporè tanto tamque generoso satellitio stipati; & tamen non aduertunt, quanti constet, quamque noxia sit ea familiaritas. Anulus in picta poësi sic:

Cornibus in ceruum mutatum Actæona sumptis
Membratim proprij diripuere canes.
Næ, miser est dominus, parasitos quisquis edaces
Pascit, adulantum præda parata canum:
Se quibus irridendum suggerit & comedendum,
Seruus & ex domino corniger efficitur.

Qui mythologica tractarunt, hoc de Actæone figmentum ad venatores referunt, qui suas opes miserè dilapidant in venandi luxu inutili admodum & sumptuoso: etenim à canibus, quos aluêre, tandem vltione diuina quasi membratim dilaniantur. *Venatores Actæones.* Nam tametsi nihil aliud sceleris admitterent, nisi in eo quod erogent in victum canum quod commodiùs posset egenis & pauperie pressis conferri: ea tamen culpa satis habet grauitatis ad prouocandum iustam Dei præpotentis iram, qui tot bona nobis non est elargitus, vt iis tam malè vtamur. Eoque grauius illi peccant, quòd rebus necessariis animum non applicent, vt agriculturæ, vt Reip. vt aliis honestis actionibus, sed omnem temporis vsuram collocant in venatu: quo fit, vt in vrgentem minusque sibi notam penuriam præcipites ruant. Itaque dici non ab re potest, eos non à canibus modò, sed auibus & equis absumptos ac dilaceratos. Palæphatus ait Poëtas hoc figmento nihil aliud docuisse, quàm homines cauere maximè debere,

 ne quid

ne quid agant quod diis inuisum sit aut ingratum, aut quod eos in iram prouocet. Adhæc olim omnes labori fuisse intentissimos, & manibus victum quæsiuisse, non seruis aut exteris sua negotia, sed sibi tantùm cõmisisse: ideoque qui laboriosi essent, opibus & facultatibus præ cæteris abundasse: contrà qui sese otio dedebant, voluptates consectabantur, venationi & aleæ dabant operam, in extremam rerum penuriam decidisse, & opibus exhaustos esse, quemadmodum & ipsi Actæoni contigit. Sed id speciatim in prodigos adolescentes non ab re licet conuertere, qui promi magis quàm condi, vt Phryges serò sapiunt, & tum fortè, sed frustrà resipiscunt, cùm nihil est amplius in loculis. Sibi quidem mirè placent, cùm secundis fortunæ ventis opes suppetunt, quibus impudentes & ignauos ganeones (qui nullum aliud sibi pensum relictum habent, quàm vt lautas culinas affectentur, alienaque quadra viuant) pascant & enutriant. At exhaustis patrimoniis, quid illis superest nisi vt aliena compilent, tandemque in malam crucem adigantur, ab iis relicti, longumque valere iussi, à quibus in conditionem tam miseram, tamque abiectam coacti sunt? Non piget huc traducere, quæ Dion Chrysost. orat 10. De seruis, appositè scribit, se nõ putare damna à malis canibus plures accepisse, quàm à malis hominibus. Etenim à canibus perniciosis vnũ Actæonem aiunt (inquit ille) perditum, & his quidem in rabiem cùm acti essent: à perniciosis verò hominibus dici non posse, quot perierint & plebeij & reges, quot etiam ciuitates; hi quidem à seruis, illi autem à militibus & satellitibus; alij ab amicis quibusdam, nomine tenus amicis: alij quidem à filiis & fratribus, vxoribusque damna capiunt innumera. Retulimus suprà ex Constantino Manasse memorabile Michaëlis Imperatoris exemplum, quem cum Actæone discerpto à canibus comparat: siquidem inconsulto illi Principi, quòd ab assentatoribus obsessus esset, miserè omninò cessit.

Veterum industria.

Otiosi venatores.

Locus Dionis Chrysost.

Scæua.] proprium quoddam nomen aut fictitium non temerè suspicetur aliquis. plerique, sæuã, legunt, pro, dira, crudeli, terrifica, &c. sed malim Scæuã accipi, vt Symmachus, pro improbo, sinistræ famæ homine, rerũ imperito. Quæ sub obtentu tuo à quibusdã scæuis designata dicuntur, ait ille. Et Græci, eũ qui sit ingenio tardo σκαιὸν appellant. οὐδὲ σκαιὸν, οὐδ' ἐπιλήσμονα, dicit Aristophan. i. neque scæuam, neq; consilij inopem.

manus.] multitudo, vt maxima militum manus apud Ciceronem in Philipp. & sæpè aliàs.

prodige.] Cicero 3. Offic. Prodigi, qui epulis & viscerationibus, & gladiatorum muneribus, ludorum venationumque apparatu pecunias profundunt in eas res, quarum memoriam aut breuem, aut nullam sunt omninò relicturi.

Prodigi.

allicit olla malos] Ea est ollæ amicitia, vt habet Prouerbium; ad quod respexit Martialis lib. 2.

Hunc quem vina tibi, quem mensa parauit amicum,
Esse putas fidæ pectus amicitiæ?
Vinum amat & cyathos, & sumina, & ostrea, non te.
Sublato vino nullus amicus erit.

En nouus Actæon, &c.] Tangit Actæonis fabulam, quam fusè narrat Ouid. 3. Metamorph. Hanc lubens prætereo, vt vel pueris notissimam.

In adulatores.

EMBLEMA LIII.

SEMPER *hiat, semper tenuem, qua vescitur, auram*
Reciprocat Chamæleon:
Et mutat faciem, varios sumitq́ colores,
Præter rubrum vel candidum.
Sic & adulator populari vescitur aura,
Hiansq́ cuncta deuorat:
Et solum mores imitatur Principis atros;
Albi & pudici nescius.

Emblema è Plutarcho petitum. EXPRESSVM id è Plutarchi libello, De discrimine adulatoris & amici. huius hæc verba: Ὁ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος πέπονθεν· ἐκεῖνός τε γὰρ ἁπάσῃ χροιᾷ πλὴν τοῦ λευκοῦ συναφο-

μοιοῦται. καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν ἐξ ἀδυνάτων παρέχειν, οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον: Adulatori quidem omninò id accidit vt Chamæleonti: siquidem vt ille colorum omnium similitudinem exprimit præterquàm albi: sic assentator, cùm se similem præstare non possit in his quæ digna sunt studio, turpia quæque imitatur quantum potest. Vt enim nonnulli pictores imperiti, quia nequeant assequi quæ pulchra sunt & difficilia, in næuis quibusdam ac verrucis aut rugis depingendis toti sunt, & quælibet repræsentant, præter ea quæ pulchra sunt, quæque ingeniosi artificij laudem mereantur: Sic & assentator, vt principi viro, cui assidet, aliquid gratum faciat, eius diligenter imitatur intemperantiam, iracundiam, supercilium, acerbitatem in seruos, diffidentiam in domesticos, & cognatione iunctos. Nam præterquàm quod sponte, naturæque propensione ad deteriora propensus est, videtur eo modo sibi longè abesse à vitio reprehensionis, si turpia imitetur. Quem morem vt barbaricis moribus conuenientissimum, meritò perstrinxerunt auctores grauissimi: hoc enim vitio quòd laborarit Alcibiades, vt qui ingenio esset versatili, & ad quiduis comparato, naturam Chamæleontis habuisse dictus est. Sed mirum est sanè quod narrant de Arabum quibusdam populis, apud quos inualuit consuetudo, vt illorum Rege aliqua corporis parte affecto, aut decurtato, populus eius regionis ægritudinem imitetur Principis, illoq. membro fasciis lanaque conuoluto, sic in medium prodit. Quod idem de scurra quodam Philippi Macedonis memoriæ proditum accepimus. Cùm enim in oppugnatione cuiusdam ciuitatis Argiuorum, vnus Philippo fuisset erutus oculus, postridie scurra fascia similem oculum circumligatus processisse fertur. Idemque cùm crus in quadam pugna Regi fractum esset, in eius conspectum venire non erat solitus, nisi claudicans, eodémque crure colligato. Ea itaque est assentatorum mens, hoc vnũ studium, vt imitentur omnia, omnibus assensum præbeant, præterquàm iis quæ sunt à natura sua longissimè remota, nimirùm quæ à niueo simplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris & verecundiæ quasi rubore omninò sit aliena. Nam quod Antisthenes dictitabat, vt meretrices omnia bona præter prudentiam, sanumque iudicium suis amatoribus imprecantur: sic assentatores iis quibus cum agũt. Vide Pierium in Chamæleonte, lib. 27. Hieroglyph.

Adulator vt Chamæleon.

Alcibiades.

Arabum assentatio.

Scurra Philippi Macedonis.

Semper hiat, &c.] De Chamæleonte sic Plin. cap. 33. libro 8. *Chamæleon.*

Ipse celsus, inquit, hianti semper ore, solus animalium nec cibo nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento: & coloris natura mutabilior: mutat namque eum subinde, & oculis, & cauda, & toto corpore, redditque semper quemcunque proximè attingit, præter rubrum, candidumque. Cassiodorus Variar. formularum lib. 5. epist. 34. naturam Chamæleontis ad frustratorem debitorē non minus ingeniosè traducit. Fugere nescius, sed suæ sponsionis ignarus: obliuiosus cùm relinquitur: trepidus, cùm tenetur. Mutat verba, variat constituta: nec in vna dicti sui qualitate contentus, diuersis imaginibus immutatur. Meritò Chamæleonti bestiæ conferendus, quæ paruorum serpentum formæ consimilis, aureo tantùm capite, & reliquis membris subalbentis prasini colore distinguitur. Hæc quoties hominum aspectus incurrerit, dum ei fugiendi velocitas denegatur, nimia timiditate, colores suos variè commutat, vt modò veneta, modo blattea, modò prasina, modò possit cyanea reperiri. Prouerb. Chamæleonte mutabilior.

Reciprocat.] repetit, retroflectitur, vel recipit. procare, petere est; vnde procax, & proci dicti. Reciprocum verò à recipiendo dici ait Varro, quia eò redeat vnde profectū est. Hinc maris & animæ reciprocatio. Hoc loco verò reciprocare propriè est auram resorbere, subindeque retrahere: sic enim Liuius reciprocare pro respirare vsurpauit.

vescitur aura.] Allusio ad Prouerb. Vento viuere. Populari aura vesci, est populi nugis assentiri, vulgi mores insequi.

Color albus & rubens. *Albi & pudici nescius.*] Color albus mentis integritatem, vt rubeus pudorem signat, vt dicemus postea.

Ei qui

Ei qui semel sua prodegerit, aliena credi non oportere.

EMBLEMA LIIII.

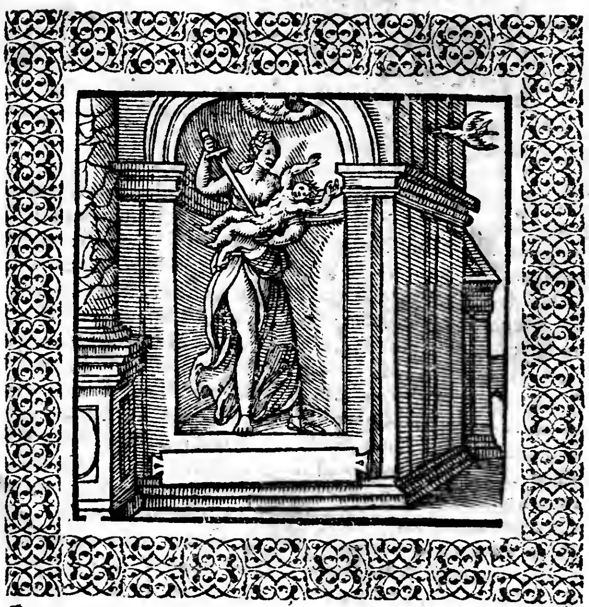

COLCHIDOS *in gremio nidum quid congeris? eheu*
Nescia cur pullos tam malè credis auis?
Dira parens Medea suos sæuissima natos
Perdidit; & speras parcat vt illa tuis?

Hoc ex Græco Archiæ:

Typus Emblematis.

Αἶαν ὅλω νήσους τε διϊπταμένη σὺ χελιδὼν,
μηδείης γραπτῇ πυκτίδι νοσσοτροφεῖς;
ἔλπη δ' ὀρταλίχων πίστιν σέο τήνδε φυλάξειν
κολχίδα, μήδ' ἰδίων φεισαμένην τεκέων;

Sic Marullus exposuit 3. Epigrammatôn:

Quid vaga tot terras vrbesq; emensa volucris,
Colchidos in sæuo nidificas gremio?

 Pignoribus

Pignoribusq́; tuis credis malè ſana fidelem,
Ipſa ſuos partus quæ laniauit atrox?
Ni fetus exoſa tuos Pandione nata
Phaſiaca quærit perdere ſæuitia.

Breuiùs reddidit Politianus, nimirùm tribus hendecaſyllabis:

Medea ſtatua eſt miſella hirundo,
Sub qua nidificas; tuóſne credas
Huic natos, rogo, quæ ſuos necauit?

Sed breuiſſimè Borbonius noſter, vno diſticho,

Medea ſtatua eſt: natos cui credis, hirundo?
Fer aliò: viden' hæc mactet vt ipſa ſuos?

Fides non habenda ei qui fidem violarit. Apoſtrophe eſt ad hirundinem, ad ſtatuā Medeę nidificantem: ex quo datur intelligi, cauendū eſſe ab eo qui ſemel impoſuit: vel iis nullam amplius habendā fidem, qui ſemel vel quoquo modo læſerint: aut iis nullo pacto aſſentiendum, qui cùm ſua dilapidarint, vix aliorū curam cōmodè gerent. Nemini enim res aliena quàm ſua debet eſſe charior aut cōmendatior. Quomodo enim fieri poteſt, κακῶς κεχρημένον ἄνδρα τοῖς ἰδίοις, εἶναι πιστὸν ἐν ἀλλοτρίοις; Id explicat Socrates apud Xenophontē lib. 3. ἀπομνημ. nempè colloquio cum Glaucone. Refert Plutarch. ἐν γαμικ. παραγγέλ. Qua ratione Timarchum impudicitiæ & prodigalitatis accuſauit Æſchines, non tam vt hominē probro afficeret, quā ne deinceps ad populū concionaretur. Qui enim rem familiarem adeò malè adminiſtraſſet, indignus videbatur cui publica crederentur. Prçclarè Tiberij factum memoratur à Corn. Tacito: qui vt honeſtam innocentium paupertatē leuauit: ita prodigos, & ob flagitia egētes Vibidiū Varronem, Marium Nepotem, Appium Appianū, Sullam, Vitellium mouit ſenatu, aut ſpontè cedere paſſus eſt. Gorgia oratore publicè aliquando dicente vt cōcordiam ſuaderet, Melanthius non ſuſtinuit. aiebat enim de pace eū minime aliis verba facere debere, qui ſibi, vxori & ancillç cōcordiā perſuadere nō potuiſſet. Idem in Laconicis: Agis Archidami filius ei minime Duci fidem habendā dicebat, neque credendū iuuenum exercitum, qui ſuam ipſius patriam miſere prodidiſſet. Id dicebat Ephoris, qui Imperatorē quendā lubricæ hominem fidei in hoſtes mittebant.

Medea. *Colchidos.*] Medea Colchis nominata, quòd Colchorum regis filia fuerit, quæ Iaſoni vt nuberet, aurei velleris obtinendi corripiendique viam ei commonſtrauit, ſed priùs Dracone ſopito. Tandem ab Iaſone repudiata, quos ex eo liberos ſuſceperat, interemit. Repete fabulam ex 7. Metamorph. Ouid.

Teme-

Temeritas.

EMBLEMA LV.

IN PRÆCEPS *rapitur, fruſtra quoque tendit habenas*
Auriga, effreni quem vehit oris equus.
Haud facilè huic credas, ratio quem nulla gubernat,
Et temerè proprio ducitur arbitrio.

Cui non credendū. SIGNIFICATVR nihil ei committendum eſſe, qui in proprios affectus nullum ſibi ſumit imperium, ſed temerè huc atque illuc concitatus fertur, non aliter quàm equus, quem nulli freni nullæque habenæ continent. Similitudinem hanc mutuatus eſt ex Platone, qui animum noſtrum cum auriga, corpus verò & eiuſdem perturbationes cum equis comparabat. Iuxta quod ab Hieronymo etiam dictum eſt, ſenſus corporum

quaſi

quasi equos esse sine ratione currentes: animam verò in aurigæ modum frena currentium retinere. Maximè enim est efficiendum, vt appetitus rationi obediant, eamque neque præcurrant, nec propter temeritatem, nec propter pigritiam aut ignauiam deserant, sintque tranquilli, atque omni perturbatione careant, vt docet M. Tullius. Locus Platonis est in Phædro, de duobus equis, bono & malo, & eorum auriga ratione: quò M. Tullius allusisse visus est 2. De Republ. Vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. Quem locum obseruauit Heraclides Ponticus lib. De allegoriis Homericis. Locus hic, vt apparet, è Maximi Tyrij sermone 55. tractus est. Neque verò grauabor locum integrum sublegere: Τούτου δὲ τῆς ἀνθρωπίνης οὐδενείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν γηίνῳ σώματι, ὡς ἡνίοχον ἅρματι, καὶ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ, ἀφῆκε θεῖν, ἐχούσῃ μὲν παρ' αὐτοῦ ῥώμην τέχνης, ἐχούσῃ δὲ καὶ ἀτεχνίας ἐξουσίαν· ἡ δέ, ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἁρμάτων, καὶ λάβηται τῶν ἡνιῶν, ἡ μὲν εὐδαίμων καὶ μακαρία ψυχὴ καὶ μεμνημένη τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβιβασαμένου θεοῦ καὶ ἡνιοχεῖν προστάξαντος, ἔχεται τῶν ἡνιῶν, καὶ ἄρχει τοῦ ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς· οἱ δέ εἰσιν ἀτεχνῶς παντοδαποί, ἄλλος ἀλλαχοῦ θεῖν διωρμημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν, ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστής, ὁ δέ, θυμώδης καὶ ἰταμὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δέ, νωθὴς καὶ ἐκλελυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός. οὕτως ἅρμα ἐσπασμένον παρέλκει τὸν ἡνίοχον κάτω, κἂν μὲν κρατήσῃ αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ δυναστεύοντος ἵππου ῥώμην ἄγων φέρεται, νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ κατὰ τὸ ἅρμα ξυμφερόμενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις καὶ παροινίας καὶ λαγνείας, καὶ ἄλλας οὐκ εἰλικρινεῖς ἡδονάς, νῦν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς. Quæ Latinè ita sonant: Verùm hic vnus inuentus est modus ab ipso Deo, quo humana conditio minorem se esse diuina fateretur, propterea scilicet quòd animum terrestri corpori, tanquam aurigam imposuit currui, cuius & habenarum sustinendarũ & incitandi vim esset habiturus. Huic enim aurigæ, simul aurigandi artem, viresque tradidit: simul etiam liberum abutendæ artis arbitriũ dedit. qui postquàm inscenderit currum, & habenas acceperit, siquidem felix beatusque animus sit, memoriamque habeat se iussu Dei sublatum esse in currum, validèque aurigationem regere debere, nimirùm habenas moderatur, regitque currum, & equorum temeritatem contundit. At equi diuersum appetunt cursum, temereque huc atque illuc rapiunt currum, hic ad petulantiam, ingluuiem ac contumeliam, ille ad temeritatem atque ferociam, alius verò tardita-

tarditatem, mollitiem, seruitutem, fatuitatem, atque humilitatem sectatur; cuiusmodi seditionibus distractus currus, aurigam conturbat: & si vicerit eum præpotentis equi vis, fertur currus pro libidine victoris. Quo fit, vt victrice interdum petulantia, vnà currus & auriga ad contumelias, conuicia, impuritates, atque alias nefarias, minimeque sinceras voluptates; interdum verò dominante iracundia, in multas variasque calamitates vterque feratur in præceps. Huc etiam referam commodè illud D. Cypriani, ex lib. De disciplina & bono pudicitiæ: Coërceat animus, ait, stimulos carnis, refrenet impetum corporis. Accepit hanc enim potestatem, vt illi ad imperium eius membra seruirent. Et quasi legitimus ac perfectus auriga vltra concessas corporis metas extollentes se carnis impetus, cælestium præceptorum habenis reflectat, ne vltra terminos suos currus iste corporis raptus in periculum suum secum & ipsum rapiat aurigam, &c. *Cypriani locus.*

In præceps rapitur frustrà, &c.] Alludit ad illud Virgilianum,

—frustra retinacula tendens,

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

& ad prouerb. De curru delapsus. Citatus ex Platone locus est in Phædro, qui explicatur commodissimè à Plutarcho, Quæstionum Platonic. 8. quò pertinet Ciceronis hoc è 3. Tuscul. Exisse è potestate dicimus eos qui effrenati feruntur, aut libidine, aut iracundia. Qui igitur exisse è potestate dicuntur, ideò dicuntur, quia non sunt in potestate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum est. hinc compotes & impotes, qui animum habent, vel non habent in sua potestate.

effreni quem vehit oris.] Manifesta allusio ad parœmiam, Os infrene, id est, ἀχαλίνου στόματος ἵππος.

In te-

In temerarios.

EMBLEMA LVI.

ASPICIS *aurigam currus Phaëthonta paterni*
Ignivomos auſum flectere Solis equos;
Maxima qui poſtquàm terris incendia ſparſit,
Eſt temerè inſeſſo lapſus ab axe miſer.
Sic plerique rotis fortunæ ad ſidera Reges
Euecti, ambitio quos iuuenilis agit;
Poſt magnam humani generis cladémq; ſuámq;,
Cunctorum pœnas denique dant ſcelerum.

Stulti Principes. PHAETHONTIS caſus hîc traducitur in Principes quoſdam Ducéſque iuueniliter exultantes, qui magno ſuo ſuorúmque malo cuncta ſurſum & deorſum vertunt; cumque quod

quod

quod volunt, omne ſibi licere putent, non mirum eſt, ſi intolerabilem malorum lernam ſecum aduehant. Nihil enim aliud afferre poteſt tam cæca præcepſque temeritas, quàm certiſſimum populi diſcrimen, & interdum exitium. Quòd ſi illi quandoque reſipiſcant (quod ferè non fit, niſi accepto damno, eóque grauiſſimo) id ſanè contingit, poſtquàm vulgus decidit in grauem fortunarum omnium iacturam, vt ſpei nihil reliqui habeat. ferè fit enim, vt Principes illi fatui & excordes, eo quod habeant in alios imperij ac potentiæ, pro ſua libidine miſerrimè abutantur, & quaſi prodigant in Reipubl. detrimentum. Vitio datur Agamemnoni, quòd ambitioſus magis quàm cordatus fuerit, qui pro vna Helena tot tantoſque homines ad necem poſtularit, ſuoſque ad eandem belli aleam prouocarit. Rectè Flaccus:

Fabula qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento colliſa duello,
Stultorum regum & populorum continet æstus.

Non eſt ambiguum, quin ſecurius æuum traduxiſſent, & gloriam credo meliorem fuiſſent conſecuti nobiliſſimi Imperatores Cyrus, Xerxes, & Alexander, ſi ſuis contenti finibus, maluiſſent regna propria tutari & adminiſtrare, quàm armorum alea plus quàm par eſſet, alienis inhiare. Itidem & innumerabiles alij, quorum efferatior ambitio, regnandíque cupiditas, & ſuum & populi interitum acceſſiuit. Quid enim, vt cæteros taceam, aliud fecit Alexander, quanquam præclaris naturæ & doctrinæ ſubornatus muneribus, quàm vt graſſatorum princeps orbem circuncurſaret, ſibi ſuiſque labores & moleſtias innumerabiles crearet, nullumque quietis & otij finem proponeret? Huius inſatiabilem victoriarum ſitim nullus vel proſperrimus ſucceſſus vnquam reſtinguere potuit: nullus honos, quanquam magnus, eius ambitionem ſedauit. Itaque non contentus ampliſſimo imperio Perſico, impetum fecit in Scythas, in Bactrianos, in Indos, vltrà etiam progreſſurus ſi per copias ſuas licuiſſet, aut niſi morte violenta repreſſus eſſet. Quid de Pompeio? quanta virtute & experientia viro? quàm magni à ſuis habito? nec enim vna cauſa fuit cur à Romanis, aliiſque gentibus maximo in honore eſſet. Eum tamen miſerè occæcauit tandemque perdidit inſana ambitio, nec ſe modò, ſed & patriam & Remp. quam defendere ſe iactabat, oppreſſit & funeſtè dilacerauit. Totus enim in aucupanda gloria, in cuius communicationem admitti neminem ſuſtinebat, dum

dum

dum Spartacum perdomuit: dum Lucullo eripit victorias Ponticas & Armeniacas; dum Metello honorem de piratis suffuratur, vnusque omnibus excellere, omniumque obscurare gloriam cogitat, alienauit à se optimorum quorumcunque animos. Ergo dum potentiam suam putat egregiè fultam C. Cæsaris affinitate, quem sibi adiunxerat ad suas vires firmandas, ab eodem fuit oppressus.

Et hos quidem suæ ciuitatis Phaëthontas rectè dicimus, quales nimium multos superior patrum & nostra vidit ætas. *Michaël Imperator.* Constantinus Manasses, Annal. de Michaëlo Imperatore huncin modum ferè scribit: (quia enim Græca nō suppetunt, Latinam versionem huc conferre non verebor:) Vbi Michaëlus maturam ad ætatem peruenit, támque solus amplitudinem negotiorum imperij procurare cœpit, reapse verum illud probauit esse quod est in fabulis. Quippè mox vt alter quidam iuuenis Phaëthon, curru conscenso, totum Romanorum imperium perdidit, & ipse de auito patrioque regno, veluti quodam curru, est deturbatus & excussus, non pronus tantùm cadens, sed etiam deorsum lædens. Quippè luxuriosæ humidæque vitæ se dedidit, velut alter Nero, immodestus in vino, animo effeminato, impudicus, temulentus, omnem pecuniam in collusores exhauriens, qui erant scurræ impuri, curruum agitatores, mimi, primo statim diluculo temulentiæ dediti, delicias ciborum & suauium opsoniorum auidè quærentes, totos dies apud inuerecundas mulieres exigentes, potores, ludiones, libidinum flammis furentes: qualis scilicet olim erat ille Sardanapalus, rex Niniuitarum, &c. *Carolus dux Burgundionum.* Quod dum meditor, vltrò sese offert Caroli vltimi Burgundiæ Ducis fatum deploratissimum, qui propter virtutem bellicam, & ditionem amplissimam, inter Principes fortunatissimos haberi potuisset, si vim ingenij qua pollebat, & magnitudinem animi qua se terribilem & formidabilem ostenderat, ad sua potius asseruanda, aut etiam augenda, quàm ad extera expugnanda conuertisset; nec sanè tam infelicem mortem obiisset. De quibus tamen aliàs fortasse commodiùs. Huc refer Adagium, Aut Regem, aut fatuum nasci: &, Habenas ignarus non tractet. Fabulam hanc alij aliò transferunt, nimirùm ad insignem quandam conflagrationem, vt Plato in Timæo, cui Lucretius lib. 5. subscribit. Ficinus & aliquot alij tradunt fuisse Cometam vastum natura solarem, qui tandem dissolutus, intolerabiles æstus concitauerit. Sed hæc præter rem. Si ad mores referre malis, apponere huc potes ex-

emplum Flaminij Consulis, cuius temeritas insigne detrimentum suæ Reipubl. attulit. Valer. Max. 1. cap. 6. Phaëthontis casum ad principes improuidos, ambitiosos, suique officij minimè memores torsit etiam Dio Chrysostomus oratione prima De regno.

Igniuomos equos.] Quatuor equi Solis naturā illius igneam indicant: Phlegon, à φλέγω, quod est inflammo: Pyrois, quasi ignitus, ἀπὸ τοῦ πυρός: Eous, ab ἠώς, aurora; Aethon, quasi ardens: *Equi Solis.* Sunt qui his equis quatuor horas iuxta Solis exortum apparentes intelligi velint, vnde est illud,

Hæc iubet, hæc splendet, dein hæc calet, illa tepebit.

Malim ego à studiosis legi diligenter quæ de iis Solis equis habet Ouid. 2. Metamorph.

Sic plerique rotis, &c.] Similitudinis est ἀπόδοσις. Fortunæ rota, cui insidet, tributa est, propter varietatem & inconstantiam. Galenus ἐν προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας egregiè fortunam eiusque inconstantiam depinxit.

Furor & rabies.

EMBLEMA LVII.

ORA gerit clypeus rabiosi picta leonis,
Et scriptum in summo margine carmen habet,
Hic hominum est terror, cuius possessor Atrida:
Talia magnanimus signa Agamemno tulit.

Signa ferocitatu. QVORVNDAM Principum & Imperatorum ferocia & immanitas signis plerumque notisque vexillaribus exprimitur, ita vt quid in animo reconditum habeant, tacitis symbolis apertè ostendant. Quid enim significant in eiusmodi stemmatis Vultures, Gryphes, Dracones, Aquilæ, Leones, quàm rapacitatem, ferociam, internecionem, formidinem, & cætera generis eiusdem, quæ perpetuò sanguinarios Duces comitantur?

comitantur? At vt carmen nostrum explanemus, habuit Agamemnon clypeum, in quo esset depictus Leo ad terrorem aliis incutiendum: quod quidem scutum in Olympiæ fano per aliquot tempora pependit, inscriptione etiam adiecta:

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων ἀγαμέμνων.

hoc est, *Terror hic est hominum, quiq; hunc gerit, est Agamemnon.* Leo quidem pro signo roboris & vigilantiæ apud Ægyptios habebatur: sic & ad terrificum hominem, qui reliquos aspectu solo consternaret, assumebatur. testis est Pierius in Leone. *Leo, terroris symbolum.* Plutarchus Aristide: Hanc iusti appellationem, inquit, regum & potentum nullus est prosecutus: ἀλλὰ πολιορκηταὶ καὶ κεραυνοὶ καὶ νικήτορες, ἔνιοι δὲ ἀετοὶ καὶ ἱέρακες ἔχαιρον προσαγορευόμενοι, τὴν ἀπὸ τῆς βίας, καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἢ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες: sed potius dicti sunt vrbium vastatores, fulmina, & domitores: alij etiam aquilæ & accipitres vocari maluerunt, à vi & potentia, vt apparet, magis quàm ex virtute laudem & gloriam amplectentes.

Q 2 In eos

In eos qui supra vires quicquam audent.

EMBLEMA LVIII.

D V M *dormit, dulci recreat dum corpora somno*
Sub picea, & clauam cæteráque arma tenet,
Alciden Pygmæa manus prosternere letho
Posse putat, vires non bene docta suas.
Excitus ipse, velut pulices, sic proterit hostem,
Et sæui implicitum pelle leonis agit.

PINDARVS Nem. 10. χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεσσόνων. id est, Difficilis pugna est fortioribus repugnare velle. quod mihi declarat in Vrania Herodotus: ἡ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρώπων ἡ βασιλῆος ἐστὶ καὶ ὑπερμήκης. Apologus hîc admonet,

monet, nihil præter vires aggrediendum, nec vllum suscipiendum negotium, ad quod perficiendum vires nô suppetant. Rectè Pindar. Pyth. β χρὴ κατ' αὐτὸν ἀεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον. oportet quisque sui modulum spectet. Sic Propertius:

Turpe est quod nequeas capiti summittere pondus,
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Et Cicero 1. Officior. Suum quisque noscat ingenium, acremque se & vitiorum, & bonorum suorum iudicem præbeat, ne scenici plus quàm nos, videantur habere prudentiæ: neue histrio videat in scena, quod non videat sapiens in vita. Sed, ni fallor, conuerti fabula in eos potest, qui licet tenuis fortunæ sint, aut ingenio non perinde valeant, audent tamen potentiores, vel etiam doctiores impetere, quo ex conflictu nihil reportaturi sint præter infamiam & detrimentum. Allusio est ad prouerb. Cùm sis nanus, cede. Quod intellexisse videtur Ammian. Marcellinus 22. lib. quo loci magnum Iuliani Imp. animum celebrat, & maledicorum in eo contemptum illud effert prouerbiali schemate, eoque eruto è Græco apologo quopiam: Frustrà, inquit, virum circumlatrabant, immobilem occultis iniuriis, vt Pygmæi, Thiodamas agrestis homo Lyndius cum Hercule. Quo innuit Iulianum nihilo magis commotum fuisse susurronum & blateronum aulicorum conuiciis, quàm Hercules ille μεγαλόσωμος καὶ μεγαλόψυχος rustici hominis contumeliosa insectatione aut Pygmæorum insultibus exercitus fuerit. Meminit figmenti huius Politian. Epistola quadam, his quidem verbis: Vincere non magis te potui, quàm Herculem ridiculi apud Philostratum Pygmæi, quos ille omnes correptos leonis pelle inuoluit, &c. Meminit & Alciat. noster Commentar. De quinque pedum præscriptione. Hæc cùm scripsissem, commodè sese historia Pygmæorum obtulit, quam retulit Philostratus in suis Imaginibus; vnde perspicuè video Emblema hoc peritum esse. *Temeritati.*

Sub picea.] Piceam, quintam cedri speciem esse docet Plinius cap. 10. lib. 16.

Alciden.] Herculem, vel ab Alcæo Amphitryonis & Persei patre, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore & fortitudine dictum volunt.

Pygmæa manus.] Pumilionum aut nanorum multitudo. Vocantur à Philostrato οἱ πήχεις παιδία, q. d. cubitales pueri. Eustathius & D. Augustin. De ciuit. Dei 16. cap. 8. Nanos aiunt pygmæos appellatos à πυγὼν, vel πηχὺς, quod cubitum signifi- *Pygmæi.*

car. vel πυγὸς, breuis: itaque πυγμαῖος quasi πηχυαῖος. Hi homunciones extremas Ægypti partes inhabitant, agricolationi dediti, ſubinde cum gruibus bellum gerunt. Plin. libro 7. cap. 2. aliisque locis. Gellius lib. 9. cap. 4. Exiſtimat tamen Cardanus De rer. variet. lib. 8. cap. 40. contra quorundam opinionem, qui fabuloſos Pygmæos faciunt, reuera Pygmæos eſſe. Sed hæc ἀπροσδιονύσως.

proſternere letho.] ſuffocare, elidere, tollere de medio.

vires non bene docta ſuas.] Phraſis Græca, pro non bene dimenſis ſuis viribus, nulla ratione habita imbecillitatis ſuarum virium.

Et ſaui implicitum, &c.] partem eorum contriuit vt pulices, partem reclusit in ſinu. Leonina autem pelle dicitur vſus pro thorace Hercules poſt occiſum in ſylua Nemea leonem truculentiſſimum, de quo poſtea.

Impoſſi-

Impoſſibile.

EMBLEMA LIX.

ABLVIS *Æthiopem quid fruſtra? ah deſine. noctis*
Illuſtrare nigræ nemo poteſt tenebras.

Ex Luciani Epigrammate tranſtulit. ſic enim habet: *Typus Emblematis.*

εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; ἴσχεο τέχνης.
οὐ δύνασαι δνοφερὴν νύκτα καθηλιάσαι.

quod idem ab Eraſmo ſic eſt conuerſum:

Abluis Æthiopem fruſtrà. quin deſinis artem?
Haud vnquam efficies nox ſit vt atra dies.

Id autem ex apologo quodã Æſopico manaſſe planum eſt: quo quidem ſignificatur, ὅτι μένουσιν αἱ φύσεις ὡς προῆλθον τὴν ἀρχήν, naturas manere vt ſuũ habuere principiũ. Pindar. Olymp. 13. ἄμαχον δὲ κρύψαι τὸ συγγενὲς ἦθος: Difficile eſt occultare morem ingenitum. Idem Ariſtophanes Veſpis: ἀποστῆναι χαλεπὸν φύσεως ἣν ἔχοι τις ἀεί: Tegere difficile eſt quã quis naturã habeat. *Mores vel animum mutare, difficile.*

Succur-

Succurrit illud Ciceron.ad Q.fratrē: hoc nunc non cōtendo, quòd fortasse cùm in omni natura, tū iam in nostra ætate difficile est mutare animum, & si quid est penitus insitū moribus, id subitò euellere. Quò referendum Diogenis apophthegma; qui cùm improbum quendā & proteruum castigaret, rogatus quid faceret: Æthiopem, inquit, abstergo, vt difficulter candidum reddam. Quod in genere de his omnibus intelligi potest, quæ nulla arte nullaq. industria corrigi aut mutari queūt. Sed speciatim hoc torquebimus in ea quæ fucata sunt & simulata, vt gloriam inanē, non vitæ meritis, sed precariò emptam, cuius omnia simulacra, vt sic dixerim, tanquā flosculi celeriter decidunt: quandoquidem simulatū quicquam non possit esse diuturnum, & ficta citò ad naturam redierint suam. Verè Flaccus:

Naturam expellas furca, tamen vsque recurret.

Vel hoc traducemus ad mores indociles, & indomitam quandam naturam, quæ nulla vi aut arte mitescere potest, vt sunt efferata quorundam ingenia, à quibus non possunt auelli quæ rudibus annis primùm percepta sunt. Nam

Quo semel est imbuta recens, seruabit odorem
Testa diu. ——

Tametsi enim ad tempus desinere videatur in plerisque cacoëthes, multaque prohibeant ætas, metus, & magistri; cum tamen habitum delere, nedum tollere, ferè nō est qui possit. Ascribam huc Epigramma lepidum Anuli ex picta Poësi:

Indocile ingenium si pergas velle docere,
Infelix operam perdas: vt si quis asellum
In campum doceat parentem currere freno.
Qui cùm quadrupedum in morem videatur equorum
Tollere posse caput, gressus glomerare superbos:
Hunc tamen aut frenis, aut si calcaribus vrges,
Auriculas dimittit iniqua mentis asellus
In terram, & pedibus posticis calcitrat. ergo
Desine: nam nunquam ars naturam vincet, equumq;
Nunquam ex degeneri fiet generosus asello,
Et nunquam ex stolido cordatus fiet ab arte.

Æthiops non albescit. *Abluis Æthiopem*] Huc pertinent prouerb. Æthiopem dealbare: & Æthiops non albescit. quò refer & illud Nazianzeni: πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ' αἰθίοψ τὸ μέλαν: hoc est, Pardus non deponit pellis maculas, neque nigrorem Æthiops. Si quid de Æthiopibus pluribus requiras, consule Plin. lib 5. cap. 8. & cap. 30. lib. 6.

Cuculi.

Cuculi.

EMBLEMA LX.

RVRICOLAS agreste genus plerique cucullos
  Cur vocitent, quænam prodita caussa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
  Qui non absoluit, iure vocatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
  Cui thalamum prodit vxor adulterio.

ID nobis luculēter enarrauit Alciatus ipsemet lib. 7. Parerg. iuris, cap. 5. his verbis: Cuculum vocāt, qui matrimonij sui incuriosus sit, quique vxorem suam mœchis permittat. Cucubitare verbum confinxerunt, quasi cuculitare. Ego Cuculos peculiari Cuculus quis verè.

Q 5

peculiari conuicio agricolas dictos apud veteres legi, qui negligentes, socordes, tardique essent, quòd non priùs putatas vites haberent, quàm cuculus canere cœpisset. Horatius:

—— magna compellans voce cucullum.

Græcè κόκκυξ à voce dicitur, vt appareat veteres Græcos ypsilon per *u* eo more quo nos Latini facimus, pronunciasse. Recentiores Grammatici Cuculos dici hos homines putant à natura auis, quæ in alienum nidum, maximè Hypolaidis, quam ipsi Curucam vocant, oua sua transfert. Sed hac ratione non cuculi, sed curucæ dici debuissent; cùm non ipsi in alienum, sed alij in suum nidum congerāt: vnde & adulterium dictum, quasi ad alterius torum. Hactenus Alciat. Ait itaque Cuculi nomen abusiuè in eos esse traductum, quorum impudicæ sunt vxores; cùm ij contrà cuculi potius vocari debeant, qui alienas vxores adulterant, spectato nimirum auis ingenio, quæ sua in nidis alienis oua ponere soleat. Idem reperies Adagio Erasmico, Cuculi. Vide Plin. 18. cap. 26. & Pierium lib. 25. Hieroglyph.

Scio etiam nomen Cuculi, alio accipi sensu, vt pro inepto homine, rerumque imperito, vt apud Lycophronem Aiax κόκκυξ appellatur, sicuti Meleager Glauconis filius insulsus cuculus, κόκκυξ ἠλίθιος apud Platonem Comicum.

Vere nouo cantat Coccyx.] vnde & pro verni temporis symbolo ponitur Cuculus. Sic Hesiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι:
Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

quo tempore vites, &c.] Illud est quod Plinius ait, probro solere obiici vindemiatoribus, si cuculus eos deprehendisset vitem putantes. & Horat. 1. Sermon.

Tum Prænestinus salso multumque fluenti
Expressa arbusto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui sæpè viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum.

Vesper-

Vespertilio.

EMBLEMA LXI.

ASSVMPSISSE *suum volucri ex Mineide nomen,*
Socraticum auctores Chærephoonta ferunt.
Fusca viro facies, & stridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

CHAEREPHON Atheniensis, Socratis discipulus, tam pertinaciter libris incubuisse fertur, vt lucubrationibus nocturnis extenuatus, maximum pallorem maciemque contraxerit, vt vulgari ioco Noctua, vel, vt aliis placet, Vespertilio sit vocitatus. Apud Aristophanem, in macilentum & pallore confectum petitur dicterium prouerbiale, οὐδὲν διοίσεις χαιρεφῶν- *Cherephō Noctua dictus.*

χαιρεφῶντος τῇ φύσει, nihil natura differs à Chærephonte. Philostratus in præfat. vit. Sophistarum, duos fuisse eius nominis tradit, quorum alter Buxeus est cognominatus (vt *πυξίνους* Græci nominant, qui sunt lurida cute, & texturę rarioris) quòd admodum pallidus esset. ille enim lucubratione nimia sanguine laborabat: isque est, qui cognomen habuit Noctuæ. Alter iniurius quidam homo fuit, impudentissimeque momordit, qui etiam Gorgiæ studium taxare ausus sit. At quantum coniicere est, id non torquetur in pallorem qui ex studiis contrahitur, sed in labes quasdam corporis, quæ animi vitia produnt. Qui enim oculos habent ægros, assiduisque lucubrationibus propè iam perditos, non ideò ludibrio sunt habendi; sed potius qui vespertilionis æmulati naturam, videntur aliquo modo tum vocem, tum vultum humanum exuisse in eo, quòd in luce hominum versari refugiunt. Ex quorundam qui non exstant commentariis Ælian. refert in 9. Variæ hist. Philetam quendam Coum fuisse adeò macilentum, vt occasione etiam leuissima subuerti posset: qui ne à ventis tolleretur, ferreis soleis vtebatur. Id tamen figmento similius esse quis non videt ad iocandum?

Mineides. *Volucri ex Mineide.*] id est, vespertilione. Mineides Thebanæ sorores cùm Liberi patris sacrificia in contemptum raperent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiso, quadam vi numinis, vocibus tibiarum & tympanorum sono perterritæ, telis instrumentisque suis in vites ac hederam repentè commutatis, omnique loco feris repleto, noctu fugientes, in vespertiliones transformatæ sunt. Ouid. 4. Metamorph. Hinc volucrem Mineidem pro vespertilione dixit Alciatus.

Fusca viro facies.] Eius quidem rei caussam referre non temerè possumus ad lucernarum fuliginem, qua lucubrantes inficiuntur. Quintilian. vndecimi cap. 3. Et vigilandæ noctes, & fuligo lucubrationum bibenda.

Aliud.

Aliud.

EMBLEMA LXII.

VESPERE *quæ tantùm volitat, quæ lumine lusca est,*
Quæ cùm alas gestet, cætera muris habet;
Ad res diuersas trahitur: mala nomina primùm
Signat, quæ latitant, iudiciumq; timent.
Inde & Philosophos, qui dum cælestia quærunt,
Caligant oculis, falsaq; sola vident.
Tandem & versutos, cùm clam sectentur vtrumque,
Acquirunt neutra qui sibi parte fidem.

QVANQVAM vespertilionis nomen ad multa traduci possit, speciatim tamē triplici hominum generi accommodat Alciatus. Primò vespertiliones ij appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi se continent, neque in medium prodire audent: hi quidem lucifugæ à Seneca & Apuleio appellati: vel qui grauati ære alieno noctu tantùm prodeunt, ne à creditoribus offendantur, & in ius quoquo modo vocentur. *Mala nomina.* Deinde conuertitur id nominis in quosdam rigidos Philosophiæ satellites, qui omninò cæcutiunt, dum ea quæ sunt abstrusa prorsus atque abdita, scrutantur, ac rerum cælestium naturam conquirunt, quæ à nobis longè remotæ, neque oculis intueri, neque tangi manu, neque percipi sensibus possunt; & tamen sic de his disputare ausi sunt, vt quæ asseruerunt, probata certáque videri velint. *Philosophi cæci.* At profectò longè secus habendum nobis est. Illi enim dum contradicendi studio insaniunt, dum etiam quæ falsa proferunt, arctè & accuratè defendunt, aliorumque argumenta, quanquam vera, refutant audaciùs, non tantùm illis elapsa veritas est, quam se quærere simulant, sed & ipsi eam potissimùm suo vitio perdunt. Socrates cùm esset omnium Philosophorum vel Apollinis oraculo sapientissimus iudicatus, tamen vt cæterorum argueret ignorantiam, dicebat se duntaxat hoc vnum scire, quòd nihil sciret. Videbat enim oculatissimus ille veritatis indagator, Philosophiam illam humanam nihil in se habere certi, nihil veri; nec (vt plerique censent) doctrinam ipsam dissimulauit, vt alios refelleret, sed quadam ex parte veritatem nouit: humanam enim sapientiam nullam esse fassus est, adeoque quam

quam Philoſophi ſcientiam profitebantur, quæ tum maximè verſabatur in ſiderum inſpectione, contempſit, deriſit, abiecit. Tertiò & poſtremò nomen hoc traducitur in callidos & verſipelles ancipitis fidei homines, qui nec huius ordinis ſunt nec illius, cum vtroque tamen colludunt, & plerumque tanta dexteritate res agunt ſuas, vt cum vtraque parte communicandi ius habere videantur, & vtramque (vbi collibuerit) conuiciis proſcindere & ridere: cumque aliud temporis exiget occaſio, eandem probabunt & extollent. Genus hominum certè vt verſatile & infidum, ſic deteſtandum maximè & exſecrandum. Quid enim cum illis agas, qui neque fidem neque mentem habent ſibi conſtantem? Non dubium eſt, quin alios, cum quibus verſantur, fallant, cùm ſeſe ipſi priùs fefellerint. Si enim veritatis eſſent aliqua tandem parte ſtudioſi, darent operam profectò, vt ſocietatem cum melioribus & ſapientibus inirent, iiſque adhærerent, contrarios verò fugerent, & ſeriò, non perfunctoriè aut oſcitanter, & quaſi aliud agentes aduerſarentur. Sed quid lucri, aut præmij denique? nimirùm quòd mendaces atque impoſtores, quibus non credatur, etiamſi vera dixerint: ſed & illud adiicitur, quòd vtrique parti ſuſpecti & odioſi apud omnes turpiſſima infamiæ labe aſperguntur. Vtrinque enim proditorum habentur loco, quibuſque neutra pars ex animo fauere poſſit. quo fit, vt qui factionis vtriuſque ſibi contrariæ conuictores & aſſeclæ voluerint haberi, non rarò ab vtraque conficiantur & atterantur, vt Metius Suffetius Albanorum dux, ancipitis & dubiæ fidei homo, ruptor Albani, Romaniique fœderis; cuius alio loco memini: vt fuerunt in bello Italico Senenſes: in quo cùm ſe medios gererent in neutram partium inclinatos, ſedato tandem bello à diuiſis militibus confoſſi ſunt. vnde feſtiuè dixit quidam magni nominis Princeps, Senenſibus idem accidiſſe, quod iis ſolet, qui mediam domus partem incolunt, vt fumo ab inferioribus, puluere autem & ſtrepitu vexentur ab iis qui ſupernas partes teneant. Sapienter itaque à Solone ſancitum eſt, vt qui in ciuili diſcordia & populi diſceſſione duas in partes, non vni aut alteri ſe adiunxiſſet, ſed ſolitarius, neuterque à communi malo ciuitatis ſeceſſiſſet, is domo, patria, fortuniſque omnibus priuaretur, & exul extorriſque eſſet; quod non inflammandæ aut augendæ diſcordiæ, ſed compeſcendæ potius, aut etiam extinguendæ gratia decretum eſt. Idem Phauorinus Philoſophus inter fratres & amicos diſſidentes faciendum eſſe cenſebat, vt qui eſſent in medio partis vtriuſque

Verſipelles.

Solonis lex.

beneuoli,

beneuoli, ſi in concordia amittenda parum auctoritatis quaſi amici ambigui habuiſſent, tum alter in alteram partem diſcederet, vt hac via concordiam vtriuſque inſtaurarent. Eo conſilio Cicero actionibus in Catilinam, vult in fronte, nedum in animo inſcriptum eſſe quibuſcunque ciuibus, vt omnes apertè fateantur quid bello tam nefario & perículoſo ſentiant. Sed ad alia feſtinandum, ſi prius monuero, Heſychium dixiſſe, veſpertilionem impurum hominem, quique in ambiguo ponat ea quæ fidei ſunt, repræſentare, vt ſunt qui omnibus etiam diſſimillimis ſectis adhærent, quibus non iniuria ἀπὸ τῦ μαερίνακ inditum nomen eſt. Pierius lib. 2. Sed perlege ipſius Alciati caput integrum 16. lib. 9. Parerg. qui locus egregiè tibi Emblema declarat.

Veſpere quæ tantùm volitat, &c.] Veſpertilio, volucre biforme animal, à veſpere nomen trahens, quòd veſperi volitet. de quo Plin. cap. 61. lib. 10. & cap. 37. lib. 11. Legi alicubi tetraſtichon hoc naturam veſpertilionis exprimens:

Vt quadrupes & auis volitat, diſcurrit, & inter
Quadrupedes non eſt nec numerandus aues:
Lacte ſuos nutrit pullos, & non parit ouum:
Sunt alæ, dentes, labra, pedesque duo.

Aduerte autem illud (*Veſpere quæ tantùm volitat*) referri ad primum genus hominum quos attigimus, eorum nempè qui infames ſunt, & iudicium formidant.

quæ lumine luſca eſt.] Membrum hoc refertur ad caligantes Philoſophos.

Quæ cùm alas.] Hæc pars ad poſteriores reſpicit, nempè verſutos & infidos, qui de ſe poſſunt quod eſt apud Varron. in Agathone, profiteri:

Quid multa? factus ſum veſpertilio, neque
In muribus planè, neque in volucribus ſum.

Caligant oculis.] caliginem inducunt, obſcurant.

Ira.

Ira.

EMBLEMA LXIII.

ALCÆAM veteres caudam dixere leonis,
Qua stimulante iras concipit ille graues.
Lutea cùm surgit bilis, crudescit & atro
Felle dolor, furias excitat indomitas.

Leo cauda catulos verberans quid.

IN è scholiaste Apollonij Rhodij ad lib. 4. ἀλκαίη λέγεται κυρίως ἡ τοῦ λέοντος οὐρὰ, ἀπὸ δ' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεται. Alcæa dicitur præcipuè leonis cauda, qua nimirum ad robur & fortitudinem excitatur. Impotentem & indomitum furorem significantes Ægyptij, leonem catulos cauda flagellantem pingebant: leonem quidem ob iram, catulos verò cæsos, quoniam eorum ossa inter se collisa ignem videntur emittere. Plinius 8. lib.

8. lib. leonis irati signa colligens, ait: Leonum animi index cauda, sicut & equorum aures. Immota ergo placidus, clemens, blandientique similis, quod rarum est: crebrior enim iracundia eius. In principio terra verberatur, incremento terga, ceu quodam incitamento, flagellantur, &c. ex quibus colligere est facile, quantus sit leonis concitati furor. Admonemur itaque iræ impetum cohibendum esse, omnesque occasiones deuitandas, quòd ea perturbatio sic hominem extra se deiiciat, vt in belluam ferocissimam quasi transformet. M. Tullius 1. De officiis: Licet ora ipsa cernere iratorum, aut eorum qui aut libidine aliqua, aut metu commoti sunt, aut voluptate nimia gestiunt: quorum omnium vultus, voces, motus, statusque mutantur. Quid tandem? Ælianus 5. histor. animal. cap. 39. idem quod Plinius: deque Alcæa cauda videtur idem penè quod Alciatus efferre lib. 13. c. 14. eiusdem animal. hist. Sic ad finem sui clypei Hesiodus:

Ira cohibenda.

δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὣς σώματι κύρσας,
ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα,
ἐμμεμαὼς δ' ἄρα τοῦ γε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.

id est, *Sanum videns oculis, vt quando nactus leo corpus,*
Quiq; alacriter admodum vnguibus sauis pelle
Dissecta, quam citissimè lenem animum abstulit:
Alacriter adhuc furibundum cor explet.

Sed huc propius accedit Lucani pulchra descriptio è lib. 1. quo loco Cæsarem cum leone furibundo comparat:

Æstifera Libyés viso leo cominus hoste,
Subsedit dubius, totam dum colligit iram.
Mox vbi se saua stimulauit verbere cauda,
Erexitq; iubas, vasto & graue murmur hiatu
Infremuit, dum torta leuis si lancea Mauri
Hareat, aut latum subeant venabula pectus,
Per ferrum tanti securus vulneris exit.

Exemplo est Alexander Macedo, totius penè Orientis victor, qui subita quadam ira correptus, Clytum nutricis suæ filium (à quo fuerat ad Granicũ amnem seruatus) interfecit; quemque prouinciæ præfecerat, conuiuio admouerat, multisque honoribus, vt amicissimum, donauerat, impetu nescio quo inflammatus ferro traiecit. At paulò pòst cùm ad se rediisset, ereptum telum ex Clyti vulnere in seipsum doloris impatientia vertebat, nisi suorum manibus fuisset prohibitus. Itaque summè nobis

Ira percitus Alexander amicum interfecit.

R

me nobis elaborandum est in ira domanda, vel saltem sic com- pescenda & continenda, ne nobis possit vllum adferre nocu- mentum: hanc enim qui vicerit, hostem se vicisse omnium maximum & perniciosissimum dicere non iniuriâ potest. Euolue totum Plutarchi librum De ira cohibenda, & Val. Max. 9. cap. 3.

Alcæa. *Alcæam veteres caudam, &c.*] Testis est Pierius Hiero- glyph. lib. 1. Leonis caudam ab eruditissimis Alcæam, ἀπὸ τοῦ δι' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, quòd eius incitamento ad fortitu- dinem excitetur, vt dixi iam.

Lutea cùm surgit bilis.] Bilis Græcè χολὴ, omnis humor est in nobis calidus siccus. Duplex primùm statuitur, naturalis vna, quę simplici nomine bilis appellatur, estque vtilis ad alen- dum corpus: Alia verò est quæ recedit à naturæ mediocritate, additoque nomine vitium designante solet appellari, estque in multiplici differentia: alia enim rubra, alia glastea, alia ni- gra, flaua alia, liquida, aquosa, fusca &c. puto hîc intelligi gla- steam, quæ ἰσατώδης glastum colore cæsio refert. eam medici faciunt acerrimam, calidissimam, mordacissimam, quæque extremam inter bilis genera malignitatem obtineat. in ven- triculo & circa ipsum gignitur à calore vehementissimo. Præ- ter Galeni commentarios ea de re plura perdoctè disputat Fer- nellius De functionibus & humoribus lib. 2. cap. 5. & 9.

crudescit.] crudus fit, commouetur, excitatur.

atro felle.] Fel, iræ folliculus, quæ hominem pro sui condi- tione comminutare solet.

In cum

In eum qui sibi ipsi damnum apparat.

EMBLEMA LXIIII.

CAPRA *lupum non sponte meo nunc vbere lacto,*
Quod malè pastoris prouida cura iubet.
Creuerit ille simul, mea me post vbera pascet:
Improbitas nullo flectitur obsequio.

ID ex incerti auctoris Epigrammate Græco transtulit, quod est eiusmodi:

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται.

id est, *Capra lupum lacto mammis inuita, sed illud*

Pastoris cogit mens malè cauta mei.
Nutritus per me, tandem fera sæuiet in me.
Vertere naturam gratia nulla potest.

Videtur confictum hoc Epigramma ex Theocrito, apud quem eiusdem est argumenti apologus. Id torquetur in ingratos, eosque potissimùm qui perniciem iis adferunt, de quibus bene meriti sunt: quo genere hominum nihil peius aut deterius educere vel gignere terra potest: tantumque id flagitium atrocitatis habet & probri, vt omnia conuicia, ingratitudinis solo nomine contineri dicantur. Quid verò execrabilius esse potest, quàm iis vitam adimere, aut etiam quodam torquere pacto, qui nobis viuendi caussas suggessere, dederuntque operam, vt quod sumus, essemus? C. Toranius ingratissimus filius triumvirûm partes secutus proscripti patris sui prætorij & ornati viri latebras, ætatem, notasque corporis quibus agnosci posset, centurionibus edidit, qui eum persecuti sunt. Senex tamen pater de filij vita magis, quàm de sua solicitus, petiit an incolumis filius esset, & an imperatoribus satisfaceret. At ipse est qui te nobis prodidit, inquit vnus è militibus: continuoque pectus eius gladio traiecit. Indigna quidem mors, sed auctore cædis miserior. Idem penè de Villio Annali narratur, qui cùm proscriptus ad clientem suum confugisset, sceleratus filius militibus occidendum patrem, se præsente obiecit, bis parricida, vt qui consilio priùs, deinde spectaculo tam crudeli & impio ei vitam ademerit à quo vitam acceperat. Missos facio alios quosdam, qui nobis interdum occurrunt in historicorum monumentis, ne nimiùm hic hæream. tantùm adiicio quod scribunt auctores grauissimi, ingratitudinem sceleris atrocissimi loco esse positam, adeò vt tanto crimini non sit vlla pœna legibus constituta; quod, sicuti sapienter arbitrantur, maius sit quàm vt ab hominibus vindicari possit, ideóque ad vltionem diuinam remitti. Tamen legere est apud Xenophontem, in Persarum moribus & statutis hoc esse positum, vt maximè ingratitudinis notā insectentur. Quem enim cognouerint posse gratiam referre, nec referr, in hunc seuerissimè animaduertunt: quippè qui arbitrentur eos qui sunt ingrati, & Deos negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò, ait, potissimùm impudentia sequitur, quæ ad omnem turpitudinem maxima est dux. Sanè vt hoc quasi per transennam adiiciam, pulcherrimas ingenij sui penè diuini dotes multum obscurauit Aristoteles, πῶλος dictus ab Athenæo, quòd animo in

præceptorem Platonem fuerit ingrato; quanquam tamen alicubi dissimulet in suis disputationibus: ex quibus oculati homines facilè coniiciunt, quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubens referre accepta. Confer huc, si vacat, pulcherrimum Socratis monitum ad filium Lamproclem, matri Xantippæ contumeliosum, ex 2. Ἀπομνημον. Xenophontis. & quædā Æliani De varia historia exempla, ex lib. 3. cap. vlt. De iis qui ab ingrata patria malè plexi sunt, & iniustè damnati. Nihil enim video aptius huic loco illustrando.

iubet.] permittit, sinit: Græcum habet ἀναγκάζει cogit.

Improbitas nullo, &c.] Idem sonat penè Publianus ille mimus:

Maleuolus semper sua natura vescitur.

Quò refer Adag. Lupus pilum, non animum mutat: &, Colubrum in sinu fouere: &, Aries nutricationis mercedem persoluit. Sed mihi multa legenti occurrit opportunè illud Theocriti Eidyll. θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας, ὥς τυ φάγωντι. ale & fætus lupi, ale canes, vt te ablumant. sic autem Scholiastes: ἐκθρέψασθαι αὐτὸς καὶ λυκιδεῖς ἐχθροὺς καὶ κύνας, ἐπὶ τῇ λύμῃ τῇ αὐτοῦ ἄν [illegible] Σωκράτης, τρέφεις σὺ θρέψαι κύνας.

Fatuitas.

EMBLEMA LXV.

MIRARIS *nostro quòd carmine diceris Otus,*
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita est, similes & habet ceu noctua plumas,
Saltantemq; auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos, captu & faciles, nos dicimus otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

Otho ab Otide. HOc dictum est in quempiam temerarium, gloriabundum, & plus quàm par est, auitæ nobilitatis iactatorem, quem Othonem appellat, ab Otide aue fatua & gesticulatrice, captuque facili, quam Aristoteles noctuæ similem, & circa aures alarum quandam similitudinem habere tradit. Prouerbialiter

liter enim ὦτοι dicuntur, qui in re qualibet facilè decipiuntur, ac illi maximè, qui verbis sese protelari facillimè sinunt, cuilibet sine delectu & prudentia dextram, quod aiunt, iniicientes, vt ex Eustathio Homeri scholiaste didicimus. Otos dici gloriæ vanitatem affectantes, id est κενοδόξους, quidam eruditi homines adnotarunt. Vide prou. Aues quæris. *ὦτοι qui.*

Aurita est, similes, &c.] Plin. lib. 10. cap. 23. Otis bubone minor est, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, vnde & nomen illi. quidam Latinè Asionem vocant: imitatrix alias auis & parasita, & quodam genere saltatrix. capitur haud difficulter, vt noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alio. Idem ferè Athen. Dipnosoph. 9. cap. 14. *Otis auis.*

mancipat.] manu capit, propriam efficit, & vsu capit. Horat. 2. Epistol. *Mancipare.*

Quædam (si credis consultis) mancipat vsus.

Hoc tibi conueniens.] quasi diceret: Tu te Otum iactas, vt qui originem trahas ab Othone Imperatore magno, cùm ingenio sis ad vanitatem composito, ad aucupandam gloriolam pronus: ego verò te Otum ab Otide aue dixerim, quòd vti ea gesticulabunda & ad suas laudes assultans facilè capitur; sic tu ineptus & gloriosulus conueniens tuis nomen moribus inditum habes.

Obliuio paupertatis parens.

EMBLEMA LXVI.

*C*VM *lupus esuriens mandit ceruarius escam,*
Præq; fame captum deuorat hinnuleum,
Respiciat si fortè aliò, vel lumina vertat,
Præsentem oblitus quem tenet ore cibum,
Quæritat incertam (tanta est obliuio) prædam.
Qui sua neglexit, stultè aliena petit.

Lupus ceruarius. EA est Lupi ceruarij natura, vt quamuis post longa ieiunia repertas ægrè carnes mandere cœperit, vbi quid casu respexerit, obliuiscatur, & copiæ præsentis immemor, aliud quæratat, testib. Plin. lib. [illegible] 2. & Solino [illegible]olyhist. c. 18. Idem contingit

tingit ambitiosis & auaris, qui spe honoris amplioris, aut commodi, in quo sit vberior quæstus, neglecta præsenti sorte venantur aliam. Fit tamen sæpenumerò, vt vtraque frustrentur. Hinc Sophocles in Thyeste:

—— τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν.

Id quidem exemplis quamplurimis cõfirmari posset: sed vnum duntaxat ex Iustino subiiciam. *Pyrrhus Epirota.* Pyrrhus in amplissimo imperij fastigio collocatus, iam nec eo contentus, Græciæ, Asiæque regna meditabatur: neque illi maior ex imperio quàm ex bello voluptas erat: nec quisquam Pyrrhũ, quà tulisset impetum, sustinere valuit. Sed vt ad regna deuincenda inuictus habebatur, ita victis acquisitisque celeriter carebat; tanto meliùs studebat acquirere imperia quàm retinere. quam ob caussam collatus est ab Antigono, lusori imperito, qui cùm multa & feliciter iaciat, iis tamen vtendi modum negligat, Plutarch. teste. Fruendum est itaque rebus præsentibus, & rectè agendo speranda meliora. Est enim animi valde pusilli & angusti, inopiam metuere plusquàm par est, ideoque iis quæ adsunt, non frui; & alienis anxiùs inhiare, magnæ stoliditatis argumẽtum. Ferè enim fit, vt iuxta prouerb. Duos insequens lepores neutrum capiat: cuique illud conueniat;

δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδετέρου ἔτυχες.
Ambo concupiscens neutrum assecutus es.

Ascribam locum è Procopij 2. De bello Gothico: refert enim *Procopij locus.* Bellisarium initio belli scripsisse ad Theudebertũ Francorum Regem (qui cum eo manus conseruit.) Satius est securè sua vt quisque possideat, quàm dum aliena nimium appetit, de sois rebus periclitetur. Huic bellè conuenit quod Seneca refert epist. 73. Solebat Attalus hac imagine vti: Vidisti aliquando canem à domino frusta panis aut carnis aperto ore captantem? quicquid excepit, protinus integrũ deuorat, & semper ad spem futuri hiat. Idem nobis euenit: quicquid expectantibus fortuna proiicit, id sine vlla voluptate dimittimus, statim ad alterius rapinam erecti & attenti. Hoc sapienti non euenit. plenus est etiam, si quid euenit, securè excipit. Huc refer Adag. Præsentem mulge, quid fugientem insequeris? Multæ sunt affines huic sententiæ: vt apud Hesiodum:

νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, ἀνέτοιμα διώκει.

Sallustius in Catilinario, quo loco verba facit de legatis Allobrogum, pertractis ad societatem nefarij belli, de euentu tamen

men anxiè dubitantibus: in incerto habuere, quidnam consilij caperent. In altera parte erat æs alienum, studium belli, magna merces in spe victoriæ: in altera maiores opes, tuta consilia, pro incerta spe, certa præmia. Sed & Pseudolus seruus apud Plautum sic secum loquitur: Certa amittimus, dum incerta petimus, atque hoc euenit in labore, atque in dolore, vt mors obrepat interim.

Qui sua neglexit, &c.] Non videtur incommodum, si apponam lepidum & facile T. Mori tetrastichon huic Emblemati conuenientissimum:

Os canis implet anas; alium capturus hiabat;
Non capit, at quem iam ceperat, ore fugit.
Sic miser interea, dum rem captas alienam,
Sæpius & meritò perdis, auare, tuam.

Super-

Superbia.

EMBLEMA LXVII.

EN *statuæ statua, & ductum de marmore marmor,*
Se conferre Deis ausa procax Niobe.
Est vitium muliebre superbia, & arguit oris
Duritiem, ac sensus, qualis inest lapidi.

FIGMENTVM hoc Niobes ob insolentem iactantiam in saxum rigens transformatæ, arguit potentiorum quarundam mulierum superbiam, elationemque immodicam, qua occæcatæ ne ipsis quidem Superis subesse se putant: quo fit, vt suæ mortalitatis immemores, in detestandam ἀναίσθησιν incidant. Hoc ergo verborum inuolucro monentur, ne sese altiùs efferant, & plus quàm oporteat, apud alios intumescant, *Niobes fabula.*

aut

aut etiam plus ſibi tribuant, quàm par eſt. Præterea de numine bene ſentiendum eſſe, tacitè videtur innuere: quandoquidem non erratur periculoſiùs, neque ſceleſtiùs quàm in numinis contemptu. Pindar. Olymp. 9. ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεοὺς ἐχθρὰ σοφία, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. nam Dijs conuiciari, inquit, odioſa ſapientia eſt, & intempeſtiuè gloriari, idem eſt atq. inſanire. Præclarè monitor ille apud Virgilium:

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.

Quò non inconcinnè referam Baptiſtæ Gyraldi elegiacam proſopopœiam in Niobes tumulum:

Eſte procul læti, cernant mea funera triſtes:
Non ſimilis toto mæror in orbe fuit.
Bis ſeptem natos peperi, bis pignora ſeptem:
Me miſeram! Diuûm ſuſtulit ira mihi.
Dirigui demum lacrymis, & marmora manant.
Sic mihi mors dolor eſt; ſic mihi vita dolor.
Diſcite, mortales, quid ſit turgeſcere faſtu,
Et quid ſit magnos poſthabuiſſe Deos.

Propter ἀλαζονείαν itaque καὶ μεγαληγορίαν magnificos luit impia flatus Tantalis, vt Statius cecinit Thebaid. 3. Huc congeram inſignem Pindari locum ex Olymp. 9. quo ſub Cadmi perſona monet vnumquemque, vt exemplo Penthei filij, piè & reuerenter de Dijs ſentire diſcat.

εἰδ' ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
εἰς τοῦδ' ἀθρήσας θάνατον ἡγείσθω θεούς.
τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν
κάλλιστον εἶμαί γ' αὐτὸ, καὶ σοφώτατον
θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα τοῖσι χρωμένοις. id eſt,

Si quis ſit qui Deos contemnat, ad huius (nempè Penthei) mortem reſpiciens, ſecum animo reputet eſſe Deos. At verò temperantem eſſe, & numen diuinum colere, cenſeo rem eſſe omnium pulcherrimam, & ſapientiſſimam hominibus, qui huic ſeſe implicant.

En ſtatua ſtatua, &c.] Hoc imitatus ex ſenariis his, ex 3. Epigramm.

ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρόν,
ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον,
ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

id eſt, *Hoc in ſepulchro mortuus non conditur,*
Hoc eſt cadauer, & ſepulchrum non habens:
Sed eſt idem cadauer & ſepulchrum ſibi.

Illud

Illud ſimile tit. εἰς ἡρωίδας lib. 4.

ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο
ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

Cæterùm id varie accipi figmentum reperio, vt cùm torquetur in præfractæ ceruicis hominem, ſtupidum, eumque qui ſit vel animo vel corpore immotus. Ad id facit quod citatur ex Lucilio, poeta Græco, de quodam ſaltatore, qui ſe mouere non poſſet, ὀρχηστὴς Νιόβης ἔμπνοος ἀρχέτυπον. Orcheſtes ſpirans archetypum Niobes.

Se conferre Deis, &c.] Niobe cùm liberorum numero eſſet elata, Latonam contempſit, ipſique ſe præferre non erubuit, quòd ea non niſi duorum, Apollinis & Dianæ mater eſſet. Itaque indignata Dea, Apollinis & Dianæ ſagittis liberos eius omnes curauit interficiendos, ipſamque Nioben ſibi conuiciantem turbine rapuit iuxta Sipylum montem, & in ſaxum transformauit. Ouid. 6. Metamorph. Rei veritatem, ſi vacat, ex Palæphati lib. 1. & Pauſan. in Arcadic. exquire. *Niobe.*

vitium muliebre ſuperbia] ſic Salluſt. in Iugurthino dicit ſuperbiam commune nobilitatis malum.

arguit oris Duritiem, ac ſenſus, &c.] Lapis in Hieroglyphic. hominem ſenſus expertem ſignificat: vt pro ſtupido & alienatæ mentis homine vſurpari certum eſt: vnde illud Comici; Quid ſtas lapis? & primos illos homines rudes & impolitos, nullaque diſciplinarum cognitione cicuratos, ſaxeos appellarunt. Hinc enim Maronis illud: *Ea eſt ἀναισθησία & ſenſuum vacuitas.*

— quo tempore primùm
Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati, durum genus. —

Theocritus in Eidylliis Milonem ruſticum impolitum planeque rudem appellat fragmen duræ rupis, id eſt πέτρας ἀπόκομμα ἀτεράμνω. Lactantius lib 1. cap. 20. loquens de termino, qui in Capitolio locabatur: Quid de his dicam qui colunt talia? niſi ipſos potiſſimùm lapides, ac ſtipites eſſe? Ouid. 5. Metamorph.

— ad auditas ſtupuit ceu ſaxea voces,
Attonitaq́ue diu ſimilis fuit —

Idem 13. Metam. — *duraq́ue ſimillima ſaxo*
Torpet. — Et in Ariad.
— in ſaxo frigida ſedi,
Quamq́ue lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

quo ſenſu dixerat ante Ouidium Catullus de nuptiis Pelei,

Ariadnen

Ariadnen saxea effigie fuisse, vt vim doloris exprimere non posset, neque in vllam vocem erumpere, cùm vidit se à Theseo in litore Naxus insulæ relictam.

Tibullus lib. 2. Eleg. 4.

O ego, ne possim tales sentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus esse lapis!
Stare vel insanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vasti tunderet ora maris.

Ouidius De Ponto:

Felicem Nioben, quamuis crudelia passam,
Quæ posuit sensum saxea facta malis.

1. de Ponro, Eleg. 2.

Fine carent lachrymæ, nisi cùm stupor obstitit illis:
Et similis morti pectora torpor habet.

Et deinde:

Ille ego sum frustrà qui lapis esse velim.

Sic impossibilitate ipsa mutata in lapidem Psyche, quamuis præsenti corpore, sensibus tamen aberrat. Apul. 6. De Asin. aur. quod autem modò dicebam lapidem pro stupido vsurpari hieroglyphicè, id ostento planum est quod animum perculit Superbi Tarquinij, cùm à columna lignea repentè lapsus anguis omnes in fugam vertisset; omninò hoc viso consternatis. Nam portendebat is serpens nouum & inexpectatum principem de columna lignea, hoc est stupore, quem diu simularat, proditurum.

Impu-

Impudentia.

EMBLEMA LXVIII.

PVBE tenus mulier, succincta latrantibus infra
Monstrorum catulis Scylla biformis erat.
Monstra putantur auaritiæ, audacia, raptus:
At Scylla est, nullus cui sit in ore pudor.

SCYLLAM Phorci filiam, Glauci amore captam, Circe quòd eundē deperiret, sic affecit, vt fontem, in quo Nympha se lauare consueuerat, veneficiis & magicis herbis infecerit: cuius rei nescia Scylla fontem de more ingressa, inferiores corporis sui partes in caninos rictus vidit esse commutatos: quam tantam deformitatem horrens, in mare se præcipitē dedit, & in saxum mutata, Poëtis argumentum fabulæ præbuit. Homerus Odyss. μ. Ouid. 14. Metamorph. Iustinus in Trogum 4. *Scylla in monstrum marinum mutata.*

Locus Iustini de Scylla.

gum 4. fabulæ de Scylla & Charybdi materiam Poëtis suggestam ait ob fretum quod in Sicilia citato sæuoque impetu fertur, in quo vndarum inter se concurrentium tanta pugna sit, vt aliàs veluti terga dantes vorticibus in imum desidere, aliàs quasi victrices in sublime ferri videas: nunc hîc fremitum feruentis æstus, nunc illic gemitus in voragine desidentis audias. Accedit perpetuum Ætnæ montis incendium: hinc latratus auditos: hinc monstr[illegible] credita simulacra, dum nauigantes magnis vorticibus pelagi desidentis exterriti, latrare putant vndas, quas sorbentis æstus vorago collidit. Scyllam fuisse nauem triremem Palæphatus tradit.

Sallustij locus.

Sallustius saxum putat esse in mari prominens, quod procul visentibus muliebrem formam repræsentet, in quod illisi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratū videntur imitari, finxerunt illam pube tenus feris huiusmodi succinctam esse. Alciatus id apposite transtulit ad impudentiam, quæ tribus potissimum vitiis rabidissimis comes esse soleat, auaritiæ, siue rapinæ, audaciæ, inuidiæ, quæ sub eleganti aut viri aut mulieris forma plerumque latitant. Quid enim non audeat impudens, qui nihil non sibi permittit, turpe putat nil?

Emblematis typus.

Heraclides Ponticus ait ab Homero per Scyllam significari omnis generis impudentiam, quæ non ab re canibus cingatur, rictibus, audacia, rapina & auaritia refertis. Locum Græcum apponam, ex quo Alciatum puto suum Emblema duxisse: σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἠλληγόρησε· διὸ δὴ κύνας οὐκ ἀλόγως ὑπέζωσαι, περιττῶς ἁρπαγῇ, τόλμῃ καὶ πλεονεξίᾳ πεφραγμέναις.

Pube tenus mulier, &c.] Duobus in locis Virgilium imitatus est: sic enim, ——*pulchro pectore virgo*

Pube tenus.—— & alio loco,

Quid loquar aut Scyllam Nisi, aut quam fama secuta est,
Candida succinctam latrantibus inguina monstris, &c.

Duæ Scyllæ.

Ex quo loco aduertes duas fuisse Scyllas, quas plerumque Poëtæ confundunt, vt 6. Fast. Ouid. Lege Nannij Miscellan. lib. 6. & Iacob. Bononiensem, Annotationib. quas pauculas scripsit in Virgil. & eundem Virgil. in opusc. cui Ciris nomen.

Menstrorum catulis.] canibus monstrosis. Virgil. dixit:

Ah timidos nautas canibus lacerasse marinis. Et Ouid. 4.
Esse canes vtero sub virginis. — (Trist.

Cicero De haruspic. responsis: Quam Scyllam tam eminentibus canibus, tamque ieiunis Poetæ fingendo exprimere potuerunt, &c.

Φιλαυ-

Φιλαυτία.

EMBLEMA LXIX.

QVOD nimium tua forma tibi Narcisse placebat,
In florem, & noti est versa stuporis olus.
Ingenij est marcor, cladesque Φιλαυτία, doctos
Quæ pessum plures datque, deditque viros:
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nilque suas præter tradere phantasias.

Vaticiniū Tiresiæ de Narcisso.

TIRESIAS vates tam diu victurū Narcissum prædixit, quandiu à sui conspectu abstineret. At ille propriæ sortis ignarus, visam in fonte sui vultus imaginem sic deperiit, vt sui amore captus miserè contabuerit, & in florem sui nominis commutatus sit, qui Narce dicitur, & stuporem sonat, quòd

Narce herba.

Narcissi odor caput aggrauet. Plin.lib.21. capitib.5.11. & 29. Notantur hoc figmento, qui à veterum legibus & institutis desciscentes, nouam quandam doctrinæ formam cōsectantur: tamq́ue sibi placent, vt licet obtusiores reuera sint, quicquid tamen præcipiunt, violentiùs aliquantum inculcant, neglecta prorsus & obliterata maiorum via & ratione: eoque deuentum est, vt fidem illam canam, & priscam veterum auctoritatē præ sua opinione nihili ducāt: tanta est cæcutientia, stultitia atque peruersitas. Tales sunt νεόσοφοι quidam impudentissimi, qui

Noui doctores reprehensi.

nouorum dogmatum persuasione populū incautum inescant, verborumq́ue phaleris sic protelant & peruertunt, vt miserrimi homines errore perciti, quasi gustata loto, libenter à Christianæ Reipubl. communione, suo magno malo, desciscant. Tam enim sunt perfrictæ frontis, vt sua dogmata omnium esse certissima verbis scriptisq́ue asserere non veriti, nullam aliā meliorem, aut certiorem de religione traditam fuisse sententiam, quàm quæ à se suisq. tradatur, affirment. Sicq́ue plurimorum damno & pernicie detestandam φιλαυτίαν in rebus diuinis experimur. Potest & hoc torqueri commodè in imperitos, &

Imperiti φίλαυτοι.

ἀμούσους rerum suarum non æquos admiratores, quibus sanè (vt Comicus ait) nihil vmquam quicquam iniustius: nihil enim rectum putant, nisi quod fecerint: quo fit, vt aliena tam impensè carpendo, suaque plus quàm par est, admirando, ingenioli flos absque vllo fructu facillimè marcescat. Vnde meritò illud repetam quod Alciatus in quadā Oratione dixit: Nullam esse perniciosiorem studiorum calamitatem, quàm sui ipsius confidentiam & admirationem, quem morbum Græci φιλαυτίαν appellant. Est enim ea lues adulatione deterior, eoq. hominem inducit, vt se existimet optimè scire quæ non intelligit, redditq́ue eum negligentem, superbū, otiosum, aliorum contemptorem. Emendatur autem hic error & malum non tam oratione quàm frequēti auditu & collatione, quæ cum peritioribus habetur. Quapropter, inquit ille, cauendū ab hac bellua: nullus enim erit veræ sapientiæ capitalior hostis quàm qui meliorum

Praeclarus Platonis locus.

præceptorū dogmata flocci facit. Diuinus Plato, quē tanquam raræ alicuius & veræ sapientiæ terrestre oraculum meritò docti omnes suspiciunt ac venerantur, lib. 5. De legib. aureā planè sententiam pari verborum pondere scriptis mandauit: πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστιν, οὗ πᾶς αὑτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι καὶ ὀρθῶς

ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δ' ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίγνεται ἑκάστοτε. Quæ singula si diligenter expendamus, suppetet nobis accommodatum certè & præsens amuletū ad arcendū, aut minuendum hunc animi errorem, hominibus quidem gratum, sed tamen exitialem. In primis enim φιλαυτίαν non ab re appellat maximum quoddam malum innatum in meliore hominis parte, nempè animo: & eo quidem deterius ac præsentius, quòd licet eo plerique morbo correpti sint, non tamen vmquam de remedio quærendo, aut parti malè affectæ applicando cogitant, vt tandem sani possint euadere. Atqui nulla exitialior aut

φιλαυτία morbus maximus.

damnosior ægritudo est, quàm quæ sui sensum adimit, ita vt ἀναισθησίαν quandam inducat, & tenaciter foueat: quo fit, vt omni animi contentione & industria in eo malo periculosissimo propulsando est enitendum, & eò maior cura conferenda, quò morbus hic (in quo sit fons, & certè principium aliorum omnium, quæ in animum cadere possunt, vitiorum) grauiores affert corruptiones, clademq́ue ingenij præsentiorem. Nulla enim ratione fieri potest, vt qui hac perculsus peste oberret, sanum vel in aliis vel in seipso iudicium retineat, cùm se non norit: quandoquidē sit in oculis mentis, infusa caligo tam densa, tamq́ue spinosa, vt vel apertis oculis nihil videat. Itaq. qui sui capitur amore, nō verè sese amare potest, sed falsam quandam de se opinionem, vt vmbrā aliquam, quasi qui in tenebris palpat, oscitanter aucupatur. At verò (vt Plato docet) seipsum à seipso falli πάντων χαλεπώτατον, imò verò adiiciam δεινότατόν τε καὶ ἀθλιώτατον. Cùm enim impostor ipse præstò semper habeatur, nec minimùm quidem abscedat, quo pacto non esset grauissimum malum, inprimisq́ue deplorandū? Cæcitas hæc

Caecitas animi maxima.

omnium maximè intolerabilis, cùm inscitiam nostrā sapientiæ loco habemus, & quanquam omnium penè rerum ignoratione laboremus, tamen nos omnia ingenio assecutos arbitramur. Tolerabile alioqui vitiū, si ea tantùm placerent, quæ ingenij specimina quædā præ se ferunt, aut alia generis eiusdem: in quibus si tantùm fallimur, nec fallimus, aut si sic fallimur, vt melioribus & peritioribus aurem patientem agnito errore præbeamus, nemo est quin veniale putet. Quotus autē quisque est, qui placido ferat animo, quòd ipsi næui, & vitia tam impensè nobis placeant, velut *amatorem amica*, vt ait Flaccus,

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delectant, veluti Balbinum Polypus agnæ.

Quo fit, vt vero verius dictum sit à Theocrito (vt id ad nostrum fermonem conuertamus) ——ἔρωτι πολλάκις ὦ Πολύφαμε, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Nimirum id in caussa est, quòd, vt ait Varro, Omnes videmur nobis esse belli, festiui, saperdæ, cùm simus σαπροί. Ex Aristonymo citatur illud: ἔστιν ἐν βίῳ μάλιστα βλάπτον, τὸ ἀνοήτους ὄντας, τοὺς πολλοὺς, οἴεσθαι φρονίμους εἶναι: Id in primis est in vita humana noxium, quòd permulti cùm se sapere putent, tamen desipiant. Quamobrem nihil deterius aut periculosius, quàm minimùm fidere. Certè (vt de me ipse aliquid) sum satis mihi conscius, quàm debili & penè nullo ingenio sim: si quid tamen sit, numquam vllatenus me profecisse liberè cõfiteor, quàm cùm ignorare me multa, & quidem penè omnia primùm agnoui, tumque meo non minimo sumptu deprehendi, & apertis, quod dicitur, oculis expertus sum, quàm non sit tutum aliorum iudicio & famæ incumbere.

Assentationis malum. Nam sæpenumerò contingit, vt nos plerique presentes laudent, vel amore, aut alio quouis affectu ducti; sicque de nobis bene mereri putant, cùm sæpius vt de coloribus cæci, sic ij de nostro captu & in literis, aut etiam honestis actionibus profectu sentiant. Interea tamen eorum in sententiam pedibus imus, quod aiunt, atque importunè falli nos sinimus. Crassam mehercle & supinam credulitatem.

Socratis modestia. Agnouit lubens Socrates de se Physiognomi iudicium, talemque à natura fore se palàm fassus est, nisi se Philosophiæ excolendum tradidisset. A qua quidem modestia longè semper absumus, qui ementitos quosdam sapientię colores, & imaginaria virtutum ornamenta nobis inesse demiramur: & vt vera credimus absolutaque, quasi quibus ad perfectionem addi nihil possit, ideoque molestè ferimus, si qui, dum nostri mentionẽ faciunt, non satis honorificè loquatur, eaque tribuant quæ nos minimè attingunt, vel etiam nullo modo ad nos attinent. Qui morbus vt deploratissimus sanari nisi ægrè potest, nisi tamen aliquando meliore quodam impulsi genio, potius spectemus quid nobis desit quàm quid adsit. Si quid enim adest, cauendum est inprimis ne effluat, aut pretio ampliori quàm par sit, æstimatum vilescat apud alios: si quid deest, quod sciamus ornamento nobis esse posse & vsui, efficiendũ est, vt labore & diligentia comparari à nobis & conquiri possit.

Quæ sequantur φιλαυτίαν. Sed in primis meminisse debemus, subindeque animo repetere, non quantum cæteris excellimus, sed quantum aliis simus inferiores, & quàm alioqui deteriores. Illud enim φιλαυτίας vitium tam nobis familiare

ac domesticum, sed tamen in primis exitiosum, præterquàm quòd tumorem, inuidiam, audaciam, & desidiam fouet, solet etiam vnà secũ aduehere & alere turpissimam ignorationem, quam meritò Sophocles δυσπάλαιστον κακὸν appellat. Veteribus illud in ore fuit, eum malignos habere vicinos, qui sui laudator fuerit. Idcircò numquã probata est illa plus æquo pruriens φιλαυτίας opinio in Astydamante histrione, quòd suas ipse laudes inscribi vellet statuæ quam meruerat. *Astydamas histrio.* Non enim populus hominis votum insolens sibi ferendum esse putauit, quanquam de sua patria bene meriti. At quod pene mihi, dum ad alia propero, exciderat, Suidas auctor est, Nymphas à Narcisso spretas verissimè dixisse:

πολλοί σέ τε μισήσειν ἂν σαυτὸν φιλῇς.

Sophistæ. Quid tam malè audiit Sophistarũ nomen, nisi ob effrenatam illam, & cæcam sui admirationem? Socrates vt eorum importunitatem frangeret atque eluderet (illi enim nihil se nescire iactabant impudentius) eosque contrariis armis oppugnaret, nempè honesta dissimulatione potius, quàm pari verborum strepitu atque contentione, dicebat hoc vnum se scire, quòd rerum omnium esset inscius. Quod non aiebat, vt falsa de se loqueretur, apud eos præsertim, quorum familiari consuetudinẽ vtebatur, sed vt assereret ea lubens omnia se nescire, quæ tam impudenti fronte sibi arrogabant triuiales illi ματαιολόγοι, qui sic liberales disciplinas ipsamque Philosophiam ostentando, reuera prostituerent & profanarent, aut potius vt significaret ad veram solidamque sapientiam neminem accedere vnquam posse, nisi primùm se norit ignorare.

Arrogantes. Sunt enim quidam ingenio tam stolido & lubrico, qui cùm nondum primoribus labiis literas degustarint, falsam tamen sibi scientiæ persuasionem induant. Ex quibus alij se αὐτοδιδάκτους, alij πανσόφους καὶ παντεπιστήμονας efferre non verentur: alij alios quoscumque conuellunt & impetunt, in quorum vel leuiculis & venia dignis erratis ingeniosiores, non perpendunt, ὅτι μωμήσεσθαι ῥᾷόν ἐστιν ἢ μιμήσασθαι: sibi nempè ignoscunt, vt Næuius ille Horatianus, qui seipsum ignorans carpebat alios, seque venia dignum censebat. Quamobrem audiit ad extremum, stultum & improbum hunc amorem esse, dignumque notari. At quanto in errore versantur, qui sibi primas nullo rubore tribuunt?

Agathocles Peripateticus arrogans. Agathocles Peripateticus cùm apud Demonactẽ iactaret se solum & primum esse Dialecticorum, audiuit: Si solus es, qui primus? si primus, qui solus potes esse? Non est quòd repetam literatoris illius

Rhemnius Palaemon. Rhemnij intolerabilem arrogantiam, cùm diceret vnà secum natas, & tandem perituras disciplinas. Nec est quòd memorem duorum in Philosophia principum notam satis & peruulgatam φιλαυτίαν, Aristotelis nempè & Ciceronis; quorum hic *Aristoteles & Cicero φίλαυτοι.* tam suæ ipsemet industriæ & ingenio tribuit, vt nullis ferè in procœmiis laudem propriam conticuerit: ille verò, quòd non modò suis in eodem Philosophico curriculo certatoribus parùm fauerit, sed quòd contradicendi studio doctorem etiam Platonem vexarit, sui nominis celebritatem non parùm obscurauit. *Philosophi φίλαυτοι.* Illi ipsi Philosophi libris quos De contemnenda gloria scribunt, nomen etiam suum præfigi volunt. Permittatur hoc ad inflammandum studium, & exercendam doctorum hominum industriam: honos enim alit artes, nullusque sui laboris præmio & contentionis honestæ laude frustrandus est. At quis sanæ mentis eum dixerit, qui sibi plura quàm habeat, arroget? *Thrasylaus insanus.* Narrat Athenæus lib. 12. cap. vltimo, Thrasylaũ quendam tanta insania fuisse percitum, vt quotquot naues in Pyræeum appellerent, suas esse crederet: eas enim voluptate quadam incredibili numerabat, aliisque suam fortunam lubens communicabat, donec frater eius è Sicilia reuersus, hominem medico committeret. is vbi resipuisset, affirmauit se numquam vixisse feliciùs, quàm cùm eo mentis errore teneretur; quippè qui in tanta voluptate nihil molestiæ sensisset. Perinde se habent φίλαυτοι, aut reuera deteriùs: quandoquidem vt aliis nocumento sint, anxiè student, tum vel maximè quòd honorem alienum sibi audaciùs arrogant, aut quòd aliorum conatum nigro lolliginis succo & mera ærugine conspergant. Olim discipulis mos erat, vt proprio etiam Marte reperta ad præceptores referrent. *Platonis modestia.* Quem morem secutus Plato 2. ad Dionysium Epistola fatetur, quicquid scripserit, non sua, sed Socratis esse. *Legumlatores primi.* Qui leges primùm tulerũt ad cicurandos mores, aut continendos hominum animos, earum inuentionem non sibi, sed alicui numini tribuerunt: tum vt diuinitatis nomine, quasi obtento aliquo velo, plus haberent auctoritatis; tum vt insererent rudiorum animis leges; vt pulcherrimum Deorum inuentum, sic & vtilissimum; à nemine esse violandas, sed toto pectore colendas, tutandas, amandas. Sic & priores illi cùm referrent omnium artium & disciplinarum inuentionem ad primam illam caussam, id est, præpotentem rerum omnium opificem Deum, Palladem è Iouis cerebro natam esse commenti sunt. Quorsum hæc? vt nimirùm intelligamus, quàm in omnibus pulcherrima

cherrima sit modestia, quamque turpis valdeque perniciosa φιλαυτία. Concludam itaque cum Platone, dicamque eum qui magnus est futurus, maximè decere, neque se, neque sua sic admirari, vt nihil putet exactius, nihil melius. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτὸν, τὸν δ' αὑτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον: Idcircò est operæpretium, vt quisque nimium sui amorem fugiat, meliores insequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Sed de his satis: cætera videamus.

Quòd nimium tua forma tibi, &c.] Huic simile penè est Epigramma pictæ Poëseos Bartholom. Anuli, quod propter elegantiam ascribam:

Narcissus liquidis formam speculatus in vndis,
Contemnens alios, arsit amore sui.
Tabuit, & sensim venientis in membra stupore,
Ipse sui, factus flos hyacinthus, amans.
Hinc fugite (ô iuuenes) fons iste Philautia, seipsum
Stultus vbi, cùm se non bene norit, amat.

Euolue pulcherrimam disputationem ea de re Marsil. Ficini, Orat. 6. cap. 17. in conuiuium Platonicum.

tua forma tibi Narcisse placebat.] Plutarch. Symposiac. 5. quæstione 7. refert idem accidisse cuidam quẽ Eutelidam nominat, qui cùm se in vndis adspectaret, amore sui captus, penè periit dum ita deperiret.

marcor.] putredo, caries. Metaphora, pro eo quod est deprauatio. *Marcor.*

cladesq́ue.] mors & exitium, alia metaphora.

φιλαυτία.] cæcus amor sui, attollens vacuum plus nimio gloria verticem. Horat. 1. Carmin.

pessum plures datq́ue deditq́ue.] pro, pessundat & pessundedit, quasi sub pedes proiectum. Apul. 5. tmesis. pessum, deorsum. Nisi eam pessum de tãtis opibus deiecero. Plaut. pessum abire. Lucret. 6.

Multaq́ue preterea ceciderant mœnia magnis
Motibus in terris, & multis per mare pessum
Subsedere suis pariter cum ciuibus vrbes.

methodo.] docendi ratione.

phantasias.] opiniones. Rerum tamen visiones & imagines φαντασίας appellat Fabius lib. 10. cap. 7. & lib. 12. cap. 10. vt Visa Cic. 1. Acad. *Phantasia.*

 Garruli-

Rhemnius Palæmon. Rhemnij intolerabilem arrogantiam, cùm diceret vnà secum natas, & tandem perituras disciplinas. Nec est quòd memorem duorum in Philosophia principum notam satis & peruulgatam φιλαυτίαν, *Aristoteles & Cicero φίλαυτοι.* Aristotelis nempè & Ciceronis; quorum hic tam suæ ipsemet industriæ & ingenio tribuit, vt nullis ferè in prooemiis laudem propriam conticuerit: ille verò, quòd non modò suis in eodem Philosophico curriculo certatoribus parùm fauerit, sed quòd contradicendi studio doctorem etiam Platonem vexarit, sui nominis celebritatem non parùm obscurauit. *Philosophi φίλαυτοι.* Illi ipsi Philosophi libris quos De contemnenda gloria scribunt, nomen etiam suum præfigi volunt. Permittatur hoc ad inflammandum studium, & exercendam doctorum hominum industriam: honos enim alit artes, nullusque sui laboris præmio & contentionis honestæ laude frustrandus est. At quis sanæ mentis eum dixerit, qui sibi plura quàm habeat, arroget? *Thrasylaus insanus.* Narrat Athenæus lib. 12. cap. vltimo, Thrasylaũ quendam tanta insania fuisse percitum, vt quotquot naues in Pyræeum appellerent, suas esse crederet: eas enim voluptate quadam incredibili numerabat, aliisque suam fortunam lubens communicabat, donec frater eius è Sicilia reuersus, hominem medico committeret. is vbi resipuisset, affirmauit se numquam vixisse feliciùs, quàm cùm eo mentis errore teneretur; quippè qui in tanta voluptate nihil molestiæ sensisset. Perinde se habent φίλαυτοι, aut reuera deteriùs: quandoquidem vt aliis nocumento sint, anxiè student, tum vel maximè quòd honorem alienum sibi audaciùs arrogant, aut quòd aliorum conatum nigro lolliginis succo & mera ærugine conspergant. Olim discipulis mos erat, vt proprio etiam Marte reperta ad præceptores referrent. *Platonis modestia.* Quem morem secutus Plato 2. ad Dionysium Epistola fatetur, quicquid scripserit, non sua, sed Socratis esse. *Legumlatores primi.* Qui leges primùm tulerũt ad cicurandos mores, aut continendos hominum animos, earum inuentionem non sibi, sed alicui numini tribuerunt: tum vt diuinitatis nomine, quasi obtento aliquo velo, plus haberent auctoritatis; tum vt insererent rudiorum animis leges; vt pulcherrimum Deorum inuentum, sic & vtilissimum; à nemine esse violandas, sed toto pectore colendas, tutandas, amandas. Sic & priores illi cùm referrent omnium artium & disciplinarum inuentionem ad primam illam caussam, id est, præpotentem rerum omnium opificem Deum, Palladem è Iouis cerebro natam esse commenti sunt. Quorsum hæc? vt nimirùm intelligamus, quàm in omnibus pulcherrima

pulcherrima sit modestia, quamque turpis valdeque perniciosa φιλαυτία. Concludam itaque cum Platone, dicamque eum qui magnus est futurus, maximè decere, neque se, neque sua sic admirari, vt nihil putet exactius, nihil melius. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτόν, τὸν δ᾽ αὑτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον: Idcircò est operæpretium, vt quisque nimium sui amorem fugiat, meliores insequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Sed de his satis: cætera videamus.

Quòd nimium tua forma tibi, &c.] Huic simile penè est Epigramma pictæ Poëseos Bartholom. Anuli, quod propter elegantiam ascribam:

Narcissus liquidis formam speculatus in vndis,
Contemnens alios, arsit amore sui.
Tabuit, & sensim venientis in membra stupore,
Ipse sui, factus flos hyacinthus, amans.
Hinc fugite (ô iuuenes) fons iste Philautia, seipsum
Stultus vbi, cùm se non bene norit, amat.

Euolue pulcherrimam disputationem ea de re Marsil. Ficini, Orat. 6. cap. 17. in conuiuium Platonicum.

tua forma tibi Narcisse placebat.] Plutarch. Symposiac. 5. quæstione 7. refert idem accidisse cuidam quẽ Eutelidam nominat, qui cùm se in vndis adspectaret, amore sui captus, penè periit dum ita deperiret.

marcor.] putredo, caries. Metaphora, pro eo quod est deprauatio. *Marcor.*

cladesq;] mors & exitium, alia metaphora.

φιλαυτία.] cæcus amor sui, attollens vacuum plus nimio gloria verticem. Horat. 1. Carmin.

pessum plures datq; deditq;] pro, pessundat & pessundedit, tmesis. pessum, deorsum, quasi sub pedes proiectum. Apul. 5. Nisi eam pessum de tãtis opibus deiecero. Plaut. pessum abiit. Lucret. 6.

Multaq; præterea ceciderant mœnia magnis
Motibus in terris, & multis per mare pessum
Subsedere suis pariter cum ciuibus vrbes.

methodo.] docendi ratione.

phantasias.] opiniones. Rerum tamen visiones & imagines *Phantasia.* φαντασίας appellat Fabius lib. 10. cap. 7. & lib. 12. cap. 10. vt Visa Cic. 1. Acad.

Garrulitas.

EMBLEMA LXX.

QVID matutinos Progne mihi garrula somnos
Rumpis, & obstrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit ense putare,
Quàm linguam immodicam stirpitùs eruere.

Character huius Emblematis.

IMITATVS est Anacreontis Odam εἰς χελιδόνα, quæ sic habet:

τί σοι θέλεις ποιήσω,
τί σοι λάλη χελιδόν;
τὰ πτερά σου τὰ κοῦφα
θέλεις λαβὼν ψαλίξω;
ἢ μᾶλλον ἔνδοθέν σου

τὴν

τὴν γλῶσσαν, ὡς ὁ Τηρεὺς
ἐκεῖνος, ἐκθερίξω;
τί μου καλῶν ὀνείρων
ὑπορθρίαισι φωναῖς
ἀφήρπασας Βάθυλλον;

Quam sic Latiis numeris donauit H. Stephanus.

Quibus loquax, quibúsnam
Te plectam hirundo pœnis?
Vtrúmne vis volucres
Alas tibi recidam?
Imam secémve linguam,
Tibi quod ille Tereus
Fecisse fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas strepens ad aures,
E somniis beatis
Mihi rapis Bathyllum?

Eiusdem argumenti est lib. 1. Epigr. Græcor. ὀρθρινὴ εἰς hexastichon gallo indignantis, vt apud Lucianum Micylli, quòd cum importuno suo cantu excitatum, suauissimo somno priuarit; ideoque malum illi imprecatur. Hic autem hirundinem obiurgat somnos matutinos auertentem, suoque importuno cantu dormientes abrumpentem: idque maximè in eos torquet, qui odiosa garrulitate rationis inopiam præ se ferre satis arguunt; vt Progne abscissa lingua in hirundinem garritu nimio insignem commutata, eos significet, qui sapientiæ parum, loquentiæ multum habent. Et sanè vsuuenire solet, vt loquaciores fere sint quibus est rationis defectus, quàm qui prudentia & ingenij viribus antestant: cùm apud graues & sapientes quosque viros silentium commendatissimum, verborumque parcimonia grata sit. Extat apud Aristophanem de Cleophonte quodam garrulo dicterium:

Garruli odiosa importunitas.

ἐφ' ὃ δὴ χείλεσιν ἐπιβρέμεται Θρηϊκία χελιδών.
Ex cuius labris hirundo Thracia instrepit.

Quò spectat præceptum Pythagoricum, hirundinem sub eodem tecto ne habeas. quo significatur, abstinendū esse à consuetudine garruli & susurronis: & illud Nicostrati,

εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγχοιντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ. hoc est,
Loqui si indesinenter, multaq́; & velociter,

 Pruden-

Prudentiam indicaret; vtique hirundines
Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.

Lege Plutarch. 8. Symposiac. problem. 7.

Hirundo quid. *Progne garrula.*] Adnota hoc loco hirundine garrulitatem signari. Pierius Hieroglyph. 22. Videtur autem primum hunc versum ex Martiale mutuatus lib. 14.

Si matutinos facile est tibi rumpere somnos.

Lucanus in tertio:

Dum non securos liceat mihi rumpere somnos.

Luscinia. *& obstrepero Daulias ore canis?*] Daulia, daulis, vel etiam daulias, pro luscinia effertur à Poëtis, quòd in vrbe Daulide (quæ quondam fuit sub ditione Regis Thraciæ) in auem sui nominis transformata dicatur à Poëtis. Ouidius 6. Metamorph. & Prou. Daulia cornix. Videtur autem hîc noster Alciatus Prognen cum Philomela confundere, cuius linguam Tereus abscidit (cùm ei vim intulisset) non autem Prognæ vxori. Hac de re vide quid disceptet Cœlius Rhodigin. lib. 29. cap. 26. (non defuerunt enim qui Prognen in lusciniam commutatã fuisse asseruerint) Iacobus Bononien. & P. Nannius 6. Miscellan. annotation. in Virg. Non enim video quàm sit necesse quæstionem hanc inter Grammaticos controuersam dirimere: vt neque vacat conferre quæ legimus apud Thucydidem lib. 2. τῆς συγγραφῆς, Pausaniam in Phocicis, Strabonem lib. 1. ad alia enim progredimur.

Vpupa. *Dignus Epops Tereus, &c.*] id est, meritò in Vpupam mutatus, qui maluerit linguam rescindere, quàm omninò auellere. Vpupa auis militarem quandam cristam in capite retinet, & quasi adhuc filium quæritans, has videtur ingeminare voces, ποῦ, ποῦ, id est, vbi, vbi: hinc Epops dicta. De qua Plinius 10. cap. 29. Alij in accipitrem mutatum Tereum volunt, vt Higinus fabula 45.

putare.] scindere, metaph. à vitibus.

Inui-

Inuidia.

EMBLEMA LXXI.

S**QVALIDA** *vipereas manducans femina carnes,*
Cuiq; dolent oculi, quæq; suum cor edit,
Quam macies & pallor habent, spinosaq; gestat
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

PINDARVS 2. Pyth. sic: — σάθμας
δὲ λίνος ἑλκόμενος
περισσᾶς, ἐνέπαξεν ἕλ-
κος ὀδυναρὸν ἑᾷ πρόσθε καρδίᾳ,
πρὶν ὅσα φροντίδι μηχανᾶται τυχεῖν. id est,

Qui facultate alicuius tangitur abundanti, infixit vlcus miserum suo antè animo, quàm quæ secum corde molitur, assequatur.

tur. Nullum vitium inuidia penè vetustius est, aut homini damnosius & efferatius: quandoquidē si cum quibuslibet aliis conferatur, inspiciemus quàm cæca temeritate rapiantur qui melioribus inuident. Nulla enim alia vitia sunt, quæ non aucupentur aut sentiant aliquam voluptatem. Inuidus perpetuò mæret ac tristatur, eóque grauius afficitur, quò maiori tenetur inuidia, qui non secus atque ædes, in quibus ipse sit, conflagret. Miserrima sanè conditio, sed quæ tanquam felicitatis pedissequa, successus videndo prosperos intabescat, vt Naso cecinit. Hæc autem descriptio perlegans, qua inuidorum tristissima & infelicissima vita proponitur: quippè qui virulentis cogitationibus pascantur, quæ sibi horribilem perniciem adferant, quique sine consilio & ratione aliorum rebus opimis marcescant, & aculeis maledicis pungant & insectentur, nullum tamen inde commodum reportaturi. Itaque, vt hoc quasi per transennam, quid ea turpius aut miserius, cùm vt aliis noxam damnumque inferat, sibi prius, & quidem sæpenumerò grauius nocet? Ergo in cæteris iniquissima, in hoc tamen æquitatis aliquid habet, quòd eum, in quo est, tanquam veneno proprio afficit, perdit, absumit, cumque vlciscitur primum, à quo concepta & educata fuerit, quod habet illud:

> ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον, ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὑτῷ·
> τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην.

Squallida.] sordida & [illegible]lta. Squallor etiam tristitiæ nota.

Inuidia vt vipera.

Vipereas manducans carnes.] Inuidia simile aliquid habet cum vipera, quam ferunt non prodire in lucem, nisi arrosis matris lateribus: sic liuor eum primùm afficit, & quasi enecat in quo gignitur. Quò pertinet illud Ouidij in descriptione Inuidiæ, 2. Metamorph.

> —— *videt intus edentem*
> *Vipereas carnes vitiorum alimenta suorum, &c.*

Sed alia fortasse ratio commodè reddi potest, vipereas carnes edit inuidia quòd alienis malis gaudeat, iisque pascatur: (id vitium Græcis appellatur ἐπιχαιρεκακία) vel id dicitur vt eius pernicies ostendatur. quæ enim venenata venenis aluntur animalia, exitialius venenum habent.

Cuique dolent oculi, &c.] Hinc illud Maronis:

> *Testatur gemitu graues dolores:*
> *Suspirat, gemit, incutitque dentes,*
> *Sudat frigidus intuens quod odit.*

Cor non edendum.

quæque suum cor edit.] Allusio ad prouerb. Pythagor. Cor ne edito:

edito: id est, ne curis animum excrucies: vel ad vocabulum Cura, quæ quòd cor vrat vel edat, dicitur. Cicero 3. Tuscul. ex Homero illud de Bellerophonte citat ex veterum nescio quo:

> *Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans.*

Similes Maronis versus hi:

> *Vesanos tacitè mouet furores*
> *Intentans animo faces Erinnys*
> *Lethalis, Tityique vultur intus*
> *Qui semper lacerat, comestque mentem.*

Quò spectat dictum Matreæ Alexandrini, qui ænigmate lusitando aiebat se belluam alere quæ se ipsam absumeret: θηρίον τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίοι. quo significabat quorundam inuidiam, qui improbè & ignauè dolerent ob prosperos suorum laborum successus. Retulit Eustath. 1. Odyss. & Athenæus. Seneca lib. De paupertate: Interdum non licet esse palam miseros, sed inter ærumnas cor ipsum exedentes. Græci dicunt δάκνεσθαι, vel τὴν καρδίαν δάκνεσθαι, cùm grauem & molestam animi solicitudinem significant. Et δακέθυμος ἄτη, noxa animum mordens, vt Homerus Iliad. vltimo,

> —— τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων
> σὴν ἔδεαι κραδίην; quousque lamentans & mærens cor tuum exedes?

Quam macies & pallor habent, &c.] Sic Ouid.

Pallor inuidi.

> *Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,*
> *Nunquam recta acies, liuent rubigine dentes,*
> *Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno, &c.*

& Virgilius:

> *Pallor terribilis genas colorat,*
> *Infelix macies renudat ossa.*

Inuidi maledicentia.

spinosaque gestat tela manu.] Hoc referendum est ad aculeatam inuidorum maledicentiam. Siquidem

> *Effundit mala lingua virus atrum,*

& perpetuò carpit quod assequi numquam potest. Ad id respexit Ouid. cùm ait:

> *Indoluit, baculumque capit, quem spinea tortum*
> *Vincula cingebant.*

Luxuria.

Luxuria.

EMBLEMA LXXII.

ERVCA capripes redimitus tempora Faunus
Immodicæ Veneris symbola certa refert.
Est eruca salax, indexq; libidinis hircus:
Et Satyri Nymphas semper amare solent.

Symbola libidinis. LIBIDINIS symbola ponit ob oculos, nempè Satyrum, qui erucam capite gestet. Eruca quidem (ab vrendo dicta) prouocat ad Venerem, vtpotè quæ virtutis sit calidissimæ. Plin. libro 19. cap. 8. Satyrus autem, siue hircus, luxuriam putidam & olentem designat. Sunt enim Satyri ad Venerem propensissimi: *Satyri libidinosi.* vnde id nominis dictum putant à σαθὴ, quod virile membrum est. Hoc itaque innuit libidinem in affectu ardere

dere maximè, in actu ipso fœtere & olentem esse, vt quemque ab illicitæ Veneris titillationibus subducat.

redimitus tempora.] caput habens cinctum & coronatum. Virgil. in Copa:

— Graia redimita mitella.

Ouid. 3. amorum eleg. 9.

Flaua Ceres tenues spicis redimita capillos.

In 10. Æneid. vbi de Æmonide Phœbi sacerdote:

Infula cui sacra redimibat tempora vitta.

Est eruca salax.] frequens enim eius esus Venerem stimulat. Ideo antidotum contra amorem præscripturus Ouid. ab erucæ vsu cauendum suadet 2. De remedio. Martialis etiam: *Eruca.*

— Venerem reuocans eruca morantem.

& appendicibus Virgilianis:

— libidinosis incitatus erucis.

ibidemque,

— salaces nocte tollat erucas.

vt & Æmilius Macer in eleganti opusculo De viribus herbarum:

Non modicè mansam, Venerem stimulare, vel haustam
Confirmant medici pariter pluresq; poetæ.

loquitur de eruca. Illud tritum vulgò:

Excitat in Venerem tardos eruca maritos.

Et ex Ouidio etiam illud:

— ex horto quæ venit herba salax.

indexq; libidinis hircus.] Teste Pierio Val. Hieroglyph. 10.

Et Satyri Nymphas.] Vide Ælianum libro 3. De var. hist. & Leonic. Thomæum lib. 2. cap. 24. Apud Plutarch. in Galba, homines in diem viuentes, & Satyrici, ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι, pro libidinosis & luxu diffluentibus accipiuntur. Idē in Pericle: οἱ Σάτυροι τοῦ Διονύσου ἱεροὶ ὄρθια ἔχουσι τὰ αἰδοῖα, σύμβολον τοῦ θείου πράγματος: Satyri Baccho sacri erectos habent mutones, diuinæ symbolum potestatis.

Luxurio-

Luxuriosorum opes.

EMBLEMA LXXIII.

RVPIBVS aëreis, summiq; crepidine saxi
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent:
Sic fatuorum opibus parasiti & scorta fruuntur,
Et nulla iustos vtilitate iuuant.

Fons Emblematis. HOC ex apophthegmate Diogenis sumptum. Dicebat enim eos, qui profusè & temerè bona decoquerent in rebus Venereis, conuiuiis magnificis, & id genus aliis, arboribus esse similes in montium cacumine nascentibus, quarum fructus hominibus essent inutiles, à vulturibus aut cornis deuorandi.

uorandi. Illud est quod vulgus nostras crebrò vsurpat, E diuite malo malæ opes. Fit enim sæpe, vt amplissimæ possessiones, quæ in pios vsus conuerti debuerant, in sumptus inutiles, aut etiam perniciosos & detestandos prodigantur, nulla habita iusti aut æqui ratione. Sententiam illam argutam Diogenis retulit in Paraphrasi Menodoti orationis ἐπὶ τὰς τέχνας Galenus, his planè verbis: καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης· ὁ μὲν, χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους· ὁ δὲ, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς. ἐκείνων γὰρ τὸν καρπὸν, οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ κόρακας ἢ κολοιοὺς ἐσθίειν· τούτων τε τὰ χρήματα, μηδὲν μὲν ὄφελος εἶναι τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι δ' ὑπὸ τῶν κολάκων. id est, Præclarè itaque Demosthenes & Diogenes. siquidem ille diuites imperitos, nulloque literarum cultu perpolitos, aureas pecudes appellabat: hic autem eosdem ficubus comparabat, quæ nascuntur in locis præruptis, & ad quæ difficilis accessus est. earum enim arborum fructu non homines, sed coruos & graculos vesci: horum autem hominum bona & reditus non ab honestis hominibus, sed à quibusdam facetis & assentantibus absumi.

Rupibus aëreis.] id est, editissimis, altissimis, eadem metonymia qua superius *aëreo nido* dixit.

summiq; crepidine saxi.] Videtur hoc hemistichium ex 10. Æneid. imitatus:

Forte ratis celsi coniuncta crepidine saxi.

Editioris autem loci cuiusque extremitas crepido appellatur, estque ora terræ, quam alluit aqua. ἀκρόκαρπος arbor dicitur in cacumine aut extremo fructificans. *Crepido.*

Ficus acerba.] Caprificum intellige.

improba cornix.] id est, inauspicata, quam Virg. sinistram vocat in Eclogis; & improbam 1. Georgicon, vt & improbus anser ob garrulitatem. Cornicem autē prisci inter prodigiosas aues reponebant. Itaq. his nominibus improbę viri homines intelligit, ex quibus nulla potest neq. gratia, neque cōmoditas elici. *Cornix inauspicata.*

parasiti.] scurræ, & homines qui omnia ventris gratia faciunt. De his in sequentibus commodiùs.

scorta.] meretrices.

iustos.] viros bonos. In sacris iusti dicuntur non tantùm qui iustitiam, sed & qui virtutes alias omnes colunt: eaque iustitia est, quæ in se virtutem amplectitur omnem. & Plato Dialogo, qui ἐρασταί, vel περὶ φιλοσοφίας inscribitur, virtutes morales vno iustitiæ nomine complecti videtur. *Iusti qui.*

Tumulus meretricis.

EMBLEMA LXXIIII.

QVIS tumulus? cuia vrna? Ephyrææ est Laidos. ah: non
Erubuit tantum perdere Parca decus?
Nulla fuit tum forma. illam iam carpserat ætas,
Iam speculum Veneri cauta dicarat anus.
Quid scalptus sibi vult aries, quem parte leæna
Vnguibus apprehensum posteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipsa teneret amantes:
Vir gregis est aries, clune tenetur amans.

Lais formosissima.

LAIDEM tota Græcia celebrauit ob insignem venustatem, ad cuius ædes frequens fuit concursus, vt præter alios cecinit Propertius. Huius monumentum (Pausan. teste 2. Corinthiac.

rinthiac.) extra vrbẽ Corinthi, in qua ætatem exegerat, celebre visebatur secundum Bellerophontis septum, iuxta Veneris cognomine Melanidos templũ, cui pro insigni titulo leæna anterioribus arietem complexa pedibus imposita fuisse perhibetur: quo simulacro petulantia & libido meretricis arguebatur. Per arietem, fatuum stolidumque animal, amatorem vesanum intellige, illum quidem à leæna partibus posterioribus scalptum & detentum, quo rapina meretricia imperiumq. in amasios libidine prurientes, & quasi vinculo colligatos exprimitur. Cæterùm leænæ nomine meretricẽ intelligi multis veterum sententiis constat, & maximè sacrorum Bibliorum locis aliquot: Ezechiel enim Hierosolymã leænam vocat, & Heliachim catulum eius qui in Ægyptum ductus est. Plautus Truculento:

Leæna meretricẽ significat.

Bonis esse oportet dentibus lænam probam,
Arridere quisquis veniat, blandè alloqui, malè corde
Cõsultare, bene loqui lingua: meretricẽ esse similẽ sentis Codecet, &c. Huic & conuenit senarius veteris cuiusdam poëtæ:

ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.
Par est leænæ & feminæ crudelitas.

Retulit Pierius in Leone 1. Hieroglyph. quem etiam lege in Ariete lib. 10. in quibus Laidis monumenti huiusce meminit, & Gyrald. Syntagmate 13. hist. Deorum. De Laide plura apud Athenæum cap. 20. lib. 13.

Ephyra.

Ephyrææ est Laidos.] Ephyræa ab Ephyre vrbe Achaiæ, quæ nunc est Corinthus. Propertius lib. 2.

Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

De eius patria concertant plerique, vt Athen.

Mors nemini vitatur.

ah: non Erubuit tantũ perdere Parca decus?] Nimirùm mors nemini parcit. Virgilius in Appendicibus;

Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta,
Non oblita rapit sed tamen illa senes.

& Horat. lib. 3. Odar. *Mors & fugacem persequitur virum,*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoq; tergo.

Parca.] Atropos, id est, mors ipsa rerum vltima linea.

Senectute forma deflorescit.

ætas.] nempè senilis, qua veniẽte color & venustas flaccescit: Ouid. 3. Trist. *Ista decens facies longis vitiabitur annis,*
Rugaq; in antiqua fronte senilis erit:
Iniicietq; manus formæ damnosa senectus;
Quæ strepitum passu non faciente venit.

Veneri speculum dicare.

Iam speculum Veneri, &c.] Milites, qui per ætatem à bellicis functionibus cessant, dicuntur vulgò arma posuisse: & qui alicui omninò arti renunciassent, Deo illi qui arti præerat, instrumenta eius artis suspendebant. Horat. 3. Carm. 26.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militaui non sine gloria:
Nunc arma, defunctumq; bello
Barbyton hic paries habebit.

Idem 1. epistola ad Mæcenatem:

—— Veianius armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro.

vt alicubi Virgil. —— *hic victor cestus, artemq; repono.* loquitur de Entello. Sic scorta, cùm ad seniles annos perueniunt, Veneri speculum dicant. Ausonius:

Lais anus Veneri speculum dico: dignum habeat se
Æterna æternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc vsus, quia cernere talem
Qualis sum, nolo: qualis eram, nequeo.

Ægrè ferunt enim rugas contractas, amissamque formæ gloriam, quam diu in speculo erant intuitæ. Hinc Ouidianum illud 3. Trist.

Cumq; aliquis dicet, fuit hæc formosa, dolebis,
Et speculum mendax esse querêre tuum.

Idem ferè auctor De medicamine faciei:

Tempus erit quo vos speculum vidisse pigebit,
Et veniet rugis altera caussa dolor.

Id & attingit ad Ligurinum Flaccus lib. 4.

Dices heu, quoties te speculo videris alterum:
Quæ mens est hodie, cur puero non eadem fuit?

De speculo multa passim leguntur. Amor, vt ait Euripides, φιλεῖ κάτοπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα, amat specula & crinium rufationem. apud eundem Electra damnat formæ lenocinium vsu quæsitum speculi, in matre Clytæmnestra, absente marito Agamemnone:

ἡ ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.

quæ flauos orbes crinium ad speculū studiosè componebas. Sed & Ouidius, tenerorū doctor amorū, eleg. 14. lib. 1. ad amicam,

Quid malè compositos quereris periisse capillos?
Quid speculum mæsta ponis inepta manu?

Vir gregis.

Vir gregis est aries.] Virum gregis appellat arietem, vt primo Transformationum Ouidius:

De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.

Virgilius etiam de Capro:

Vir gregis ipse caper. ——

& in Georgicis:

Quem legêre ducem, & pecori dixêre maritum.

Vide Macrob. lib. 6. cap. 6.

In amatores meretricum.

EMBLEMA LXXV.

VILLOSÆ indutus piscator tegmina capræ,
Addidit vt capiti cornua bina suo;
Fallit amatorem stans summo in littore sargum,
In laqueos simili quem gregis ardor agit.

Capra refert scortum: similis fit sargus amanti,
Qui miser obsceno captus amore perit.

Sargus quid.

Hoc de sargo pisce, qui sit à laruato piscatore deceptus, manifestè in eos torquetur, qui cæco turpique amore capti decidunt in obscenam personatarũ meretricum nassam, mentis errore nescio quo rati pulchrũ esse quod pulchrum apparet, vnde conditionem nacti miseram eos diu & multũ pœnitet. Quod discrimen vt vitari tandem aliquando possit, adhibenda est cautio diligens. Nam, vt nostrates dictitant, Prius nosse opus est quàm amare, qui enim primò visam statim exardet, leuitatis non minimum præ se fert argumentum. Indicio siquidem est opus & maturo consilio. Proinde bellè profectò Ouid. De remedio amoris primo, qui vt illicitos excludit eiusmodi ignes, sic honestos probat: ait enim,

Quomodo à turpi amore cauendũ sit.

Si quis amat quod amare iuuat, feliciter ardet;
Gaudeat, & vento nauiget ille suo.

Capra meretricẽ significat.

Porrò Capram referre meretricẽ ex eo patet, quòd morsu pestilenti maximè noceat: germina enim peruestigat, quæ auidissimè depascitur: sic meretrix adolescentię potissimum cupida est, nimirùm ætas ea est, quæ ob imperitiam faciliùs decipiatur. Vnde non illepidè Nico Attica meretrix αἴξ, id est, Capra cognominata est, quòd Thallum adolescentem, qui in Atticam mel & caricas empturus aduenerat, abligurrisset. Huc spectat dictũ Architæ Tarentini, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν, Esca malorum voluptas: qua homines capiuntur, vt hamo pisces. Vide Plinium sub finem cap. 59. libri 10. Sed tibi factum satis iri puto, si consulas Ælianũ De animalib. lib. 1. cap. 23. cuius verba huc conferre non piguit. φιλοῦσι πως τῶν ἀλόγων αἶγας ἰχθῦς. ἐὰν γοῦν πλησίον τῆς ἠιόνος νεμομένων ἡ σκιὰ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐν τῇ θαλάσσῃ φανῇ, οἱ δὲ ἀσμένως προστρέχουσι καὶ ἀναπηδῶσιν, ὡς ἡδόμενοι καὶ προσάψασθαι τῶν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι, καίτοι οὐ πάνυ ὄντες ἁλτικοὶ ἄλλως· νηχόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς κύμασιν, ὅμως τῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχουσιν αἴσθησιν, καὶ ὑφ' ἡδονῆς προσελθεῖν ἐπ' αὐτὰς προθυμοῦσιν. ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προειρημένα δυσέρωτές εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν, ἐκ τούτων ἁλίσκονται. ἁλιεὺς γὰρ ἀνὴρ αἰγὸς δορὰν ἑαυτὸν περιαμπέχει σὺν αὐτοῖς τοῖς κέρασι δαρείσης αὐτῆς, λαμβάνει δ' ἄρα τὸν ἥλιον κατὰ νώτου ἐπιβουλεύων ὁ θηρευτὴς τῇ ἄγρᾳ, εἶτα καταπάττει τῆς θαλάσσης, ὑφ' ἣν οἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἄλφιτα αἰγείῳ ζωμῷ διαβραχέντα. ἑλκόμενοι δ' οἱ σάργοι ὡς ὑπὸ ἴυγγος, τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης, προσίασι καὶ σιτοῦνται μὲν τῶν ἀλφίτων, κηλοῦνται δὲ

Voluptas malorum esca.

Locus Æliani, est typus huius Emblem.

ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγός, αἱρεῖται δὲ αὐτῶν πολλοὺς ἀγκίστρῳ σκληρῷ. Quorum verborum hæc est sententia: Capras sargi admodum amant. Cùm enim vmbra quædam apparet earum caprarum quæ secundum littus pascuntur, statim præ lætitia gestiunt, & quantum maximè possunt, adnatant: & quanquam salire non possunt, tamen salire nituntur, sed frustrà tamen. Caprarum odorem percipiunt, etiamsi in fluctibus versentur; quę caussa est vt accedere ad capras in primis affectent. At cùm in suo amore sint adeò infelici nati sidere, earum caussa capiuntur quas tam depereunt. Piscator enim caprina indutus pelle cum cornibus, insidias struit, sole relicto à tergo: atque fariaam iure caprino madefactam in eam deiicit partem maris in qua sargi sunt: quo illicio odoris capti sargi accurrunt, farinam degustant, & maximè detinetur eius pellis caprinæ quam sentiunt. Ex his itaque piscator multos valido hamo capit, &c. Ad id argumenti copiosiùs illustrandũ repetenda est pulcherrima Socratis disputatio cum Aristippo 2. Commentariorum Xenophontis, & colloquium eiusdem Socratis cum Theodota, lib. 3. Constat autẽ hîc alludi ad Platonicum hoc, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν: voluptas malorum esca.

Villosæ indutus tegmina capræ.] Hoc mutuatus est ex Moreto Virgiliano:

——& cinctus villosæ tegmina capræ.

In laqueos simi quem gregis.] Sargus capræ amore detentus, & ementita capræ forma delusus illaqueatur. Simũ gregem pro capris dixit. eodem enim epitheto vsus est Poeta 10. ecloga.

Simus grex.

Dum teneræ attondent sima virgulta capellæ.

Citantur & hi versiculi Nænij Ægistho:

Tum autem lasciuum Nerei simum pecus
Ludens ad cantum classium lustrat.

Laqueo amorem significari docuit Pierius, & Venerem vinculo. quo sensu Virgil.

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum.

Ouid. appositissimè:

Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator
Se solum thalamos speret habere tuos.

obsceno captus amore perit.] Imitatus & mutuatus est Ouidij illud Fastor. 2.

——cæco captus amore furit,

de Sexto Tarquinio loquentis.

Cauendum à meretricibus.

EMBLEMA LXXVI.

SOLE satæ Circes tam magna potentia fertur,
Verterit vt multos in noua monstra viros.
Testis equûm domitor Picus, tum Scylla biformis,
Atque Ithaci postquam vina bibêre sues.
Indicat illustri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quisquis amat.

Vlyßis socij a Circe in belluas transformati.

HOMERVS Odysseas κ ait, socios aliquot Vlyssis, qui missi ab eo fuerant exploraturi Circæas ædes, virga percussos à Circe, epotoque pharmaco venefico statim in porcos esse transformatos. Quo figmento effingitur meretricis & libidinis fœdæ typus. Ea enim suis præstigiis humanas illas cogitationes

tationes & naturales motiones (quæ ὁρμαὶ Græcis dicuntur) in homine tumultuantes vitiat, & mutat in deterius, cùm scilicet in naturam quasi belluinam abeunt. Per Vlyssem autem, qui nullo veneficio à pristina forma dimoueri potest, mentem animæ ducem intelligimus. Quod sic ad veterum mythologorum sensum expressit vir industria & ingenio nulli penè secundus Erasmus: Quid innuit Circes fabula, veneficiis homines vertentis in feras, nisi eos qui nequaquam ratione ducuntur, id quod hominis est proprium, sed totos sese dediderunt turpibus affectibus, iam præter hominis vocabulum nihil hominis habere, sed ad pecudum degenerasse naturam, putà libidine in vrsos, somnolentia ignauiaque in sues, ferocia in leones, atque ita de consimilibus? Quid Vlysses, qui solus poculo epoto, virgaque monstrifica percussus, nõ est mutatus, nisi firmum illum & constantem sapientis habitũ, qui nec frangi terroribus, nec vllis affectuum illiciis ab honesto potest abduci? Sunt verò qui dicant rei veritatem ex eo esse inspiciendã, quòd Circe meretrix, quos sibi amore turpi deuinxit, effecisset tandẽ prædatores, viatum obsessores & homicidas, nempè quibus nihil superesset ad vitam miseram sustinendam; quæ vitia cùm potiùs ferarum sint quàm hominum, rem totam lepido & commodo schemate Homerus, & alij nonnulli è veteribus adumbrarunt. Cui sententiæ subscribit Palladas lib. I. Græcor. epigr. his verbis:

Socij Vlyßis qui.

Vlysses quid.

Circe meretrix.

τὴν κίρκην οὐ φημὶ, καθὼς εἴρηκεν ὅμηρος,
ἀντ' ἀνδρῶν ποιεῖν ἢ σύας ἢ λύκους,
τοὺς αὐτῇ προσιόντας ἑταίρα δ' οὖσα πανοῦργος,
τοὺς δελεασθέντας πτωχοτάτους ἐποίει·
τῶν δ' ἀνθρωπείων ἀποσυλήσασα λογισμῶν,
εἶτ' ἀπὸ τῶν ἰδίων μηδὲν ἔχοντας ἔτι,
ἔτρεφεν ἔνδον ἔχουσα, δίκην ζώων ἀλογίστων·
ἔμφρων δ' ὢν ὀδυσεὺς τὴν νεότητα φυγών.
οὐχ ἑρμοῦ, φύσεως δ' ἰδίας εὕρημα λογισμὸν
εἶχεν ἐναντίας φαρμακῶν ἀντίπαλον. id est,

Non, vt Homerus ait, tristi medicamine lectos
Hospitio Circe reddidit ipsa sues:
Pauperior sed quisquis erat discessit ab illa:
Nam meretrix quondam perniciosa fuit:
Exutosq; sua prorsus ratione maritos
Fornice continuit, non secus atque feras.
Et tamen hanc strenuè delusam spreuit Vlysses,

Insigni rerum conditione valens.
Mercurioq; datam nec fas est credere moly,
Ille sed ingenio reppulit vsque dolum.

Quinetiam nemo non videt eôdem recidere Horatij carmina 1. Epistolar.

Sirenum voces & Circæ pocula nosti:
Quæ si cum sociis stultus cupidusq; bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors:
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Xenophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad quæ non nisi coactus accedebat, parcissimè cibum capere solitum, iocoque vsurpare multis eiusmodi appositis cibis, Circen homines transformasse in sues: ipsum autem Vlyssem mutari non potuisse consilij Mercurij memorem, & abstinentia ipsummet sua semper vtentem. At hæc παρέργως. Non parum illustrabit hoc Emblema, Plutarchi Dialogus, quo Grillum

Præclarus Plutarchi locus. disputantem facit. Idem ἐν γαμικοῖς παραγγέλμ. sic habet: ἡ δε- ... ταῖς φαρμάκοις θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥᾳδίως τὸν ἰχθὺν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον· οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν· οὐδὲ γὰρ τὴν Κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδ' ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὗσι καὶ ὄνοις γενομένοις· τὸν δ' Ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν. id est, Vt pisces quibusdam medicamentis celeriter capiuntur, sed esui tamē fiunt inutiles: ita mulieres, quæ amoris poculis & veneficiis viros captant, voluptateque in suam potestatem redigunt, stupidos eos, amentes & depranatos vitæ socios deinceps habent. Ij enim nihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat, neque ad vllam rem iis vsa est, cùm in canes & asinos degenerassent: Vlyssem autem prudentem virum, prudenterque secum versantem, omninò dilexit.

Exemplum prius eorum qui à Circe in belluas cōuersi sunt, absolui. Alterum est Pici equûm domitoris. Picum Saturni filium facit Æneid. 7. Virgil. & Ouid. 14. Metamorph. Rex fuit Latij, & ab vxore Circe in auem sui nominis conuersus. Quod fingi creditur, quoniam primus hac aue in auspiciis vsus est, quodque augur fuerit: quod à Seruio est annotatum. Sed id meliùs, & ad hunc locum opportuniùs referemus ad animi leuitatem & inconstantiam quæ ex turpi amore contrahitur. Tertium exemplum fuit appositum in Scylla, de qua iam superiùs à nobis dictum satis. Hic tamen speciatim conuertitur ad

Picus in auem mutatus.

Scylla.

ad meretriciam turpitudinē, quæ vt supernè faciem virgineam ostentat, ita infernè rabidi canes conspiciuntur, audacia, rapina, ingluuies, qui ad exitium miseriamque certissimam præcipites agant, quotquot amore turpi capiuntur. Quæ omnia eò spectant, vt quisque virtutis & honesti studiosus impudicarum mulierum dolos præstigiasque omnes declinet; intelligatque, quod Cicero ait, corporis voluptatem non satis dignam esse hominis præstantia, eamque vt belluarum propriam contemni ac reiici oportere.

Sole sata Circes.] Ouid. initio 14. Metamorph.

Sole satæ Circes, variarum plena ferarum. Testis Higinus. Filiam autem Solis habitam propter herbarum scientiam, quæ radiis Solis vim & incrementum capiunt, credibile est. Fabulæ huius meminere Diodor. lib. 4. Plin. variis locis. D. Augustinus 18. De ciuitate, cap. 17.

Circe filia Solis.

Testis equûm domitor Picus.] Sic Virgil.

—— ancile gerebat
Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniunx
Aurea percussum virga, versumq; venenis
Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Et rationem animi.] Ideò mythologici Venerem ἀφροδίτην, quasi ἀφροσύνην, id est stultitiam & mentis priuationem interpretantur. Propiùs allusit 2. de laudib. Stiliconis Claudianus:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper
Corporis arbitriis, hebetat caligine sensus,
Membraq; Circæis effeminat acriùs herbis.

M. Tullius prima Verrina (vt hoc quasi per transennam) allusit ad hanc poëticam fabulam: Est adhuc, id quod vos omnes admirari video, non Verres, sed Q. Mutius. quid enim facere potuit elegantiùs ad hominum existimationem? æquiùs ad leuandam mulieris calamitatem? vehementiùs ad Quæstoris libidinem coërcendam? summè hæc omnia mihi videntur laudanda. sed repentè vestigio ex homine, tanquā aliquo Circæo poculo, factus est Verres: redit ad se, atque ad mores suos &c.

Amule-

Insigni rerum conditione valens.
Mercurioq; datam nec fas est credere moly,
Ille sed ingenio reppulit vsque dolum.

Quinetiam nemo non videt eôdem recidere Horatij carmina 1. Epistolar.

Sirenum voces & Circæ pocula nosti:
Quæ si cum sociis stultus cupidusq; bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors:
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Xenophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad quæ non nisi coactus accedebat, parcissimè cibum capere solitum, iocoque vsurpare multis eiusmodi appositis cibis, Circen homines transformasse in sues: ipsum autem Vlyssem mutari non potuisse consilij Mercurij memorem, & abstinentia ipsum summet sua semper vtentem. At hæc παρέργως. Non parum illustrabit hoc Emblema, Plutarchi Dialogus, quo Grillum disputantem facit. Idem ἐν γαμικοῖς παραγγέλμ. sic habet: ὥσπερ ὁ φαρμάκῳ θηρῶν, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥαδίως τὸν ἰχθὺν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον· οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν· οὐδὲ γὰρ τὴν Κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδ' ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὗσι καὶ ὄνοις γενομένοις· τὸν δ' Ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν. id est, Vt pisces quibusdam medicamentis celeriter capiuntur, sed esui tamē fiunt inutiles: ita mulieres, quæ amoris poculis & veneficiis viros captant, voluptateque in suam potestatem redigunt, stupidos eos, amentes & deprauatos vitæ socios deinceps habent. Ij enim nihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat, neque ad vllam rem iis vsa est, cùm in canes & asinos degenerassent: Vlyssem autem prudentem virum, prudenterque secum versantem, omninò dilexit.

Præclarus Plutarchi locus.

Exemplum prius eorum qui à Circe in belluas cōuersi sunt, absolui. Alterum est Pici equûm domitoris. Picum Saturni filium facit Æneid. 7. Virgil. & Ouid. 14. Metamorph. Rex fuit Latij, & ab vxore Circe in auem sui nominis conuersus. Quod fingi creditur, quoniam primus hac aue in auspiciis vsus est, quodque augur fuerit: quod à Seruio est annotatum. Sed id meliùs, & ad hunc locum opportuniùs referemus ad animi leuitatem & inconstantiam quæ ex turpi amore contrahitur.

Picus in auem mutatus.

Tertium exemplum fuit appositum in Scylla, de qua iam superiùs à nobis dictum satis. Hic tamen speciatim conuertitur ad

Scylla.

ad meretriciam turpitudinē, quæ vt supernè faciem virgineam ostentat, ita infernè rabidi canes conspiciuntur, audacia, rapina, ingluuies, qui ad exitium miseriamque certissimam præcipites agant, quotquot amore turpi capiuntur. Quæ omnia eò spectant, vt quisque virtutis & honesti studiosus impudicarum mulierum dolos præstigiasque omnes declinet; intelligatque, quod Cicero ait, corporis voluptatem non satis dignam esse hominis præstantia, eamque vt belluarum propriam contemni ac reiici oportere.

Sole sata Circes.] Ouid. initio 14. Metamorph.

Sole sata Circes, variarum plena ferarum. Testis Higinus. Filiam autem Solis habitam propter herbarum scientiam, quæ radiis Solis vim & incrementum capiunt, credibile est. Fabulæ huius meminere Diodor. lib. 4. Plin. variis locis. D. Augustinus 18. De ciuitate, cap. 17.

Circe filia Solis.

Testis equûm domitor Picus.] Sic Virgil.

—— ancile gerebat
Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniunx
Aurea percussum virga, versumq; venenis
Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Et rationem animi.] Ideò mythologici Venerem ἀφροδίτην, quasi ἀφροσύνην, id est stultitiam & mentis priuationem interpretantur. Propiùs allusit 2. de laudib. Stiliconis Claudianus:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper
Corporis arbitriis, hebetat caligine sensus,
Membraq; Circæis effeminat acriùs herbis.

M. Tullius prima Verrina (vt hoc quasi per transennam) allusit ad hanc poëticam fabulam: Est adhuc, id quod vos omnes admirari video, non Verres, sed Q. Mutius. quid enim facere potuit elegantiùs ad hominum existimationem? æquiùs ad leuandam mulieris calamitatem? vehementiùs ad Quæstoris libidinem coërcendam? summè hæc omnia mihi videntur laudanda. sed repentè vestigio ex homine, tanquā aliquo Circæo poculo, factus est Verres: redit ad se, atque ad mores suos &c.

Amule-

Amuletum Veneris.

Emblema LXXVII.

INGVINA *dente fero suffossum Cypris Adonin*
Lactucæ foliis condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca resistit,
Quantum eruca salax vix stimulare potest.

Lactuca vis. ATHENAEVS Dipnosoph. 2. cap. 32. rationem affert, cur dicatur Venus Adonidem ab apro interemptum lactucæ foliis occultasse (quod alij tamen de Phaone Lesbio tradidere, vt retulit in historia Poëtarũ Lil. Gyraldus) quòd nimirùm, qui lactucis assiduè vescuntur, hebetiores fiant, ϰ ἀνέργ-ϰθὶ, & ad libidinem minùs idonei: lactucam enim frigidã esse, iam in superioribus docui ex Plinio. Venus itaque fingitur emortui Adonidis genitalia lactucis recondere, vt moneamur libidi-

libidinem turpemque voluptatem, ciborum moderatorum vsu sopiendam & reprimendam esse. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibendos, quàm victus ratio temperata. *Victus ratio quid conferat.* Ouidius inter alia, quæ de remedio amoris scripsit, vt à quibusdam cibis abstinendum esse monet, sic quosdam esse tutò adhibendos suadet, his quidem verbis:

Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quósue sequare, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum est vitare salaces,
Et quicquid Veneri corpora nostra parat:
Vtiliùs sumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

Sed & ex nimia ciborum copia turpem amorem excitari Phocylides testatur,

οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ,
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.

Inguina dente fero, &c.] fabulam Adonidis ab apro interẽpti Ouid. sub finem 10. Metamorph. descripsit, nec tamen huius mysterij meminit. Hanc attigit & August. De ciuit. 6. c. 7. totumque illud ad Physicen retulit Macrob. 1. Saturn. cap. 21. *Adonis.*

Cypris.] Venus, ab insula Cypro ei sacra, libidini deditissima. Polydor. Virgil. lib. 3. cap. 17. De inuentorib. rerum, post Iustinum Martyrem, Euseb. Lactant. & alios sexcentos retulit. *Cypria Venus.*

genitali aruo.] Hîc aruum genitale pro virilibus & pudendis posuit, quòd sint generationis instrumenta, vt Virgil. 3. Georg. *Aruum genitale.*

Hæc faciunt nimio ne luxu obtusior vsus
Sit genitali aruo, & sulcos oblinet inertes.

Loquendi eandem formulam nõ est aspernatus August. lib. 18. cap. 23. De ciuitate Dei: Sed voluntati, inquit, membra illa vt cætera cuncta seruirent; ita genitale aruũ vas in hoc opus creatum seminaret, vt nunc terram manus, &c. sic aruum genitale, κῆπος Græcis, Latinè hortus dicitur.

lactuca resistit.] Consule Plinium. Dionys. Cassius lib. XII. De agricult. cap. 13. Cocta, ait, coitum auertit. Vnde Pythagorici ipsam eunuchum appellant. Martial. 13. palumbes torquatos reprimere Venerem tradit:

Inguina torquati tardant hebetantque palumbi:
Non edat hanc volucrem qui volet esse salax.

Inuiola-

Inuiolabiles telo Cupidinis.

EMBLEMA LXXVIII.

NE dirus te vincat amor, neu femina mentem
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præsto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris signo Pagasæus Iason
Phasiacis lædi non potuisse dolis.

ARTIFICIALE est in Venereos motus, & præstigiarum laqueos amuletum, cuius tamen rei fides penes auctores esto. Pindarus Ode 4. Pythiorũ, auctor est, Motacillam à Venere

nere primùm è cælo ad homines deportatam, & Iasoni traditam, vt Medeam alliceret. Hanc autem auiculam aiunt veneficis mulieribus ad incantationes esse perutilē: eam namque accipiunt trocho, & rota quadam alligāt, quam in orbem voluunt præstigiatores, & noxia verba immurmurant. Alij, quòd exempta viscerum interanea orbiculo appendūt. vnde prouerbio apud Græcos vulgaro, Iyngem hi dicantur habere, qui veluti quibusdam præstigiis homines ad amorem pertrahunt. Noster Alciatus ex Homero & scholiastis quibusdam, extulit quod hic octosticho tradit; nimirùm ad arcendas amoris illecebras (quo nullum exitialius aut furiosius præstigium) adhibendam esse motacillam humano stomacho, quæ disponatur inter binos circulos sese quasi intersecantes. Sanè numquam mihi persuasero virum doctissimum, & rerum multarum cognitione insignem, id aliis cõmunicasse vt rem verā & seriam; & vt crederet tantā esse amatorij philtri vim, vt mentis humanæ libertatē sic cogere, aut torquere vel flectere eo tandē modo posset. Sed tamen profectò non ausim diffiteri, pleraq. esse remedia ex bonis auctoribus petenda, quibus effrenata & indomita penè amoris huiusce petulantia cohiberi, aut etiam sopiri queat. At verò quis tā excors erit aut stupidus, qui furorē illum Cupidineũ insigni hoc præstigio coërceri posse dixerit, & fascino quodam cupidines mentem occupantes exturbari? Viderint alij, quibus amatoria Ouidiana quandoq. placuerint impensiùs: tamen ipsemet extulit & verius, & quidem salubrius:

Motacilla Iasoni à Venere tradita.

Iynx.

Præstigiũ amorũ præstigio non pellitur.

Ardet & assuetas Circe tendebat ad artes,
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
Deme veneficiis carminibusq; fidem.

Idem loco alio verè & disertè amorem non conciliari magicis artibus docet:

Fallitur Æmonias si quis decurrit ad artes,
Datq; quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient vt viuat Amor Medeides herbæ,
Mixtaq; cum magnis Marsa venena sonis.
Phasias Æsonidem, Circe tenuisset Vlyssem,
Si modò seruari carmine posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vimq; furoris habent.
» *Sit procul omne nefas: vt ameris amabilis esto:*
» *Quod tibi non facies, solàue forma dabit.*

Sed miseri homines amore perculsi graui, cùm re amata statim potiri nequiuerunt, ad artes magicas & amatoria pocula perfugium habuere, res inprimis noxias & exitiales. Constat enim Lucretium poëtam, Antiochum, Caligulam in furorem versos sumptis hisce philtris, quemadmodum & Lucullum, aliosque nonnullos. Cæterùm nullum perinde remedium est efficax ad turpes hosce motus sedandos, quàm studio & labori cuipiam honesto sese prorsus dedere: sic enim fiet, vt clauus clauo pellatur. Cùm enim perspicuum sit, amorem hunc non nisi in animos luxu & otio fractos irrepere, nullo planè modo aueli potest, nisi accedat labor aliquis & anxietas, quæ sua molestia innatas amoris maculas oblinat. Ouidius:

Remediũ efficax in amorem.

Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes:
Da vacua menti, quo teneatur, opus.

Quid si amuletum certius, & profectò salubrius huc apposuero, nempè vt iuxta D. Pauli consilium, carnem cum vitiis cruci figamus? Iste erit diuinus & cælestis ἀντέρως, qui terrenum illum & in hac corporis compage delitescentem ἔρωτα, robore validiore conficiet. Hoc vnum captiuarum animarum amuletum satis erit ad turpia omnia libidinum motuumque genera frangenda.

Bacchica auis præsto tibi motacilla.] Auicula est plumis discoloribus, prælongo collo, lingua exerta, colore vario, motu crebro se circumagens, & ceruicem in orbem flectens: vnde & σεισοπυγίδα vocant, seu σείσουραν, aut κίλλουρον, vt apud Hesychium, Latinis Motacilla, Gallis *bergeronnette*, aut *balleqeue*, à caudæ motu, seu cauda tremula. Varro meminit De lingua Latina: Sic Galerita & Motacilla: altera quòd in capite habet plumam alatam: altera quòd semper mouet caudam. Non me tamen fugit, quòd pluribus verbis contendat Baptista Pius, Annotationib. poster. cap. 3. Motacillam & Iyngem pro vna & eadem accipi non debere, idque contra Seruij & Gazæ opinionem. Certè ἴυγξ, Iynx, ea est quæ Gallicè *turcot*, auis paulò maior fringilla, coloris varij: cui collum circumagitur, lingua serpentibus similis, prælonga (qua exerta formicas attrahit, vnde formicula dicta quibusdam Italis) vngues vtrinque bini. Quæ autem hæc auis sit, repete ex Aristot. 2. De histor. animal. & Plin. 11. Lege prouerb. Iynge trahor. Adhæc cur Motacilla dicatur auis Bacchica, rationem auctores non reddunt. Hesychius quidem Bacchum ἰυγγίην cognominatum ait, quia (ni fallor) ad Venerem inflammet immoderatus vini [illegible]us. Fortasse

Motacilla quæ auis.

tasse Bacchus ἰυγγίης appellatur, quòd vinum homines ad se iyngis instar alliciat, ac si dicamus, illecebrosum. vel meliùs etiam iynx à Pindaro dicitur μαινάς, non quòd Bacchi sit auis, sed quòd furorem inducat.

Quam quadriradiam.] Pindari est istuc; nam τετρακνάμονα eam, de qua hic agitur, auem nominat, id est quadriradiam.

amuletum.] remedium aduersus veneficia, malaque medicamenta, ab amoliendo: ἀποτρόπαιον, ab ἀποτρέπειν amoliri, depellere, quod verbum frequens est Plinio.

Pagasæus Iason.] Falluntur qui legunt *Pegasæus*. Iason autem dictus est Pagasæus à Pagasa Thessaliæ vrbe, iuxta quam Argo nauis fabrefacta: quam etiam Ouid. 7. Metamorph. principio Pagasæam puppem nominat. Idem 8. *Pagasa.*

—— auctor teli Pagasæus Iason.

& Fastorum 1:

Passus idem Tydeus, & idem Pagasæus Iason.

Lucan. 2.

Vt Pagasæa ratis peteret cùm Phasidos vndas.

Phasiacis dolis.] incantamentis Medeæ, quæ à Poëtis cognominatur Phasias, à Phasi Colchorum fluuio. Ouidius De arte:

—— maritum
Barbara per natos Phasias vlta suos.

V Lasci-

Lasciuia.

EMBLEMA LXXIX.

DELICIAS *& mollitiem mus creditur albus*
Arguere, at ratio non sat aperta mihi est.
An quòd ei natura salax & multa libido est?
Ornat Romanas an quia pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant plerique Zibellum,
Et celebris suaui est vnguine muscus Arabs.

Ornatus matronarum nimius. *Mus albus.*

PERSTRINGIT mollitiem & lasciuiem nobiliũ quarundam matronarum, quæ ad corporis ornatũ ostentent raras pelliculas animalculorum, nempè muris aranei, æluri zibellini (felis libidinosissimi) & præterea vtantur suffitu musci Arabici. Sanè de muris salacitate multa sunt à plerisque scriptoribus tradita. Hinc enim illud Martialis:

Nam

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Opici mures dicuntur Iuuenali salaces, libidinosi, obsceni, à spelunca quam Græci ὀπὴν, id est foramen, cauernam, vt D. Augustin. tradit quæst. in Exod. lib. 2. Sic enim obscenitatis partes per cauernam interdũ argui docet Ausonius in epigrammatis,

Deglubit, fellat, molitur per vtranque cauernam.

Legi Messalinam portentosæ libidinis mulierem ab Epicrate dictam esse Myconiam, quasi dixeris murinam. Adhæc nonnulli feminam salacissimam per æluri feminæ simulacrum figurari dixerũt, propter animalis ingenium: cogunt enim mares ad coitum feminæ, ipsæque puniunt, nisi pareant. Cæterùm muscum Arabicum circumferunt, non modò matronæ principes, sed & aliç gradu longè inferiores: tantaque in iis est & cultuum, & suffituum varietas, vt fermè ignorent voluptatem quę inde capi possit, quòd in his assiduè versentur, quibus nempè perspectum non est quod Satyricus ait, voluptates ex vsu ratiore commendari. Cur autẽ mulieres suffitu & suauissimis odoribus vtantur, hanc esse caussam aiunt, quòd totæ sint venereæ. Itaque Poëtæ Græci Venerem nusquam loco egredientem fingunt, nisi odore aliquo exquisitissimo relicto ad suam præsentiam declarandam: adiiciunt præterea suffitus omnes esse salaces. Muliebres ornatus ridet taxatque Lucianus in Amoribus, Iuuenalis Satyra 6. & vberrimè Plautus in Pœnulo: item Ælian. 1. De varia historia. *Muscus Arabicus.*

mollitiem mus creditur albus Arguere.] Lege Prouerb. Eras. Mus albus: in lasciuum & libidinis immodicæ hominem.

nurus.] matronas. nomẽ specialius pro cõmuni, συνεκδοχικῶς.

Sarmaticum murem, &c.] Zibellus à quibusdã mus Sarmaticus appellatur ad Alciati mentem, quòd è Sarmatia aduehatur: dicitur & Ælurus. de quo lege cap. 10. lib. 12. Ælian. De animalium histor. Sed non à mure muscum dici, at potius ab vmbilico capreoli censent eruditi homines. *Zibellus.*

muscus Arabs.] Dicam obiter, Romanos olim in obsidione Veiorum pellibus tectos hiemare cœpisse, vt est apud Liuium lib. 5. sed hæ pelles rudiores erant, vt seculum vnde fuit, quas nulli alij vsurparent in vrbe. Constat tamen pellium vsum, postea in vestitum irrepsisse: quod Seneca testatur in epistolis, quo loco mentionem facit pellicularum vulpium, muriumque, quas Zibellinos atque Armelinos plerique nuncupant: tametsi Zibellini maiores sint, quàm quibus murium nomen conueniat.

Desidia.

EMBLEMA LXXX.

DESIDET *in modio Essæus, speculatur & astra,*
Subtus & accensam contegit igne facem.
Segnities specie recti velata cucullo,
Non se, non alios vtilitate iuuat.

Quorundam cœnobitarũ desidia.

QVAMQVAM id non incommodè torqueri posset in eos, qui concreditam sibi eruditionis & ingenij dotē aliquam excellentem miserè negligunt, idque non referunt ad vsum, cuius potissimùm gratia norunt sibi esse demandatum & commissum à summo & præpotenti bonorũ omniũ auctore Deo; tamen, nisi me fallit animus, videtur hoc reuera tortum esse in desides quosdã cœnobitas, qui θεωρίας imaginē aliquam professi, ignauiæ situ ætatem terunt: literas aspernantur, aut certè non magni faciunt, quanquam alioqui valeant ingenio & non parua

parua naturæ dexteritate: iners omninò genus, & fruges consumere natum, & ex tertio illo hominum genere quod assignat Hesiodus, meritò dixerim, cùm nec sibi nec aliis commodum aliquod referant. Quod ipsum tamen velim æquis auribus accipi. non enim is sum qui ausim aut etiam velim carpere instituta illa vetera primùm quidē à sapientissimis inducta patribus, nostræ pietatis Christianæ antesignanis & vindicibus, quorum tanta est apud nos auctoritas, vt inuerecundum esset, ne dicam impium, eorum vitam, pietatem, doctrinam, fidem non probare, non colere, non amplexari. Vt ergo apertè dicam quod sentio ea de re: hîc ab Alciato, à me, ab aliis etiam quibus simplex minimeq; fucatus est animus, nullo modo reprehenditur monachorum institutum & regula, sed multorum ex iis otium, ignauia, imperitia notatur; quippe qui eo nomine pessimè de se deque aliis mereantur. Iactent ij quantumuis sui ordinis suarumque legum antiquam dignitatem & sanctimoniam: nisi enim se similes iis præstiterint qui laboribus, vigiliis, studiis, ieiuniis, omni denique patientiæ laude Christianum nomen auxerunt & amplificarunt, nón video qua ratione digni habeantur eo, quod fuit honorificum apud priscos, monachi nomine, quod illi sua vecordia & inertia, ne quid dicam grauius, contēmptum reddunt. Vtinam verò vt continuò solent insolescere ob veterum illorum patrum admirabilem toti posteritati religionem, ita eorundem vitæ institutum æmularentur: non enim misero & infelici otio se ita dederent, vt δὶς διὰ πασῶν abessent ab iis quos ad piæ vitæ religiosæque institutionem se imitari dictitant. Sed ne abeam longiùs, quid laboriosius excogitari, quid sanctius, quid diuinius in terris fingi aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata priorum monachorũ vitæ ratio? quod purius aut vberius olim ecclesia seminarium clarorum virorũ habuit, quàm quod à cœnobiis, mandris illis & eremis ductum fuit? Nunc verò Deus optime! quàm absumus à prima illa canaq; religione, cùm qui seuerioribus institutis sese obligent, non tam pietatem quàm otium, non tam solitudinē meditandique de rebus diuinis opportunitatem, quàm desidiosam vitam sibi proponant. At id quidem certè pluribus exaggerare videtur esse non modò superuacaneum, sed & intempestiuum; quandoquidē notius sit, quàm vt cōfirmare habeam, ne videar iniquiùs in eos debacchari, quos ad meliorē frugem reuocare laboris esset infiniti, & penè ἀδύνατον: admonere, intempestiuum & quidem importunum:

tunum: reprehendere, prorsus odiosum, & perinde nō omnibus gratum. Hac enim tempestate sic omnia sunt exulcerata, sic lubrica & peruicacia, vt quoquò te vertas, vel etiam nolens, experiaris te per ignes incedere suppositos cineri doloso; & quicquid in eiusmodi quorundam hominū negotio velis attingere, vlcus & vomicam citissimè deprehendas, adeò sub omni lapide dormit scorpius. Itaque satius esse duco malū bene conditum non mouere, & huius ordinis viros bonos (quos tametsi paucos & colendos, & exosculandos esse puto) à malorum fece semper abstrahendos & eximendos vnicè volo, ne errore quodam populari pro vitio virtus crimina sæpè ferat.

Desidere.

Desidet.] Cicero proinde in Verrinis dixit per Metaphoram ignauis consentaneā, Quid sedes Verres? quid spectas? Idē in Pisonem: An potest vlla excusatio esse, nō dico malè sentienti, sed sedenti, cunctanti, dormienti in maximo Reip. motu consuli? Eodē sensu Hesiod. ait, spem non bonam, virum indigentem tenere, sedentem in taberna, cui victus sufficiens non sit:

ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

Sed & Demosthen. 2. Olynth. Atheniensibus succenset, eosque sedere dicit, & Philippi potentiam non attendere. Sic enim: ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες, &c. Desidere in modio, pr... ignaui ligno superius posuit, in simulacrum Spei:

Cur in dolioli tegmine pigra sedes?

itemque astra speculari:

Quæ Dea tam lato suspectans sidera vultu?

Lege Pierium Hieroglyph. lib. 56.

Essæi qui.

Essæus.] Essæi, Iudæi fuerunt, ab aliis vitę seueritate, ieiuniis & institutis quibusdam differentes. De iis Philo Iudæus. Eusebius De præpar. euangel. & Philastrius in catalogo hæres.

Facē accensam tegere quid, &, quid per ignem intelligitur.

accensam contegit igne facem.] Visus est mihi hic locus inter alios permultos dignus esse qui maiore cura studioque à nobis explicetur. Sed mihi ea de re cogitanti tam multa è multis & variis occurrunt, vt verear ne quis me putet intemperanter abuti studio, aut etiam plerisque otiosus videri. Sed ad rem. Plutarchus 4. Decretorum de anima disputās ex Democrito, ignitum quiddam esse ait ex naturis concretis mente perceptis, globosas ideas, quæ habeant igneam facultatem, idque corpus esse. Succurrit id Lactantij è 2. cap. 3. Quòd si anima ignis est, in cælum debet eniti, sicut ignis, ne extinguatur, hoc est ad immortalitatem quæ in cælo est. Virgil. in 6.

Igneus

Igneus est ollis vigor, & cælestis origo
Seminibus. ——

Hesiodus, & eius interpretes, ab ea opinione nō recedunt, cùm aiunt Prometheum ignem cælestem clepsisse, quem simulacro à se confecto apposuit, vt animatum fieret. ea enim mens est, quæ molem agitat, & toto se corpore miscet. Quòd si quis fortè putat, cur Hesiodus & ipse Maro dicant Iouem ab hominibus ignem remouisse, facilis est responsio. Vis enim & solertia humani animi difficilis est inuentu, quòd hebetiore ingenio simus: adeò nihil tam excellens & præclarum sine magno aliquo labore vita dedit mortalibus. Contegunt ergo cœnobitæ otiosi ac languidi facem accensam sub pallio, nullis artibus, aut studiis honestis animum applicantes, nulla sua industria ac diligentia notiones animi exerentes, vt non minus verè quàm rectè in eos id Plautinum conuerti possit,

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea quæ de igni vel ardenti facula iam dicta sunt, adijcerem lubens quæ Plutarch. disputat Cōmentario, An rectè dictum, λάθε βιώσας: eo etiam qui est de cupiditate diuitiarum. sed maximè iuuat locus ille Problematum, quo ait, veteres obscuris vsos rationibus, potissimùm in rebus sacris, lucernam corpori animam continenti similem dixisse. Lux enim est, inquit, qui intus est, animus, &c. Quòd si qui monachi (vt sunt ex iis quidam boni viri, sed non satis eruditi) dicant id à paganis auctoribus malè detortum, ne videar verbo molestus, quippè qui fausta omnia illis precari non desino, euoluant quæso diligenter magni ac sancti viri Chrysostomi Christianam sententiam, ad illum sacri Euangelij locū, *Luceat lux vestra, &c.* Hunc enim Chrysostomum iudicem honorarium si admiserint; nihil dico amplius, caussa dicta est.

subtus accensam facem contegit.] Petitum id è Socratis apophthegmate: οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατόν, οὔτε αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ: Neque ignem veste nec turpe aliquod delictū tempore occultare possibile est. quò refero adagium, Sub tunica & sinu, de iis quæ occultè fiunt, nō palàm & in propatulo: & Manum habere sub pallio, pro eo quod est, languere otio.

Non se, non alios iuuat.] Proinde ex tertio illo genere hominum, quod Hesiodus assignat, Cicero 2. Offic. Quamobrem contemnuntur ij qui nec sibi nec aliis prosunt, vt dicitur: in quibus nullus labor, nulla cura, nulla industria est. Lege prouerb. Nec sibi nec aliis vtilis.

 Desidiam

Desidiam abiiciendam.

EMBLEMA LXXXI.

QVISQVIS *iners, abeat. nam in chœnice figere sedem*
Nos prohibent Samij dogmata sancta senis.
Surge igitur, duroq; manus assuesce labori;
Det tibi dimensos crastina vt hora cibos.

Chœnici non insidendum, quid.

ADHORTATIO est ad laborem, sumpto argumento ex parœmia Pythagorica, qua præcipiebat chœnici non esse insidendum: cuius explanationē malumus ab ipso Alciato repetere (cùm sit obuius locus) quàm ab aliis quibusque tametsi doctissimis, emendicare, vt sumus initiò polliciti. Sic itaque ille 1. Parorgôn cap. 17. Sciendum est, inquit, apud Athenienses fuisse mensuram tritici, quantum quisque vno die comederet:

comederet: ea erat & maior libra, vocabaturque chœnix, vel μέτρον, vt interpres Aristophanis ait. pendebat autem earum drachmas CL. hoc est, septem & viginti vncias Græcas, vt Iulius Pollux, & Nicandri interpres scribit: nostra autem mensura sesquilibram: eius chœnicis dimidium drachmarū 75. libra seu libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon ostendit eo carmine:

Attica non minor est; ter quinque hanc denique drachmis,
Et ter vicenis tradunt explerier vnam.

Igitur iubet constitutio duas libellas, id est chœnicem victualis substantiæ custoditis præstari: quod etiam olim fieri solitum ostendit Pythagoræ symbolum, *Super chœnicem non esse sedendum*: id est, non debere quenquam præsenti cibo esse contentum, sed potius aduersus legem Euangelicam de crastino sollicitari. Sic & Corinthij χοινικομέτραι dicti, quòd pluribus seruis abundarent, quibus demensum, seu, vt in Euangelio Lucæ dicitur, σιτομέτριον quotidie præstandum erat. Id singulis mensibus erat apud Romanos quaterni modij, vt scribit in Phormione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Hoc itaque prouerbio docebat Pythagoras, non oportere per inertiam & otium, cibum alienum sectari, sed sua quemque industria debere sibi facultates comparare, quibus vitæ munditiei consulatur. Proinde meritò Respub. omnis liberaliter instituta segnes & laborū osores expellit & execratur. Institutum celebre laudatur Atheniensium (profectum illud quidem ab Indis & Ægyptiis) quo inertia & otiū iudicio publico damnabantur. Nam singulis annis statoque tempore ciues in iudicio sistebant, expositūri, quo quæstu, quaque arte viuerent. Et Corinthi Periander hunc morem instituit, vt si quem splendidiùs obsonari animaduerterent, exquirerent vndénam sumptus ille suppeteret. si esset vnde illud vitæ genus tueri posset, sinebant vti: si facultatum modus non esset, iubebant hominem moderatiùs viuere: ni dicto esset audiens, mulcta damnabatur; at si nihil omninò haberet, nihilominus ita splendidè viueret, curabant interfici, quia hunc furem esse, aut prædatorem, aut calumniatorem necesse esset. Ea fuere veterum instituta; hi mores: sic enim censebant ignauum & nullius frugis hominē, indignum esse qui vitæ commodis frueretur. Præclara se mihi offert oratio Tiberij in senatu, qua respondit M. Hortalo, nobili iuueni, cui inopi Augustus antè succurrerat, vt suum ordinem seruaret: sed postea cùm se, suosque liberos, quos multos habebat, sustentare non posset, Tiberium Cæsarem rogauit, vti noua li-

 beralitate

beralitate iuuaretur. Cui ſic Tiberius: Si quantum pauperum eſt, venire huc, & liberis ſuis petere pecunias cœperint, ſinguli nunquam exſatiabuntur, Reſp. deficiet. deinde, quod ſi ambitione exhauſerimus, per ſcelera ſupplendum erit. Dedit tibi, Hortale, Diuus Auguſtus pecuniam, ſed non compellatus, nec ea lege vt ſemper daretur. langueſcet alioqui induſtria, intendetur ſocordia, ſi nullus ex ſe metus, aut ſpes, aut ſecuri omnes aliena ſubſidia exſpectabunt, ſibi ignaui, nobis graues. Corn. Tacit. 2. Annal. Refert Sabellicus, apud Florentiam patrio inſtituto in eos animaduerti, qui otioſè & ignauiter in ea ciuitate agunt. Expoſtulatus enim eorum quiſpiam, vnde victum ſibi compareт, niſi rationem poſſit explicare, qua vitæ probet integritatem, vt ſceleris conuictus plectitur; aut vt ciuitati pernicioſus eiicitur. Tale profectò debet eſſe ignaui hominis maleque feriati præmium, κοιμώμενος τοῦ ὕδατος ἄξιος, ait Plato: quo quidem innuit, eum numquam ad ſummam virtutis laudem peruenturum, qui duram & aſperam illius callem numquam fuerit ingreſſus. Siquidem ὁ φεύγων μύλην, ἄλφιτα φεύγει. vnde meritò vt ſtudiorum labores ſequitur gloria, ſic ignauiam contemptus & inopia comitantur.

Pythagoræ ſymbola. *Samij dogmata ſancta.*] Pythagoræ ſymbola oraculorum inſtar à priſcis celebrata ſunt. De his Plutarchus variis locis: quæ ſymbola certatim à viris doctis expoſita ſunt. Ex veteribus nominantur Anaximãder Mileſius iunior, & Polyhiſtor. Alexander, quorũ libri temporis iniuria perierunt. Plutarchus, Athenæus & Laërtius, non perpetua diſputatione, ſed hinc inde multa explicuerunt. Ex recentioribus Philipp. Beroaldus, Eraſmus, Phorcinus & Gregorius Gyraldus in ea re ſedulam operam nauarunt.

duroq́ manus aſſueſce labori.] Verbũ hoc, aſſueſce, frequentatiuum vel naturæ neutrius, pro actiuo malè vſurpari, me, non longè antè, monuit Fornerius IC. doctiſſimus vel aliud agens: cui ego, vt in cæteris aſſentior facilè. malim ergo dicere:

——duroq́ manus compone labori.

craſtina vt hora.] id eſt, dies craſtinus: Synecdoche.

In

In facilè à virtute deſciſcentes.

EMBLEMA LXXXII.

PARVA *velut limax ſpreto Remora impete venti,*
Remorumq́, ratem ſiſtere ſola poteſt:
Sic quoſdam ingenio & virtute ad ſidera vectos
Detinet in medio tramite cauſſa leuis.
Anxia lis veluti eſt, vel qui meretricius ardor
Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

QVI ſunt ingenio lubrico & inconſtanti, mentem ſuam ab honeſto quodam inſtituto vitæ dimoueri facillimè ſinunt. Sic enim cum damno non leui cœptis rebus abſtinent, eaſque penitùs deſerunt, vel controuerſiæ, aut litis mouendæ tricis, & quaſi tendiculis auocati, vel quibuſdã illecebris amaſiæ ali- *Incõſtantes.*

ſitæ alicuius deliniti. Qua in re, vt in Glauci & Diomedis armorum permutatione, ſentiunt tandem ſuo magno malo quàm periculoſum ſit, & quidem alienum à recta mente, Philoſophiæ ſeptis auocari, vt rei vel leuiculæ, vel etiam flagitioſæ ſe adiiciant. Id enim refert nauis, quæ remora piſciculo minutiſſimo ſiſtatur. Mirum ſanè & planè incredibile, niſi fidem auctores magni nominis facerent. *Remora quid.* Hic remora, impedimentum & obiectam tardationē ſignificari apud veteres aſſerit Pierius Hieroglyph. 30. Commodiſſimum habes exemplum ad id illuſtrandum, in Critia & Alcibiade apud Xenoph. 1. commentar. hi enim adoleſcentes magnis naturæ & ingenij conformati dotibus, ad res ſummas nati leuiculis occaſionibus non tam deterriti quàm auocati ab officio, ſibi ſuæque Reipub. exitium crearunt. De Echeneide Plutarch. 2. Sympoſiac. quæſtione 7. & 2. Problematon, quæſt. 3. non enim commodè poſſumus citra tædium omnia huc conferre.

Locus Baſilij Magni. *Parua velut limax, Remora, &c.*] Teſtis eſt Plin. lib. 9. c. 25. Sic Baſilius: ἐχῖνος ὅταν προΐδῃ ταραχὴν ἐξ ἀνέμων, ψηφῖδα καὶ ὑπελθὼν ἰσχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίως σαλεύει κατεχόμενος τῷ βάρει, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως τοῖς κύμασιν ἀποσύρεσθαι, τοῦθ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτικοὶ τὸ σημεῖον, ἴσασι τὴν προσδοκωμένην βιαίαν κίνησιν τῶν ἀνέμων. id eſt, Echinus vbi præſentit ventorum tumultus, calculum quendam & lapillum magnum arripit, in eoque quaſi in anchora innititur, ne facilè impetu fluctuum dimoueatur: quod cùm nautæ obſeruant, prænoſcunt ventorum & fluctuum agitationem. Caſſiodor. meminit epiſt. 35. lib. 1. Variar. formul. Cardanus De rer. variet. 7. cap. 37. ſatis conſtare ait hærentem remoram naues retardare. Et Rondeletius contendit experimento vidiſſe triremem, in qua Cardinalis Turonenſis Romam vehebatur, à curſu inhibitam, eamque deprehenſam præbuiſſe conuiuium. *Echeneis.* Echeneis ab ἔχω, & nomine ναῦς, quòd naues remoretur, vt Remora Latinè eadem ratione nomen habet.

impete.] id eſt, impetu. Statius 7. Thebaid.

— *aurigamq; impete vaſto.*

Vide Gellium cap. 7. lib. 19.

ad ſidera vectos.] ἀλληγορία.

in medio tramite.] pro, in media inſtituti via, & re infecta, ἀλληγορικῶς.

Ignaui.

Ignaui.

EMBLEMA LXXXIII.

IGNAVI *ardeolam ſtellarem effingere ſerui*
Et ſtudia, & mores, fabula priſca fuit:
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui ceuet in aëre falco eſt,
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

ANTEQVAM veniam ad explicationem huius carminis, lubet paulum exſpatiari, non tamen vt omninò volitem præter caſam, quod aiunt, ſed vt à theſi ad hypotheſim, quod præcipiunt Rhetores, faciliùs me recipiam. Quia enim id omninò tortum eſt in ardeliones, eoſque qui multis, variiſque ſtu-

que ſtu-

que ſtudiis eodem tempore animum applicant, quæramus an prouidi ſint qui ſic ſe gerunt. Primùm quidem videmus eſſe natura comparatum, vt nemo ſit repertus hactenus ingenio adeò felici, naturæque bonitate præſtans, vt pluribus artibus addictus, multum promoueat. Rei enim vnius ſtudium, facultas vna, & negocium alioqui ſerium, totum hominem requirit: quodque de cibis medici ſolent præſcribere, itidem in ingeniis prudentes homines diligenter eſſe cauendum præcipiunt. adeò nullus eſt ita valenti ſtomacho, quin ſibi permultùm noceat, ſi multiplici & confuſa, immoderataque ciborum copia ventriculum ſaburrare malit, & corpus onuſtum reddere, quod ait Horatius, quàm mediocribus & neceſſariis epulis valetudini conſulere. Sic qui pluribus & variis ſtudiis vno eodemque tempore ingeniū onerat, ſeipſum quidem ad tempus videtur reficere varietate rerum: ſed interea tamen non modò nihil inde lucri capit, ſed memoriam obtundit, aciemque ingenij debilitat. Aliquis fortè mihi Catonem Porcium obiecerit, quem ſummum hominem fuiſſe memorant hiſtoriæ, nempe is ſummus Imperator, ſummus orator, ſummuſque Iuriſconſultus à quibuſdam elogio magnifico celebratus. Si tamen conferatur cum quibuſdam aliis vel Græcis, vel Romanis qui ſuperiore aut inferiore ſeculo floruerunt, longè aliud ſentiendum erit: fuit enim M. Cato Aquilio Gallo multò inferior, ſi illius in iure peritia cum huius doctrina veniat in certamen. In oratorio munere ac facultate dicendi neque Lucium Craſſum, Marcumve Antonium, neque Hortenſium, aut Ciceronem ſuperauit. Iam verò in diſciplina belli non eſt cum C. Cæſare comparandus, aut aliis certè multis, quos Reſp. Romana olim laudatiſſimos aluit. Idem iudicium de cæteris. nam & Plato relictis artibus lenioribus, ſe totum philoſophiæ conſecrauit: & Demoſthenes cùm ſe gloriæ daret, relicta philoſophia, in qua non parùm profecerat, eloquentiam eſt amplexus. Et quidem viri illi magni in id videntur incubuiſſe, vt vnam diſciplinam ſibi ornandam & excolendam proponerent, ad eamque vnam ſuum omne ſtudium reuocarent. Ita qui excellere aliis & anteſtare, aut aliqua in laude eſſe volet, procul abeſſe debebit ab illo πολυμαθίας immoderato ſtudio, quæ ἀμαθίαν ſæpenumero inducit. Statuo itaque cum Seneca: Certis ingeniis immorari & innutriri oportere: nuſquā eſſe qui vbique eſt. In peregrinatione agentibus hoc euenire, vt multa hoſpitia habeant, nullas amicitias:

tias: idem accidat eſt neceſſe iis qui nullius ingenio familiariter ſe applicant, ſed omnia curſim & properanter tranſmittunt. Nihil æquè ſanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non conualeſcit planta quæ ſæpius transfertur, &c. Sed iam ſatis luſimus. Veniamus ad argumentum Emblematis. Suſceptum eſt in ardeliones, vanoſque oſtentatores, quo hominum genere nullum aliud impudentius aut inutilius; quandoquidem ſe omnia tenere, & ad vnguem noſſe profiteantur, cùm tamen reuera in iis præter iactantiam & importunam loquacitatem inuenias nihil. Sed lubet paucis in eiuſmodi Thraſones inuehere, quòd omnia ſibi tam temerè vendicent, tam nulla fronte arrogent, vt ſi cum aliis (quod fit ſæpiuſculè) rixantur;

Ardelionum ſtudia taxantur.

> *Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas*
> *Pulſari.* —

Quam enim ex omnibus artem aut diſciplinam adduxeris in medium, cuius ſe imperitos non negent? Quid tam reconditum & obſcurum in rerum arcanis eſſe poteſt, quod illi ſua induſtria, miraque ingenij ſolertia non ſint exactè complexi? Tanta eſt horum hominum tam malè feriatorum impudentia, tamque inſolens proteruia, vt cùm oculos, quod aiunt, cornicum auſi ſint configere, nemini debeat eſſe mirum, ſi de rebus, quas minimè compertas habent, contra omnium ſententias & iudicia pronuntient audaciùs, & plus quàm par eſt, iniquiùs. Tum enim videas eos ſuam opinionem elato ſupercilio tueri accuratiùs, ſic vt periculum ſit, ſi coneris eos de cauſſa deiicere, ne ſua efferata licentia in te impotentius ſæuiant quàm velles, acriùs inuehant, ſuaque Stentorea & vocaliſſima loquentia te tuaſque rationes inuidioſè traducant apud imperitum vulgus, tibi omnem reſpondendi libertatem eximant. Si verò ſit quæſtio de literis quę ad humanitatem pertinent, quas vel primoribus tantùm labris deguſtarint, aut tibi tacendum, aut ſi penitus auſcultare nolis, colloquendum eſt rariùs, eoque pacto vt non vſpiam te quicquam refellere poſſe videare. Si quid de Iuriſprudentia fortè dicendum ſit, tum bellè ſuo more excurrent. Numquam, inquient, veteres exactè diſciplinam legum ſunt interpretati, aut, Farragines ſunt gloſſematum intolerabiles, aut, Inter ſe mirabiliter pugnant, aut aliquid aliud eiuſmodi. Si de arte medica ſermo eſt, Numquam tam concinnè, tamque opportunè (ſi modò fidem illis habeas) Galenus aut Hippocrates. Si de aſtrorum ſcientia, quid? Hoc lippis & tonſoribus

Excurſus in ardeliones.

foribus esse notissimum contendent, nempè vt diligenti hac & bene prouida cautione propriam inscitiam tegant. At si ad Theologiæ reconditioris arcana deueniendum sit, aperient statim, quid iuris habeant in iis excutiendis: solertes se esse fingent, sudabunt nitendo, neque tamen hilum proficient, & abundè satagent, nihil agent tamen. Nec est quod Philosophiam commemorem. Illi enim nihil nesciunt, qui tam seriò per omnem disciplinarum circulum peruolitarunt, vt eorũ iudicio vel ipse Plato cæcutiat, Aristoteles ineptiat, Cicero garriat, Aquinas deliret, & Peripatetici omnes miserabiliter errent. Adeò sunt in omni disciplinarum genere exercitatissimi, vt, contra Socratis institutum & mentẽ, hoc tantùm sciant, quòd omnia sciant: quin potius hoc tantum nesciant, quòd omnia ignorent. At si tam multa sciant, mirum est maximè, quòd se nesciant. Si enim vel quadam ex parte scirent quid illud sit γνῶθι σεαυτὸν, iampridẽ perspexissent sapientiæ aditum cuiuis obuium & patentem esse non posse, nisi cùm aliquid se ignorare norit: aut si quid sciat, non oportere eo fastu intumescere, vt nullum alium scire meliùs posse & absolutiùs audeat existimare. Sed missos faciamus eiusmodi πολυπράγμονας, veniamusque ad carminis explicationem. Vereor enim ne vehementiùs in rei literariæ ardeliones inueham, & specialiùs id conferre videat in Sophistas quosdam iactabundos, nihilque non tentantes: quod quidem tamen in genere video intelligi de iis posse, qui suam operam & studium collocant in variis & multiplicibus vno eodemque tempore tentatis negotiis, quæ certè aggredi possunt illi satis audacter & anxiè, perficere verò constanter minimè possunt. In vetere quadam fabula inductus erat seruus quidam fatuus, & nihil non satagens, qui asteriæ vel ardeolæ stellatæ figuram repræsentaret, vt mores & conatus ardelionum exprimeret. Hi quotquot sunt, satis mouent sese: nihil tamen promouent, nihilque agunt, sed tantùm satagunt, idque ad modum adulterini & degeneris falconis, qui cit tantùm ceuentis in aëre motus. Talem describit Attalum Martial. 1. & 2. lib. & Afrum 4. Talis est apud Terent. in Eunuch. Thraso, vt etiam Suffenus apud Catullum. Huc refer adagium, Callippides.

Ardea. *Ardeolam stellarem.*] Plin. lib. 10. cap. 60. tria facit Ardeolarum genera, quæ sunt Leucon, ab albedine; Asterias, ab astrorum fulgore per similitudinem dicta; & Pellos, quia non ita in altum volat. πέλλως enim propè sonat.

Fabula

Fabula prisca.] Locum hunc, seu Emblematis fontem, malim repetere ex loco Aristotelis, qui est lib. 9. cap. 18. De historia animal. vbi meminit huius priscæ, seu veteris fabulæ. Ea auis & Pausaniæ ὄκνος, id est pigra & ignaua nominatur.

Ceuet.] alas agitet, & volare contendat. Ceuere propriè clunes mouere, verbum obscœnum. Persius Satyra 1. *Ceuere.*

——*an, Romule, ceues?*

Iuuenalis 2.

An te ceuentem, Sexte, verebor? & 9.

Computat & ceuet, ponatur calculus.

Fides sit penes historicos.] Eiusmodi est illud Salustii è Iugurthino: Cæterum fides eius rei penes auctores erit.

Auaritia.

EMBLEMA LXXXIIII.

HEV miser in mediis sitiens stat Tantalus vndis,
Et poma esuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare,
Qui, quasi non habeas, non frueris quod habes.

Emblematis typus ex Petronio Arbitro & Horatio.

EST auari hominis εἰκὼν, sumpta ex Petronio Arbitro & Horatio, verbis quibusdam tantùm mutatis. Ille enim ita in Satyrico:

Nec bibit inter aquas, nec poma fugacia carpit
Tantalus infelix, quem sua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.

Hic verò 1. Sermon. Satyra 1.

Tan-

Tantalus à labris sitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congestis vndique saccis
Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
Cogeris, &c.

Et Cornelius Gallus:

Quid mihi diuitiæ, quarum si dempseris vsum,
Quamuis largus opum, semper egenus ero.
Imo etiam pœna est partis incumbere rebus;
Quas cùm possideas, est violare nefas.
Non aliter sitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & appositis abstinet ora cibis.

Sic enim auari hac in vita suos iam manes patiuntur, quibus quid mali optes nisi vt viuant diu? Macrob. Saturn. 1. Illos, inquit, epulis ante ora positis excruciari fame, & inedia tabescere, significat eos quos magis magisque acquirendi desiderium cogit, præsentem copiam non videre, & in affluentia inopes, egestatis mala in vbertate patiuntur, nescientes parta respicere, dum egent habendis. χρημάτων δ' ὄρεξις, ἣν μὴ ὁρίζεται χόρος, πενίης ἐσχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη, μείζονας γὰρ ὀρέξεις μείζονας ἐνδείας ποιοῦσι, aiebat Bion: id est, Cupiditas habendarum opum, nisi aliqua satietate cohibeatur, extrema paupertie longè deterior est: maiores enim cupiditates egestatē quoque maiorem arcessunt. Proinde si quem diuitem efficere voles, (dicebat Epicurus) μὴ χρήματα προστίθει, τῆς δ' ἐπιθυμίας ἀφαίρει, non est quòd opes augeas, sed tollas cupiditatem. Dissentiunt inter se Poëtæ de caussa pœnarum Tantali. Alij enim ad inferos relegatum esse volunt, eiusque capiti saxum impendere, cuius casum semper extimescat: eaque pœna cruciari, quòd Deorum liberalitate sit vsus intemperantiùs, cùm eorum conuiuiis interesset: vel quòd linguam habuerit incontinentem: vel quòd Pelopem filium membratim dissectum coctumque cœtui Deorum comedendum apposuerit, vnde in inferis perpetua fame sitique torquetur, vel etiam in mediis epulis & aquis famelicus & siti enectus cogatur languescere. Referam huc Maximi Tyrij Platonici verba ex oratione 25. Quid, obsecro, continua hominum cupiditate egentius? Vbi enim semel animus suprà quàm necessarius exigit vsus, voluptatibus indulserit, priorem continuò fastidit, nouarũ cupiditate detinetur. Et hoc est quod Tantali significat ænigma, continuam videlicet voluptuarij sitim, vt cùm oblectationum interdum latices affluant, rece-

Auari conditio.

Max. Tyrij locus.

dant interdum, propterea cupiditatum refluxus exercetur; quibus tamen cupiditatibus infestissimus dolor, metus ac perturbatio permixta sint. Nam quidnam homines timere peius solent, quàm ne præsens voluptas elabatur? Græca si quis malit, hæc sunt: τί γὰρ ἂν εἴη πικρότερον ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος ἀλαζόνως; ἐπειδὰν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γεύσηται ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς χρείαν, οὐκ ἔστιν αὐτὴν περιτρέψαι, καὶ ἐστὶν ἔρως καὶ τὸ τοῦ Ταντάλου αἴνιγμα. τοῦτ' ἦν ἄρα, δίψα δυστυχοῦς ἀνδρὸς φιλήδονος, καὶ ἡδονῆς ὕδατα παρισόντα καὶ ἀπιόντα αὖθις, καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, καὶ λῦπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, καὶ ταραχαὶ, καὶ φόβοι· φοβερὸν μὴ τὸ παροῦσα ἡ ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ. Clitophon apud Achillem Statium scriptorem veterem, lib. 2. loquens de amore puerorum, quem Menelaus vehementiorem dixerat muliebri: Quo pacto, ait, vehementior? An quia simulatque apparuit, euanescit, nec amanti sui perfruendi potestatem facit? sed Tantali poculo similis videtur? Sæpe enim etiam inter bibendum auolat, amansque nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogitur, atque etiam id, quod iam haustum est, prius eripitur, quàm qui bibit, exsaturetur, &c. Apud eundem Achillem eleganter detorquet fabulam Tantali Mellite alloquens Clitophontem, cuius Venerem prouocare non poterat: Quamdiu, ait, eorum qui in aliquo sacrario cubant, morem imitabimur? Largam tu quidem aquæ mihi copiam offers: verum ne hauriam, vetas. Tantone tempore, vt propter fluuium sedeam, sitimque explere nõ possim? Næ ego Tantali mensæ haud dissimilem torum sortita sum, &c. Lege adag. Tantali pœnæ: & Tantali talenta, Lucian. in Dialogis mortuorum, Horat. 1. Epist. ad Iulium Florum, & Ciceron. vltimum paradoxum.

Achilles Statius.

miser.] Tãtalus, quasi ταλάντατος, id est, infelicissimus, Plato in Cratylo. Apul. lib. de Deo Socratis: solus Tantali vice in suis diuitiis inops, egens, pauper, non quidem fluentem vllum fugitiuum captat, & fallacis vndæ sitim, &c.

Tantalus vnde dictus.

Qui quasi.] Vulgatissimum illud, Tam deest auaro quod habet, quàm quod non habet. Marsupiorum ministrum, i. δοῦλον τῶν βαλαντίων, auarum hominẽ vocat Eunapius Sardianus. talis describitur in Aulularia Plauti Euclio, miserrimus senex, amittendi metu sese perpetuò excrucians. Contrà laudatur à Theocrito Ptolemæus Philadelphus, qui domi suæ nõ occultaret opes inutiles, vt formicæ solent, quæ aurum penitus egestum in antris asseruare memorantur, vt Solinus & alij quidam tradunt. Huc Horatian. *Magnas inter opes inops*, 3. Carm. 16.

In aua-

In auaros.

EMBLEMA LXXXV.

SEPTITIVS *populos inter ditissimus omnes,*

Arua senex nullus quo magis ampla tenet;

Defraudans geniumq; suum, mensasq; paratas,

Nil præter betas duraq; rapa vorat.

Cui similem dicam hunc, inopem quem copia reddit?

Anne asino? sic est: instar hic eius habet.

Namque asinus dorso pretiosa obsonia gestat,

Seq; rubo aut dura carice pauper alit.

PLVTARCHVS libello περὶ φιλοπλουτίας, meminit negotiatoris cuiusdam Chij, qui omnium maximè auarus, tametsi multum vini, primæque bonitatis venderet, ipse tamen sibi aci-

 dum,

dum, vappamque conquirebat. Et fortasse is fuit, à quo cùm profugisset seruus, rogatus quamobrem se ab heri dominio fugitiuus extulisset: Quia, inquit, cùm præsto bona sint, mala tamen quærere solet; quippe qui vinum generosum vendat, tantùmque subacido & vitiato vtitur. Itaque rectè genus id hominum comparatur asino, qui tergo gestet epulas opiparas, opsoniaque delicatissima, & tamen carduis victitet. Plerique enim sunt adeò excordes, tamque sui parum memores, vt solo pane mucido, vappa, & larido subrancido se expleant, quamquam opimis possessionibus abundent. In quo sanè vt genium insigniter defraudant, sic & partis ad vsum humanum cōcessis miserabiliter abutuntur. Verba huc apponam Plutarchi: ὥσπερ αἱ σικύαι τὸ χείριστον ἐκ τῆς σαρκὸς ἕλκουσιν, οὕτω τὰ κάκιστα τῶν ἰδίων συνάγεις ἐπὶ σαυτὸν, οὐδὲν τοῦ Χίου βελτίων γινόμενος, ὃς πολὺν καὶ χρηστὸν οἶνον ἑτέροις πιπράσκων, ἑαυτῷ πρὸς τὸ ἄριστον ὀξίνην ἐζήτει διαγευόμενος. οἰκέτης δέ τις ἐρωτηθεὶς ὑφ' ἑτέρου τί ποιοῦντα τὸν δεσπότην καταλέλοιπεν, Ἀγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦντα. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τὰ χρηστὰ καὶ πότιμα τῶν ἰδίων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσιν. Referam Latinè, vt potero: Vt cucurbitulæ pessimum è carne sanguinem eliciunt, sic tu quæque pessima in teipsum cōfers, nihilo melior illo mercatore Chio, qui cùm magnam vini generosi copiā venderet aliis, sibi vappam & acidum vinum seruabat. Eius itaque famulus rogatus, cur ab hero fugisset: Quia, inquit, cùm ei bona adsint, malum tamen cōquirit. Ei longè multi similes suauia poculenta transmittunt, & ad molesta prauaque quasi accurrunt. Idem περὶ φιλοπλουτίας: οὐδὲν εὖ πάσχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως, ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἀλέας, μηδὲ καθαρότητος. Nihil capiens inde commodi, veluti balneatoris asinus, qui ligna & sarmenta defert, semper fumo plenus ac fauillis, nunquam autem balnei particeps, neque teporis, neque mundiciei. Simile est illud ex secundo Epigrammatôn:

> πολλὰς μυριάδας ψηφίζει Ἀρτεμίδωρος,
> καὶ μηδὲν δαπανῶν ζῇ βίον ἡμιόνων.
> πολλάκις αἱ χρυσοῦ πημαλφία φόρτον ἔχουσαι,
> πολλὸν ὑπὲρ νώτου χόρτον ἔδουσι μόνον.

hoc est,

> *Viuens vt muli, dum sumptus praecauet omnes,*
> *Supputat innumeras Artemidorus opes.*
> *Aurum sæpè gerunt ingentia pondera dorso*

Mali,

Auari asino comparati.

Locus Plutarchi.

aduncitate se per eam purgat partem, id est, aluum qua reddi ciborum onera maximè est salubre: itaque clysteris vsum primùm dicitur ostendisse. Plinius lib. 8. cap. 27. & Aristot. 9. De natur. animal. Quamobrē Ouidius & Callimachus suos æmulos & obtrectatores hoc nomine insignes esse voluerunt, vt mox subiiciam. Κλύζω idem est quod abluo: vnde clyster nomen habet.

quo Publius hostem Naso, &c.] Callimachus Poeta Cyrenæus, Batti filius (hinc Battiades dictus) discipulus Hermocratis Iasei Grammatici, Apollonium Rhodium, qui se ingratum discipulum præbuerat, diris imprecationibus deuouit, eumque per contemptum Ibim nominauit, quasi auem Ægyptiam & Alexandrinam, siue quòd Alexandrinus esset, quamuis Rhodius diceretur, siue quòd spurcissimus & impudentissimus. Sic etiam Ouidius Callimachum imitatus, aduersarium quendam suum Ibim appellauit, quòd virum Romanū mentiretur: vel quòd exulantis Ouidij vxorem turpi amore tactus sollicitarit: multaque ad Augustum deferret, quo diutius in exilio Poëta detineretur. Itaque doctum emisit Poëmation in Ibim Naso, in quo non expressit maledici nomen, siue quòd inultus maledicat, & prouocatus regerat in eum conuicia, siue quòd aliquem nominatim carpere, & ita verbis proscindere lege prohibitum esset. Ouidius eodem opusculo in Ibim:

> *Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibim:*
> *Hoc ego deuoueo teq́ꝫ, tuosq́ꝫ modo.*

De Ibide, lege quæ scribit Plutarchus, Comment. Vtrum plus rationis insit in terrestribus animantibus quàm aquatilibus.

Strabo 17. lib. ἡμερώτατον δ' ἡ ἶβις πελαργώδης μὲν κατὰ σχῆμα καὶ μέγεθος· διττὴ δὲ τὴν χρόαν, ἡ μὲν πελαργώδης, ἡ δὲ ὅλη μέλαινα, μεστὴ δ' αὐτῶν ἅπασα τρίοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Suidas meminit huius poëmatis, ἶβις, inquit, ἐστὶ ποίημα ἐπιτετηδευμένον εἰς ἀσάφειαν καὶ λοιδορίαν εἴς τινα Ἶβιν γενόμενον ἐχθρὸν τοῦ Καλλιμάχου. ἦν δ' οὗτος Ἀπολλώνιος ὁ γράψας τὰ Ἀργοναυτικά. At Apollonius non tam doctori suo, quàm patriæ ingratus, meritò nomen id sortitus est, præcipuè cùm per ignominiam vocabulum spurcissimæ volucris, qua refertissima patria fuit, quam tum auersabatur, ferre coactus esset:

In

Callimachus.

Ouid. in Ibim.

In diuites publico malo.

EMBLEMA LXXXVIII.

ANGVILLAS *quisquis captat, si limpida verrat*
Flumina, si illimes ausit adire lacus,
Cassus erit, ludetq; operam: multum excitet ergo
Si creta, & vitreas palmula turbet aquas;
Diues erit: Sic iis res publica turbida lucro est,
Qui pace, arctati legibus, esuriunt.

ID videtur sumptum ex apologo quodam Æsopico, de piscatore aquam verberante, vt fugientes pisces incautè in retia prolaberentur. Quam aquarum turbationem cùm culparet aliquis, statim huic piscator: At nisi, ait, sic moueatur vnda, me mori esurientem est necesse. Quod sanè apertè designat, ὅτι καὶ

τῶν πόλεων δημαγωγοὶ τότε μάλιστα ἐργάζονται, ὅταν τὰς πατρίδας ἐν στάσει ἐμβάλωσιν: eos nempè qui Rerumpubl. clauum tenent, tum vel maximè quæstum facere, cùm patria, sua opera, laborat seditione. Proinde vulgato Adagio ii dicuntur anguillas captare, qui priuati quæstus gratia tumultus concitant, cùm videant publico Reipubl. statu nihil se posse corradere. Itaque non mirū, si seditiones enatas esse gaudeant, vel etiam excitent, quò publicum ciuitatis malum in suum vertant commodum. Prouerbii vsum ex Aristophanis verbis colligere erit facile: *Anguillas qui dicantur captare.*

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν:
ἐὰν δ᾽ ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.

Fecisti, vt is qui captat anguillas, facit:
Quieta cùm sunt stagna, venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac subuerterit,
Captura magna est: tu quoque vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

Hanc artem (heu nimium) callent quidem Principes δημοβόροι, qui tyrannico consilio in ciuitatibus dissidia serunt, quò licentiùs mulctent miseram plebeculam. Notissimū est quod iactitant magni illi latrones à laqueo immunes, nihil esse vtilius & opportunius, quàm in aqua turbida piscari. Sic viuitur: ea est morum deprauatio atque hominum peruersitas, vt qui ipsi sæpenumerò legum sacra tractant, aut certè quibus vt custodibus asseruanda & tutanda concreduntur, ipsimet legum solutis & perfractis repagulis victitent. Memini quæ aliquando Marius apertè liberèque fassus est. Bello enim contra Cimbros gesto, cùm mille Camertes ciuitate donasset, idque quibusdam reprehenderetur, vt à legibus patriis alienum; statim ait se inter armorum strepitus legum præscriptum & quasi vocem audire minimè posse. Lege prouerb. Anguillas captare, & Pierii Hieroglyph. lib. 29. *Principū quorundā rapina.*

Cassus erit, ludetq; operam.] id est, spe excidet, frùstrà se laborasse sentiet. Prouerbiales metaphoræ.

palmula.] remi extrema pars, sic dicta eò quòd protensa est in modum palmæ. Virg. 5. Æneid. *Palmula.*

Littus ara, & læuas stringat sine palmula cautes.

Vitreas aquas.] Per similitudinem vitreæ dicuntur aquæ, cùm sunt quietæ, nec turbatæ. Statius 5. Siluarum, — *vitreasq; natatu* *Aqua vitrea.*

Plaudit

Plaudit aquas. —

sic iis res publica, &c.] Similitudo erat, cuius hic est ἀπόδοσις.

pace] pacis tempore.

arctati legibus.] Elegans metaphora à vinculis aut compedibus, quibus illigati sontes retinentur. Lex, teste Cicerone, vinculum est ciuitatis, libertatis fundamentum, fons æquitatis, &c. Nec sanè aliunde magis florent Respublicæ quàm cùm legum viget auctoritas: quæ institutæ sunt præcipuè, vt earum metu humana coërceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia, tradit Isidorus, auctor non omninò malus. Huc pertinet quod alicubi dictum est à Demosthene: οὐδὲν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει.

Lex cur primum lata.

Legis virtus est imperare, vetare, permittere, punire, ait Modestinus. Seneca 95. epist. appellat leges minis mixta præcepta. cõstituuntur itaque leges pœna; infirma enim lex est quæ neruos non habet aduersus facinorosos, inquit Demosth. ergo punit lex ea etiam interdicto quæ non sponte admittuntur flagitia, sed culpa aliqua atque ignorantia: vt lex. Aquilia culpam in damno dato vel leuissimam, l. 31. Si putator, l. 44. ad L. Aquil. D. Sed ad rem: leges constringunt improbos, aliosque in officio continent, Repub. quieta, nulloque tentata tumultu. Sic M. Tull. pro Sextio: Illum tot iam funeribus Reipubl. exultantem ac tripudiantem, legum, si posset, laqueis constringeret. Rebus enim perturbatis scelerati homines sibi pollicentur impunitatem, qua nulla maior ad peccandum illecebra. Proinde apud Suetonium, Iulius Cæsar dictitabat iis quos grauior criminum vel inopiæ luxuriæve vis vrgeret, bello ciuili opus esse.

In

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur.

EMBLEMA LXXXIX.

DELPHINI insidens vada cærula sulcat Arion,
Hocque aures mulcet, frenat & ora sono.
Quàm sit auari hominis, non tam mens dira ferarum est:
Quique viris rapimur, piscibus eripimur.

ID extulit è Græco Βιάνορος hexasticho, quod est 1. Epigram. sic autem:

Φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι Τυρσηνίδος * ἐγγύθι δίνης
φορμικτὰν ἀχέτην θῆκαν εἰς ῥόθιον,
αὐτίκα μιν κιθάρῃ λιγυηχέι δέξατο δελφὶν
σύνθρονον, ἐκ δὲ βυθοῦ νήχετ' ἐλιστρόμενος,

Fons Emblematis.
* ἀγχόθι

μέχρις

μέγεθος ἰσθμὸν ἔπλευσ᾽ ἐκεῖθεν· ἦ ῥα θάλασσα,
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Sic reddidimus:

Præcipitem è naui citharœdum aliquando latrones
In vastum pelagi fortè dedere fretum.
Protinus in mediis delphin apparuit vndis
Illicio grata dulcisonaq; chelys:
Sessoremq; Isthmum deuexit adusque Corinthi,
Fluctibus & mediis reddidit incolumem.
Hinc pater indomito meliores æquore nasci
Pisces, quàm tellus gignat alumna viros.

Arionis citharœdi à Delphino seruati historia.

Historiam, seu (si mauis) tabulam copiosè tractauit Herodotus lib.1. & post eum Gellius cap. vltimo lib.16. retulit & Ouidius 2. Fastor. ea est de Arione citharœdo, qui arte sua pecuniis partis cùm patriam repeteret Corinthum, in piratas incidit, qui nummorum caussa consilium ceperunt de eo interficiendo. quod vbi animaduertisset, impetrata ab eis venia fidibus cecinit; tum statim è prora sese in profundum deiecit: quem subitò à delphino exceptum, & dorso Corinthum vsq; vectum aiunt. Allusit ad hanc historiam Propertius, elegia 2. ad Cynthiam, de somnio naufragii:

Sed tibi subsidio delphinum currere vidi,
Qui puto Arioniam vexerat antè ratem.

Enalum etiam adolescentem in mari à Delphinis seruatum, eodem penè quo Ariona modo, retulit in Symposio septem sapientum Plutarch. Itidem narratur de Telemacho puerulo; qui cùm fortè in mare decidisset, excipientibus Delphinis, ab imoque retrahentibus, euasit. Ait idem Plutarch. ad finem disputationis, qua inquirit, An sit aliquid in brutis rationis. Id autem dicitur, & non iniuria flectitur in crudelem & insatiabilem hominum auaritiam, qui in vitam aliorum non verentur conspirare, quò bonis eorum & opibus potiri quoquo modo queant. Hincque admonemur, mitiores esse feras in hominem quàm ipse homo in hominẽ sit. Quid verò scelestius aut deterius ea cupiditate habendi, quæ non modò sui facit immemorem, sed etiam sibi & aliis exitiale. Eam itaque rectè Menander appellat *μέγιστον ἀνθρώποις κακόν*; Euripides verissimè,

Auaritia quanta pernicies.

ὅστις γὰρ ἐστὶ τὸ πλέον ἔχειν πεφυκὼς ἀνὴρ,
οὐδὲν φρονεῖν δίκαιον, οὐδὲ βούλεται,
φίλοις τ᾽ ἄμικτος ἐστὶ καὶ πάσῃ πόλει.

& Bion Sophista optimè *τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης κακίας*

κακίας εἶναι censuit. Cur autem summum malum à quibusdam dicatur auaritia, in promptu ratio est, quòd ea vix vnquam sola esse queat: quippè cùm perpetuas habeat sibi comites rapinam, periurium, mendacium, proditionem, atque etiam parricidium, quod exemplis longè multis perspicuum esse potest: sed vnum ad rem præsentem satis erit, quod ex Aristotele protulit Aristonymus: Socios octo latrones de spoliis inter se concertasse, ex quibus quatuor sunt interfecti: deinde quatuor alios rursum eo nomine dimicasse: vnde factum vt duo tantùm fuerint superstites, qui etiam cùm rixandi finem non facerent, vnus ex omnibus ad extremum incolumis euasit. Sed quid reliqui tandem futurum, si etiam dextra in sinistram armetur? Hæc ille. Cicero pro Quintio: Nullum est officium tam sanctum atque solemne, quod non auaritia comminuere atque violare soleat. Et quidem statim omnis iustitia negligitur, & aliena per iniuriam occupantur, cùm pectus auaritia, miseroque cupidine feruet, ait Horatius.

Auaritia summum malum.

vada cærula.] mare cæruleum.

sulcat.] *μεταφορὰ* ab aratoribus, pro eo quod est, secat, proscindit, transgreditur.

frenat & ora sono.] Ab equis translatio in verbo, frenat, pro eo quod est, retinet, sistit, regit.

viris rapimur, piscibus eripimur.] Id paulò antè carmẽ Græcum expressit:

ἦ ῥα θάλασσα
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Est & eiusdem argumenti 4. Ἀνθολογ. epigramma, cuius conclusio eadem cum Alciati versu vltimo,

κτεινόμεθ᾽ ἀνθρώποις, ἰχθύσι σωζόμεθα.

Cui conuenit Ouidianum illud ex 1. Trist. eleg. 4.

Cumq; minor Ioue sit tumidis qui regnat in vndis,
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Gula.

EMBLEMA XC.

CVRCVLIONE *gruis tumida vir pingitur aluo,*
Qui Laron, aut manibus gestat Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionysî, & talis Apici,
Et gula quos celebres deliciosa facit.

HAC eicone depinguntur lurcones & gulosi seu helluones, quorum illis tribuit gruis collũ, vt sibi dari postulabat Philoxenus: his, vel etiam (si mauis) vtrisque ventrẽ maximè prominentem. *Gulosorũ imago.* Expressit autem ventris hæc gulæque mancipia, duarum auium maximè furacium, & gulæ deditarũ imagine. Larus enim edacissimus est, qui quòd totã escam ore deuoret, locum fecit prouerbio, Larus hians. *Larus.* Auicula est è mari victum quæritans aut lacubus, quę Gauia Latinis dicitur. Hinc Matron, quidam parodus, Chærephontem parasitum comparauit

rauit famelico laro, eo quòd voracissimus esset helluo. Πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. Onocrotalus autem olorum similitudinẽ habet: nec omninò differre viderentur Onocrotali & olores, nisi faucibus ipsis inesset alterius vteri genus. *Onocrotalus.* Huc enim inexplebile animal cõgerit, mira vt sit rapacitas, mox perfecta rapina sensim inde in os reddita, in veram aluũ ruminantis modo refert. Plinius cap.47. lib.10. Et hæc bellissima gulosorum insignia.

Martialis vndecimo lib. ——*& quàm*
Turpe Rauennatis guttur Onocrotali.

Melanthij Poëtæ tragici ὀψοφάγου insignis votũ fuisse traditur, *Melanthius.* vt collum olorinum optaret, quo diutiùs dapũ sensu frueretur: vt etiam eius quem superiùs attigi, qui sibi à Diis volebat impartiri τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχέων, id est, guttur tres longum cubitos, cuius est mentio apud Gellium 19. cap.2.

Curculione gruis.] gruis collo. *Curculio.* Videtur ex proprio fecisse appellatiuũ: est enim curculio, vermis edacissimus, quasi gurgulio sic dictus, & frumenti sortitus vocabulũ; quo nomine sunt etiã notati plerique parasiti. vt ex 2. Miscellan. Nannij disces.

tumida vir pingitur aluo.] id est φύσκων, quasi dicas ventrosum; quo epitheto notatus est Ptolemæus Euergetes, propter abdominis studium. Vt Alcæus Pittacum Mitylenæum φύσκωνα καὶ γάστρωνα, quòd pinguem haberet aqualiculum, appellauit, teste Laertio. Citatur ab Athenæo ex Euripide, sicuti & à Galeno oratione ἐπὶ τὰς τέχνας.

γνάθωνι δοῦλος ἐνδύος θ' ἠρτημένος: abdominis minister, & seruus gulæ. Huic conuenit Persianum hoc Satyr.1.

Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.

Id hominum genus vocantur προγάστορες Græcè, nempe queis pingui abdomine venter prominet.

Talis forma fuit Dionysi, &c.] Duos hosce inter gulosos insignes memorat Athenæus lib.1. cap.3. Dipnosoph. *Apicius.* Apicius quidem omnium helluonum maximus gurges, librum etiam edidit De gulæ irritamentis: nõ enim satis habuit Principum congiaria & Capitolij vectigal deuorasse. Hunc sibi manus intulisse quidam referunt, cùm subductis rationibus ex sextertio millies quod in culinam congesserat, centies tantùm superesse sibi cognouisset. Lege Plin.9. cap.17.

Et gula quos celebres, &c.] vt, præter superiùs nominatos, *Insigniter gulosi.* Gnatho Siculus, Publ. Gallonius, Æsopus, Clodius Albinus, Astydamas, Abron, & quamplurimi alij, quorum luxus ex veterum monumentis hinc inde colliges.

Ocni effigies, de iis qui meretricibus donant quod in bonos vsus verti debeat.

EMBLEMA XCI.

IMPIGER haud cessat funem contexere sparto,
Humidáque artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet strenuus horis,
Protinus ignaui ventris asella vorat.
Femina iners animal, facili congesta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inq; suum.

Character Emblematis. ID ex Pausaniæ Phocicis tractum: enumeratis enim aliquot statuis Deorum & Heroum Polygnoti manu depictis, post has virum quendam sedere ait, inscriptionemq. indicare eum esse

esse Ocnum, qui texat è iunco restim vel funem, sed astantem asellam totũ quod ille laboriosè texuerit arrodentẽ. Gnauũ & industrium hominem fuisse Ocnum aiunt, qui vxorem sumptuosam & prodigam habuerit, quæ profundere consueuerat quicquid ille opere faciundo per summum laborem quæritasset, idque per ambages voluisse Polygnotum designare. Compertum est etiam Ionum vulgo prouerbium esse, quoties hominem significant ad laborem quidem vehementer propensum, sed nihil inde capientem commodi, Ocni funiculum torquet. Ita fermè Pausanias. Huius quidem effigiei Plutarchus meminit libello περὶ εὐθυμίας, & Plin. 35. cap. 11. inter opera, ni fallor, Socratis pictoris. Sic & Propertius 4. Elegiarum: *Ocnus.* *Ocni funiculum torquere.*

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Æternumq; tuam pascat asella famem.

Retulit & commodè 12. Hieroglyphicôn Pierius. lege cap. 81. Miscellan. Politiani.

Impiger.] diligens, industrius. Virgil. 1. Æneid.

——ille impiger hausit
Spumantem pateram.

& Ouid. 1. Metamorph.

——patrios adit impiger ortus.

Videtur tamen (quod obiter dixerim) adiectinũ hoc differre vel maximè à nomine Ocni, quod propriè ignauum, & qui faciat aliquid grauatè, significat. Dicitur enim ὄκνος καὶ ὀκνηρός, & ipsa ῥαθυμία dicitur ὀκνὸς καὶ ὀκνηρία, sed & ὀκνεῖν, idem est quod pigrescere. Hæc tamen dictio ad sensum potius attinet: ignauus enim est, nihilque agit, tametsi laboret, qui suas opes malè collocat, easque in vsus minimè necessarios erogat. *Nomen Ocni.*

sparto.] genista. sic enim quidam interpretantur. Spartum verò genus est herbæ apud Hispanos frequentissimæ.

Humidaq; artifici.] περίφεργος restis.

Femina iners animal.] Laborat totis diebus homuncio, speratq. ditescere; sed quicquid labore tam improbo partũ enascitur, ad ornatum quendam suum transfert prodiga & insolens mulier. vnde vero verius à Iuuenale scriptum Satyr. 6.

Prodiga non sentit pereuntem femina censum, *Mulier prodiga.*
Ac velut exhausta rediuiuus pullulet arca
Numus, & è pleno semper tollatur aceruo:
Non vnquam reputat quanti sua gaudia constent.

quò pertinet adagium, Mulieris podex, in Chiliad. Adag.

mundum.] Liuius in oratione Catonis pro lege Oppia con- *Mundus muliebris.*

seruanda: Munditiæ, ornatus, & cultus, hæc feminarum insignia sunt, his gaudent & gloriantur, hûc mundum muliebrem appellarunt maiores nostri. Nonius ex Lucilio:

Legauit quidam vxori mundum omne penumq́;.

Vlpianus noster ait mundo muliebri contineri specula, vnguenta, vasa vnguentaria, & si qua dici similia possunt; distinguitque muliebria ornamenta à mundo muliebri, acsi mulier possit esse munda, nec tamen ornata: vt solet in iis contingere quæ se mundarint lotæ in balneo, neque se ornarint: & contrà, est aliqua ornata, nec tamen mundata. Sed hoc nimiùm subtiliter à Iurisconsulto; nam apud oratores, poëtas, aliosque tersos auctores, mundo muliebri non ea modò continentur quibus mulier fit mundior, sed etiam quibus ornatior. Val. Max. lib. 9. cap. De luxuria & libidine, memorabile refert exemplum de abrogata lege Oppia quæ lata fuerat olim bello Punico secundo ad coërcendam mulierem luxuriam: sed eas tamen ait excusari mentis imbecillitate, & grauiorum operum negata affectatione, quamobrem omne studium ad curiosiorem sui cultum illis permitti.

prodigit.] consumit, dissipat; verbum aptissimum ad prodigalitatem notandam.

In

In parasitos.

EMBLEMA XCII.

QVOS tibi donamus, *fluuiales accipe cancros;*
Munera conueniunt moribus ista tuis.
His oculi vigiles, & forfice plurimus ordo
Chelarum armatus, maximaq́; aluus adest:
Sic tibi propensus stat pingui abdomine venter,
Pernicesq́; pedes, spiculaq́; apta pedi.
Cùm vagus in triuiis, mensæq́; sedilibus erras,
Inq́; alios mordax scommata salsa iacis.

APPARET hoc susceptum esse in mordacem quendam καὶ ἀχαλίνου στόματος scurram, cui symbolicè cancros fluuiales dono dat, parasiticis moribus apprimè respondentes.

 Decorum

Decorum itaque seruat in eo, quòd rationem habeat personæ cui hæc tribuat: intereaque graphicè depingat hominis importuni & obtrectantis effrenatam licentiam, qui ad quæstum & ventrem omnia conferat sua studia, vt aliis, & plerumq. etiam præsentibus obloquatur, in quos eiaculetur molesta & acria quædam dicteria. Id autem genus hominum si quando iocandi fines transiliant, ita vt è salibus hilari fronte acceptis, & datis ad scommata mordacia se conferant, iam tum fastidio esse non ab re incipiunt: nec enim sapiunt qui iis omnia licere volunt; quandoquidem nihil magis lubricum sit & importunum conuicio, quod quasi melle litum animos ingreditur. Parasitum Luciani & Iuuenal. 3. & 4. Satyr. perlege.

Licentia nimia parasiti.

oculi vigiles.] aperti: quod refert parasitorum vigilantiam in obseruandis aliorum mensis. Euolue Prouerb. ἀλλοτριοφάγοι in Chiliad.

& forfice plurimus ordo, &c.] ἀλληγορία ab exercitu. Pedes habent cancri fluuiales ad modum forficis. Forfex sutorum est instrumentum, quo pannum aptant, & in frusta commoda dissecant. Chelæ autem sunt cancrorum brachia, à Græco χηλὴ, quod etiam significat vngulam. Huc pertinet Pliniana descriptio cancrorum, quæ est lib. 9. cap. 31.

Forfex.

stat pingui abdomine venter.] Abdomen, pinguedo est spinæ adhærens, in qua sunt renes: tamē à pube ad præcordia sursum versus abdomē peruenire Cornelius Celsus tradit lib. 4. Iuuen.

Abdomen.

— venter adest abdomine tardus.

Ausonius Eidyllio 9. cui Mosella nomen:

——cui prodiga nutat
Aluus, opimatoq; fluens abdomine venter.

certè parasitus dicitur Eustathio γαστρόπληξ, quòd abdomini inseruiat.

Cùm vagus.] Horat. 1. Epistolar. bellè scurram ita descripsit:

Scurra descriptio.

Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret;
Impransus, non qui ciuem dignosceret hoste:
Qualibet in quemuis opprobria fingere sæuus:
Pernicies & tempestas, barathrumq; macelli.

mensæq; sedilibus erras.] Hinc epitheta, τραπεζολείχος, quòd mensas illingat, & nidorem è cibis surgentem rabido ore carpat. Hinc θυράπαξ, aut θυράρπαξ, quòd foribus alienis insidietur, nempè qui sueuerit aliena viuere quadra. Prouerb. Sartaginum pernicies.

scommata salsa.] Epitheti metaphora. De scommatū generibus Macrobius Saturnal. 7. cap. 5.

Paruam

Paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere.

EMBLEMA XCIII.

In modicis nihil est quod quis lucretur: & vnum
Arbustum geminos non alit erithacos.

Aliud.

In tenui spes nulla lucri est: vnoq; residunt
Arbusto geminæ non bene ficedulæ.

D*Vobus ganeonibus.*] Ganeo, cui vitæ modus est culina, vti Varro describit, quanquam à M. Tullio sumatur etiam pro scortatore qui prostibula & meretriculas affectatur.

Non

E rebus minimis parum lucri.

Non est multum lucri expectandum ex rebus minimis, in quibus quanquam multum laboris & operæ collocetur, tamen fructus inde parum capitur. At in rerum maiorum administratione vtilitas multo consurgit vberior, quamobrem vulgo variis efferuntur modis adagia, vt in tenui statu consorti non esse locum dicamus; qualia sunt ista, Domus vna duos non alit canes, vt nec vnum arbustum duos erithacos: Vno ramo non bene sedent duæ ficedulæ: & quod nostrates iocando efferunt, Nostra ianua non sustinet duos mendicos. Falluntur itaque, qui è rebus minutulis amplissimum expectant quæstum, præsertim si sit eodem studio consors, vbi plerumque res absque inuidia transigi, nisi ægrè, possit.

& vnum arbustum.] Prouerb. est Chiliad. Arbustum vnum non alit duos erithacos. Cedrenus πολυκοιρανίαν detestans, hanc similitudinem vsurpauit: δύο, φησὶν, ἐριθακοὺς μία λόχμη οὐ τρέφει, οὔτε μία χώρα εὐοδωθήσεται ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀρχόντων. Vt vnum arbustum duos erithacos non alit: sic vnum regnum feliciter à duobus principibus administrari non potest.

Erithacus.

Erithacus auis est quædam solitaria, vt eodem in saltu non temerè nisi vna reperiatur, quam Theodorus Gaza nūc Syluiam, nunc Rubeculam nominat: alteram quidem à syluarum desertis, alteram à ruboris indicio, quod ex Græco nomine intelligitur. huius meminit Plin. 10. c. 20.

In tenui spes, &c.] Distichon eiusdem argumenti cum superiori, mutatis tantùm verbis. Alludit autem ad prouerb. Tenuis spes. Vide Chiliad.

vnoq; residunt arbusto.] Prouerbium aliud idem cum superioribus.

Ficedula.

Ficedula à ficubus edendis nomen habet, cùm tamen vuis potius vescatur. Martial. lib. 1.

Cùm me ficus alat, cùm pascar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

Lege Plin. lib. 10. cap. 29.

Captiuus

Captiuus ob gulam.

EMBLEMA XCIIII.

REGNATORQVE *penus, mensæq; arrosor herilis*
Ostrea mus summis vidit hiulca labris.
Queis teneram apponens barbam, falsa ossa momordit:
Ast ea clauserunt tacta repentè domum.
Deprensum & tetro tenuerunt carcere furem,
Semet in obscurum qui dederat tumulum.

Gulosi in spontaneam lapsi seruitutem.

ID videtur propriè in eos esse tortum, qui lautioris victus ergô se in domos opulentas seruiliter ingerunt, vnde nihil præter damnum, aut etiam interitum consequantur. vel in eos quadrabit, qui luxu & gulæ intemperantia mortem præproperam sibi arcessunt, quique, vt vulgo dicitur Gallico, suum in denti-

dentibus tumulum conficiunt. Hi sunt ἀκρατεῖς seu impotentes, qui obiectam cupiditatem sectantur: hi sic describuntur à Lucilio, vt citat Nonius Marcellus:

Qui sex menses vitam ducunt, Orco spondent septimum.

Porrò gulam in seruitutē pertrahere docet Lucianus de mercede conductis. Itaque huc non incommodè retulero illud Horatij, quanquam fortè aliò recidat:

—— qui pauperiem fugiens potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternùm qui paruo nesciet vti.

Emblema ex primo Epigrammatôn Græcorum Latinè hîc redditum ab Alciato, huc non grauabor apponere.

παμφάγος ἐρπυστὴς κατὰ δώματα λιχνοβόρος μῦς
ὄστρεον ἀθρήσας χείλεσι πεπταμένον.
πώγωνος δ' ἱερεῖο νόθην ὠδάξατο σάρκα,
αὐτίκα δ' ὀστρακόεις ἐπλατάγησε δόμος.
ἀρμέσθη δ' ὀδύναισιν. ὅδ' ἐν κλείθροισιν ἀφύκτοις
ληφθεὶς, αὐτοφόνον *τύμβον ἐπεσπάσατο.

* πότμον

Penus. *Regnatorq́ penus.*] Penus est omne esculentum aut poculentum, sed frequenter metonymicos pro eo loco in quo asseruantur esculenta quæuis, accipitur. quo de nomine controuersiam repete non pœnitendam ex Gellio cap. 1. lib. 4.

Ostrea hiulca.] hiantia, vel ostreas hiantes. De ostreis Plinius 32. cap. 6.

falsa ossa.] id est, testam ostreæ, quam ossa putabat esse.

domum.] pro cochlea, vel testa, qua pro domo vtitur, idque metonymicos & catachresticos.

Deprehensum furem.] In iure est ἐπ' αὐτοφώρῳ.

retro tenuerunt carcere furem.] ἀπαγωγὴ à furibus, qui deprehensi coniiciuntur in carcerem.

tumulum.] μεταφορικῶς tumulum dicit, vel à consequenti, quòd perierit sorex in Ostreæ testa.

In gar-

In garrulum & gulosum.

EMBLEMA XCV.

VOCE boat torua, prælargo est gutture, rostrum
Instar habet nasi, multiforisq́ tubæ.
Deformem rabulam, addictum ventriq́ gulæq́
Signabit, volucer cùm Truo pictus erit.

SVSPICOR id tractum ex Clementis Alexandrini 2. Pædagogi cap 1. cuius hæc verba: τὸν νοῦν ἐγκατορύξας τῇ κοιλίᾳ τῷ ἰχθύϊ τῷ καλουμένῳ ὄνῳ τὰ μάλιστα ἐοικώς. Qui animū in aluo defodit, pisci qui asellus dicitur, maximè similis. Hunc ex piscium genere solum habere cor in ventre, ἐν τῇ γαστρί, Athenæus ex Aristotele tradit. quamobrem vocatur ab Epicharmo ἐντερόπλαγαστρος propter monstrificam ventris naturam.

Onocrotalus quid referat. ram. Cæterùm Onocrotalus, qui & Truo dicitur, gutturis eſt ampliſſimi, & vocis clamoſiſſimæ, ita vt eruditum aſini dicas, & naſum habere inſtar tubæ. Sic quidam γαςρίμαργοι, vt verbo Ariſtotelis vtar, ſuo incondito clamore, importunaque garrulitate cælo mare conturbare apud quoſdam videntur, cùm tamen importuna ſua loquacitate dent ſine mente ſonum; quippè qui omnia referant ad ingluuiem: quibus denique (vt apud noſtrates dicterio vulgato notantur) omnia ſunt lingua & podex. Id genus homines, quòd in dicendo nemini cedere videantur, ab imperita multitudine plurimi fiunt, quos tamen probi viri doctique faſtidiunt.

boat.] tranſlatio à bobus.

Inſtar habet naſi.] Feſtus ad hunc modum: Truo, auis onocrotalus. Cæcilius irridens magnitudinem naſi: Pro dij immortales, vnde prorepſit truo!

Rabula. *rabulam.*] Rabula, à radendis auribus, vel à rabie, vel à raui, id eſt, raucitate. Hominem ſignificat, qui cauſſam quam defendit, à iudice contendit extorquere, vt ſunt patroni illi triuiales & plebeij cauſſidici: inter quos qui clamoſiſſimus eſt, putatur alios iudicio & doctrina excellere. Cicero De oratore: Non enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, ſed doctiſſimum & perfectiſſimum quærimus.

addictum ventriq́; gulaq́;.] Is vnico verbo γλωσσογάστωρ, vel γλωσσογάστωρ appellatur. Iul. Pollux lib. 2.

Docto-

Doctorum agnomina.

EMBLEMA XCVI.

MORIS vetuſti eſt, aliqua profeſſoribus
Superadiici cognomina.
Faciles apertosq́; explicans tantum locos,
Canon vocatur Curtius.
Reuoluitur qui eodem, & iterat qui nimis
Mæander, vt Pariſius.
Obſcurus & confuſus, vt Picus fuit,
Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans, vt Claudius,
Mucronis agnomen feret.

Qui

Qui vel columnas voce rumpit, Parpalus,
Dictus truo est scholasticis.
Contrà est vocatus, tenuis esset Albius
Quòd voce, vespertilio.
At vltimas mutilans colobotes syllabas,
Hirundo Crassus dicitur.
Qui surdus aliis solus ipse vult loqui,
Vt sturnus in prouerbio est.
Hic blæsus, ille raucus, iste garriens:
Hic sibilat ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus,
Huic lingua terebellam facit.
Singultit alius, atque tussit hæsitans.
At conspuit alius, vt psecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa surgunt nomina.

SIc est natura vel potiùs consuetudine quadam deprauata comparatum, vt citiùs vitia quàm virtutes obseruemus, & maximè in iis qui literas profitentur. Quod hîc planum facit Alciatus in quibusdã superioris sęculi Iurisconsultis, vel etiam, quantum coniicio, in aliquot aliis, qui suo tẽpore minus aptè ius ciuile profiterentur (quorum tamen, vt par erat, nominibus parcit) vnde singuli singula in scholis cognomina sunt sortiti, quibus notaretur ingenij vel naturæ proprium & peculiare vitium in legibus enucleandis. vel hoc generalius accipi potest. Homines enim imperiti, vt etiam argutuli quidam auditores, qui nasum rhinocerotis habent, faciliùs quod stultè dixeris reprehendere, quàm quod sapienter tacueris, probare possunt, vt ait 2. de Orat. M. Tullius. Magnum profectò onus est atque munus, vt ipsemet asseuerat disputatione 1. De natura Deorum, suscipere atque profiteri sese omnibus silentibus vnũ maximis de rebus magno in hominum conuentu audiendũ. Adest enim ferè nemo quin acutiùs atq. acriùs vitia in dicente quàm recta videat. Ita quicquid est in quo offenditur, id etiã illa quæ laudanda sunt, obruit: & quoties dicimus, toties de nobis iudicatur. Nec quicquam est tam insigne, nec tam ad diuturnitatem memoriæ stabile, quàm id in quo deliqueris.

Mæander.]

Mæander.] Mæander flexuosus & sinuosus fluuius, quod nominis sæpè pro obliquitate sumitur. Huc prouerb. Labyrinthus. *Mæander.*

Qui vel columnas voce rumpat.] huc prouerb. Chiliad. Columnas rumpere.

Truo.] De hac aui in superioribus.

Colobotes.] mancus & decurtatus. κολοβόω, comminuo & trunco.

Sturnus.] De hac aui Plin. lib. 10. cap. 24. & Volaterranus in Philologia.

Psecas.] stillicidium vel gutta, aut stilla. Psecas iam olim audiuit Antimachus Lyricus, quod identidem exspueret, quod & cognomen datum fuit Olympico cuidam, cuius nomen mihi excidit.

Quàm multa rebus, &c.] At ista licentia, & deprauata consuetudo reprimenda erat. Siquidem conuicia quæ torqueri solent, ob ea quæ sunt in corpore vel in fortunis hominum vitiosa, proficiscuntur ab animis parum sanis. Proinde Vlysses apud Homerum Thersitæ non claudicationem, non gibbum aut caluitium exprobrat, sed omninò garriendi vitium. Sic Achilles non naturæ vitia insectatur in Agamemnone, sed ea quæ animi maxima, quibus adhiberi modus, & quasi frenum imponi rectæ rationis potest. *Magna hominum in vitiis notandis proteruitas.*

Natura.

EMBLEMA XCVII.

PANA *colunt gentes (naturam hoc dicere rerum est)*
Semicaprumq́; hominem, semiferumq́; Deum.
Est vir pube tenus, quod nobis insita virtus
Corde oriens, celsa vertice sede sedet.
Hinc caper est, quia nos natura in fœda propagat
Concubitu, vt volucres, squamigera, bruta, feras.
Quod commune aliis animantibus, est caper index
Luxuriæ, Veneris signaq́; aperta gerit.
Cordi alij sophian, alij tribuere cerebro:
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet.

PAN pingebatur, vt multarum diuersarumque naturarum particeps. Id enim nominis Pan totum vel vniuersum sonat. Itaque Macrobius Saturnal. 1. cap. 17. Pan ipse sub hoc habitu quo cernitur, solem se esse prudentioribus permittit intelligi. Hunc Deum Arcades colunt, appellantes τὸν τῆς ὕλης κύριον, non syluarum dominum, sed vniuersæ substantiæ materialis dominatorem, significare volentes, cuius materiæ vis, vniuersorum corporum, seu illa diuina, siue terrena sint, componit essentiam, &c. Alciatus Panos naturam & habitum ad hominem transtulit. Homo enim constat animo diuino, cælesti, immortali, Angelis & Deo simili: corpore verò mortali ex quatuor elementis composito; hac quidem parte belluinam naturam proximè referenti. In animo duæ partes sunt: illa quæ intelligit, meminit, sapit, ratione, iudicio, ingenio viget ac valet; quæ pars superior nominatur, & proprio nomine Mens, qua verè homines sumus, qua Deo similes, qua cæteris animalibus excellentiores, & lōgè superiores. Altera est ex coniunctione corporis, rationis expers, bruta, fera, atrox, & bestiæ quàm homini similior: in qua sunt motus illi qui Græcis πάθη dicuntur, pars longè inferior & abiectior, qua nimirum à belluis nihil differimus. Homo itaque medium est quiddam inter diuinas intelligentias, & bruta animantia, eamque ob caussam finxerunt veteres Pana esse Deum, qui superiore parte hominem, inferiore verò caprum referret: vt natura humana hoc inuolucro, & quasi proposito agalmate significaretur. homo enim pro superiore sui parte rationem habet diuinam, & cælestem; inferiore appetitum & libidinem, quibus cōuenit cum belluis. Cæterùm sunt qui hominis naturam triplicem hîc notari velint, diuinam, humanam, & diabolicam: diuinam quidem, qua cum Angelis participat; humanam, qua cum belluis; diabolicam autem, qua quippiam scelestè & deprauatè cogitat & molitur. quod planum etiam facit August. sub finem c. 3. lib. 4. De ciuitate.

Pan, Deus.

Pan, homo.

Hominis natura triplex.

Pana colunt gentes.] Consule Lactant. & D. August. eod. opere De ciuit. libro 18. cap. 17. Phornutum De natura Deorum, & post eum Gyraldum De historia Deorū Syntagm. 15. Nonnihil & tibi suppeditauerit Euseb. 3. præpar. Euangelicæ. Seruius ad eclogas Virgilianas, Pana Deum rusticum ad naturæ similitudinem factum esse scribit. Cuius boni Grammatici sententiam integram ascriberem, si omninò nostro huic argumento responderet.

Est vir pube tenus.] Alij legūt, Vir tenus vmbilico est. quam voles, sequitor lectionem.

quod nobis insita virtus] Cicero 1. 2 Tusc. Platonem in Timæo secutus, & Aristotelem lib. 2. De animo, Principatum animi ait esse in capite sicut in arce summa: ira verò & cupiditas locis disclusæ. Illa enim in pectore, hæc subter præcordia sedem habere dicitur. Galenus in lib. De placitis Hippocratis & Platonis, in cerebro posuit spiritus animales, id est, imaginationem, memoriam, sensum, motum, & intelligentiam; facultatem vitalem in corde, naturalem in iecore, de quo existit nutritio & generatio; quæ tria sunt animi partes, sed facultates & vires de vnico animo existentes, qui vt seipsum moueat ratiocinando, irascendo, & concupiscendo, vtitur cerebro, corde & hepate, quæ omnia sunt instrumenta sede & loco distincta. Quod itaque Alciatus ait nos habere virtutem corde orientem, & celsa verticis arce sedentem, animum siue eam animi facultatem quæ rationis est intelligit, quæ vitæ principium à corde, mentis verò & intelligentiam à cerebro habeat. vel fortasse ad veterum quorundam sententiam, qui animi principatum in corde statuebant, vt Empedocles: alij in cerebro, vt Plato & Democritus. Plutarch. De placitis 4. c. 5.

celsa verticis arce sedet.] [illegible] & [illegible] à summo & præstanti Principe in arce summa, vel loco tutiori, sedente.

Hinc caper est, cui] in superioribus dictum est, hircum libidinis esse symbolum, & contra [illegible] Vide Macrob. cap. 8. Saturn. 1. lib.

mut volucres, squamea, bruta, fera] Animalium est diuisio: sunt enim aut aërea, vt volucres aues: aquatilia, vt pisces: terrena, vt homines & bruta omnia. Huc confer principium Metamorph. Ouidianæ.

Cordi alij sophian.] id est, rationem & mentem, cuius sedem in capite bona Philosophorum pars, & quidem eorum qui melioris notæ putantur, esse voluêre. Lege Opificium Dei Lactantij.

Inferiora modus nec ratio.] Inferiora belluina planè sunt, vt ira & appetitus, quæ tamen superiori animi parti, id est ipsi menti subdi debent. nisi enim in motus imperium obtineat ratio, quid inter hominem & belluam putabis interesse?

Ars

Animus an in cerebro an in corde.

Animalium genera.

Ars naturam adiuuans.

EMBLEMA XCVIII.

VT sphæra Fortuna, cubo sic insidet Hermes:
 Artibus hic variis, casibus illa præest.
Aduersus vim fortunæ est ars facta: sed artis
 Cum fortuna mala est, sæpè requirit opem.
Disce bonas artes igitur studiosa iuuentus,
 Quæ certæ secum commoda sortis habent.

SOLEBANT veteres Fortunam ipsam ita effingere, vt mulier esset quæ pilæ insisteret. At Mercurium studiosorum numen cum designabant, basim quadratam seu vndique quatuor angulis nitentem sellam efficiebant: hoc enim modo firmum studiorum & artium liberalium fundamentū statumque es-

Liberales, quàm illiberales artes sequi satius.

 què es-

que effingebant, vt quæ nullo fortunæ impetu possunt concuti. Sic Bias ille Prienæus omnia secum se portare prædicabat. sic Aristippus Cyrenæus ciuibus suis mandauit, vt eas sibi pararent possessiones, quæ naui fracta simul cum possessore possent enatare. Igitur hi mihi sapientes videntur, qui periculosis artibus relictis togæ studia sequuntur. Hæc ipsemet Alciatus oratione quadam Ferrariæ habita. His itaque agalmatis propositis admonet bonas disciplinas opera diligenti amplectendas esse, quibus nimirùm fortuitos casus non temere vel sustinere, vel etiam retundere possimus. Quò spectat illud vice Prouerbij celebratum, λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη: sua enim cuique ars pro viatico est. Video carminis huius materiã sumptam ex Galeni oratione parænetica ad bonas artes, in qua fusè & oratorio more Fortunæ & Mercurij symbola diuersissima explanat. Declaratur id vberrimè è Plutarch. commentario De exilio. Locũ Galeni, vel Menodoti (vt aliis placet) ex oratione ἐπὶ τὰς τέχνας huc congessimus in gratiam Philologorum:

Emblematis fons.

τὴν τῆς τύχης μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοί, γράφοντές τε καὶ πλάττοντες αὐτὴν οὐ μόνον ἐν εἴδει γυναικὸς ἠρκέσθησαν, καίτοι τοῦθ᾽ ἱκανὸν ἦν ἀνοίας σύμβολον· ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδοσαν ἐν χερσὶν ἔχειν αὐτῇ, καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιρικήν, ἐστέρησαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τούτων ἁπάντων τὸ τῆς τύχης ἄστατον. ὥσπερ οὖν ἐν νηὶ χειμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζεσθαί τε τοῖς κύμασι κινδυνεύειν καὶ βυθισθῆναι, μοχθηρῶς ἄν τις πράξειεν ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ, κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον κἀν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλοὺς οἴκους γιγνομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκων ἐστὶν ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι μηδ᾽ αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένῃ· ἔμπληκτός τε γάρ ἐστι καὶ ἄνους εἰς τοσοῦτον, ὡς πολλάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη πλουτίζειν τοὺς ἀναξίους, οὐδὲ τούτους βεβαίως, ἀλλ᾽ ὅσον πάλιν οὕτως ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα. ταύτῃ τῇ δαίμονι πλῆθος ἀνδρῶν ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον ἕπεται, μηδέποτ᾽ ἐν τῷ αὐτῷ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετακύλιστον, ἥτις αὐτὴν ἄγει καὶ φέρει, καὶ κατὰ κρημνῶν ἐνίοτε καὶ θαλάττης· ἔνθα συναπόλλυνται μὲν ἀλλήλοις ἑπόμενοι πάντες αὐτῇ· μόνη δ᾽ ἀβλαβὴς ἐκείνη διεξέρχεται καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων τε καὶ καλούντων αὐτήν, ὅτ᾽ οὐδὲν ὄφελος. τὰ μὲν δὴ τύχης ἔργα τοιαῦτα. τὸν δ᾽ Ἑρμῆν, ἅτε λόγου μὲν ὄντα δεσπότην, ἐργάτην δὲ τέχνης ἁπάσης, θέασαι πάλιν ὅπως ἐξ ὑπεναντίας τῆς τύχης κεκοσμήκασιν οἵ τε γράφοντές τε καὶ πλάττοντες. νεανίσκος ἐστὶν ὡραῖος, οὐκ ἐπίκτητον οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος, ἀλλ᾽ εὐθὺς ὥστε συνεμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι᾽ αὐτοῦ.

αὐτοῦ ἐστὶ δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς ὄψεις, δέδορκε δὲ δριμύ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἑδραιότατόν τε καὶ ἀμετακυλιστότατον ἔχει, τὸν κύβον. ἔσθ᾽ ὅτε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν. ἴδοις δ᾽ ἂν τοὺς θιασώτας αὐτοῦ, φαιδροὺς μὲν ὁμοίως τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμφομένους δ᾽ οὐδέποτε αὐτόν, ὥσπερ οἱ τὴν τύχην, οὐδ᾽ ἀπολειπομένους ποτ᾽, οὐδὲ χωριζομένους, ἀλλ᾽ ἑπομένους τε καὶ διὰ παντὸς ἀπολαύοντας τῆς προνοίας αὐτοῦ. id est, Cùm veteres declarare vellent fortunæ improbitatem, non satis habuerunt eam pingendo fingendoque specie muliebri repræsentare (quod tamen erat magnum amentiæ signum) sed & fecerunt, vt manibus clauum prehensum teneret, pedibus autem sedem globosam supposuerunt: adhæc eam priuarunt oculis: iisque omnibus fortunæ instabilitatem designarunt. At verò quemadmodum, cùm nauis admodum fluctuat, ita vt procellis vndique agitata parum absit quin periclitetur, improbè certè ille praueque omninò fecerit, si cæco gubernatori clauum commiserit: ita cùm longè plura naufragia, eaque grauiora multis in familiis quàm in mari accidant, profectò amens ille fuerit, qui in eiusmodi casibus seipsum fortunæ, cæcæ Deæ, commiserit; ea enim nullam habet firmitatem & constantiam: stolida nimirum & expers mentis est, quæ sæpenumerò viros honore dignos, & quorum magna est habenda ratio, prætermittat, locupletet autem indignos: neque hoc quidem constanti aliquo modo; nam & quæ dederit, postea interdum adimit. Hanc autem Deam imperitorum hominum multitudo consectatur, nunquam in eodem manentem loco, eò quòd basis cui insidet, sit maximè volubilis. quam ob caussam fertur in loca quædam abrupta & præcipitia; interdum etiam in mare detruditur, in quo vna omnes obruuntur qui fuerint eam secuti: ipsa verò damni expers elabitur, intereaque securè ridet eos qui conquerantur, & à quibus inuocatur: cùm tamen ea tamquam surda nihil auxilij eis præstet. Et quidem fortunæ facta eiusmodi sunt. Nunc verò contemplare, quæso, Mercurium sermonis dominum, omnisque disciplinæ opificem, quem contrario prorsus modo exornarunt pictores & fictores. Iuuenis est & formosus, formam habens non arcessitam, neque fuco illitam: sed statim vbi apparet, ea quidem forma, virtus animi elucescit: hilaritatẽ oculis præ se fert; acutè intuetur: eius autem sedes, cubus est, omnium figurarũ maximè stabilis, permultumque à casu aliena. Hac etiam figura Deum hunc interdum ornant, vt possis intueri eos à quibus colitur, hilari esse vultu, sicuti & dux ipse

Fortunæ imago.

Mercurius qualiter effictus.

Deus: cui numquam succenseant, vt sunt qui fortunam accusant, cùm se relictos à tergo contemtosque sentiunt. Qui enim eum consequuntur, per omne vitæ tempus eius prouidentia singulari perfruuntur.

Fortuna cur insideat orbi.

Vt sphæra Fortuna.] Fortunam rotundo lapidi insidentem pinxerunt veteres, quò eius instabilitatem designarent, vt pluribus verbis docet in Circulo Pierius. Lege 3. Diuinar. instit. Lactant. & Augustin. in ciuitate Dei 2. 4. & 7. libris potissimum. Hic porrò sphæram pro quacumque re volubili & rotunda vsurpauit.

cubo sic insides Hermes.] Galenus in Oratione quam proximè citaui, ad artes (si modo eius est) ait Mercurium vt orationis parentem, & artium omnium auctorem in aliam effigiem, quàm fortunæ, effictum esse à veteribus; tum pictoribus, tum statuariis. Iuuenis enim est forma conspicua, non tamen fucatus, sed natiua quadam specie in basi quadrata, quæ firmitatis & stabilitatis nota est, &c. Idem ferè Pierius lib. Hieroglyph. 39.

Mercurij imago.

Hermes.] Herma à Græcis ponitur pro firmamento; ait Festus: Vnde Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmæ orationis ductum. Hic autem apud Festum (obiter admoneo) firma oratio est pactum seu stipulatio, firmissimum iuris vinculum, vt didicisse me memini ex Gulielmo Fornerio, Antecessore Aurelio doctissimo.

Disce bonas artes, &c.] Mutuatus id videtur ex Ouidio 1. De arte:

Disce bonas artes, moneo, Romana iuuentus.

In iu-

In iuuentam.

EMBLEMA XCIX.

NATVS *vterque Iouis, tener atque imberbis vterque,*
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele,
Saluete, æterna simul & florete iuuenta,
Numine sit vestro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat curua senecta pede.

DVO sunt, quæ vt corpus bene constitutum, sanum, & incolume conseruant, sic & animũ ipsum curis expediunt, nimirum certa victus ratio, vinumque moderatè sumptum; vt contrà crapula & vinolentia, vt etiam curæ edaces naturam hominis labefactant & corrumpunt, ipsamque senectutem accelerant.

Duo ad valetudinem conducentia.

 celerant.

Apollo & Bacchus iuncti, quid. celerant. Hîc itaque descriptos videas Apollinem & Bacchum: illum quidem medicinæ principem, qui salubri diæta præcipiat quid quantumque sit in victu sequendum vel fugiendum: hunc verò, qui vino sollicitudines adimat. Marsil. Ficinus lib. De vita cælitùs comparanda, duos hosce Deos sic copulat: Fratres certè sunt indiuiduique comites Phœbus atque Bacchus: illequidem nobis duo potissimùm adfert, lumen videlicet atque lyram: hic item præcipuè duo, vinum odoremque vini ad spiritum recreandum, quorum vsu quotidiano spiritus ipse tandem Phœbæus euadit & liber. Philosophorum est etiam ea sententia, sed tria tamen esse ad vitam longam, adeoque valetudinem tutandam necessaria constituunt. Prima est frugalitas, temperantia, sobrietas (quam modò δίαιταν appellabamus) eam enim esse matrem sanitatis asseuerant artis medicæ professores: eam virtutum omnium domicilium prædicant philosophi omnes; victus enim tenuis hoc efficit, vt in primis valeas bene, ait Flaccus 2. Satyr. Secūdò labor & exercitatio corporis moderata, ocium enim vires eneruat, vt rubigine ferrum exeditur. Bene Ouidius,

Cernis vt ignauum corrumpant ocia corpus,
Et vitium capiunt, ni moueantur, aquæ.

Vtendū exercitationibus modicis, inquit Cato apud M. Tull. tantumque cibi & potionis vtendum, vt reficiantur vires, non opprimantur. Tertiò voluptas animi honesta & oblectatio: cor enim in quo est calor vitalis, facilè molestiis atteritur, vt contrà exhilaratur lætitia viresque sumit. Qua ratione Arist. 4. de morib. ad Nicomach. risum & iocum ait ad vitam degendam esse necessarium. Democritus vitam beatam in vitæ tranquillitate posuit, & risui lætitiæque operam dabat. Legimus & sapientissimum latorem legum Lycurgum τὸν γέλωτα, id est risui statuam erexisse, eoque Lacedæmonios ad risum & lætitiam inuitasse, Plutarch. in Lycurgo.

tener atque imberbis vterque.] Sic Tibullus Eleg. 4. lib. 1.

Solis æterna est Phœbo Bacchoq; iuuentus,
Nam decet intonsus crinis vtrumque deum.

De Baccho & Apolline plura in Syntagmatib 7. & 8. Gyraldi Deorum historiæ.

Quem Latona tulit.] Apollo Iouis filius ex Latona in Delo insula vno partu editus vnà cum Diana, medicinæ vsum primus tradidit. Ouid. 1. Metamorph.

Saluete, &c.] vt illud Homeri Iliad. α.

χαίρετε

χαίρετε κήρυκες διὸς ἄγγελοι, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.

verborum hæc formula solemnis fuit in Hymnorum epilogis.

quem tulit & Semele.] Bacchus ex Semele Iouis filius, vt superiùs explicatum est in statuam Bacchi.

Numine vestro.] vestro beneficio.

Tu vino curas.] Horatius:

Curas edaces dissipat Euhius.

& Tibullus 1. Eleg.

Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora, tristitiæ dissoluenda dedit.

dilue.] tolle, aufer. μεταφορά.

Vt lento accedat, &c.] ἑρμηνεία periphrastica.

In quæ-

In quatuor anni tempora.

EMBLEMA C.

ADVENISSE *hiemem frigilla renuntiat ales:*
Ad nos vere nouo garrula hirundo redit.
Indicat æstatem sese expectare cucullus:
Autumno est tantùm cernere ficedulas.

Temporũ vicissitudo.

HOc referendum videtur ad quasque temporum & annorum vicissitudines, vel ad ea quæ suo non alio tempore solent esse tempestiua, quorumque magna vis est, si suo tempori vsum accommodemus. Rectè Ouidius:

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt:
Et data non apto tempore vina nocent.

In hanc temporis quasi cyclicam μεταβολὴν varij varia luserunt, quæ huc non piguerit ascribere, eaque potissimum, quæ maiorem

rem cum hoc Alciati tetrasticho affinitatem habere mihi videntur. Lubens enim prætermitto Horatianam Odam 9. lib. 2. & septimam quarti. Ouid. ad Pisonem:

Cessat hyems, madidos & siccat vere capillos:
Ver fugit æstates, æstatum terga lacessit.
Pomifer autumnus, nebulis cessurus & vndis.

Idem primo De remedio amoris:

Poma dat autumnus, formosa est messibus æstas:
Ver præbet flores, igne leuatur hyems.

Et Tristium quarto:

Vere prius flores, æstu numerabis aristas,
Poma per autumnum, frigoribusque niues.

Claudian. de sene Veronensi, qui nunquam pedem limine sui tugurioli extulerat:

Frugibus alternis, non Consule computat æuum:
Autumnum pomis, ver sibi flore notat.
Idem condit ager soles, idemque reducit:
Metiturque suo rusticus orbe diem.

Barthol. Anulus in Poesi picta, ad hominum magnique mundi perpetuum & æternum cursum ingeniosè traduxit:

Ver, æstas, autumnus, hyems, hæ quatuor annis
Sunt tempestates orbe volubilibus.
Quatuor ætates homo sic habet integer æui,
Qui puer, hinc iuuenis, mox vir, & inde senex:
Æterna vt similis mundo reuolutio vitæ
Nos itidem æternos arguat esse homines.

Huc prouerb. Ver hyemem sequitur; & varios locos Hieroglyph. Pierij. Idipsum ait Seneca, Epistola quadã ad Lucilium discipulum: Nullius rei finis est, sed in orbẽ nexa sunt omnia, fugiunt atque sequuntur. Diem nox premit, dies in noctem: æstas in autumnum desinit: autumno hyems instat, quæ verè compescitur: omnia transeunt vt reuertantur.

frigilla.] auis à frigore dicta, vt quibusdam placet: de qua Aristot. lib. 8 cap. 3. De hist. animal. *Frigilla.*

vere nouo garrula hirundo redit.] Ouid. Fastor. 2. *Hirundo.*

— an veris prænuncia venit hirundo?

Dicitur & à Sappho ἦρος ἄγγελος ἱμερόφωνος ἀηδὼν, veris nuncia blandiloqua luscinia. Notum est adagium, Vna hirundo non facit ver. Lege Pierium lib. 22. Hieroglyph. Huic simile adag. Audi Chelidonem, eò quòd hæc auis prænunciet veris aduentum.

cuculus.]

cuculus.] de quo in superioribus.

Indicat æstatem cuculus.] Tribuitur hoc etiam Hirundini à Philemone Comico:

ἡ μὲν χελιδὼν τὸ θέρος, ὦ γυναῖκες, λαλεῖ. hirundo æstatē nunciat, ô mulieres. sed Aristophanis interpres Equitibus hoc citat, νέα χελιδὼν ἐστὶν ἔαρος ἀρχή. Noua hirundo veris est initium.

ficedulas.] de ficedulis etiam alibi.

Scyphus Nestoris.

EMBLEMA CI.

NESTOREVM geminis cratera hunc accipe fundis,
Quod grauis argenti massa profundit opus.
Clauiculi ex auro, stant circum quatuor ansæ,
Vnam quamque super fulua columba sedet.
Solus cum potuit longæuus tollere Nestor.
Mæonidæ doceas quid sibi Musa velit?
Est cælum, scyphus ipse: colorq́ue argenteus illi,
Aurea sunt cæli sidera clauiculi.
Pleiadas esse putant, quas dixerit ille columbas:
Vmbilici gemini magna minorq́ue fera est.
Hac Nestor longo sapiens intelligit vsu:
Bella gerunt fortes: callidus astra tenet.

HOMERVS in Nestore, sene eloquentissimo & consultissimo, typum sapientiæ repræsentat: cuius patera geminis fundis, argentea, clauiculis aureis, quatuor ansis, & sub harum quaque sedens columba, cælum & pulcherrimū astrorum ornatum significabat. Nam crater, cui sit color argenteus, clauiculis aureis, cælum refert purissimum, & stellas aurei coloris: columbæ sunt Pleiades: duo vmbilici, vtraq; vrsa. Hoc igitur schemate astronomiam tacitè commendabat, quam quidem solus sapiens & apprimè exercitatus, ingenio potest assequi, vt solus Nestor summi poculum manu ferre poterat. De huius artis excellentia plura repetere licet ex Plinio variis locis, sed potissimùm cap. 37. lib. 7. Cæterùm Homeri interpretes memorant Nestorem, quamquam senex admodùm esset, poculum sustulisse, cùm cæteri iuniores vix à mensa tollerent. Sic habet Homeri locus: *Nestoris crater.*

ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης,
πλεῖον ἐόν· νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. hoc est,
Vix alij plenum poterant sustollere mensa
Poculum; at ipse senex Nestor facilè abstulit illud.

De hoc Nestoreo poculo pluribus Athenæus Dipnosophist. 10. cap. 12. sed maximè 13. libri 12. Quædam non pœnitendæ lectionis adnotauit de isto cratere Nestoreo Cornelius Vitellius Annotationibus in Georgium Merulam.

Quod grauis argenti.] Circumlocutio, qua nimirùm Nestoris scyphum commendat à materia.

fulua columba.] Fuluam, auream interpretor: ne quis ad colorem simpliciter referat. Sex columbæ sunt apud Athenæum, non quatuor dumtaxat, quæ septem dici, sex tamē esse solent, vt Naso cecinit in Fastis. Martialis huc allusit in 8.

Hi duo longæuo censentur Nestore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet.

Est

Est cælum.] Tribus distichis sequentibus continetur epimythion, vel, vt melius dixerim, poculi ἐξήγησις.

Pleiades. *Pleiadas esse*] Columbæ repræsentant Pleiadas, numero tamen non obseruato. Nam Pleiades septem sunt stellæ iuxta Tauri signum, quæ Latinè dicuntur Vergiliæ, quòd veris tempore oriantur. Lege Ouidium Fastor. 4.

Vrsa duplex. *magna minorq́ue fera est.*] Vrsam maiorem siue Elicen, & minorem siue Cynosuram intelligit, quæ Græcis arcti dicuntur, suntque Septentrionali polo velut axe quodam nixæ, & arctico circulo clausæ, sicque dispositæ, vt resupinata vtraque caput alterius contegat: cuius autem caput quæ superior est, ad inferioris caudam contendat. De his Ouid. Fastorum 4.

magna minorq́ue fera.] Ouidianum hoc 3. eleg. 4. Trist.

Magna minorq́ue fera. ——

longo vsu.] Longa exercitatio & experientia doctrinam parat certissimam, potissimumq́ue ad disciplinam astronomicam longa obseruatione opus habent.

Bella gerunt fortes.] Collatio est dissimilium: qui corpore sunt firmo & valenti committunt prœlia atque inter se dimicant: sapiens verò rapitur & ducitur ad rerum cælestium cognitionem.

Quæ

hoc est,

Quæ supra nos, nihil ad nos.

Audion. ... 38.

EMBLEMA CII.

CAVCASIA æternùm pendens in rupe Prometheus
 Diripitur sacri præpetis vngue iecur.
Et nollet fecisse hominem: figulosq́; perosus
 Accensam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur variis prudentum pectora curis,
 Qui cæli affectant scire, deûmque vices.

HVIVS Emblematis inscriptio sumpta est ex dictis Socratis, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐ πρὸς ἡμᾶς, quod adagij vice ponitur à doctis. Notissima est Promethei fabula, qui cùm hominem ex luto finxisset, & Mineruæ opera ignem cælestem surripuisset, vt luteam statuam animaret, ægrè tulit Iupiter, eumq́; a Mercurij Promethei fatũ.

Socrates nihil volebat disputare de meteoris quia dicebat quod asteri nihil influunt sup terram et ob id ... adagio ... volum ... v. inf. p. 37..

Mercurij ministerio ligari iussit ad Caucasum montem Scythiæ asperum & inhabitabile: aquilamque exhibuit, vel, vt aliis placet, vulturem, qui perpetuò cor excederet, exesumque renouaretur. Martial. lib. 1.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Assiduam nimio pectore pauit auem, &c.

Quid per Prometheum Caucaso alligatū.

Macrob. lib. 1. in Somnium Scipionis, huius fabulæ mysterium exponit. Per vulturē, siue aquilam, iecur immortale tundentē, nihil aliud intelligunt prisci illi Theologi, inquit, quàm tormenta malæ conscientiæ obnoxia flagitio viscera interiora rimantis, & ipsa vitalia indefessa admissi sceleris admonitione laniantis, semperque curas, si fortè requiescere tentarint, excitantis, tanquam fibris renascentibus inhærendo, nec vlla sibi miseratione parcentis, lege hac qua se iudice nemo nocens absoluitur, nec de se suam potest vitare sententiam. Plato Dialogo De regno, à Prometheo ignem, à Vulcano artes datas hominibus esse tradit. Idem in Protagora, sapientiam à Prometheo surreptam ait, hominibusque communicatam, cuius hæc ferè verba sunt: Communem Vulcani & Mineruæ officinam, in qua artes excolebantur, clàm ingressus, furatus est Vulcani artem igneam, aliamque Mineruæ, qua viuendi facultas obuenit. Prometheum vatem fuisse ex etymo nominis ostenditur: quid sit enim προμήθεια, & quid προμηθεῦσαι, notum est. Is Iouem monuisse fertur, ne cum Themide cōgrederetur. Scholiastes Apollonij Rhodij id figmentum retulit ad historiæ fidem. Ait enim ex Agreta nescio quo scriptore rerum Scythicarum, Promethei cor ideò absumi ab aquila, iuxta poëtarum commenta, quòd suam regionem fluuius (cui nomen Aquila) frequenti eluuione corrumperet. Cùm verò Hercules quibusdam fossis fluuium auertisset, ex eo factū, vt diceretur aquilam abegisse, ac Prometheū liberasse. Alij secùs tradunt, Prometheum nempe cùm præstare non posset incolis Scythicis quibus præerat, ea quæ necessaria essent, ob inundationem fluuij Aquilæ, in vincula coniectum, neque solutum inde, donec Hercules fluuium in mare deduxisset. Quædā sunt apud Aphrodisæum in problematis, perdocta sanè & ad mythologiam pertinentia. Cicero in Tuscul. Prometheum ait virum quendam perspicacem fuisse, & in rebus arcanis apprimè versatum, quas hominibus communicauerit: huic Iouem iratum, quòd veritas in profundo demersa videatur. Iecur autem ab aquila exesum significat sollicitudines & curarum ardores, quibus vel prudentiores

tiores irretiantur, quarum vinculis cùm se conantur expedire, in alias molestiores recidunt. Fulgentius in Mythologico, non ab aquila Promethei cor, sed à vulture corrodi tradit; idque perbellè interpretatus est: cui videtur assentiri Petronius Arbiter his hendecasyllabis:

Cur vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimasq; fibras,
Non est quem tepidi vocant poëtæ:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Hic autē conuertitur fabula, vel in eos qui diuina Philosophiæ mysteria nescio qua mente subtiliùs conantur indagare: vel in eos, qui naturali iudicio, fidei Christianæ oracula cōplecti, vel etiam ipsa arcana diuina (quæ scrutari periculosissimum est, vt quid planè ἀδύνατον) discutere, deq. iis humano sensu aliquid statuere se posse putant: ad quæ certè humani oculi caligant, vt noctuæ ad lumen solis diurnum. Proinde Sapiens Prouerb. 25. Qui scrutatur maiestatem, opprimetur à gloria. quò etiā spectat illud Euripidis: φρονεῖν δὲ θνητὸν οὐ χρὴ μέγα. id est, Mortalem non decet altū sapere. Scitu digna sunt illa Arnobij lib. 2. contra Gent. Quæ nequeunt sciri, nescire nos confitemur, neque ea conquirere aut inuestigare curamus, quæ cōprehendi liquidissimū est non posse, quamuis mille per corda suspicio se porrigat atque intendat humana. Et ideò Christus cùm mortalium sciret cæcam esse naturā, neque vllam posse comprehendere veritatē, positarum nec ante oculos rerum pro comperto habere, & cognito, quicquid sibi esse suasisset: & prorsus suspicionibus hæsitare, litigiosas serere atque intendere quæstiones: omnia ista nos linquere & posthabere præcepit, neq. in res eas quæ sint à nostra procul cognitione dimotæ, infructuosas immittere cogitationes. Et ibidē: Quid est, inquit, vobis vestigare, conquirere, quisnam hominē fecerit? animarū origo quæ sit? quis malorū excogitauerit caussas? orbe sit sol amplior, an pedis vnius latitudine metiatur? alieno ex lumine, an propriis luceat fulgoribus luna? quæ neque scire cōpendium, neq. ignorare detrimentum est? Remittite hæc Deo, atque ipsum scire concedite, quid, quare, aut vnde sit. Vestris non est rationibus liberum implicare vos talibus, & tam remotas inutiliter curare res. hæc Arnob. Addam & aliud oraculū Minutij Felicis, Romani olim caussidici, qui in Octauio ita scribit: Quo magis mirū est, nōnullos tædio inuestigādę penitus veritatis, cuilibet opinioni temerè succumbere, quàm in explorādo pertinaci di-

Præclarus Arnobij locus in futurorū coniectores.

Minutij Felicis locus.

ligentia perseuerare. Itaque indignandum omnibus, & indolescendum est, audire quosdam, & hos studiorum rudes, literarum profanos, expertes artium etiam sordidarum, certum aliquid de summa rerum ac maiestate decernere, de qua tot omnibus seculis sectarum plurimarum vsque adhuc ipsa Philosophia deliberat. nec immeritò: cùm tantum absit ab exploratione diuina, humana mediocritas, vt neque quæ supra nos cælo suspensa sublata sunt, neque quæ infra terrã profunda demersa sunt, aut scire sit datum, aut scitari permissum, aut scrutari religiosum: beati satis, satisque prudentes iure videamur, si secundum illud verùs Sapientis oraculum, nosmetipsos familiariùs nouerimus. Idem etiã Minutius paulò pòst hac de re ita doctè & prudẽter: Proinde, ait, si quid sapientiæ vobis aut verecundiæ est, desinite cœli plagas & mũdi fata & secreta rimari: satis est pro pedibus aspicere, maximè indoctis, impolitis, rudibus, agrestibus: quibus non est datũ intelligere ciuilia, multò magis denegatum est disserere diuina. Quamquam si philophandi libido est, Socratem sapientiæ principem, quisquis vestrûm tantus est, si potuerit, imitetur. Eius viri, quoties de cælestibus rogabatur, nota responsio est, QVOD SVPRA NOS, NIHIL AD NOS. quod oraculum idem ipse prælensit, iccircò vniuersis se præpositum: non quòd omnia comperisset, sed quòd nihil se scire didicisset. Ita confessio imperitiæ summa prudentia est. Hoc fonte defluxit Arcesilæ, & multò pòst Carneadis & Academicorum plurimorum in summis quæstionibus tuta dubitatio: quo genere philosophari, & cautè indocti possunt, & doctì gloriosè. Quid Simonidis Melici nónne admiranda omnibus & sectanda cunctatio? qui Simonidés cùm de eo, quid, & quales arbitraretur Deos, ab Hierone tyranno quæreretur, primò deliberationi diẽ petiit: postridie biduum porogauit, mox alterum tantum admonitus adiunxit: postremò cùm caussas tantæ moræ tyrannus inquireret, respondit ille, Quòd sibi quanto inquisitio tardior pergeret, tanto veritas fieret obscurior. Mea quoq. opinione, quæ sunt dubia, vt sunt, relinquenda sunt: nec tot ac tantis viris deliberantibus temerè & audaciter in alteram partem ferenda sententia est, ne aut anilis inducatur superstitio, aut omnis religio destruatur. Sic Minutius. Poterit etiam non incommodè torqueri in eos qui Astrologi iudiciarij vulgò nuncupantur, quorũ animus quantis vagetur erroribus, alij viderint: Vel in quosdam Philosophos, qui quæ abstrusa prorsus atque abdita Deus esse voluit, scrutati

Simonidis cordatum respõsum.

scrutati

scrutati sunt: ac naturam rerum cælestium inuestigarunt, quæ à nobis longè remotæ neque oculis conspici, neque tangi manu, neque comprehendi sensibus possunt; & tamen de illarum omnium ratione sic disputarunt, vt ea quæ asseruërunt, probata & cognita videri voluerint, ait Lactant. in opific. Dei. Fabulam hanc pertractat Hesiod. in Operibus: quam ad rei veritatem explicat in proœmio lib. vltimi naturalis Hist. Plinius, & libro Problem. Alexandr. Aphrodis. Lege Lucianum in Prometheo, Diodorum Sicul. in sexto, Lactant. lib. 2. cap. 11. Huc referenda disputatio nobilis Socratica ex Xenoph. 1. Cõment. initio ferè, & quæ Lactant. in 2. cap. 9. Diuin. Institut. colligit.

sacri præpetis vngue.] sacri præpetis, id est, auis diuinæ: qua in significatione vsurpatur à Virgil. 3. Æneidos:

Et volucrum linguis, & præpetis omina pennæ.

Præpes autem, vt docet Gell. lib. 6. cap. 6. auis dicitur, quæ opportunè in auguriis præuolat. Blondus præpetes dici ait, quæ se ante auspicantem ferunt: nam præpetere dicebant anteire. Ouidius Fast. 6. *Præpes.*

Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

Qui cæli affectant.] Iophon Bacchis, vt refert in Eclogis Stobæus: ἐπίσταμαι καὶ τάδε, οὕστε περ γνωὴ

ὡς μᾶλλον ὅστις εἰδέναι τὰ τῶν θεῶν

ζητεῖ, τοσοῦτο μᾶλλον ἧσσον εἴσεται.

 In astro-

In astrologos.

EMBLEMA CIII.

ICARE, *per superos qui raptus & aëra, donec*
In mare præcipitem cera liquata daret,
Nunc te cera eadem, feruensq; resuscitat ignis,
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Astrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impostor dum super astra volat.

Emblematis typus. ID videtur confinxisse ex Græco Ἰουλιανοῦ,
Ἴκαρε, κηρὸς μέν σε διώλεσε, νῦν δέ σε κηρῷ
ἤγαγεν εἰς μορφὴν αὖθις ὁ χαλκοτύπος.
ἀλλ' ἄγε μὴ πτερὰ πάλλε κατ' ἠέρα, μὴ τὸ λοετρὸν,

οὐρανόθεν

οὐρανόθεν πίπτων, ἰκάριον τελέσῃς. id est,
Cera tibi vitam prius abstulit Icare, sed nunc
Te cera finxit denuò docta manus.
Immotas liquidum seruato per aëra pennas,
Balnea ne fiant nomine clara tuo.

Icari fabulam prolixè satis persecutus est Ouidius octauo Metamorph. & secundo De arte. Meminit & pluribus aliis in locis, totamque narrationem, si vacat, repete ex Diodoro Siculo, lib. 4. Rerum antiquarum, cap. 13. Id autem torquet in Astrologos quosdam falsarios & impostores, qui supra humanum captum conantur aliquid, quæque longissimè absunt ab ingenio humano, vi mentis, & artis experiẽtia se hariolari posse putant. *Astrologorũ vanitas.* Rectè sanè Isocrates dixit in orat. κατὰ τῶν σοφις. τὰ μέλλοντα προγινώσκειν οὐκ ἡμετέρας φύσεώς ἐστι. Diogenes cùm mente agitaret Philosophorum, virorum politicorum, medicorum, & eius generis aliorum, in hominum societate functiones, dicebat homine nullum aliud sibi videri sapientius aut absolutius. Cùm verò contemplaretur astrorum inspectores, diuinatores & coniectores, clarè pronunciabat nihil esse quod sibi videretur homine stultius & stolidius. Attamen quotus quisque est, qui non hodie plus propè fidei hariolis istis & coniectoribus, quàm sacris oraculis habet? quis nõ ex sua hora suorum euentorum seriẽ trahi putat, & rectè facta ac vitia sideribus potiùs & stellarũ cursibus, vt vocãt, quàm sibi ascribit? At hæc figmenta, vel potiùs deliria, vir sapiens facillimè declinarit, ipsáq; popularis multitudo portenta hæc respuere occeperit, si tandem fucum agnouerit sibi factum. Hanc coniectorum doctrinam omnem damnat apud Gellium 14. cap. 1. Phauorinus. nam aut aduersa fore dicunt (ait ille) aut prospera: si prospera dicant, & fallant, miser homo frustra timẽdo fiet: si vera respondeant, eaque prospera non sint, iam inde aliquis miser ex animo erit, antequam è fato fiat. si felicia promittant, eaque sint euentura, tum planè duo erunt incommoda: nam & exspectatio spei suspensum fatigabit, & futurũ gaudij fructum spes iam deflorauerit. Eleganter Actius poëta se nihil credere auguribus dicit, qui aures verbis diuitant alienas, suas vt auro locupletent domos, nulloque pacto huiusmodi hominibus res futuras præsagientibus esse vtendũ. Cicero ad finem 1. de Diuinat. Nunc illa testabor, me non sortilegos, neque eos qui quæstus causa hariolentur, ne psychomantia quidem agnoscere.

Non habeo denique nauci Martum augurem,

Non vicanos haruſpices, non de circo aſtrologos,
Non Iſiacos coniectores, non interpretes ſomnium.
Non enim ſunt ij aut ſcientia, aut arte diuini,
Sed ſuperſtitioſi vates, impudentesq; arioli:
Aut inertes, aut inſani, aut quibus egeſtas imperat:
Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam:
Quibus diuitias pollicentur, ab iis drachmam ipſi petunt.
De his diuitiis ſibi deducant drachmam, reddant cætera.

Atque hæc quidem ex Ennio. Aſtrologos & fatidicos eiuſmodi qui ſe deo plenos ſimulant, vti Paulus 5. ſententiarum loquitur, ſed maximè qui alienam mortem prænunciant, non ſecus quàm parricidas exſecrata eſt antiquitas omnis: itaque & malefici dicti ob facinorum magnitudinem. Vitellius, vt eſt apud Xiphilinum, cùm diem prædixiſſet aſtrologis, quo excederent Italia, hi contrà, noctu præſcripſerunt ei diem quo ei moriendum eſſet: & intra illum diem mortuus eſt, Dione teſte, fortè non fato, ſed propter vaticinium. Ergo cùm ſæpe aliàs, imperantibus Auguſto, Tiberio, Vitellio, interdictum vatibus & mathematicis fuiſſet, ne vllo modo de cuiuſquam morte prædicerent (quòd id ſemper habitum ſit exempli peſſimi: & mortis metus ſæpe ipſa morte deterior, aut etiam nõnunquam mortem acceleret) tandem etiam à Domitiano Cæſare Aſcletario aſtrologus viuus comburi iuſſus, & Largius Proclus capite damnatus eſt, quia publicè prædixiſſent quo die imperator ſupremum vitæ diem clauſurus eſſet. Præclarus ſeſe mihi pridem obtulit Pici Mirandulani locus ex 2. lib. cap. 9. in Aſtrologos: quem videtur vſurpaſſe hic noſter: Qui Homerum, inquit Picus, allegoricè exponunt, per illam Icari fabulam, qui factitiis pennis cælo tenuiore ſe committens, in mare præceps datus eſt, Aſtrologos aiunt deſignari, qui pennis temerariæ profeſſionis in cælum ſe ſubtollentes, cùm de ſuis cæleſtibus dogmatibus, quibus ſublimari videntur, quid ſunt prædicturi, in pelagus ruunt mendaciorum. Occurrit etiam diuinatoris cuiuſdam Angli ſomnium. Is ex aſtris prædixerat Henricum ſeptimum Anglorum Regem (qui tum regno præerat) eo anno extinctum iri. Rumor ſtatim ad ipſum delatus eſt. Iubet itaque hominem ad ſe vocari: à quo ſciſcitatus fertur, an ex aſtris certum aliquid poſſet præcognoſci. Innuit. Sed tùnc, inquit Rex, eius artis peritus es? ſic eſſe reſpondit. tum Rex, An certò coniectas me hoc ipſo anno moriturum? ſic eſſe ait. Dic ergo mihi, Rex infert, vbi tu futurus es his feſtis natalitiis (inſtabat enim natalis

Locus ex Pico Mirandula in aſtrologos.

Angli diuinatoris vana prædictio.

lis

lis Domini dies) nam & hoc fortè te non fugit. Ego, ait, cum meis familiarib. & domeſticis lautè me victurum ſpero. At certè, ait Rex, artis tuæ ſum peritior quàm ſis ipſe: nam ſcio te futurum in carcere. ſimulque hominem in vincula coniici iubet. Illic vbi iam ſatis diuinandi calor refrixiſſet, cum riſu dimiſſus eſt. Eiuſmodi hominum fatuitatem acerrimè perſtringunt Baſilius oratione 6. *εἰς τὴν ἑξαήμερον*. Euſeb. De præparatione Euangelica libro 6. & Picus Mirandula in opere ex profeſſo in nugones eiuſmodi edito. Ad finem penè 4. Comment. Xenophon id ſub perſona Socratis eleganter & copioſè diſputat: quò ſpectant Lactantiana ex cap. 3. lib. 3. Icarium lapſum Dio Chryſoſtom. oratione 4. de regno, ad iactantiam principum iuuenilem & populares quas de ſe concitant opiniones tranſtulit.

Exemplo vt doceas.] Debemus aliorum periculis fieri cautiores & prudentiores: & maximè iſtuc eſt ſapere, dum alieno damno ſapimus. Publius Mimis:

Ex vitio alterius ſapiens emendat ſuum.

a 5 Qui

Qui alta contemplantur, cadere.

EMBLEMA CIIII.

D V M *turdos visco, pedica dum fallit alaudas,*
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipsada non prudens auceps pede perculit: vltrix
Illa mali, emissum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui sidera respicit arcu,
Securus fati quod iacet ante pedes.

ID ex apologo quodam Aesopi, de aucupe & vipera. Hic accepto visco & arundinibus exiit aucupatum. Viso turdo in alta sedentem arbore, compositis arundinibus sursum spectabat eum comprehensurus. Verùm ignarus in viperã dormientem

tem

tem incidit. à qua morsus, iamq. prę dolore vitam agens, dixit, Ah, alium capturus ab alio miserè capior. Huic simile est Epigramma Antipatri Sidonij de Alcimene aucupe, qui cùm arcu & funda peteret aues, in altum speculatus, ictus à dipsade interiit. Totum autem carmen est prosopopœia: *Prototypus Emblematis.*

ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα καὶ ἀρπακτῆρας ἐρύκων
σπέρματος ὑψιπετῆ βιστονίαν γέρανον,
ῥινῆ χερμαστῆρος εὔστροφα κῶλα τιταίνων
ἀλκιμένης πτανῶν εἶργον ἄπωθε νέφος.
καί μέ τις οὐτήτειρα παρὰ σφυρὰ διψὰς ἔχιδνα
σαρκὶ τὸν ἐκ γνύων πικρὸν ἐνεῖσε χόλον
ἠλίου χείρωσεν, ἴδ᾽ ὡς τὰ καθ᾽ αἰθέρα λεύσσων,
τοὐν ποσὶν οὐκ ἐδάην κῦμα κυλινδόμενον.

Hoc sic vtcumque Latio reddidimus:

Qui sturnum iactis sementibus antè, rapacem
Arcebam altiuolam Bistoniamq; gruem,
Extensis manibus, bubulaq; it verbere fundæ
Alcimenes abigens ipse procul volucres;
Infligit pedibus serpens tum vulnera dipsas,
Lethiferoq; nigrum virus ab ore vomit.
Meq; dat ipse neci, attentus dum sidera specto,
Nescius exitij quod foret ante pedes.

Cui conuenit quod de Thalete fertur, qui dum noctu cælum contemplaretur, in scrobem decidit. quod ridens ancilla [illegible] παθεῖν ἔφη, ὡς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει. Id alij tribuunt Anaximeni. Gabrias in tetrastichis idem scribit, cuius hæc verba:

ἄστροις προσκοπῶν τις ἀστεροσκόπος
πίπτει λεληθὼς πρὸς φρέαρ. τυχὼν δέ τις
ὁδοιπόρος, στενόντι, τοῦτ᾽ ἔφη λέγων,
νοῦν θεὶς ἄνω, βέλτιστε, τὴν γῆν οὐ βλέπεις.

Taxantur Astrologi, qui cùm cælestia, id est, corporũ superiorum inspectionem se cõsectari putant, ea tamen ignorant quæ propius sunt admota: cumque præsentia ferè ignorent, futurorum scientiam habere se gloriantur. Atqui, quod Pindar. habet Olymp. 12. τῶν μελλόντων γὰρ τετύφλωνται φραδαὶ, id est, obscuræ sunt admodum & cæcæ futurorum cognitiones. In eos Morus Epigramma hoc lusit lepidum & festiuum: *Astrologorum reprehensio.*

Saturnus procul est, iamq; olim cæcus, vt aiunt,
Nec propè discernens à puero lapidem.

Luna

Luna verecundis formosa incedit ocellis,
Nec nisi virgineum virgo videre potest.
Iupiter Europam, Martem Venus, & Venerem Mars,
Daphnen Sol, Hersen Mercurius recolit.
Hinc factum, Astrologe, est, tua cùm capit uxor amantes,
Sidera significent vt nihil inde tibi.

Turdus. *turdos.*] Turdus inter primas à saporis bonitate insignis. Martial. lib. 13.

Inter aues turdus, si quis me iudice certet:
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

De turdis Plinius libro 10. cap. 42. & 53.

alaudas.] galeritas, de quibus Plin. lib. 11. cap. 37.

gruem.] De gruibus in superioribus satis. Adnotanda synecdoche, qua posuit speciales quasdam aues pro aliis quibuscumque.

Dipsas serpens. *dipsada.*] Dipsas, aspidis genus, cuius morsu sitis inducitur: & Græcè δίψα, sitis est. Huius meminit Plin. lib. 23. cap. 8. & lib. 22. cap. 5. Solinus Polyhistor cap. 30. Lege Lucian. præfatione De dipsadibus, & Pierium Hieroglyph. 16.

Securus fati.] id est, ignarus & inscius infortunij, quod sibi mortem attulit. Sic Lactant. lib. 2. cap. 3. in philosophos: Dum aliorum præcipitium vident, non prospexerunt quid ante suos pedes esset. M. Tullius in 2. De Diuinat. ridens haruspicinam:

Democritus non inscitè nugatur, vt physicus.

quo genere nihil arrogantius: citatque illud ex nescio quo poëta:

Quod est ante pedes, nemo spectat: cæli scrutantur plagas.

Potentis-

Potentissimus affectus, Amor.

EMBLEMA CV.

ASPICE *vt inuictus vires auriga leonis,*
Expressus gemma pusio vincat amor?
Vtque manu hac scuticam tenet, hac vt flectit habenas,
Vtque est in pueri plurimus ore decor.
Dira lues procul esto: feram qui vincere talem
Est potis, à nobis temperet ánne manus?

ID extulit ex Græco Argentarij, quod ascribam: *Fons Emblematis.*

ἀυγάζω τὸν ἄφυκτον ἐπὶ σφραγῖδος ἔρωτα
χερσὶ λεοντείαν ἀντιοχεῦντα βίαν,
ὃς τᾷ μὲν μάστιγα κατ' ἀυχένος, ᾇ δὲ χαλινὸς
εὐθύνει,

εὐθύνει, πολλὰ δ' ἀμφιτέθηλε χάρις.
φρίσσω τὸν βροτολοιγόν. ὁ γὰρ καὶ θῆρα δαμάσδων
ἄγριον, οὐδ' ὀλίγων φείσεται ἀμερίων. id est,

Quid video in gemma hac? amor est, auriga leoni
Insidet, & frenis ora superba regit.
Vna manus flagro cadit, moderatur habenas
Altera: nulla magis signa placere queunt:
Sed metuo immitem puerum; mortalibus ægris
Quid faciet, qui sic corda ferina domat?

Huc respexit Lucian. in Deorum Dialogis. Conquerentẽ enim Venerem apud Cupidinem filium facit, & sibi nonnihil reformidantem, ne propter scelera quamplurima leonibus tandem obiiciatur. cui puer his satisfacit: *θάρρει μῆτερ, ἐπεὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη ξυνήθης εἰμὶ, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτούς. οἱ δὲ σαίνουσι, καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιχμησάμενοι ἀποδιδόασί μοι:* Cõfide mater; leonibus enim ipsis iam familiaris sum factus, & sæpenumerò conscendi eorum terga, & apprehendi iubas; equitis more insidens illos agito: illi verò interim mihi caudis adblandiuntur, ac manũ insertam ori receptant, lambuntque; deinde mihi reddunt innocuam. Hoc quidẽ schemate satis ostenditur, quanta sit amoris vis, qui de fortissimis etiã & ferocissimis triumphare soleat. Leonum enim nomine significantur viri graues, & alioqui sanctimonia probitateque aliqua insignes.

Luciani locus.

Leones qui.

Leones autem amore furere notat Plinius 8. historiæ mundi, cap. 16. & Aristotel. histor. animalium lib. 6. Sed non possum conniuentibus oculis transilire, quod scribit Plutarch. in Amatorio: *ὁρῶν ὑμᾶν ἄρτι τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν ἕλκοντας τὸν ἔρωτα, τοὺς δ' εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, ὑπερφυὲς, καὶ θεῖον ἀγαθὸν, οὐκ ἐθαύμαζον. ἐπεὶ τηλικαύτην δύναμιν ἔχει καὶ τιμὴν τὸ πάθος, οἷς ἦν προσῆκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν καὶ κολούειν, ὑπὸ τούτων αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον.* id est, Nõ sum ductus admiratione à quibusdam vestrum in conclauia virorum, ab aliis in gynæceum trahi amorem, ingens ac diuinum bonum: quandoquidem tanta sit vis, & tantus honor amori exhibitus, vt à quibus omninò expelli debuerat & opprimi, ab iisdẽ augeatur & prædicetur. Sed hæc videri non satis aperta possunt, nisi exemplis illustrentur. Aelian. 12. Var. hist. narrat de Dioxippo Olympiis victore cùm pugilum more Athenas eques introiret magno populi concursu, & alij rerum aliarum quæ in eo essent apparatu, pulchritudine caperentur, ipse medio triumpho coniectis oculis in

mulierem quandam formosissimam, ab eius aspectu nõ potuit abduci: quin etiam vultum sæpe mutabat, vt facilè appareret eum telis Cupidineis saucium, iam non sui fuisse compotem. quamobrem Diogenes Synopensis ad populum: En, inquit, pugilem vestrum magnum, vt à puella configitur! quasi dixisset, turpe esse qui viros vicisset à muliercula superari. At iocularis iste reprehensor ignorare se fingebat quanta sit amoris vis, quamque efficax pulchritudo formaque decẽs corporis, quam non temerè Socrates exigui temporis tyrannidem appellauit: Carneades, regnum quod nullis satellitibus egeat: Plato, naturæ priuilegiũ. Plutarch. in Hyperide retulit exemplum perquam venustum & memorabile de Phryne, pulcherrima femina, quæ impietatis accusata, defensa est ab Hyperide, oratore certè nobili, qui quòd videret eam iam damnationi proximam, commiseratione vsus, vti quoquo modo iudices flecteret, mulierem produxit in medium, & discissa veste, nuda pectora iudicibus ostendit. Qui mulieris admirati pulchritudinem, eam dimittendam censuerũt; ex quo & oratoris astum, & iudicum inexpectatam misericordiam, ipsiusque reæ venustatem (id est *τὸ εἶδος ἄξιον τυραννίδος*, vt loquitur in Phœnissis Euripides) spectanda proponuntur. Aristotelis memoratur dictum, pulchritudinem omni epistola commendatiorem, id est formam corporis habere maiorẽ persuadendi vim quàm quæuis oratio vel epistola. Ex eo itaque cùm aliquis quæreret, cur quæ pulchra essent, tam impensè amarẽtur: dixit eam esse cæci hominis interrogationem. Mirari enim possit aliquis fuisse cæcum, qui nunquam antea quicquam vidisset, &

Qui nunquam visa flagraret amore puellæ,

de quo Iuuenalis. nos hæc missa facimus. Proclus omne pulchrũ, dicit honestũ esse idemq. amabile, eo quòd naturę diuinę aliquam imaginem habeat. ex quo *τὸ καλὸν*, à *καλεῖν* quidam deducũt, quod est vocare: quia ad se vocet & alliciat hominum animos: quam etiã ob rem credibile est à veteribus, reges eos in primis creatos qui pulchritudine aliis antecellerent. Sic enim Homerus suos heroas à dignitate vultus ipsaq. pulchritudine commendat. Achillem omnium pulcherrimum facit: quamuis enim Nireũ nominet ex iis qui ad Ilium venissent formosissimum, tamen ei Achillem præfert. Ita Virgilius de suo Aenea:

——ipse ante alios pulcherrimus omnes
Infert se socium Aeneas, atque agmina iungit.

De Lauso verò, deque Turno sic:

Filius

Filius huic iuxtà Lausus, quo pulchrior alter
Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

His consentanea maximè sunt quæ disputantur ab Isocrate in Helenæ laudatione: vbi sic pulchritudinem commendat, vt eam esse rem diuinam statuat: ea enim ferè contemnuntur in quibus nulla pulchritudo: contrà quæ pulchra sunt suspiciuntur ab omnibus. Imò virtutem non alia de causa censet in precio haberi summisque honoribus affici, quàm quòd pulcherrima quædam res sit. denique alia omnia bona inuidiæ sunt exposita: nullus tamen est qui pulchris hominibus inuideat, quos potius admirantur omnes, dignosque honore putant: cumque omnia fortitudo sua dignitate antecedat, à pulchritudine tamen superatur.

Pusio. *pusio.*] paruus puer, παιδίον καὶ παιδάριον. Cic. 1. Tuscul. in lib. Platonis, qui inscribitur Menon, Pusionem quendam Socrates interrogat, &c. Idem pro Cælio: Propter nocturnos quosdam inanes metus tecum semper pusio cum maiore sorore cubitauit. Iuuenal. Satyra 6.

—— pusio dormit, Pusio qui noctu non litigat.

Scutica. *scuticam.*] paruum flagellum è loris factum, à Græco σκῦτος, quod est corium. Horat. Sermon. 1. Satyr. 3.

Ne scutica dignum horribili secture flagello.

Iuuenal. Satyr. 6: *—— rubet ille flagellis,*
Hic scutica. ——

plurimus ore decor.] Sic eum effinxit Lucian. in Amore fugitiuo.

Dira lues.] Epiphonema.

feram qui vincere talem.] à maiori ad minus.

Poten-

Potentia amoris.

EMBLEMA CVI.

NVDVS *Amor viden' vt ridet, placidumq; tuetur?*
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:
Altera sed manuum flores gerit, altera piscem,
Scilicet vt terræ iura det atque mari.

Emblematis fons. ID transtulit è Græco Epigrammate:

γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ καὶ μείλιχός ἐστιν,
οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη. ——
οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος.
τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει.

id est, *Nudus amor blandis iccircò arridet ocellis;*
Non arcus, aut nunc ignea tela gerit.

 Nec

Nec temerè manibus florem, delphinaq; tractat:
Illa etenim terris, hoc valet ipſe mari.

Legi alicubi Philoſtratum Cupidini roſam cõferre. Nam ſicut illa recens mollis eſt, ita Cupido, cui aurei, non aliter ac roſæ, capilli tribuuntur: hic quoque ſpinas pro iaculis geſtat, pro facibus fulgorem, folia pro alis data ſunt: denique vtrique tempus, color & mores conueniunt. Delphinus autem hominum amaſius maris quietum ſtatum & tranquillitatem oſtendit, iramque & commotionem fluctuum ibi emollitam ſignat, vt docet Pierius in Delphino ſuo Hieroglyph. 27. Id videtur expreſſiſſe apertiùs in Hippolyto Euripides:

ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
ὠκυτάτῳ πτερῷ,
ποτᾶται δ' ἐπὶ γαῖαν εὐήχητον,
θ' ἁλμυρὸν ἐπὶ πόντον. hoc eſt:

Amor omnia domat. Ille pennis ornatus variis vndique volitans alis velociſſimis, volat namq. ſuper terram, ſuperq. ſonotũ & ſalſum mare. Quod ſignificat omnia ſubiici imperio Amoris, qui nudus eſt, propterea quòd hic affectus debet eſſe ſimplex & apertus: ridet, quòd oblectationem præ ſe ferat: blandè aſpicit, vt perſuadeat: nullis armis inſtructus eſt, vt cum eo congredi nõ reformides. Plura lege apud Athenæum 13. cap. 5. & Platon. in Conuiuio.

Fax Cupidinis. *Nec faculas.*] Fax Cupidini tribuitur, quòd corda mortalium adurat, & animos conficiat.

Cornua.] arcum, qui cornutus apparet, cùm potiſſimum tenſus eſt.

Scilicet vt terra.] Notiſſimum eſt illud ex Eclog. 10. Virgil.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Idem alibi:

Omnia vincit amor: quid enim non vinceret ipſe?

Item, *Omne adeò genus in terris hominumq; ferarumq;, &c.*

Scilicet vt terræ iura det, atque mari.] Lucretius initio primi libri: *Alma Venus, hominumq; Diuûmque æterna voluptas.*

Idem eodem:

Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferenteis
Concelebras. Et deinde:
——— tibi ſuaues dædala tellus
Submittit flores: tibi rident æquora ponti.

Ouidius:

Tu ſuperos, ipſumq; Iouem, tu numina ponti,
Victa domas, ipſumq; regit qui numina terræ,

Tartara

Tartara quid ceſſant?

Et Propertius:

Hic Deus & terras & maria alta domat.

Qua ratione tradit Pauſanias in Corinthiacis apud Sicyonios extare nobilem Veneris ſtatuam ex ebore, quæ capite geſtet cæli orbes; altera manu teneat papauerum capita; altera verò malum: quo ſignificaretur Veneris in animantia omnia potentia, inque ipſos deos.

Vis amoris.

EMBLEMA CVII.

ALIGERVM *fulmen fregit Deus aliger, igne*
Dum demonſtrat vti eſt fortior ignis Amor.

 Ex lib. 4.

Ex lib.4. Epigrammat. Græcorum ſumpſit illud:

ὁ πλανὸς τὸν πλανὸν ἰδὼν, ἄγνυσι κέραυνον,
δεικνὺς ὡς κρεῖοσον πῦρ πυρός ἐστιν ἔρως.

Tanta vis eſt amoris, vt ipſo fulmine concitatior ſit, & violentior: quippè qui nec ipſi Ioui cedat, quē multoties arcu petiiſſe Poëtæ referunt: quo ſignificatur amore ſtrenuo nihil vehementius eſſe neque inſuperabilius. Itaque Græcis ἔρως πανδαμάτωρ dicitur. De quo illud eſt diſtichon per proſopopœiam:

Amor fulmine ſuperior.

Perfringunt, penetrant, vrunt mea ſpicula fulmen:
Scilicet hinc nomen eſt mihi πανδαμάτωρ.

Quidam exſtant Euripidis verſus apud Stobæum, quibus Amorem Deum omnium potentiſſimum facit: hi ſunt:

ἔρωτα ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν,
καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄπειρος ὤν,
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

Ouidius:

Regnat, & in ſuperos ius habet ille Deos.

Huc facit illud Clemētis è 6. στρωματ. ἔρωτα γὰρ τὸν ἁβρὸν μέλπομαι βρύοντα μίτραις πολυανθέμοις ἀείδειν. ὁ δὲ καὶ θεῶν δυνάστης, ὁ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει: Amorē celebro delicatum florentibus plenum coronis: quippè qui & in Deos imperium obtineat, atque homines domet. Huc Angeriani octoſtichon, ſanè lepidum:

Lepidum epigramma Angeriani.

Omne olim cælum (vt fertur) cælum omne ruebat,
Inter ſe ſuperi dum fera bella gerunt.
Fortis erat Bromius thyrſo, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.
At cùm viſus Amor fuit in fulgentibus armis,
Necnon accenſa lampade pulchra Venus:
Priuatur thyrſo Bromius, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.

Sed mirum fuit Ouidij ingenium in eo affectū exprimendo, eiuſque vi amplificanda: ſic enim 2. Amorum, eleg. 1.

In manibusq́ Iouem, & cum Ioue fulmen habebam,
Quod bene pro cælo mitteret ipſe ſuo.
Clauſit amica fores: ego cum Ioue fulmen omiſi,
Excidit ingenio Iuppiter ipſe meo.
Iuppiter ignoſcas: nil me tua tela iuuabunt:
Clauſa tuo maius ianua fulmen habet.

Et in ſecundo eiuſdē operis, eleg. 5. vbi conqueritur de amaſia, quæ ſe alteri communicarat, quamq. ideò verberibus cædere conſtituerat:

Vt

Vt faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modò ſæuus eram, ſupplex vltroq́ rogaui,
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit: & ex animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Ioui.

Lilius Gyrald. hiſt. Deorum Syntagmate 13. repetit ex Plinio, fuiſſe in curia Octaniæ Cupidinē fulmen tenentem, cuius auctor neſciebatur. Id affirmabatur Alcibiadem fuiſſe Principem forma in ea ætate, in cuius clypeo ita erat pictus. Poterit fulmen hoc à Cupidine concuſſum traduci ad id quod dici ſolet, Amore plus quàm vi effici. quod in quadam Epiſt. expreſſit D. Hieronymus: Ingenia quidem, inquit, liberaliter educata faciliùs verecundia quàm metus ſuperat.

Plus amore quàm vi effici.

Aligerum fulmen.] Epitheti metaphora. fulmen cum telo Amoris comparat: ſed & fulmen telum vocatur Græcis, vt apud Sophoclem: ἐγκατάσκηψον βέλος πάτερ κεραυνοῦ: & Herodotum, βέλος ἐνέσκηψε θεός. Fulmen aligerum dicitur propter celeritatem: ideoque pictores fulmini tribuunt alas, quòd à Ioue immitti crederetur. Virg. 1. Aeneid.

Fulmen aligerum, & aliger amor.

Atq. his aligerū dictis affatur Amorē. vt Græcis ἔρως πτερόεις.

Ignis amor.] Meritò amor ignis dicitur. Itaque Virgil. paſſim Amorem ignis nomine nuncupat. Sic 3. Georg.

Omne adeò genus in terris hominumq́ ferarumq́,
In furias ignemq́ ruunt.

Idem Aeneid. —— *& cæco carpitur igni.*

In Eclog. porrò,

At mihi ſeſe offert vltrò meus ignis Amyntas.

Ouid. epiſtola Paridis Helenæ:

—quis enim celauerit ignem
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Scripſit & perelegans ſanè tetraſtichon Ioan. Secundus in Cupidinem camino inſculptum, eadem fermè cauſſa:

Flammiuomo Veneris quiſquis fuit ille camino
Qui ſculpſit puerum, credite doctus erat.
Scilicet æternæ penes hunc cuſtodia flammæ:
Per quem ſopitus non queat eſſe focus.

Fortior ignis Amor.] Teſte Xenophonte, qui ait amorē ipſo igni torrentiorem, & feruidiorem. nam ignis tangentem ſolùm vrit, & vicina depaſcitur: amoris ignis etiā in procul intuentes, & longo terrarum tractu diſſitos ardentes ſuos radios vibrat.

b 3 In ſtu-

In ſtudioſum captum amore.

EMBLEMA CVIII.

IMMERSVS *ſtudiis, dicundo & iure peritus,*
Et maximus libellio,
Helianiran amat, quantum nec Thracius vmquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperaſti iudice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

Origo Emblematis.

Ex Guicciardino Italo, ſcriptore hiſtoriæ diligenti ac erudito, didici, Epigramma hoc Alciati ſpeciatim ſcriptum fuiſſe in Hieronymum Paduanum, doctum quidē hominem, ſed qui amatoria etiam tractaret. Quod & generatim traduci poteſt in quoſdam doctrinæ gloria celebres, qui amore turpi excæcati

excæcati videre non poſſunt, quantū vitæ ſuæ & famæ detrahant. Pudet ſanè referre doctos homines quāplurimos, ſui nominis oblitos, qui hac perculſi non leuiter inſania, diſciplinarum liberalium (quibus ingenium perficitur, boniq. mores inſeruntur,) cultum natiuū turpiſſima Veneris labe infamarunt. Tales fuerunt apud Græcos Callimachus, Sophocles, Philetas, quos ſecuti proximè Catullus, qui Lesbiam: Tibullus, qui Deliam: Propertius, qui Cynthiam: Naſo, qui Corinnā verſuum mira luxuria celebrarunt. Certamen eiuſmodi inter Palladem & Venerem etiā nunc durat, quodque crebrò accidat, pleriſque etiam viris bonis (qui eo fortaſſe non tā inuiti hærent) videtur eſſe ludus. Quo loco referre placet quæ Paulus Iouius, ætatis noſtræ hiſtoricus excellentiſſimus, de Auguſtino Nypho Philoſophiæ profeſſore retulit. Suſceptis enim liberis & vxore ſeneſcente ſeptuagenarius ſenex, puellæ citra libidinē impotenti amore correptus eſt vſq. ad inſaniam; ita vt pleriq. Philoſophū ſenem atq. podagricū ad tibiæ modos ſaltantem miſerabili pudore cōſpexerint: vnde illi maturatum vitæ exitū conſtat. Melius quidem Panætius, qui adoleſcentulo quærenti an ſapiens amaturus eſſet: De ſapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi, qui à ſapiente longè abſumus, non eſt committendum vt aliquando incidamus in rem tam cōmotam & impotentem, alteri emancipatam, & vilem ſibi. Marcus etiam Tullius mortua coniuge, ab amicis vocatus ad ſecundas nuptias: Vix poſſem ego, inquit, eodē modo vxori & ſapientiæ ſtudio dare operam. Quò referam illud Chryſippi. Cùm enim dixiſſet quidam ſapientem amore nō capi, teſtimonio eſſe Menedemum, Epicurū, & Alexinum: Hac ego, inquit, ratiocinatione vtar: Si Alexinus ille diſſolutus, & Epicurus inſenſatus, & Menedemus canis ac delirus (ſic enim ab Eretrienſibus dicebatur) amore capti non ſunt: nec ſapiens quidē eo capietur. Porrò videtur hoc Emblema imitatus eſſe ex Græco Pauli Silentiarij:

Qui inter doctos, amori operam dederunt.

Auguſtinus Nyphus philoſophus.

ὁ πρὶν ἀμαλθάκτοισιν ἐνὶ φρεσὶ ἡδὺν ἐν ἥβῃ
οἰστροφόρου παφίης θεσμὸν ἀπειπάμενος·
γυιοβόροις βελέεσσιν ἀνέμβατος ὁ πρὶν ἐρώτων
αὐχένα σοὶ κλίνω κύπρι μεσαιπόλιος.
δέξο με καγχαλόωσα, σοφὴν ὅτι παλλάδα νικᾷς
νῦν πλέον, ἢ τὸ πάρος μήλῳ ἐφ᾽ ἑσπερίδων.

Senex eſt qui conqueritur ſe, cùm iuuenis eſſet, telo amoris inuiolabilem fuiſſe: ætate autem prouectum amoris iugo cogi. Epigramma ferè ita Latinè:

Acer eram, vt primis inuicta mente sub annis
Oestriferæ spreui dulcia iura Deæ:
Missilibus nec eram diris violandus amorum,
Qui tua nunc canus sub iuga vado Venus.
Suscipe ouans, tetrica victa tibi Pallade cessit
Quàm prius Hesperidum munere maior honos.

Vide num huc referre possis initium Odes vndecimæ Epodi Horatiani:

Pecti, nihil me sicut antea iuuat
Scribere versiculos amore perculsum graui, &c.

Alio sensu ab Ouidio dictum memini elegia tertij Amorum, qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euersamq; pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.

Amorem etiam suis destitutum armis descripsit initio eiusdem operis amatorij his verbis:

Quis tibi saue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid, si præripiat flaua Venus arma Mineruæ?
Ventilet accensas flaua Minerua faces?

Immersus studiis.] Ab aquis translatio.

Libellio. *libellio.*] Libellio dicebatur à veteribus, quem nos Tabellionem vocamus, Græcè *γραμματεὺς* dicitur.

quantum nec Thracius vmquam.] Hac parium collatione turpem amorem significat, qualis fuit in Tereo Thraciæ Rege, qui Philomelæ iuuenculæ, Prognes vxoris sorori, stuprum intulit. Fabulam repete ex Ouidio.

Pallada cur alio.] Hæc apostrophe gratiam addit, eaque tacitè significat quàm sint ad libidinem propensi qui ab ea in primis esse deberent alienissimi.

Cypri.] Cypris, vel Cypria, Veneris cognomen, à Cypro insula, luxui deditissima. Iustin. lib. 18. D. Augustin. Ciuit. lib. 4. cap. 10. aliique plures.

Ida est.] Ida mons editissimus, in quo tres Deæ de pomo aureo concertarunt.

A'ντί-

A'ντέρως, id est amor virtutis.

EMBLEMA CIX.

Dic vbi sunt incurui arcus? vbi tela Cupido?
Mollia queis iuuenum figere corda soles.
Fax vbi tristis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgari est, hospes, cum Cypride quicquam,
Vlla voluptatis nos neque forma tulit.
Sed puris hominum succendo mentibus ignes
Disciplinæ, animos astráque ad alta traho.
Quattuor éque ipsa texo virtute corollas:
Quarum, quæ Sophiæ est, tempora prima tegit.

 Hoc

Hoc decaſtichon tralatũ reperio ex Gręco Mariani Scholaſtici, εἰς ἔρωτα ἐστεφανωμένον, quod ſic eſt 4. Epigrammat.

πῦ σοι τόξον ἐκεῖνο παλίντονον, οἵ τ' ἀπὸ σεῖο
πηγνύμενοι, μεσάτην ἐς κραδίην δόνακες;
πῦ πτερά; πῦ λαμπὰς πολυώδυνος; ἐς τί δὲ τρισσὰ
στέμματα χερσὶν ἔχεις, κρατὶ δ' ἐπ' ἄλλο φέρεις;
οὐκ ἀπὸ πανδήμου ξεῖνε Κύπριδος, οὐκ ἀπὸ γαίης
εἰμί, καὶ ὑλαίης ἔκγονος εὐφροσύνης·
ἀλλ' ἐγὼ ἐς καθαρὴν μερόπων φρένα πυρσὸν ἀνάπτω
εὐμαθίης, ψυχὴν δ' οὐρανὸν εἰσανάγω.
ἐκ δ' ἀρετῶν στεφάνους πισύρων πλέκω· ὧν ἀφ' ἑκάστης
τοῦσδε φέρων πρώτῳ τῷ σοφίης στέφομαι.

Duo Cupidines & totidem Veneres.

Effingit Cupidinem ἄτοξον καὶ ἄστοχον, ſine arcu & ſine telis, eru-
dito ſanè figmento dialogiſtico, quo quidẽ virtutis omnis di-
ſtributionem aſſignat. Sed primùm aduertendum eſt ex Plato-
ne, in Sympoſio, duas eſſe Veneres, & totidem Cupidines: hæc
antiquior & ſine matre; cælo nata, quam cæleſtem Venerem
vocamus: altera iunior, è Ioue & Dione progenita, vulgaris &
communis appellata. Eadem ratio eſt Cupidinis vtriuſque. Ho-
rum enim alter honeſtas cupiditates animis ingerit: alter verò
affectus voluptuoſos & terreſtres inculcat. Prior ille ἀντέρως eſt,

ἀντέρως.

quaſi dicas, priori contrarius; qui hominem attollit ad ſuperio-
ra & cæleſtia contemplanda, omnemq́ue virtutem & honeſta-
tem præſtat. Hic itaq. tres coronas manibus contrectat, vnam-
q́ue circumfert in capite: quibus quatuor illæ virtutes (ex qui-
bus omnis honeſti fons petitur) deſignantur. Prior illa coro-

Quatuor coronæ ad totidem virtutes relatæ.

na caput ambiens (partem quidem Platoni in Timæo om-
nium corporis partium diuiniſſimam, & certè principem) pru-
dentiam repræſentat: prouidere enim & aliquid prudenter me-
ditari, contemplationis eſt: tres aliæ, quas manibus continet,
Iuſtitiam, Fortitudinem, & Temperantiam notant, quæ potiſ-
ſimùm in actione poſitæ ſunt; manus enim actionis ſunt or-
gana. Quod perſpicuum eſt ex primo Officiorum Cicero-

Locus Ciceronis.

nis: Qui maximè perſpicit, inquit, quid in re quaque veriſſi-
mum ſit, quiq́ue acutiſſimè & celerrimè poteſt videre & expli-
care rationem, is prudentiſſimus & ſapientiſſimus ritè haberi
ſolet. Quocirca huic quaſi materia quam tractet, & in qua ver-
ſetur, ſubiecta eſt veritas: reliquis autem tribus virtutibus ne-
ceſſitates propoſitæ ſunt ad eas res parandas tuendasq́ue, qui-
bus actio vitæ continetur: quo ſanè loco differentem facit vir-
tutem Prudentiam à reliquis tribus. ea enim poſita eſt in veri
inueſti-

inueſtigatione & contemplatione, reliquæ ſunt actionis. De vtroque Amore Plato in Conuiuio. Ficinus Oratione 2. c. 7. & orat. 7. cap. 8. in idem Conuiuium Platonis. Cæterùm ἀντέρωτα Proclus interpretatur Amorem diuinum animas à corporibus abſtrahentẽ: qua in ſignificatione hîc vſurpatur. Alij duplicem Amorem ideò effictum eſſe narrant, quòd nullius frugis aut commodi poſſit eſſe amor, niſi mutuus ſit: qua de re Porphyrius Philoſophus hunc adfert Apologum. Cùm, inquit, Cupido infans parum coaleſceret, Venus Themin Deam conſuluit: quæ Veneri reſpondit, Anterota neceſſarium eſſe qui rependat vices, vt ſeſe mutuò iuuent. cui Venus acquieſcẽs, Anterota, quaſi Contracupidinẽ dicas, genuit: quo vix dum nato, Cupido cœpit adoleſcere, & procerior euadere. Sed hæc fortaſſe παρέργως. Scio quidem apud Plutarchum in ἐρωτικῷ, duos Amores eſſe iuxta Aegyptiorum ſententiam & Platonicorum, ἔρωτα πάνδημον, καὶ τὸν οὐράνιον, id eſt, vulgarem, & cæleſtem amorem: ſed quia deflectit aliquantum ab ea quam retuli ſententia Mariani, facilè prętereo. Apuleius tres amores facit libello quem De philoſophia ſcripſit (vbi Platonem auctorem appellat) vnum diuinum cum incorrupta mente & virtutis ratione conuenientem: alterum degeneris animi, & corruptiſſimæ voluptatis: tertium ex vtroque permixtum, mediocris ingenij & cupidinis modicæ. Animas autem fuſciores ait impelli corporum cupidine: vinum quod illis propoſitum eſt, vt eorum vſura potiantur, atque eiuſmodi voluptate & delectatione ardorem ſuum mulceant. Illas verò facetas & vrbanas eſſe: animas bonorum deamare, & factum velle vti qui potiantur plurimũ bonis artibus, & meliores præſtantioresq́ue reddantur. Medias ex vtroque conſtare: nec delectationibus corporis prorſus carere, & lepidis animarum ingeniis capi poſſe. Vt igitur illum amorem deterrimum, inhumaniſſimum, atque turpem facit, non ex rerum natura, ſed ægritudine corporis, morboq́ue natum: ſic illum diuinum, deorum munere beneficioq́ue cõceſſum, aſpirante cæleſti cupidine in animos hominum venire credi. Tertiam ſpeciem amoris, quam mediam dicit, diuini atq. terreni proximitate collectum, nexuq́ue & conſortio parili copulatum: vtq́ue rationi propinquus eſt diuinus ille, ita & terrenum turpitudini iunctum eſſe voluptatis. Hactenus Apul.

Duplex amor quid aliis ſignificet.

Fax vbi triſtis.] triſtis, à conſequenti: Fax autem Cupidini tribuitur; quod indicarunt Aegyptij ſacerdotes, qui per ignem amorem exprimi voluerunt.

Fax amoris.

Ouid. 2.

Ouid.2. Amorum, eleg. 9.

Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?

Isidorus non postremi ordinis auctor rationem reddit, quia nonnumquam amor cupiditate impatientius exurat, nonnumquam verò prę satietate abuolet. Itaque apud Gellium Portius Licinius dixit hominem ob amorem non esse ignitum, sed ipsum ignem. Notum est illud Virgil.

caco carpitur igni. &, est mollis flamma medullas.

Item: *Vritur infelix Dido.* vti iam diximus paulò antè.

Venus vulgaris. *vulgari cum Cypride.*] Vulgaris illa Venus circa turpes amores versatur: honesta verò ad virtutem & honestatem amplexandam inflammat, & ad rerum cælestium contemplationem animos pertrahit.

Apuleius apologia 1. pro se ipso dicit item ex Platone geminam esse Venerem, quarum altera vulgaris, quæ sit percita populari amore, non modò humanis animis, sed & pecuinis & ferinis ad libidinem imperitare: Alteram verò cælitem Venerem, quæ prædita sit optimati amore: solis hominibus, & eorum paucis curare: nullis ad turpitudinem stimulis, vel illecebris sectatores suos percellentem; eius enim amore non amœnum & lasciuum, sed contrà incorruptum & serium pulchritudine honestatis, virtutis amatoribus suis conciliare: & si quando decora corpora commendet, à contumelia eorum procul absterrere. Neque enim quicquam aliud in corporum forma diligendum, quàm quòd admoneat diuinos animos eius pulchritudinis, quam prius veram & sinceram inter deos videre. Quapropter, vt semper, eleganter Afranius hoc scriptum reliquit:

Amabit sapiens, cupient cæteri.

Ea de re multò fusius Lucian. in dialogo, cui nomen ἔρωτες, vel ἔρως καὶ ἀντέρως, de quo scripsere singulares commentarios quidam recentium, vt Cælius Chalcagninus, Augustin. Nyphus cap. 19. 60. 98. de amore, alij plures.

Sed puris hominum.] Effecta pudici amoris: vbi notabis diligenti præparatione opus esse, priusquàm aditum habere possis ad rerum diuinarum & pulcherrimarum speculationem.

animos astraq;] Hic raptus quomodo fiat, superiùs docuimus ad Emblema, cuius inscriptio est, *In Deo lætandum.*

Ἀντέρως,

Ἀντέρως, Amor virtutis alium Cupidinem superans.

EMBLEMA CX.

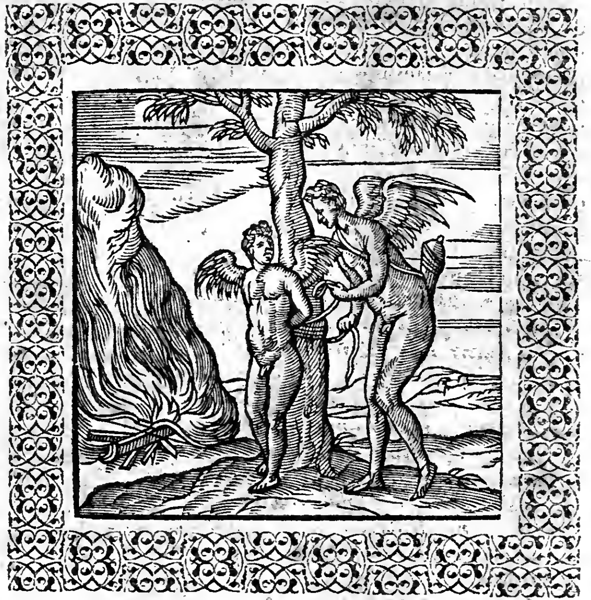

ALIGERVM, *aligeroq; inimicum pinxit Amori*
Arcu arcum, atque ignes igne domans Nemesis.
Vt quæ aliis fecit, patiatur: at hic puer olim
Intrepidus gestans tela, miser lachrymat.
Ter spuit inq; sinus imos: res mira, crematur
Igne ignis, furias odit Amoris amor.

TRIVMPHVS est Amoris pudici, qui de Cupidine Venereo spolia ampla referat. Nemesis igitur vltionis Dea superbientem Veneris filium voluit ab alio aduersario Cupidine, *Amor quomodo ab Amore superetur.*

dine,

dine, seu opposito amore vinciri & cõstringi: quo significatur, turpem amorem, aut noxiam aliquam cupiditatem posse ab honesto quodam affectu & labore non modò imminui, sed & sopiri. Manifesta est itaque allusio ad prouerbium, Clauum clauo pellere. quò pertinet illud Hieronymi ad Rusticum Monachum: Philosophi sæculi solent amorẽ veterem amore nouo, quasi clauum clauo pellere. Cicero 4. Tusc. Loci denique, inquit, mutatione, tanquam ægroti non conualescentes, sæpè curandus est. Etiam nouo quodam amore veterem amorem tamquam clauum clauo eiiciendum putant. Id mihi in memoriam reuocat C. Valerium Flaccum, qui primùm luxu perditus adolescens temporibus belli Punici secundi, cùm captus flamẽ esset à Licinio Pontifice maximo, quo faciliùs à vita flagitiosa recederet, ad curam sacrorum & ceremoniarum conuerso animo, quantum priùs luxuriæ fuerat exemplum, tantum postea modestiæ & sanctitatis specimẽ euasit, vt ait Val. Max. lib. 9. cap. De mutatione morum. Tralatum est hoc carmen ex Epigrammate Græco incerti, quod sic habet:

Archetypus Emblematis.

πτανῷ πτανὸν ἔρωτι τὸν ἀντίον ἔπλασ' ἔρωτα
 ἁ νέμεσις, τόξῳ τόξον ἀμυνομένα.
ὡς κε πάθῃ τά κ' ἔρεξεν· ὁ δὲ θρασὺς, ὁ πρὶν ἀταρβὴς
 δακρύει, πικρῶν γευσάμενος βελέων.
ἐς βαθὺν τρὶς κόλπον ἀπέπτυσεν· ἆ μέγα θαῦμα,
 φλέξει τις πυρὶ πῦρ· ἥψατ' ἔρωτος ἔρως. id est:

Pennatum volucri puero atque vltricia pennis
 Tela Cupidineis opposuit Nemesis:
Vt quæ commisit, ferret. qui fortis & audax
 Antè, modò expertus spicula amara gemit:
Terq́ sinum spuit in medium, prô mira! quis ignem
 Igne vret? flammas sensit Amoris amor.

Non est alienum quod Ouidius cecinit 1. Amorum, eleg. 1.

Quid si præripiat flaua Venus arma Mineruæ?
 Ventilet accensas flaua Minerua faces?

Et eleg. 8. lib. 3. qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euersamq́ pharetram,
 Et fractos arcus, & sine luce facem.

Pausanias in Eliacis memorat Cupidinem depictũ fuisse, qui alteri Cupidini palmam è manibus extorquere niteretur: quo volebant intelligi honestum amorem de amore Venereo victoriam quærere. Ouid. 2. De remed. cùm ait:

Alterius vires subtrahit alter amor.

Ἀντέ-

Ἀντέρωτα certè, id est ἀντίθεον, opposuerunt veteres ἔρωτι, vt interpretes nonnulli exemplum ita apponant. In Phædra ἔρως, in Hippolyto ἀντέρως erat: vt apud Nasonem in Apolline persequente, & Daphne fugiente: cuius Poëtæ versus hi noti:

Deq́ sagittifera prompsit duo tela pharetra, &c.

Vt quæ aliis fecit, patiatur.] Adducitur idem à Suida:

αἴκε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη δ' οἱ θεῖα γένοιτο. id est,

Si quis patiatur quæ aliis fecerit, iusta pœna fuerit. & apud Pindari scholiasten 4. Pyth.

οἷά τ' ἀνὴρ ἔρξει, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει. Alicubi & apud Pausaniam: Iisdem artibus capietur ille, quibus vsus est, ταῖς δ' αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται, αἷσπερ ἐπανῆξεν. Lactantius lib. 1. cap. 16. Diuin. institut. de Ioue loquens: An tandem, ait, illi venit in mentem, ab alio expectes alteri quod feceris? & timet ne quis sibi faciat quod ipse Saturno? Boëthius (quid enim verear adducere auctorem tam bonum?) De consolat. 2. Quid autem est, inquit, quod in alium quisquam possit facere, quod sustinere ab alio ipse non possit? Busiridem accepimus necare hospites solitum ab hospite Hercule fuisse mactatum. Regulus plures Pœnorum bello captos in vincula coniecerat: sed mox ipse vinctorum catenis manus præbuit. Vllámne igitur eius hominis potentiam putas, qui quod ipse in alio potest, ne id in se alter valeat, efficere non possit? hæc ille. Seneca longè antè vsurparat idem verbum, sed alio tamen sensu, epist. 39. Quorum voluptatum impotentiæ atque insanæ libidini ob hoc vnum possis ignoscere, quod quæ fecere patiuntur. Accommodatius ad hunc locum Cicero 2. de Oratore, alio tamen orationis filo: Vt sementem feceris, ita & metes. Iustitia enim videtur postulare vt qui fecerit aliis iniuriam, ab aliis itidem accipiat iniuriam. Hæc enim lex est talionis vt par pœna reddatur. Virgil. in decimo, de Turno qui Pallantem Euandri filium interfecerat:

Æquum est cum ea pati quæ in alios fecit.

Nescia mens hominum fati, sortisq́ futuræ,
Et seruare modum rebus sublata secundis:
Turno tempus erit magno cùm optauerit emptum
Intactum Pallanta, & cùm spolia ista, diemq́
Oderit. etenim cùm Aeneas Turnũ prostrauisset, illiq́. parcere decreuisset, viso Pallantis balteo, quo se Turnus cinxerat,
 —*furiis accensus & ira*
Terribilis: Tune hinc spoliis indute meorum

Eripiare

Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
Immolat, & pœnam scelerato ex sanguine poscit.

Et Orodes prædixerat in 10. eod. lib. fore, vt eadem pœna breui afficeretur Mezentius, quam in ipsum intulerat.

— non me quicunque es inulto
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Prospectant paria: atque eadem mox arua tenebis.

Glyca Annalibus scribit Adonibezecum, viuum captum, extremisque pedum ac manuum partibus mutilatis: Septuaginta, inquit ille rex, reges extremis pedum manuumque partibus truncati, mea sub mensa micas collegerunt. Quemadmodum in illos ego me gessi, ita mihi diuinitùs est repensum. Aelius Lamprid. in Alexandro Seuer. Vetronium Turinum, ait, fumi venditorem accusari Alexander iussit: probatisque per testes omnibus, & quibus præsentibus quid accepisset, & quibus audientibus quid promisisset, in foro transitorio ad stipitem illum ligari præcepit: & fumo apposito, quem ex stipulis atque humidis lignis fieri iusserat, necauit, præcone dicente: Fumo punitur qui vendidit fumum. Trebellius Pollio in Gallica: Cùm quidam gemmas vitreas pro veris vendidisset eius vxori (Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari vellet, surripi quasi ad Leonem venditorem iussit. Deinde caueà caponem emittit: mirantibusque cunctis rem tam ridiculam, per Curionem dici iussit: Imposturam fecit, & passus est. Deinde negotiatorem dimisit. Lampridius in vita Seueri: Clamabatque sæpius quod à quibusdam siue Iudæis, siue Christianis audierat & tenebat: idque per præconem cùm aliquem emendaret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Nec verò prætermittendum quod narrant Socrates hist. Eccles. libro 6. cap. 5. & Sozomen. lib. 8. cap. 7. Eutropius primus Imperatoris cubicularius, ac primus eunuchus, cùm de nonnullis qui ad Ecclesiam confugerant, vindictam sumere vellet, studiosè in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatoribus ferretur, qua vetaretur ne quisquam ad Ecclesias confugeret; quin etiam vt inde abstraherentur qui ad eas iam confugissent. Confestim pœna subsecuta est. Proposita autem hac lege, haud diu postea Eutropius ipse, quòd coniugi Imperatoris contumeliam intulisset, primus eam legem transgreditur, & ex palatio profugus ad Ecclesiam supplex accurrit, (verùm Imperator Eutropium abstrahi iussit) pœnasque capite truncatus dedit, & lex quæ lata fuerat, prorsus è publicis commentariis expuncta est. hæc

Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris.

illi.

illi. Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè Cassiodorus lib. 9. Variar. epist. 2. Pœna ista peccati est, vt vnusquisque in se recipere possit, quod in alterum proteruus exercuit. Et huc quidem videtur pertinere titulus 2. Pandectarum, Quod quisque iuris in alium statuerit, eodem iure vtatur.

Ter spuit inque sinus.] Irati & abominantis est gestus. Tibullus Elegiar. 2. de sene amatore loquens:

Spuere in sinum.

Hunc puer, hunc iuuenis turba circumstetit arcta:
Despuit in molles & sibi quisque sinus.

Iuuenal. Satyr. 7.

Conspuiturque sinus veram deprehendere messem
Si libet.

& apud Theocritum puella rusticum quendam, à quo amabatur, ridens, dum illi deformitatem, graueolentiam, & alia corporis vitia exprobrat, ter in suum sinum despuit: ait enim,

τρὶς εἰς ἐὸν ἔπτυσε κόλπον.

odit Amoris amor.] eadem polyptosis apud Ouid. 3. Amor. eleg. 10. *Causa fuit multis noster amoris amor.*

Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
Immolat, & pœnam scelerato ex sanguine poscit.

Et Orodes prædixerat in 10. eod. lib. fore, vt eadem pœna breui afficeretur Mezentius, quam in ipsum intulerat.

—— non me quicunque es inulto
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Prospectant paria: atque eadem mox arua tenebis.

Glyca Annalibus scribit Adonibezecum, viuum captum, extremisque pedum ac manuum partibus mutilatis: Septuaginta, inquit ille rex, reges extremis pedum manuumque partibus truncati, mea sub mensa micas collegerunt. Quemadmodum in illos ego me gessi, ita mihi diuinitus est repensum. Aelius Lamprid. in Alexandro Seuer. Vetronium Turinum, ait, fumi venditorem accusari Alexander iussit: probatisque per testes omnibus, & quibus præsentibus quid accepisset, & quibus audientibus quid promisisset, in foro transitorio ad stipitem illum ligari præcepit: & fumo apposito, quem ex stipulis atque humidis lignis fieri iusserat, necauit, præcone dicente: Fumo punitur qui vendidit fumum. Trebellius Pollio in Gallica: Cùm quidam gemmas vitreas pro veris vendidisset eius vxori (Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari vellet, surripi quasi ad Leonem venditorem iussit. Deinde cauea caponem emittit: mirantibusque cunctis rem tam ridiculam, per Curionem dici iussit: Imposturam fecit, & passus est. Deinde negotiatorem dimisit. Lampridius in vita Seueri: Clamabatque sæpius quod à quibusdam siue Iudæis, siue Christianis audierat & tenebat: idque per præconem cùm aliquem emendaret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Nec verò prætermittendum, quod narrant Socrates hist. Eccles. libro 6. cap. 5. & Sozomen. lib. 8. cap. 7. Eutropius primus Imperatoris cubicularius, ac primus eunuchus, cùm de nonnullis qui ad Ecclesiam confugerant, vindictam sumere vellet, studiosè in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatoribus ferretur, qua vetaretur ne quisquam ad Ecclesias confugeret; quin etiam vt inde abstraherentur qui ad eas iam confugissent. Confestim pœna subsecuta est. Proposita autem hac lege, haud diu postea Eutropius ipse, quòd coniugi Imperatoris contumeliam intulisset, primus eam legem transgreditur, & ex palatio profugus ad Ecclesiam supplex accurrit, (verùm Imperator Eutropium abstrahi iussit) pœnasque capite truncatus dedit, & lex quæ lata fuerat, prorsus è publicis commentariis expuncta est. hæc

Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris.

illi. Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè Cassiodorus lib. 9. Variar. epist. 2. Pœna ista peccati est, vt vnusquisque in se recipere possit, quod in alterum proteruus exercuit. Et huc quidem videtur pertinere titulus 2. Pandectarum, Quod quisque iuris in alium statuerit, eodem iure vtatur.

Ter spuit inq; sinus.] Irati & abominantis est gestus. Tibullus Elegiar. 2. de sene amatore loquens:

Spuere in sinum.

Hunc puer, hunc iuuenis turba circumstetit arcta:
Despuit in molles & sibi quisque sinus.

Iuuenal. Satyr. 7.

Conspuiturq; sinus veram deprehendere messem
Si libet.

& apud Theocritum puella rusticum quendam, à quo amabatur, ridens, dum illi deformitatem, grauêolentiam, & alia corporis vitia exprobrat, ter in suum sinum despuit: ait enim,

τρὶς εἰς ἑὸν ἔπτυσε κόλπον.

odit Amoris amor.] eadem polyptosis apud Ouid. 3. Amor. eleg. 10. *Causa fuit multis noster amoris amor.*

Dulcia quandoque amara fieri.

EMBLEMA CXI.

MATRE *procul licta, paulum secesserat infans*
Lydius : hunc diræ sed rapuistis apes.
Venerat hic ad vos placidas ratus esse volucres,
Cùm nec ita immitis vipera sæua foret.
Quæ datis, ah, dulci stimulos pro munere mellis;
Prô dolor, heu sine te gratia nulla datur.

Origo Embl. APPARET id esse tractum ex Antipatri, atq. etiam Bianoris Epigrammatis eiusdem pænè argumenti, lib. I. Anthologiæ, titulo εἰς θάνατον καὶ εἰς θανόντας. Sed Antipatri primum eiusmodi est:

τὸ βρέφος

τὸ βρέφος ἑρμώνακτα διεχρήσασθε μέλισσαι,
(φεῦ κύνες) ἑρπυστὴν, κηρία μαιόμενον.
πολλάκι δ' ἐξ ὑμέων ἐστιγμένον ὠλέσατ', αἲ αἴ,
κέντροις· οἱ δ' ὀφίων φωλεὰ μεμφόμεθα.
πείθεο λυσιδίκη καὶ ἀμύντορι, μηδὲ μελίσσας
αἰνεῖν· κἀκείναις πικρὸν ἔνεστι μέλι.

Bianoris verò sic;

κοῦρον ἀποπλανίην ἐπιμάζιον ἑρμώνακτα,
φεῦ βρέφος ὡς ἀδίκως εἵλετε βουγενέες.
ἠγνοίησεν ὁ δείλαιος ἐς ὑμέας οἷα μελίσσαις
ἐλθὼν, αἱ δ' ἔχεων ἦτε χερειότεραι.
ἀντὶ δὲ οἱ θοίνης ἐστιμάξατε φοίνια κέντρα,
ὦ πικραὶ, γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος.

Nos vtcumque ita sumus interpretati:

Repentem per humum tenerum Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugistis apes.
Reddidit enectum sic vester aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuisse magis.
I, age, Lysidicæ patri, Amyntori dicito matri:
Improba apes, melli cùm sit amarities.

Alterum sic:

Errantem in triuio, mollem Hermonacta puellum
Iniustè nimium corripuistis apes.
Vipera quàm sit atrox peiores, venit vbi ad vos
Nescius, infelix esse putabat apes.
At pro melle graues stimulum pungendo cruentum
Liquistis: sic sic gratia mellis abit.

Hoc autem sub figmēto, amoris naturam intelligere licet, qui, vt rectissimè Plautus ait, & melle & felle est fecūdissimus: nam gustu dat dulce, amarū ad satietatem vsq. aggerit. Quid enim voluptate blandius? sed eadem quid tristius? Cauendum est itaque, dū oblectamenta magno labore conquirimus, ne sub dulci melle venena lateant. Exemplū præsto est in apibus, quæ mel dulcissimū cōficiunt: eædē aculeū habent præsentaneum, si quis sese propiùs admouerit. Hinc à Græcis γλυκύπικρος Amor dicitur. quod significat Euripid. in Hippolyto his verbis: *Amoris mel & fel.*

τί τοῦθ' ὃ δὴ λέγουσιν ἀνθρώπους ἐρᾶν;
ἥδιστον ὦ παῖ ταὐτὸν, ἀλγεινὸν θ' ἅμα. id est,

Quid hoc est quod dicūt homines amare? respondet nutrix: Iucundissimum, ô filia: sed idem calamitosissimum. Verba sunt Phædræ ad nutricem, cui suos in Hippolytū amores credit. Huc respexit Catull. ad Mallium; *Amor γλυκύπικρος.*

Multa satis lusi, non est Dea nescia nostri,
Quæ dulcem curis miscet amaritiem.

Cæterùm Epigramma est Meleagri lib. 7. Græcorũ Epigrammatum, in quo ex apicula quærit cur Heliodoræ corpus tangat: Num ideò vt ei nunciet, quòd ipsa amoris dulcem & amarum stimulum habeat? Putabam pridem id de Amore ab apibus puncto figmentũ non incõmodè reuocari posse ad id quod Plutarchus scribit (si tamen verè dicendum id esse Plutarchi problema) ab apibus eos pungi citius, qui stupro sese commacularint: quòd id animal sit munditiei & elegantiæ perstudiosum, quippè quę facilè odorentur, nec immunditiam libidinosorum sustineant. citaturque ibidem Theocriti locus, quo continentur Veneris ad Anchisen verba.

Ab apibus citius pungi nefanda pollutos libidine.

paulum secesserat.] Hîc figmento indulgetur. Nam Poëtæ omnes semper Cupidinem Veneri adesse faciunt. Rationem adfert Seruius: Quia, inquit, venerea voluptas sine amore non potest exerceri. Horat. 1. Carminum:

Cur Cupido Veneri adiungatur.

Liberum & Musas Venerémque, & illi
Semper hærentem puerum canebat.

Plato in Sympos. rationem longius repetitam narrat. Vide 3. præpar. Euangel. Eusebij, & Gyrald. Syntagm. 13.

infans Lydius.] Periphrasis Cupidinis. Lydi populi sunt in regione minoris Asiæ, omni mollitie & voluptate deprauati, qui primi caupones & institores fuerunt. Herod. libro 1. Lege Plin. 3. cap. 5. & 5. c. 29. itemque Athenæum Dipnosoph. cap. 4. lib. 12. & Prouerb. Chiliad. Lydus ostiũ clausit: &, Lydus in meridie: & putant nonnulli verbum, ludere, à Lydis ductum.

Lydi mollitie insignes.

dira sed rapuistis apes.] Enallage personæ, per apostrophen. expressit vim verbi εἵλετε, id est, sustulistis de medio.

Prô dolor, heu sine te.] Alludit ad illud 7. Metamorph.

— nulla est sincera voluptas,
Sollicitumq; aliquid lætis interuenit. —

Plautus in Amphit. *Est in ætate hominum (ita Diis placitum) voluptati vt mæror comes consequatur.* & Horat. Odar. 2.

— nil est ab omni parte beatum.

Huc prouerbia, Dulce & amarum: &, Ne quære mollia, ne tibi dura contingãt: &, Fecem bibat qui vinũ bibit: itemque illud, In apes irruere. Cæterùm in eo tandem velim studiosum admonitum: pro eo quod in Græco est, ὦ πικραὶ γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος, dicit Alciatus, *Prô dolor heu, sine te gratia nulla datur:* nimiùm obscurè id quidem, vt omnes vnà mecum sentiunt.

tiunt. Ego verò fateor his verbis (*sic sic gratia mellis abit*) me non assecutum esse Græcæ conclusionis leporem: sensus is est; O apes, quæ non minus amaræ estis quàm mel ipsum dulce. Nam vox ἀντίπαλοι, significat virium æqualium contrarietatem, aut æqualitatem virium quæ sunt inter se aduersæ: quasi apertè diceret apum acerbitatem æquare mellis dulcedinem, summumque bonum summo compensari malo.

Ferè simile ex Theocrito.

EMBLEMA CXII.

ALVEOLIS *dum mella legit, percussit Amorem*
Furacem mala apes, & summis spicula liquit
In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,

Et quatit errabundus humum, Veneriq; dolorem
Indicat, & grauiter queritur, quòd apicula paruum
Ipsa inferre animal tam noxia vulnera possit.
Cui ridens Venus, Hanc imitatus tu quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

Hoc ferè idem cum superiori, nisi quòd concinniùs & lepidiùs claudat Theocritus: quem sua lingua loquentem audire non pigeat:

Eidyllion Theocriti.

τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα
κηρίον ἐκ σίμβλων συλεύμενον, ἄκρα δὲ χειρῶν
δάκτυλα πάνθ' ὑπένυξεν. ὁ δ' ἄλγεε, κ' χεῖρ' ἐφύσση,
καὶ τὰν γᾶν ἐπάταξε, κ' ἅλατο. τᾷ δ' Ἀφροδίτᾳ
δεῖξεν τὰν ὀδύναν κ' μέμφετο, ὅττι γε τυτθὸν
θηρίον ἐντὶ μέλισσα κ' ἁλίκα τραύματα ποιεῖ.
χ' ἁ μάτηρ γελάσασα, τί δ' οὐκ ἴσον ἐσσὶ μελίσσαις,
χ' ὡ τυτθὸς μὲν ἔης, τὰ δὲ τραύματα ἁλίκα ποιεῖς;

Anacreõtis Ode.

Quod sanè ex Anacreonte transcripsit, cuius Ode sic habet:

ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι	*Inter rosas Cupido*
κοιμωμένην μέλιτταν	*Apiculam iacentem*
οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη·	*Non vidit, estq; punctus:*
τὸν δάκτυλον δὲ δαχθεὶς	*Manumq; sauciatus*
τᾶς χειρὸς, ὠλόλυξε.	*Mox eiulare cœpit.*
δραμὼν δὲ κ' πεταθεὶς	*Et cursitans volansq;*
πρὸς τὴν καλὴν κυθήρην,	*Ad candidam Cytheren,*
ὄλωλα, μᾶτερ, εἶπεν,	*Heu occidi, occidi, inquit,*
ὄλωλα, κ' ἀποθνήσκω.	*Vitamq; mater efflo.*
ὄφις μ' ἔτυψε μικρὸς	*En me minuta serpens*
πτερωτὸς, ὃν καλοῦσι	*Pennata vulnerauit:*
μέλιτταν οἱ γεωργοί.	*Apem vocant coloni.*
ἃ δ' εἶπεν, εἰ τὸ κέντρον	*Tunc illa: Apis si acumen*
ποιεῖ τὸ τᾶς μελίττας,	*Tantum facit dolorem,*
πόσον, δοκεῖς, πονοῦσιν	*Quantum putas dolere*
ἔρως ὅσους σὺ βάλλεις;	*Quos tu feris Cupido?*

(hoc est.)

Carmen Theocriti certatim, ni fallor, à doctis quàm plurimis conuersum est.

Terram pedibus quatere.

quatit humum.] Doloris signum, pedibus terram percutere. est & indignantis, & grauiter ferentis. Homerus de Iro:

— σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας
λακτίζων ποσὶ γαῖαν.

Horatius

Horatius etiam multis in locis pro signo lætitiæ posuit. Hanc tamen calcitrationem non esse indignantis, sed moribundi, putat amicus meus Io. Frater Lauallensis. Nam Irus ab Vlysse grauissimo ictu ad terram afflictus, eorum more qui animam efflant, apud Homerum terram pulsat pedibus, vt 10. Aeneid. Virgilianæ:

Sternitur infelix Acron, & calcibus atram
Tundit humum expirans.

Ouid. 1. artis:

Lydius æquatam ter pede pulsat humum.

Venus amica risus.

ridens Venus.] Poëtæ Græci Venerem appellant φιλομειδῆ, id est, risus amicam. Horat. 1. Carminum:

Siue tu mauis Erycina ridens.

Tria genera risus ponuntur à Clemente Alexandrino: μειδίαμα, risum decorum: κιχλισμὸν, meretricium: καγχασμὸν, procacem & notas referentem libidinis.

qui das tot noxia vulnera.] huc spectat illud è 3. Eidyllio Theocriti:

νῦν ἔγνων τὸν ἔρωτα, βαρὺς θεός. ἦ ῥα λεαίνας
μασδὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ μιν ἔτρεφε μάτηρ.

Nunc amorem noui: dirus vtique deus est; & quidem leænæ mammam suxit, inque saltibus ipsum mater enutriit. Sed propius est quod citatur ex Nænio:

Ædepol Cupido, cùm pusillus sis, nimis multùm vales.

In

In statuam Amoris.

EMBLEMA CXIII.

QVIS *sit Amor, plures olim cecinere Poëtæ,*
Eius qui vario nomine gesta ferunt.
Conuenit hoc, quòd veste caret, quòd corpore paruus:
Tela alasq; ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habitusq; Dei est. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falsa subesse reor.
Eccur nudus agat? Diuo quasi pallia desint,
Qui cunctas domiti possidet orbis opes.
Aut quî quæso niues boreamq; euadere nudus
Alpinum potuit, strictaq; prata gelu?

Si

Si puer est, puerúmne vocas qui Nestora vincit?
An nosti Ascræi carmina docta senis?
Inconstans puer hic obdurans, pectora quæ iam
Trans adiit, numquam linquere sponte potest.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas cúrue tenet quas nescit in æthera ferre?
Inscius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, semperq; virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas saxeus inde mouet.
Si cæcus, vittámque gerit, quid tænia cæco
Vtilis est? ideò num minus ille videt?
Quisve sagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, at cæci spicula vana mouet.
Igneus est, aiunt, versatq; in pectore flammas.
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda subit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi.
Verus quid sit Amor, carmina nostra ferent.
Iucundus labor est, lasciua per otia: signum
Illius est nigro punica glans clypeo.

FIGMENTVM de Amore vt sibi repugnans & ἀδύνατον particulatim reprehēdit, veramque Amoris definitionem ad extremum se tradere docet: sub quibus omnibus inuolucris graphicè exprimitur amatorum vita miserrima: quæ sigillatim omnia explicabimus, si prius Marulli elegantem descriptionem subiecerimus:

Descriptio Amoris ex Marullo.

Quis puer hic? Veneris. plena quæ caussa pharetra est?
Non bene prouisus certa quòd arma mouet.
Cur sine veste Deus? simplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quòd facit ipse senes.
Quis pennas humeris dedit? inconstantia. quare
Nulla Deo frons est? signa inimica fugit.
Quæ sors eripuit lucem? immoderata libido.

 Cur

In ſtatuam Amoris.

EMBLEMA CXIII.

*Q*VIS *ſit Amor, plures olim cecinere Poëtæ,*
Eius qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc, quòd veſte caret, quòd corpore paruus:
Tela alasq́; ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habitusq́; Dei eſt. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poſſidet orbis opes.
Aut qui quæſo niues boreamq́; euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictaq́; prata gelu?

Si puer eſt, puerúmne vocas qui Neſtora vincit?
An noſti Aſcræi carmina docta ſenis?
Inconſtans puer hic obdurans, pectora quæ iam
Trans adiit, numquam linquere ſponte poteſt.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas cúrue tenet quas neſcit in æthera ferre?
Inſcius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, ſemperq́; virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas ſaxeus inde mouet.
Si cæcus, vittámque gerit, quid tænia cæco
Vtilis eſt? ideò num minus ille videt?
Quiſve ſagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, at cæci ſpicula vana mouet.
Igneus eſt, aiunt, verſatq́; in pectore flammas.
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda ſubit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi.
Verus quid ſit Amor, carmina noſtra ferent.
Iucundus labor eſt, laſciua per otia: ſignum
Illius eſt nigro punica glans clypeo.

FIGMENTVM de Amore vt ſibi repugnans & *ἀδύνατον* particulatim reprehēdit, veramque Amoris definitionem ad extremum ſe tradere docet: ſub quibus omnibus inuolucris graphicè exprimitur amatorum vita miſerrima: quæ ſigillatim omnia explicabimus, ſi prius Marulli elegantem deſcriptionem ſubiecerimus:

Quis puer hic? Veneris. plena quæ cauſſa pharetra eſt? *Deſcriptio Amoris ex Marullo.*
Non bene prouiſus certa quòd arma mouet.
Cur ſine veſte Deus? ſimplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quòd facit ipſe ſenes.
Quis pennas humeris dedit? inconſtantia. quare
Nulla Deo frons eſt? ſigna inimica fugit.
Quæ ſors eripuit lucem? immoderata libido.

Cur macies? vigilis cura, dolorq́ facit.
Quis cæcum prait? ebrietas, sopor, otia, luxus.
Qui comites? rixa, bella, odia, opprobrium.
Qui cælo dignati? homines. qua caussa coëgit?
Mitior auctore est credita culpa Deo.
Heu curuum genus, & veri corda inscia! quo ius
Fasq́, scelus miseri si scelere abluimus?

Augeriani epigrãma de Amore. Addam & Augeriani poëtæ certè non illepidi eadem de re carmen:

Angelus inuicta qui cuspide semper oberras,
Dic mihi, te nudum cur tua mater alit?
Nudo homines qui nostra petunt delubra. Rubenti
Cur stant in dextra spicula? trado necem.
Cur puer es? pueros facio quoscumque sagittis
Saucio, siue volans ignibus vro meis.
Ventosas humeris cur fixit Iupiter alas?
Est quouis lenior flamine quisquis amat.
Cur tecum facula? quia viuida corda fretumq́,
Et iuga montosa, & scrupea saxa cremo.
Cæcus es? an claro, dic, lumine? cæcus amator,
Non ego: luce poli lux mea clara magis.
Pasceris ambrosia, seu nectare? pascor amœnis
Blanditiis, risu, sedulitate, iocis.
Cur tibi pulchra parens? quia densos forma calores
Ingenerat, forma munere nascor ego.
Cur maris è fluctu prognata est mater? amator
Vt mota in salsis fluctuat vnda vadis.
Dic, tua non vilis domus? an cultissima? nulla
Tecta colo; hiberno sub Ioue dego miser.
Dic vbi stas, dum lassa tuo sunt membra volatu?
Crede mihi, numquam me leuis ala vehit.

Sed & nonnulli è veteribus commentitiam istam Cupidinis diuinitatem doctè vereque perstrinxerunt, vt Archias poëta,

οὐκ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ' ἀκόλαστοι,
ψυχαῖς ἀνθρώπων ἐσθ' ὁ ἔρως πρόφασις.

Non amor est qui afficiat iniuria humanũ genus, sed intemperantes: animis enim hominum hanc occasionem præstat amor. quasi diceret sine vllo verborum circuitu: nõ amor qualis à poëtis celebratur, fictitius ille pusio, lædit homines, sed intemperantia. Refer huc Eidyllion Theocriti 21.

vario nomine.] propter diuersa vel adiuncta vel effecta, quæ studiose in Syntagmatib. Historiæ Deorũ explanat Gyraldus.

Conuenit hoc, quod.] absurdum, vt fabulam refutet.

Eccur nudus agat.] Maxima, inquit, est impudentia cum nudum pingere, cùm Dij nulla premantur egestate. Ea tamen nuditas importunam & perpetuò vigilantem amantium pertinaciam arguit: vel manifestam eorum insaniam prodit. Sic aliquis ex recentibus:

Nudus Amor cur?

Cur te cum nullo corpus velamine monstrat?
Stultitia insani manifesta patescit amantis.

Qui cunctas domiti.] Hinc dictus est πανδαμάτωρ, vt superiùs annotauimus.

Aut qui quæso niues.] Nil est quod timeant amantes, dum rebus amatis potiri se posse sperant. sic Plautus sub amatoris persona:

Nullum periculum detrectãt amatores.

Neque vllà mihi obstabit amnis, neque mons, neque adeò mare:
Nec calorem nec frigus metuo, neque ventum neq. grandinem:
Imbrem perpetiar, laborem sufferam, solem, sitim:
Non concedam, neq. conquiescam vsquã, neq. noctu neq. diu,
Prius profectò quàm aut amicam, aut mortem inuestigauero.

Tibull. item Eleg. 1.

Quisquis amore tenetur, eat tutusq́ sacerq́
Quà libet: insidias non timuisse decet.
Non mihi pigra nocent hibernæ frigora noctis;
Non mihi cum multa decidit imber aqua.

Propert. lib. 13. eleg. 15.

Non tamen est quisquam sacros qui lædat amantes,
Scironis media sic licet ire via.
Quisquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
Nemo adeò, vt noceat, barbarus esse volet.
Luna ministrat iter, demonstrant astra salebras:
Ipse amor accensas percutit ante faces.
Sæua canum rabies morsus auertit hiantes,
Huic generi quouis tempore tuta via est.

Et Seneca in Hippolyto:

Non me per altas ire si iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis:
Non si per ignes, & infesta agmina,
Cuncter paratis ensibus pectus dare.

Puer Amor cur?

puerúmne vocas.] Puer est ob amatorum varietatem & inconstantiam, qualis inest puero.

Ouidius 1. Amorum, eleg. 10.

Et

Et puer est, & nudus amor, sine sordibus annos,
Et nullas vestes, vt sit apertus, habet.

Moschus de fugitiuo amore: ἐςὶ δ' ὁ παῖς περίσαμος.

qui Nestora vincit.] senem quemque sapientissimũ. Hesiodus & Orpheus Poëtæ Græci vetustissimi, mortaliũ & immortalium mentes amore capi & domari tradunt. Ficin. in Platon. Conuiuium. Sed id non est satis, nisi aliquid aliud quæramus. Amor puer pingitur cùm Nestore sit antiquior, Hesiodo teste, qui in Theogonia canit, Chaos, Tellurem, Tartara, Amorem Deorum primos extitisse. Verba hæc Hesiodi sunt:

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου,
τάρταρα τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,
ἠδ' ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Et Orpheus Argonauticis:

πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμητιν ἔρωτα.

Ergo, qui Nestora vincit, sic interpretor, qui Nestora vincit ætate, qui sit Nestore annosior, deniq. qui senior Iapeto, vt ex Luciano meminimus iam suprà.

Ascræi senis.] Hesiodi, ab Ascræo Bœotiæ pago in Helicone monte.

Error & inconstantia Amoris.

Inconstans puer.] Ad id respexit Ouid. De Arte:
Errat, & in nulla sede moratur amor.

Hic obdurans pectora.] Idem fermè in Hippolyt. Seneca:
Qui blandiendo dulce nutriuit malum,
Serò recusat ferre quod subiit iugum.

Theophrastus: ἔρως δ' ἐστὶν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν: Amor est irrationalis cuiusdam cupidinis excessus, qui velocem habet accessum, tardum autẽ discessum. Id non possum docere commodiùs, quàm ex eius arte, qui se egregium doctorem præstitit naturæ amoris explicandæ: sic enim eleg. 10. lib. Amor. 3.

Luctantur: pectusq; leue in contraria ducunt:
Hac amor, hac odium: sed puto vincet amor.
Odero si potero: si non, inuitus amabo;
Nec iuga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Sic ego nec sine te, nec tecum viuere possum,
Et videor voti nescius esse mei.
Quicquid eris, mea semper eris: tu selige tantùm,
Me quoque velle, velis, ánne coactus amem?

Lintea

Lintea dum potiùs, ventisq; ferentibus vrar:
Vt quamuis nolim, cogar amare tamen.

Idem eleg. 2. primi:
—— hæserunt tenues in corde sagittæ:
Et possessa ferus pectora versat Amor.

& eleg. 18.
—— tener ausuros grandia frangit amor.
Sæpe mea dixi, tandem discede, puellæ:
In gremio sedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi; lachrymis vix illa retentis,
Me miseram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitq; suos circum mea colla lacertos,
Et quæ me perdunt oscula mille dedit.
Vincor: & ingenium sumptis reuocatur ab armis,
Resq; domi gestas, & mea bella cano.

Eundem affectum expressit Catullus in Lesbiam:
Odi & amo: quare id faciam fortasse requiris:
Nescio, sed fieri sentio, & excrucior.

quod idem apud Marullum reperio, sed Musa fusiore:
Odi te, mihi crede, quantacunque es:
Odi confiteor Camilla, sed quam
Et odi, & magis in dies magisq;
Velim odisse: sequi, atque amare cogor:
Sic me amor retrahit tuus, trahitq;
Sic quem sæuitia fugas proterua,
Tam rara reuocas decore forma.

Cur pharetratus Amor?

At pharetras, &c.] Xenophon iccircò Cupidines sagittarios fingi ait, quòd formosi & formosæ etiã è longinquo loco vulnerent, nimirum oculis ipsis tamquam sagittis eminus in rem amatam emissis, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσι. Propertius:
Et meritò hamatis manus est armata sagittis:
Et pharetra ex humero Gnossia vtroque iacet.

Horat. Carm. 2.
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.

Moschus in amore fugitiuo:
καὶ χρύσεον περὶ νῶτα φαρέτριον, ἔνδοθι δ' ἐντὶ
τοὶ πικροὶ κάλαμοι, τοῖς πολλάκι κ' ἀμὲ τιτρώσκει.

Fert humeris aúream pharetram: intus autem multæ cruentæ sagittæ, quibus me sauciat. Theocritus, in eidyl. ἔρως δραπέτης, ait Amori

ait Amori pharetram tribui plenam telis, quia vulneret hominum animos multis certè modis. Origenes hoc figmentum allegoricôs exponit: ait enim pharetra significari cor; telis cogitationes; arcu, os & labella, quæ habent aliquam cum arcu similitudinem, adeoque ipsa verba & orationem, quibus omnibus dominatur amor. Huc facit illud Pindari ex Olymp. 2.

—— πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶ-
νος ὠκέα βέλη
ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας
φωνᾶντα συνετοῖσιν: ἐς
δὲ τὸ πᾶν ἑρμηνέων
χατίζει. id est, Multæ mihi sunt sub cubito celeres sagittæ intra pharetram sonantes prudẽtibus: at apud vulgus indigent interpretibus. Intelligit Pindar. pulchra animi sensa, quibus se fatetur ornatum & excultum, & oratione diserta ad victorum laudes celebrandas. Sed de his satis.

Cur alatus Amor. *Alas curue tenet.*] Cicero De nat. Deor. pennatum Cupidinem vocat, vt Orpheus & Plato in Phædro πτερόεντα; idque propter frequentissimas in eo vicissitudines rerum, ait Pierius in Accipitre. Alexand. Aphrodiseus problem. 87. rationem reddit, propter instabilitatem nempe.

Propertius Elegiarum 1.

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
Nónne putas miras hunc habuisse manus?
Hic primùm vidit, sine sensu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostraq; non vllis permanet aura locis.

Ouidius initio 2. De arte:

Magna paro quas possit amor remanere per artes
Dicere, tam vasto peruagus orbe puer.
Et leuis est & habet geminas, quibus euolet, alas:
Difficile est illis imposuisse modum.

Secundo amorum 9. eleg. sic:

Tu leuis es: multoq; tuis ventosior alis:
Gaudiaq; ambigua dai & negasque fide.

alloquitur Cupidinem.

Eubulus apud Athenæum lib. 13. figmentum hoc ridet, cuius senarios propter elegantiam huc conferre non piget:

τίς

τίς ἦν ὁ γράψας πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα,
ἢ κηροπλαστήσας ἔρωθ' ὑπόπτερον;
ὡς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν,
ἀλλ' ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
ἐστὶν γὰρ οὔτε κοῦφος, οὔτε ῥᾴδιος
ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
βαρὺς δὲ κομιδῇ. πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά;
τοιοῦτο πρᾶγμα, λῆρος ἄν, φήσειέ τις. id est,

Quis omnium primus virorum pinxit, aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines solùm sciebat pingere:
Mores nec ille norat, aut mentem Dei.
Nec est enim leuis, nec est is qui celer
Morbum ferentis auolet præcordiis:
Grauisq; valdè. qui fit alæ vt sint ei?
Nugæ meræ sunt hæc: quis ergo perferat?

Flectere tela iecur.] iecur, amoris sedes. Horat. 1. Epistolarum:

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérue.

Serpit humi.] Repugnantia sunt, quibus superuacaneam Amoris εἰκὼν docet.

Si cæcus.] Amoris cæcitas impeditã hominis rationẽ ostendit: nec enim modò τυφλὸς, sed & τυφλοποιὸς ἔρως. Theocritus Eidyll. 10. τυφλὸς δ' οὐκ αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ ἀφρόντιστος ἔρως: hoc est, cæcus non solùm Plutus, verumetiam delirus Amor. Cæcus Amor cur?

Propert. Elegiarum 2.

Ante pedes cæcis lucebat semita nobis:
Scilicet insano nemo in amore videt.

Ouidius epistolis: — *quid deceat non videt vllus amans.*

tænia.] vittarũ extremitas, & pro tota vitta sumitur aliquoties: hîc pro panniculo, quo velantur oculi Cupidinis, accipe.

sagittiferum qui lumine.] Absurdum aliud per collationem dissimilium.

Igneus est.] ab effectis, vt iam dictum est.

De amore igneo, aut potiùs amoris igni, è multis quæ mihi ad alia properanti occurrunt, pauca seligam. Antipater Sidonius:

μὴ κλαίων τὸν ἔρωτα δόκει, Τηλέμβροτε, παύσειν,
μηδ' ὀλίγῳ παύσειν ὕδατι πῦρ ἄπνεές.
χρυσὸς ἔρωτος ἀεὶ παιώνιος. ἐσβέσθη δὲ
οὐδὲ τότε ἐν πολλῷ πικτόμενον πελάγει.

circunferuntur hæc incerti cuiusdam:

αὐτὸ τὸ πῦρ καύσειν διζήμενος οὗτος, ὁ νύκτωρ

τον

τὸν καλὸν ἱμείρων λύχνον ἀναφλογίσαι.
δεῦρ' ἀπ' ἐμῆς ψυχῆς ἅψον σέλας, ἔνδοθι γάρ μευ
καιόμενον πολλὴν ἐξανίησι φλόγα.

Quò ſpectant quæ Aul. Gell. retulit 19. cap. 9. ex Aedituo:

Quid faculam præfers phileros, qua nil opu' nobis?
Ibimus, hîc lucet pectore flamma ſatis. &cæt.

At cur Amor igneus dicatur, ardere autẽ qui amore corripiuntur, Paulus Silentiarius ita:

—— ἀντιτύπου γὰρ
εὐθὺς ἀποθρώσκει κοῦφος ἔρως κραδίης.
εἶπος ὀλισθήεσσαν ἔχει φύσιν. ἤν τις ὀϊστοῦ
ἄκρον ἕλῃ, φλογερὸς δύεται ἐντὸς ὅλος.
ἐλπίδι μὴ θέλξῃς φρένα μαχλάδι· γυιοβόρον γὰρ
πῦρ ὑποκαπίζει θυμὸν ἐφελκομένη.

Naiades quæ.

tumidis Naiadum.] Naiades aquarum Deæ, per quas hîc caſtas & pudicas puellas matronasq́ue poſſis intelligere. Quò referendum videtur illud Meleagri:

δεινὸς ἔρως; δεινός. τί δὲ τὸ πλέον; ἢν πάλιν εἴπω,
καὶ πάλιν οἰμώζων, πολλάκι δεινὸς ἔρως;
ἢ γὰρ ὁ παῖς τούτοισι γελᾷ καὶ πυκνὰ κακισθεὶς
ἥδεται, ἢν δ' εἴπω λοίδορα καὶ τρέφεται.
θαῦμα δέ μοι, πῶς ἆρα διὰ γλαυκοῖο φανεῖσα
κύματος, ἐξ ὑγροῦ κύπρι σὺ, πῦρ τέτοκας. id eſt,

Sæuus Amor? ſæuus. quid tum, ſi talia mærens
Conquerar? atque iterum talia; ſæuus Amor?
Nimirum puer hæc conuicia ridet, & ipſis
Gaudet, & inſultat iurgia ſi qua loquor.
Aſt ego demiror, glauco Venus edita ponto
Qui flammam ex vnda progeneraſſe potes?

Ouidianum hoc conuenit 3. Amor. eleg. 5.

Flumina deberent omnes in amore iuuare:
Flumina ſenſerunt ipſa quid eſſet amor.

At tu ne tantis.] Hactenus refutatio fuit veterum de Amore commentationum, tandemq́ue veram Amoris deſcriptionem vltimo perſtringit diſticho.

Iucundus labor eſt, laſciua.] Libidinis & obſcenæ voluptatis actum ſignificat; cuius ſchema eſt malum Punicum in nigra ſcuti planitie; quæ repræſentant ſimilitudine quadam ſexus vtriuſque γεννητικὰ μόρια: Punicum quidem dulci ſapore, ſed amaro cortice, mihi referre poteſt ἡδονὴν γλυκύπικρον. Nigra planities cæcitatem & caliginem, quibus implicantur

cantur qui turpiter amant. Cæterùm vir doctus quiſpiam ait, hîc glande ſignificari partem obſcenam genitalium, quam Cornel. Celſus, Ariſt. & Galenus Balanon appellant, quod glandem ſignificat; eſtque virilis penis prior pars, quæ Latinis eſt mentula.

In obliuionem patriæ.

EMBLEMA CXIIII.

IAMDVDVM *miſſa patria, oblituſq́ue tuorum,*
Quos tibi ſeu ſanguis, ſiue parauit amor.
Romam habitas, nec cura domum ſubit vlla reuerti,
Æternæ tantum te capit vrbis honos.

Sic Ithacûm præmissa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam, liquerat atque ducem.

Typus & fons Emblematis.

MINIME mihi dubium est, Alciatum id Emblema cùm scriberet, habuisse in manibus Ammianum Marcellinum, & tum ad eum respexisse locum qui est lib. 14. quem integrum apponam, & deinde sententiam explanabo. Verba itaque Ammiani sunt hæc: Illud autem non dubitatur, quòd cùm esset aliquando virtutum omnium domicilium Roma, ingenuos aduenas plerique nobilium, vt Homerici baccarum suauitate lotophagi, humanitatis multiformibus officiis retentabant. Et hæc quidem ille. In eos qui patriam obliuione delent, in alio quodam solo retenti, & fortuna quadam benigniore lactati, torquet Alciatus. Notissima est illa Teucri vox apud Ciceronem Tusc 5. Patria est vbicumque est bene. tum enim vel maximè patriam ipsumque natale solum tradere solemus obliuioni, cùm aliena regio meliorem nobis & lautiorem conditionem proponit. Sed certè hoc potissimum in eos torquetur, qui cùm ad amplum aliquem dignitatis gradum peruenerint, sui suorumque immemores facti, tumidas attollunt vertice cristas, vt iis nihil intolerabilius esse possit, neque asperius; quippe qui nec de parentibus, nec de amicis amplius cogitent: ex quo perspicuum fit, quàm desipiant, quamque vecordes sint, cùm non intelligant leuissimo casu se posse deturbari: quamq. temerarij & instabiles fortunæ fluxus & reflexus. At Oratorem audiamus licet: Si quam virtutis præstantiam, aut ingenij, aut fortunæ splendorem sumus consecuti, eam nostris impertire est opus, & cum proximis communicemus: vel si parentibus nati simus humili & obscuro loco, si propinquos habeamus imbecilliores, vel animo vel fortuna, eorũ augeamus opes, eisq. honori simus & dignitati: vt in fabulis, qui aliquando propter ignorantiam stirpis & generis in famulatu fuerint: cùm cogniti sunt, & aut Deorum aut Regum filij inuenti, retinent tamen charitatem in pastores, quos patres per multos annos esse duxerunt.

Patria est vbicunq. bene est.

Sui & suorum obliti.

Duo amicorum genera.

Quos tibi.] Duo hîc amicorum genera notat; vnum eorum qui sanguinis coniunctione, alterum qui vel vicinitate, vel studiis quibusdam paribus, vel commercio aliquo, aut vsu vitæque consuetudine amicitia nobiscum iuncti sunt.

Romam habitas.] Potest hoc intelligi synecdochicôs, pro quauis vrbe celebri.

Æterna

Roma, vrbs per excellentiam.

Æternæ vrbis.] Vrbs κατ' ἐξοχὴν Roma, vt olim Athenæ ἄστυ, & Alexandria πόλις, quòd cæteris excellerent. quod vidit Magius Miscellan. lib. 4. cap. 6. Allusit autem ad priscorum Romanorum opinionem, qui Romam & Romanum imperiũ semper duraturum credebant. Hinc illud est Iouis apud Virg. Veneri perpetuum imperium pollicentis:

Æterna Roma.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono;
Imperium sine fine dedi. Et Ausonius:
Ignota æterna ne sint tibi tempora Romæ.

Idemque:

Vrbis ab æterna deductam rege Quirino.

Romanæ vrbis elogia.

Sed præter hæc, placet etiam quæ sequuntur addere, philologorum gratia. Ammianus Marcellinus lib. 15. Tamen auctoritate qua potiores æternæ vrbis Episcopi, firmari desiderio nitebatur ardenti. Idem lib. 16. Et vrbis templorum, forumque Pacis, & Pompeij theatrum, & Odæum, & stadium, aliaque inter hæc decora vrbis æternæ. Idem lib. 19. Difficultatem aduentantis inopiæ frumentorum vrbs verebatur æterna. Idem Ammian. lib. 16. Romam ingressus, imperij virtutumque omnium larem. & lib. 17. Si ablatum vno templo miraculum Romæ sacraret, id est in templo mundi totius, &c. Nec dissimile est quod ait Cassiodorus lib. 1. Variar. epist. 32. Roma mater omnium dignitatum. & epist. 39. Roma eloquentiæ fecunda mater, virtutum omnium latissimum templum, &c. Facilè hîc prætermitto quæ notat Alciatus ipse Commentario De verb. signific. ad l. 87.

Ithacûm præmissa manus.] id est, multitudo Vlyssis sociorum, quos exploratum miserat in Lotophagôrum patriam. preclara hæc certè Romanæ vrbis elogia: & meritò quidem; ea enim tot populorum discordes ferasque linguas, Latini sermonis commercio ad colloquia contraxit, ait Plinius.

dulcedine loti.] Polybius, historiæ scriptor ἀξιόπιστος ait in 12. Loton arborem asperam, pumilam, spinosam, frondibus viridantem rhamno similibus, cuius fructus initio candidis myrtidibus non sit dissimilis, mox increscens palmeo colore, magnitudine rotundæ oliuæ, nucleo perpusillo, è quo delicatus exprimitur latex, quo sitis leuatur, sine admixtu aquæ, sed vltra diem decimum non durabilis. Theophrast. 4. lib. De plantis, scribit loton parem habere cum pyro magnitudinem, eiusque pomum fabæ similem; quod dum maturescit variat colores vuæ instar: quo ex fructu memorant integrum quendam

 olim

Lotus & Lotophagi quid.

olim exercitum in Africa, cõmeatus inopia laborantem fuisse ad dies aliquot refectum. Mitto quæ Ouid. 9. Metamorph. Homerus Odyss. 9. ait, Vlyssis socios dulci quadam gustata loto, reliqua neglexisse, ac præsenti voluptate delinitos noluisse ad nauim redire, nisi verberibus adactos. Ponticus Heraclides ait, ab Homero voluptatem designari per Lotophagorum regionem, quæ voluptas posita esset in ea re perfruenda quæ dulcissima putaretur. ἡδονὴν μὲν τὸ λωτοφάγων χωρίον ξένοις γεωργὸν ἀπολαύσεως, ἣν ὀδυσσεὺς ἐγκρατῶς παρέπλευσε. Symmach. in epistolis allusit: Vt mihi, ait, quasi apud scopulos hæsisse videaris. Aul. Gell. flexit in eos qui nimium immorentur in dialecticæ gyris & mæandris. Lege prouerb. Lotum gustare. De Lotophagis Strabo lib. 17. Plin. lib. 13. c. 17. Hanc fabulam plerique conuertunt in voluptuosos, & libidine prurienteis, qui gustato semel dulci blandoque turpium voluptatum veneno, ab eo non ferè abstineant. Lucianus De mercede conductis. Meminit & Dio Chrysost. Orat. 35.

Sirenes.

Sirenes.

EMBLEMA CXV.

Absqve alis volucres, & cruribus absque puellas,
Rostro absque & pisces, qui tamen ore canant,
Quis putat esse vllos? iungi hæc Natura negauit:
Sirenes fieri sed potuisse docent.
Illicium est mulier quæ in piscem desinit atrum,
Plurima quòd secum monstra libido vehit.
Aspectu, verbis, animi candore trahuntur,
Parthenope, Ligia, Leucosiaq́ue viri.
Has Musæ explumant, has atque illudit Vlysses:
Scilicet est doctis cum meretrice nihil.

Sirenes quæ. ELEGANS est Sirenum mythologia: hæ fuerunt Acheloi fluminis & Calliopes Nymphæ filiæ, tres nimirum, Parthenope, Ligia, & Leucosia. Virginea facie sunt, & in piscem desinunt. alij volucres eas faciunt. Cùm littus Siculum incolerent, nautas prætereuntes, cantus & vocis amœnitate pelliciebant, pellectos sopiebant, sopitos demergebant, & postea deuorabant. Vlysses cùm illac sibi prætereundum esset,

Illeuit cera sociorum callidus aures,
Atque suas vinclis præbuit ipse manus.
Transiluit scopulos & inhospita littora classis:
Illa præcipites desiluere freto.
Sic blandas vocésque notas, & carmina vicit;
Sic tandem exitio monstra canora dedit.

Martialis huc allusit lib. 3. ad Cassianum.

Sirenas hilarem nauigantium pœnam,
Blandásque mortes, gaudiúmque crudele,
Quas nemo quondam deserebat auditas,
Fallax Vlysses dicitur reliquisse.

Quid per Sirenes intelligendum. Homerus Odyss. μ. id pertractat. Meminit & Plato in Phędro. Virgil. Aeneid. 5. & 5. Metamorph. Ouid. Plerisque dicuntur Σειρῆνες, sed altiore sensu, αἱ τῆς ψυχῆς ἐναρμόνιοι καὶ μουσικαὶ δυνάμεις, vt Suidas: & in sua Repub. Plato, cùm de sphærarum cælestium volubilitate tractaret, singulas Sirenas dicit singulis orbibus insidere, significat motu sphærarum cantum numinibus exhiberi, nam Siren dea canens Græco intellectu valet. Macrob. 2. Comment. in somn. Scipionis. Sirenes autem aues fabulosas esse putat Plinius lib. 10. cap. 49. cui sanè aduersantur Theodorus Gaza & Trapezuntius; qui Sirenes in mari se vidisse affirmant. Reuera meretrices fuere, vt tradunt Seruius & Palæphatus, quæ quia transeuntes deducerent ad egestatē, his fictæ sunt inferre naufragia. Ad hanc fabulam alludens D. Hieronymus, ait in Epistola quadam: Et nos ad patriam festinantes, mortiferos Sirenum cantus surda debemus aure transire. quò spectat illud Socraticum, δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα: Voluptates oportet præterire tamquam Sirenes cum qui virtutem vt patriam intueri percupit. *Vlysses, sapientiæ imago.* Cæterùm in Vlysse typum sapientiæ obseruamus, qui & suos auocat à turpi voluptatum commercio, & ipse sibi eandem legem imponit. Cicero 5. De finibus, paulo aliter enarrat. sic enim: Mihi quidem Homerus huiusmodi quiddam vidisse videtur in iis quæ de Sirenum cantibus

finxerit. Neque enim vocum suauitate videntur, aut nouitate quadam, & varietate cantandi reuocare eos solitæ, qui prætervehebantur: sed quia multa se scire profitebantur, vt homines ad earum saxa discendi cupiditate adhærescerent. Mirum sanè cur hîc Cicero per Sirenum cantus nil ab Homero significari dicat, quàm discendi studium, & sciendi voluptatem: cùm Vlysses ne Sirenum cantibus caperetur, ligari se voluerit: quod non fecisset, nisi insignem quandam calamitatem & turpitudinem ab eis sibi suisque importatum iri cognouisset. Horatius Epist. 2. de voluptate turpi intellexit:

Sirenum voces, & Circæ pocula nosti; &c.

Me non fugit ab aliis variè trahi hanc Sirenum fabulam: vt cùm Pausanias in Atticis ait Sophoclem dictum fuisse nouam Sirenem. Siren etiam nominatus Bacchylides. εἰώθασι καὶ νῦν ἐπὶ ποιημάτων καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν σειρῆνι εἰκάζειν. Synesius epistola quadam ad Herculianū: ἐγὼ μὲν οὐ δι᾽ ἄλλο τι τὰς σειρῆνας ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἡγοῦμαι βλασφημεῖσθαι, ἢ ὅτι τῷ μελιχρῷ τῆς φωνῆς ἀπώλλυον προσπειγόμεναι τὸν πιστεύσαντα. ἤκουσα δὲ τοῦ τῶν σοφῶν καὶ ἀλληγοροῦντος τὸν μῦθον: Σειρῆνας γὰρ αὐτὰς αἰνίττεσθαι τὰς ἀπολαυστικὰς ἡδονὰς, αἳ τοὺς εἴξαντας καὶ καταγοητευθέντας αὐτῶν τῷ προσηνεῖ, μετὰ μικρὸν ἀπολλύουσι. τί οὖν ἀποδέουσιν εἶναι Σειρῆνες αἱ τῶν σῶν ἐπιστολῶν ἡδοναί; Ego sanè nō aliam ob causam existimo Sirenas malè à poëtis acceptas, quàm quòd vocis dulcedine adductos perderent. Audiui à quodam ex sapientibus, qui allegoricè fabulam explicaret, Sirenas obscurè significare voluptates sensum oblectantes, quæ eos perdant qui ipsarum cantui & blanditiis aurem præbuerunt. Quid igitur impedit quominus tuarum epistolarum voluptates sint Sirenes, &c. Horat. 2. Serm. aliò torsit, nempè ad desidiam:

—— vitanda est improba Siren Desidia.

De Sirenum fabula post Platonē quid sentiat Plutarchus, repete ex Sympos. 9. quæstione 14. Aliò torsit & Xenophon 2. ἀπομνημ. Lege Lucianum Commentario de saltatione: & prouerb. Ceram auribus obdis.

Absque alis volucres.] Eadem descriptio, qualis fuit in superiori Emblemate de homine anguipede, idque ænigmaticôs.

Eò pertinent Ouidiana hæc 5. Metam.

—— vobis Acheloides vnde
Pluma pedésque auium, cùm virginis ora geratis?

Illicium est mulier.] ab illiciendo, quòd blanditiis illiciat. *Mulier, illicium.*
Quæ in piscem.] Absurdum est. quo alludit ad illud Horatij:

 vt tur-

——*vt turpiter atrum*
Desinat in piscem mulier formosa supernè.

Piscis quid allegoricôs. Per piscem mollities & voluptas plerumque intelligitur. Vide Lucianum De Syria Dea, vbi mulierem supernè in caudam piscis desinentem visam fuisse ait.

Plurima quòd secum.] Quamplurimas certè calamitates ex libidine proficisci nemo nescit: tamen eius tres sunt præcipuæ illecebræ. siquidem aut visu, aut cantu, aut commercio capiuntur, & in turpis amoris pedicas illaqueantur humani animi, vt mox dicemus. *Tres ad voluptatem illecebræ.*

Aspectu.] visu nascitur amor. Hinc illud Propertij vulgatissimum: *Si nescis, oculi sunt in amore duces.* *Visus, amoris initium.*

Pindarus formam amoris præconem 8. Nemeor. facit:

ὥρα πότνια κάρυξ Ἀφροδίτας.

O veneranda pulchritudo, Veneris præco, &c.

Theocritus, ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην.

quod Maro Ecloga 8. sic est æmulatus:

Vt vidi, vt perij, vt me malus abstulit error.

Ouidius item in Epistolis:

Tunc ego te vidi, tunc cœpi scire quis esses:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Et vidi & perij, nec notis ignibus arsi.

Idem 3. Amorum, eleg. 10. (alloquitur amasiam)

Perq; tuos oculos, magni mihi numinis instar;
Perq; tuos oculos qui rapuere meos.

App. lib. 10. Caussa omnis & origo præsentis doloris, & est medela ipsa, & salus vnica, mihi tute ipse es. Ipsi enim tui oculi per meos oculos ad intima delapsi præcordia, meis medullis acerrimum commouent incendiũ. Plato amoris vulnera radios esse quosdam ait tenuissimos, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis sanguis dulcissimus & calidissimus sedem habet, viaque sibi per oculos patefacta, subinde per amantis oculos illapsi ad intimum eius cor penetrant. Lucian. dialog. ἔρωτες: ἔρως πρῶτον ἔχει βαθμὸν ὄψεως, ἵνα ἴδῃ, κἂν θεάσηται, ποθεῖ προσάγων ἐφάψασθαι. qua ratione Philostratus δᾳδούχους amoris oculos fecit: ὦ καλοὶ δᾳδοῦχοι ἔρωτος, πρῶτοι μεθ' ἡμῶν τὸ κάλλος ἐπυρσεύσατε. Itaque probatur sententia Plotini, ἔρωτα deducentis, ἀπὸ τῆς ὁράσεως, lib. 3. De amor. Ex quo illud Propertij: *Amoris vulnera ex oculis.*

Cynthia prima suis me incautum cepit ocellis,
Contactum nullis antè cupidinibus.
Assiduè crescit spectando cura puella,

Ipse

Ipse alimenta sibi maxima præbet amor.

Seneca De remediis fortuitorum: Nõ intelligis partem innocentiæ esse cæcitatem. Hinc oculi adulterium monstrant, hinc incestum: hinc domum quam concupiscat, hinc vrbem & mala omnia. Certè oculi sunt irritamenta vitiorum, ducesque scelerum. Ex Plutarcho refertur illud è Stobæo ἐν λόγῳ κατὰ κάλλους: formosos intueri iucundissimum: tangere autem & tractare sine periculo non licet. Imò, vt Xenophon docet, qui ignem tangunt, vruntur dumtaxat: formosi verò, quamquam procul distent, incendunt tamen. Est enim visus, incitandi amoris occasio. Græca ita sonant: τοὺς καλοὺς ὁρᾶν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. μᾶλλον δ', ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον. οἱ δὲ καλοί, καὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσιν. ἡ γὰρ ὄψις λαβὴ τοῦ πάθους ἐστί.

verbis.] Et verba certè non minorem vim habent ad pelliciendos animos quàm oculi: imò verò maiorem plerumque. *Verba inflammãt ad amorem.*

candore.] eloquentia compta ornataque, qua vel pertinacissimi, vel etiã maximè refractarij molliri, & in aliam penè formam mutari queunt. Vel candor hîc pro pulchritudine vsurpatur, vt apud Propertium in 1.

Nec Phrygium falso traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.

Nisi candorẽ referre mauis ad illam Sirenem flexanimam, quam nostri gratiam, animumq. purum ac simplicem & verè amabilem dicũt, qualis fuit mulieris cuiusdam Thessalæ gratia, cuius amore ita exarsisse Philippum Macedonem aiunt, vt plerique suspicarentur eum amatorio quodam philtro eò adactum. Quam ob rem Olympias Philippi vxor tantum operæ posuit, vt tandem Thessalam illam prehenderit: quam cùm diligenter intuita esset, eius formam certè bonam, verba omnia naturam ingenuam spirantia, præclaram educationem. facessant ergo calumniæ, ait Olympias: tu enim in te philtrum habes: non alio fascino capitur Philippus.

Parthenope.] Trium Sirenum nomina non temerè imposita sunt. παρθένος virginem sonat: Ligia, non à ligando, vt putant nonnulli, neque ab illiciendo, sed à Græco λιγεῖον, quod canorum sonat: aut λιγέως, dulciter, quod ad sermonis & colloquij refertur illicium: Leucosia, à λευκὸν, album, ab albedine, quæ in sui admirationem rapit, mentisque oculos quasi fascino aliquo decipit. Eã enim significatur verborum ornatus. *Triũ Sirenũ nomina vnde imposita.*

Has Musæ explumãt.] Per Musas intellige literatos, qui cum *A Musis*

 volupta-

Sirenas explumari quid.

voluptatibus corporis nihil habent commercij: præcipuũ autem libidinis antidotum est literarum studiũ. Huc placet adiicere fabulam Græcorũ scholiastum poëticam satis vulgatam. Suasit aliquãdo Iuno Sirenibus, voce & cantus suauitate plus æquo tumescentibus, vt Musas ad canendum prouocarent, & eas vincere niterentur. Musæ conditionem, vbi aliquantum concertassent, non recusantes, facili negotio de iis victoriam retulerunt. Nec verò mirum cuiquam videri debet, si tam facilè vicerint. Quis enim suauem & natiuum Musarum modulum cum eo blando quidem, sed fallaci & captioso Sirenum cantu comparet? Musæ igitur plumas Sirenibus auulserunt, quibus sibi coronas confecerunt in victoriæ signum. Mythologi Sirenum vocabulo, sophisticen: Musarũ nomine, solidam & expressam sapientiam volunt intelligi: plumæ, scripta sunt ridicula eorum qui adumbrata, non vera sapientia sese ostentant: de quibus docti sapientesque viri facillimè triumphant. Hoc veterum figmentum Theodoretus De curandis Græcis affectionibus, statim initio lib. 8. attigit, cùm ait ex Pythagoræ sententia, aut eorum certè qui eius vitam scriptis tradiderunt, esse Musas Sirenibus præferendas.

Peregrinatio confert ad amorẽ declinandũ.

Has atque illudit.] Antidotum est alterum in Amorem, nimirum peregrinatio. Quid. 10. Metamorph.

Ire libet procul hinc, patriaq; relinquere fines,
Dum scelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Id verò suadet apertius 1. De remedio:

Tu tantùm quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Tempora nec numera, nec crebrò respice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.

Idem libro 2.

Manat amor tectus, si non ab amante recedas,
Turbaq; in hoc omnes ingeniosa sumus.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abstinuisse locis.
Non facilè esuriens posita retinebere mensa,
Et multam saliens incitat vnda sitim.

Amore non capi Musas quid.

Scilicet est doctis.] Epimythiou est: quò referendum videtur lepidissimum Platonis tetrastichon, vt habet Laërtius:

Α῾ κύπρις μῦσαισι, κοράσια τὰν ἀφροδίταν
τιμᾶτ᾽, ἢ τὸν ἔρων ὔμμιν ἐφοπλίσομαι.
χαὶ μῦσαι ποτὶ κύπριν, ἄρει τὰ στωμύλα ταῦτα,
ἡμῖν δ᾽ ὐ πέτεται τῦτο τὸ παιδάριον. id est:

Hæc Venus ad Musas: Venerem exhorrescite Nymphæ:
In vos armatus aut Amor insiliet.
Cui contrà Musæ, Verba hæc age dicito Marti:
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Idem argumentum tractat Lucianus in Dialogis Deorum, quod eò spectat, vt significetur, doctos, & laboriosa studiorum mole pressos, stulto amore non corripi: quod accidere solet iis qui otio sese turpi dedunt, laboremque honestum refugiunt. quod Cicero pro Cælio pluribus verbis extulit: Scitote Iudices, inquit, eas cupiditates, quæ obiiciuntur Cælio, atque hæc studia, de quibus disputo, non facilè in eodẽ homine esse posse. Fieri enim non potest, vt animus libidini deditus, amore, desiderio, cupiditate sæpè nimia copia, inopia etiam nõnumquam impeditus, hoc quicquid est quod nos facimus in dicendo, non modò agendo, verùm etiam cogitando, possit sustinere. An vos aliam caussam esse vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ, tanta voluptate dicẽdi, tanta laude, tanta gloria, tanto honore, tam pauci sint, semperque fuerint, qui in hoc labore versentur? Omittendæ sunt omnes voluptates, relinquenda studia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, sermo etiam penè omnium familiarium deserendus; quæ res in hoc genere homines à labore studioque dicendi deterret, non quò aut ingenia deficiant, aut doctrina puerilis.

Scilicet est doctis.] Carmen Theocriti est ex Eidyllio 9.

ὔτ᾽ ἔαρ ἐξαπίνας γλυκερώτερον, ὄυτε μελίσσαις
ἄνθεα, ὅσσον ἐμὶν μῶσαι φίλαι. ὃυς γὰρ ὁρῶσαι
γαθεῦσαι, τὼς δ᾽ ὔτι ποτῷ δαλήσατο κίρκα. id est,

Neque ver subitum lenius est, neque apibus
Flores [tam dulces] quàm mihi musæ chara [sunt.] quos enim aspiciendo
Exhilarant, eos sua potione non poterit fascinare Circe.

Senex

Senex puellam amans.

EMBLEMA CXVI.

DVM Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam
A quæstu Archippen ad sua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè insana iuuentus
Ob zelum, & tali carmine vtrumque notat:
Noctua vt in tumulis, super vtq; cadauera bubo,
Talis apud Sophoclem nostra puella sedet.

VVLGO apud nostrates iactatur, vitia quædam esse, quæ Deo & Naturæ repugnant, hominibusque valdè displicent: nimirum adolescentis ignauia, inopis superbia, & senis iam capularis libido intempestiua. tum enim vel maximè δὶς παῖδες οἱ γέροντες, cùm vitiis plusquam iuuenilibus intempestiuè

Bis pueri senes.

stiuè delectantur. Quantò enim quis ætate prouectior est, tantò à voluptatum corporis titillationibus remotior esse debet. Cicero in Catone maiore: At non est voluptatum tanta quasi titillatio in senibus, credo, sed ne desideratio quidem. Bene Sophocles, cùm ex eo quidam iam confecta ætate quæreret, vteretúrne rebus Venereis: Dij meliora, inquit: libēter verò istinc tamquam à domino agresti & furioso profugi. cupidis enim rerum talium odiosum est & molestum fortasse carere: satiatis verò & expletis iucundius est carere, quàm frui. Idem retulit Plutarch. Cōmentario περὶ φιλοπλουτίας, & Valer. Max. lib. 4. Ad id facit lib. 7. Epigrammat. Græcorum institutum Philodemi poëtæ iam senectute cassi, qui fatetur se quondam amori dedisse operam, sicuti & alios, lusisseque cùm per tempus liceret: sed tandem canitie admonitum, grauioribus curis & studiis incubuisse. Modò, inquit, reiiciatur amor: canus enim adest pro nigro capillus, ætatis iam maturæ nuncius: vbi ludendi tempus esset, lusimus: cùm autem non amplius datur, ad meliores curas properemus licet. hactenus ille. Et certè, dum intempestiuos senum quorundam amores, & affectum libidinis huic ætati planè repugnantem aduertimus, facile est colligere, verissimum esse quod ait Plaut. Mercatore:

Senes procul à voluptatibus corporis.

——labant iuuenes, itidem rapiuntur senes.
Illi se amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum.
Illi verò si amare ea ætate occeperint, multò insaniunt acrius.

Senum amor vehemens.

Tibullus Eleg. 2. lib. 1.

Vidi ego qui iuuenum miseros lusisset amores,
Pòst Veneris vinclis subdere colla senem,
Et sibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, charæue puellæ
Ancillam medio detinuisse foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumstetit arcta,
Despuit in molles & sibi quisque sinus.

Locus est elegans apud Plutarch. lib. contra Coloten, vbi docet senibus Venerem exercendam non esse: Minimè fefellerit, Epicurum voluptates corporis, tamquam Etesias ventos, vbi peruenerint ad suum incrementum, expirare: quod in caussa est vt inquirat, vtrum sapiens ætate decrepita, qui res Venereas nequeat exercere, contactu formosarum, & contrectatione adhuc gaudeat: longè aliter sentiens quàm Sophocles, qui libenter istinc, vt à domino agresti & furioso, se profugisse dicebat.

Sed

Sed cùm plerasque voluptatum istarum senectute exarescere videant, cumque

Cytherea canos sit perosa milites,

multo potiùs debebant homines voluptuarij, animi voluptates conquirere, ac velut cibaria quæ non putrescunt, & incorrupta durant. Et ibidem: Obsoleto, intempestiuo, turpi remedio fatentur se vti, cùm recordatione pristinarum voluptatum se ipsi recreant: & quia non suppetunt recẽtes, quibus vti queant, veteribus illis, id est mortuis & pollinctis, alias iam moribundas aut enectas in carne, vt in frigido cinere, mouent aduersante natura, ventilantque paulisper fouendo: quippè qui in animo nullam habeant domesticam voluptatem, dignam libero, condîtam hilaritate. hæc ille. Sanè Iuuenalis in descriptione Senectutis ostendit satis, quàm sit aliena Venus à senibus. Cæterùm quantum ex historiis deprehendi potest, Sophocles Venereis rebus multum fuit addictus, & iam grandæuus Theorida meretricem deperiit. Idem senex admodum, Archippen adamauit scortum nobile, cuius prior amasius, Smicrines nomine, à quodã rogatus quid ageret Archippe: respondit, Velut noctua tumulo insidet. Athenæus Dipnosoph. lib. 13. cap. 22.

Sophocles, amator senex.

Noctua tumulo.

quamuis affecta ætate.] id est, quamquam iam senex esset. Ouidius rectè:

Turpe senex miles, turpe senilis amor.

insana iuuentus.] aut quòd iuuenes à commercio Archippes auocarentur: aut id referas ad pæderastiam, qua notatus est Sophocles: Athenæus cap. 27. lib. 13. & Hieronym. Rhodius in historicis Commentariis meminit.

Ob zelum.] zelotypiam.

super vtq; cadauera bubo.] Senex morti proximus tumulum expectat, itidem mox cadauer futurus.

In co-

In colores.

EMBLEMA CXVII.

INDEX *mæstitiæ est pullus color: vtimur omnes*
Hoc habitu, tumulis cùm damus inferias.
At sinceri animi, & mentis stola candida pura:
Hinc sindon sacris linea grata viris.
Nos sperare docet viridis. Spes dicitur esse
In viridi, quoties irrita retrò cadit.
Est cupidis flauus color, est & amantibus aptus,
Et scortis, & queis spes sua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus;
Indicet & pueros erubuisse pudor.

Cæruleus

Cæruleus nautas, & qui cælestia vates
Attoniti nimia relligione petunt.
Vilia sunt giluus, natiuaq; vellera burrhis:
Qualia lignipedes stragula habere solent.
Quem curæ ingentes cruciant vel Zelus amoris,
Creditur hic fulua non malè veste tegi.
Quisquis sorte sua contentus, ianthina gestet:
Fortunæ æquanimis tædia quiq; ferat.
Vt varia est natura coloribus in gignendis,
Sic aliis aliud: sed sua cuique placent.

Coloribus exprimũtur affectus animi.

COLORES & eorum differentiæ non minimùm solent animos nostros afficere, ob eamque rem docti & indocti ea quæ sunt in animis, passim coloribus exprimunt. Horum tamen colorum tot significationes esse possunt, quot sunt hominum affectus & opiniones. Quæ quò ad rationem aliquam propiùs accedunt, vel naturam rerum expressiùs declarant, eò pulchriores habentur: vt cùm nigrore vtimur in mortuorum inferiis, albore ad puritatem animi significandam. Viror, spei nota, vt dictum est in superioribus auaris, amantibus, & id genus aliis, qui spem pretio non emunt, rufus haud malè conuenit. Ruber tum militum, tum puerorum, quos verecundia maximè decet, symbolum esse poterit: vt cæruleus nautarum: giluus & burrhus, vilium, & eorum qui sunt tenuis fortunæ. Meticulosis denique & zelotypis, quòd animo sint perturbato, non malè fuluus color tribuitur: ianthinus iis qui sua sorte contenti viuunt. Colorum octo differentias explicat Alciatus initio 2. Parergôn.

Colorum significationes.

Nigroris symbolũ.

Index mæstitiæ pullus.] Nigro vel pullo colore in parẽtalibus vtuntur. quod ex historia Thesei proditum nobis est. Ille enim interfecto Minotauro cùm rediret in patriam, nigroque velo per imprudentiam vteretur, pater Aegeus hoc signo tamquam lugubri & funesto consternatus, quippè qui filium extinctum esse crederet, se in mare præcipitem dedit. Quem colorem mæstitiæ & doloris notam fuisse significat Ouidius exul, suæ calamitatis memor, librum ab omni ornatu ablegans his verbis:

Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia succo:
Non est conueniens luctibus ille color.

Nec

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.

Fortunæ memorem te decet esse meæ.

tumulis cùm damus inferias.] cùm mortuos sepulchro mandamus. Inferiæ sacrificia fuere, quæ Diis inferis solui dicebantur. &, Inferias facere, est mortuorum animas sacrificiis placare, vel iusta defunctis persoluere. Virgil. in 9.

Inferiæ.

Absenti ferat inferias, decoretq; sepulchro.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucumq; reuisit.

Catullus:

Multas per gentes & multa per æquora vectus,
Aduenio miseras frater ad inferias.

& deinde:

Nunc tamen interea prisco quæ more parentum
Tradita sunt tristes munera ad inferias:

Tradit Seruius morem fuisse in sepulchris virorum fortium captiuos necari. Quod postquam crudele nimium visum est, placuit gladiatores ante sepulchra dimicare, qui à bustis bustuarij dicti sunt. Eorum si fortè copia non fuisset, laniantes feminæ genas suas effundebant sanguinem. De hoc Inferiarum nomine nonnihil Gellius 19. cap. 8. Contrà tamen, quod prætermissum nolim, Plutarch. libro Quæstionum Romanarum, quærit quam ob caussam mulieres in luctu vestibus albis vterentur: quod factum ab iis putat exemplo Magorum, qui aduersus tenebras ipsumque Plutonem lucida & illustri veste sese obtegunt: vtque defuncti cadauer albo amictu tegitur, sic putant æquum esse amicos ac familiares vestiri. At in luctu vilia maximè conuenire putant: quæ autem colore aliquo tincta sunt & suffusa, luxum arguunt, & superfluarum rerum apparatum. Cùm itaque solum album sincerum sit, minimè mixtum, purum, & tinctura non imitabile, optimè putant iis conuenire qui sepulturæ committuntur. Proinde & Socrates scribit, Argis vestes albas in vsu esse dum lugent, quæ eædem sint aqua elutæ. Sed enim tamen obsoleuisse morem idem Plutarch. scribit: nimirum deprauata consuetudine, viros albas vestes in luctu vsurpasse; quod ferè colligimus ex iis quæ Paulus Iulius ait, in tit. De sepulchris & lugendis: Qui luget, abstinere debet à conuiuiis, ornamentis & alba veste. Constat enim ex Varrone, de vita patrum, vti citatur à Nonio, mulieres in luctu nigrum colorem solemnem habuisse. Amiculo nigello (inquit ille) capillo demisso sequeretur luctum: alio loco: funere ipso

Gladiatorum prima institutio.

In luctu quo habitu Romanæ mulieres vsæ.

e pullis

pullis pallis amictæ. Idem fuisse vsus traditur apud Græcos ex vltimo Iliados Homericæ; vbi Tethys futuram filij Achillis necem deflens velo nigro tecta Iouem adit. Apud Euripidem, Iphigenia matrem Clytæmnestram monet, ne comam laniet suam ob mortem: suisque vt renunciet sororibus ne vestibus nigris corpus eam ob rem contegant.

Alboris significationes. *At sinceri animi.*] Albedo, puritatis, fidei, castimoniæ, integritatis, & aliarum generis eiusdem virtutum nota, ideoque religioni accommoda. Cic. 2. De legib. Color albus præcipuè decorus Deo est, cùm in cæteris, tum maximè in textili. Plutarchus lib. De Iside & Osiride, quærit caussam cur Sacerdotes linteis tantùm vestibus vterentur. Id quidē factum ait, quòd immortalibus Diis omnia pura, mundaq. conueniunt. Non enim fas est (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & impuris rebus coli. Itaq. cùm linum maximè purum fiat, sitq. ad eluendum expeditissimum, sacrificis, & Deûm cultoribus præ cæteris conuenire censuerunt. Pierius 40. Hieroglyph. meminit, & alij nonnulli. Reperio & vestem candidā, signum fuisse lætitiæ, apud Val. Max. lib. 1. cap. 1. quo loco scribit post Cannensem cladem, qua maior virorum Romanorū pars absorpta fuit, decretum fuisse ne matronæ vltra trigesimum diem luctus extenderent, vt ab iis sacra Cereris peragerentur. Hæ itaq. abstersis lachrymis, depositisq. doloris insignibus, candidam vestem induerunt. Nec prætermittendus Romanorū mos in honorum petitionibus: qui enim magistratus ambibant, toga candida induti sese cōmendabant populo: hoc cultu integritatem, probitatemque ex colore omnium purissimo & simplicissimo significantes, seq. pecunia minimè vsos qua populum corrumperent: ideò candidati à candore vestis nominati, vel simplicitate, puritateque animi potiùs.

sindon.] Vestis alba, vel amictus è lino Aegyptiaco.

Viror, Spei nota. *Nos sperare.*] Spei color est viridis, quòd omnia spe duce vernent. Vt enim cùm virescunt segetes & arbores, ab eis fructum expectamus: fit tamen interdum ea spes irrita, fallax, & nullius omninò frugis. Ouid.

Fallitur augurio spes bona sæpè suo.

& Plautus:

Ego scio qui sperauerint, spem decepisse multos.

Flauus color, quorum sit. *Est cupidis flauus.*] Auaris, amantibus, & iis qui meretricias artes sectantur, non malè quadrabit color flauus, qui ex albo, rufo & viridi concretus est, qualis est color mellis, auri & aristarum.

starum.

starum. Auaris quidem, qui spem pretio non emunt, cùm sint coloris flaui, ob insatiabilem habendi cupiditatem: Amantibus, ob flauedinem contractam ex amoris affectu, licet interdum propter conceptam in animo spem, vireant. Scortis denique, & turpium voluptatum sectatoribus, qui præsentis opinione boni ducuntur.

Ruboris nota. *At ruber armatos.*] Rubor militum est: ardorem enim bellicum, cædem & ferocitatem tacitè arguit. Apud Pœnos in castris Annibalis rubeam vestem Ducis tabernaculo protentam, vt aliis purpuram, indicium fuisse certaminis proditum est, quo viso miles ad pugnam se accingeret. Scribunt Val. Maxim. & Plutarch. Lacedæmonios, non vt vulnerum suorum in bello cruorem dissimularent & occultarent, Phœniceis in prœlio tunicis vsos: aut ne ipsis terrorem incuteret, sed ne hostibus fiduciæ aliquid afferret.

Purpureus color, symbolum verecundiæ. *Indicet & pueros.*] Purpureus color pudoris indicium. Hinc prætexta Romanos pueros admonebat, verecundiam in dictis factisque seruandam. Notum est Catonis illud, cùm diceret sibi magis placere adolescentes qui rubescerēt, quàm qui pallescerent. Et Diogenes verenti cuidam, Confide fili, inquit; hic enim virtutis est color. Claudian. 1. de raptu Proserpinæ: Vbi iuuenculam viro iam maturam describit ab adiuncto pudore:

—— niueos infecit purpura vultus
Per liquidas succensa genas.

Cæruleus nautas.] Seruius in 8. Aeneid. Cæruleus color maris est, à cuius Deo equum constat esse inuentum. Hunc cæruleum colorem, vt mundi colorem laudat obiter polyhistor Plutarch. 1. de philosophorum decretis, cap. 6. Sed vt est varia hominum mens, aliusque aliorum sensus in colorum vsurpandis symbolis, reperio Agrigentinos tyrannide Phalaridis liberatos, publicè constituisse, nulli cæruleo colore vestitum gestare permitteretur, quòd tyranni satellites & corporis eius stipatores eo colore subligaculis fuissent vti soliti.

Byrrhus, giluus. *Vilia sunt giluis.*] Tenuis fortunæ homines decent vilia, vt byrrhum siue rufum, giluum siue melinum: de quibus Gellius cap. vlt. lib. 13.

Quem cura.] meticulosis, zelotypis, & iis qui omninò sunt perturbati, fuluus amictus ex viridi & rufo permixtus potest esse peculiaris.

Lignipedes qui. *lignipedes.*] Hi sunt restigeri quidam Monachi, qui ex instituto seueriore ligneis calceis vtuntur, aut potius soleis quibus-

 dam

dam è ſubere vel ligno. Itali vocant Capuſſinos. Pro veſte, pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilia ruſticorum ſaga qui caminos emundant.

Quiſquis ſorte.] Violaceus ad eos pertinet, qui ſua contenti ſorte viuunt, vel etiam fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos enim affectus violæ & roſæ ſignificare poſſunt, ἴα καὶ ἄνθη. *Violaceus color.*

Vt varia eſt natura.] Verba ſunt ipſius Alciati ex 2. Parerg. cap. 1. Colorum omnes appellationes Latinè expreſſim oſtendere vix quiſquam poſſit. tam enim hac in re varia natura eſt, vt quod in aliis pleriſque accidit, rerum multitudo vocabula ſuperet.

ſed ſua cuique placent.] Homerus, ἄλλα παρ' ἄλλοις καλά. Suum enim cuique pulchrum, ait Cic. & ſic ſe res habet, te tua delectant, me mea. Virgil.

Trahit ſua quemque voluptas.

Virtuti

Virtuti fortuna comes.

EMBLEMA CXVIII.

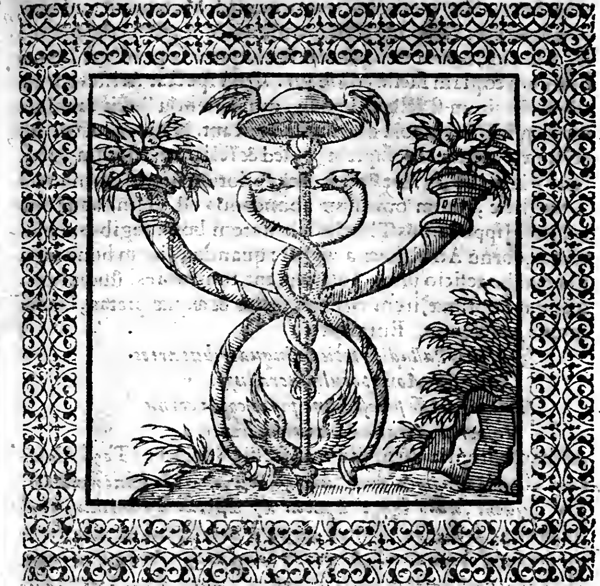

ANGVIBVS *implicitis, geminis caduceus alis*
Inter Amaltheæ cornua rectus adeſt.
Pollentes ſic mente viros, fandiq́ peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

HOC ipſiſſimum fuiſſe Alciati ſymbolum refert Paulus Iouius, lepido eo libro, quem ſcripſit lingua ſua vernacula De notis armorum & amoris. Quod ſchema quàm bellè Alciato conuenerit, facilè poſſunt intelligere, qui eius prudentiam iuris, & eloquentiam, qua cæteris excelluit, vnà ſecum reputant. Id enim ſtudium, eaq. facultas effecit, vt magnos honores & honeſtas opes ad vitæ præſidium ſibi compararit. Idem Iouius me docet eodem dialogo, ſymbolum hoc, VIR- *Symbolũ Alciati.*

 TVTI

TVTI FORTVNA COMES, fuisse vsurpatum antè ab Iasone Maïno nobili Iurisconsulto: quo, sua se virtute ac studio, lautam fortunam esse consecutum ostendebat. Sed id Emblema placet ad quoscumque doctos & sapientes homines transferre. His symbolis, virga nempè Mercuriali caduceo, duobus inter se connexis serpentibus, & duplici copiæ cornu significatur, homines sapientia & eloquentia præditos, rerum omnium copiam facilè consequi. Quò spectat Aristotelicum illud, Diuitem si velit esse posse, qui sapientia fuerit excultus. quod quidem symbola hæc tacitè indicant. Nam caduceus disciplinæ, eloquentiæ, sapientiæ, sed & felicitatis notam habet, teste Pierio lib. 15. De sacris Aegyptiorum literis. Cornu verò Amaltheæ, rerum omnium abundantia est. Hinc apud Stobæum Hippodamus Thurius ciuitatem bonis legibus constitutam, cornu Amaltheæ appellat: quandoquidem bona ingenia eius beneficio profectum capiant, tum mores, studia legesque fiant optimæ, item rationes rectæ & æquæ, pietas, sanctimonia, reuerentia. Enimuero

Caduceus.

Amalthea cornu.

Quisquis Palladias totis quinquatribus artes
Emit, & Aonij pocula sacra iugi,
Huic nil deesse potest, hunc pleno copia cornu
Imperat Attalica conditione frui.

Ab hac sententia nō multum abscessit Socrates: Τὸ γὰρ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος οὕτως. εἶναι γὰρ σύμβολον, ἂν μή τις ᾖ μάλθων, ἀλλ᾽ ἐργάτης, πάντ᾽ ἔξειν τ᾽ ἀγαθά. καὶ γὰρ τὴν ἀμάλθειαν, τοῦ μὴ μάλθωνος ὑπάρχειν, καὶ ἡ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργαστικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι. βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶναι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔνεστιν ὧν χρείαν ἔχομεν. διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται, ὅ, τε ἀγαθὸς δαίμων, καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη. id est, Amaltheæ cornu sic interpretabatur: cum quidem significare qui minimè sit dissolutus, sed operi intentus, genus omne boni consecuturum: Per cornu verò bouis, quod animal est laboriosissimum, virum operarium intelligi: Vuas autem & similia in cornu haberi, quia ex agricultura consequimur quæcumq. necessaria sunt. Itaque ipsum gestantes inducūtur bonus genius & bona fortuna. In Collectaneis ex Philemone de pecunia idem intelligitur.

Quid per Amalthea cornu ex Stobaeo.

Bos, animal ad laborem natum.

τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός;
ἀργύριόν ἐστι τοῦτ᾽, ἐὰν ἔχῃς, λέγε
πρὸς τοῦθ᾽ ἃ βούλει, πάντα σοι γενήσεται.

φίλοι,

φίλοι, βοηθοί, μάρτυρες, συνοικίαι.

Putásne Amalthea cornu huiusmodi esse,
Quale pictores cornu bouinum depingunt?
Argentum est, quod si habueris, petas
Ab ipso quicquid voles; omnia tibi addentur,
Amici, auxiliatores, testes, domuum multitudo.

Amaltheæ istud cornu, præter cæteros, ad felicitatem & fortunæ bona retulit Dio Chrysostom. Orat. 1. De fortuna.

caduceus.] Virga Mercurij, qua dicitur vsus ad lites & iurgia tollenda, ad somnum inducendum, ad euocandas ex inferis animas, vel etiam immittendas: Homerus Odyss. ε.

Caduceus Mercurij.

εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ᾽ ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
ὧν ἐθέλει, τοὺς δ᾽ αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.

Caduceus autem, à quo caduceatores legati, est κηρύκειον Græcis, cuius verbi meminit Marcianus, l. 8. de rerum diuis. Digestis. Horatius:

Tu pius lætis animas reponis
Sedibus, virgaque leuem coërces
Aurea turbam, superis Deorum
Gratus & imis.

Et Virgilius 4.

Tum virgam capit, has animas ille euocat orco
Pallentes, alias sub tristia tartara mittit;
Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat.

Iulian. Imperator epistola quadam ad Iamblichum, Mercurij virgam, ad eloquentiæ vim doctè retulit, οἷον Ἑρμοῦ ῥάβδῳ κινεῖς καὶ διεγείρεις καθεύδοντας, quasi virga Mercurij moues, atque dormientes expergefacis. Idem pòst: πρέπει δ᾽ Ἑρμοῦ λογίου μαθητήν, εἰ δὲ βούλει τρόφιμον ὄντα σε ῥάβδον οὐκ ἐν τῷ καθεύδειν ποιεῖν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ κινεῖν καὶ διεγείρειν μᾶλλον ἐθέλειν μιμεῖσθαι. Aequum est te, qui sis Mercurij eloquentiæ præsidis discipulus, aut si manis alumnus, virgam non somni prouocandi gratia tractare, sed illum imitari ad mouendum & excitandum. Hanc Mercurialem virgam κηρύκειον à Græcis appellari dixi, qua legati, fecialesque vsi, prouideque caduceatores nominati, vt notat Vlpianus interpres Demosthenis, ad orationem cōtrà Timocratem: quo loci statuit duplices Cerycas, qui ius idem haberent cum fecialibus, eandemque pænè potestatem, vt belli denunciandi, pacis ineundæ: quos εἰρηνοδίκας, pacis sequestros Dionys. Halicarn. interpretatur.

Serpentes caduceo implicati.

De Serpentibus autem Caduceo implicatis, hæc est Mythogra-

phorum

phorum narratio. Mercurius in Arcadiam iter faciens, duos inter se Dracones acerrimè concertantes offendit, quos interposito baculo statim pacauit: qua de causa ne posteri miraculum ignorarent, Aegyptij virgam duobus interpositam draconibus Mercurio consecrarunt, & Caduceum nominarunt. Baculus hic eloquentiæ typus est: dracones sapientiæ gerunt symbolum. Alij ad pacem referunt, quam plerumque legati siue caduceatores componunt. Huc respexit Isidorus; Mercurius, inquit, virgam tenet quæ serpentes diuidit: nam bellantes & dissidentes interpretum oratione sedantur. Iamblichus in Epistola ad Deuxippum: Reuera Deus quispiam fuit, qui hominibus Dialecticam ostendit, & è cælo demisit: vel, vt quidam dicunt, eloquens Mercurius qui in manibus Dialecticæ symbolū gestat, serpentes scilicet se inuicem respicientes.

Baculus quid. *Serpētes, dialectica symbolū.*

Amalthea cornua.] Amalthea capræ nomen fuit, cuius lacte Iupiter est enutritus, Adrastes & Idæ Nympharum ministerio & opera. Cùm verò aliquando capra cornu, quod habebat amplissimum, in obiecta fregisset arbore, Nympha id sustulit diuersis pomis ac herbis onustum, & ad os ipsius Iouis detulit: cuius beneficij memor iam grandior factus, cornu seruatum Nymphæ, cuius erat capra, dono dedit ea virtute imbutum, vt quicquid appeteret, ex eo cornu protinus exiliret. Alij hoc cornu referunt ab Hercule ereptum fuisse Acheloo sese in varias figuras commutanti. Ouid. 9. Metamorph. & Fastorū 5. Strabo lib. 10. Lactant. lib. 1. cap. 21. Mythologi referūt ad regionem antea sterilem & infecundam, quam labore & industria Hercules feracissimam reddiderit. Nos facultatū & omnium bonorum copiam hîc interpretamur, quę virtutem & liberalem omnem eruditionem consequi iure debeat: quod significat huius Emblematis inscriptio, cuius Cicero meminit in Catone Maiore his verbis: Te Cyre beatum ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna cōiuncta est. quæ petita videntur ex Oeconomico Xenophontis. Quò etiam refer Adagium, Virtute duce, comite fortuna, ex Ciceronis Epistolis familiaribus.

Amalthea historia. *Acheloi cornu.*

Pollentes mente.] exprimit Græcam locutionem νοῦν ἔχοντας, id est, φρονίμους.

fandiq; peritos.] Aristot. 1. artis dicendi appellat eos εἰπεῖν δυναμένους.

copia multa beat.] beare, est prodesse, inquit Vlpian. l. 49. D. de verb. sign. naturaliter enim bona ex eo dicuntur, quòd beant, hoc est, beatos faciunt.

Fortuna

Fortuna virtutem superans.

EMBLEMA CXIX.

vren lib. 2. epig 21. pg 23

CÆSAREO postquàm superatus milite, vidit
Ciuili vndantem sanguine Pharsaliam;
Iam iam stricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus protulit ore sonos:
Infelix virtus; & solis prouida verbis,
Fortunam in rebus cur sequeris dominam?

INTERFECTO Iulio Cæsare à Bruto & Cassio, vt libertatem ciuibus ereptam restituerent, res tamen non cessit vt sperabant. Siquidem extincto Cassio in bello ciuili, cùm Brutus vidisset se superatum iri, quibusdam de fuga suadentibus: Non certè pedibus, inquit, est fugiendum, sed manibus: tandemque

c 5

demque arrepto gladio prorsus desperans se ipsum confodit, iuuante Stratone Rhetore. Dion in Augusto refert tum versus hos pronunciasse, qui in tragœdia Herculi tribuũtur: ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ᾽ ἦσθ᾽ ἄλλως· ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ᾽ ἄρ᾽ ἐδούλευες τύχῃ. hoc est, O misera virtus, quàm tu res eras nugatoria: equidem seriò in te exercebar, at tu fortunæ inseruiebas. vel sic: O misera virtus, ergo nomen inane eras; ego verò te vt rem solidã exercui, quamuis interim fortunæ seruires. Significabat tunc quidem temporis plus momenti & virium fortunæ quàm virtuti fuisse, virosque bonos improborum machinis fractos & extinctos. quod Q. Curtius lib. 8. confirmat, cùm ait; Quis neget eximiam quoque gloriam sæpius fortunæ quàm virtutis esse beneficium? Alciatus Parergôn lib. 2. cap. 7. retulit hanc Bruti sententiam, vsurpauitque in Epitaphio à se conscripto de Pyrrhi Anglebermæi Aurelianensis Academiæ Iureconsulti morte, his omninò verbis:

Mors Marci Bruti.

Fons Emblematis.

Quis non malignas mortis accusat vices,
Virtute claros quæ viros præceps rapit,
Viuaciores improbos coruis sinens?
En Pyrrhus ille tot animi illustris bonis,
Latoq; clauo, est ante præreptus diem:
Frustra putauit esse te Virtus Deam,
Quæ fortuitis seruiebas casibus.

At reuera hæc fuit Bruti, id est hominis pagani, nec verè Philosophi, imò verò desperantis opinio, qui quantum in eo errarit, colligere est facillimum ex scriptis Platonicorũ & aliorũ, quorum fuit iudicium acrius, & auctoritas maior. Certè non multum ei potest obesse fortuna, qui sibi firmius in virtute quàm in fortuna præsidium collocauit. Virtus enim omnia quæ in hominem cadere possunt, subtus se habet, eaque despiciens casus contemnit humanos, culpaque omni carẽs, præter seipsam nihil censet ad se pertinere: vt rectè docet Cicero Tuscul. 5. & Lactant. lib. 3. De falsa sapientia c. 28. Neque verò censendus est fortis, & magno præditus animo, qui vt aliquod damnũ, aut alioqui asperam vitæ calamitatem effugiat, vitæ sibi vsuram adimit: quod in Cleomene Plutarchus ostendit. Cùm enim post miseram acceptam cladem in bello contra Antigonum, Cleomenes rebus omnibus desperatis admoneretur à Therycione, vt se interficeret: Generosum verò putas esse, inquit, magnique animi facinus, sibi vitam adimere: quo vno nihil facilius aut promptũ magis esse potest? Id verò ignaui hominis & inconsulti

Desperãtis opinio quæ.

Virtutis vis.

Fortis non est qui se necat.

Cleomenis verba grauissima.

sulti maximum argumentum est. Quis enim eum qui simile quidpiam in se receperit, non à sua ipsius ignauia victum esse confitebitur? Minimè est oppetenda mors, vt honestas actiones detrectemus; imò diligenter prouidendum, vt ipsa mors in se generosi quidpiam & honesti habeat: quia cum probro non minimo coniunctum sit, aut viuere, aut mori sui caussa velle. Quod si aliquando cogitandũ esse videatur (quod numquam tamen permissum fuit instituto Christiano) id fortasse permittitur, cùm nulla spes supersit amplius defendendæ patriæ. Rectè ille quidem, sed veriùs tamen Poëta:

Rebus in incertis facile est contemnere vitam:
Fortiùs ille facit, qui miser esse potest.

Huc Martialis in primo ad Decianum quendam:

Nolo virum facili redimit qui sanguine famam:
Hunc volo, laudari qui sine morte potest.

Idem sic lepidè perstrinxit Fannium:

Hostes cùm fugeret, se Fannius ipse peremit;
Dic mihi, non furor est, ne moriare, mori?

Rectè Aristot. 3. de Morib. ad Nicomach. τὸ ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν, ἢ ἔρωτα, ἤ τι λυπηρὸν, οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ. μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. Cæsar in 7. de bello Gallico: Animi est ista mollities, inquit, non virtus inopiam paulisper ferre non posse: qui se morti vltrò offerant, faciliùs reperiuntur, quàm qui dolorem patienter ferant. Idem pæne Curtius lib. 5. de Alexãdri gestis: Fortium virorum magis est mortem contemnere, quàm odisse vitam. sæpe tædio laboris ad vilitatẽ sui compelluntur ignaui. At in primis audienda vox Herodiani 6. χρὴ δ᾽ ἄνδρας γενναίους τε καὶ σώφρονας εὔχεσθαι μὲν ὑπάρξαι τὰ βέλτιστα, φέρειν τε τὰ συμπίπτοντα: Viros generosos atq. sapientes decet optima quidem optare, sed ferre quæcunque incidant. Laudata non temerè sapientibus & cõsultis hominibus M. Tullij sententia, qui cùm videret fractas omninò & extra spẽ positas esse Põpeianorum copias, cũ Cæsare & Crasso sentire maluit, quàm iis quos vincere se minimè posse sperabat, obsistere, aut etiam verbis molestus esse. Nam neque pugnandum sibi arbitrabatur esse tutum aut facile contra tantas opes, neque permanendum in eadem sententia, cõuersis rebus, ac bonorum voluntatibus immutatis, sed temporibus assentiendũ. Numquam enim, vt ait ille, præstantibus in gubernãda Repub. viris laudata est in vna sententia perpetua permansio: sed vt in nauigando tẽpestati obsequi, artis

Ciceronis dissimulatio post ciuile bellum Pompeianum laudatur.

artis est, etiamsi portum tenere nequeas: cùm verò id possis, mutata velificatione assequi, stultum est eum tenere cum periculo cursum quem cœperis, potius quàm eo commutato, quò velis, tandem peruenire: sic in administranda Republ. prudentibus viris propositum debet esse OTIVM CVM DIGNITATE: & non idem semper dicere, sed idem semper spectare.

Catonis pertinax animus improbatur.

Quæ laus Catonis fuit, qui cùm esset eo ingenio iisque moribus, vt seipsum mutare, & (vt Sallustij verbo vtar) naturā versare minimè posset, non modò suæ Reipub. nihil profuit, sed etiam valde obfuit. Eum quidem hominem cordatum & fortem & temperatum facilè patior fuisse, at non tam prouidum neque tam circumspectum video in iis, quibus erat in primis ea ætate eoque tempore prouidendū. Vtque Solis cursus non recto per cælum meatu fertur, sed obliquo, leni, atque moderato; tamen orbis vniuersi machinam æquabili temperie calefacit: Ita Principes & magistratus sese populi nonnumquam studiis, vt ita dicam, obliquis accommodare debent; vt melius sit iis consultum, quos regi par est nō summo iure, sed æquitatis vario eoque mutabili præscripto.

Infelix contentio M. Tullij in Antonium.

In quo Cicero, quamquam in cæteris vitæ partibus oculatus, infeliciter lapsus est ea quam in M. Antonium instituit misera contentione. Nam quamquam non inuitus fatear illius caussæ, quam pro libertate suscipiebat, optimam conditionem fuisse, non possum tamen quin vnà cum Poëta dicam,

Heu nihil inuitis fas quemquam credere Diuis!

Putabat enim se Antonium tam facilè, & eo iure, posse de medio tollere, aut certè in ordinem cogere, vt quondam Catilinam, Verrem, & alios facinorosos. Non videbat, inquam, se versari in Romulidûm fece, & cùm alia vita esset, aliam esse vitam debere; vt non mirum videri debeat, si ei fato iniquissimo pereundum fuerit. Sed iam satis: ad alia nobis properandum. In eam Bruti mortem spontaneam disputat Seneca De beneficiis 2.c.20. & vndecimo Epistolarum ad Lucilium, 85. epist. Et D. August. Catonis factum tribuit ignauiæ potiùs, quàm fortitudini.

Infelix virtus.] Manilius: *Quinetiam infelix virtus, & noxia felix.* quo sensu dicitur à Septim. Florente lib. aduersus Valentinianos, desultrix virtus, id est instabilis & motoria: tantùm quòd desultricem & defectricem illam virtutem non vult. Ita Seneca Hercule Oeteo:

Sine hoste vincor, quodq; me torquet magis

(O misera virtus) summus Alcidæ dies.

Huc pertinent Menandri quidam senarij;

παύσασθε νοῦν ἔχοντες. οὐδὲν γὰρ πλέον
ἀνθρώπινος νοῦς ἐστιν, ἀλλ᾽ ὁ τῆς τύχης &c.
— ἡ πρόνοια δ᾽ ἡ θνητὴ, καπνὸς,
καὶ φλήναφος. πείθητε, κ᾽ οὐ μέμψεσθέ με.
ἅπανθ᾽ ὅσα νοοῦμεν, λέγομεν, ἢ πράττομεν,
τύχη ἐστὶν, ἡμεῖς δ᾽ ἐσμὲν ἐπιγεγραμμένοι.
Desinite mentem habere: nam nil ampliùs
Humana mens est, tota fortunæ manet.
Mortalis autem fumus est prudentia
Nugæq;, non vos pœnitebit, credite.
Quæcunque sentimus, agimus, vel dicimus,
Fortuna cùm det, nos quidem inscripti sumus.

Solis prostida verbis.] In hoc sequebatur quorundam dogma, qui asserebant, Virtutem nihil aliud esse quàm verba & voces. cuius meminit etiam Plutarchus Comment. De superstitione, vbi hoc quod antè ascripsi ferè, citat ex Poëta quopiam: ὦ τλῆμον ἀρετή, λόγος ἄρ᾽ ἦσθα, ἐγὼ δ᾽ ὡς ἔργον σε ἤσκουν, ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἁπάσης ἡδονῆς ἀκολασίαν. Idem scriptum tandē reperio (quid enim prætermittam quod sese vltro offert?) in Epitoma historiæ Romanæ, quæ L. Flori nomine circumfertur: Quanto est, inquit, efficacior fortuna quàm virtus? & quàm verum est quod moriens efflauit, Non in re, sed in verbo tantùm esse virtutem? hæc lib. 4. c. 6. Cæterùm ad eorum opinionem qui putarent virtutem, nihil aliud esse quàm verba, Horatius videtur allusisse in Epistolis, cùm ait,

— virtutem verba putas, vt
Lucum ligna.

Pauper-

Paupertatem summis ingeniis obesse ne prouehantur.

EMBLEMA CXX.

DEXTRA *tenet lapidem, manus altera sustinet alas:*
Vt me pluma leuat, sic graue mergit onus.
Ingenio poteram superas volitare per arces,
Me nisi paupertas inuida deprimeret.

ADOLESCENTIS est ingeniosi prosopopœia, quę multis aliis cõmunis est: quibus si quid suppeteret ad studiorum progressum, non sanè in minimis hærerent, sed absolutam aliquam perfectamque disciplinarum cognitionem seriò contrectarent. At propter summam facultatum inopiam consi-stunt,

L'indig.ue est vne coupelle dangereuse pour La vertu, et la prend en chemin tortu que marcher ie tout droit sans elle

stunt, perpetuoq. in infimo puluere volutari coguntur. Enimuerò vulgatissimum est illud Iuuenalis:

Haud facilè emergunt quorum virtutibus obstat
Res angusta domi.

Idemque: ——*cantare sub antro*
Pierio thyrsúmve potest contingere sana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieq;
Corpus eget: satur est cùm dicit Horatius ohe.

Sed ne transiliam tam oscitanter eam vulgatam & solemnem studiosorum penè innumerabilium querelam, qui miseram suam fortunam vitæque genus incusant: quot quæso iam olim & hoc nostro tempore adolescentum myriades esse constat, in quibus ea sit ingenij dexteritas, vt ad liberalem omnem disciplinam non imbuti, sed ficti à natura esse videantur? At in puluere cœnoq. misero hærere coguntur, & cùm meliores fruges non possint, siliquas affectârur, imò verò cum grauibus & molestis admodum colluctantur difficultatibus; quia quamquam ingenij mentisq. penè diuinæ pennas expeditas & alacres habeant, nullum tamen aut amicum aut locupletem hominem, vel certè Mæcenatem beneficũ nancisci possunt, qui nodum, qui saxum illud egestatis adeò vrgentis, qui validum fortunæ impedimentum tollat. Quis laboriosum & industrium Cleanthem in historiis laude dignum non censeat, qui noctis magnam partem in aqua haurienda impendebat, quò sibi victum compararet, interdiu verò Chrysippi doctrinæ operam daret? Nam ne longiùs abeam, nullus nostrum est, cui compertum non sit vbiuis gentium permultos esse studio addictos adolescentes, qui incredibili amore flagrent eas capessendi artes, quibus humanitas & eruditio comparatur. Qui tamen arctiore, nimisque violenta paupertatis remora sic interdum prohibentur, vt cùm iis facultatibus omninò careant, quę ad hoc iter conficiendum necessarię sunt, ad artes quasdam sordidas, tamquam in pistrinum, fortunæ, vt ita dicam, tyrannide compelluntur: vel si quid spei reliquum sit, non tamen possunt emergere, nisi deuorent infinitas in studio persequendo molestias. Nam aut pædagogiæ onera sustinent (qua conditione, si cum aliis conferatur, nulla alia miserior) aut deterius aliquod subire munus & viliores quasdam partes, imò verò labores indignos literaris hominibus perferre ac pati cogũtur. Quæ ingenia certè acuta per se & viuida, sed inopiæ tamen nimiis molestiis sopita nimiũ ac languida si quis liberali animo iacentia excitaret, non

Excursus in miserã adolescentum felicissimi ingenij conditionem.

Pædagogi miseri.

non dubium est quin longè plures haberemus in rebus Theologicis exercitatos, graues profectò & eruditos Iuris vtriusque consultos, fidos & perspicaces Medicos, Doctores longè plures in omni literarum genere, Mathematicos, Physicos, Logicos, Oratores, Poëtas, Grammaticos, ad Reipub. non minimum & ornamentum, & adiumentum. Quod cùm ita queror, nescio profectò an dicere ausim quæ mihi nunc in mentem veniunt: nempè huic inopiæ diligenter, magnaq. liberalitate fuisse iam olim occursum à nostris maioribus, sapientibus certè ac piis hominibus, qui tot scholas hac in nostra Parisiensi Academia (vt de cæteris taceam) à fundamentis excitarunt, legibus & institutis informarunt, reditibus etiam ac censibus annuis locupletarunt: quas opes rebus primùm iis quæ ad Religionẽ pertinent, & pauperibus alendis, iisque quibus nimis esset arcta supellex, assignari voluerunt. Quæ pia certè & Christianis hominibus digna beneficentia, institutioque liberalis, mirũ quâm hodie immutata sit. Hunc enim adolescentum studiosorum & pauperum censum nescio qui scholarchæ malis artibus interdum occupant: ex quo fit, vt quæ iustè cõferri debebant in vsus publicos, miserè ab iisdem & iniquè rapiantur: nec iam inopes ij admittantur, quos solos participes esse par erat huius munificentiæ, sed ignaui quidam ventres impunè sanctos illos reditus depeculentur. Sed de his aliâs fortasse commodiùs. Lapis paupertatis est symbolum, propter grauitatem & difficultatem ponderis. Citatur à multis hic senarius:

Multæ in Parisiensi Academia scholæ.

οὐδὲν πενίας βαρύτερόν ἐστι φορτίον.

Nullum pauperie molestius est onus. Dextræ etiam lapis adhærens, referri non incommodè potest ad impedimentũ scribendi. Nam præ inopia nihil eloqui potest, vel scriptis mandare adolescens, fortunæ bonis omninò destitutus. Et certè talis futurus erat Virgilius, talisque Horatius, nisi liberalitatẽ Mæcenatis fuissent experti. Per alas siue pennas, vigorem ingenij & acumen intellige.

In Oc-

In Occasionem.

EMBLEMA CXXI. Ἀλληγορικῶς.

LYSIPPI *hoc opus est, Sicyon cui patria. tu quis?*
Cuncta domans capti temporis articulus.
Cur pinnis stas? vsque rotor. talaria plantis
Cur retines? passim me leuis aura rapit.
In dextra est tenuis dic vnde nouacula? acutum
Omni acie hoc signum me magis esse docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. At heus tu
Dic, cur pars calua est posterior capitis?
Me semel alipedem si quis permittat abire,
Ne possim apprenso postmodò crine capi.

 Tali

Tali opifex nos arte, tui caussa edidit, hospes:
Vtq; omnes moneam, pergula aperta tenet.

ID sumptum è Græco Posidippi Epigrammate, quod sic habet:

Fons Emblematis.

τίς πόθεν ὁ πλάστης; σικυώνιος. οὔνομα δὴ τίς;
λύσιππος. σὺ δὲ, τίς; καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς; ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
χειρὶ δὲ δεξιτέρῃ τί φέρεις ξυρόν; ἀνδράσι δεῖγμα
ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν; ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
νὴ δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει;
τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσσὶν,
οὔτις ἔθ', ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Erasmus eosdem versus paraphrasticôs reddidit, id est, musa pauló fusiore, in Prouerb. Nosce tempus. Ausonius in Epigrammatis eodem fermè argumento descripsit occasionem, sed huic comitem fecit metanœam, id est pœnitentiam. qua de re Politianus cap. 49. Miscellan. Retulit & Syntagm. 1. Gyraldus. Admonemur hac icone occasionem, cùm sese offerat, statim esse arripiendam: eius enim tanta est opportunitas, vt plerumque ex voluptate tristitiam, ex damno lucrum, ex honesto inhonestum parturiat; & contrà breuiterque rerum naturam permutet. In aggrediendo itaque & conficiendo negotio præcipuum habet momentum, vt non ab re veteres eam donasse diuinitate videatur. Occasionem Cicero definit libris De inuentione, partem temporis, in se habentem alicuius rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem. Eam qui oblatam arripiunt, quique cùm maximè tempus postulat aut dicunt aliquid aut faciunt, rectè illi sapere dicuntur. Quædam enim sunt eius generis, vt quanquam honesta per se & vtilia videri possunt, nisi tamen tempestiuè fiant, planè vilescunt. M. Cicero 3. Antoniana Cæsaris Octauij virtutem verbis auget, quòd opportuno tẽpore periclitantẽ Remp. iuuerit. Sic enim: C. Cæsar adolescens, incredibili ac diuina quadam mente, atq. virtute, cùm maximè furor arderet Antonij, cumque eius à Brundisio crudelis & pestifer reditus timeretur, nec postulantibus, nec cogitantibus, nec opinantibus quidẽ nobis (quia fieri posse non videbatur) firmissimum exercitum inuicto genere veteranorum militum comparauit. Idem oratione pro Pompeio: laudat eum imperatorem, quòd præter omnium spem breui tempore bellum contra piratas susceptum cõfecerit. Prò dij immortales! tantáne vnius hominis incredibilis ac diuina virtus tam breui tempore lucem Reip. afferre potuit, &c. Et Aeneas Virgilianus Didonẽ laudat quòd sola miseris Troianis opem tulerit, quo tempore maximè opis indigerent.

Vis occasionis.

O sola infandos Troiæ miserata labores,
Quæ nos relliquias Danaûm, terræq;, mariſq;
Omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos
Vrbe, domo socias. ——

Lysippi hoc opus.] Lysippus statuarius ex Sicyone vrbe Peloponesi, multis variisque suæ artis monimentis nobilitatus, vt Alexander vetuerit, ne à quoquam pingeretur, aut sculperetur, præterquàm ab Apelle & Lysippo. Horat. Epist. 2.

Lysippus.

Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia. ——

Idem Plutarch. lib. De Alexandri fortuna. Lege Plin. cap. 7. & 8. lib. 34.

Cuncta domans.] Descriptio est Occasionis. per articulum, punctum & momentum intellige breuissimũ. Prouerb. Temporis punctum.

Cur pinnis stas?] Hoc significatur, volaticam esse & fluxam occasionem, idcircoque talaria pedibus, vt Mercurio, ei tribuuntur.

Occasio volatica.

nouacula.] culter rasorius: quo etiam acutissimum momentum temporis exprimitur.

Nouacula Occasionis.

Cur in fronte coma?] Alludit ad illud:

Fronte capillata, sed pòst Occasio calua est.

Nam post neglectam occasionẽ, ea frui non amplius licet. καιρὸς recaluaster occipitio à coma libero, capillis in supercilia diffluentibus olim pingebatur, taleq. prius finxit Sicyonius ille plastes Lysippus. Demosthenes Epistolis de Cõcordia, eandem sententiam Atheniensibus inculcat: Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν ὁρῶν, ἑλομένων μὲν ὑμῶν τὰ δέοντα, ἅμα δόξαν καὶ σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν δυνάμενον κτήσασθαι, οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν Ἕλλησιν. ἀγνοησάντων δὲ ἢ παρακρουσθέντων, οὐ ῥάδιον αὖθις τὸν αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ᾠήθην χρῆναι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ἃς ἔχω περὶ τούτων εἰς μέσον θεῖναι. Respexit huc Pindar. Pythior. 9. ὁ δὲ καιρὸς, ὁμοίως παν-

Calua Occasio à tergo.

τὸς ἔχει κορυφάν: id est, Occasio similiter totius negotij perfectionē in se habet. Athenagoras pro Christianis, οἱ μὲν γὰρ τὸν ἀέρα τὸν διαλέγουσιν, οἱ δὲ καιρόν. Cicero 5. Philippica: Minimis momentis maximas inclinationes temporum fieri, cùm in omni casu Reip. tum in bello. Et in 6. Dies affert & hora magnas clades. Horat. primo Epist. ad Bullatium:

Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam,
Grata sume manu, nec dulcia differ in annum.

Ouid. 1. De remedio:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

Principiis obsta

Idem alio loco:

Temporibus medicina valet: data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Martialis item:

Non bene distuleris videas quod posse negari.

Prouerb. Premenda occasio: &, Capere crines.

alipedem.] celerem & velocē, quasi alas pedibus habentem. Ausonius, de ætatib. animalium, ceruam alipedem dixit.

Tali opifex.] Admonet spectatorem imago, docetque cuius rei gratia, & propter quam caussam locata sit in loco vndique patenti, scilicet, vt omnes & quoscumque obuios sui negotij admoneat & doceat.

In subi-

In subitum terrorem.

EMBLEMA CXXII.

EFFVSO *cernens fugientes agmine turmas,*
Quis mea nunc inflat cornua? Faunus ait.

Ex Polyæni auctoris Græci Stratagematôn lib. primo tractum id Emblema video: sententiam ita reddere sum conatus: Pan Bacchi dux fuit. Is Pan primus aciē inuenit, quam phalangem nominauit. Dextrum etiam & sinistrum cornu instituit: quæ caussa fuit cur ei cornua tribuantur. Primus etiam fuit, qui arte & calliditate hostes intercepit. Cùm enim aliquando qui missi fuerant exploratum, retulissent hostes in altera syluæ concauæ parte castra metari: Pan eo accepto nuncio suis præcepit, vt ingentem clamorem tollerent. quibus ita conclamantibus, locis cauernosis sonus exceptus multò quidem maior exauditus est. quare perculsi metu hostes, statim se in pe- *Origo certissima Emblematis.* *Pan dux Bacchi, & eius inuentio.*

 des

des coniecerunt. Quo stratagemate cùm Pan fuerit vsus, Echo Pani amica esse fingitur: ideoq. vani nocturnique terrores Panici dicuntur. hęc ferè Polyænus. Alij verò ad hunc modum explicant, sed non ita scitè & verè, meo quidem iudicio. Putauit antiquitas Pana pastorũ Deum repentinos terrores, & animi consternationes immittere vsque adeò impotentes, vt non ratione modò, verùm & mente careant: quemadmodum nõ raro vsu venire solet in exercitu, cùm nulla mouente caussa equi atque homines perturbantur. Phornutus Panicos terrores ait dici de repentinis & sine ratione factis: ita enim nonnumquam greges atque armenta pauere videntur, cùm sonitus aliquis vel strepitus surgit in syluis, aut è speluncis, aut ex terræ cauernis. De Panico illo tumultu præclarus Plutarchi locus est in M. Antonij vita: quo loco tractat expeditionem Parthicam. magnus enim metus incessit Antonij milites, ob aurea quędam vasa Mithridati liberaliter ab Antonio data. Hic terror Gallos inuasit, cùm Brenno Duce Delphos prædaturi accesserãt. Terrores quippè, inquit, nulla certa caussa existentes à Pane oriri produntur. Silius lib. 13. Punicorum, scribit hoc terrore Panico Annibalem fuisse perculsum, cùm ad vrbis mœnia accessisset eam expugnaturus. Apud Suidam Polybius ait: Cùm Lunæ defectum esset passa temporibus Persei, Macedonum Regis; vulgò rumor increbuit, hoc quasi ostento regis mortem significari. Quæ res effecit, vt Macedones consternarentur, ipsique Romani animos sumerent. Itaque ἀληθὲς ἐςὶ τὸ περιφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. Id significat Cicero pro Cęcina: Exercitus, inquit, maximi sæpè pulsi fugatique sunt terrore ipso, impetuque hostium, sine cuiusquã non modò morte, sed etiam vulnere. Huc refer prouerb. Panicus casus: &, Inanis metus: &, Multa belli inania. Diodor. lib. 1. ea de re nõnihil. Quid si quis referat ad eũm pauorem, qui omnem sapientiæ vim ex animo expectorat, vt ait ille? vel ad consternationem terroremque, cui viri etiam fortissimi non possunt esse aliquando pares, non videbitur abhorrere fortasse à mente Alciati. Rectè siquidem Pindarus:

Panici tumultus ac terrores.

—— φόβος ἀνδροδάμας
ἔπαυσεν ἀλκὰν φρενῶν·

Timor virorum domitor fortitudinem animis adimit.

Effuso agmine.] disperso exercitu & perturbato.

Faunus.] Pan, cuius cornua credebãtur terrorem immittere.

In il-

In illaudata laudantes.

EMBLEMA CXXIII.

INGENTES *Galatûm semermi milite turmas,*
Spem præter trepidus fuderat Antiochus:
Lucarum cùm sæua boum vis, ira, proboscis,
Tum primùm hostiles corripuisset equos.
Ergo trophæa locans Elephantis imagine pinxit,
Insuper & sociis, Occideramus, ait,
Bellua seruasset ni nos fœdissima barrus:
Vt superasse iuuat, sic superasse pudet.

HISTORIA hæc refertur à Luciano in Apologia quadã, quę inscribitur Zeuxis siue Antiochus. Cùm nõ ignoraret Antiochus, cui cognomen Soter erat, & corporis viribus

Antiochi stratagema in Galatas.

& au-

& audacia instructos esse Galatas, illorumque multitudinem innumerabilem videret, spem valde malignam animo conci-piebat potiundæ victoriæ, illis tamquam inuictis existentibus. Itaque iam de fœdere ineundo pacisq. conditionibus petendis cogitabat, cùm Theodotas vir animi generosi, & instruendæ aciei peritus iussit interea Elephantos, quos Antiochus vndecim habebat, clam occultissimè tenere, ne ex acie apparentes hostibus fierent conspicui: vbi verò manus essent cõserendæ, & Galatæ aperta phalange currus immitterẽt, Elephanti in Galatas fecerunt impetum; ipsiq. equi ferociam Elephantorum non sustinentes, sessores dorso excusserunt. Ad extremũ itaque Antiocho cessit victoria: ideoque Macedones regem victorem coronabant, lætumque Pæana canebant. Ille tamen effusis lacrymis dixisse fertur: αἰσχυνώμεθα, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἑκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο, ὡς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐξέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; εἶπε τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι. hoc est, Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus salus in hisce vndecim stetit belluis, adeò vt nisi spectaculi nouitas hostium animos terruisset, quid tandẽ in eos potuissemus? Itaq. trophæum nullum aliud quàm Elephantem iussit sculpere. Hoc exemplo belli duces potissimùm notantur, qui sæpissimè honesto vtile anteponũt. Antigonus rogatus, quo modo essent hostes aggrediendi, dixit: Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut insidiis. Sed improbius Lysander, qui exprobranti cuidã artes & dolos quibus in prœliis vteretur: Si, inquit, leonina pellis sufficere nõ possit, induenda certè vulpina est. Innuebat quidem ad artes confugiendum esse, si quid virtute parari non queat. Huic quidem Chilonis aduersatur sententia, Damnum inquientis præferendum esse turpi lucro: siquidem illud semel dolemus, hoc semper cum infamia durat. At vt Chorœbus apud Virgilium,

Imperatores ipsiq. principes sæpe honesto vtile præferũt.

Lysandri astus.

— dolus an virtus quis in hoste requirat?

quod nostris temporibus (prô dolor) in quibus virtuti fortuna comes esse debuerat, magno nostro malo plus quàm satis est, experimur. Quãdo enim vberior vitiorũ copia? quando maior auaritiæ patuit sinus? Imperator Ethnicus & Barbarus fassus est se superasse hostes nõ vi, sed dolo, vnde & trophæũ iussit erigi: pleriq. verò Christiani duces (quod grauatè dico) sæpenumerò dolis & insidiis hostẽ circumueniunt, idq. virtuti bellicæ ascribũt: nec est quod apud eos de vincẽdi via disputetur, quælibet Martis alea vel aperta vel insidiosa committitur: sicque,

Excursus in fœderũ & fidei violatores principes.

Cura quid expediat prior est, quàm quid sit honestum.

Rex Sapor scribens ad Cõstantinum, apud Ammian. Marcellin. lib. 17. inter alia, tum hoc eleganter: Ideoque Armeniam recuperare cum Mesopotamia debeo, auo meo composita fraude præreptam. Illud apud nos numquam acceptum fuit, quod asseritis vos exultantes nullo discrimine virtutis ac doli, prosperos omnes laudari debere bellorum euentus. Isocrates in Panathenaico iniusta bella ita exagitat: θαυμάζω δ' εἴ τινες τὰς μάχας καὶ τὰς νίκας τὰς παρὰ τὸ δίκαιον γινομένας, μὴ νομίζουσιν αἰσχίους εἶναι, καὶ πλειόνων ὀνειδῶν μεστὰς, ἢ τὰς ἥττας τὰς ἄνευ κακίας συμβαινούσας· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι μεγάλαι δυνάμεις, πονηραὶ δὲ, πολλάκις γίγνονται κρείττους ἀνδρῶν σπουδαίων, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προαιρουμένων· οὓς πολὺ δικαιότερον ἂν ἐπαινοίημεν, ἢ τοὺς περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀποθνήσκειν ἑτοίμως ἐθέλοντας, καὶ τοῖς ξενικοῖς στρατεύμασιν ὁμοίους ὄντας. ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ἔργα πονηρῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ τοὺς χρηστοὺς ἐνίοτε χεῖρον ἀγωνίζεσθαι τῶν ἀδικεῖν βουλομένων, θεῶν ἄν τις ἀμέλειαν εἶναι φήσειεν. id est: Miror autẽ si qui sunt qui prœlia & victorias præter ius & æquum partas, non esse turpiores, & pluribus plenas esse probris existiment, quàm clades sine ignauia acceptas: præsertim cùm sciant magnos exercitus, quamuis sceleratos, sæpè superiores esse viris honestis qui pro patria pugnare non dubitant: quos laudari multò sit æquius, quàm eos qui alienarum opum cupiditate mortem oppetere non recusant, conductitiis militibus similes. nam hæc facta sunt hominum improborum. Quòd verò boni viri nonnumquam infeliciùs, quàm qui student iniuriis inferendis, prœliantur, id Deorum incuriæ fortassis est tribuendum.

Galatũm.] Galatæ siue Gallogræci, populi minoris Asiæ, Phrygię & Bithyniæ finitimi: de quibus Liuius 8. lib. Decad. 4. & Iustin. lib. 25.

Galatæ qui.

semermi milite.] semiarmatis militibus.

fuderat.] disiecerat. Liuius lib. 2. Exercitum fundit, fusum persequitur.

Lucarum boum.] Elephantorum, qui primùm ab Italis visi sunt in Lucanis, vt sentit Plin. lib. 8. cap. 6. & Solinus polyhist. cap. 28. itemque Vegetius lib. 3. cap. 26. Varro 6. de lingua Latina: Luca bos, elephas: cur ita dicta sit duobus modis inuenio scriptum: nam in Caij Aelij commentario erat, à Libycis Lucas, & in Virginij comment. ab Lucanis Lucas, ab eo quòd nostri maximam quadrupedem, quam ipsi haberent, vocarent bouem, & cùm in Lucanis Pyrrhi bello, primùm vidissent

Elephanti, Lucæ boues.

apud hostes elephantos, id est vidẽ quadrupedes cornutas (nam quos dentes multi dicunt, sunt cornua) Lucam bouem appellasse. Si à Libya dictæ sunt Lucæ, pantheræ & leones non Africanæ bestiæ dicerentur, sed Lucæ: si ab Lucanis dictæ, vrsi cur potius Lucani, quàm Luci dicti? Quare ego potius Lucas ab luce: quòd longè relucebant propter inauratos regios clypeos, quibus eorum tum ornatæ erant turres. Vide Prouerb. Prius locusta Lucam bouem pariet.

Proboscis seu promuscis.

proboscis.] ἀπὸ τοῦ προβοσκεῖν, quod est antè pascere. Pars est siue corporis porrectio naribus inhærens, qua vtitur Elephantus tamquam manu. Plin. cap. 7. lib. 8.

Trophæũ vnde.

trophæa.] Trophæum ἀπὸ τοῦ τρέπειν, à conuertendo: quòd qui hostes in fugam conuerterat, trophæum merebatur; quod in loco publico conspicuum erat, vt victoriæ signum. hinc illud est Virgilij vndecimo Aeneid.

Mezenti ducis exuuias tibi magne trophæum
Bellipotens aptat rorantes sanguine cristas.

Barrus & barrire.

Bellua fœdissima barrus.] Barrus, Elephas est, qui barrire dicitur: inde barritus, talis vox. Appul. Florid. 3. Vt est Taurorum grauis mugitus, Luporum acutus vlulatus, Elephantorũ tristis barritus, &c. sed & pro clamore militari vsurpatur. Veget. lib. 3. cap. 18. Clamor, quem barritum vocant, prius non debet attolli, quàm acies vtraque se iunxerit. Corn. Tacitus: Sunt Germanis hæc quoque carmina, quorum relatu, quem barritum vocant, accendunt animos, futuræq. pugnæ fortunam ipso cantu augurantur. Obiter admoneo, melius hîc fortasse legi *fidissima* quàm *fœdissima* sed in hoc scrupo tantillo immorari nolim.

Vt superasse iuuat.] Allusio ad illud, Lucrum pudori præstat & Plauti in Trinummo,

Pol pudere, quàm pigere præstat, totidem literis.

Rectè Theodericus apud Cassiodorum lib. 1. Variar. ad Marcellum Aduocatum fisci: Nõ quoties, ait, superes, sed quemadmodum vincas, inquirimus. Non quæras de potestate nostra, sed potius de iure victoriæ: quando laudabilius à parte fisci perditur, cùm iustitia non habetur, &c. Non minùs rectè Claudian. Honorium admonens, vt non quod liceat, sed id quod deceat in vita priuata & publica spectet:

Non tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit Occurrat.

Et Iurisconsulti tradunt non modò quod liceat, sed & quod honestum sit, videndum esse, l. semper, De ritu nupt. & l. 197. de verb. sign.

In momentaneam felicitatem.

EMBLEMA CXXIIII.

AEREAM propter creuisse cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriasse coma:
Cùm ramos complexa, ipsumq́; egressa cacumen,
Se præstare aliis credidit arboribus.
Cui pinus, Nimium breuis est hæc gloria: nam te
Protinus adueniet, quæ malè perdet hyems.

SCRIBIT Guicciardinus Italus scriptor, id Alciati carmen affixum fuisse ianuæ cuiusdam hominis Angli, qui factus insolentior ob prosperos rerum successus, permultis inuisum se præbebat. Idem est apologus apud Petrum Crinitum De honesta disciplina lib. 2. cap. 14. Sata est olim, inquit,

Vnde Emblema petitum.

cucurbita iuxta pinum arborem editissimam: cucurbita verò cùm multis pluuiis atque cæli temperamento creuisset, lasciuire cœpit, & ramulos audaciùs porrigere: iamque in pinum serpebat, & suas in ramos frondes audebat inuoluere, prægrandia poma & virescentia ostentans. Tanto itaque fastu ac insolentia intumuit, vt pinum ausa sit aggredi: Et vides, inquit, vt te iam supero, vtque foliis & virore præsto? Tum pinus, quæ senili prudentia præstabat, nihil mirata est cucurbitæ insolentis audaciam; sed respondit: Ego verò hîc multos calores & hyemes, variasque temporis calamitates pertuli, adhuc tamen integra consisto: tu ad primos rigores minus habebis audaciæ, cùm & frondes concident, & viror omnis aberit. Hoc quidem dicitur in eos, qui ob momentaneam quãdam felicitatem gloriantur, quique plus habent ostentationis & pompæ, quàm facultatum aut virium. Iraque non mirum videri debet, si dum se aliis præferunt, magnique videri volunt, sese aliis & quidem nasutis hominibus ridendos propinent, & tamquam flicci quidam flosculi citissimè exarescant ac decidãt. Certè apud Onirocritas cucurbita spes inanes præsagit, vtpotè quæ cùm ventricosam admodum speciem præ se ferat, multumq; identidem nutrimenti polliceri videatur, illud tamen tenue, & nisi condimēto aliquo iuuetur, egregiè fatuū est, vt refert Pierius lib. 58. Eodem planè modo sese habent Thrasones illi, fortunæ suæ momentaneæ iactatores, vel qui secūdis ventis plus æquo turgescunt, neque aduertunt seuerissimam illam Nemesim, quæ de superbis & fastuosis vindictā sumit. Id apertis verbis Pausaniæ, Simonides ab eodem cōuiuio lautissimè exceptus significauit. Rogatus enim vt quidpiam ex arcanis Philosophiæ adferret in medium, vidensque Pausaniam rebus suis nimium fidere, dixit: Memineristc in tanto rerum successu hominē esse. At quæ esset verbi huius vis, quodq; pondus, parum vidit Pausanias. Itaque cùm ipse iam in summo vitæ discrimine constitutus, mortem sibi impendere intelligeret, exclamasse fertur: Quàm inani persuasione deceptus eram, qui Cœi hospitis saluberrimum consiliū ad me pertinere non putabam: vnde nunc miserè perire cogor. Rectè Philippus Macedo, qui ne felicitate nimia se efferret, ex pueris aulicis vni id muneris demandauit, vt summo mane cubiculum ingressus pronunciaret, ἄνθρωπ☉ εἶ φίλιππε. cuius rei faciendæ occasionem fortasse dederat Archidamus Agesilai filius; qui cùm à Philippo post partam victoriam ad Cheronæam acerbas & minarum plenas literas accepisset,

In eos qui ob prosperos successus intumescunt.

Cucurbita quid allegoricè.

Pausanias insolens.

Philippus Macedo ex insolēti moderatus.

accepisset, huic respondit: Si metieris vmbram tuam, Philippe, haudquaquam reperies illam factam maiorem, quàm erat ante victoriam. Aliud, sed vitæ priuatæ apponam exemplū in Mæna liberto Pompeij, quem insectatur Horatius Epod. 4. Oda. Hunc populus indignabundus Romanos ludos è primis quatuordecim ordinibus spectantem, nuper seruum, nec modò sæpe vinctum, sed & verberatum Ibericis funibus, durisque compedibus perusta latera cruraque habentem; quod etiam grauius est, magni alicuius delicti causa seruilibus affectū flagris: modò repenteque liberum, opulentum, superbum, delicatum, præfectum classi aduersus piratas. Carmen Horatianum, quia sit in omnium manibus, facilè prætermitto. Interea tamen ad hunc locū multa obseruari facilè possunt; primùm, eos longè arrogantiores esse, qui nuper diuites euaserunt, quàm qui in amplo patrimonio educati opes & fortunas acceperunt à maioribus, quod notat Aristot. secundo de arte dicendi. Deinde sæpenumero fieri, vt diuitiæ mentē perstringant, vt hominem insolentem reddant. quamobrem noster Flaccus, *Stultitiam patiuntur opes.* & Publij mimus: Fortuna quem nimiùm fouet, stultū facit, vt Cicero de amicitia dicit, nihil quicquam insipiente fortunato intolerabilius; adeò verum est quod multorum est in ore, fortunam non solùm ipsam esse cæcam, sed etiam eos quos amplexa sit, cæcos efficere. Sallust. Res secundæ animum etiam sapientum fatigant. Virgil. 10. Aeneid.

Nescia mens hominum fati, sortisq; futura,
Et seruare modum rebus sublata secundis.

Idem Ouid. 1. artis:

Luxuriant animi rebus plerumque secundis.

Adhæc nō posse nō indignari viros bonos & cordatos alioqui, cùm vident abiectos, viles, improbos in altum prouehi, opibus & honoribus augeri, potentiam consequi, qua tamen indigni sunt. Iuuenalis satyra prima:

Patritios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat,
Cùm pars Niliacæ plebis, cùm verna Canopi
Crispinus, Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile est Satyram non scribere. sequitur,
Quid referam quanta siccum iecur ardeat ira, &c.

Sed in summa, ferè fit vt cùm fortuna ita blanditur, captatum veniat:

veniat: quod subinde debemus meminisse ne opprimamur incauti, nam fallacia sunt & caduca quæcunque à fortuna pendent, opes, diuitiæ, honores, clientelæ, magistratus, potentiæ; affluunt subitò, repentè dilabuntur, nullo in loco stabili nixa radice consistunt: sed incerto flatu huc atque illuc acta quos extulerunt in sublime, decursu improuiso destitutos miserimè immergunt. Seiani fatum atrocissimum mihi occurrit, sed quia iam alio loco adductum memini, facilè transilio. Venit in mentem quod Dion retulit de Narcisso quodam liberto Claudij Cæsaris. Cùm expeditionem Britannicam legiones detrectarent, nec duci militiæ Plautio, laudato viro, parére vellent; Narcissus ab Imperatore missus suggestum conscendit, verbaque facturus pro concione ad milites, prohibitus est omnium acclamationibus, vsurpato etiam in eum diuerbio, Io Saturnalia; quia in Saturnalibus serui herili cultu induti epulari consueuerant. Hoc autem dicterium nonnunquam in eos torquebatur qui suæ conditionis immemores, insolescebant. Non est igitur prudentis ob fortunæ successum intumescere, sed opus habet vt se propriis non externis bonis metiatur. Et quidem rectè præcipere videntur, qui monent, vt quantò superiores sumus, tantò nos summissiùs geramus. timenda est enim vel maximè fortunæ volubilitas, quæ tantùm constans est in leuitate sua, vt Naso ait.

Aëriam.] editissimam, altissimam; vt Virgil. in 1. Ecloga:

Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo.

& 3. —— *notaui*

Ipse locum aëria quò congessere palumbes.

Aëriam propter.] id est, prope aëriam pinum. Terent. Adelphis: Hîc propter hunc assiste. M. Tull. in Pisonem: Hic vir clarissimus qui propter te sedet, L. Gellius, &c. Ouid. 8. Metamorph.

Propter humum volitat, ponitq; in sepibus oua.

de perdice loquitur.

Ex damno

Ex damno alterius, alterius vtilitas.

EMBLEMA CXXV.

Dvm sæuis ruerent in mutua vulnera telis,
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit vultur spectatum, & prandia captat.
Gloria victoris, præda futura sua est.

Hoc petitum constat è Gabriæ apologis. sic enim est tetrastichon Senariis iambicis: *Fons Emblematis.*

λέων μάχην ἔστησε πρός ποτε κάπρῳ,
γῦπες δ' ἄνωθεν ἐσκόπευον τὴν ἔριν,
βρῶσιν τὸν ἡττηθέντα ποιῆσαι τάχα·
φίλους δ' ὁρῶντες ἠσέχουν τῶν ἐλπίδων.

Quos

Quos sic vtcumque reddidimus:

In aprum leo certare quandoque ausus est,
Quos longè spectabant lite mota vultures,
Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Iis tandem amicis tota spes præda excidit.

Principū Christianorum rixis auctū est Turcicum imperium.

Susceptum tamen id videtur speciatim in Principes Christianos, qui cùm inter se non longè antè decertarent, Solimannus Turca, quasi spectatorem agens, suam non parum ditionem auxit, & in Germaniā irrupit, magna & ingenti totius Reipub. Christianæ calamitate & damno. Quod Georgius Sabinus hoc hexasticho persecutus est:

Mutua discordes faciebant prœlia turdi,
Acris & alitibus pugna duobus erat.
Vidit vt amborum prædo certamina Nisus,
Vnguibus, & rostro dilaniauit aues.
Sic modò dum faciunt discordes prœlia reges,
Turcicus Europæ diripit hostis opes.

Ciuili bello nihil exitiosius.

Ex quo facilè intelligimus, quantum mali afferat intestinum dissidium non modò ciuitatibus, sed & imperiis tū labefactandis, tum etiam euertendis. Nihil enim ciuili bello periculosius esse potest, nimirùm quod hosti externo non paruas addat vires. Hic ego non incommodè referam ex Iustini 8. historiam nobilem de Philippo Macedone, qui se vulturem præstitit in dissidio duorum Thraciæ regum. Sic enim Iustinus: Fortè euenit vt Philippum fratres duo reges Thraciæ, nō contemplatione iustitiæ, sed inuicē metuentes, ne alterius viribus accederet, disceptationum suarum iudicem eligerent. Sed Philippus more ingenij sui, ad iudicium veluti ad bellum, inopinantibus fratribus, instructo exercitu, superuenit, regno vtrumque non iudicis more, sed fraude latronis ac scelere spoliauit. Incidi aliquando in eam, quam de iis belli temporibus Elegiam Christianam scripsit Franc. Franchinus, homo Italus, eamque adiicere non putaui alienum, neque ingratum studiosis. Sic ergo:

Gallia cui paret, cui paret Bætica tellus,
Iam conferre manum Marte furente parant:
Tamq; animis, & tam concurrunt fortibus armis,
Turbidus vt iamiam sanguine Sabis eat.
Et tamen amborum ceruicibus imminet hostis
Thracius, in pharetris acer, & acer equis.
Qui maius nil mente petit, nil voce precatur,
Quàm semel vt pugnent hi duo Marte pari.

Sperat

Sperat enim nostris confractis viribus, omnem
Europam paruo posse labore premi.
Ne, Reges, ne tanta animis discordibus ira,
Ne gerite hostili bella petita prece.
Illius in vires & pectora vertite ferrum,
Sternere qui telis ardet vtrumque suis.
Roma rogat, Paulusq; rogat, datq; arma, dat aurum
Paulus, & ad tanta præmia laudis opem.
Tu Deus, ex alto qui prospicis omnia cælo,
Quiq; vides, maneat quanta ruina tuos,
Consule militibus sacris, & consule templis:
His ducibus prohibe bella cruenta geri.
Hi pietate graues, duo sunt hi lumina pacis:
Hi duo sunt belli fulmina, magne pater.
Infer te medium, liquidis da nubibus imbres,
Fac rapidum tumidis flumen inundet aquis:
E castris ambosq; iube discedere ab armis,
Coge domum armipotens alter & alter eat:
Seq; putet neuter victum, sed iactet vterque
Victorem populus se rediisse suis.

dente timendus aper.] sic Martial. lib. 13.

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum.

Et Ouid. in Epist.

—— obliquo dente timendus aper.

Idem loco alio:

Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.

Martialis:

Fulmineo spumantis apri sum dente petita.

Constat apros cùm ira feruent, dentibus vrere, in iisq. aliquid igneum contineri, vt testatur Xenophon in Cynegetico.

prandia captat.] Captare prandia, est hîc, ni fallor, prædā expectare: quod explicat sequenti disticho. nisi tamen captare, altiorē quendā sensum habeat, vt apud Iureconsultos, apud quos captare propriè dicitur qui dolis & illectamētis quibusdā aucupatur lucrū. Sic hereditatē captare dixit Vlpianus, pro eo quod dicimus, artificiosè niti structisq. technis, vt eam præter defuncti voluntatē corradamus, l. 1. D. si quis aliquem test. Et votum captandæ mortis, ardens ille affectus est quo flagrāt iniusti quidam homines, ex morte alterius lucrum sibi pollicentes, vitæq. insidias alij parantes, l. de fideicōmisso, Cod. de transact. Martialis hoc verbum ita vsurpauit vt propriè, ita lepidè:

g Capto

Capto tuam, pudet heu, sed capto, Maxime, cœnam:
Tu captas alias: iam sumus ergo pares.
Idem alio loco:
Dum me captares mittebas munera nobis:
Postquam cepisti, das mihi, Rufe, nihil.

Bonis auspiciis incipiendum.

EMBLEMA CXXVI.

AVSPICIIS res cœpta malis, bene cedere nescit:
Felici quæ sunt omine facta, iuuant.
Quidquid agis, mustela tibi si occurrat, omitte:
Signa malæ hæc sortis bestia praua gerit.

Sopho-

SOphoclis illud citatur à Plutarcho, lib. De Poëtis audiẽdis:
ἔργου δὲ παντὸς ἤν τις ἄρχηται καλῶς,
καὶ τὰς τελευτὰς εἰκός ἐσθ' οὕτως ἔχειν.
Quicumque rem recta ratione inceperit,
Bonum illius certò sperabis exitum.
οὐ γὰρ οἷόν τε, ait Polybius, τοῦ τέλους τυγχάνειν, μὴ οὐ τῆς ἀρχῆς εὐστοχήσαντα: Minimè enim fieri potest, vt finem ritè consequatur, qui de principio non rectè primum cõiecerit atque cogitarit. Tantam vim dicunt inesse bonis faustisque negotiorum suscipiendorum principiis, vt ea vix bene cadere possint quæ infelix initium sortiuntur. Et sanè omina diligenter aduertenda esse, graues nec pœnitendi auctores censuerunt. Rectè quidem & prouidè, modò absit superstitiosa illa & inutilis obseruatio, quæ humanos animos terrore nescio quo afficit & torquet. Nam vt in re aliqua suscipienda non parum conducit faustum felixque principium, quandoquidem vel Poëta teste,
Facti dimidium qui bene cœpit habet:
ita non parum adfert impedimenti, aut etiam incommodi, si vel malo, vel inerti, aut etiam flagitioso principio negotium ordiaris: tum enim mustelam, id est, omen habere inauspicatum dicimur, cùm flagitij alicuius à nobis perpetrati, necdum expiati purgatique animo obrepit sinistra quædam cogitatio, quæ intimam conscientiam verberet atque lancinet: quo fit vt frigidiùs & ignauiùs rem alioqui magnam auspiceris. Rectè Aiax apud Homerum, qui Deos inuocat sese ad arma componens. neque enim putat sibi felicius rei bene gerendæ auspicium capere posse, quàm ab inuocatione numinis. Cur poëticum illud, vt verè Philosophicum celebratur, ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα: &, *Ab Ioue principium Musa*? Cur Romani suorum consiliorum & Senatus habendi ducebant initium à sacro illo precationis carmine, cuius tam sæpè mentio est apud scriptores? Sed & in delectu militũ iidem, vt legionibus conscribendis, operam dabãt, vt qui primus vocaretur, auspicatum nomen afferret. Neque verò ad vtramque confirmandam partem (eorum nempè qui omnia & auspicia vel neglexerint vel obseruarint) multis verbis opus est. Exempla si quis euoluere velit, petat à Valerio Maxim. lib. 1. cap. 4. Non solùm, ait Cic. 1. De diuinat. deorum voces Pythagorei obseruarunt, etiam hominum quæ vocant omina. Quæ maiores nostri quia valere censebant, idcircò omnibus rebus agendis, QVOD BONVM, FAVSTVM, FELIX, FORTVNATVMQVE ESSET

g 2 præfa-

Optima principia quid præstent.

Mustelã occurrere.

Aiax qualis apud Homer.

Sacrũ carmen precationis.

præfabantur: rebusque diuinis, quæ publicè fierent, vt FAVERENT LINGVIS, imperabatur: inque feriis imperandis, vt litibus & iurgiis se abstinerent. Itemque in lustranda colonia, ab eo qui eam deduceret: & cùm Imperator exercitum, censor populum lustraret, bonis nominibus qui hostias ducerent, eligebantur. Quod idem in delectu consules obseruant, vt primus miles fiat bono nomine. Celebre est, quod retulit Cedrenus, Græcus auctor, de Persis, apud quos sollemne fuit de nulla re graui & seria quicquam statuere priùs, eamque auspicari, quàm oratio & colloquium religiosè haberetur.

Occursus mustelæ. *Mustela tibi si occurrat.*] Occursum mustelæ ominosum fuisse tradunt auctores. Vnde nūc etiam apud quasdam nationes infelix habetur omen, si cùm paratur venatio, aliquis mustelam nominat: cuius etiam occursus vulgò est inauspicatus habitus. Eadem picta infortunium significabat: animal enim putabatur infaustum esse, malique præsagij, iisque maximè, quorum domos habitet. Dicitur enim insidiari domesticis animalibus, præsertimque altilibus, easque ad internecionem vsque persequi; ait Pier. lib. 13. idemque occursum plerisque religiosum haberi dicit. Adhæc in negotiis obeundis vel nomen ipsum, vtpotè efficaciæ contrarium, multos remorari. Lege prouerb. Mustelam habes.

Nihil reliqui.

EMBLEMA CXXVII.

SCILICET *hoc deerat post tot mala, denique nostris*
Locustæ vt raperent quicquid inesset agris.
Vidimus innumeras Euro duce tendere turmas,
Qualia non Atylæ, castráve Xerxis erant.
Hæ fœnum, milium, farra omnia consumpserunt.
Spes & in angusto est, stant nisi vota super.

PAVLVM immorabor in illustranda huius emblematis epigrapha, antequam veniam ad explicationem carminis. Nihil reliqui itaque, prouerb. olet, ei simile quod vsurpauit Aristides, ἐν λόγῳ περὶ τοῦ παραφθέγματος· οὐδὲν ἔτι ἄν, Nihil amplius. Sed hæc oratoris verba, vbi de Nestore: τὸ λεγόμενον

δὴ τουτὶ, οὐδὲν ἔτι ὢν εἰς ταῦτα ὑπὸ γήρως: iuxta id quod dici solet, nihil amplius exſiſteret præ ſenio. Cui conuenit illud, Præter plorare nihil: quod Horat. in Satyris, & M. Tullius vſurparunt. Hæc ſatis. nunc ad carmen.

Hiſtoria de locuſtis.

Deflet horribilem quandam calamitatem, qua fuit affecta Inſubrum Longobardia circa annũ, vt coniicere facile eſt, 1541. Eleuata enim nube locuſtæ ex aëre dicuntur cecidiſſe, quæ legumina, herbas, & grana fermè omnia depaſtæ, induxerunt famem, & quorundam deſperationem, quòd poſt tot tantaque infortunia nihil eſſet relictũ. Habebant digiti longitudinem, turgida capita, ventres obeſos, & ſanie refertos. Itaque extinctæ intolerabili fœtore aërem corruperunt, vt etiam corui, cornices, accipitres, aliæq. aues cadaueribus alioqui inhiantes ferre nequiuerint: quod colligimus ex Commentariis eorum qui noſtri temporis hiſtoriam congeſſerunt. Iidemque tradunt, in regionibus Poloniæ regno finitimis incredibilem fuiſſe eiuſmodi animalculorum multitudinem: nullas primò alas habuiſſe, ſed magnos dediſſe ſaltus: paulo pòſt quatuor adeptas, tantoque numero conuolaſſe, vt duo milliaria in longum & latum cubito tenus ita occuparent, vt ipſius quoque ſplendorem Solis à toto illo terræ ſpatio ſua denſitate excluderent: vnde colligere eſt facillimum, rebus humi naſcentibus damna innumerabilia inde ſubſecuta eſſe, quæ ad radices vſque omnia depaſtę eſſent: Cùm verò ſuccreuiſſent alæ, erant digiti humani magnitudine, tumque in fruges atrociùs graſſabantur. Cæterùm hæ neque vi, neque induſtria alia propulſari potuere. Hoc autẽ ei ſimile eſt, quod habetur Exod. 10. & apud Ioſeph. lib. Antiquitatum 2. cap. 13. Locuſtarum etiam in Africa multitudinem prodigij ſimilem fuiſſe tradit Auguſt. in lib. De ciuitate Dei tertio, cap. vltimo, cùm iam populi Romani prouincia eſſet. Conſumptis enim fructibus & foliis lignorũ, ingenti nube in mare dicunt eſſe deiectam: quà mortua, ſecuta eſt aëris corruptio, quæ tantam aduexit peſtilentiam, vt in ſolo Maſiniſſæ regno octingenta hominum millia periiſſe referantur, & multo amplius in terris littoribus proximis. hæc ille. De Locuſta ita ſcribit D. Ambroſius lib. 5. Hexaëmer. c. 24. Vſque ad locuſtam, ait, quoque gratia diuina penetrauit, quæ cùm agmine conferto regionis cuiuſq. occupauerit latitudinem, innoxio primùm fertur habitaculo, nec fructus inhoſpitali incurſione depaſcitur, niſi diuinæ ſignum præceptionis acceperit. Etenim ſicut in Exodo legimus, ea quoque cæleſtis vltionem offenſionis

nis exequitur, piæ miniſtra vindictæ. Hanc quoque auis deuorat Seleucis. Sic enim Græco hæc auis nuncupatur nomine, data ad remedium malorum, quæ locuſta conſueuit inferre, cui creator inexplebilem dedit deuorandi naturam, vt inſatiabili paſtu plagam ſuam poſſit extinguere. hæc Ambroſ. Hertmannus Schedel in Chronic. de damnis ab eodem animalium genere illatis ita commeminit: Lotharij Imperatoris tempore, ait, à Carolo Magno tertij, locuſtæ innumerabiles ſex alas habentes & dentes duos lapide duriores, in Gallia, veluti nix, terram operuerunt: herbas, ſegetes & arbores, ac vniuerſa viriditatem habentia deuaſtarunt. Tandem proiectæ in mare, & ad littora in terram eiectæ, ſecuta eſt magna putrefactio: & inde mortalitatem magnam, aërem inficientes, generalemque hominum interitum ſuſcitarunt. Idem auctor hac de re ſic alibi ſcriptum reliquit: Tempore Caroli Burgundionum Ducis, filij Philippi optimi, locuſtæ per Italiam vagatæ, Brixiæ agrum deuaſtarunt, cùm in Brixiano agro in maxima multitudine aduolarunt: quæ Brixianis & Mantuanis maximum damnum intulerunt. Quibus niſi Ludouici Mantuani Principis ſolicitudo obſtitiſſet, ſata quoque in tota Lombardia corroſiſſent. Earum etiam meminere Imperatores in l. 18. C. De loc. & cond. Excepto, aiunt, tempore, quo edaci locuſtarum pernicie ſterilitatis vitium interceſſit, ſequentis temporis fructus, quos tibi iuxta præteritam conſuetudinem deberi conſtiterit, reddi tibi Prouinciæ Præſes iubebit. Locuſtã depinxit Claudianus in Epigrammat.

Horret apex capitis, medio fera lumina ſurgunt
Vertice, cognatus dorſo dureſcit amictus:
Armauit natura cutem, dumisq; rubentes
Cuſpidibus paruis multis acuêre rubores.

Ariſtotel. 3. Rhetoric. ex Steſichoro prouerb. vſurpauit, Cicadæ apud eos humi canent. οἷον εἴ τις λέγοι ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν. vt ſi quis dicat id quod Steſichorus in Locris extulit, nõ oportere conuiciari, ne cicadæ humi canant. Voluit poëta vaſtationem rerum omnium, ruinamque extremam intelligere, adeò vt non ædificia modò, ſed ne arbores quidem ſtantes relinquantur, omniaque ſolo æquentur, vt cicadæ nihil habeant quo inſideant. Hoc inde ductum quod cicadæ arbuſtis maximè gaudeãt. Exemplũ eſt cõminationis, quo ſignificatur cũcta arbuſta ſucciſum iri ſtirpitus ab hoſtibus, ita vt ſic truncatis ſtipitibus

cicadæ necessariò cogantur humi cantillare. Apud Theocritum, puella depastrix alieni patrimonij καλαμαία μάντις appellatur, id est locusta, quæ messem intercipiat. Multa autem veteribus prodita remedia arcendis locustis, si vacat, lege apud Cassium Dionys. De agricultura lib. 13. cap. 1.

Euro.] Eurus ventus est Orientalis calidus.

tendere turmas.] Ab exercitu allegoria.

Atyla. *Atylæ.*] Atyla Princeps ex Scytharum genere, qui post subactam Pannoniam, Aquileiam deleuit, & in Germaniã transiens multa vastauit: eius exercitus armatorum fuit 500000. cui dux Romanorum Aetius, & Theodoricus Hispanicorum Gothorum rex fortiter in campis Catalaunicis occurrerunt; vbi commisso prœlio 180000. vtrimque cæsa sunt Hunnis victis. Paucis verò interiectis annis, Aetij, deinde Valentiniani audita cæde rediit infestior, Aquileiaque deleta Romam properabat, sed Leonis Pontificis Romani precibus delinitus, dum nouis intentus esset nuptiis, vino nimio obrutus, effusa è naribus sanguinis copia, est suffocatus.

Xerxes. *Xerxis erant.*] Xerxes rex Persarum, Darij filius, in Græcos dimicaturus, habuit de regno suo septingenta millia: de auxiliis trecenta: rostratas naues mille & ducentas: onerarias, ad tria millia: in quibus fuerunt hominum myriades 23. terrestris autem exercitus fuerunt centũ & septuaginta myriades, equitum octo. Claudian. 2. in Rufinum:

Haud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
Narratur rapuisse vagos exercitus amnes,
Et telis vmbrasse diem, cùm classibus iret
Per scopulos, tectumq́; pedes contemneret æquor.

Herodotus lib. 7. Lege Iustinum lib. 2. & Plutarch. initio libri, cui Parallela nomen fecit.

farra omnia.] rei difficultas spondiacum fecit. priores editiones nõ, farra omnia, sed, corda omnia, elegantiùs habebant. Corda autem non à voce cor cordis, sed à cordum cordi, quod est secundum fœnum post messionem primam germinans, vt ex Plinio liquet cap. 28. lib. 18.

Spes & in angusto est.] Restat desperatio. Videtur Metaphora à captiuis.

stant nisi vota super.] id est, nil nisi vota supersunt. vt habet Ouid. lib. 1. Trist. Elegia 2. Hîc enim notanda Tmesis, & Anastrophe.

Malè

Malè parta malè dilabuntur.

EMBLEMA CXXVIII.

MILVVS *edax, nimia quem nausea torserat esca,*
Hei mihi, mater, ait, viscera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viscera credas,
Qui rapto viuens sola aliena vomis?

TETRASTICHON hoc paucis commutatis mutuatus est ex Gabriæ apologo, quod sic habet: *Emblematis typus.*

βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἔγκατα,
οἴμοι κέκληγ᾽, ὡς σπλάγχνα, μῆτερ, ἐγχέω.
ἡ δ᾽ αὖ γελῶσα, μὴ φόβου τέκν᾽, ἔφη,
τῶν σῶν γὰρ οὐδὲν, ἀλλ᾽ ἐμεῖς * ἀλλοτρίαν. id est, *ἀλλότρια.*
Puer die festo bouis cùm viscera

 Vorasset,

Vorasset, Hei mater, clamat, mea effluunt
Intestina. at ridens ait, Fili, haud time,
Nam non tua hæc sunt, sola at aliena vomis.

In furaces & raptores.

Dicitur in eos, qui quę rapto & fraude congesserunt, ægrè perdunt, ac si sua essent. Proculdubiò non ab re dictum est à Chrysostomo, Pauca malè parta, multa bene comparata perdere: vt & Plautus (vnde est Emblematis titulus) *Malè parta malè dilabi.* Hoc si veniret aliquando in mentem iis qui tam impensè animo secum agitant, vt faciendi lucri rationem conquirant, huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeant curant: aut certè timerent, ne amittendi alea fortasse aliquando impotentius cruciarentur: aut ne iustam in se numinis iram prouocarent: aut saltē cogitarent, quàm hæc fluxa sint, quamque fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum caussa tot rantisque curis distringuntur. Celebratum est iam olim doctorum hominum vocibus: Diuitem aut iniquum, aut iniqui hæredem. quod dictum esse suspicor in eos tantùm, qui quicquid omninò auidè cupiunt, iure vel iniuria congerunt. Quî verò fieri potest, vt opum facultatumque tam expedita facilisque, & pænè momentanea, vt ita loquar, adeptio, cōquisitio, possessio, iusta esse & legitima censeri debeat? Iuuenalis optimè:

—— diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri; sed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor est vmquam properantis auari?

His itaque violentis & iniquis harpyiis, id est furacibus hominibus, si quid aduersa fortuna detrahat, aut alius quidam casus eripiat (quod nōnumquam solet accidere) iacturam hanc non tam molestè ferre debent, quam certè boni quique & honesti viri in lucro esse deputarent, beneque cum mortalium rebus actum esse non tam grauatè dicerent, si quæ iniustè possederunt iniqui illi captatores, ad veros tandem possessores redirent. Eo de genere furum sunt plerique forenses rabulæ, atque importuni sycophantæ, & maximè ærario publico nonnumquam præfecti, qui æquissima numinis vltione, aduersa reflante fortuna, plerumque sumptus faciunt, quos numquam putassent: & sæpenumerò citius quàm vellent, euomunt quod cōcoquere non potuerunt. Id etiam vulgò tritum:

De malè quæsitis non gaudet tertius hæres.

Porrò Cicer. Philipp. 2. vsurpauit hoc Adagium Plautinum, transtulitque in Antonij rapacitatem & ingluuiem, his verbis: At quàm insolenter statim heluo inuasit in eius viri (Pompeium

peium intelligit) fortunas, cuius virtute terribilior erat populus Romanus exteris gentibus, iustitia charior? In eius igitur copias cùm se subitò ingurgitasset, exultabat gaudio, persona de mimo modò egens, repente diues: sed vt apud Poëtam nescio quem, Malè parta malè dilabuntur, incredibile ac simile portenti est, quonam modo ille tam multa, quàm paucis non dico mensibus, sed diebus effuderit. Fortasse & huc referri potest illud Democriti, πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται & Hesiodus, mala lucra damnis esse simillima cecinit:

—— κακὰ κέρδεα ἶσα ἄτῃσι.

Contrà laudat, χρήματα οὐχ ἁρπακτά, quæque sunt θεόσδοτα. Sed præstat audire Euripidem:

ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ δ' ἀδίκως
οἴκους ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν. id est,

Ne compares iniustè vllas opes, quas velis tibi esse diuturnas: quicquid enim iniquè domi cumularis, saluū esse minimè potest. Adhæc non prætermittā (quod attinet ad carminis enarrationem) Miluum in Hieroglyphicis locupletem designare & rapacem: quod in Phædone significat Socrates, cùm eos homines qui auaritiæ studuissent, & ad imbecilliorum expilationes & rapinas parati ac semper prompti fuissent, in miluos & lupos conuerti ait. Sed & in sacris Miluus pro prædone ac grassatore accipitur. Pier. lib. 17. Hieroglyph.

quem nausea torserat.] qui præ ingluuie vomebat.

viscera ab ore fluunt.] Viscera sunt diuitiæ: vnde Penelope Ouidiana:

Viscera, diuitiæ.

Viscera nostra tuæ diripiuntur opes.

Et vulgariter dicitur apud nostrates, Eum qui suum perdit, sensum perdere: vel, Qui censum perdit, perinde videri, ac sensum profundere. Sunt enim χρήματα ἡ ψυχὴ καὶ ζωὴ βροτοῖς, vt est in quodam Græco Epigrammate. Cicero pro Quintio: non pecuniam modò, verùm etiam hominis propinqui sanguinem vitamque eripere conatur.

Semper

Semper præsto esse infortunia.

EMBLEMA CXXIX.

LVDEBANT *parili tres olim ætate puellæ*
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas.
At cui iactato malè cesserat alea talo,
Ridebat sortis cæca puella suæ:
Cùm subito icta caput labente est mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci.
» *Rebus in aduersis mala sors non fallitur: ast in*
» *Faustis, nec precibus, nec locus est manui.*

APOLOGVM hunc in primo Epigrammatum Græcorum reperi, de tribus puellis alea iacta inquirentibus, quænam prior fato concessura esset: quæ verò sortem iactam viderat

viderat sibi mortem portendere, risu neglexit, cùm statim tegula in caput lapsa risui finem dedit. quod significat Adagium, Mala vel inuocata veniunt: illudque apud Græcos vulgatum, διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ καὶ μὴ διζημένοισι: hoc est, Mala vel etiam non quærentibus obtingunt, bona vix accedunt etiam quærentibus. Idem respondit Diogenes rogatus, quid de hominum sorte sentiret: Miseram & infortunatam hominum conditionem esse dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant, cadant autem infortunia, non tantùm non quæsita, sed præter omnem expectationem. Plautus Mostellaria: *Mala veniunt etiā non vocata.*

—— vnum hoc scito, nimio celerius
Venire quod molestum est, quàm id quod cupidè petas.

Græcum Epigramma eiusmodi est, in titulo εἰς δυσπραγίαν.

αἱ τρίσσαι ποτὲ παῖδες ἐν ἀλλήλῃσιν ἔπαιζον
κλήρῳ, τίς προτέρη βήσεται εἰς ἀΐδην.
καὶ τρὶς μὲν χειρῶν ἔβαλον κύβον· ἦλθε δὲ πασέων,
ἐς μίαν, ἡ δ' ἐγέλα κλῆρον ὀφλόμενον.
ἐκ τέγεος δ' ἄρ' ἄελπτον ἀπωλίσθησε πέσημα·
δύσμορος, εἰς ἀΐδην δ' ἤλυθεν, ὡς ἔλαχεν.
ἀψευδὴς ὁ κλῆρος. ὅτῳ κακὸν, ἐς δὲ τὸ λῷον
οὔτ' εὐχαὶ θνητοῖς εὔστοχοι, οὔτε χέρος.

Character emblematis.

Cæterùm, Socrates aleæ ludo humanam vitam comparabat, πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος, καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφόν τινα τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον. οὐ γὰρ ἔστιν ἀναθεῖν βαλεῖν, οὐδὲ θέσθαι τὴν ψῆφον, Aleæ ludo similis est vita, & quicquid euenit, veluti quandam tesseram deponere oportet. Nō enim denuò iacere licet, neque tesseram aliter ponere. Cui & conuenit illud Terentij in Adelphis: *Alea ludo vita hominu comparata.*

Sic in vita est hominum, quasi cùm ludas tesseris:
Si illud quod est maximè opus, iactu non cadit,
Illud quod cecidit sorte, id arte vt corrigas.

Huc fortè non incommodè transferes illud Demosthen. σπουδαίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστῃ τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται, τότε πλείω τὴν σπουδὴν πρὸς τὸ σωφρονεῖν ἔχειν· οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινὸν ὡς ἀφύλακτον εἶναι, οὔτε ὀλιγωροῦσιν, ἀπροσδόκητον παθεῖν. id est, Proborum hominum officium est, cùm fortuna vtuntur maximè prospera, tum summum habere modestiæ studium. Neque enim quicquam tam formidabile, quin vigilantia præcaueri, neque vllum malum est, quin oscitantibus euenire possit. *Modestia decet vel maximè fortunatos.*

ad Stygias aquas.]id est, ad mortem. Styx inferorum fluuius, *Styx.*

per

per quem veteres putabant animas transire post mortem. Lactant. lib. 1. cap. 11. Hanc phrasim mutuatus est ex Martiale: Nam in primo sic 79. epigr.

Decreuit Stygios festus adire lacus.

Idem 102.

Nec prius ad Stygias famulus descenderat vmbras. & dein,

Dixit ad infernas liber iturus aquas.

Mox 105.

Et Stygias æquum fuerat patrem isse sub vmbras.

Libro etiam 4. 73.

Et iam per Stygias esset iturus aquas.

Denique vndecimo lib. 85.

Qui nondum Stygias descendere quærit ad vndas.

cæca sortis.] ignara exitij futuri.

tecto.] regula.

Rebus in aduersis mala.] Prudens quisque omnia quæ sibi speranda sunt, non in meliora, sed in peiora constituat: vt si quid præter spem accidat, id tamquam lucrum reputet, vt monet Comicus. Ouidius 4. De Ponto:

Tu quoque fac timeas; & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

Remedia

Remedia in arduo, mala in prono esse.

EMBLEMA CXXX.

ÆTHERIIS *postquam deiecit sedibus Aten*
Iupiter, heu, vexat quàm mala noxa viros!
Euolat hæc pedibus celer & pernicibus alis,
Intactumq; nihil casibus esse sinit.
Ergo Litæ, proles Iouis, hanc comitantur euntem,
Sarturæ quidquid fecerit illa mali.
Sed quia segnipedes, luscæ, lassæq; senecta,
Nil nisi post longo tempore restituunt.

GENERALIS ea thesis, præfixa Emblemati, ad quascumque humanas calamitates & incommoda potest accommodari: eaque, nisi fallor, parœmia est medicis familiaris. *Titulus Emblematis vnde ductus.*

Eam

Eam conferre placet cum aurea illa Nazarij sententia, ex Panegyrico quem Cæsari Constantino dixit: Facilior, inquit, & multò procliuior lædendi quàm commodandi semper est via: vulnerare integrum, quàm sauciato mederi: dissipare rapta, quàm diuulsa componere.

Ate Homerica. *Aetheriis.*] Homerus Iliad. 1. Aten Deam fingit mortales variis implicantem angustiis & perturbationibus, eorumque mentes seducentem, variisq. opinionum monstris afficientem: *Litæ.* ad quæ mala sarcienda placandaque Litæ Iouis filiæ opponuntur, quæ tamen non statim possunt instaurare atq. componere, quod ab ea motum atque dissectum fuit: sed id longo temporis interuallo fieri ait, vtpotè quæ sint luscæ, tardis pedibus, & senio confectæ. Versus Homericos huc adiiciemus:

καὶ γάρ τε λιταί εἰσι διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
χωλαί τε ῥυσαί τε, παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ.
αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι.
ἡ δ' ἄτη σθεναρή τε καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
βλάπτουσ' ἀνθρώπους. αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω.
ὃς μέν τ' αἰδέσεται κούρας διὸς ἆσσον ἰούσας,
τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καί τ' ἔκλυον εὐχομένοιο.
ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ,
λίσσονται δ' ἄρα ταίγε Δία κρονίωνα κιοῦσαι,
τῷ ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ. hoc est,

Namque Litæ soboles magni Iouis, & pede claudo,
Rugosæ, obliquoq; oculo, medeantur vt illi,
Aten sectentur. celeri prauertitur omnes
Illa gradu, & passim damnum mortalibus affert.
Hæc verò actutum sartura damna sequuntur,
Conciliantq; suis cultoribus optima semper.
At si quis reicit præfractè, ac perneget illis,
Tunc adito Ioue patre precantur, vt ilicet Ate
Huic adsit, pœnasq; suo det denique damno.

Eiusdem Ates etiam meminit Iliad. τ. quo loco Iupiter in eam confert, quòd esset deceptus à Iunone: Illam enim ea caussa capillis arreptam in terras præcipitē dedit, indixitq. ne vnquam rediret in cælitū contubernium. *Res aduersas statim accedere, tardè recedere.* Hoc quidem significatur, aduersa quæque statim & ex improuiso impetere, tardè autem recedere: illud enim est quod Gallorum vulgus ait, Mala & ægritudines in equis accedere, sed pedibus & lento gradu recedere. Ate enim noxa est velocissima, quæ propter motum celerem, infor-

infortuniorum aleam maximè subitam & improuisam significat. *Lucifer è cælo deturbatus.* Hanc Christianæ pietatis auctores φωσφόρον. i. Luciferum è cælo deturbatum interpretantur, vt maximè Iustinus Philosophus ac martyr, Eusebius Pamphil. Suidas, & Budæus noster ex Bessarione Cardinale lib. 3. in calumniatorē Platonis. Stobæus Elegia περὶ δικαιοσύνης ex Solone hoc distichon retulit, vbi emergentem è diis noxam facit:

ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπόταν Ζεὺς
πέμψῃ τειρομένοις, ἄλλοτε ἄλλος ἔχει. id est,

Ex illis Ate apparet, quam vbi Iuppiter ipse
Miserit vltricem, tunc aliam alter habet.

Litæ claudæ & luscæ cur. Litas autem Deas claudas interpretantur Mythologi de iis qui precantur, quòd genua flectant: quas rugis obsitas esse Poëtæ volunt, ad designandam imbecillitatem. Has aiunt esse strabis luminibus, quòd conniuere videantur in quibusdam, sed postremò necessitate ad supplicationes deflecti. Phornutus claudas esse tradit, quòd tardè & vix accedant ad eos supplicandos, quos antè affecerint iniuria: rugosas verò & strabis oculis, quòd grauiter & ore parum hilari intueantur quos offenderunt, & à quibus veniam deprecentur: Iouis porrò filias, quòd venerabiles sint. hæc ille. Itaque id transfertur ad illatam cuipiam iniuriam, cuius difficulter memoria tollatur ex animo: iniuriarum enim & contumeliarum memoria tardissimè senescit, & ferè vt nisi morte deleatur. Vel ad id traducetur non omninò malè, quod habet Cornel. Tacitus in vita Iulij Agricolæ, soceri sui: *Locus Cornelij Taciti.* Naturâ infirmitatis humanæ, inquit, tardiora sunt remedia, quàm mala: & vt corpora lentè augescunt, citò extinguuntur: sic ingenia studiaque faciliùs oppresseris, quàm reuocaueris. Sic Seneca Epistola 92. Eligit aliquid noui casus, per quod velut oblitis vires suas ingerat. Quicquid longa series multis laboribus, multa Dei indulgentia struxit, id vnus dies spargit ac dissipat. Esset aliquod imbecillitatis nostræ solatium rerumque nostrarum, si tanto tempore repararentur cuncta, quanto finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt: festinatur in damnum: nihil publicè, nihil priuatim stabile est: tumultuantibus caussis mala, vnde minimè expectabantur, erumpunt. Huc pertinet Scytharū legati sententia ex Curtio lib. 7. Quid tu? ignoras arbores magnas diu crescere, vna hora extirpari? *Pontici Heraclidis allegoria de Ata & Litis.* Ponticus Heraclides disputatione De allegoriis Homericis, eodem penè modo intelligit: quo loco eos arguit imperitiæ, qui Homerum vituperent, qui Litas Iouis filias impiè defor-

mi & mutilo corpore finxerit. His Poëta imaginem expressit eorum qui supplices sunt. qui enim peccarunt, ex conscientiæ verbere tardiores esse solent: eosque verentur aggredi quos læserunt, & à quibus veniam impetrare postulant: pudoris enim sui sunt ipsi continuò memores. Nec verò præsenti animo esse possunt, aut constanter intuentur, vt qui retrò auertant oculorum aciem. Primò itaque supplicum animus nullum præ se lætum ruborem admittit, vt qui pallidi sint, demisso vultu, misericordiam elicere conātur. Ea ergo caussa fuit, cur Litæ ita fuerint ab Homero depictæ. Cōtrà valida est & pernix Ate, cuius nimirùm acris & vehemens stultitia hominum non modò ceruicibus, sed & animis impendeat. Nā toto impetu & sine aliqua ratione fertur ad omne flagitium. Is ergo Poëta perinde se gessit, vt qui pictor esset humanorum affectuum, quos affectus Deorum nominibus allegoricôs effingere solet. Lege Lucian. in Imaginibus, & Tragopodagra.

Aten.] Ate est noxa, *παρὰ τοῦ ἀάομαι*, lædo.

heu mala noxa.] De nomine noxæ & noxiæ hæc placet addere è commentario Alciati ad tit. De verb. signifi. Noxam dixere antiqui, ait, id quod nocet: quapropter culpa, pœna, detrimentum, noxa est. vnde & lib. 33. T. Liuius, noxæ exoluere, id est à pœna capitalis fraudis liberare, accepit. Seruus quoq. qui contra legem Aquiliam alicui damnū dedit, noxa est. At noxia solummodo de maleficio ipso dicitur, nec tam generali significatione accipitur, sicuti noxa. Cicero lib. 3. de Legibus, Noxiæ pœna par esto, vt in suo vitio quisque plectatur, vis capite, auaritia mulctā, honoris cupiditas ignominiā. M. Manilius: Quin etiam infelix virtus, & noxia felix. Plautus in Bacchid. Sat sit, suspectus sum, cùm careo noxia. Quo sensu & in Mostellaria & in Pseudolo vsus est; Terentius quoque in Phormione: In re incipienda ad defendendam noxiam. sed & in Eunucho & Hecyra ad eundem modum. Nec noxam eos ascripsisse quisquam dixerit, cùm ratio carminis non consentiret. Quæ adducere volui vt palàm fieret quàm iniquo iure Iustinianum in Elegantiis suis insectetur Valla, & Seruium Beroaldus, dum adiectiuè tantùm dici noxiam opinentur contra veterum auctoritatem. Hæc ille.

Ex arduis perpetuum nomen.

EMBLEMA CXXXI.

CREDIDERAT platani ramis sua pignora passer,
Et bene, ni sæuo visa dracone forent.
Glutiit hic pullos omnes, miseramq; parentem
Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc, nisi mentitur Calchas, monimenta laboris
Sunt longi, cuius fama perennis eat.

PINDAR. Olymp. 5. αἰεὶ δ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνος δαπάνα τε μάρναται πρὸς ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον. id est,
Circa virtutes labor sumptusq; perpetuò implicantur, vt opus difficultate obtectum assequare. Sed propius apud Plutarch. Bacchilides: πόνου γὰρ κῦδος ἔμμεν ἀρετᾶς.

Crediderat platani.] Cùm in Aulide Bœotiæ portu, Græcorum ad Troiam euertendam nauigantium classis aduerso vento detineretur, Calchas augur peritissimus cum cæteris Græcis profectus Agamemnonem docuit, qua ratione Dianam iratam placaret, & ex serpentis vel draconis augurio (qui in arborem subrepens nouem passeris pullos vnà cum matre deglutierat) decimo tandem anno Ilium captum iri prædixit. Nam pro passeribus annos, pro angue tempus intellexit, vt explicat Pierius Hieroglyph. lib. 20. Narratio est apud Homerum Iliad. β. & Cic. 2. De diuinat. quam eandem reperi in vita Homeri, quæ Plutarchi nomine à quibusdam circumfertur. De Calchantis illo vaticinio facile mihi esset adiicere Ciceronianos versus, quos citat ipse eodem De diuinatione: sed liber est in omnium manibus. Locus Homeri sic habet:

Historia ex Homero de vaticinio Calchantis.

τίπτ᾽ ἄνεῳ ἐγένεσθε καρηκομόωντες ἀχαιοί;
ἡμῖν μὲν τόδ᾽ ἔφηνε τέρας μέγα μητίετα ζεύς, &c.

quem eundem satis feliciter Ouidius est æmulatus Transfor. 12.

—— *veri prouidus augur*
Thestorides, Vincemus, ait, gaudete Pelasgi,
Troia cadet: sed erit nostri mora longa laboris,
Atque nouem volucres in belli digerit annos.

Hoc autem innuit, quòd præclarum sit idem esse & arduum; & rebus maximis difficultatē quandam à natura esse propositam, ait idem M. Tull. Tuscul. 3. Etenim nulla potest esse diuturna gloria, quam labor strenuus & indefessus primùm non antecesserit. Quis enim magna coronari contendat Olympia, dulcis sine puluere palmæ? Vulgo tritum id, τὰ καλὰ τὰ δύσκολα. Præclarè Xenophon ἀπομνημ. 2. αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν κ᾽ ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες· λέγει δὲ που καὶ ἡσίοδος,

Nullam gloriam sine labore parari.

τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως. λείη μὲν ὁδός, μάλα δ᾽ ἐγγύθι ναίει·
τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ᾽ αὐτήν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ᾽ εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Virtus difficulter paratur.

μαρτυρεῖ δὲ κ᾽ ἐπίχαρμος ἐν τῷδε, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ᾽ ἀγαθὰ θεοί. id est, Curæ quidem laboriosę efficiunt, vt ad pulchra & honesta facinora perueniatur, sicuti virorum optimorum habet adagium. Ait enim Hesiodus:

Amplecti

Amplecti vitium cumulatim & sumere promptum est:
Namque iter id facile est, nec eo vicinius ullum.
Dij quoque sudorem virtuti præposuerunt,
Ad quam longa via est atque ardua, & aspera multum
Offertur: tamen est vbi ad alta cacumina ventum,
Fit facilis, primò fuerat quæ tam ardua virtus.

Testatur autem Epicharmus; A diis omnia nobis vendi laboribus. Memoriæ succurrit & illud Clementis Alexandrini Stromat. δ. ἔστι τις λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάταις ἐπὶ πέτραις· νῦν δέ μιν θοὰν χῶρον ἁγνὸν ἀμφέπειν, οὐδὲ πάντων βλεφάροισι θνατῶν ἔσοπτος, ᾧ μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ, ἵκητ᾽ ἐς ἄκρον ἀνδρείας. quorum verborum hæc est sententia: Famam esse virtutis domicilium esse in quibusdam rupibus, ad quas difficilis admodum sit ascensus, eamque celerem incolere locum castum. Ea verò non conspicitur quibuscumque hominum oculis: neque vnquam ad eam quisquam peruenier, tamquam ad fortitudinis propugnaculum, nisi primùm sudore ac labore animum afficiente suam industriam probarit. Quid enim gloriæ Alexander, quid Epaminondas, quid Themistocles sibi comparassent, nisi laboriosis & molestis expeditionum angustiis arduum virtutis iter sibi conficiendum proposuissent? οὐ γὰρ εὐτυχίᾳ τὰ ῥωμαίων, ἀλλὰ τλημοσύνῃ καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χωρούντων, εἰς τοῦτο προῆλθε δυνάμεως, ait in Crasso Plutarch. id est: Non tam fortunæ prosper euentus Romanorum potentiam auxit, quàm egregia virtus, ac summa in laboribus asperisque in rebus tolerantia, aduersis casibus succumbere nescia. Illud etiam mihi succurrit Pindari ex Olymp. sexto ἀκίνδυνοι δ᾽ ἀρεταὶ οὔτε παρ᾽ ἀνδράσιν οὔτ᾽ ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι· πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι ποναθῇ. id est; Virtus periculorum expers neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi memorant, si quid honesti laboriose peractum est. Quid, vt hoc postremò, laudis Cæsar esset consecutus, si facile illi fuisset Britannis inferre bellum? Aut Annibal quantum sibi famæ cumulasset, si dum Italiam adiret, peruias Alpes citra puluerem & sudorem, ac non magna suorum cæde fecisset? Rectè Naso Tristium 4.

Ardua per præceps gloria vadit iter.

Et Propertius 4. Elegiarum:

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires:
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Porrò Alciatus id carminis videtur imitatus, è Græco incerti

cuius-

cuiusdam Poëtæ, apud quem tamen non est eadem conclusio, cùm de hirundine verba faciat, cuius nidum serpens deiecisset & exturbasset, in eoque tandem igni ardenti combustus esset.

Crediderat.] commiserat, nidificauerat.

sua pignora:] pullos, vt alibi monuimus, de Ciconiæ nido.

Serpens saxeus.

Saxeus.] Fatalis serpens est: necnon perpetuæ bellì Troiani memoriæ per metamorphosim serpentis in perpetuæ duritiei saxum. sonat etiam saxeus, durum, crudelem, inexorabilem, quique nulla flecti prece possit. Huc pertinet quod alio loco memini retulisse me de illo angui qui Tarquinij Superbi animum stupefecit, attonitumque reddidit, cùm à columna lignea repente lapsus omnes in fugam vertisset, rei miraculo consternatos: nimirum portendebat ille serpens nouum & inexspectatum principem, eundemque ætate florentem Iunium Brutum, de lignea columna, hoc est, stupore, quem diu simulauerat, ne opprimeretur à tyranno, proditurum.

Ex li-

Ex literarum studiis immortalitatem acquiri.

EMBLEMA CXXXII.

NEPTVNI *tubicen (cuius pars vltima cetum,*
Æquoreum facies indicat esse deum)
Serpentis medio Triton comprenditur orbe,
Qui caudam inserto mordicus ore tenet.
Fama viros animo insignes, præclaraq; gesta
Prosequitur; toto mandat & orbe legi.

ID petitum apparet è Macrobio Saturnal. 1. cap. 8. illud non omiserim, ait, Tritonas cũ buccinis fastigio Saturni ædis superpositos, quoniam ab eius cõmemoratione ad nostram ætatem historia elata & quasi vocalis est: antè verò muta & obscura, & incognita: quod testantur caudæ Tritonũ humi mersæ & absconditæ. Triton marinus Deus, Neptunique filius, & tubicen, hoc schemate serpentis circulo continetur: quod refertur *Typus Emblematis.* *Triton, Deus marinus.*

 quidem

quidem ad perpetuam & numquam intermoriturã doctorũ virorum memoriam. Tuba enim famæ & commendationis nota est, vt quę ab omnibus exaudiatur. Serpẽs in se reuolutus, æternitatem designat, vt docet Orus Niliacus in ipso Hieroglyph. principio. Hoc significat historia rerũ gestarũ ab Saturni commemoratione ad nostra vsq. tempora, quæ aliàs obliterata esset, notã & quasi vocalẽ extitisse. Nã quæ ante Saturnũ gesta sunt, obscura & incognita in tenebris delituisse: quod ostendũt Tritonum caudæ ad humum inclinatæ, quæque oculos effugiunt. Id Alciatus ipse Annotationibus in Tacitũ sic attigit: Veteres, inquit, in templorum Saturni ianuis imaguncculas Tritonum statuebant, nõ aliam ob caussam, quàm vt ab eo cœpisse historiam, æternitatemque illis debere Deos ostenderent, quorum præconio fuissent celebrati. Tibullus idẽ significat his verbis:

Quem referent Musæ, viuet, dum robora tellus,
Dum cælum stellas, dum vehet amnis aquas.

Ouid. 3. Tristium:

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniiq; bonis.
En ego, cùm patria caream, vobisq; domoq;,
Raptaq; sint, adimi quæ potuere mihi:
Quilibet hanc sæuo vitam mihi finiat ense,
Me tamen extincto fama superstes erit.

Spartani Musis cur ante bella sacrificarent.

Quò spectat Eudamidæ illud, qui rogatus cur Lacedæmonij ad bellum profecturi Musis sacrificarent, cùm nullum cũ Marte haberent commercium: Vt, inquit, post præclarè facta, memoria apud posteros maneat. Et quidem docti, non solùm viui ac præsentes studiosos discendi erudiunt atque docent, sed hoc idem etiam post mortem literarum monimentis assequuntur, Cic. 1. Officiorum. De Tritone plura apud Macrob. eo quem proximè citaui loco, & Gyraldum Syntag. 5.

cetum.] inferiore sui corporis parte piscem refert, superiore deum. Plutarch. de Iside cõmentario ait Amphitritem minoresq. Deos marinos, Tritonas dici. Eos descripsit vberrimè 4. Argonautic. Apollonius. Mitto quæ in Arcadicis habet Pausanias: sunt enim prolixiora, quàm vt huc attexere habeam necesse. Virgilius in decimo, vbi de apparatu nautico Mezentij:

Hunc vehit immanis Triton, & cærula concha
Exterrens freta, cui laterum tenus hispida nanti
Frons hominem præfert, in Pristin desinit aluus.
Spumea semifero sub pectore murmurat vnda.

Tumulus

Tumulus Ioannis Galeacij Vicecomitis, primi Ducis Mediolanensis.

EMBLEMA CXXXIII.

Pro tumulo pone Italiam, pone arma Ducesq;,
Et mare, quod geminos mugit adusque sinus.
Adde his Barbariem conantem irrumpere frustrà,
Et mercede emptas in fera bella manus.
Anguiger est summo sistens in culmine, dicat:* *al &
Quis paruis magnam me superimposuit?

EPITAPHIVM est Ioannis Galeacij quem celebrat eo maximè nomine, quòd fortissimè Turcis in Italiam irrumpere conantibus restiterit, & Remp. suam legum auctoritate com- *Galeacius.*

tate composuerit. Huius Historiam repete ex Sabellico Ennead. 9. lib. 9. sed maximè Paulū Iouiuni consule de Ducibus Mediolanen. Videtur autē Alciatus id cōfinxisse ad Græcorum quorundam Epigrammatum imitationem, vt est Germanici quoddā lib. 3. quo Themistocles rerū à se gestarū commemoratione indicat, quo pacto à Græcis sepeliri velit: alioqui nullum satis magnū & dignū sepulchrum suis virtutibus erigi posse. quò spectat & Parmenionis in Alexandrum, cui pro magnitudine rerum non posse scribi dignum epitaphium, sed Europam & Asiam, quas subiugauit, eius esse sepulchrum tradit. Simile est quod in Hectoris tumulo fecit Poëta quispiam: in quo Hector non vult comparari sepulchro aut tumulo; quippe qui vniuersæ Græciæ restiterit, & cuius amplissimum sepulchrum sint Ilias, Homerus ipse, Græcia, & Achiui fugientes. Eodem modo vt dignus Galeacio tumulus ad perpetuam nominis commendationem extruatur, ait Alciatus, describendam esse Italiam vniuersam, Duces ipsos, regiones conterminas, & Barbaros toto impetu Italiæ ceruicibus imminentes: postremò constituatur Anguifer, qui symbolum habeat scriptum, ΤΙ' ΜΕ' ΜΙΚΡΟΙ'Σ ΤΟ'Ν ΜΕ'ΓΑΝ Ε'ΝΤΙ'ΘΕΤΕ; Sed huc apponam Germanici in Themistoclem epicedium, quod imitatus est, & fermè integrum (vocabulis aliquot duntaxat immutatis) mutuatus est Alciatus, vt videre est:

Vnde petitū Emblema.

Character Emblem.

ἀντὶ τάφου λιτοῖο θὲς ἑλλάδα, θὲς δ' ἐπὶ ταύτῃ
 δούρατα, βαρβαρικᾶς σύμβολα ναυφθορίας.
καὶ τύμβου κρηπῖδα περίγραφε περσικὸν ἄρη,
 καὶ ξέρξην· τούτοις θάπτε θεμιστοκλέα.
στάλα δ' ἁ σαλαμὶς ἐπικείσεται, ἔργα λέγουσα
 τἀμά· τί με σμικροῖς τὸν μέγαν ἐντίθετε;

Meminerimus interea, quòd priori huius libri Emblemate adnotauimus, Anguem siue serpentem stemma esse Ducis Mediolanensis: quod hoc loco nimis anxiè repetere, non video quàm sit necesse. Hoc mihi reuocat in memoriam species vndecim honorum qui ab Aristotele statuuntur Rhetoricorum primo, nempe sacrificia, monumenta vel carmine, vel oratione soluta, præmia certa, luci, superiores in sedendo loci, sepulchra, imagines, publicæ epulæ, & quibus vtuntur Barbari, habitus adorantium, & conspectus euitationes, munera quæ apud quasque gentes in precio sunt. De quibus sigillarim aliquid dicere nihil hîc necesse habeo. De sepulchris & monumentis agimus, quæ inter honores non paruos poni solemne iam

m olim fuit. exemplorū varietate obruor: vnum huc confe-
am vetus quidem & memorabile, Menandro Bactrorum re-
i, homini mitissimo, in expeditione quadā vita functo, cun-
ctæ regni ciuitates, cunctique populi inferias de more com-
munique consensu soluerunt. Sed de reliquiis cùm diu certa-
tum esset, quibus in primis cōmendarentur, vix tandem inter
omnes conuenit, vt æquè partitæ singulis distribuerentur rata
pro parte, nempe quòd illius viri monumentum apud omnes
pariter cum veneratione existeret. testis est Plutarch. commentario quo ciuilem hominem instituit.

Pone arma.] pro describe, aut dispone, non placet Fornerio nostro, vt quòd à mera lingua Romana deflectat; quamquam Cicero initio 5. Antonianæ dixerit: Pacem vult Antonius, arma ponat. hîc enim, pro deponat, vsurpari liquet.

Et mare, quod geminos mugit.] Italia hinc & illinc mari Siculo & Adriatico clauditur.

mugit.] A tauris translatio.

emptas manus.] exercitum mercede conductum.

paruis magnam.] Antitheton. Apud Caietam in sepulchro marmoreo æneaque vrna, hæc inscripta reperiuntur Scipioni Africano:

Deuicto Annibale, capta Carthagine, & aucto
 Imperio, hos cineres marmore tectus habes.
Cui non Europa, non obstitit Africa quondam,
 (Respice res hominum) quàm breuis vrna premit!

Optimus

Optimus ciuis.

EMBLEMA CXXXIIII.

DVM iustis patriam Thrasybulus vindicat armis,
Dumq; simultates ponere quemque iubet,
Concors ordo omnis magni instar muneris, illi
Palladiæ sertum frondis habere dedit.
Cinge comam Thrasybule, geras hunc solus honorem.
In magna nemo est æmulus vrbe tibi.

OPTIMI ciuis est Rempub. suam non modò legum metu coërcere, sed & omnes omnium animos pacis vinculo continere, & omnem rixarum occasionem adimere. Præsto est exemplum Thrasybuli. Atheniensibus enim longissima obsidione pressis à Spartanis, post longam famem, & assi-duam

duam pestilentiam, pacem postularunt; quam tandem impetrarunt, ea tamen conditione, vt ciuitas Atheniensis à triginta Ducibus gubernaretur. Sed temporis successu horum tanta tyrannis & sæuitia fuit, vt boni quiq. ciuitatis principes & opulenti, beneque nummati homines exularent: inter quos Thrasybulus vnus ex præstantissimis, cum aliis in exilium abire est coactus. Itaque ille suo cõsilio, & sociorũ ope, tyrannos omnes industria singulari repulit, patriæque libertatem recepit. Sed vt inter Athenienses ciues pax stabilior esset, interposita fide publica, Thrasybulus legem sanxit De abolendis præteritis iniuriis, quam ἀμνηστίαν nuncupauit: quocirca coronam ciuicam magno totius ciuitatis applausu meruit. Hæc lex conformis est oraculo Euangelico de iniuriis remittendis & obliuione delendis. Huc Prouerb. Ne malorum memineris. De Thrasybulo Aemilius Probus in eius vita, Iustin. in Trogum lib. 5. & Valer. lib. 4. cap. 1. Marullus in eam fermè sententiam scripsit Epigramma certè venustum:

Historia Thrasybuli qui tyrannos expulit.

Lex ἀμνηστίας.

Cùm fugeret ciuem ciuis deuictus in hostem
In patriam sceleris conscius ipse sui;
State viri, Thrasibulus ait, victoria vestra est:
Nec mihi, sed vobis vicimus, & patria.
Dixit, per mediosq; ruens ensesq; virósque,
Parcendum passim ciuibus, ingeminat.

Palladiæ sertum.] id est, ciuicam coronam, quæ dabatur ei ciui qui ciuem in bello seruauerat: fiebatque ex oliuæ fronde, aut querna, interdum ilice. Gell. lib. 5. cap. 6. & Plin. lib. 16. cap. 4.

Strenuo-

Strenuorum immortale nomen.

EMBLEMA CXXXV.

ÆACIDÆ tumulum Rhœteo in littore cernis;
Quem plerumque pedes visitat alba Thetis.
Obtegitur semper viridi lapis hic amarantho,
Quòd numquam herois sit moriturus honos.
Hic Graium murus, magni nex Hectoris. Haud plus
Debet Mæonidæ, quàm sibi Mæonides.

Fama numquā intermoritura. ACHILLIS sepulcrum fuisse in Sigæo Troiæ promontorio, scriptores tradunt. Id sepulcrum amarantho viridi semper ornatum, famam heroum perpetuò virescentẽ, & apud posteros numquam intermorituram arguit. Rectè Sophocles in Philoctetа περὶ εὐσεβείας, quod idem περὶ ἀνδρείας intelligere par est. ἡ εὐσέβεια, inquit, μηδὲ συνθνήσκει βροτοῖς, κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται. & Pindar. Isthm. 5. non obliterari prolixum laborem virorum ait, οὔτοι πεφύλωται μακρὸς μόχθος ἀνδρῶν. Adhæc tertio Græcorum Epigrammatum simile reperio in Laërtæ tumulum: quod ascribere placuit, quia eôdem fermè spectat:

ψήχει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος, οὐδὲ σιδήρου
φείδεται, ἀλλὰ μιῇ πάντ' ὀλέκει δαπάνῃ.
ὡς καὶ Λαέρταο τόδ' ἠρίον· ὃ σχεδὸν ἀκτᾶς
βαιὸν ἄπο, ψυχρῶν λείβεται ἐξ ὑετῶν.
οὔνομα μὴν ἥρωος ἀεὶ νέον· οὐ γὰρ ἀοιδὰς
ἀμβλύνειν αἰὼν (κἢν ἐθέλῃ) δύναται. id est,

Saxa cauat tempus, ferro nec tempora parcunt,
Omnia sed mollit tempore longa dies.
Laërtæ sic busta terit quoque littora propter
Æthere de summo defluus imber aquis.
Immortale sed, heu, nomen delere vetustas
Herois, Musa vindice, nulla potest.

Apponam & illud argumenti eiusdem:

τύμβος Ἀχιλλῆος ῥηξήνορος, ὃν ποτ' Ἀχαιοὶ
δώμησαν, Τρώων δεῖμα καὶ ἐσσομένων.
αἰγιαλῷ δὲ νένευκεν, ἵνα στοναχῇσι θαλάσσης
κυδαίνοιτο πάϊς τῆς ἁλίας Θέτιδος. id est,

Hic positus Graiis tumulus pugnacis Achillis,
Dardanidæ cuius membra sepulta timent.
Adiacet ad littus, pelagi quo murmure natus
Laudetur Thetidis contumulatus humo.

Cæterùm Philostratus ad tumulos exornãdos scribit amaranthum vsurpatum fuisse, orto à Thessalis initio, qui Achillis sepulcrũ eiusmodi coronis redimirent. *Amaranthus tumulu appositus.* Vel certè referemus Emblematis huius materiam ad id quod I. Attic. retulit Pausanias de incolis, ni fallor, Salaminis, qui tradunt apud se post Aiacis cladem, florem quendam primum enatum candidum, modicè rubentem, lilio cùm cæteris partibus tum foliis minorem, inscriptum iisdem, quibus Hyacinthum, literis. *T. pus Embl.*

Rhœteo.] Rhœteum oppidum & promontorium Troiadis, Aiacis sepulcro à Poëtis celebratum, sicut & Sigæum sepulcro Achillis. Videtur iccircò Alciatus abusus vocabulo, estque μνημονικὸν ἁμάρτημα. *Rhœteũ.*

alba Thetis.] Dea maris, quæ quia semper in aquis habitet, pedes albissimos dicitur habere à Poëtis.

Amaran-

Amaranthus.

Amarantho.] Amaranthus ab α priuante, & μαραίνομαι tabesio, quòd numquam siccetur neque marcescat. Plin. lib. 21. cap. 8.

Graiûm murus.] id est, Græcorum munimentum & robur: elegans Metaphora, vt apud Maronem, duo fulmina belli Scipiadas: & Cic. in Paradox. Duo belli propugnacula. Eo sensu Pindarus in Olympiis Hectorem Troiæ columnam appellat; ὃς Ἕκτορ' ἔσφαλε Τροίας ἄμαχον, ἀστραβῆ κίονα: id est, qui Hectorem subuertit, inexpugnabilem, immobilem columnam. de Achille loquitur: quò referri possunt allegoricôs à Iuuenale dicta in ementitos nobiles, qui iactant magnificos generis titulos:

—— miserum est aliena incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.

nex Hectoris.] effectum pro efficiente.

Haud plus debet Mæonidæ.] Tantum Homero debet Achilles (cuius Poëtæ beneficio virtus tam insignis transmissa est posteris) quantum Homerus ipsi Achilli. Nisi enim tam insigne & præclarum virtutis exemplar Homerus sibi nactus esset, fortasse ingenij admirabilis vim non ita exeruisset.

Nobiles

Nobiles & generosi.

EMBLEMA CXXXVI.

AVREA Cecropias nectebat fibula vestes,
  Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:
Calceus Arcadico suberat, cui lunula ritu,
  Gestatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quòd se adsererent, hæc signa tulerunt
  Antiqua illustres nobilitate viri.

Ex eruditis hominibus, iisque maximè qui vetera diligenter obseruarunt, aliquando didici, inter Nobiles & Generosos interesse nonnihil. Aristoteles animaliũ historiæ 1. εὐγενεῖς

Qui Generosi & qui Nobiles.

νὲς ἐςὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιςάμενον τῆς αὐτοῦ φύσεως. Nobile id est, quod ex bono genere profectum est: generosum, quod à sua natura non degenerat. Exemplumq. apponit in lupis, quos generosos; & leonibus, quos nobiles esse dicit. Idem penè 2. De arte dicendi. quo loco ait præclarius esse generosum quàm nobilem dici; nobilis enim maiorum tantùm virtute gloriaque nititur: generosus & virtute maiorum & sua commendatur: itaque generosos omnes esse nobiles, sed non contrà, nobiles generosos omnes. Quidam enim nobiles, degenerant à virtute maiorum, & humili ac demisso animo fiunt, atque ad ignauiam socordes delabuntur. Cicero in Bruto, Scipionum stirpem generosam vocat, quòd in ea multi excellentes viri fuerint: & Offic. 1. Pyrrhum Epirotam, generosum & potentem dicit: vt in defensione Cæliana, Clodiam impudicam mulierem, & nobilem & notam appellat. Idem 2. de Offic. ait Phalaridis præter cæteros nobilitatam crudelitatem. ex quibus apparet nobile, accipi etiam in malam partem; generosum, non nisi in bonam. Cornel. Fronto, nobilem appellat rerum nobilitate, generosum verò cognatione. Eam significationem Cicero in Paradoxis obseruat. Ipsius, inquit, libido lapsa est in muliere ignota; dolor ad pauciores pertinet, quàm si petulans fuisset in aliqua generosa virgine ac nobili. Ea de re dissertatio nobilis est euoluenda Phauorini apud Gellium cap. 23. lib. 13. Certè duo hæc tamquam synonyma coniungi certò scio, & interdum etiam confundi. Apud M. Tullium, Roscij Amerini pater, genere & nobilitate sui municipij princeps dicitur. Iuuenal. 7. Satyra:

Felix & sapiens, & nobilis & generosus.

& Ouidius in Heroidum epistolis:

Si te nobilitas, generosaq́ nomina tangunt.

Sed, vt vno verbo claudamus, Hi nobiles generaliter appellantur, qui vel familiæ nomine, vel alio tandẽ modo innotuerunt: generosi verò speciatim, qui è nobili genere ortum duxerunt. Apud Athenienses Cicada nobilitatis insigne fuit: aureas enim cicadas crinibus innodabant, vt significarent se indigenas esse & nobiles, id est (Græco vtar verbo) αὐτόχθονας, καὶ γνησίους γόνῳ τῆς πατρίδος πολίτας: quod Cicero expressit Oratione pro Flacco. Id verò ridebat Antisthenes, vt refert Laërt. lib. 6. aiebat enim hoc illis esse cum cochleis & testudinibus commune; quippè qui aliunde non commigrassent, nec vnquam solum mutassent. Hinc ergo τεττιγοφόροι, id est, Cicadigeri dicti Athenienses:

Cicada, nobilitatis insigne Atheniẽsibus.

nienses: hæc enim nota indigenas & ingenuos ab aduenis & seruis distinguebat: cuius rei caussam nonnulli adferunt, quòd Cicadæ inter alia animalia indigenæ præcipuè videantur, quòd in ea regione, in qua nascuntur, viuant & emoriantur: reliqua ferè omnia migrent aliò, neq. sedem vllam firmam habeant. In quaque autem ciuitate & municipio nobiliores eos agnoscimus, quorum maiores pluribus antè annis in sua patria claruerunt, ait Pierius lib. 26. qua de re Plato nonnihil in Menexeno, Herodotus in Terpsic. Aelianus lib. 4. Variar. histor. cap. 22. Scio ego per contemptum dici eos τεττίγων ἀναμέςους cicadis opertos, gloriosi quidam iactatores, obsoletis iam & nimiùm vetustis vtentes. Romanos autem, qui nobilitate generis aliis excellerent, aiunt lunulas in calceis habuisse; fortasse vt significarent Romani imperij conditionem; quod sensim creuit, & temporum lapsu decreuit, vt in lunæ hemicyclis fieri solet. Alij putabant signum esse eius habitationis, quæ in luna esse dicitur, & quòd post mortem, animi rursus lunam sub pedibus habebant. Vel superbos homines admonebant rerum humanarum instabilitatis, cuius rei luna sit exemplo; quæ ab obscuro in lumen, inde in obscurum redit. Philostratus de Herode sophista narrat eum fratri de generis sui claritate multa iactanti dixisse: Certè nobilitatem habes in talis. quod significauit Iuuenalis, cùm de Fabio loquitur his verbis:

Lunulæ in calceis Romanorum.

—— & nobilis & generosus
Appositam nigra lunam subtexit aluta.

Quin & Zonaras auctor Græcus, ait patricios gestasse in vrbe calceos corrigiarum inflexione, & forma literæ, C, adornatos: quod & Plutarch. retulit in Problemat. Nec quidem prætermittendum, id genus calceorum lunatorum Arcadibus in vsu fuisse, quo à diluuio Deucalionis primi ipsi lunam inspexisse nascentem se credidere, quodque putarent vniuersum genus mortalium aquis obrutum periisse, & à se rursus originem propagationis emanasse, ait præter alios vetustiores Pierius lib. 44. De sacris Aegyptiorum literis. Apollon. Argonautic. 4.

Arcades lunam primi obseruarunt.

Ἀρκάδες, οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Strabo in 8. Geograp. δοκεῖ δὲ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Ἀρκάδια τῶν Ἑλλήνων. Sic primo Fastorum Ouidius:

Orta prior Luna (de se si creditur ipsi)
A magno tellus Arcade nomen habet.

Secundo Fastor. huc respexit Naso:

Ante Iouem genitum terras habuisse feruntur

Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Itaque cùm se luna vellent antiquiores dici (adeò sui generis antiquitatem iactabant) dicti sunt à Thucydide initio historiæ προσέληνοι, id est, ante lunam editi. Plerique ad historiam naturæ referre malunt, quia lunæ cursum primi obseruarint. Præter has rationes alias adfert Plutarch. in Problematis. Sed hæc quorsum attineant, non planè video, nisi ad communem locum retulero de nobilitate, quam sibi longè multi tribuunt, vanis quibusdam schematis & imaginibus maiorum tumidi: quorum arrogantiam intolerabilem quibus maximè verbis incessere debeam, planè nõ habeo. Quis enim sustineat aliquem tollere cristas, sibiéque arrogare quidpiam, quod tamen propriè non possideat? Atqui genus suum qui laudat, quique attollit animos ob maiorum nobilitatem, & alienum laudat, & falsis nominibus sibi tribuit quod ad se minimè pertineat. Qui procul dubio mihi non videntur absimiles fugitiuis iis qui præ metu cùm ad aras se receperint, tamdiu latent, inq. tuto se esse putant, quamdiu eo perfugio vti possunt. At cùm inde fuerint eruti, quid iis superest quàm certa quædã crux, aut extremum aliquod dispendium? Sic vulgares illi nobiles, qui nihil præter maiorum nomina crepant, ad quæ sola hærent suis diffisi virtutibus, veraque gloria, quã nullam habent, non sentiunt quàm miseri sint, & quanto in errore versentur. Sed retineamus assensionem cum iis qui nobilitatem in animo generoso sitam esse volunt, & qui pecudum nobilitatem in corpore valido ac vegeto, hominum autem in vitæ morumque bonitate ponunt. Laudatur à Dione Chrysostomo, Thebanorum optimum & æquissimum institutum, qui eos seruorum numero non habebant, qui per vim & iniuriam belli serui facti essent: Cur ignobiles eos esse vulgari opinione iudicamus, quorum si virtutes æstimentur, si moderatio animi, si prudentia, si sagacitas, alios quos vulgus admiratur, infinitis, vt ita dicam, spatiis anteuertunt? Magnum fuit & plenum æquitatis eorum quos proximè nominaui, iudicium atque consilium, qui solos eos nobiles esse censebant, qui ad virtutem propensi essent: neque tam curiosè, imò verò superstitiosè quærebant, ex quibus orti parentibus essent, de quibus aliquid statuendum videretur. Sic autem vnà secum rationes conficiebant: Antiquitùs vt in animalibus quibusdam mutis, ita & in hominibus idem nomen perdurauit. Nam in canibus, equis, gallis, etiam gallinaceis id facile est aduertere: quia equum si quis animosum & ad cursum idoneum

In ementitam nobilitatem.

neum facto periculo norit, non rogat an eius pater sit ex Arcadia, an Thessalia: satis enim esse putat, quòd equus animum generosum habeat. Ita cùm canis venaticus egregiè ad cursum valere intelligitur, nihil opus est scire an ortum duxerit è Caria, vel Lacedæmone, sed existimatur esse satis, quòd generosa illa canis sit. Idem de gallis, deque aliis iudicium: idemque postremò de hominibus sentiendum: ex quibus qui virtutum studiosi sunt; qui iustitiam colunt, qui humanitatis iura, qui religionem obseruant, is reuera generosus est & nobilis, tametsi parentes eiusdem & auos nemo vnquam fortasse nouerit. Democritus, magnus inprimis & catus philosophus iam olim, vt ait Satyricus,

—— materiam risus inuenit, ad omnes
Occursus hominum, & cuius prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassoq; sub aëre nasci.

quod tortum esse constat in superbos quosdã ementitæ nobilitatis homines, qui orti stirpe Romana cæteros præ se nihili ducebant. Iactent itaque suum genus, qui de parentum virtute nihil habent præter imagines, quos nihilo tamen puto meliores esse quàm equus aliquis non re, sed opinione vulgari generosus habitus, quòd frenos aureos, quòd stragula, quòd ornamenta externa omnia exquisitissima circumferat.

Aurea Cecropias.] Vestes Athenienses nectebantur fibula aurea, cui cicada circumligabatur.

Arcadico ritu.] ad morem Arcadum.

lunula.] parua luna, ad morem hemicycli.

Indigenas.] Indigena, inde genitus, nec aliunde natus, Græcè αὐτόχθων, & ἐγχώριος: cui opponitur, aduena. *Indigena.*

Oblitus eram apponere huc quod Demosthenes aduersus Aeschinem περὶ παραπρεσβείας, quo loco de Athenienſibus & Arcadibus verba facit, μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονες ἐστε κἀκεῖνοι.

Euripidis hæc refert Plutarch. commentario De exilio:

ἣ πρῶτα μὲν λεὼς ἀ οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,
αὐτόχθονες δ' ἔφυμεν. αἱ δ' ἄλλαι πόλεις
πεσῶν ὁμοίως διαφορηθεῖσαι βολαῖς,
ἄλλαι παρ' ἄλλων εἰσὶν ἐξαγώγιμοι.

Primùm nec inquilinus nos populus sumus,
Sed indigenæ, ciues at aliarum vrbium
Sunt comparandi tesserarum iactibus,

Quæ aliis alia ciues mittunt identidem.

Hoc postremò quod mihi alia conquirenti occurrit ex Tze-tze 301. Historia 10. Chiliad. vbi cicadas Atheniensium refert ad eorum nimiam loquacitatem:

καὶ ὅτι λάλοι τέτιγες, κατάδηλον τοῖς πᾶσιν,
οἱ ἀττικοὶ ὁμοίως δὲ πάλιν τῶν πολυηγόρων,
λάκωνες βραχυλόγοι δὲ τούτοις ἀπεναντίας. id est,

Quòd cicadæ sint loquaces compertum est omnibus,
Sunt eodem modo Athenienses qui multi sunt & garruli in perorando:
Contrà, Lacones paucis vtuntur verbis.

Duodecim

Duodecim certamina Herculis.

EMBLEMA CXXXVII.

ROBORIS *inuicti superat facundia laudes:*
Dicta sophistarum, laqueosq; resoluit inanes:
Non furor aut rabies virtute potentior vlla est:
Continuum ob cursum sapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut fœnore gaudet:
Vincit femineos spoliatq; insignibus astus:
Expurgat sordes, & cultum mentibus addit:
Illicitos odit coitus, abigitq; nocentes:
Barbaries feritasq; dat impia denique pœnam:
Vnius virtus collectos dissipat hostes:

 Inue-

Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:
Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

Multi Hercules.

MVLTOS fuisse Hercules tradunt quamplurimi, sed quem ex Alcmena suscepit Iupiter, potissimùm celebrant ob varia certamina, virtutemque bellicam: cuius duodecim labores præcipuos (longè enim plures persequitur Diodorus rerum Antiquarum lib. 4.) complectuntur alij, quos hîc sequitur Alciatus, quantum ad laborum numerum pertinet, quid per vnumquemque laborem sit intelligendum, allegoricôs enarrans. In Collectaneis Græcorum Epigrammatum hoc hexastichon reperi:

Duodecim labores Herculis.

ἄλεσα τὸν νεμέας θῆρ' ἄπλετον, ὤλεσα δ' ὕδρην,
καὶ ταῦρον, κάπρου δ' ἀμφετίναξα γένυν.
ζωστῆρ' ἑλκύσας, πώλους διομήδεος εἷλον,
χρύσεα μῆλα κλάσας, γηρυόνην ἔλαβον·
αὐγείαν ἔδαμον, κεμὰς οὔ φύγεν, ἔκτανον ὄρνις·
κέρβερον ἠγαγόμην, αὐτὸς ὄλυμπον ἔχω.
Extinxi Nemees monstrum, lernamq; peremi,
Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equosq; cecidi,
Geryonem straui, pomaq; fulua tuli.
Augiam noui, capta est cerua, atque volucres,
Cerberus abductus, latus in astra feror.

Sic in appendicibus Virg.

Prima Cleonæi tolerata ærumna leonis.
Proxima lernæam ferro & face contudit hydram.
Mox Erymanthæum vis tertia perculit aprum.
Aëripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres discrimine quinto.
Threïciam sexto spoliauit Amazona balteo.
Septima in Augiæ stabulis impensa laboris.
Octaua expulso numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam:
Vndecimum mala Hesperidum distracta triumphum.
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

Locus Heraclitus.

Heraclidis Pontici disputatio ad Homeri allegorias mirè ad hanc nostram facit explicationē. Verba eius auctoris hæc sunt: ἡρακλέα νομιστέον οὐκ ἀπὸ σωματικῆς δυνάμεως ἀναχθέντα τοσοῦτον ἰσχῦσαι τοῖς δὲ χρόνοις, ἀλλ' ἀνὴρ ἔμφρων καὶ σοφίας οὐρανίου μύστης, ὡσπερεὶ

ὡσπερεὶ κατὰ βαθείας ἀχλύος, ἐπιδεδυκῦιαν ἐφώτισε τὴν φιλοσοφίαν, καθάπερ ὁμολογοῦσι καὶ στοϊκῶν οἱ δοκιμώτατοι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἄθλων, ὁπόσοι τῆς παρ' Ὁμήρου μνήμης ὑστεροῦσι, τί δεῖ παρακαιρὸν ἐκμηκύνειν φιλοτεχνοῦντας; ὅτι κάπρον μὲν εἷλε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀνθρώποις ἀκολασίαν· λέοντα δὲ τὴν ἀκρίτως ὁρμῶσαν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ φορὰν. κατ' αὐτὸ δὲ θυμοὺς ἀλογίστους πεδήσας, τὸν ὑβριστὴν ταῦρον ἐνομίσθη δεδεκέναι. δειλίαν γε μὴν ἐφυγάδευσεν ἐκ τοῦ βίου τὴν κεραυνίαν ἔλαφον. καὶ τίς ἀπρεπῶς ὀνομαζόμενος ἆθλος ἐκμεμόχθηται, διακαθήρας αὐτὸς αὐτοῦ τὴν ἐπιτρέχουσαν ἀηδίαν. ὄρνεις δὲ τὰς συνηνέμους ἐλπίδας, αἳ βόσκουσι τὸν βίον ἡμῶν, ἀπεσκέδασε δὲ καὶ τὴν πολύχουν κόπρον, καὶ πολυκέφαλον ὕδραν, ἥτις ὅταν ἐκκοπῇ, πάλιν ἄρχεται βλαστάνειν. ὥσπερ αἴθρειάν τινα διὰ πυρὸς τῆς παραινέσεως ἐξέκοψεν αὐτός γε μὴν ὁ τρικέφαλος δειχθεὶς ἡλίῳ κέρβερος εἰκότως ἂν τὴν τριμερῆ φιλοσοφίαν ὑπαινίττεται· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς λογικὸν, τὸ δὲ φυσικὸν, τὸ δὲ ἠθικὸν ὀνομάζεται. ταῦτα δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς ἐκπεφυκότα, τριχῆ κατὰ τὴν κεφαλὴν μερίζεται. περὶ δὴ τῶν ἄλλων ὥσπερ εἶπον ἄθλων ἐν συντόμῳ δεδήλωται. quorum sententia verborum hęc est: Minimè putandum est Herculem corporis viribus olim tantum præstare potuisse: at cùm prudens esset, & cælesti sapientia plenus, ceu profunda caligine demersam Philosophiam illustrauit: quæ sententia etiam principum Stoicorum est. De aliis itaque certaminibus Herculis, quæ ab Homero non memorantur, quid attinet ad ingenij ostentationem multa præter rem verba facere? Aprum enim cepit, hoc est versantem inter homines intemperantiam: & leonem domuit, nempè impetum temerè ruentem quò minimè decet. Eadem ratione cùm brutam iracundiam compescuisset atque frenasset, taurum cornupetam dictus est astrinxisse. Expulit etiam & propulsauit è vita metum, quod per Cerauniam ceruam ostenditur. Et quoddam etiam certamen, quod nominare non conuenit, idem subiit, repurgata qua prius tenebatur, animi fœditate. Cohibuit & volucres, nempè spem inanem & ventosam, qua hominum vita vtplurimum lactatur. Adhæc plurimum fimi expulit, & multis capitibus hydram superauit, quæ abscissa renasci non desinebāt. Hanc sicuti αἴθρειαν, id est imperitiam aliquam, igni excidit, hoc est admonitione. Iam verò Cerberus triceps in lucem pertractus, non malè triplicem philosophandi rationē innuit. Sunt enim Philosophiæ partes, ea quæ rationis est, Logica: quæ naturæ, Physiologia: quæ morum, Ethica nominatur: & eæ quidem tamquam ex vna ceruice prognatæ, triplici etiam modo iuxta caput distribuuntur. Et

haec quidem de aliis laboribus dicta sufficiant. Hactenus Heraclides: cum quo insigni loco velim vnà conferri quæ disputat Lactantius diuin. Institut. 1. cap. 9. Cætera enim percensere nihil attinet, nisi maximè ad rem faciant. Quo in argumento dum animus elaborat, mihi arrisit nobilis disputatio Dionis Chrysostomi, qui Herculis ἄθλους seu labores vel ærumnas ita celebrat, vt eum ex aduerso athletis opponat, & Principem fortissimum atque iustissimum faciat. Peruigil & tenuis erat, inquit ille, vt leones; neque enim carnibus onustus, vt athletæ, potuisset Asiam Europamque peragrare. Acutè videbat, acutè audiebat: neque hyemis aut æstus vim curabat, vt à præclaris actionibus reuocaretur. Sordida pelle indutus, interdum fame correptus, bonis opem ferebat, improbos verò aut de medio tollebat, aut in ordinem cogebat. Diomedem enim Thracium deliciis affluentem, & hospites afficientem iniuria, suosq. subditos miserè seruire cogentem, claua percussum de medio sustulit. Geryonem boues permultos & multa pecuaria possidentem, vt opulentia Principes omnes qui in Occidente essent, facilè superaret, sed tamen eundem nimia superbia elatũ, vnà cum fratribus interfecit, eorumque armenta corripuit. Idem cùm Busirim offenderet certaminibus totos dies occupatum, totos dies conuiuia agitantẽ, sibi vnicè placentem, quòd egregius luctator esset, prostrauit. Amazonum reginæ zonam soluit, quæ illum fuerat aspernata: quo congressu ostendit, se illius forma minimè fuisse superatum, vel mulieris gratia potuisse vnquam à rebus excellentibus, quas primùm animo conceperat, auocari. Ne autem videretur arduis tantùm rebus & gloria dignis operam impendisse, fimum iacentem in Augiæ stabulis, à multis annis collectum sterquilinium repurgauit. Putabat enim non minus esse sibi aduersus gloriam decertandum, quàm belluas & homines sceleratos. Hæc penè Dio Oratione 8. De virtute. Idem labores Herculis retulit ad purgationem animi & vitiorum expulsionem, Oratione 5. Sed obiter admoneo, plerosque existimare, vt Lucianus (quemadmodũ postea dicemus) Herculem virum fuisse Gallum, qui tum solerti quadam prudentia, tum admirabili eloquentia, qua maximè valebat, præclara facinora insigni fortitudine sit exantlatus, & ingenij dexteritate summas quasque difficultates superarit: quæ tamen omnia Græcia quamplurimum mendax, ad armorum gloriam conuertere maluit. Prætermiseram Apuleij ἐπιμύθιον, quod imprimis ad rem facit, ex 4. Floridorum: Quòd Herculem

Dionis Chrysostomi locus.

Hercules, vir Gallus.

lem Poëtæ olim memorant monstra illa immania hominum ac ferarum virtute subegisse, orbemque terræ purgasse: similiter aduersum iracundiam & inuidiam, atque auaritiam ac libidinem, cæteraque animi monstra ac flagitia Philosophus iste Hercules fuit. Eas pestes omnes mentibus exegit, familias purgauit, malitiam perdomuit, seminudus & ipse, & claua insignis, etiam Thebis oriundus, vnde Herculem fuisse memoria extat. Videram ego pridem locum Plutarchi in Problem. quo rationem reddit, cur olim Herculi atque Musis communis ara facta sit: quia nimirùm Hercules Euandrum literas docuit, vt à Iuba memoriæ traditum est. honestum enim & liberale ducebant, si amici ac propinqui literarum & sapientiæ cognitione perpolirentur.

Roboris inuicti.] Huic respondet primũ Herculis certamen, quod fuit leonis Nemeæi iuxta Cleonas internecio: quo intelligi datur, facundiam corporis viribus esse præstantiorem. Non enim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, sed consilio, ratione, prudentia, eloquentia. Nec verò aliquid magni momenti vires obire possunt, aut suscipere, nisi consilium & ingenij dexteritas antecesserit. Sunt qui aliter Nemeæi leonis cędem interpretentur. fuerunt enim qui è Lunæ globo decidisse vana persuasione crederent: nam & veteres monstra immania in Lunæ globo putabant nasci. Hunc ergo leonem inermis Hercules interfecit, vt ait Pisander: hoc est iram cohibuit ac repressit quæ in fortium virorum animis maximè regnat.

Leonis Nemeæi cædes, quid.

Dicta sophistarum.] Secundo labore, hydrã, septem capitum belluam, in Lerna palude omnia vastantem pugna perdifficili vicit, & ferro facibusq. oppressit. quo arguitur, virum sapientem & facundum, multiplices sophistarũ argutias, & elenchos veritatis specie adumbratos, ingenij viribus retundere. Hydræ vno capite resecto septem alia repullulabant: quod notat artis sophisticæ captionẽ. Si enim agas cum sophista, vno argumento reprehenso, multa alia tibi opponet, teque (ni diligenter caueris) ad absurdũ, vel ἀδύνατον adiget. Certamen hoc ad alios vsus conuertunt alij; vt ad diluuiũ, ad vitia, ad inuidiam. qua de re prouerbium est, Lerna malorum: &, Hydram secas. Socrates apud Platonem in Euthydemo fatetur se multò imbecilliorem Hercule, qui pugnare simul nõ potuit aduersus hydram sophisticam, cui propter vnam sapientiam pro vno sermonis capite amputato multa repullulabãt. Ad hæc Pierium lib. 16. euolue.

Hydra Lernæa.

laqueos.]

laqueos.] paralogismos & captiones.

Aper Erymanthius. *Non furor aut.*] Tertio, aprum terribilē in Erymantho monte Arcadiæ omnia vastantem cepit, & ad Eurystheum, vinctum perduxit. quod innuit, virtutem furori & rabiei non cedere, imò longè antecellere. Impetus enim & furor per aprum indicatur, vt docet Pierius Hieroglyph. 9.

Ceruus aëripes. *Continuum ob cursum.*] Quarto, ceruam aëripedē & celerrimam, aurea cornua gestantem interfecit. quod ad sapientem referendum est, cui & ditissimi cedunt & opulentissimi. Notum illud Aristotelis in Politicis, facile esse ditari Philosophis, si velint: quò spectat adagium, Sapiens non eget.

Aues Stymphalides. *Spernit auaritiam.*] Quinta pugna fuit, auium Stymphalidum expulsio, sonitu ahenei cuiusdam instrumenti: quod est lucrum inane, & auaritiam respuere, raptumq. omnem putare nefas. Sed quæ potest esse volucrum cum auaritia collatio? Volucres per aërem volitantes, in quo tamen victum comparare non possunt, cupidi & auari hominis cogitationem (aliis atque aliis opibus semper inhiantem, qui tamē nec partis bonis vtatur, sed tenuissimo victu genium defraudet, & in quo consistat non habet) satis ostendunt. qui quoniam vel natura deprauata, vel vsu longo induratus est, ad resipiscentiam aliquādo pertrahi potest quibusdam acerrimæ orationis crepitaculis, quibus aut arceatur, aut à proposito, malaque consuetudine dimoueatur. Alij malunt hoc intelligi de scortillis quibusdam & impuris mulierculis, quarum illecebras & insidias detegimus æneo sapientiæ crepitaculo, quod tanquam tuba in aures penetret, vt Basilius loquitur: vix enim alia fugātur ratione communes illæ pestes adolescentium.

Vincit femineos.] Sexto certamine mulieres Amazonas debellauit, earumque reginam Hippolytam cepit, cui cingulum militare abstulit. quod est astutiam muliebrem & dolos, fallaciasque coërcere & vafritiei materiā penitùs eripere. Amazon hîc mulier bellicosa, meretricem refert, quæ vel fortissimum possit deuincere.

Augiæ purgatio. *Expurgat sordes.*] Labore septimo Augiam repurgauit. quod arguit vitiorum errorumque innatorum, vel etiam qui succreuerunt assuetudine quadā longa, ab animo expulsionem. Nihil est enim tam horridum tamque sordens, quod eloquentia non possit excoli.

Cum tauro lucta. *Illicitos odit.*] Octauo, taurum luctamine domuit: quod est sontes abigere, & omne illicitum facinus scelusque ex-

secrari:

secrari: vel furorem aut truculentiam animi cohibere.

Abigitq; nocentes.] hinc nomen habuit ἀλεξίκακος. nam & plerisque dictus est natus ad homines iuuandos.

Barbaries.] Nono, Diomedem Regem Thraciæ crudelissimum, qui sanguine & carnibus humanis equos alere consueuerat, perdomuit, & eius exemplo ipsum suis equis dedit pabulum. quod significat, Herculem eloquentiæ & sapientiæ viribus barbariem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regionibus submouisse. *Diomedes victus.*

Vnius virtus.] Decimo labore Geryonem tricorporem & tricipitem bello expugnauit: id est, collectam, & vnanimem hostium multitudinem sua virtute compressit, indeque & victor euasit. De Geryone in superioribus satis. *Geryon tricorpor superatus.*

Inuehit in patriam.] Vndecimo aurea mala Hesperidum, occiso priùs dracone peruigili, sustulit. quod est referendum ad illam, qua docti & sapientes homines abundant, insignem rerum copiam, qua eos sua fortuna vitæque conditio beat. *Poma Hesperidum.*

Docta per ora.] Duodecimo & postremo, Cerberum tricipitem ab inferis tractū ad auras deduxit. quod fortitudinem per omnia omnium ora volitantem, & immortalem nominis gloriam, apud posteros semper victurā perspicuè significat. Nam, vt est apud Diodorum, magnos multosque, dum vixit, labores & pericula sponte adiit Hercules, vt pro suis erga omnes gentes beneficiis immortalitate donaretur. Cic. 1. Tusc. Abiit ad Deos Hercules: numquam abiisset, nisi cùm inter homines esset, eam sibi viam muniuisset. Facilè transilio Pindari locum, vtpotè longiorem, de Hercule, 1. Nemeorum. Nonnulli hoc traduci malunt ad auaritiam thesauros in tenebris occlusos asseruantem, nec in lucem erui permittentem. Ea tamen si à viro gloriæ cupido coërceatur, & ex animi recessu, in quo locum occuparat, expellatur, opesque illæ conferantur ad vsus hominum, magnum certè momentum afferunt ad obtinendum nomen: licet enim vera gloria sita non sit in opibus & facultatibus, ad gloriam tamen obtinendam magnum adiumentum adfert. *Cerberus triceps.*

Achelous victus ab illo v. Luy. com. pg 4
Antæus Gigas idem b pag 15

In no-

In nothos.

EMBLEMA CXXXVIII.

HERCVLEOS spurij semper celebretis honores:
Nam vestri princeps ordinis ille fuit.
Nec prius esse Deus potuit, quàm sugeret infans
Lac, sibi quod fraudis nescia Iuno dabat.

Nothi nobiles.

EORVM qui nati sunt ex iniusto concubitu misera videri conditio potest; quanquam enim ex nobilibus orti parentibus, nobiles tamen dici non possunt, neque in ius hæreditatis ac familiæ succedunt, nisi soluantur legibus, & à principibus agnoscantur, quasique adoptentur (quod vulgò dicimus adnouere) tunc enim succedere in familiam possunt, sed naturalem illam maculam delere minimè vnquam possunt. Qua de causa

causa Solon statuit spurios nihil debere parentibus, à quibus infamiæ labem accepissent. Sed & Athenienses locum quendam habebant, in quo spurij seorsum ab ingenuis exerceri essent soliti: eum Cynosargem appellabant: nam contaminari nobilitatem putabant spuriorum consuetudine. Themistocles tamen astuto ingenio vir, adolescentes ingenuos & nobiles sensim primus ad Cynosarges blanditiis allexit, vt tolleretur ea spuriorum & legitimorum differentia. Sed ad rem. Rectè quidem & prouidè constitutum à sapientibus fuit, vt parentes vaga vsi Venere, quasi in filiis punirentur, & effrenes homines sancti connubij quasi cancellis vi legum continerentur: vtque discrimen seruaretur inter legitimos & illegitimos partus. Hi & honorum & bonorum paternorum hæredes iure fiunt, eoque admoneri debent paternæ virtutis: at illegitimis nihil sæpenumero præter viuere triste relinquitur, adeò vt conqueri possint quòd adeò infeliciter nati maleque accepti sint. Sunt tamen permulti ex iis qui omni alia ope destituti, omnia sua in seipsis ponunt, suamq. industriam excitant. Nemini dubium est qui vel paulùm assueuerit in monumentis veterũ, permultos fuisse spurios, qui fortitudine & animi dexteritate legitimis quibusque liberis antecelluerunt, quique susceperunt audenti magnoque animo, & certè perfecerunt, quæ legitimi ipsi liberi numquam exequi, nedum attingere potuere. Talis Hercules *Nothi nobiles.* fuit, ipsique omnes Iouis filij, Poetarum fabulis decantati. Eo de numero fuere Themistocles, Aeneas, Theseus, Romulus, sed & ipse Alexander Magnus, totius fermè Orientis domitor: quibus adiiciam Constantinum Magnum, Theodoricum Gothum, Gulielmum Normannum, & alios quamplures: qui nisi hæreditate aliqua paterna freti essent, vix aut numquam pertingere potuissent tantos rerum successus: vt ipse Hercules, qui ne fieri quidem Deus potuisset, id est, immortalẽ famam non sibi eam comparasset, qua omnium voce prædicatur, nisi mammas Iunonis insciæ suxisset, vt putarunt Thebani. testis est Cælius Rhodigin. lib. 21. cap. 21. Non piget huc cõgerere verba eadem Alciati ex 4. Parergõn iuris, cap. 3. Apud Græcos *Locus ex Alciati Parerga.* scriptum legi Iouem, nato Hercule, quòd spurius esset, nec in Deorum numerũ posset admitti, dormienti coniugi suæ Iunoni eum clam supposuisse, & exucto de mammis ab ea lacte, infantẽ ceu natalibus restitutũ, diuinitatis iura acquisiuisse. Cuius rei & Higinus meminit, & Arati interpres, & qui Collectanea rei rusticæ Cõstantino Cæsari inscripsit. Hincq. factũ est, vt nothi

Ad Cynosarges, quid. vt nothi ad Cynosarges, vbi templum est Herculis, exercerentur, quoniam is Deus illis præest. cuius rei & in Emblemate mentionẽ fecimus. Idem lib. De singulari certamine, cap. 19. Legimus in historiis Arnulfum, qui primus & ante Othonem ex Gallia in Germaniam Imperij titulum transtulit, ex Caroli Magni pronepotibus spurium fuisse. Fuerunt & in Cypro Reges, fuerunt vbique etiam approbatissimi duces, non absimilibus orti natalibus: vt verissimum sit illud Platonis oraculum, Seruos à Regibus, Reges à seruis oriri.

Spurij.] Nothi dicuntur illegitimi, qui incerto patre nati sunt, vel qui nati sunt illegitimo concubitu, l. vulgo quæsiti, D. de statu homin. & l. Diui, D. de captiu. Spurij distinguuntur à vulgò conceptis: sunt enim ij quorum pater est incertus, d. l. vulgò, vt qui nascuntur ex vulgari meretrice. Sed & qui patrem quidem certum demonstrare possunt, sed non eum quem habere liceat, veluti qui nati sunt ex concubina, vulgò concepti, at impropriè tamen & translatè dicuntur, d. l. vulgò quæsiti, & l. Adoptiuus D. de ritu nupt. Olim spurij duabus literis S. P. depingebantur, quasi qui sine patre essent. rationes exquirit Plutarch. in Problem.

Nec prius esse.] De Herculis apotheosi Cicero Offic. 3. Plin. lib. 35. cap. 11. & Ouid. 11. Metam.

Impa-

Imparilitas.

EMBLEMA CXXXIX.

VT sublime volans tenuem secat aëra falco,
Vt pascuntur humi graculus, anser, anas:
Sic summum scandit super æthera Pindarus ingens;
Sic scit humi tantùm serpere Bacchylides.

ID apparet è Pindaro tractum. Sic enim de se ipse in Bacchylidem, Olymp. 2.

——σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
μαθόντες δὲ, λάβροι
παγγλωσσίᾳ κόρακες ὡς
ἄκραντα γαρύετον,

k dis

Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον. id est,

Sapiens multarum rerum gnarus est natura: at discentes procaces inepta loquacitate corui imperfectè admodum garriunt, aduersus diuinum Iouis alitem. ad quem Scholiastes locum, ἀποτείνεται δὲ πρὸς τὸν Βακχυλίδην, γέγονε γὰρ αὐτῷ ἀνταγωνιστής. Alius est etiam locus ad finem Nemeorum γ.

—— ἔστι δ' αἰετὸς ὠκὺς ἐν ποτανοῖς,
ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.
κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται. id est,

Aquila in auibus velox est, quæ statim corripit procul vestigans pedibus cruentam prædam: clamosi verò graculi res humiles pascunt. Quibus verbis intelligimus Pindarum se cum aquila conferre, alios verò, vt Bacchylidem, & alios Bacchylidi similes nunc cum coruo, nunc cum graculis. Sic Scholiastes: δοκεῖ δὲ ταῦτα τείνειν εἰς Βακχυλίδην, ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ φιλονεικία πρὸς ἀλλήλους. παραβάλλει δ' ἑαυτὸν μὲν ἀετῷ, κολοιῷ δὲ Βακχυλίδην.

Ingeniorũ inæqualitas. Similitudine docet Alciatus, aliquã semper obseruari facilè in ingeniis inæqualitatẽ. Sunt enim qui vt falco vel aquila volatu præstent, id est, qui ingenij viribus cæteris antecellant: sunt & qui dumtaxat humi gradiuntur, vt aues illæ domesticæ, quibus vna est cura vulgatiora tantùm consectari. quod certè referendum est ad debiliora quæque ingenia & minus viuida, quæ tenues cogunt siliquas: quique plura & magis ardua velint, quàm possint: cùm, vt imperiti pictores, nihil sciant præterquàm simulare cupressum, vt loquitur Flaccus. Primas tenet inter Lyricos Poëtas Pindarus, Bacchylides inferiora tantùm consectari dicitur. Potest non inconcinnè huc referri, quod in Oratore Cicero ait: *Non omnes possũt tenere primas.* Si quem aut natura sua, aut illa præstantis ingenij vis fortè deficiet, aut minus instructus erit magnarum artium disciplinis, teneat tamẽ eum cursum quem poterit. Prima enim sequentem honestum est in secundis tertiisq́; consistere. Nam in Poëtis non Homero soli locus est (vt de Græcis loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro, sed horũ vel secundis, vel etiam infra secundos. Nec verò Aristotelẽ in Philosophia deterruit à scribendo amplitudo Platonis: nec ipse Aristoteles admirabili quadam scientia & copia cæterorũ studia restinxit. Reuera tamen suspicor, id Alciatum traducere voluisse in quosdam legũ doctores sibi nullo modo conferendos, à quibus tamẽ vel impeteretur, vel sugillaretur; vt colligere est ex eius aliquot scriptis. Huic conuenit illud ex Olymp. 10.

—— ἐντὶ

—— ἐντὶ γὰρ ἄλλαι
ὁδῶν ὁδοὶ περαίτεραι.
μία δ' οὐχ ἅπαντας ἄμμε θρέψει
μελέτα ——

Viæ sunt aliæ aliis excellentiores: eadem autem non omnes nos alit exercitatio. Ausonius ad Paulinum:

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis, & aëdona parræ,
Castaneis corylos æques, viburna cupressis.

Cæterùm mihi videtur allusisse Alciatus ad vetus Adagium, Aquila in nubibus: cuius explicationem studiosus vbi euoluerit, nonnihil sibi ad huius loci diluciditatem comparabit. *Aquila in nubibus.*

sublime.] adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Græcorum.

Pindarus.] Pindarus Lyricorum Poëtarum princeps imitationi inaccessus, vt referunt Horatius lib. 4. Carm. & Macrob. 5. Saturnal. de quo Plinius lib. 7. cap. 29. *Pindarus imitationi inaccessus.*

humi tantùm serpere.] sic Horatius in Arte: *Humi serpere.*

Serpit humi tutus nimium, timidusq́; procellæ.

& 2. Epistol.

—— nec sermones ego mallem
Repentes per humum, ——

Hi sunt Pindaro λόγοι χαμαιπετεῖς.

Bacchylides.] Lyricus Poëta, Cous genere, filius Medonis nothi Bacchylidæ athletæ, vt ait Suidas. Tres fuisse Aelianus tradit: hunc primum, alium Atheniensem, tertium Arcadem. Porrò mirum videri potest cur hîc Bacchylidem adeò eleuet, qui dictus est Siren ob carminis suauitatem: sic enim in epigrammate 1. ἀνθολογίας,

—— καὶ λάλε σειρὴν
Βακχυλίδη. quod imitatus est Politian. Nutricia,

Nec vulgare canit dulcis ab Iulide Siren
Bacchylides.

Propterea Lactantius in Phœnice (si tamen est eius poëmation) Iuleas voces pro suauissimis & delicatissimis accepit, vocabulo ab Iulide, Bacchylidis melici patria, ducto.

In desciscentes.

EMBLEMA CXL.

QVOD sine egregios turpi maculaueris orsus,
In noxamq; tuum verteris officium;
Fecisti, quod capra, sui mulctralia lactis
Cùm ferit, & proprias calce profundit opes.

CVM quispiam fermè toto ætatis curriculo prudenter probeque sese gesserit, & in extrema senectute vel etiam post præclarè facta, criminis aliquid aut vitij admittit, nec gloriæ debitum sibi præmium expectat, efficit vt capra, quæ mulctram moto pede dispergit, totumque lac emissum, iamque in mulctrali paratum effundit; vnde natum prouerb. Capra Scyria. Eiusmodi sunt qui è felici principio, id est, pueritia bene & liberali-

Capra Scyria.

liberaliter instituta, deflectunt ad mores corruptissimos, vitamque deploratissimam, vt Nero, Tiberius, & similes Rom. Reipub. pestes, qui è præclaris initiis semper in peiora processerunt, & vitam omnium infelicissimè clauserunt. His annumerari potest Metellus Pius, qui cætero vitæ tempore continentissimus, ad extremum iam senex in Hispania Consul, fœdis indulsit voluptatibus. Idem euenit Hortensio, & Lucullo, & apud Græcos sapientissimo legislatori Soloni, Antiocho magno, Xerxi, & aliis multis: &, vt etiam ex historia sacra colligere est, Sauli, Salomoni & Samsoni, qui in peius progressi sunt. Huc adagia referre possum, Auris Bataua: &, Primùm Aegina optimos pueros alit: &, Mandrabuli more res succedit. Exempla verò ex Val. Max. cap. De mutatione morum & fortunæ.

Exempla eorũ qui desciuerũt à virtute.

Quod sine egregios orsus.] optimũ principium. Liuius lib. 1. Vt orsis tanti operis successus prosperos darent.

In noxamq; tuum.] Prouerbialis locutio, vt cùm officium dicitur in maleficium conuerti.

mulctralia.] vas in quo mulgetur, quod & mulctrum, & mulctrale dicitur. Virgil. in Georgicis:

— *implebunt mulctralia vaccæ.*

Mulctrale.

calce.] extrema pedis parte.

Æmulatio impar.

EMBLEMA CXLI.

ALTIVOLAM *miluus comitatur degener harpam,*
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet.
Mullum proſequitur, qui ſpretas ſargus ab illo
Præteritasq; auidus deuorat ore dapes.
Sic mecum Oenocrates agit: at deſerta ſtudentum
Vtitur hoc lippo curia tamquam oculo.

Emblema ſcriptum in quendam σύνδρομον.

AEGRE ferebat Alciatus æmulũ quempiam eſſe ſibi ſyndromum, eum quidem legum interpretem auditores quoſdam malè affectos allicientem, qui quantum poterat, operam dabat, vt eius gloriam obſcuraret, vel etiam eruditior haberetur: quem tamen vt imitatorem ignarum grauiùs pungat,

gat, perbella vtitur ſimilitudine, ac tum non ſibi temperat à conuiciis, nempe in eum confiсto nomine οἰνοκράτης, quaſi dicas, vinipotens aut meripotor: & tandem lippum oculis appellat, quod ad iudicij imperitiam refertur. Quemadmodum, inquit, miluus degener comitatur harpam altè volantem, vt iis veſcatur ciborum reliquiis, quæ ex eius roſtro fruſtulatim concidant: vtque ſargus marinus piſciculus mullũ piſcem conſequitur, vt quæ præterierit, arripere queat: eodem modo mecum agit Oenocrates ille, ludimagiſter bibax, qui relictos à me quoſdam auditores excipit: quo iidem vtuntur, tamquam lippo oculo, id eſt, nullius iudicij doctore, & imperito legum interprete, cui ſit Iuris ciuilis abſtruſa ſcientia penitus incognita. Eum itaq. hominem maledicentiæ notat, vinolentiæ, ſtultæ cuiuſdam imitationis & imperitiæ. Hunc fuiſſe Alexandrinum nomine, iuris interpretem Alciato infeſtum, non leui coniectura faſſus mihi eſt Germanus Andebertus, Regiis tributis Aureliæ præfectus; cuius viri certè docti & amici non poteſt non eſſe mihi gratiſſima iucundiſſimaque recordatio, quem ſcio à permultis eruditis hominibus officioſè & honorificè cultum, & cum quo ſæpe de literis ſermones vltrò citróque habui ſuperioribus anteactis annis cùm iuri ciuili operam darem Aureliæ. *Oenocrates.*

miluus.] auis rapaciſſima & guloſiſſima: de qua Plin. lib. 10. cap. 10. Miluum verò degenerem dixit, vt ſuo Oenocrati accommodet, quaſi extra ordinem doctori, ſeu potiùs inerti & imperito leguleio. *Miluus.*

harpam.] Harpa auis voraciſſima, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dicta. de qua Plin. lib. 11. cap. 74. *Harpa.*

Mullum.] genus marini piſcis & fluuiatilis, qui quòd gemina barba inſignitur, barbatulus, barbo, vel barbatus dicitur. Huius mentio eſt apud Plin. lib. 9. cap. 17. & 33. cap. 11. quomodo differant inter ſe fluuiatilis & marinus, notent curioſi. *Mullus.*

ſargus.] Sargus piſcis, de quo iam antè, in mari naſcens Aegyptiaco, vt eſt apud Feſtum: qui teſte Plin. eum quem Lutarium nominant, comitatur: & illo cœnum fodiente, hic excitatum pabulum deuorat. Vnde hominem ex aliis laboribus ſibi fructum & gloriam vſurpantem, & alienam, vt dicitur, meſſem demetentem, qui velint ſignificari, ſargum & mullum pingunt. Sequitur enim ſargi reliquias mullus, atque vbi ille excitato luto abierit (fodere enim poteſt mullus) deſcendit & paſcitur, vt retulit Pierius lib. 30. *Sargus.*

deserta curia.] Ironicôs dictum, pro decutia, vel auditorio deserto.

Oculo lippo uti. *lippo oculo.*] Ipsemet Alciatus prouerbiale hoc dicendi genus interpretatur Parergon lib. 6. c. 12. Vti tamquam lippo oculo, inquit, prouerbialiter dicitur de re qua carere non possumus, cùm tamen damnosa nobis sit. Eleganter Plaut. ad seruos improbos traxit, quos quamuis dominum decipiant, tamen retinet dominus, & vt potest, eorum opera vtitur, cùm vt velit non possit. Eius carmen est in Persa:

Ego neque libenter seruio, neque sum hero ex sententia,
Sed quasi lippo oculo me meus herus vtitur, manum
Haud abstinere quit tamen, quin imperet mihi.

Sed & apud eundem in Bacchidibus sic senex loquitur:

Lippo ille oculo seruus est simillimus, &c.

Lege Prouerb. Lippo oculo similis.

Curia. *curia.*] De curiæ nomine, si vacat, euolue caput 16 lib. 1. Genial. dierum Alexandri Neapolitani: non enim mihi vacat omnes minutias persequi.

Albutij

Albutij ad D. Alciatum, suadentis, vt de tumultibus Italicis se subducat, & in Gallia profiteatur.

EMBLEMA CXLII.

QVÆ dedit hos fructus arbor, cælo aduena nostro,
Venit ab Eoo Persidis axe priùs.
Translatu facta est melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit.
Fert folium linguæ, fert poma simillima cordi;
Alciate hinc vitam degere disce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus;
Multum corde sapis, nec minus ore vales.

ALBVTII, cuius hoc Epigramma est, Aurelij Iureconsulti meminit Alciatus ipse libro Pretermissorum 2. Legi apologiam quandam eius nomine aduersus Petrũ Stellam, & Longouallium Albutius 1.2.

gouallium legũ doctores. Hic monet, vt Alciatus à tumultibus & factionibus Italicis sese submoueat, & florentissimã Galliam petat, in qua futurus sit cõmendatior. Sumit argumenti materiam à pomi Persici tralatione, quod in Perside virulentũ fuit, in Italia verò consitũ, loci mutatione toxicũ habere desijt. Eodem modo si patriã relinquat, in extera regione admirabilẽ futurũ Alciatum sperat: sicq. tacitè alludit ad illud Euangelicum, Nõ est Propheta sine honore nisi in patria sua. Simile est quod Erasmus in quadã ad Alciatũ epistola scribit: Pietatis erat, inquit, quòd patriæ tuæ potissimũ bonũ ciuẽ præstare volueris: sed Deus voluit eruditionẽ tuã velut in edito lucere pluribus. Nam virtutis splendor nescio quo pacto in sua cuiq. patria ferè obscurior obtingit. Quod apertius (vt carminis nostri enarrationẽ habeamus magis perspicuã) Alciatus ipsemet explicuit oratione quadã Ferrariæ habita, his omninò verbis: Scio, inquit, plerisq. suspectã esse posse tam frequentẽ mutationem meam, qui nunc Auenioni, nunc Biturigibus, nũc Ticini, nunc Bononiæ professus sim: nec deerũt qui incõstantiæ hoc tribuãt, tamquã nusquã possim cõsistere, & quod in carmine Horatiano est,

Locus ex Erasmi epistola.

Locus ex Alciati quadam oratione.

Roma Tibur amem, ventosus Tibure Romam.

Etenim non bene compositæ mentis argumentũ est, cùm quis huc atque illuc vagus discurrit, nec quiescere potest. Cæterùm mihi excusatio est in promptu, notissimumq. omnibus est, me, dum bellicos tumultus subterfugio, tutamque studiis meis sedem perquiro, diutissimè esse peregrinatum, Principumque iussionibus huc atque illuc agitatum, certam sedem tenere non potuisse. Idem Oratione Ticini habita sic: Quamplurimi vestrûm optimè sciunt, vt belli calamitatibus eiectus, relicta patria trans Alpes profectus sum: ibi professorio muneri addictus, aliquot annos summa cum gratia moram traxi: quod an illorum humanitati tribuam, an qualibuscumque nostris studiis, non satis scio. Tria certè magnifica hac in disciplina tribus in celeberrimis gymnasiis mihi cõtigerunt, quæ nescio (quod citra arrogantiam dictum sit) an cuiquam alij: primùm vt Auenioni, cùm numquam ad eam diem cathedram ascendissem, stipendium sexcentorum mererer, & ætate longè impar, senioribus tamen æquarer: alterum in Biturigibus, quorum liberalitate magistratus Christianissimi, ipso Rege adiuuãte, secundo quàm eò veneram anno duplicatum mihi est honorarium, & mille ducentique præstiti: tertium est, quòd tam à longinquis partib. in patriam ab excellentissimo Duce nostro accersitus, Senato-

Alter locus ex eodem.

Senatoria dignitate ornatus, hanc accessionem ne quidem cogitans, tantum abest vt petierim, sum cõsecutus. hactenus ille. Nec verò prætermittam hoc Persici symbolum à Paulo Iouio explicari in eo Dialogo qui est De notis armorum & amoris, cum inscriptione, *Trãslata proficit arbos*, ipsique Alciato ascribi. Sed & pomum Persicum notam fuisse eius qui in alio cælo melior sit, tradit Pierius lib. De sacris Aegypt. literis 54.

Locus è Paulo Iouio.

Quæ dedit hos.] Cùm Persæ aliquando in Romanos bellum gererent, multis in locis Italiæ Persica implantarunt, quæ in Perside venenum præsentaneum ferunt. Hac tandẽ arbore hostes extinctum iri sperabant: sed in Italia mutato solo naturam etiam mutauit. qua in opinione est Columel. vbi refert,

Persica pyrus vnde.

—— pomis cùm barbara Persis
Miserat, vt fama est, patriis armata venenis:
At nunc expositi paruo discrimine lecti,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

Id non videtur Plinio verisimile lib. 15. cui tamen aduersantur Galenus, Paulus Aegineta, Plutarchus, & alij. Martial. 13. Persica nux.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis,
Nunc in adoptiuis persica cara sumus.

Translatu facta est melior.] Quasdam arbores mutare naturam pro regionum varietate, testis est Plutarch. eo libro quem inscripsit, De facie quæ apparet in orbe Lunæ.

Fert folium linguæ.] Plutarch. cõmentario De Iside & Osiride, Persicam arborem Isidi consecratã fuisse scribit, quòd linguæ folium habeat, fructũ cordi similem. Eius hæc verba sunt: τῶν δ' ἐν αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερῶσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γὰρ ὧν ἄνθρωπος ἔχειν πέφυκε θειότερον λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπὴν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμεν, ὅσια φρονεῖν, εὔφημα λέγειν: De stirpibus Aegyptiis maximè consecratam Deæ aiunt Perseam: quòd eius fructus cordis, folium linguæ speciem referat. Nam eorum quæ in hominẽ cadere possunt, nihil diuinius est oratione, præcipuè verò de Diis: neq. vlla res alia maius ad felicitatem affert momentum. Itaq. hîc præcipitur ei qui sit oraculum aditurus, vt sanctè pieque sentiat, & modestè loquatur.

De persica arbore.

Tu procul à patria.] Virgiliana imitatio è 10. Ecloga:

Tu procul à patria (nec sit mihi credere) tantum
Alpinas, ah, dura niues. ——

Prin-

Princeps subditorum incolumitatem procurans.

EMBLEMA CXLIII.

TITANII quoties conturbant æquora fratres,
Tum miseros nautas anchora iacta iuuat:
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutiùs vt possit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores gestare insignia Reges,
Anchora quod nautis, se populo esse suo!

EPIGRAPHE similis mihi videtur sententiæ Marcellini Ammiani, qui 29. lib. grauiter pronũciauit, Imperium curam esse salutis alienæ. Principes enim debent habere perspectum se sibi minimè natos esse, sed sui populi commodo & vtilitati. Plinius lib. 18. ait, Delphinum futuram tempestatem præsagire. Quocirca vt φιλάνθρωπος si nauẽ ventis agitatam offenderit, *Delphin φιλάνθρωπος.*

offenderit, tutiùs vt figatur, anchoram quasi humano quodam instinctu dirigit: sic Princeps quisque suorũ maximè studiosus esse debet, potissimùm verò sæuiente tẽpestate & impetu belli, vel etiam infortunio quodam alio impendente, ne Reipub. status possit aliquo modo perturbari, aut etiam comminui. Cęterùm Delphinũ anchoræ illigatum pro insigni & stemmate publico gesserunt olim nõnulli Principes & Imperatores laudatissimi, vt Augustus Cæsar, T. Vespasian. Seleucus & Nicanor: nostroq. sæculo Ald. Manutius, nobilis apud Venetos typographus. qua de re est elegantissima παρέκβασις in Prouerb. Festina lentè, apud Erasmum. Nostris etiã temporibus Gallici Imperij Thalassiarchus, id est, Admiralius, insigne hoc circumfert, vt nuper laudatus ille nostrorũ patrũ ætate Philippus Chabotius. In scuto Vlyssis Delphinũ depictum fuisse scribit Plutarch. ad finem disputationis, qua quærit, Vtra animalium plus rationis habeant, an terrestria, an aquatilia. Apponam & id Xenophontẽ 3. ἀπομνημον. vbi facit Socratem disputantem cum Dionysiodoro: Quam ob caussam, inquit, Homerus appellat Agamemnonem ποιμένα λαῶν; nisi quòd vt pastor suarum ouium curam habere debet, quo habeant quæ sunt ad victum necessaria; sic etiã Principem curare est necesse, quæ populo expediant? Non enim tantùm laudatur Agamemnon vt κρατερὸς αἰχμητὴς, sed maximè vt βασιλεὺς ἀγαθὸς, qui non se modò bene regeret, sed etiam suis felicitatis caussa esset. καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι δι' αὐτὸν εὖ πράττωσι: Rex non eligitur vt sui curam habeat, sed vt per ipsum qui eum elegerunt, in felicitate viuant. *Delphinus alligatus anchoræ. Anchora Thalassiarchi Gallici. Præclarus locus Xenophontis.*

Titanij fratres.] venti, qui Titanes dicuntur, à patre Titane, Saturni fratre, Gigantes robustissimi, qui pro ventis vsurpantur à Poëtis. *Titanus.*

miseros.] Epitheton conueniens, vt illud est Lucani lib. 8.
—— miseros fallentia nautas
Sidera non sequimur. ——

Anchora iacta iuuat.] Prouerb. Anchoram sacram soluere. Fuit autem anchora præsidij & salutis typus. Pierius lib. 45. Hierogl. Ad gloriam & felicitatẽ retulit Pindarus 6. Isthmiorum: Si quis, inquit, hominum sumptu & labore diuinas virtutes exequitur, Deus illi amabilem gloriam præstat, & ἤδη πρὸς ἐσχατιαῖς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν θεότιμος ἐών: id est, Felicitatis iacit anchoram diuino honore auctus. Quid si huc reuocemus aureum Plutarchi monitũ è vita Solonis: quo loco dicit, Senatu velut *Anchora quid.*

anchora

anchora firmari ciuitatem? Memini & Euripidem in Hecuba, Polydorum gentis familiæque suæ anchoram nominare, ὃς μόνος οἴκων ἄγκυρ' ἔτ' ἐμῶν: qui iam solus generis superest anchora nostri. Aristides oratione Panathenaica prima, dicit Græcos omnes sibi visos fuisse in portu quodam duabus nixos anchoris, quasi gemino fultos præsidio.

In Senatum boni Principis.

EMBLEMA CXLIIII. *Dialogismus.*

EFFIGIES *manibus truncæ ante altaria diuûm*
Hinc resident, quarum lumine capta prior.
Signa potestatis summæ, sanctiq; Senatus
Thebanis fuerant ista reperta viris.
Cur resident? quia mente graues decet esse quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur sine sunt manibus? capiant ne xenia, nec se
Pollicitis flecti muneribúsve sinant.
Cæcus at est Princeps, quòd solis auribus absque
Affectu, constans iussa Senatus agit.

ID agalma Iudicũ Thebanorũ è variis auctoribus peti posse scio. Certè Plutarchus attigit libro De Iside & Osiride: quod idẽ Sermone 44. Stobęus retulit ex eodem Plutarcho, his verbis: ἐν Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες, ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ μύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν: id est, Thebis imagines cõspiciuntur Iudicum manibus carentes: at summi Iudicis imago cõniuet oculis: eò quòd iustitia nec muneribus capi, nec hominũ vultu flecti debeat. Alciatus ipse Oratione quadam in laudem Iuris ciuilis hæc ait: Chrysippus Iustitiæ imaginem ita expressit, vt puellari virginis forma, aspectu vehementi, luminibus oculorũ acerrimis conspiceretur, quòd videlicet iudicem incorrupto esse iudicio, sanctum, seuerum, cõtra improbos inexorabilem, vi ac maiestate æquitatis, veritatisq. terrificum esse oporteat. Quapropter memoriæ est traditum, magistratuum statuas à Thebanis ita solere formari, vt sine manibus essent: Principũ verò clausis oculis, nimirùm eam iustitiæ naturã esse ostendentes, vt incorrupta sit, nec pretio precibúsve, aut alienæ vlli voluptati cedat. Non verebor in vsum rapere meum quæ retulit auctor industrius, multæque lectionis, Alexand. ab Alexand. lib. 3. Thebani, inquit, vt incorruptã iustitiam signarent, nec variari gratia, Iudicum imagines sine manibus, Principis verò sine oculis in foro proposuere, vt signis ostenderent, Iudices affectibus capi non oportere, caussaq. definita damnatos vndecimuiris pœnis afficiendos tradebant. Certè legibus diuinis & humanis iudices à muneribus capiundis abstinere debẽt: iccircò hîc truncis manibus pinguntur. quod non prætermisit Pierius lib. Hieroglyph. 35. Præses ipse captus est oculis, ne affectu quodam moueatur. siquidem, vt ait Cicero Officiorum 3. neque contra Rempubl. neq. contra iusiurandum ac fidẽ amici caussa vir bonus faciet, ne si iudex quidẽ erit de ipso amico. Ponit enim personam amici cùm induit iudicis. Nam si omnia facienda sint, quæ amici velint, non amicitiæ tales, sed coniurationes putandæ

Fons Emblematis.

Locus ex Alciati oratione.

dæ ſunt. quocirca non oculis vtatur, ſed auribus, ne citò mo-
ueatur: & cùm ipſi dicenda eſt ſententia, meminerit ſe Deum
habere teſtem, id eſt, mentem ſuam, qua nihil ipſe dedit ho-
mini diuinius. Adhæc omnes ſedent, quòd animus eorum de-
Cur ſedeãt iudices. beat eſſe optimè compoſitus, nec hinc atque hinc flecti, [quod
eſt leuitatis: ſedendo etenim & quieſcendo fit anima prudens,
ait Philoſophus. Euſtathius ad Iliad. ζ. notat ſtatuas Mineruæ
olim omnes ſedentis ſpecie fieri ſolitas. Interdum enim ſedere
idem eſt quod conſilium capere, vt apud Plautum is qui nimio
plus ſapere ſe ſedentem aſſerit. Vulgatumque eſt illud, Roma-
nus ſedendo vincit, id eſt cõſultando. Pierius libro 43. Lubens
huc referrẽ quæ de iuſtitiæ imagine olim à Carneade expreſſa
Gellius adnotauit lib. 14. c. 4. ſed quia liber eſt in omniũ ma-
nibus, facilè tranſeo. Velim potius id obſeruari diligenter, quæ
conciſè lib. 14. Hiſtor. var. ſcripſit Aelian. Olim apud Aegy-
ptios eoſdem fuiſſe iudices, qui ſacerdotes erãt: quorum Prin-
ceps natu proximus in omnes ſtatuẽdi ius habebat: quem om-
nium optimum atque æquiſſimum eſſe oportebat. Is circa col-
lum imaginem è ſaphiro gemma confectam geſtabat, quę Ve-
ritatis nomine nuncupabatur. Atqui, ait ille, Iudex veritatem
non tam in lapide ſculptam aut expreſſam circumferre, quàm
in animo menteque inſitam & infixam habere debet.

Sedere quid habeat myſterij. *Cur reſident.*] Cicero ad finem proœmij Dialogi De claris
orat. Sed quò, inquit, faciliùs ſermo explicetur, ſedentes, ſi vi-
detur, agamus. Cùm idẽ placuiſſet illis, tum in propatulo con-
ſedimus. hæc ille. Perſonę Dialogorum ſedere vel dicũtur, vel
intelliguntur: Dicuntur quidem in libris Oratoriis, in quæſt.
Acad. in lib. De nat. Deorum, in Phædro Platonico: Intelli-
guntur libris De finibus quatuor, in Lęlio, in Catone, & multis
Platonis Dialogis. Certè M. Tullius videtur ſemper ambulare,
cùm Peripateticũ agit, vt 5. De finib. 1. De diuinat. 1. De legib.
aliàs, vt Academicum, vult ſedere, quo ſignificet aliquid ſtabi-
Iudices cur ſedeãt. liùs differi. Conſtat ex veteribus iudices ſedere ſolitos, cùm
quid ſtatuendum eſſet. Ita enim Iuſtinianus in Nouella 8. De
iudicibus: Sedebunt autem, ait, hi pedanei iudices continuè &
nunc in regia baſilica, in quibus & tũc domunculis iudicãt, &c.
Idem in Nou. Vt ab illuſtrib. & qui ſuper eam dignit. Secũdum
quod, ait, datum eſt eis ſuper hoc priuilegium, ne cogantur aut
ſedere cum iudicibus cùm iudicant, aut ſtare rurſus tanquam
litigantes. Marcianus l. 7. D. Quod met. cauſ. Confeſtim autem
pro tribunali te ſedentem adiit. Sic in l. 2. D. Ad ſenat. Tertyll.
ſedere

ſedere dicitur Prætor: Confeſtim autem ſic erit accipiendum,
vbi primum potuit, id eſt, Prætoris copiam habuit huic rei ſe-
dentis. Et in l. 7. D. De in integ. reſtit. Confeſtim autem pro
tribunali te ſedente adiit. Bonifacius in cap. fin. De ſentent. &
re iudic. in VI. Sententia, ait, quam ſcriptam edi, à iudice liti-
gatoribus non recitari, vel quam ab ipſo ſtando, non ſedendo
proferri contingit, nullius penitus eſt momenti. Gellius lib. 7.
De Scipione: Et quodam die, ait, ius in caſtris ſedens dicebat.
Plinius libro 5. Epiſtol. Sedebãt iudices, centumuiri venerant,
obuerſabant aduocati, ſilentiũ longum, &c. Cicero Pro Rabir.
Accuſaui de pecuniis repetũdis, iudex ſedi. Ad hanc verò rem
Plautus in Moſtellaria:

Nimio plus ſapio ſedens.

quia mente graues.] Huc illa Calliſtrati verba aptanda, quæ
habentur l. 19. D. De offic. Præſid. Sed & in cognoſcendo, ait, *Affectus ſedati in iudicibus.*
neque excandeſcere aduerſus eos quos malos putat, neque pre-
cibus calamitoſorum inlacrymari oportet. Id enim nõ eſt con-
ſtãtis & recti iudicis, cuius animi motũ vultus detegit. hęc ille.

capiant ne xenia.] Prohibetur enim 1. & 6. Deuteronomij, *Munera non debẽt à iudicibus capi.*
Eccleſiaſt. 42. & Prouerb. 24. multiſque aliis in locis. Refert
Plinius 8. Epiſt. Iulium Baſſum accuſatum repetundarũ, quòd
in Bithynia quædam munera ab amicis prouincialibus acce-
piſſet. Lex enim dona & munera à magiſtratibus accipi, imò
verò & quid emi vetat, niſi victus quotidiani cauſſa. Hoc ta-
mẽ addamus licet: Non in totum xeniis abſtinere debet pro-
conſul, (ait Vlpian. in l. 6. de offic. proconſ.) ſed modum adii-
cere: vt neq. moroſè in totum abſtineat, neque auarè modum
xeniorum excedat. qua de re verba hæc ſunt Seueri & Antoni-
ni: Quantùm ad xenia pertinet, audi quid ſentimus. Vetus pro-
uerbium eſt: *οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε, οὔτε παρὰ πάντων*. Nam val-
dè inhumanum eſt à nemine accipere, ſed paſſim viliſſimum
eſt, & per omnia auariſſimum, &c. Qua ratione Plin. epiſtol. 5.
ad Seuerianum, ait in cauſis agendis & exercendis iudiciis non
modò pactione, dono, munere, verùm etiam xeniis ſe ſemper
abſtinuiſſe, vbi rectè ſubiicit oportere quæ ſunt inhoneſta, pa-
rumque decora non quaſi illicita, ſed quaſi pudenda vitare. Sic
Spartian. tradit Peſcennium Nigrũ ſalaria iudicibus è publi-
co dari voluiſſe, ne cui eſſent oneri: adieciſſeque, iudicem nec
dare debere, nec accipere.

Cæcus ut eſt Princeps.] Oculus in Hieroglyph. pro gratia, ſeu,
vt ita dicam, fauore vſurpatur, vt tradit lib. 33. Pierius. Non eſt

quòd suspicionibus aut coniecturis aliquid vspiam tribuat ipse iudex, nec litigantiũ verbis hæreat, sed probationibus manifestis veritatẽ inuestiget. Quod elegãti cõplexus est monosticho Poëta nescio quis: μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς: Ne de lite pronuncies, nisi vtramque partẽ prius audieris. Decretum id dicitur propriè quod causa cognita pronũciatur à iudice: nec enim decretum dici potest nisi vtraq; audita parte. Tertullianus Apologetico: Respondendi, altercandiq; potestas pater, quando nec liceat inauditos & indefensos omninò damnari. Huic conuenit l. 1. Cod. de condemn. reis, & veterum consuetudo qui reos nisi auditos condemnabant, quoniam quia auditi non essent, pro indamnatis habebantur, ex Lycurgi legibus; vt tradit Val. Max. cap. De sapienter dictis & factis. Tritum id è Solonis elegiis: ἄρχων ἄκουε καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως.

Magistratum gerens audi & iusta & iniusta.

quòd solis auribus absque Affectu.] Memini legere me, Athenienses iudicia de cædibus habituros, ad Areopagũ Martis collem, ire noctu solitos: iisque qui causas dicerent, affectibus abstinendũ fuisse testatur Isocrates Areopagitico. Nolebãt enim iudices miserabilium personarum intuitu, vocisque lenocinio, quod magnas ad flectendũ, perturbandumq; vires habet, commoueri. Longè alia Romanorũ consuetudo fuit, qui quocunque modo iudices ad iracundiam vel misericordiã flectebant; quod Cicero facere solet in perorationibus. Celebre est exemplum Sergij Galbæ, qui reus à Libone trib. pleb. accusatus, quòd prætor contra fidem Lusitanos quosdam interfecisset; cùm nihil haberet quo se purgaret, paruos suos liberos flens commendare cœpit: quo factò ita iudices permouit, vt nihil in eum grauius statuerint. Hanc rationem producendi reorum liberos Fabius lib. 6. cap. 1. memorat, vt & Val. Max. 8. cap. 1. eamq́ue ter vsurpatam memini à M. Tullio, nempe pro Flacco, pro Sylla, pro Sestio. Idem in Planciana sic: Non opibus contendo, non auctoritate, nõ gratia, sed precibus, sed lachrymis, sed misericordia: mecumq́; vos simul miserrimus & optimus obtestatur parens: & pro vno filio duo patres deprecantur. pro Fonteio: Tendit ad vos virgo vestalis manus supplices easdem, quas pro vobis Diis immortalibus tendere consueuit: cauete ne periculosum superbumque sit, eius vos obsecrationem repudiare, cuius preces si Dij aspernarentur, hæc salua esse non possent. Quibus ex locis intelligimus quàm graues ille motuũ faces admoueat, vt iudicum animos ad lenitatem & misericordiam impellat.

Con-

Consiliarij Principum.

EMBLEMA CXLV.

HEROVM *genitos, & magnum fertur Achillem*
In stabulis Chiron erudiisse suis.
Semiferum doctorem, & semiuirum Centaurum,
Assideat quisquis Regibus, esse decet.
Est fera, dum violat socios, dum proterit hostes:
Estq́; homo, dum simulat se populo esse pium.

CHIRON Centaurus Saturni & Phillyræ filius (inde Phillyrides à Poëtis dictus) superiore sui parte homo, equus inferiore, datus creditur Achilli pędagogus, sub quo disciplinas liberales excepisse tradunt. Vt enim ait Homerus, fecit eum oratorem verborum, factorem verò rerum: id est, *Chiron Centaurus.*

—— διδασκέμεναι τάδε πάντα
μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Ferina Chironis natura quid. Ferina in Chirone natura variis modis exponitur à Mythologis: sed hîc notantur maximè Principũ Regumq́. consiliarij, qui ferinam quidem & plusquam belluinam naturã referunt, cùm suo principi praua consilia suggerũt, vt populares suos pecuniis emungant, vel suo commodo, Reipub. procurent incommodum. Speciem humanitatis habent, cùm iustitiæ & pietatis imagine populum sibi deuinciunt. Quod itidem explicatũ est ab ipso Alciato lib. 9. Parergôn, cap. 13. his omninò verbis: In Græcis auctoribus annotaui, à Chirone Centauro Achillem, aliosque Regum filios eruditos fuisse fingi, quòd soleant doctores & consultores Principum natura quidem feri esse, & promptum ad asperiora ingenium habere: humanitatem verò in speciem tantùm præ se ferre. Idem disputat Macciauellius, *Macciauellius Italus.* auctor Italus (de quo quid ego cum aliis multis in totum sentiam, nihil habeo dicere, nisi quòd existimẽ eum in ciuilibus negotiis alioqui perspicacem, & magni certè ingenij virũ, sed in quo tamen parum aut nihil planè fidei esset & veræ religionis, vt eius scripta quædam testantur.) ille itaq. ferè sic differit c. 18. eius libri, quẽ de Principe lingua sua edidit: Primùm quidem Principi fidem hosti & aliis cũ quibus rem habet, seruandam esse dicit, sed ea tamen lege, ne obesse possit. Si quid enim noxæ importatum iri ob fidem datam Princeps metuat, ei suadet ad fraudem & astus esse recurrendum. Docet perspicuè concertationem omnẽ legibus vel fraude institui atque perfici: has quidem hominum esse, hanc verò belluarũ. Sed quia interdùm leges non satis esse firmæ ac stabiles videantur, inclinandũ animum ad dolos ille præcipit: Principem enim decere, vt humanam & belluinam naturam præ se ferat. quod à veteribus figmento quodã expressum notat in Achillis educatione, quem à Chirone Centauro institutum tradunt, vt significarent Principem quemcumque hac natura duplici præditum esse debere. E belluis autem duas in primis proponendas, Leonem nempè & Vulpem: illum quidem viribus, hãc astu & vafritie permultum valere: illum, vt incautus est, non raró se in retia temerè conicere: hanc, quia non satis viriũ habeat, fallaciis vti. Quibus argumentis, parum quidẽ Philosophicis, ne dicam impiis, Principem eum qui res magnas & periculosas aggrediatur, easque tutò ad exitum perducere velit, fraude instructissimum esse debere, docet non tam πολιτικὸς ἀνὴρ, quàm ἄθεος.

Huc

Huc ferè pertinet Ciceronis illud ex primo lib. Offic. Duobus modis fit iniuria, aut vi, aut fraude: fraus quasi vulpeculæ, vis leonis videtur: sed fraus odio digna maiore.

genitos.] liberos.

magnum Achillem.] Diximus in superioribus, Magni cognomen paucis quibusdam, & iis illustribus, tributum esse, vt Alexandro, Pompeio, & aliis. Plutarch. in Pompeio. *Magni cognomen quibus tributum.*

Semiferum Centaurum.] De Centauris ea mihi minimè repetenda sunt, quæ studiosè tradit Palæphatus eo, quem scripsit, libro De nõ credendo fabulis. Id duntaxat è Plinio, lib. 7. c. 56. Pugnare, inquit, ex equo, Thessalorum inuentum est, qui Centauri appellati sunt. hinc nata fabula; quòd biformes dicantur, διφυεῖς ab Isocrate, inferiori parte referentes equum, superiore hominem. Dicuntur autem Centauri, κένταυροι, stimulatores, à κεντέω, stimulo. sic enim & ἱπποκένταυροι, equorum stimulatores Luciano nominantur, id est, equites, nec modò qui vehuntur equis, sed qui sunt assueti prædis: quales sunt & aulici permulti, & alij quidam reguli; vt & vicani illi præfecti qui apud nos honorifico nomine Gentiles homines appellantur. Aliunde ducit etymon centauri Tzezes 7. Chiliad. Historia 99. nimirum à κεντῶν καὶ αὔρας, sed nihil ad hoc nostrum argumentum. *Centauri qui.*

l 3 Opulen-

Opulentia tyranni, paupertas subiectorum.

EMBLEMA CXLVI.

HVMANI *quod splen est corporis, in populi re*
Hoc Cæsar fiscum dixerat esse suum.
Splene aucto reliqui tabescunt corporis artus.
Fisco aucto arguitur ciuica pauperies.

Lien quid & eius officium.

SIMILITVDINE ostendit opulentiam tyranni, caussam esse subditorũ inopiæ. Vt enim in corpore humano si splen sit auctior & tumidior, tabem & maciem cæteris partibus inducit. Rationem adfert Aristot. in Problem. Quòd splen multam ad se trahit materiam, quæ transire in alimentum debebat. Constat enim, ait ille, homines parui splenis pingues effici. Splen autem viscus est in sinistra animalis parte, succos ad se attrahens

attrahens crassos & melancholicos in hepate genitos. Lienem Latini vocant, de quo Galenus lib. 4. De vsu partiũ cap. 15. Id verò Traiani Cæsaris apophthegma fuit: siquidem fiscum lienem appellabat, quòd eo crescente reliqua membra tabescerent. Magno certè regni & Reipubl. malo Princeps auarus nascitur, cui nimirum census publici, & vectigalia plus æquo placeant, quo fit, vt miserrima plebecula cogatur ad egestatem & extremam pauperiem, cùm tyrannus in suorum possessionem violenter irruit, eorumque peculium depeculatur. Certatim à doctis illud Tiberij celebratum est: Boni pastoris esse tondêre pecus, nõ deglubere. Quo damnabat tyrannos illos δημοβόρους, qui suis abradunt quicquid possunt, & sic importuniùs in fiscum suum conuertunt, vt à misera plebecula nõ pellem modò, sed & carnes ipsas detractas velint. Eandẽ sententiam, sed aliis verbis expressam ab Alexãdro Macedone, literis proditam habemus. Huic enim cùm displicerent exactiones, eorumque potissimùm qui à subditis ampliores vectigalium reditus, quàm per fortunas hominũ liceret, extorquebãt, apud suos dictitabat, κηπωρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα, Olitorem odi qui radicitus herbas conuellit, atque ab ima stirpe arbores excidit. Artaxerxes Longimanus dictitabat, Addere quàm auferre magis esse regium: Ptolemæus Lagi filius, Ditare quàm ditem esse, conuenientius esse regi. Notum illud, Lucri bonus est odor ex re qualibet. Sed ad illustrationem hæc quæ sequuntur, placuit adiicere. Theodoricus scribens ad Marcellum Aduocatum fisci, apud Cassiodor. Variar. lib. 1. Epist. 22. Non quoties superes, ait, sed quemadmodum vincas inquirimus: non quæras de potestate nostra, sed de iure victoriæ: quando laudabiliùs à parte fisci perditur, cùm iustitia non habetur. Nam si dominus vincat, oppressionis inuidia est: æquitas verò creditur, si supplicem superare contingat. Et lib. 4. Epist. 37. Crementa fiscalium tributorum iustissimo sunt pensanda iudicio: quia seruientium imminutio est huius illationis accessio, quantumque pars illa proficit, tantum se hæc à firmitate subducit. Sed à nobis, qui fisci vtilitatẽ stabili volumus diuturnitate consistere, excludenda est dispendiosa semper enormitas, ne augmento suo tumens summa deficiat, incipiatque magis deesse, quia immaniter visa est accreuisse. Rectè itaque idem Cassiod. lib. 1. Fit interdùm caussa mala fisci, vt bonus Princeps esse videatur. Raro enim (vt eiusdem Cassiodori verbis vtar) vtrumque sub admiratione perfectum est, vt & fiscus cresceret, & pri-

Traiani dictum.

Locus præclarus è Cassiodoro.

Lib. 2.

Locus ex Alciati Parergo. & priuata vtilitas nulla damna perferret. Ex Alciati lib. Paregôn 8. c. 6. notãda hæc Pliniana ex Panegyrico ad Traianum: Quæ præcipua tua gloria est, sæpè vincitur fiscus: cuius mala caussa numquam est, nisi sub bono Principe. Iulius Capitolinus in M. Antonini vita: fisco in caussis compendij numquam iudicans fauit. Eutropius & Sextus Aurelius in Constantij, seu Iuliani vitâ. Pompeia Plotina, incredibile dictu est, quantum auxerit gloriam Traiani: cuius procuratores cùm calumniis prouincias agitarent, adeò vt vnus ex iis diceretur locupletum quemque ita conuenire, Quæ habes? vnde habes? pone quod habes: illa coniugem corripuit, atque increpans, quòd gloriæ suæ esset incuriosus, talem postea reddidit, vt exactiones improbas detestans, fiscum lienem vocaret, quòd eo crescente reliqui artus tabescunt. Et hæc quidem bonorum Principum exempla sunt. Hactenus Alciatus.

Fiscus quid. *fiscum.*] Fiscus, receptaculum nummorum est proprieque principis, l. 1. §. hoc interdictum, D. ne quid in loco publ. Res fiscales, ait Vlpian. quasi propriæ & priuatæ principis sunt: à fiscis, id est sportulis, vt apud Asconium 2. Verrina, quæ nummorum receptacula sunt ad maioris summæ pecunias capiendas. Hinc confiscare deflexum verbum, pro deferre ad fiscum principis. Et apud Sueton. in Augusto confiscata bona, quæ fisco sunt adiudicata. Aerarium verò publicum est, populique Romani, quod Plinius Iunior testatur in panegyrico.

arguitur ciuica pauperies.] Constans Imperator Romanus dicebat opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum Principis claustrum reseruari. Nec alienum est ab eo quod ad Nicoclem scripsit Isocrates: σημεῖον ἔστω, inquit, σοὶ τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν: Argumentum hoc tibi sit imperij rectè honesteque administrati, vbi videris eos, quibus præes, tua diligentia curaque locupletiores & ditiores factos.

Quod

Quod non capit Christus, rapit fiscus.

EMBLEMA CXLVII.

EXPRIMIT *humentes, quas iam madefecerat antè*
Spongiolas, cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad summum fures, quos deinde coërcet,
Vertat vt in fiscum quæ malè parta suum.

PRINCIPES auari eos publicis & maximis functionibus præficiunt, quos ingeniosos & strenuos esse norunt: qui si aliquando ad rem plus æquo attenti publica in priuatum transfundant (quales potissimum solent esse qui fisci rationes tractant) ita vt populum & regiones sibi commissas expilent, sæpenumerò damnantur capitis, maleque parta bona fisco addicuntur, suntque tamquam spongiæ, quæ pro arbitrio nunc *Commentum Principũ auarorum.*

I 5 hume-

humectantur, aut arefiunt. Exempla quamplurima sunt in monumentis antiquitatum, sed & in nostris Galliæ annalibus; quæ non placet huc adducere, quòd peruia sint. Satis autem nunc erit subiicere quod Suetonius de Flauio Vespasiano scripsit: Solus est in quo meritò culpetur pecuniæ cupiditas, inquit: non enim contentus omissa sub Galba vectigalia reuocasse, noua & grauia addidisse: negotiationes quoque vel priuato pudendas propalam exercuit. Creditur etiam procuratorum rapacissimum quemque ad ampliora officia ex industria solitus promouere, quò locupletiores mox condemnaret: quibus quidem vulgò pro spongiis dicebatur vti, quòd quasi & siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Cæterùm neminem latere velim epigraphen huius tetrastichi tractã esse ex caussa x v i i. q. 7. can. Maiores. sic enim scriptum reperio: Maiores nostri ideò copiis omnibus abundabant, quia decimas Deo dabant, & Cæsari census reddebant: modò autem quia discessit deuotio Dei, accessit indictio fisci. Nolumus partiri cum Deo decimas, modò autem tollitur totum. Hoc tollit fiscus, quod non capit Christus.

Vespasiani astus & auaritia.

Locus è Pontificio iure.

Principis arcta manus.] Alludit ad illud Ouidianum:

An nescis longas Regibus esse manus?

Prouerbium, Longæ Regum manus. fortè non malè, arcta manus sumetur pro auara & rapaci.

Prouehit fures.] id est, depeculatores. Furum enim nomen generis est.

Princ-

Principis clementia.

EMBLEMA CXLVIII.

VESPARUM *quòd nulla vnquam Rex spicula figet,*
Quodq; aliis duplo corpore maior erit;
Arguet imperium clemens; moderataq; regna,
Sanctaq; iudicibus credita iura bonis.

VESPARUM vocabulum pro apum nomine hic sumi καταχρηστικῶς docti quidam homines coniiciunt. Alij non minus eruditi citra figuram id scribi arguunt. Harum itaque hæc natura est, vt quem sequantur, Principem habeant aliis proceriorem, & quasi honore potiorem, qui quamquam imperium in alias habeat, aculeo tamen caret. quod his testatur verbis Basilius homilia 8. in Hexaëmeron: ἐστὶ κέντρον τῷ

Vespæ pro apibus abusiuè.

Apum natura.

βασιλεῖ

βασιλεῖ μελισσῶν, ἀλλ᾽ οὐ χρῆται τούτῳ πρὸς ἄμυναν. νόμοι τινὲς εἰσὶν οὗτοι τῆς φύσεως ἄγραφοι, ἀργοὺς εἶναι πρὸς τιμωρίαν τοὺς τῶν μεγίστων δυναστειῶν ἐπιβαίνοντας. id est, Regi apum aculeus est, sed eo ad vlciscendum non vtitur. Sunt hæ naturæ leges non scriptæ, vt quisque maxima est potentia præditus, ita tardũ ad puniendum esse oportere. hæc Basil. Eadem ferè retulit D. Ambros. Hexaëmer. lib. 5. cap. 20. Aelian. historiæ animal. 1. & 5. Dio Chrysostom. Orat. de regno 4. Sed audiamus Principem Stoïcorum Senecam. Sic enim lib. De clementia: Maiorem potestatem non oportet esse noxiam, si ad naturæ legem componitur. Natura enim commenta est regem, quod ex aliis animantibus licet cognoscere, & ex apibus, quarum regi amplissimum cubile est, medioq. ac tutissimo loco. Et ibid. Præterea insignis Regi forma est, dissimilisque cæteris, tum magnitudine, tum nitore. Hoc tamen maximè distinguitur. Iracundissimæ, ac pro corporis captu pugnacissimæ sunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: Rex ipse sine aculeo est. Noluit illum natura nec sæuum esse, nec vltionem magno constaturam petere, telumque detraxit, & iram eius inermem reliquit. Exemplum hoc magnis Regibus ingens est. Est enim illi mos exercere se in paruis, & ingentium rerum documenta minima agere. Pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores, cùm tanto hominum moderatior animus esse debeat, quanto vehementiùs nocet. Vtinam quidem eadem homini lex esset, & ira cum telo suo frangeretur, nec sæpius liceret nocere quàm semel, nec alienis viribus exercere odia. hæc ille. Et hoc optimo Principi symbolum propositum est, vt inter alias virtutes, quibus opus habet ad suæ Reipubl. administrationem, nihil animi moderatione habeat antiquius. Etenim eius auctoritas & agendi facultas, etiamsi maior sit quàm in aliis, minimè tamen sæuire debet, iisque quibus præest, terrificum se præbere. Nam inter virtutes alias, quæ Principem maximè deceant, clementia est.

Clementia vera principu virtus.

M. Antoninus, qui Philosophi cognomẽ non ab re est cõsecutus, nihil quicquam esse dicebat, quod Imperatorẽ Romanum magis deceret, quàm clementiam: eamque ob caussam neque in rebelles suos sæuitum voluit. Rectè apud Claudianũ Theodosius Honorio filio salubre hoc consilium ingerit:

Sis pius in primis: nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat clementia nobis.

Ouid. 1. de Ponto eleg. 3.

Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox:

Quiq;

Quiq; dolet, quoties cogitur esse ferox.

Compertum est Cæsarem Iulium Deorũ numero ascriptum, quòd clemens ac placabilis in eos fuerit, à quibus iniuriã bellis ciuilibus acceperat. Eadem virtus Augustum cõsecrauit: Pij cognomen dedit, aliosque permultos immortalitate donauit.

Iulij Cæsaris clementia.

Pyrrhi Epirotæ laudatur animi moderatio, qui iuuenes, à quibus inter pocula irrisus erat, & conuiciis impetitus, illæsos abire siuit, cùm vnus ex iis respondisset id vini caussa contigisse.

Boni piique Imperatores.

Celebratur eò plus Augustus Cæsar, cuius gratia cùm Senatus iis adempturus esset ius testandi, qui eum contumeliis & probris affecissent, nõ est passus id decerni, vt est apud Suetonium. Eam ipsam patientiam initio imperij finxisse Tiberium, testis est Cornelius Tacitus. Nã libellos famosos & dicta in se mordacia dissimulauit, eorumque auctores ad cognitionem vocari noluit. Vsurpabat enim illud sæpenumerò, In libera ciuitate liberas etiam linguas esse debere: & si quando hæc aperta fenestra esset, nullas alias in Senatu fore lites, & accusandi occasiones. Magas Poëta quidam in ludis publicis Philemonem perstrinxerat. Is cùm venisset in Philemonis potestatem, statim ministro cuidam Philemon præcepit aperta voce, vt maledico caput gladio amputaret: sed clam, vt nudo ense ceruices attingeret, moxque vt eum illęsum abire sineret, eique daret nuces, talos, pilam, & alia quædã ludicra. Quibus ille Princeps apertè indicabat, se aculeum quidẽ habere, sed eo vti minimè velle: deque potentiore maledicere, magis esse puerorum quàm virorum. Eam regiam virtutem vt actionibus aliis permultis certè heroicis, sic rescripto egregiè probarunt Theodosius, Arcadius, & Honorius: cuius rescripti ad Rufinũ hæc formula: Si opprobrium ex leuitate processerit, negligendum: si ex furore & insania, condolendum: si ab iniuria, remittendum.

Salus

Salus publica.

EMBLEMA CXLIX.

PHOEBIGENA *erectis Epidaurius insidet aris*
Mitis, & immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri, veniatq; salutifer orant.
Annuit, atque ratas efficit ille preces.

Æsculapius cur Deus habitus.

AESCVLAPIVS insignis Medicus, Dianæ precibus Hippolytum ab equis discerptum in vitam reuocauit: quam ob rem Iupiter iratus eum fulmine percussit. Post mortem Deus est habitus, & sub serpentis imagine diuinis honoribus affectus. Adhæc tali cultus effigie Romam graui pestilentia laborantẽ dicitur liberasse, ad quam tandẽ deductus est à fano sibi sacro, quod erat quinq. millibus ab Epidauro passuum.

Historiam

Historiam hanc fusiùs pertractat Valer. Max. c. De miracul. libro 1. Plin. 24. cap. 4. Diuus August. De ciuit. 3. cap. 17. meminit & Lactantius variis locis. ex quo notum illud Sereni:

Qui colis Ægeas, qui Pergama, quiq; Epidaurum,
Qui quondam placida tectus sub pelle draconis
Tarpeias arces, atque indita templa petisti,
Depellens tetros præsenti numine morbos.

Serpens quid.

Hoc serpentis inuolucro nihil aliud verius & expressius intelligi datur, quàm Seruator noster Christus, verus animarum nostrarum Aesculapius, & salutis humanæ vindex, qui sub serpentis figura in deserto à Mose legislatore appensus, omnes omnium morbos & vulnera sanitati restituit, & in cruce tandem omnes noxas & crimina expiauit. Cæterùm non immeritò salutis notam serpens sibi videtur vindicasse, à quo nimirũ multa in humanum genus remedia proficiscuntur. qua de re pluribus libro 16. De sacris Aegyptiorum literis Pierius. Aesculapium etiam, præter alios, Medicorum præsidem Plutar. Sympos. 9. quæst. 10. tradit. Sed occurrit interea mihi locus è 2. Artemidori lib. De somniis: qui ait, per Aesculapium in templo erectum, & in basi stantem, significari quoddam bonum præsagium. Qui si moueatur, aut accedat, morbum & pestem portendit: tum enim maximè hominibus eo Deo est opus. His autem qui ægrotant, salutem prædicit. At non videtur omittendum, quod veterum monumentis proditum est. In numo Antiochi Soteris, SALVS Dea Romanis habita pingebatur forma mulieris, habitu regio sedentis, pateram tenentis, iuxta quam erat ara, & ad aram inuolutus anguis caput attollens. Plerique nostra ætate viri eruditi coniiciunt ab Alciato hîc tacitam esse factam allusionem ad Ambrosianum illum anguem, qui Mediolani visitur in marmorea columna erectus ipsa æde D. Ambrosij.

Serpens, salutis symbolũ.

Anguis Ambrosianus Mediolani.

Epidaurius.] ab vrbe notissima Peloponnesi in sinu Saronico, ex qua in serpentis imagine Romam adductus creditur. Propertius:

Et Deus extinctum Cressis Epidaurius herbis,
Restituit patriis Androgeona focis.

Lege Ouid. lib. 15. Metamorph.

Annuit, atque ratas.] Ouidium imitatur 1. Fastorum:

Efficiatq; ratas vtraque Diua preces.

Respublica

Respublica liberata.

EMBLEMA CL.

Cæsaris exitio, ceu libertate recepta,
Hæc ducibus Brutis cusa moneta fuit.
Ensiculi in primis, queis pileus insuper astat,
Qualem missa manu seruitia accipiunt.

Numisma M. Bruti. Occiso in Senatu Iulio Cæsare à Bruto, Cassio, & cæteris coniuratis, ij ceu libertate populo restituta, fabricari numisma voluerunt, in quo sculpti erant duo pugiones adiecto pileo. Pugio cædem patratam omninò significabat: pileus verò libertatem, vt refert Dion lib. 47. Vulgare olim prouerbium fuit, Vocare ad pileum; cuius meminit Noctium Attica-

rum 7.c.4. Gellius, & Macrobius 1. Saturnal. Aurelius Victor scribit, mortuo Nerone sic cunctas prouincias, omnemque Romã exultasse, vt plebs induta pileis manumissionum, tamquam sæuo exempta dominio triumpharet. Compertũ habemus libertatis indicium pileũ fuisse: vnde & qui serui libertate donabantur, pileum gestabant raso capite. Longum esset auctores huc aduocare, qui longè multi idem tradiderunt. *Pileus, signum libertatis.*

missa manu seruitia.] Serui manumissi, liberi facti, aut libertate donati. Seruitiorum nomen pro seruis, præter cæteros in Catilinario vsurpat Sallustius, & Cicero sæpè. *Seruitia.*

In vitam humanam.

EMBLEMA CLI.

Plus solito humanæ nunc defle incommoda vitæ,
Heraclite: scatet pluribus illa malis.

Tu rursus, si quando aliàs, extolle cachinnum,
Democrite: illa magis ludicra facta fuit.
Interea hæc cernens meditor, qua denique tecum
Fine fleam, aut tecum quo modò splene iocer.

Heracliti fletus & risus Democriti.

HERACLITVS quoties domo egrederetur, ineptias humanas fletu solebat excipere, quòd omnia illi misera & deploranda viderentur: contrà Democritus eadem de caussa ridebat effusiùs, quòd humanas actiones ludicras & stultas conspiceret: qui si hodie reuiuiscant, ampliorem quidem & vberiorem vel luctus vel risus materiam offendent, quàm vnquam antea, cùm omnia in dies deteriora fiant. quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit sinus? Verè Horatius:

Damnosa quid non imminuit dies?
Ætas parentum peior auis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

Dubium itaque relinquitur, vtrum sequi sit satius, cùm sit vtrumque nec planè tutum, nec omninò probatum. Seneca in lib. De tranquillitate vitæ, 1.c. 15. opinionem Democriti meliorem fuisse, & ad imitandum accommodatiorem, quàm Heracliti fletum, ait. In qua sententia fuit etiam Satyra 10. Iuuenalis. Sed præstat audire Philosophum eundem lib. 2. De ira, sic disputantem: Heraclitus, quoties prodierat, & tantum circa se malè viuentium, imò malè pereuntium viderat, flebat: miserebatur omnium qui sibi læti felicesque occurrebant: miti animo, sed nimis imbecillo & ipse inter deplorandos erat. Democritum contrà aiunt numquam sine risu in publico fuisse: adeò nihil illi serium videbâtur eorum quæ seriò gerebâtur. Vbi isti hîc iræ locus est? Aut ridenda omnia, aut flenda sunt. Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem nasci sapientem, sed fieri; scit paucissimos omni æuo sapientes euadere, quia conditionem humanæ vitæ perspectam habet. Nemo autem sanus naturæ irascitur. Quid enim si mirari velit non in syluestribus dumis poma pendêre? quid si miretur spineta sentesque non vtili aliqua fruge compleri? Nemo irascitur, vbi vitium natura defendit. Placidus itaque sapiens & æquus erroribus, non hostis, sed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo: Multi mihi occurrunt vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi auari, multi furiis ambitionis agitati.

Pulcher Senecæ locus.

Omnia ista tam propitius aspiciet, quàm ægros suos medicus. Cæterùm Emblema sumptum est ex incerti Poëtæ Græci Epigrammate, quod eiusmodi est:

Typus Emblematis.

τὸν βίον, ἡράκλειτε, πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ' ἔζης
δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ' ἐλεεινότερος.
τὸν βίον ἄρτι γέλα δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρὶν,
νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτὸς ὁρῶν τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

Heraclitus.

Heraclite.] Heraclitus Philosophus Ephesius, cuius vitam repete ex Laërtij lib. 9.

extolle cachinnum.] deride, naso suspende adunco. Cachinnus, fictum vocabulum est à sono risus. Est enim risus elatus, & solutus. Persius 1. Satyra:

Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.

Democritus.

Democrite.] Democritus Abderita fuit; de quo Plinius variis locis, & lib. 9. Laërtius. Gelasinum fuisse cognominatum ob risus petulantiam notant veteres plerique. Iuuenalis:

Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus.

splene iocer.] abunde rideam. Lien siue splen, sedes est risus. Persius Satyr. 1.

—— sum petulanti splene cachinno.

Aere quandoque salutem redimendam.

EMBLEMA CLII.

E T *pedibus segnis, tumida & propendulus aluo,*
Hac tamen insidias effugit arte fiber.
Mordicus ipse sibi medicata virilia vellit,
Atque abicit, sese gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo disces non parcere rebus,
Et, vitam vt redimas, hostibus æra dare.

Castoris seu fibri sollertia.

APOLOGVS est AEsopicus de Castore, quem proditum est in venatione deprehensum suos sibi testes abscindere, atque eos proiicere, gnarum se eorum præcipuè caussa peti: Idque signat, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας

οὐδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται: hoc est, Viros prudentes suæ salutis gratia non debere vllam pecuniarum rationem habere: id est, non ægrè ferendam esse pecuniæ iacturam. Potissimùm verò vrgente necessitate non magni est ducendum, nummorum dispendium facere, si modò vitæ hoc pacto possit consuli. Id Aristippus suo exemplo demonstrauit, qui cùm in eadē naui sese cum piratis versari cognouisset, suas omnes pecunias de industria in mare proiecit, imprudenter se id fecisse simulans: præuiderat enim se ab iis quibuscum nauigabat, spoliatum, & in aquas propter pecuniam præcipitem datum iri. Vt itaque abesset effectus, caussam sustulit. Idem Crates Thebanus cùm thesaurum sponte perderet, Hinc abite, ait, malæ diuitiæ: satius enim est à me vos demergi, quàm ego à vobis ipse. Simile quid apud Plutarch. traditur de Philoxeno, qui cùm opulentissimam hæreditatem nactus esset, & pestiferas aduenarum delicias obseruasset, Per deos, inquit, me illa non perdent, sed ego illa potiùs. μὰ τοὺς θεοὺς ἐμὲ ταῦτα τἀγαθὰ οὐκ ἀπολεῖ, ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα. Non secùs quàm Catullus ille, de quo Satyra 12. Iuuenalis, qui maximo in discrimine tempestatis, partem suarum rerum quibus nauis onerabatur, proiecit in pelagus, quo nauis facta leuior, commodiùs portum appelleret.

Aristippi cautio.

Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno
Testiculorum, adeò medicatum intelligit inguen.

Cui potest esse affine Ouidianum illud primo De remedio:

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
Arida nec sitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hac corpore maius habet.

Huc confer Adagium, Pax redimenda.

propendulus.] propter pedum tarditatem, & ventrem pendulum.

Mordicus.] ὀδὰξ, morsicatim, mordendo. Id tamen Plinius negat lib. 32. cap. 3. non enim testes eorum, quæ vocantur Castorea, ab ipsis amputari censet, ex Sextij cuiusdā rei medicæ diligentissimi scriptoris sententia, sed paruos esse substrictosque, &

Controuersum, an fiber sibi testes exscindat.

que, & adhærentes spinæ, nec adimi sine vita animalis posse. Sic Aelianus historiæ animal. lib. 6. c. 33. ait à Castore caussam ab insequentibus venatoribus, cur tam cupidè petatur, non ignorari: iccircò mordicus ipse premens vsque incumbit ad elidendos testes, quousque absciderit, & sic eos abiecerit, tamquam homo summa prudentia in latrones incurrens, quæcumque portat, ad se redimendum exponit. Quòd si posteaquàm exectus & ex periculo seruatus fuerit, ab insectantibus iterum vrgeatur, hic sese alleuans, atque quamobrem insequi vlteriùs pergere non debeant, caussam ostendens, ad reuertendũ, quòd iam ea parte, quam expetunt, careat, venatores inducit. Sæpè etiam nunc testiculis præditus, cùm à venatorum conspectu se longissimo cursu remouerit, eam partem desideratam ita astutè comprimit & occultat, vt non habere visus insectatores fallat. hæc ille ferè. Sed & Apul. lepidissimè in lib. 1. Asin. aur. apud quem Socrates quidam loquẽs de Meroë anu saga: Amatorem, ait, suum, quòd in aliam temerasset, vnico verbo mutauit in feram Castorem: quòd ea bestia captiuitatis metuens, se ab insequentibus repræcisione genitalium liberat, vt illi quoque simile, quod Venerem habuit in aliam, proueniret. Sed referam huc historiam nobilem Constantini Manassis ex Annalib. quòd ad hunc locum faciat: Michaëlus quidem Imperator audita tyranni ferocia, impetu, defectione, sua met sponte throno imperiali cessit, hoc ipso facto diuinis Christi iussis satisfaciens, & erga persecutorem nõ aliter sese gerens, atque castor siue fiber facere consueuit. Legimus enim in priscis illis monumentis eorum, qui de animalibus scripsêre, fibrum animal esse, quod in vtroque viuat elemento, & testes habeat arcendis quibusdam morbis sanè grauibus conducibiles. Quod cùm plerique venatores norint, animal canibus longè velocissimis insectantur. Huius pugnæ caussam cùm ipse fiber etiam cognitam habeat, perhibent eum morsu resectos testes abiicere, atque ita currentem saluti suæ consulere: quo facto, venatores feram persequi desinant. Sic nimirum Michaëlus quoque volens imperium resignauit Leoni belluinis moribus & indole ferina prædito, qui oriundus erat ex Armenia, &c. Commodè obtulit sese mihi aliis implicato, & ad alia cogitanti, locus ex Ammiano Marcellino, ex 17. lib. quo loco fastuosus Rex Sapor Constantio Imperatori suadebat, vt regni parte vltrò cederet: Postremò, inquit, si morem gerere suadenti volueris rectè, contemne partem exiguam semper luctificam & cruentam, vt cæ-

Locus Apuleij.

Ex Constantino Manasse, historia de Michaële Imp.

Ex Ammiano Marcell.

tera regas securus: ac prudenter reputans medelarum quoque artifices vrere nonnumquam & secare, & partes corporum amputare, vt reliquis vti liceat integris: hocque bestias factitare, quæ cùm aduertant cur maximoperè capiantur, illud propria sponte amittunt, vt viuere deinde possint impauidè. Hæc Ammian. quo manifestè allusum constat ad Castorem.

medicata.] medicinis apta, vt apud Martialem, medicata pocula: medicata vina, apud Columellam lib. 1. cap. 6.

Medicata.

——adeò medicatum intelligit inguen,

vt paulò antè Iuuenalis. Has partes Castoris genitales, vocant medici Castorea, quæ medentur multis morbis, vt vertigini, tremulis neruorum vitiis, paralyticis, iis qui affecto sunt stomacho, ischiadicis, aliisque. Quidam referũt, post genitalium amputationem, si Castor iterum petatur à venatoribus, erigere se, & ostendere nihil expectandum amplius.

sese gnarus ob illa peti.] Verba Plinij sunt lib. 8. cap. 30. quòd easdem partes sibi ipsi Pontici amputant fibri, periculo vrgente, ob hoc se peti gnari.

æra.] pecunias: materia pro materiato.

vitam vt redimas.] vt qui, apud Saluianum, contemptis diuitiis, vitiis non succubuerunt, auri & argenti cupiditate non victi, sparsis, quod dicitur, redemerunt crimina nummis.

m 4 Cum

Cum laruis non luctandum.

EMBLEMA CLIII.

Æacidæ moriens percussu cuspidis Hector,
Qui toties hosteis vicerat antè suos,
Comprimere haud potuit vocem insultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant.
Distrahite vt libitum est: sic cassi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores.

Locus Homeri. Id sumptum esse liquet ex Homericæ Iliados χ. Græci Hectorem ab Achille iam interfectum circumstantes impetebant, & mortuo insultabant, nec erat quisquam qui extincto vulnus non infligeret. Sic enim Homerus:

—ἄλλοι

—ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες ἀχαιῶν,
οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν
ἕκτορος. οὐδ' ἄρα οἱ τις ἀνουτητί γε παρέστη. hoc est:
At reliqui Graij accurrunt cinguntque cadauer,
Hectoris eximiam speciem formamque stupentes:
Nec tamen astitit exanimi sine vulnere quisquam.

Cæterùm videtur distichon Emblematis tertium è quodam incerto auctore petitum, cuius tale est Epigramma:

βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοὶ
νεκροῦ σώματα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί.

quod sonat,

Post mortem, Danai, nostrum configite corpus:
Et lepores audent cæco insultare leoni.

Verba sunt Hectoris à Græcis bigis rapti, quibus timiditatem & μικροψυχίαν ab ingenuis bellatoribus omninò alienā perstringit. Allusum est autem ad prouerbia, Iugulare mortuos: &, Mortuo leoni lepores insultant: &, Cum laruis luctari. Quibus monemur, ne quid maledicentiæ in vita functos effundamus, aut iis obloquamur. *Non maledicendū mortuis.* Quemadmodum enim in bellis maximè ridiculum est & inauditæ cuiusdam feritatis argumentum, si quis prostratos atque iam interemptos feriat, aut quoquo modo afficiat: sic intemperantiæ est, & certè dementiæ maximæ, mortuos iniuriis probrisque lacerare: vt sunt qui vel libris editis, vel priuatis aut publicis colloquiis, priscorum, aut etiam clarorum virorum dogmata reuellunt, & nigro dente lacerant. Laërtius Chilonem ait vetuisse de mortuis malè loqui: quòd ignauum videretur eos incessere lingua, qui respondere non possent; ac turpe esset cum vmbris & laruis luctari. nam id est sepultum quodam modò refodere. Philostratus Aelianum sciтè coërcuit qui accusationem cuiusdam tyranni, sed iam mortui scripserat. Institutum istud tuum laudarem equidem, ait ille, si viuum accusasses. viuentem nanque tyrannum incessere, viri esse duco; at mortuo insultare, cuiusuis. τὸ μὲν ζῶντα τὸν τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρὸς εἶναι νομίζω, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ, παντός. Sic Munatius Plancus cùm audisset in se orationes quasdam factas ab Asinio Pollione, quas tamen nollet ante mortem edere, cum mortuis non nisi laruas luctari respondit. Contra Leptinem Demosthenes ait, Nemini mortuo maledicendum esse. Refert Zonaras Annal. 3. cùm Eudoxiæ Heraclij Imperatoris funus efferretur, Epiphaniam filiam, quòd spuisset in cadauer, viuam rogo impositam & exustam fuisse. Lauda-

m 5 tur

tur Lycurgus, qui cadauera hostium nudari vetuerit; rectè profectò, quippè qui humanitatis memor esset. Vituperatur contrà, vir alioqui magnus, Alexander Macedonius, qui cadaueribus pontis loco vsus dicitur. Et Verris crudelitas à M. Tullio incessitur 7. Verrina, quòd nauarchos innocentes non modò vita priuasset, sed & eorum cadauera sepelienda non priùs parentibus reddidisset, quàm ab eis certam mercedem accepisset. Rectè Homer.

οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι:

Non sanctum est viris interfectis insultare.

Virgilius vndecimo:

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

Qui toties hosteis.] Ouidiana est imitatio, ex primo De arte:

Qui toties socios, toties perterruit hostes.

Dum curru.] Hector ab Achille interemptus, bigis alligatus est circa Troiæ mœnia. Virgil. 1. Aeneid.

Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros.

cassi luce leonis.] lumine priuati. Lux pro lumine, & lumen pro vita vsurpatur.

Barbam vellere. *Conuellunt barbam.*] Alludit ad illud, Barbam vellere, quod irrisionis signum est. Persius Satyra 1.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

& Horatius primo Sermonum:

—— barbam tibi vellunt

Lasciui pueri. ——

De

De Morte & Amore.

EMBLEMA CLIIII.

ERRABAT *socio Mors iuncta Cupidine: secum*
Mors pharetras, paruus tela gerebat Amor.
Diuertêre simul, simul vna & nocte cubarunt:
Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca fuit.
Alter enim alterius malè prouida spicula sumsit.
Mors aurata, tenet ossea tela puer.
Debuit inde senex qui nunc Acheronticus esse,
Ecce amat, & capiti florea serta parat.
Ast ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, iniiciunt & mihi fata manum.

Parce

Parce puer, Mors signa tenens victricia parce:
Fac ego amem, subeat fac Acheronta senex.

Ex Guicciardino, detecta Emblematis verissima origo.

GVICCIARDINVS libello quodam Italico, quo res quasdam memoratu dignas, easq. veteres & nouas, tum etiam alicubi festiuas & ioculares, exscripsit, hoc carmen ab Alciato fuisse scriptũ testatur, quo tempore in Italia vehemens pestilentia ita grassata est, vt permulti iuuenes extremũ vitæ diem clauserint, & senes ferè illæsi atque incolumes permanserint. Quod facilè mihi probari potest. Sed tamẽ Emblematis huius materiam video sumptam esse ex antiqua Græcorum fabula, quam Gallicis scriptis mandauit Ioannes Marius, Illustrationũ Galliæ scriptor sua ætate nobilis. Figmento enim lepido sanè ac festiuo tradit, cur pleriq. senes amori placido succũbant, quibus potiùs de fato imminẽte cogitandũ erat: cõtrà iuuenes immatura morte decedant, quorũ potius fuerat hilarem vitam ducere, & amorem consectari, habita præsertim ætatis ratione. Hoc expressit non inconcinnè aliquis, sed ἀνώνυμος:

Ioan. Marius Belga.

Fortè locum horroris plenum, variiq; timoris,
Et mors, & penna præpete venit Amor.
Dum trepidant animis, ignita Cupidinis arma
Mors capit, & Mortis frigida tela puer.
Hinc enata lues nostros irrepsit in annos:
Hinc amat ipse senex, hinc perit omnis amans.

Ioachimus Bellaius.

Nec verò pigebit ascribere Ioachimi Bellaij Epigramma in hanc sententiã, quod in eius tumulis & poëmatiis Latinis aliquando legisse me memini:

Mutarunt arma inter se Mors atque Cupido:
Hic falcem gestat, gestat at illa facem.
Afficit hæc animum, corpus sed conficit ille.
Sic moritur iuuenis: sic moribundus amat.
Vt secat hic iugulos, oculos excæcat & illa:
Illa vt amare docet, sic iubet iste mori.
Disce hinc, humana quæ sint ludibria vitæ:
Mors thalamum sternit, sternit Amor tumulum.
Tu quoque disce tuas, Natura, inuertere leges:
Si pereunt iuuenes, depereuntq; senes.

Ossea tela mortis.

Mors aurata.] Ab effectis & consequentibus Morti ossea tela tribuuntur: Cupidini verò aurata, quòd delectent, videanturque mente captis in aliquo esse pretio.

Senex Acheronticus.

Senex Acheronticus.] Hunc loquendi modum videtur ex Plauto

Plauto mutuatus, apud quem senex Acheronticus capularem & morti proximum significat.

Ast ego mutato.] Adolescentis est prosopopœia de Amore conquerentis, quòd ab eo mortifero telo sit affectus. Et sanè ferè fit, vt immodicus amor in iuuenibus mortem arcessat: quod potiùs imprudentiæ & insaniæ iuuenili quàm Cupidinis sagittis ascribendum est.

fac Acheronta.] Quid Acheron significet, explicat Plutarch. Consolatione ad Apollonium, & lib. De primo frigido.

In formosam fato præreptam.

EMBLEMA CLV.

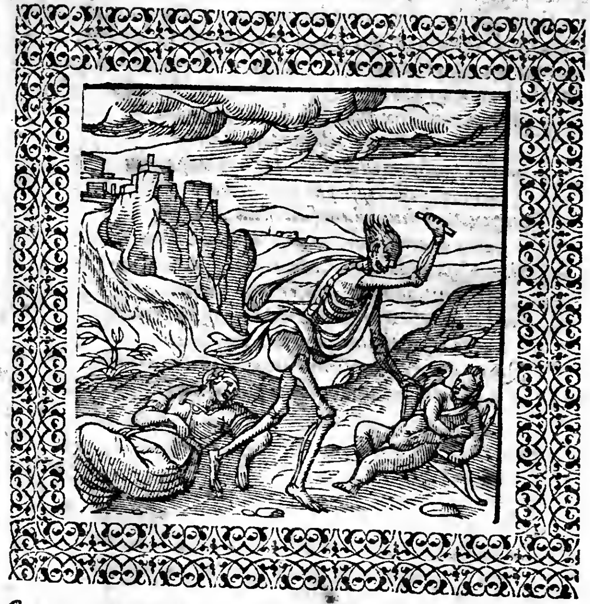

CVR puerum Mors ausa dolis es carpere Amorem,
Tela tua vt iaceret dum propria esse putat?

EIVS.

EIVSDEM est argumenti cum superiori, quo deflet cuiusdam formosæ virginis immaturum obitum. Increpat itaque mortem tamquam huius funestissimi mali caussam, nimirum quæ Amori dormitanti tela detraxerit: quo effectum est, vt postmodum lethiferis pro blandis lætisque vteretur. Quod quidem sæpenumero contingit, vel cùm puellæ amore captæ desperantes expirant, mortemque spontaneam aliquando malint, quàm ab aliqua spe incerta ac dubia lactari diutiùs: aut cùm corporis aliqua ægritudine, vel caussa alia minimè cognita, quo tempore de coniugij negotiis agendum erat, antè mori discant, quàm viuere inceperint. Sic enim amor ille cæcus reuera & impatiens, imò verò exspes, corripere tela mortis dicitur, cùm iuuenculæ illæ teneræ & delicatæ aut se falli sentiunt, aut nihil spei fore intelligunt in eo quem ardenti animo concupiuerunt. Memini me aliquando epigramma lusisse in gratiam nobilis cuiusdam adolescentis, qui magno suo dolore amicam, lectissimam primæque nobilitatis iuuenculam, præmatura morte sibi ereptam, lugebat: cuius quidem carminis hæc fuit pars quædam:

Puellarũ mors præpropera.

Ah virgo infelix quid te Libitina trucidat
Tam citò, formoso digna puella viro?
Inuidit thalamo tumulus quo tempore primas
Coniugij tedas ipse parabat Amor.
Sic penetrabilius telum fuit istud Amoris:
Mors aberat, mortem cuspide fecit Amor.
Sic malesuadus Amor, Mortis qui spicula dirus
Arripuit, quando lethifer omnis erat.
Sed nil nos questusq́; iuuant, mollesq́; susurri;
Virgo iaces, thalamis aptior vna tuis.
Quàm miserè ante diem Parcarum stamine rapta
Conderis, in tumulo digna puella thoro!

In mor-

In mortem præproperam.

EMBLEMA CLVI.

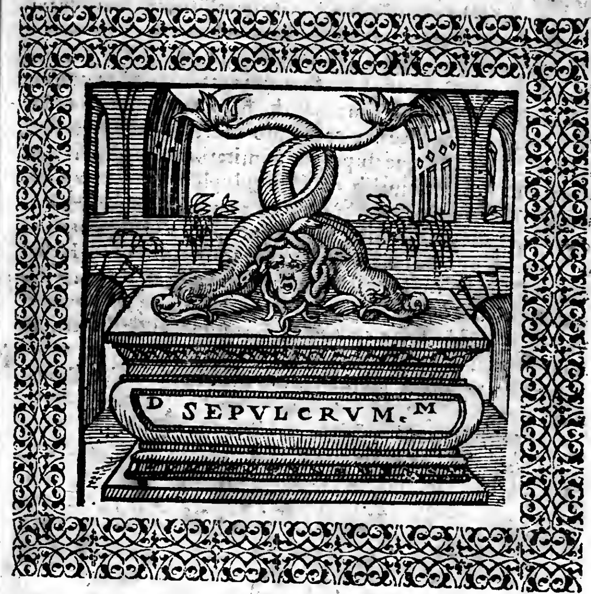

QVI teneras forma allexit, torsitq́; puellas,
Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli mage flendus, Aresti,
Quàm tibi cui casto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum, tanti monumenta doloris,
Astruis, & querulis vocibus astra feris.
Me sine abis; dilecte? neque amplius ibimus vnà?
Nec mecum in studiis otia grata teres?
Sed te terra teget, sed fati, Gorgonis ora,
Delphinesq́; tui signa dolenda dabunt.

DEFLET

DEFLET amici cuiusdam præmaturum obitum, cumque commendat à vultus dignitate, nobilitate generis, & amoris cum Arestio adolescente æqualitate: huncque Arestium præ cæteris tanti infortunij luctus debere persequi ait: quippe qui cum eo & studiis, & vitę necessitudine fuerit maximè coniunctus, iccircò tanti luctus, vt beneuolentiæ memoriam superstitem profert hoc cænotaphio, epitaphio, sub quo Delphinum & Gorgonę imagines emineant. Delphin quidem φιλάνθρωπος, & hominum amasius, hîc notam amicitiæ præfert. Gorgoneum Medusæ caput pro mortis signo apud quosdam vsurpatur, proque stupore & admiratione ἀναίσθησιν inducente, vt apud Pierium lib. 16. Hieroglyph. diligenter explicatur. Philostratus de Perseo: τὸ δεῖμα τῆς γοργοῦς, ἔχων ἀπόθετον, μὴ ἐντυχόντες αὐτῷ λαοὶ, λίθοι γίνωνται: Seposito Gorgonis terriculamento, ne homines lapidescerent ipsi occurrentes. Heliodorus historiæ Aethiopicæ 4. ἡ δ' ὥσπερ τὴν γοργοῦς διακομιδὴν κεφαλὴν, ἢ ἄλλο τι τῶν ἀτοπωτέρων, ὀξύ τι καὶ μέγα ἀνέκραγεν: Illa autem non secus quàm facie conspecta Gorgonis, aut alio terrifico monstro, altùm vociferata est.

nulli mage flendus.] Horatianum istuc imitatur è 1. Carminum:

Multis ille quidem flebilis occidit,
Nulli flebilior quàm tibi Virgili.

Termi-

Terminus.

EMBLEMA CLVII.

QVADRATVM *infoditur firmißima tessera saxum,*
Stat cirrhata super pectore imago tenus,
Et sese nulli profitetur cedere; talis
Terminus est, homines qui scopus vnus agit.
Est immota dies, præfixaq; tempora fatis,
Deq; ferunt primis vltima iudicium.

HIC Termini pictura nihil vlli concedentis, mortẽ significat, quæ ineuitabilem habet in res quascumq. necessitatem: ad quam cùm peruenimus, tum solent hominum qui superstites sunt, liberæ de nobis esse opiniones atque iudicia. Quòd enim vltima quęque & postremò facta, imò verò inter- *Mors ineuitabilis.*

n dum

[illegible] m lynceis oculis inſpici ſoleant, tamq. ſecurè ac ſeueſe accipiantur, noſtræ partes ſunt, ne noſtrapte culpa in conficiendo vitæ huius noſtræ curſu aliquid agamus, aut etiam moliamur, ex quo ſiniſtri quidpiam de nobis homines iudicare poſſint. Quod facilè conſequemur, ſi Terminum, id eſt, extremum vitæ diem perpetuò, aut quidem ſæpe ob oculos ponamus; qui Terminus cùm minimè cedat principibus etiam viris, de quibus mortuis tam intrepidè fama pronunciat; quid de nobis infima conditione hominibus exiſtimandum? Quidam ſuſpicantur his verbis, Eraſmi (vt loquuntur) immodeſtiam modeſtè carpi (quod coniectaneum an probare debeam, nondum ſcio) quòd in annulari digito Terminum depictum habuerit cum inſcriptione, NVLLI CEDO: quaſi ſignificaret hoc ſymbolo in literarum cognitione ſe nemini cedere. Eam ob rem cum plerique ſugillarunt, interque cæteros Caruaialus Franciſcanus quadam Apologia in Eraſmum: cuius hic verba malo aſcribere quàm aliquid de meo fingere. Malè habet Eraſmum, inquit ille, quòd Eccleſiæ doctores & Euangeliſtæ ad numerũ quaternarium ſint redacti, quòd videat ſe non poſſe inter illos computari, neq. credit ſe illis eſſe inferiorem, qui nulli cedit: hoc enim elogio ſua ſcripta claudit Eraſmus, Cedo nulli. Et, vt nemini fas ſit ignorare hanc Eraſmi præcipuam inſaniam, apponit Dei Termini effigiem cera ſignatam, qui Deus nec ipſi quidem Ioui cedebat. Nónne hæc Eraſmi inſolentia omnes eius inſolentias ſuperat? Non cedis Eraſme Budæo? non cedis Capnioni, Clitoueo, Pico, aut Angelo? Cedo, inquit, nulli. Non cedis Auguſtino, Ambroſio aut Hieronymo? Cedo nulli. Non Hilario, Cypriano, Lactantio, aut Origeni? nulli. O felix ſæculũ, cui talis homo datus eſt! Hactenus Caruaialus: cui vt affectibus plus quàm par erat indulgenti, nimiaq. animi impotentia debacchanti, animosè ſatisfecit Eraſmus, his planè verbis: Vt doceat me diſcruciari, quòd nõ annumerarer quatuor Eccleſiæ doctoribus, profert ſymbolũ annuli mei, in quo eſt figura Termini: adieci, *Concedo nulli Terminus.* Et eſt Iambicus dimeter: ſi inuertas, Trochaicus eſt totidem pedibus, *Terminus concedo nulli*. At in fuſili Termino habet, ὁρῶ τέλος μακροῦ βίου: item Latinè, Mors vltima linea rerum, indicans mortem nulli cedere, meque ipſum admoneo inſtare ſupremum vitæ diem, quemadmodum Prudent.

Inſtat terminus, & diem
Vicinum ſenio iam Deus applicat.

uen[illegible]-gitandũ.

Terminus mors.

Eraſmi Terminus.

Caruaialus in Eraſmũ.

Eraſmi reſponſio ad Caruaialum.

Idque

Idque ſcripto quoq. vulgato declaraui. Hîc itaque Terminus dicit omnibus, Concedo nulli, non Eraſmus. At me ferociter appellat Pantalabus: Quid ais Eraſme? non concedis Clitoueo, non Hilario, non Cypriano, non Budæo, non Nebriſſenſi, non Thomæ, non Auguſtino? Si vis vt meo nomine reſpondeam, nemini non concedo. Si poſtulas vt Termini, id eſt, mortis nomine, reſpondeam, dicam, Non concedo leonibus, nõ elephantis: non cedo Monarchis & ſummis Pontificibus: non ceſſi Prophetis & Apoſtolis: denique nec ipſi Franciſco ceſſi. Eat nunc, & iactet Termini mei ſuperbiam. hactenus Eraſmus. Certè apud auctores colligere eſt, Terminum ſublimitatis & gloriæ ſymbolum eſſe, atque etiam diſciplinarum cognitionem interdum pro ſymbolo referre. De Termino plura Ouid. Faſt. 2. D. Auguſt. De ciuit. Dei 4. c. 13. Gyrald. Syntag. 1. Qui enim ſtrenuè decurſo ſpatio in literis profecerit, & ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit, vndecumque prudentiſſimus effectus, neque ſecundis intumeſcit inſolenter, neque aduerſis perturbatur, atque in vtramque fortunam ita ſe comparat, vt æquum & indomitum ad omnes caſus animum præ ſe ferat. Pierius lib. 3. 8. & 49.

Stat cirrata.] Cirrati, ſunt qui capillos habent cirratos, cincinnos calamiſtratos. Cirrus, ad contorquendos capillos comparatum inſtrumentum: quaſi in circum tortus.

Martialis 9. lib. 30.

Nec matutini cirrata caterua magiſtri.

Perſius Satyra prima:

Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas?

Terminus eſt talis.] Huc ænigma de Termino, apud Gellium lib. 12. cap. 6. quod ſoluit Politianus in Miſcell. cap. 36.

Eſt immota dies.]. Seneca Epiſt. Vnus dies de omnibus fert ſententiam. & Plin. hiſt. nat. 7. cap. 40. Ita eſt profectò, alius de alio iudicat dies; & tamen ſupremus de omnibus. Quid enim huc aggeram illud Pind. Olymp.

ἁμέραι δ᾽ ἐπίλοιποι
μάρτυρες σοφώτατοι.

dies poſteriores, teſtes ſapientiſſimi.

Opu-

Opulenti hæreditas.

EMBLEMA CLVIII.

PATROCLVM *falsis rapiunt hinc Troës in armis,*
Hinc socij, atque omnis turba Pelasga vetat.
Obtinet exuuias Hector, Graciq; cadauer.
Hac fabella agitur, cùm vir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem sed transigit hares,
Et coruis aliquid, vulturiisq; sinit.

Patroclus quid allegoricè. PATROCLI sub falsis armis ab Hectore interfecti, mythologicè historiam enarrat. Vt enim hoc mortuo Hector ipse eius exuuias sibi retinuit, Græci verò corpus interemptum, vt sepulturæ beneficio donaretur, magna pecunia redemerunt: sic diues postquàm supremum vitæ diem clausit, concertationem, rixamque inter hęredes de possessione relinquit. vnde vulturij illi, togataque curiæ hospites, imò verò & ipsi tabulæ forenses partē prædæ aucupantur. Cadauer ipsum humo à sacerdotibus pro pietatis ratione mandatum, impensarum aliquid funeris gratia facit. Itaque Patroclus diuitum est typus, qui falsis armis non propriis belligerant: id est, opibus & diuitiis, quæ externa non propria bona sunt. succumbit tandem & prosternitur, quòd einsmodi præsidiis homo suam metiri felicitatem minimè debeat.

Falsis in armis.] Alludit ad illud Ouidianum:

Siue Menœtiadem falsis cecidisse sub armis.

exuuias.] Hîc exuuias pro præda quæ hosti detrahitur, vsurpat.

Et coruis aliquid.] Testamentorum captatores vulgata translatione vultures appellari obseruamus, quòd senibus orbis aut aliis sibi consanguineis, ceu cadaueribus inhient. Hinc illud Martialis: *Vulturei qui.*

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Et Seneca in Epistolis: At si hæreditatis causa id facit, vultur est, cadauer exspectat. Et Dinarchus apud Plautum, in Truculento:

——vide vt iam quasi vulturij triduo
Prius prædiuinant, quo die esurisient.
Illum inhiant omnes.——

Cicero pro Sextio: Exierunt malis ominibus atque execrationibus duo vulturij paludati. Intelligit autem Pisonem & Gabinium, quos inimicos sibi maximè infensos dicit. Apuleio togati vulturij, caussidici & patroni forenses sunt: in qua significatione hîc accipi palam est.

Amicitia etiam post mortem durans.

Emblema CLIX.

Arentem *senio, nudam quoque frondibus vlmum,*
Complexa est viridi vitis opaca coma:
Agnoscitq́; vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura suo.
Exemploq́; monet, tales nos quærere amicos,
Quos neque disiungat fœdere summa dies.

Typus Emblematis. ID è Græco Antipatri Epigrammate transtulit, cuius carmen est eiusmodi:

ἄυλω μὲ πλατάνιστον ἐφερπύζουσα καλύπτει
ἄμπελος, ὀθνείῃ δ' ἀμφιτέθηλα κόμῃ·

ἡ πρὶν

ἡ πρὶν ἐμοῖς θαλέθουσιν ὁμοῦ θρέψασ' ὀροδάμνοις
βότρυας, ἡ ταύτης οὐκ ἀπιθηλοτέρη.
τοίην μέντοι ἔπειτα τιθηνείσθω τις ἑταίρην,
ἥτις ἀμείψασθαι καὶ νέκυν οἶδε μόνη.

Significatur autem hac vite vlmum vigore iam destitutam comprehendente ac sustinente (à qua nimirum ipsa prius cùm tenera esset, & quasi pubescens incrementi occasionem materiamq́ue sumpserat) amicos nobis esse deligendos, qui nec temporum diuturnitate, nec locorum distantia, sed ne quidem post mortem amare desistant. *Amici qui deligendi.* Illudq́ue est quòd Phocion dixit, vt refert Stobæus, ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, Comparandos esse liberos & maritum & amicos, qui ad mortem vsque cōstantes sint. Virgilius in obitum Mæcenatis:

Et decet, & certè viuam tibi semper amicus,
Nec tibi qui moritur, desinit esse tuus.
Ipse ego quicquid ero, cineres interq́; fauillas
Tunc quoque non potero non memor esse tui.

Huius amoris est quidam apud Propertium character lib. 2. his verbis:

Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius magnos Sol agitabit equos,
Quàm possim nostros alio transferre calores,
Huius ero viuus, mortuus huius ero.

Arentem senio.] Vlmis adiungi vites fuisse in more positum, vt etiam hodie in Italia, notius est quàm, vt confirmare necesse habeam. *Vlmis adiuncta vites.* Porrò aduerte an huc traduci possint Catulli versus hi quodam Epithalamio:

Vt vidua in nudo vitis quæ nascitur aruo,
Numquam se extollit, numquam mitem educat vuam,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At si fortè eadem est vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuenci.

coma.] foliis, pampinis.

vices naturæ.] quæ nimirùm mutantur in horas, vt è iuuene senex citissimè fiat.

parenti.] vlmo, à qua sustentata est, & incrementum cepit. Horatius:

Et vitem viduas ducit ad arbores.

Idem:

n 4 —*adulta*

—adulta vitium propagine

Altas maritat populos.

Ouid. 3. De ponto, eleg. 8.

Non hic pampineis amicitur vitibus vlmus:

Nulla premunt ramos pondere poma suos.

Idem 2. Amor. eleg. 16.

Vlmus amat vites: vitis non deserit vlmum:

Separor à domina cur ego sæpe meâ?

Catullus in nuptiis Iuliæ & Manlij:

Lenta quin velut assitas

Vitis implicat arbores,

Implicabitur in tuum Complexum &c.

Claudian. 2. de raptu:

—hic pampinus induit vlmos.

Mutuum

Mutuum auxilium.

EMBLEMA CLX.

LORIPEDEM *sublatum humeris fert lumine captus:*
Et socij hac oculis munera retribuit.
Quo caret alteruter, concors sic præstat vterque:
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

APPARET sumptum id esse è Græco: sic enim libro 1. Epigrammatôn reperi: *Fons Emblematis.*

τυφλὸς ἀλητεύων χωλὸν πόδας ἠέρταζεν,
ὄμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντερανιζόμενος.
ἄμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἑνὸς φύσιν ἡρμόσθησαν,
τἀλλιπὲς ἀλλήλοις ἀντιπαρεσχόμενοι.

Cæcus claudum humeris gestat: pro munere tanto
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coëunt: sed corpus in vnum;
Quodq; deest, socio præstat vterque suo.

Et illud eiusdem omnino argumenti, auctore Antiphilo:

ἄμφω μὲν πηροὶ καὶ ἀλήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν ὄψεις,
ὃς δὲ, βάσεις· ἄλλῳ δ' ἄλλος ὑπηρεσίῃ.
τυφλὸς γὰρ χωλοῖο κατωμάδιον βάρος ἄρας,
ἀτραπὸν ὀθνείοις ὄμμασιν ἀκροβατεῖ.
ἡ μία δ' ἀμφοτέροις ἤρκει φύσις· ἐν γὰρ ἑκάστῳ
τὠλλιπὲς, ἀλλήλοις εἰς ὅλον ἡρμόνισται. hoc est;

Ambo mendici, cæcus, claudusq; fuere;
Alter at alterius sustulit arte malum.
Attollens humeris claudum qui luce carebat,
Claudi oculis dubiam tentat inire viam.
Coniunxere simul quod fors vtrique negarat:
Natura ambobus sic satis vna fuit.

Sunt & alia duo ad idem spectantia, quæ à doctis certatim conuersa huc non adiicio: sed illud tantùm breuius ex Politiano ascribam, quòd nonnihil leporis habeat:

τυφλὸς ἄπους τ' ἤτην ἀλλήλοιιν θεράποντες,
τυφλὸς ὁδηγεῖται, ταβροφορεῖ δ' ἄπους.

Ex quo intelligi datur, ad sustentandam subleuandamque humanæ vitæ inopiam, homine hominem indigere: vt enim non omnis fert omnia tellus, sic quiuis non abundat quibuslibet. vnde peruulgatas habemus parœmias, Vnus homo, nullus homo: Manus manum fricat: Multæ manus reddunt onus leuius: & alia multa generis eiusdem. Existimo quidem hîc allusionem esse quandam ad συνδυασμὸν, qua homines quibusdam veteribus appellati sunt συνδυαστικοὶ, quippe quos natura ita effinxerit ac formarit, vt gregales essent, & bini agerent. Ex quo & Platoni dicuntur ζῶα πολιτικὰ, id est, animalia ciuilia, & ad societatem nata: quandoquidem eo genio sint, vt sola viuere nequeant. Itaque præclarè ille, qui humanum ingenium apiculæ comparauit: vt enim illa perire dicitur si sola viuat, ita natura hominis ea est, vt sine opera mutua & societate vitam traducere nullo modo possit: vtque manus manum lauat, ita homo hominem mutua quadam necessitudine atque ope iuuat. Quis enim artifex tam per se sapiat, tantasque habere facultates putatur, vt non indigeat aliorum artificum auxilio mutuo? Id autem cùm à natura prouida omnium matre profectum sit, vt

Homines συνδυαστικοὶ cur appellati.

Homines soli minimè viuere possunt.

singuli

singuli quibusdam rebus ad vitæ præsidium & ornamentum indigeant, quo eas ab aliis mutuò capiant, vt ipsi meminerint aliquod suum officium esse mutuò & vicissim rependendum: certè nullus nostrûm est, quin vel cæci vel loripedis agat partes, vt quà sit eundum, minimè videat, aut quà progrediendum vlteriùs, planè non habeat. Quid, cæce, consilij capies, quò te in viam huius vitæ anxiæ ac molestæ coniicies? quid, inquam, homo quantumuis diues ac opulente, consilij capies, vt te possis tandem expedire ex inopiæ angustiis, quæ non sinunt te vltrà progredi, nisi ducatum tibi præstet aliquis oculatus? At, claude, & pedibus casse, quò te proripies? imò verò erudite licet ac Musarum alumne, an te loco mouebis, nisi primùm firmis cuiusdam opulenti beneque nummati humeris sustenteris? Sed quotus quisque est, cui non perspicuum sit quàm longè lateque pateat officij huius mutui vsus? Nullum omnino rerum genus est, quod aut auulsum à ceteris per seipsum constare, aut vim suam atque æternitatem conseruare possit. Stoici quæ in terris gignuntur, aiunt ad vsum hominum creata esse: homines autem hominum caussa genitos, vt ipsi aliis alij prodesse possent: qua in re necesse est naturam ducem optimam sequi, & vtilitates omnes in medium conferre officiorum commutatione, dando, accipiendo, commutando, conducendo, & ceteris eiusdem generis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus hominum inter homines societatem deuinciendo. Iam verò illa sapientia, vt sapienter ab Oratore dictum, diuinarum atque humanarum rerum scientia est, in qua continetur Deorum & hominum societas quædam & communitas inter ipsos. Quod cùm ita sit, meminerimus ad extremum quod antè dictum est, vnum hominem pro nemine habendum: vnum, inquam, nihil ferè, duos simul iunctos permulta facere & consequi posse.

Auxilium

Auxilium numquam deficiens.

EMBLEMA CLXI.

BINA pericla vnis effugi sedulus armis,
Cùm premererq́; solo, cùm premererq́; salo.
Incolumem ex acie clypeus me præstitit: idem
Naufragum apprensus littora adusque tulit.

HOC è Græco Iulij Leonidæ Epigrammate expressit Alciatus, in quo Myrtili militis prosopopœia est, scutum suum celebrantis. Græcum sic habet:

Emblematis fons.

ἐν ἑνὶ κινδύνους ἔφυγον δύο μυρτίλος ὅπλῳ,
τὸν μὲν ἀριστεύσας, τὸν δ' ἐπινηξάμενος.
ἀργεστὴς ὅτ' ἔδυσε νεὼς πρόπιν' ἀσπίδα δ' ἔσχον
σωθεὶς κεκλημένην ὕδατι καὶ πολέμῳ.

Effugi

Effugi geminum clypeo discrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter atque natans,
Arripui clypeum depressa flamine puppi
Fluctibus oppressum, belligerisq́; viris.

Huc refer & alia eiusdem argumẽti Epigrammata lib. 1. tit. εἰς ναυάγιον. Scutum hoc nusquam in quouis periculo deficiens, sed etiam in iis auxilium præstans, quæ videntur alioqui abhorrere ab vsu proprio & naturali, typus est amici veri numquam non suppetias ferentis, vel etiam in iis quæ videntur à sua facultate pænè omninò aliena esse. Hoc etiam potest commodissimè transferri ad literarum studia nusquam non opportuna, nusquam non iucunda, quibus nimirùm non modò ab aduersariorum telis & hominum iniuriis tuti sumus, & tamquam opposito clypeo munimur, sed & eorum ministerio vsque è mediis vitæ huius fluctibus ad tranquillum otij portum recipimur. Sic enim Myrtili clypeum Alciatus ipsemet oratione quadam Ticini habita intellexit. Tradunt, inquit, Zenonem Philosophum, cùm naufragium fecisset, dixisse, se numquam feliciùs nauigasse, quàm cùm rebus amissis vacare Philosophiæ deinde cœpisset. Idem & vsurpare ego possum, qui cùm in patria otio quondam, nimiaq́; tranquillitate ferè marcescerem, atrocitate bellorum demum excitatus peregrinari cœpi, & ad hanc disciplinam confugi, quæ mihi planè fuit, quod Prouerbio Græco dicitur, Myrtili clypeus. Fuit is ingentis animi miles, scuto pugnare solitus: qui cùm ad maritimam expeditionem nauigasset, submersa fortè naui eidem clypeo innixus in tutum portum delatus est. De quo hunc in sensum Leonides Poeta scripsit:

Veri amici typus. *Studia nusquam non opportuna.* *Zenonis naufragium.* *Myrtili clypeus.*

Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cùm premererq́; solo, cùm premererq́; salo.
Incolumem ex acie clypeus me præstitit, idem
Naufragum apprensus littus adusque tulit.

Sic mihi hæc egregia professio omni in tempore, omni in fortuna auxilio fuit, quod ceu senectuti vestræ viaticum, vt & vos comparetis, hortor suadeoque. Hæc ille.

Gratiæ

Gratiæ.

EMBLEMA CLXII.

TRES Charites Veneri aſſiſtunt, dominamq́ ſequuntur:
Hincq́ voluptates, atque alimenta parant;
Lætitiam Euphroſyne, ſpecioſum Aglaia nitorem;
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atque arcula inanis
Eſt Charitum? qui dat munera, nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui citò dat. minimi gratia tarda preti eſt.
Implicitis vlnis cur vertitur altera? gratus

Fenerat:

Fenerat: huic remanent vna abeunte duæ.
Iuppiter iis genitor, cæli de ſemine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

CONSTITVITVR hîc Charitũ proſopographia, qualem fermè & pictores & ſtatuarij veteres expreſſerunt. Tres ſunt æquè nudæ, virgines, iuuenes, hilares, & quæ inuicem ſibi adhærcant: Nudæ quidem, quia beneficia nõ oportet eſſe fucata; in quibus ſimplicitas & puritas animi maximè requiritur; Virgines autem & iuuenes, quòd nuſquam ſeneſcere debeat aut intermori accepti beneficij recordatio: Sibi connexæ & adhærentes, quia (vt ait Sophocles) ἡ χάρις χάριν φέρει, quodq́. debeat eſſe perpetuum, & quaſi continuum beneuolentiæ fœdus. Adhęc pedibus habent alata talaria, quòd tardam gratiam eſſe nõ liceat. Poſtremò vnam auerſam duæ aliæ conſpiciunt; quòd pro accepto beneficio duplicem, & quaſi cum fenore gratiam rependere debeamus. Has ex Eurynome Iouem ſuſcepiſſe ferunt, vt affectum eiuſmodi non tam humanum quàm diuinum eſſe intelligas. Huius picturæ Pauſanias in Aeliacis diuerſis locis meminit: & Seneca pluribus agit libro De beneficiis, cap. 3. Porrò huc non grauabor adſcribere in Charitum eiconem Epigrãma non illepidum, quod etiamnum extare Romæ, teſtis eſt Lilius Gyraldus Syntag. 8. aſcripſitque Alciatus ipſemet cap. vndecimo libri primi Parergôn:

Deſcriptio Charitum ex adiunctis. *Nudæ.* *Virgines.* *Iunctæ.* *Talaria pedum.* *Vnã duæ aliæ conſpiciunt.* *Cur filiæ Iouis & Eurynomes.*

Sunt nudæ Charites, niueo de marmore: at illas
Diua Columna ſuis ædibus intus habet.
Par tribus eſt facies, qualem decet eſſe ſororum:
Par tribus eſt ætas, par quoque forma tribus.
Grata Thalia tamen geminæ conuerſa ſorori,
Implicat alternè brachia nexa modis.
Iuppiter eſt genitor, peperit de ſemine Cæli
Eunomia, & Veneris turba miniſtra fuit.
Inde alitur nudus placida ſub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

Charites.] ἀπὸ τῆς χαρᾶς, à lætitia, vt Phornutus ait: ſed & notiſſimo Græcorum adagio, ταῖς χάρισι σπένδειν, Gratiis ſacrificare, ij iubentur, qui triſtes & ſollicici ſunt.

Charites unde dictæ.

Veneri aſſiſtunt.] Teſtis eſt in Aeliacis poſterioribus Pauſanias, & Cælius lib. 28. cap. 18. vt ſignificaretur, quæ voluntas ferret ſine pugna, citraque contentionem vllam, & qui dat, & qui accipit, tranſigerent.

Gratiæ iunctæ Veneri cur.

Lætitiam

Euphrosyne. *Lætitiam Euphrosyne.*] Notatio est nominum. Euphrosyne lætitiam sonat, vel quæ hilaritatem facit, παρὰ τῦ εὐφραίνειν, lætum reddere.

Aglaia. *Aglaia.*] Splendorem, dignitatē & honestatem sonat. hinc ἀγλαΐζομαι καὶ ἀγλαΐζω, honoro, orno.

Thalia & Suada. *Suadela est Pithus.*] Thaliam intelligit, quę Suada siue Suadela, persuasionis Dea, & à Græcis πειθὼ nominatur. Cicero in Bruto: Vt hominis decus est ingenium, sic ingenij ipsius lumen est eloquentia, qua virum excellentē præclarè tum illi homines florem populi esse dixerunt: Suadæq. medulla, *πειθὼ.* πειθὼ, quam vocant Græci, cuius effector est orator, hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autem Cethêgum medullam fuisse vult, vt quam Deā in Periclis labris scripsit Eupolis sessitasse, huius hic medullam nostrum Oratorem fuisse dixerit; hæc ille. πειθὼ verò (ait Suidas) est ἡ πεισμονὴ, cui sacrum nihil aliud quàm oratio, quam etiam Græci ψυχαγωγὸν appellabant; quòd animum ducat quò velit. Eo sensu eloquentia flexanima dicitur Ennio.

atque arcula inanis est Charitum.] Huc referendum videtur *Arcula Gratiarū inanis.* quod de Simonide retulit Stobæus: Σιμωνίδης παρακαλούμενος πρὸς ἐγκώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἕξειν λεγόμενος, ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος, δύο εἶπεν οὗτος ἔχω κιβωτοὺς, τὴν μὲν χαρίτων, τὴν δ᾽ ἀργυρίου. καὶ πρὸς τὰς χρείας, τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὑρίσκω ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησίμην μόνην: Simonides, rogante quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturum dicente, argentum autem non dante: Duas, inquit, arcas habeo, vnā Gratiarum, alteram argenti: & cùm necessitas exigit, Gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipsam reperio; alteram verò solam mihi commodam. Sed hoc videri posset illiberale: nam libera & vltronea debet esse gratia, non coacta, aut illiberalis. Adde, quòd pulchrius & magnificentius est beneficium conferre, quàm affici beneficio. Hinc enim illud Plutarchi: Ἐπίκουρος τοῦ εὖ πάσχειν, τὸ εὖ ποιεῖν οὐ μόνον κάλλιον ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναι φησί. χαρᾶς γὰρ οὐδὲν οὕτως γόνιμόν ἐστιν, ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, ἀγλαΐαν, καὶ εὐφροσύνην, καὶ θάλειαν. τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι τὴν χάριν, πλεῖόν ἐστι καὶ καθαρώτερον. διὸ τὸ πάσχειν εὖ αἰσχύνονται πολλάκις. ἀεὶ γὰρ ἀγάλλονται, τῷ εὖ ποιεῖν. hoc est, Epicurus ait, nō modò pulchrius esse beneficio afficere, quàm affici, sed & iucundius. Nam nulla res perinde parit gaudiū, vt beneficentia. Sapiebat autem qui indidit Gratiis nomina, Aglaiæ, Euphrosynæ, & Thaliæ. siquidem exultatio & lætitia in dante maior est & purior. Itaque

multi

multi pudore sæpè suffunduntur, cùm beneficium accipiunt: semper autem gaudent, cùm beneficium præstant. Non mihi temperare possum, quin addam Ciceronis illud è 2. Offic. Aut operâ fit benignè indigentibus, aut pecuniâ, &c. quamquam in vtroque inest gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur: largitio quæ fit ex re familiari, fontem ipsum benignitatis exhaurit.

bis dat qui citò dat.] Prouerbiale est ex Publij Mimis: *Bis dat qui citò dat.*

Bis est gratum, quod opus est vltrò si offeras. Itemque,

Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.

vulgatum est etiam in hanc sententiam Luciani distichon:

ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι· ἢν δὲ βραδύνῃ,
πᾶσα χάρις κενὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

idest, vt Ausonius reddidit:

Gratia quæ tarda est, ingrata est gratia: namque
Cùm fieri properat gratia, grata magis.

Lege Prouerb. Bis dat qui citò dat.

vlnis.] brachiis. Vlna frequentiùs pro longitudine duorum brachiorum extensorum accipitur.

remanent vna abeunte duæ.] Siquidem referenda gratia nullum officium magis necessarium. Quòd si quædam acceperis *Gratia vt referenda.* vtenda, maiore mēsura, si modò possis, reddere iubet Hesiodus, & imitari agros fertiles, qui multo plus reddunt quàm acceperint. Cic. 1. Officior. Grauissimè dictum à Valerio Max. dandi & accipiendi beneficij cōmercium (sine quo vix hominum vita constat) perdit & tollit, quisquis bene merito parem saltem referre gratiam negligit.

Eurynome.] Eurynomen dictam ait Seneca, quia latè paten- *Eurynome.* tis patrimonij sit beneficia diuidere. Alij Eurynomen, quasi latis pascuam, à spatiosis pascuis interpretantur. Alio porrò nomine dicitur Eurydomene, ἀπὸ τοῦ εὐρὺ καὶ δίδωμι, abundanter do: aliis Eurymedusa, à μέδω, quod rego significat. Hesiodus in Theogonia: τρεῖς δ᾽ οἱ Εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρῄους. Huius meminit Homerus Iliad. 18.

O In de-

In detractores.

EMBLEMA CLXIII.

AVDENT flagriferi matulæ, stupidiq; magistri
  Bilem in me impuri pectoris euomere.
Quid faciam? reddámne vices? sed nonne cicadam
  Ala vna obstreperam corripuisse ferar?
Quid prodest muscas operosis pellere flabris?
  Negligere est satius, perdere quod nequeas.

Epigramma id primo nominatim scriptum in Franciscum Floridū.

VERAM scribendi huius Epigrammatis occasionem mutuatus sum è libro, cui Iurisperitorum nomenclatura nomen, auctore incerto. Is ergo cùm scripta Zazij enumerauit, hæc quæ sequuntur subiicit: Sanè multum profuit Zazij prudentia Iuris atque eximia doctrina, à Francisco Florido sugillata:

gillata: in quem nomine ipsius Zazij, Budæi, Alciati, & cæterorum titulo, In Ranciscum Olidum accepimus apologeticum, quod sic habet:

Audent flagriferi matula, stupidiq; magistri
  Bilem in nos olidi pectoris euomere:
Reddemúsne vicem opprobriis? sed nónne cicadam
  Ala vna obstreperam corripere istud erit?
Quid prodest muscas operosis pellere flagris?
  Negligere est satius, quod nequeas regere.

Homines certè liberaliter instituti cõtumeliam impotentius ferunt quæ sit illata à cõtempto quodam & inerti conuiciatore: cum quo congredi vel turpe sit, vel indignũ putetur. vt apud Aelian. in 14. Var. hist. Aristides Locrensis morsus à mustella Tartesia dixit se dolere vt qui maximè, quòd moreretur à bestiola tam contempta ictus: multoque honestiorem mortem fuisse, si id sibi obtigisset ex morsu leonis vel pardalis. Itaque acerbius causam mortis, quàm mortem ipsam ferebat. Et quidem, vt facilè possum coniicere, vnà cum Florido illo, alioqui docto homine, sed certè parum verecũdo, vt eius scripta testantur, malè feriati pædotribæ & inepti magistelli Alciato nonnihil detraxerant, adeò solet intabescere inuidia, successus hominum videndo, vt cum Nasone loquar. Vix enim vt sine fumo ignis emicat; sic excellens quædam gloria comitem inuidiam vt plurimum habet. Qui vir certè magnus, cùm ægrè ferret se ab huiusmodi literatoribus & magistellis importunè traduci, scripsit hoc Emblema, dictante indignationis affectu, quo reddit rationem cur pluribus non respondeat: quippè cùm existimet cum iis concertare sibi planè indecorum esse, quandoquidem minorem à maiori prouocari nec iustum nec ingenuũ sit. Quo in loco notanda est verborum energia vehemens, & Satyricæ comparationes, succinctæ quidem, sed acres admodum, & quæ plurimum neruorum habeant.

Cicadam ala corripere. *Muscas pellere.*

Flagriferi matula.] Per contumeliam flagriferos appellat eiusmodi sciolos & impudentes obtrectatores. Eodem modo Plautus in Pseudolo dixit: Eo ingenio hi sunt flagritribæ, qui hæc habent consilia. Matula porrò vas est, in quod vrina excipitur, & nonnumquam metaphoricôs vsurpatur pro homine fœtido & impuro, vt apud Plautum in Persa:

Flagriferi. *Matula.*

Numquam ego te tam matulam esse credidi.

Bilem euomere.] Allegoria ab his qui concoquere nequeunt certos quosdam cibos præ stomachi debilitate, quod prouerb.

Bilem euomere.

 citatur

citatur ex Aristoxeno Musico apud Plutarch. Sympos. 7. cap. 8.

Quid faciam? reddámne vices?] addubito, an par pari referam. Sic addubitare Ciceronem memini 13. ad Atticum, num sibi contemnenda contumelia sit à sororis Attici filio illata, & dissimulanter cõcoquenda: vel an sit euomenda semel & apertè bilis omnis acerbitas. Verba eius hæc sunt: Nunc me iuua, mi Attice, consilio, πότερον δίκᾳ τεῖχος ὕψιον, id est vtrũ apertè hominem asperner & respuam, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις. vt enim Pindaro, sic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omninò moribus meis illud aptius: sed hoc fortasse temporibus. Tu autem quod ipse tibi suaseris, idem mihi persuasum putato.

Cicadam ala corripere.

cicadam ala corripuisse.] Respexit ad Prouerb. Cicadam ala corripuisti. Animalculi hoc genus naturâ garrulum ala si corripueris, clarius obstrepet: ita si maledico præbeas occasionem odij, non modò non tacebit, sed & importuniùs effutiet, & omnem bilem euomet.

Muscas pellere.

muscas operosis pellere flabris.] Doctum virum dedecet cum imperitis & inertibus Grammaticulis concertare. Alludit autem ad Prouerb. Muscas depellere. cui & illud conuenit: Aquila non captat muscas. Musca autem in Hieroglyph. impudentiam & improbitatem signat; quòd etsi crebriùs abigatur, nihilominus redeat. Lege Pierium lib. 6. & Orum lib. 1.

Musca quid allegoricè.

Negligere est satius, &c.] γνώμη. Non est quòd te tam excrucies in eo vel persequendo, vel fugiendo, quod vitare nullo modo possis.

Inanis

Inanis impetus.

EMBLEMA CLXIIII.

Lunarem noctu, vt speculum, canis inspicit orbem:
Seq; videns, alium credit inesse canem.
Et latrat: sed frustra agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Carpere facilius quàm imitari.

CARPIT æmulos quosdam imitatores, seu, vt dixerim veriùs, obtrectatores & maledicos, qui cùm doctrinæ vberem quandam gloriã in magno aliquo & excelso viro conspiciant, conuiciis eum proscindunt citius quàm imitantur. Est enim illud vulgo notum, πολλὰ μωμήσεσθαι ῥᾷόν ἐστιν ἢ μιμήσεσθαι, in multis Momum agere & reprehendere longè facilius quàm imitari: vt vero verius mihi Xenophon dixisse videatur 2. Cõmentar. οὐ πάνυ γε ῥᾴδιόν ἐστιν εὑρεῖν ἔργον, ἐφ᾽ ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν

 ἔχοι.

ἔχει. χαλεπὸν γὰρ οὕτω τὶ ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντα, μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. Non facile est, ait, vt reperiri aliquod opus possit, in quo nihil à quoquam reprehendatur. Est enim arduum ita quicquam perficere, vt non alicubi pecces. Quòd si etiã sine aliquo errore quidquam peragat aliquis, difficile est non pati, aut inuenire aliquem iniquum iudicem. Sumpta est ὁμοίωσις à cane in Lunam latrante, suamque ipsius vmbram temerè conspicante, sed qui eò plus ægrè ferat, quòd suo latratu Lunam non deterreri, neque inceptum cursum sistere videat. Eodẽ prorsus modo exercendi sunt importuni illi sycophantæ, vt & alienæ famę captatores, quos non modò animum despondere, sed in rabiem agi deprehendes, cùm ab iis qui læsi sunt, habentur contemptui, & eos responso aliquo minimè dignentur. Cùm enim hoc vnum in primis expetant, vt eiusmodi aculeis afficiaris, danda tibi est opera, ne subitus iræ impetus animum à sua sede & statu dimoueat: sed dissimulandum, fingendaq́. vultus hilaritas, qua præ te feras, quàm minimi aut nullius planè momenti ea sint quæ falsò & temere in te feruntur. Sic enim fiet, vt tuâ hac tolerantiâ, calumniarum artifices desinant, maledicta & noscant sua: vel impotenti quodã dolore perculsi rumpantur, quòd obesse tibi non potuerint. Qua de re pluribus apud Plutarch. in Commentario, Quomodo quis vtilitatem ex inimicis capere queat. Huc facit præclarũ Senecæ monitũ ex 2. De ira: Non vt in beneficiis honestũ est merita meritis repensare, ita iniurias iniuriis: illic vinci, turpe est; hîc vincere. Inhumanũ verbũ est, & quidem pro iusto receptum, Vltio: & à contumelia non differt, nisi ordine. Qui dolorẽ regerit, tantùm excusatius peccat. M. Catonem in balneo quidam percussit imprudens. quis enim illi sciens faceret iniuriam? Postea satis facienti Cato: Non memini, inquit, percussum me. Melius putauit non agnoscere, quàm vindicare. Nihil, inquis, illi post tantam petulantiã mali factum est? Imò multum boni: cœpit Catonem nosse. Magni animi est iniurias despicere. Vltionis contumeliosissimum genus est, non esse visum dignum, ex quo peteretur vltio. Multi leues iniurias altiùs sibi demisere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorũ canum securus obaudit. Audiamus tandem consultorem optimum in primis iuxtaque lepidissimum Comicum Philemonem:

> ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
> ἔστ', ἢ δύνασθαι, λοιδορούμενον φέρειν.

ὁ λοιδορῶν

Nihil est quod reprehendi non possit.

Canis orbem Lunæ conspiciens quid.

Amuletum in obtrectationem.

> ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
> μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.

quod ita Latinè sonat,

> *Iucundius nihil est, neque etiam concinnius*
> *Est, quàm posse conuiciantem ferre:*
> *Nam qui conuiciatur, eo in quem conuicium iacitur*
> *Dissimulante taceuteq́, efficit vt sibi ipse conuicietur.*

Censet nullam auribus iucundiorem musicam, quàm tacere alterum, altero conuiciante. cùm enim patienti animo, sed & forti pectore quis maledicta perferre ac pati potest, efficit ille quidem dissimulando, vt maledicus sibi maledicat, id est suum morbum prodat, vt sibi potiùs quàm alteri noceat. Cæterùm hîc perbellè Canem inuidum & obtrectatorem proposuit: canem enim pro inuidiæ typo ex veteribus quidàm posuerunt, vt etiam pro adulatore & scurra. Pierius lib. 5. Annotat.

Lunarem orbem.] Lunam. Puto allusum esse ad id quod in Pharmaceutria Theocrit. vbi ait canem terreri Hecate subterranea; compertum est autem canes vel ferociores terreri spectris nocturnis.

canis.] Canẽ accipi pro cõuiciatore, impudenti & maledico obtrectatore notũ est. Apud Homerũ, ab Achille Agamemnon incessitur, vt κυνὸς ὄμματ' ἔχων, qui caninis sit oculis. Ea enim canis natura est, vt eũ nihil pudeat. Itaque Iulius Pollux Oculum is habere caninũ dicitur, ait, qui nimio plus impudens est. Plautus Menæchm. Hecubã ait ex eo appellatã canem, quòd in quoscumq. intueretur, conuiciatrix & maledica esset. Itaque & M. Tullius Oratione pro Roscio Amerino, alios Oratores clamare ait, non etiã nocere, alios latrare, qui etiã mordere possint. Cur verò canis Diogenes est nũcupatus, nisi quòd mordax esset & maledicus? Hinc Cynicorum fluxit appellatio, & vox Homerica κυνώπης. Apud Terent. Eunucho, canis os durum, & impudentiam significat. Catullus in quandam: — *ruborem*

> *Ferreo canis exprimamus ore.*

Seq́, videns.] suam vmbram. *ventis.*] Catullus:

> *Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factaq́*
> *Ventos irrita ferre ad nebulas aërias sinis.*

Idem Argonauticis:

> *Irrita ventosæ linquens promissa procellæ.*

Et ibid. Ariadna de perfidia Thesei conquerens, ait se sperasse

> — *optatos hymenæos,*
> *Quæ cuncta aëriy discerpunt irrita venti.*

Canis pro inuido.

Canis quid in Hieroglyphicis.

 Tibullus

Tibullus lib. 3. Eleg. 4. ad finem:

Hac Deus in melius crudelia somnia vertat,
Et iubeat trepidos irrita ferre Notos.

surda Diana.] Epitheti μεταφορά. Diana pro Luna apud Poëtas.

Aliquid mali propter vicinum malum.

EMBLEMA CLXV.

RAPTABAT *torrens ollas, quarum vna metallo,*
Altera erat figuli terrea facta manu.
Hanc igitur rogat illa, velit sibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraque sistat aquas.

Cui

Cui lutea, Haud nobis tua sunt commercia curæ,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam seu te nobis, seu nos tibi conferat vnda,
Ipsa ego te fragilis sospite sola terar.

INSIGNIS est apologus, quo admonemur cũ potentioribus aut improbis societatẽ non esse ineundam: quia si quid infortunij damníve acciderit, in infirmiorem semper reclinari soleat. Apologus Aesopo ascribitur. Titulus Emblematis sumptus est ex Plauti Mercatore. ait enim Lysimachus: *Nunc ego verum illud, verbũ esse experior vetus, Aliquid mali esse propter vicinũ malum.* Pindar. Nem. ᾠδ. 3. docet vtilitatem maximam adferre vicinum, si sit idem & amicus: contrà, si sit inimicus & malus, damnũ iacturamque. Quod bellè expressit Hesiodus: *Cum quibus nõ sit ineunda societas.* *Vicini boni summa commoditas.*

πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Demosthenes aduersus Calliclem de prædio, nihil molestius esse dicit, quàm incidere in vicinum auarum & improbum. τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν. Quó etiam illud Virgilianum spectat:

Mantua væ miseræ nimium vicina Cremonæ.

quo deplorat Mantuanorum infelicitatem, quibus obfuit sola Cremonensium vicinitas, ait Seruius. Itidem euenit Chalcedoniis & Byzantinis, itemque Aetolis & Acarnanibus, qui finitimi mutuis armis & dissensionibus sese confecerunt. Itaque apud nostros vulgò circumfertur, Ei optimè cedere qui bonum vicinum habeat. Cato senior eos qui prædia empturi essent, admonebat, vt præ ceteris aduerterent ne malum haberent vicinum. Celebratur & Themistoclis apophthegma. Cùm quis enim prædium venale haberet, iussit præconem adiicere, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας· quasi longè vendibilius esset vicini commendatione. Apud Plautum pauper Euclio recusat affinitatem cum diuite Megadoro contrahere, his verbis:

Venit hoc in mentem mihi Megadore, te esse hominem diuitem,
Factiosum: me item esse hominem pauperum pauperrimum.
Nunc si filiam locassim meam tibi, in mentem venit
Te bouem esse, & me esse asellum, vbi tecum coniunctus siem.
Vbi onus nequeam ferre, pariter iaceam ego asinus in luto.
Tu me bos magis haud respicias, notus quasi numquam siem:
Et te vtar iniquiore, & me meus ordo irrideat.
Neutrubi habeam stabile stabulum si quid diuortij fuat:

O 5 *Asini*

Asini me mordicùs scindant, boues incursent cornibus.
Hoc magnum est periculum, ab asinis ad boues transcendere.

Torrens quid. Cæterùm hac ficta descriptione rapidus torrens repræsentat humanæ vitæ condicionem torrentis instar fluxam & celeri momento euanescentem. Etenim more fluentis aquæ labuntur tempora, vt cecinit Ouidius. Olla ænea quid. Olla ænea diuites opum congerie onustos & graues: Olla terrea. terrea verò pauperes significat, eos quidem facilè in his vitæ huius turbulentis fluctibus enatantes, & pericula grauiora effugientes. Videtur sanè Apologus ex Ecclesiastici 13. expressus, cùm ait Sapiens: Pondus super se tollet qui honestiori communicat. Et ditiori tu ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint, confringetur. Diues iniustè egit & fremet: pauper autem læsus tacebit. Fabellam sic redditam à Faërno huc ascribam, quòd videatur admodum lepida:

Duas trahebat amnis ollas, aneam
Vnam; alteram autem fictilem.
Sed ahena proprio pragrauata pondere,
Sibiq; porrò pracauens,
Suadere cœpit anteeunti fictili,
Coniungi vti vellet sibi,
Quò rapidum aquarum sustinerent impetum
Iunctis vtrimque viribus.
Cui fictilis: Tua mihi, ait, vicinitas
Non admodum placet, soror.
Nam siue te mihi vnda, siue me tibi
Propè adnatantem illiserit,
Vt sospitem te dura prastabit cutis,
Fragilem meam sic conteret.
Sic, *Potentiorum semper est vicinitas*
Vitanda tenuioribus.

Magnates enim locupletiores vicinis pauperculis numquam cessêrint, quippè qui eos nō desinant exsugere, dum ad nihilum redegerint, naturam cardami referentes, qui herbarum in pro-Cardamus noxius vicinis herbis. pinquo nascentium humorem attrahit, vnde illas arere postea sit necesse. Notandum id Nasonis monitum:

Et quamquam soli possint prodesse potentes,
Non prosunt: potiùs plurimùm obesse solent.

Altera erat figuli, &c.] id est, erat fictilis. ὠδίφεχρος.
tua commercia.] tua consuetudo. Metaphora à mercibus.

In

In eum qui truculentia suorum perierit.

EMBLEMA CLXVI.

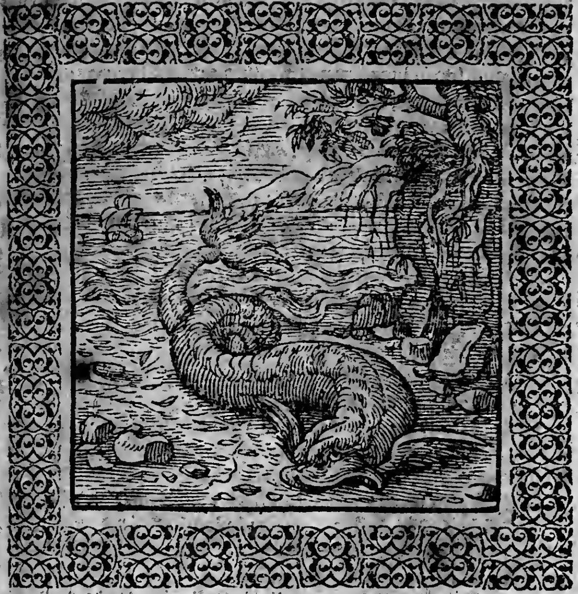

DELPHINEM *inuitum me in littora compulit æstus,*
Exemplum infido quanta pericla mari.
Nam si nec propriis Neptunus parcit alumnis,
Quis tutos homines nauibus esse putet?

S. Paul. ad Rom cp. 11. n 21.

TOTVM hoc ἀλληγορικῶς accipe. Delphin enim marinis fluctibus eiectus consultorē quendam virumque Principem, vel etiā nota aliqua probitatis insignem, à populari turba beneficij loco iniurias, ludibria, mortemq. ipsam referentē arguit: quales fuisse legimus Socratem, Aristidem, Phocionem, Demosthenem, M. Tullium, & alios quamplurimos, qui post præclarè facta innumerasque difficultates, & pericula nomine Delphin in mari absorptus quid.

patriæ

patriæ exantlata, honoris & præmiorum vice in iustum exilium duramque mortem perferre coacti sunt. Delphin φιλάνθρωπος, vt qui suis bene consultum velit. Pelagus ipsum, in quo pisces à piscibus afficiantur & absumatur, orbis huius angustias multiplices & damna innumerabilia refert, nimirùm in quo nemo sibi deterius quàm ab homine nocumentum impendere videat. Hoc tetrastichon video peritum ex 3. Epigram. nempè incerti cuiusdam hexasticho, quod tale est:

κύματα καὶ τρηχύς με κλύδων ἐπὶ χέρσον ἔσυρεν
δελφῖνα, ξείνης κοινὸν ὄρεγμα τύχης.
ἀλλ' ἐπὶ μὲν γαίης, ἐλέῳ τόπος (οἱ γὰρ ἰδόντες,
εὐθὺς πρὸς τύμβον μ' ἔστεφον εὐσεβέες)
νῦν δὲ, τεκοῦσα θάλαττα διώλεσε. τίς παρὰ πόντῳ
πίστις; ὃς οὐδ' ἰδίης φείσατο συντροφίης.

Id ita reddere sum conatus:

Delphinem pelagi rapidus me ad littora fluctus
Ludibrium cunctis, forte volente, tulit.
Præsidium at pia terra dedit: me namque videntes
Ornarunt tumulo conueniente viri.
Me mare quod genuit, sic sustulit. ergo age ponto
Quanta fides? natos perdit & ipse suos.

me in littora compulit.] id vno verbo destituere dicitur, vt me admonet perspicacissimi vir ingenij Fornerius: quin etiam adducit hoc Virgilianum:

Et freta destituent nudos in littore pisces.

Exemplum insido.] Locus est huic accommodatus in 7. Controuers. Senecæ declamat. 1. O maria iustiora iudiciis, ait, ô mitiores procellæ patre, &c.

Maris pericula. *Nam si nec propriis, &c.*] Collatio maioris ad minus. Porrò inter summas difficultates nauigationem posuere veteres, vnde præcepta de fugiendo mari, & terra incolenda. Dixit itaque Aristagoras, ὅτι πᾶσα θάλαττα θάλαττα, id est, ex æquo periculosum esse mare, licet appellationes habeat varias. cui conuenit illud ex Hecyra Comici:

O fortunate, nescis quid mali præterieris, qui numquam ingressus es mare!

Ouid. 2. Amor. eleg. vndecima:

Nauita solicitus & ventos horret iniquos,
Et propè tam lethum, quàm propè cernit aquam.
Quòd si concussas Triton exasperet vndas,
Quàm tibi sit toto nullus in ore color.

Ἐχθρῶν

Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα.

EMBLEMA CLXVII.

BELLORVM cepisse ferunt monumenta vicißim
Scutiferum Aiacem, Hectoraque Iliacum.
Baltea Priamides, rigidum Telamonius ensem;
Instrumenta suæ cepit vterque necis.
Ensis enim Aiacem confecit; at Hectora functum
Traxere Æmonius cingula nexa rotis.
Sic titulo obsequij, quæ mittunt hostibus hostes
Munera, venturi præscia fata ferunt.

SVMPTVS est hic titulus ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, ex Sophoclis Aiace flagellifero, qui ait se, postquàm ab Hectore inimicissimo accepisset ensem muneris loco, nihil præter damnum atrocissi-

atrocissimum à Græcis habuisse. Itaque postquàm multis est conquestus, sic postremò infert:

ἀλλ' ἔστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα.

Ex hoc loco Scholiastes elicit, ab amicis dona quælibet, vel etiam pretij minimi, boni esse consulenda: ab hostibus verò & inimicis ne pretiosissima quidem experenda, vtpotè perniciosa & noxia. δῶρα enim ἄδωρα, sunt κακόδωρα, id est, infelicia dona, vt μήτηρ ἀμήτωρ. Plautus Milite:

In mala vxore, atque inimico, si quid sumas, sumptus est:
In bono hospite atque amico quæstus est quod sumitur.

Emblematis character. Totum Emblema ex Græco tractum liquet:

πικρὴν ἀλλήλοις Ἕκτωρ χάριν, ἠδὲ φερασπὶς
Αἴας, ἐκ πολέμου μνῆμ' ἔπορον φιλίης.
Ἕκτωρ γὰρ ζωστῆρα λαβὼν, ξίφος ἔμπαλι δῶκε·
τὴν δὲ χάριν δώρων πείρασαν ἐν θανάτῳ.
τὸ ξίφος εἷλ' Αἴαντα μεμηνότα, καὶ πάλι ζωστὴρ
εἵλκυσε Πριαμίδην δίφρια συρόμενον,
οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Subiiciam & breuius Epigramma, eiusdē omninò argumenti:

Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ' Αἴας
ζωστῆρ'. ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατος.
οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.
Aiaci datur ensis ab Hectore, balteus Aiace
Hectori, vtrique suum donum erat exitio.
Atque ita ab hoste hosti veniunt lethalia dona,
Quæ studij specie fata necemque ferunt.

Hectoris & Aiacis fœdus. Narratio est apud Homerū Iliad. η. Hector & Aiax inito inter se fœdere, vltro citroq. missis donis, de amicitia firmanda statuere, atque Hector Aiaci gladium, Aiax Hectori cingulum militare misit; sed vtrique suum munus fuit exitio. Victus enim Aiax ab Vlysse (in contentione armorum Achillis) & cognitis iis quæ per insaniam dixerat & fecerat, eodē gladio seipsum interemit. Hector verò per occasionem cinguli iuxta Ilij muros ab Achille occisus, & ter circum mœnia tractus est. Ex quo perspicuum apparet verissimum esse quod ait Euripid.

κακοῦ γὰρ ἀνδρὸς δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει.
Nullum iuuamen adferunt dona improbi.

Significat viri mali dona esse inutilia perniciosaque. quod Laocoon

Laocoon apud Virgil. confirmat, cùm à Troianis equum dolo relictum nequaquam in vrbem recipiendum censet, his quidem verbis:

—— ô miseri, quæ tanta insania, ciues?
Creditis auectos hostes? aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaûm, &c.

& deinde, *Quicquid id est, timeo Danaos, & dona ferentes.*
Et alibi de Capi sic:

Aut, Capis, & quorum melior sententia menti,
Aut pelago Danaûm insidias, suspectaque dona,
Præcipitare iubent, subiectisque vrere flammis.

Huic conuenit monostichon Græcum,

κακόν γε δῶρον ἴσον ἐστὶ ζημίᾳ.

Sæpe nihil interest, inquit Seneca, inter amicorum munera, & hostium vota. Quicquid illi optant accidere, in id horū intempestiua indulgentia impellit atque instruit. Bene Horatius:

Nil moror officium quod me grauat.

Scutiferum Aiacem.] φερασπὶς Αἴας, vt φερασπὶς ἀθλὼν, à Poetis dicitur. De nobili Aiacis scuto alibi iam satis.

Hectoraque Iliacum.] Troianorum fortissimum.

Baltea Priamides.] Baltea, in accusandi casu, quasi à recto Balteus, nullo modo placet, vt neque tolerari in patria Romana potest. id in Alciato nostro peccatum, seu erratum potius, Grammatici nostræ ætatis doctissimi obseruarunt: sicuti & ab Vrsino Velio, erudito sanè viro, idem penè admissum notant versu quodam de laboribus Herculis ex Anthologia Græcorum Latinis numeris expresso, sic,

Balteon arripui, Thracisque armenta cecidi.

Sed quid? in re tam vera manus dare cogimur, verumque fateri quod Fabius ait initio lib. 10. Institut. orat. doctos etiam viros labi aliquando, cùm & Ciceroni dormitare interdum Demosthenes, Horatio etiam Homerus ipse videatur; summi enim sunt, homines tamen.

Priamides.] Hector Priami filius, patronymic.

Telamonius.] à Telamone, ad differentiam Aiacis Oïlei.

Instrumenta sua, &c.] Hectoris enim cadauer balteo circa Patrocli tumulum Achillis iussu tractum est: Aiax gladio sibi ab Hectore donato seipsum confodit.

Æmoniis rotis.] id est, Thessalis, Græcis. Aemonia Thessalia est, ab Aemone filio Deucalionis. Aemonia interdum etiam pro Græcia, συνεκδοχικῶς.

A mini-

A minimis quoque timendum.

EMBLEMA CLXVIII.

BELLA *gerit scarabeus, & hostem prouocat vltrò:*
Robore & inferior, consilio superat.
Nam plumis aquilæ clam se neque cognitus abdit,
Hostilem vt nidum summa per astra petat.
Ouaq; confodiens, prohibet spem crescere prolis:
Hocq; modo illatum dedecus vltus abit.

Musca etiã splenem habet, & formica bilem.

Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χόλος, vt est in Adagio vetere. Sed & Pindar. Isth. 4.

ἔστι δ' ἀφάνεια τύχας
καὶ μαρναμένων,
πρὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι.

τῶνδε γὰρ δίδοῖ τέλος,
καὶ κρέσσον' ἀνδρῶν χειρόνων
ἔσφαλε, τέχνα καταμάρψαισα. id est,

Est tamen incertitudo fortunæ vel hominum strenuè pugnantium donec ad summum finem perueniant: his enim qualemcumque vult finem dat fortuna: & meliora interdum deterioribus hominibus premuntur ac supplantantur. Sumptum autem id est ex apologo Aesopi, qui petitus apparet ex perpetua controuersia, quæ naturæ vi quadam intercedit inter aquilam auium principem, & scarabeum vilissimum insecti genus. Ille enim vt illatam sibi ab aquila iniuriã vindicet, cùm se viribus haudquaquam parem esse norit, confugit ad dolos: clam enim se in plumis aquilæ recõdit, vt eo tandem modo ad nidũ aquilinum perueniat, eaq; postmodùm absente oua eius omnia confodiat. Cuius fabulæ apud Aristophan. mentio est. sic enim:

Dissidium aquilæ & scarabei.

ἐν τοῖσιν αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν εἰς θεούς·
ἦλθεν κατ' ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτέ,
ᾤ' ἐκκυλίνδων, κ' ἀντιτιμωρούμενος. hoc est,
In fabulis id est repertum Æsopicis,
Adiisse Diuos vnicum ex volucribus.
Haud credibilem ais fabulam, pater, pater,
Adiisse Diuos animal obscenum atque olens.
Peruenit olim inquam ob simultatem asperam,
Quæ illi fuit cum aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoste mutuas.

Hoc quidem admonemur, hostem, quamuis infimæ fortunæ, non esse contemnendum, nec quemquam vel omnium minimum & contemptissimum esse prouocandum. siquidem, vt in Mimis Publius ait,

Nullus est paruus hostis.

Inimicum quamuis humilem, docti est metuere.

Brasidæ illud memoratur, quem cùm ficus legentem sorex momordisset: O bone Iupiter, inquit, nullum est tam minutum animal, quod sui defendendi, aut periculum vitandi, cùm sit opus, occasiones non perquirat. Eôdem recidit quod vulgus nostrâs sæpè vsurpat: Cauendum ab iis quibus nihil est quod perdant. ab iis enim citiùs iniuriam & damnum acceperis, quàm ab aliis, quibus aliquid est in loculis. Timent enim vt plurimùm aliquem prouocare, ne quid vel famæ vel

Descriptio improborum quorundã tenuis fortuna hominum.

fortunis detrahatur. Homunculi verò illi sortis infimæ, sed dolis & fraude instructissimi, improbi non minùs quàm scarabei, neque minus putidi, neque abiecti minus, pertinacis ingenij malitia quadam, cùm nemini ferè prodesse queant, magnis tamen viris sæpenumero facessunt negotium. Nam territant nigrore (quæ vna improbi animi nota;) obstrepunt stridore (qui nemini non molestus est;) fœtore suo commaculant obuios quosque, circumuolitant, hærent, insidiantur, vt non paulò satius sit cum præstantibus aliquando viris simultatem suscipere, quàm hos lacessere turpissimos scarabeos, quos pudeat etiam vicisse (quæ enim victoriæ tam pudendæ molestæque spes? quod præmium? qui finis?) quósque nec excutere possis, cùm maximè velis, neque conflictari cum illis queas, nisi discedas contaminatior. Huc prouerbium: Scarabeus aquilam quærit. Certè Alexander, quamquam potentissimus, dexteritatem Ptolemæi suspectam habuit, Arrij turbulentiam, & Pythonis nouarũ rerum studium reformidabat, auctor Aelian. sub finem 14. Var. hist.

summa per astra.] per aëra summum. Aquilam in editissimis locis nidificare, testis est Plinius, & alij nonnulli.

spem crescere prolis.] spem crescendæ prolis. Infinit. pro gerundiuo, locutio Græca.

dedecus.] iniuriam & damnum.

Obnoxia

Obnoxia infirmitas.

EMBLEMA CLXIX.

PISCICVLOS *Aurata rapit medio æquore sardas,*
Ni fugiant pauidæ, summa marisq; petant.
Ast ibi sunt mergis fulicisq; voracibus esca.
Eheu intuta manens vndique debilitas!

Diuitum semper tuta statio, pauperũ non item.

VT nullo non loco ditiores, & qui sunt ampliori fortuna, tutũ in præsidium se recipiunt: ita miseri & aliqua parte infirmi, præcipites in infortunium ruunt, quocumque fugiant, eóque Scylla, quod dicitur, in Charybdim, decidunt; vt litigatoribus accidit iis, qui nullis opibus, nullisque amicis fauitoribus adiuti, à iudice ad iudicem temerè frustraque prouocant, non minorem ab vno quàm ab alio gratiam inituri. Sic enim

 dum

dum cadere caussa timent, in dispendium nocentius & grauius vt plurimùm veniunt, tametsi iure disceptent, & ex æquo bonoque, non dolo vel fraude aliqua, de sua in integrum restitutione agitent. Enimuerò, quod ait Comicus, pauper dum nihil habet quod offerat in iudicio, non solùm non contemnitur, sed etiam aduersus veritatem opprimitur. Ad id illustrandum meo quidem iudicio huc reuocanda erit historia Hipperidis Oratoris, cuius exilium miserum Plutarchus in vita decem Rhetorum describit. M. Varro apud Nonium,

Natura humanis omnia sunt paria.
Qui pote plus vrget, pisces vt sæpe minutos
Magnu' comest, vt aues enecat accipiter.

de piscium mutua laniena loquitur, idque torquet in intolerabilem potentiorum insolentiam in tenuis fortunæ homines, quos bonis omnibus deglubere solent, misereque spoliare. Sed huius Emblematis argumentum quodammodo cum Martialis hoc disticho conuenit:

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum:
Imbelles damæ quid nisi præda sumus?

Aurata. *Aurata.*] marinus piscis ab auri colore dictus, quem aiunt omnium timidissimum in maris reflexu sub littoralium arborum radicibus sese occultare solitum, ibiq. frondium agitatione exterritum facilè capi, quadam velut deditione. Martial. 13.

Non omnis pretium laudemq; Aurata meretur,
Sed cui solus erit concha Lucrina cibus.

Lege Plinium libro 32. capite 5. & 11.

Sarda. *sardas.*] Sarda, quæ & Sardinia, piscis exiguus, de quo Plin. eodem 32. cap. vltimo.

Mergus. *mergis.*] Mergus, auis à mergendo dicta. cibum enim in aquis captans se assiduè immergit: de qua Plinius libro 11. capite 37. Prouerbium, Mergorũ instar; de ingluuie inexplebili.

Fulica. *Fulicis.*] Fulica, siue fulix, auis marina, vel stagnensis, paulo supra columbæ magnitudinem: de qua libro decimooctauo, capite trigesimoquinto Plinius.

Vel

Vel post mortem formidolosi.

EMBLEMA CLXX.

CÆTERA *mutescent, coriumq; silebit ouillum,*
Si confecta lupi tympana pelle sonent.
Hanc membrana ouium sic exhorrescit, vt hostem
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziscas, in tympana versus,
Boëmos potuit vincere pontifices.

VT nonnulli ob virtutum splendorem, vel etiam morum facilitatem, post mortem sui memoriam acceptam posteris & amabilem relinquunt: sic alij morũ ferocitate, & insigni quadam crudelitate, quamquam pridem extincti sint, sui vnica *Amabiles post mortem.*

 memo-

Terrifici post mortem. Ioan. Hunniades.

memoria terrorem animis incutiunt: vt apud Turcas Ioannis Hunniadis ducis fortissimi superstitem famam permultùm formidabilem extitisse, historiarum monumentis proditum. huius enim nomen vsque adeò terrificum fuisse dicitur, vt nutrices ad sistendum puerorum vagitum Hunniadem adesse simularent. Sanè exemplum Ziscæ Boemi memorabile est ac stupendum, qui etiam post mortem suos hostes insolito planè modo terrefacere & fugare potuerit. Quod antequàm expli-

Multa rerum caussæ hominibus incognitæ.

cemus, quædam sunt à nobis prælibanda, vt Epigrammatis ipsa πρότασις apertior sit. est enim similitudo perelegans. Multa quidem in maiestate naturæ recondita latêre concedendum est, quæ ingeniosi & sollertes homines nondum satis videntur excussisse. Quapropter Alexander Aphrodisæus in Præfat. Problem. quæstiones ait quasdam esse penitùs inexplicabiles, soli Deo cognitas, qui scilicet earũ existentiæ auctor sit. Hæ à

Occultæ proprietates.

Medicis occultę proprietates appellantur: de quibus cùm mentio fit in scholis Medicorum & Philosophorum, festiui quidam & iocosi homines vulgari scommate, Pontem asinorum appellant. Prauè autem nonnulli harum solutiones quasdam proponunt, quæ nec ratione nec probabilitate nituntur. Earum enim cognitio excedit ingenij humani captum: neq. verò hactenus repertus est, qui caussam teneat cur palea succino attrahatur, cur ferrum magnete: & neque satis est, si arcanam quandam vim tam vulgò tritam nobis obtrudat. Apponere possumus exempla in concordia vel discordia multorũ animalium, vel etiam animantium, in quibus sentiendi facultas non est: quibus tamen, quia longum esset, prætermissis, attingam tantùm quæ ad hunc locum propriè attinent, quæq. auctores non

Dissidiũ luporum & ouiũ.

pœnitendi scriptis mandarunt. Odium luporum & ouium tam naturale est, vt si lupina pelle tympanum conficiatur, oues non longè astantes sonum exhorrescant, ac si lupus prope gregem consistat. Sunt etiam qui asseuerent harmoniam nullam vnquam coituram ex ouis lupique tensis ad concentum visceribus. Adiiciunt præterea, si lupina pellis in ouili pendeat, oues pauore conterritas omninò pastũ negligere: vtq. leonina inficit aliorum animaliũ pelles, sic ouinam à lupina exedi & consumi. Quod sanè fit virtute quadã interna & nemini cognita. Quare qui rei tam abstrusæ & inuolutæ rationem conetur reddere, nihil certè adferet, sed, vt Sisyphus versans saxum, sudabit nitendo, neque tamẽ proficiet hilũ. Ait itaque Alciatus: Tympanum ex lupino corio confectum si pulsetur, aliud ex ouillo corio

corio adiacens exhorrescit, vt propemodum nullum sonitum edat, tametsi ouis membrana lupum mortuum non sentiat: Eodem modo Ziscas in tympanum versus, quibus in vita fuerat in bello formidolosus, post mortem etiam eisdem terrori fuit. Sed quid ad hæc? aut vnde iste terror ipsissima terroris sublata causa? id quidem in opinione positum nemo non videt. Seneca 9. Cõtrouers. 5. Cùm Polyxene esset abducta, vt ad Achillis tumulum immolaretur, Hecuba dixit,

—— cinis ipse sepulti
In genus hoc pugnat.

poterat hoc contentus esse Scaurus auctor; adiecit tamen,

—— tumulo quoque sensimus hostem.

Idem est in declamationib. lib. 4. 5. Et apud Tragicum Senecam Troade, cõqueritur Hecuba, quòd postuletur ad mortem tumulo Achillis immolanda:

Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum:
Adhuc rebellat.

de Achille mortuo loquitur, sed qui tamen adhuc spirare videatur vltionem. Ad eum modum Cicero in Miloniana queritur de curia incensa Clodij busto, quam culpam omnem confert in Clodium quasi post mortem furentem & bacchantem, vt cùm in viuis esset: Excitate, excitate, inquit, eum si potestis ab inferis: frangetis impetum viui, cuius vix sustinetis furias insepulti? Et illud ex eadem oratione: Quid vultu extimuistis? quonam modo vos ille viuus affecerat, qui mortuus inani cogitatione percussit?

coriumq; silebit.] Corium pro pelle abusiuè, quòd pelli corium adiaceat.

membrana.] superior pellis. Ea & charta pergamena dicitur, quòd eius primùm vsus Pergami, Eumene regnante, cœperit. *Membrana.*

Exanimis quamuis, &c.] Licet ouis exanimata non sentiat exanimatum lupum.

Sic cute detracta Ziscas] Zisca, vel Ziscas, dux bellicosissimus, in Teutones & Boëmos diu satis acri Marte conflictatus est. Itaque Sigismundus Imperator cùm videret Ziscæ cuncta ex animi sententia prosperè succedere, & iam illum esse vnum, ex quo res Boëmiæ penderent, clam sibi eum conciliare tentauit. Ille opimis condicionibus ab Imperatore oblatis annuens dum se itineri accinxisset, peste tactus expirauit. Ferunt illum cùm ægrotaret, rogatum quo loco mortuus vellet sepeliri, iussisse cadaueri suo pellem adimi, carnes volucribus

Zisca vel Ziscas Bohemus.

 ac feris

ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoque duce bella geri, indeque arrepturos fugam hostes, quumprimùm eius tympani sonitum audirent. His adiecit Albertus Crantzius, fecisse amicos quod ille iusserat, & reperisse quod promiserat. Hoc vnum præclarè aiunt ab eo factum, quòd sectam Adamitarum deleuerit. Notum est, cum partibus Hussitarum prorsus fauisse: Pragæ loca sacra templaque deleuisse: in Catholicos, potissimùm sacerdotes, crudelem & implacabilem animum gessisse, idque Catholicis, quod Assur Iudæis, fuisse. Insignis bellator, quamquam cæcus. Inter laudatissimos Principes, reique bellicæ gloria illustres haberi poterat, nisi quædam flagitia laudem obscurassent. Retulit Aeneas Syluius 3. Comment. De reb. gestis Alphonsi, & post eum Cochlæus libro 5. historiæ Hussitarum.

Iusta

Iusta vindicta.

EMBLEMA CLXXI.

DVM resîdet Cyclops sinuosi in faucibus antri,
Hæc secum teneras concinit inter oues:
Pascite vos herbas, sociis ego pascar Achiuis,
Postremumq; Vtin viscera nostra ferent.
Audiit hæc Ithacus, Cyclopaq; lumine cassum
Reddidit. en pœnas vt suus auctor habet!

VLYSSES, Troia iam excisa, cùm domum repeteret, vi ventorum in Siciliam pulsus, ad Polyphemi sedes appulit. Hic Gigas fuit vnoculus, ingentis magnitudinis, feritate implacabili, qui hospites soleret enecare, eorumque carnibus pro cibo vesci. Vlysses itaque cum sociis captus, vbi aduerteret iam aliquot ex suis absumptos à Cyclope de vino Maronio ei *Polyphemus.*

 dedit:

dedit: & rogatus ab eodem quod ei nomen esset, οὖτιν se vocari Vlysses asseruit. Gigas naturæ vini nescius, alto iam somno pressus, suique penitus immemor, ab Vlysse (cui pollicitus erat, vnum se postremumque post socios omnes peremptum & voratum iri) oleagino trunco, in oculo, quem vnicum in fronte habebat, acriter læsus est, & eodem effosso consternatus: qui vulneris acerbitate vocem cœpit attollere, vt alios Cyclopas insolito rugitu conuocaret. Quærentibus ab eo, quis vulnus inflixisset, & οὖτιν (quæ vox Nullum, vel Neminem sonat) dixisset, riserunt, eumque velut furentem reliquerunt. Sic enim loquitur apud Euripidem:

Vlyssis astus.

Exoculatus ab Vlysse Polyphemus.

οὖτις μ' ἀπώλεσεν.

Chorus respondet,

οὐκ ἄρ' οὐδεὶς ἠδίκει.

Deinde illud:

οὖτις μὲ τυφλοῖ βλέφαρον. χο. οὐκ ἄρ' εἶ τυφλός.

Totum hoc fusiùs apud Homer. Odysseas ι. Ouid. 14. Metam. Virgil. 3. Aeneid. Compara festiuum Luciani dialogũ κύκλωπος καὶ ποσειδῶνος. Qua fabula intelligi datur, quod vt breuiter, sic apposité scripsit Hesiodus:

οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Ipsum se lædit, alium qui lædere quærit.

Qui aliis malũ fabricat, sibi arcessit.

&, quod est in prouerbio, Ruinam sibi fabricat, aliis qui fabricat. Vel specialiùs in eos torqueri poterit δημοβόρους tyrannos, & Reipubl. pestes infestissimas, qui diuina tandem ira vitali lumine priuantur, vel ad exitium morte grauius, aut infamiam & maximam capitis deminutionem præcipites ruunt, cùm interea quibus potissimùm terrori fuerant, rideantur & conuiciis proscindantur. Meminit, sed aliorsum, Brodæus Miscellan. 2. cap. 7. hoc tandẽ obiter. Seruius ad 3. Aeneid. aliò torsit fabulam de exoculato Cyclope. Cyclops, inquit, vir fuit sapientissimus, & ob hoc oculum in capite habuisse dicitur, id est, iuxta cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verùm Vlysses eum prudentia superauit, & ob hoc fingitur eum excæcasse. Plutarchus Apophthegmatis refert Oratorem Demadem, Alexandro mortuo, dixisse, Macedonum exercitum Imperatore carentem similem sibi videri Cyclopi excæcato. Non percurram Græcorum scholiastum allegorica placita, sed Heraclidis Pontici dumtaxat explicationem ad Homericam Odysseam: qui ait Cyclopem nominari affectum ratione priuantem: κύκλωψ ὠνόμασται ὁ τοὺς λογισμοὺς ὑπολωβῶν.

Cyclops quid Seruio.

sinuosi

sinuosi in faucibus antri.] Sic Virgil. dixit in 6.

Vestibulum ante ipsum, primisq; in faucibus Orci.

& hic noster in Emblemate primo:

—— sinuosi è faucibus anguis.

Achiuis.] Achiui, ἀχαιοὶ, Græci: & nonnumquam pro quolibet populo ciuili. Horatius:

Achiui.

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

Catull. in Argonaut.

Nam simulac fessis dederit fors copiam Achiuis.

Postremumq; Vtin, &c.] Οὔτινα se postremò voraturum bellè prædixerat, & οὔτινα, id est neminem, vorauit: imò ab eo, qui quamquam esset οὖτις, aliquis erat, exoculatus est.

Vtis, οὖτις.

lumine cassum.] cæcum. Virgil. 2. Aeneid.

—— nunc cassum lumine lugent.

Idem:

Cassus lumine.

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

& Lucretius:

Nunc potis est cerni quod cassum lumine fertur.

Ausonius Parentalib.

Saucius extincto corpore cassus eras.

sic enim poëtæ interdum vsurpant lumine cassum, & luce carentem pro mortuo: vt & lumina lucemque relinquere. Virgil. in 4.

Quò magis inceptum peragat, lucemq; relinquat.

Catullus: *Nobis cùm semel occidit breuis lux.* Lucretius:

Lumina sic etiam Solis bonus Ancu' reliquit.

en pœnas vt suus auctor habet!]

—— non est lex iustior vlla,

Quàm necis artifices arte perire sua.

Alludit ad alia quæ sequenti Emblemate consultò adferemus.

Iusta

Iusta vltio.

EMBLEMA CLXXII.

RAPTABAT *volucres captum pede coruus in auras*
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Ast ille infuso sensim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O risu res digna! aliis qui fata parabat,
Ipse perit, propriis succubuitq́ dolis.

Coruus serpentẽ. SIMILE est apud Aesopum de Coruo cibum quæritante, & serpentem in aprico dormientẽ corripiente, à quo lethiferum spiculum sentiens, iustam in se vltionem animalculi vilissimi sensit. quod idem accidit iis, qui re flagitio parta, suo demùm magno malo discunt, malè parta malè disperire. Et ferè

ferè fit, vt, quod vulgò dici solet, captores ipsi capiantur, raptoresque ab aliis etiam vicissim correpti decidant & illaqueentur: vt cùm à veneficis falsarij, calumniatores, adulteri, & id genus alij tolluntur è medio, vel cùm latrones à prædonibus prehenduntur & spoliantur. Quò spectant adagia, Cornix scorpium: &, Suo ipsius laqueo captus: &, Coruus serpentem. Carmen ipsum ex Archiæ Græco petitum est, libro I. Græcorum Epigrammatum: *Captores sæpe ipsi capiuntur.*

Emblematis typus.

ἐν πότε παμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι νωμῶν,
σκορπίον ἐκ γαίης εἶδε θορόντα κόραξ.
ὃν μάρψων ὤρουσεν· ὁ δ' ἀΐξαντος ἐπ' οὔδας,
οὐ βραδὺς, ὀξυκέντρῳ πέζαν ἔτυψε βέλει,
καὶ ζωῆς μιν ἄμερσεν. ἴδ' ὅσσον ἔτευχεν ἐπ' ἄλλῳ,
ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. id est:

Scorpius è terra prorepserat, idq́ vidente
Coruo, qui cælo victitat in liquido;
Corripuit visum, fugitq́: sed hic vt humum ales
Contigerat, telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis insidiosa parabat,
Inde sibi acciuit ipsa necem misera.

aliis qui fata parabat.] Fuere qui semet eodem illo pugione, quo Cæsarem violauerant, interemerunt. Suetonius in Cæsare. Quod de Cæsare memoriæ traditum est, hoc etiam de Gordiano Cordus euenisse scribit. Nam omnes quicumque illum gladio appetiuerunt, qui nouem fuisse dicuntur, postea interemtis Philippis, sua manu, suisque gladiis, & iisdem quibus illum percusserant, interiisse dicuntur. Iul. Capitolinus in Gordianis tribus, sub finem. Salustius in fragment. historiar. Praua incepta consultoribus sunt noxæ. Lucretius lib. 5. *Memorabile factum.*

Circumretit enim vis, atque iniuria quæque,
Atque vnde exorta est, ad eum plerumque reuertit.

Ouidius I. De arte:

Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos quos posuere cadant.

Parem

Parem delinquentis & suasoris culpam esse.

EMBLEMA CLXXIII.

*P*RÆCONEM *lituo perflantem classica, victrix*
Captiuum in tetro carcere turba tenet.
Queis ille excusat, quòd nec sit strenuus armis,
Vllius aut sæuo læserit ense latus.
Huic illi: Quin ipse magis timidissime peccas,
Qui clangore alios æris in arma cies.

Tubicen in bello captus, cur se excusarit.

Ex Aesopi apologo, de tubicine in bello capto, qui se insontem prædicabat quòd nullum occidisset, sed neque in quemquam gladium distrinxisset, qui mox audiuit: Διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον τεθνήξῃ, ὅτι σὺ μὴ δυνάμενος πολεμεῖν, τοὺς πάντας πρὸς μάχην

ἐγείρεις. Sed ideò magis tibi moriendum est, qui cùm pugnandi sis expers, alios omnes ad pugnam concitas. Etenim (quod aiunt Iureconsulti) Qui agunt, & qui assensum præbent, pari supplicio afficiendi sunt, & satis ipse facit qui per alium facit. Hoc in eos torquetur potissimùm, qui oratione & consilio Principes ad suscipienda bella inflammant, cùm ipsi pugnam detrectent, nec vlli sese periculo patriæ aut Principis nomine committunt: quibus quidem certè nullus probabilis esse potest consilij tam nefarij prætextus, cùm ipsi reuera sint nocentiores, maiusque detrimentum eminus linguâ cæteris adferant, quàm qui cominus gladiis decertant. Nulla enim fortè irreperet Martis violentia, nisi antecederet eiusdem committendi persuasio. Vel de iis intelligitur, qui cruore quidem manus non tingunt, at nihilominus parricidij faciendi consilium suggerunt. Occurrit illud Demosthenis de patre cuiusdam sacerdotis, quem Brauroniam appellat. Is, cùm alterum quispiam occideret, impellebat & hortabatur ad id facinus. Palam erat hominem mortuum ne digito quidem ab eo tactum, sed ab occisore dumtaxat; ita vulgò iudicabatur non teneri cædis. Sed Areopagitarum aliud iudicium fuit, qui censuerunt eum qui suadendo iuuisset, eodem obstrictum scelere. Nam constat homines audaciores fieri adhortatione: nec solùm manu, sed etiam voce & proclamatione opem & auxiliũ ferri. Itaque ille damnatus, & in exilium pulsus est. Aristot. 1. Rhetoric. argumentum citat quo vsus est orator Leodamas aduersus Callistratum: dicebat enim eum qui consiliũ dedisset, magis in culpa esse, quàm qui scelus commisisset: quia scelus admissum non esset, nisi eius auctor & consultor aliquis extitisset. Ciceronis exemplum vnum proferam ex oratione in Pisonem. Quid interfuit inter Catilinam, & eum cui tu senatus auctoritatem, salutem ciuitatis, totam Remp. prouinciæ præmio vendidisti? Quæ enim L. Catilinam conantem consul prohibui, ea Pub. Clodium facientem consules adiuuerunt. voluit ille senatum interficere, vos sustulistis: leges incendere, vos abrogastis: interire patriam, vos adiuuistis. Quid est vobis Coss. gestum sine armis? incendere illa coniuratorum manus voluit, vrbem: vos eius domum, quem propter vrbs incensa non est. Ac ne illi quidem, si habuissent vestri similem consulem, de vrbis incendio cogitassent. Huc facit M. Quintilian. declamatione 270. Satis ostendit ipsa pæna, inquit, eum teneri qui idem commiserit, quod si occidisset. Neque enim grauius quicquã aduersus eum

Agentes & consentientes pari pæna puniendi.

Bellorum suasores.

Locus Demosthenis.

qui

qui sua manu interfecerit, constituere potuit legum lator, quàm aduersus eum qui causam præstitisset. Ergo & similitudine pœnæ etiam crimen par exigere debetis. Hæc ille. Cæterùm cum hoc nostro Emblemate magis conuenit quod Leodamas, de quo proximè dicebat, eum in maiore culpa esse qui facinus commiserit, quàm qui consilium dederit. cõsilium enim nullius est momenti, nisi sit qui illud sequatur. Et interitus causam, non interitum spectari oportere, dixit in Miloniana disertus orator. Vlpianus etiam, vt est in lib. 11. de iniuriis: Non solùm is iniuriarum tenetur qui fecit iniuriam, hoc est qui percussit, verùm ille quoque continetur qui dolo fecit, vel qui curauit vt cui mala pugno percuteretur. Eôdem recidit lib. 15. ad l. Cornel. de sicariis, vbi idem Vlpian. ait, Nihil interesse, occidat quis, an causam mortis præbeat.

Lituus. *lituo.*] Lituus, genus buccinæ incuruæ. Festus ex Ennio:

Inde loci lituus sonitus effudit acutos.

Et Ouid. 3. Fast.

Iam lituus pugnæ signa daturus erat.

Classicum belli. *perflantem classica.*] classicum canentem. Classicum canere, signum est dare quo milites pugnare incipiant. cui opponitur, Canere receptui. Virgil. ad finem 2. Georg.

Necdum etiam audierant inflari classica.

victrix turma.] victrices copiæ.

clangore æris.] tubæ sonitu. Metonym. in dictione, æris, pro tubæ.

Alius peccat, alius plectitur.

EMBLEMA CLXXIII.

ARRIPIT vt lapidem catulus, morsuq́; fatigat,
 Nec percussori mutua damna facit:
Sic plerique sinunt veros elabier hosteis,
 Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

Impotentum hominũ affectus. PLERIQVE sunt, qui cùm non possint iis noxam inferre à quibus se læsos putant, vt acceptam iniuriam vlciscantur, vel pueros, vel famulos, vel etiam, si fieri possit, suorum aduersariorum amicos adoriuntur, impotenti quidem & iniquo conatu. qui mos perinde est ac puerulorum, qui subita iracundia perculsi, virgas adurunt quibus plexi sunt. Eiusmodi sunt, qui caussas adiuuantes vel per se omninò ad agendum ineptas

pro efficientibus imperitè vsurpant, vt Medeæ nutrix, dū culpam conferret in trabes abiegnas è nemore Pelio auectas, quibus Argo nauis facta esset, in qua Medea cū Iasone aufugisset. Sed vt ad nostros mores sermonem conuertam, omnibus in confesso est, quot quantaque infortunia in dies nobis impendeant, & interdum grauiter vrgeant, quorum caussam inconsultò reiicimus in eos fortasse, qui nullo modo sunt in caussa, cum potiùs errores & lapsus nostros agnoscere, & pia sinceraque poenitentia tot contractas vitiorū sordes eluere deberemus, nec vt canes in lapidem sæuientes, inculare iustissimam supremi & incorrupti iudicis Dei animaduersionem. Id si placet ad Dei iustitiam conuertere, vnà etiam Senecam audiemus ita disputantē 1. De ira: Iam verò si affectus iræ damnaq. velis intueri, nulla pestis humano generi pluris stetit. Et deinde: Id nō est ira, sed quasi ira: sicut puerorum, qui si ceciderunt, terra verberari volunt, & sæpe nesciunt quidē cui irascantur, sed tantùm irascuntur sine caussa & sine iniuria, non tamen sine aliqua iniuriæ specie, nec sine aliqua pœnę cupiditate. Deluduntur itaq. imitatione plagarum, & simulatis deprecantium lacrymis placantur, & falsa vltione falsus dolor tollitur. Idem Seneca eodem lib. cap. 16. Iram ostendit ita impotentem esse, vt sæpè infesta patrono, reum damnet: & si veritas oculis appareat, inquit, tamen errore tuetur, & in malè cœptis honestior illi videtur pertinacia quàm pœnitentia. Apponit exemplum in Pisone quodam, qui cùm iratus duci eum iussisset, qui ex commeatu sine commilitone redierat, quasi interfecisset quem non exhibebat, roganti tempus aliquod ad conquirendum, non dedit. Damnatus extra vallum deductus est, & iam ceruicem porrigebat, cùm subitò ille cōmilito apparuit, qui occisus videbatur. Tunc centurio supplicio præpositus, condere gladium spiculatorem iubet, damnatum ad Pisonem reducit, redditurus Pisoni innocentiam: nam militi fortuna reddiderat. Ingenti concursu deducuntur, complexi alter alterum cum magno castrorum gaudio commilitones. Conscendit tribunal furens Piso, ac iubet duci vtrumque, & eum militē qui non occiderat, & eum qui non perierat. Quid hoc indignius? Quia vnus innocens apparuerat, duo peribant. Piso adiecit & tertium. Nam illū centurionem, qui damnatum reduxit, duci iubet: constituti sunt in eodem loco perituri tres ob vnius innocentiam.

Insignes Senecæ loci.

catulus.] canis.

morsu fatigat.] mordet.

mutua damna.] talem iniuriam.

veros hostes.] ipsissimos aduersarios, à quibus orta est iniuria.

noxia.] Noxia de maleficio dicitur. Noxam dixere antiqui quod nocet: & est detrimentum, culpa, pæna. Lege ipsummet Alciatum Commentario in tit. De verb. & rer. signific. l. 237. quem locum & nos suprà citauimus ad Emblema, cuius titulus, *Remedia in arduo, mala in prono.* *Noxia.*

dente petunt.] iniuriis vel cōuiciis proscindunt. quod vnum iniustitiæ non paruum facinus, quia iniquum est aliquem alieno odio prægrauari, ait Imperator Iustinianus in l. Si quis suo, §. legis autem, Cod. de inoffic. testam. Et Callistratus l. 26. D. de pœnis. Crimen, vel pæna paterna nullam maculam filio infligere potest, nam vnusquisque ex suo admisso sorti subiicitur, nec alieni criminis successor constituitur. Quod si ad vindictam publicam id protendere liceat, audiamus Arcadij & Honorij rescriptum, ex l. 22. Cod. de pænis: Sancimus ibi esse pænam, vbi & noxia est. Propinquos, notos familiares procul à calumnia submouemus, quos reos sceleris societas non facit. Nec enim societas vel amicitia nefarium crimen admittunt. "
Peccata igitur suos teneant auctores: nec vlteriùs progrediatur metus, quàm reperiatur delictum. "

Insani gladius.

EMBLEMA CCXXV.

SETIGERI *medius stabat gregis ensifer Aiax,*
Cæde suum credens cadere Tantalidas.
Hostia sic tamquam sus succedanea pœnas
Pro Laërtiade, pro caueaq; dabat.
Nescit obesse suis furor hostibus: extat ab ictu,
Consiliiq; impos in sua damna ruit.

Insania pœna in eum lapsa vnde manauit.

HOc quidem arguitur temerarius furentum hominum impetus, qui non aduersariis, sed sibi maximè nocent, quòd iræ præcipiti omnia committant, omnemque viam rationi præcludant: vnde fit, vt, quod ait Horat.

Vis consilij expers mole ruat sua.

Is enim furentis animi affectus sic hominis animũ è sua sede dimouet

dimouet & exturbat, vt nõ secus atque Circe altera hominem in belluam ferocissimam transformet, quo fit, vt qui talem hospitem excipiat, non aliter faciat, ac qui sese vnà cum ipsis ædibus incendio perdat: eoque deterior est, quòd ira tumultu, caligine, fumoq. cuncta intùs errore mentis compleat, vt nec cernere integrũ sit, nec eos audire qui volunt opitulari. Id quidem ob oculos posuit Homerus Iliad. α. & Odyss. λ. sub persona tum Achillis, cuius iram facit implacabilem, tum Aiacis, quem tanta incessit rabies ob Achillis arma Vlyssi adiudicata, vt in porcorum gregẽ furibundus insilierit, eosque trucidarit, existimans se Græcorum copias prosternere. Ille itaque cùm duos quosdã maximos sues de trabe suspensos flagris cecidisset, hos esse Agamemnonem & Vlyssem putans (quorũ alteri vt iudici, alteri vt victori potissimum erat infensus) suibus ita suspensis multo cum risu insultauit, addens conuicia quæcumq. bilis suggerebat. Postquam autem resipuisset, facti pudore sibi mortem consciuit. qua de re pulcherrima est Sophoclis tragœdia, quæ inscribitur Αἴας μαστιγοφόρος. Horatius 2. Sermonum:

Aiacis insania.

—insanus quid etiam Aiax
Fecit, cùm strauit ferro pecus? abstinuit vim
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis.

&, *—cur Aiax heros ab Achille secundus*
Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami, Priamusq; inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulcro?
Mille ouium insanus morti dedit, inclytum Vlyssem,
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.

Et deinceps: *Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos.*

Locus ex Cornelio Celso.

Cornelius Celsus de re medica lib. 3. cap. 18. inter insaniæ genera illud longè maximum ponit, & longissimum, quod vitam ipsam nõ impediat, idq. robusti corporis esse consuescat. Huius species duas: nam quidam imaginibus, non mente falluntur, qualem insanientem Aiacem vel Orestem fabulæ ferunt: quidam animo desipiunt, &c. Seneca 2. De ira, cap. 36. videndum illud quàm multis ira per se nocuerit. Alij nimio feruore rupere venas & sanguinem supra vires elatus clamor egessit, & luminum suffudit aciem: in oculos vehementius humor egestus, & in morbos ægri recidere: nulla celerior ad insaniam via est. Multi itaque continuauerunt iræ furorem: nec quam expulerant mentem, vnquam receperunt. Aiacem in mortem egit furor, in furorem ira. Mortem liberis, egestatem sibi, ruinam domui

mui imprecantur, &c. Hæc Seneca. Ad illustrationẽ argumenti huius commodè referes, quæ de impatientia & vindictæ appetitione doctè Lactãtius disputat libro 6. Diuin. institut. cap. 18. Historiã pete ex Ouid. Transform. 13. & lege Prouerb. Aiacis risus.

Setigeri gregis.] porcorum.

Ensifer Aiax.] in superioribus Aiacem scutiferum, hîc ensiferum vocat, ab affectu mortis vltroneæ, quæ est consecuta.

Cæde suum.] porcorum internecione.

Græci Tantalidæ.

Tantalidas.] Græcos, qui à Tantalo Tantalidæ dicti sunt, eorum enim plerique à Tantalo Iouis ex Plota Nympha filio traxerunt originem: Iupiter Tantalũ genuit: Tantalus filium Pelopem habuit: Pelops pater Atrei: Atreus Agamemnonis. Itaque Iupiter fuit Agamemnonis abauus. Id epitheton vsurpat opportunè Ouid. oratione Aiacis, qua heros ille Vlyssis ortum genus à Tantalo, tamquam probrum, obiicit.

Succedanea hostia.

Hostia sic tamquã sus succedanea, &c.] Sues erãt tamquã victimæ, quæ pœnas luebãt pro Græcis iudicibus & Vlysse. Succedanea autẽ hostia olim dicebatur, quæ secũdo loco fiebat. Si enim primis hostiis litatũ nõ fuisse putassent sacrifici, aliæ hostiæ post primas eductæ cædebantur duæ, quæ prioribus iã cæsis luendi piaculi caussa subdebantur. Gell. l. 4. c. 6. succidaneas, non succedaneas esse dicendũ ait, ob vocabuli compositionem.

Cauea quid.

pro caueaq́;.] Cauea, polysemum est. Hîc Iudicum consessum intellige. Est autẽ Metonymia, pro iudice Agamemnone. Olim Cauea pro subselliis equitum & populi. Virg. 5. Aeneid.

Hic totum cauea consessum ingentis, & ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

Cicero in Lælio: Qui clamores tota cauea nuper hospitis, & amici mei M. Pacuuij in noua fabula?

Nescit obesse, &c.] γνώμη. Iracundus & mente captus non iis quos odio prosequitur, sed sibi nocet: non inquam eos quos maximè vellet afficit iniuria, sed se ipse lędit & interdũ enecat.

Nescit obesse suis furor.] furor, mentis cæcitas definitur à M. Tullio 4. Tuscul. ea est μανία Græcis. In paradoxo contra Clodium, exagitatur is animi morbus, quo docet omnes stultos furere, id est cæco mentis impetu in omni scelere versari. quæ perturbatio sæpè à nimia ira proficiscitur.

in sua damna ruit.] Seneca Hercule furente:

——in se semper armatus furor.

ibidem, *——quodq́; habet proprium furor*
In se ipse sæuit.

Pax.

EMBLEMA CLXXVI.

TVRRIGERIS *humeris, dentis quoque barrus eburni,*
Qui superare ferox Martia bella solet,
Supposuit nunc colla iugo, stimulisq́; subactus,
Cæsareos currus ad pia templa vehit.
Vel fera cognoscit concordes vndique gentes,
Proiectisq́; armis munia pacis obit.

Usus elephantorũ in bellis.

ELEPHANTORVM in bellis vsum olim fuisse celeberrimum, notius est quàm vt confirmare opus habeã: vnde apud plerosque pro belli symbolo reperio, vt hic etiam pro pace, diuersa tamen ratione & fine. Elephantus enim, qui equis in acie terrorem incutiebat, qui sui horrendo spectaculo milites ipsos conturbabat, quique eburneo dente pugnantium homi-

num equos corripiebat, pace parta, collum iugo ſuppoſuit, & Cæſaris currũ triumphalẽ ad templum vehit, quaſi agnoſcens initam inter populos concordiã, ideoq́. ad pacis munia obeunda ſeſe ſubiiciens. Quod ſanè intelligi licet de ferociſſimis quibuſque, & fortiſſimis belli ducibus, qui truculẽtos ipſi mores, & ferociam bellicam redempta pace deponunt: eoq́. fit, vt ſeſe poſtea conuertant ad ea quæ ad religionem, vel publicam ciuitatis adminiſtrationẽ pertinent: quę quondã inter arma vel ſilebant, vel conſopita peneq́. oppreſſa miſero ſitu iacebãt. Caſſiodor. Variar. formul. lib. 3. epiſt. 1. populorum ferocia corda longa pace molleſcunt. Hæc quidẽ ita enarrari velim, niſi mallis Epigrammatis huius literam referri ad Iulij Cæſaris triumphum, de quo Suetonius agit. Ait enim eum aſcendiſſe capitoliũ ad lumina quadraginta elephantis dextra atq. ſiniſtra lychnuchos geſtantibus, idq́. in ſignũ pacis bello partæ. Elephantis etiam Pompeiũ Magnũ triumphaſſe teſtatur Plin. lib. 8. quod prius India victa Libero patre factum memoratur. Seneca De vitæ breuitate cap. 14. ait, Metellum victis in Sicilia Pœnis triumphantem, vnũ omnium Romanorum ante currum centum & viginti captiuos elephãtos deduxiſſe. Et Capitolinus de Gordiano iuniore: Quadrigæ elephantorum Gordiano decretæ ſunt, utpote qui Perſas viciſſet, triũpho Perſico triumpharet. Cæterùm non prætermiſero Græcum hexaſtichon Philippi, quod hîc Alciatus Latio reddit, ſed περιφραστικῶς:

Elephantus in triumpho.

Iulij Cæſaris triũphus.

Senecæ locus.

Οὐκ ἔτι πυργωθεὶς ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν
ἄσχετος ὁρμαίνει μυριόδους ἐλέφας,
ἀλλὰ φόβῳ στείλας βαθὺν αὐχένα πρὸς ζυγοδέσμα
ἄντυγα διφρουλκεῖ Καίσαρος οὐρανίου.
ἔγνω δ' εἰρήνης καὶ θὴρ χάριν, ὄργανα ῥίψας
Ἄρεος, εὐνομίης ἀντανάγει πατέρα.

Typus Emblematis.

Sed præclarus ſeſe locus offert ex Panegyrico, qui Cõſtantino Auguſto Conſtantij filio dictus eſt, nobisq́. tranſmiſſus incerto nomine. Hunc enim locum quia puto gratum fore ſtudioſis rerum antiquarum, totum aſcribam. ſic itaque: Quid egeras Imperator? in quæ nos fata proieceras? niſi te diuina virtus tua vindicaſſet, quæ hæc eſt impatiẽtia? aut quò tibi manus noſtras, ſi verſa vice pugnas ipſe pro nobis? Hæc ego non dicerem Imperator, neque ab aliis dicta memorarem, niſi beneficio tuæ lenitatis tutior eſſet noſtra in verbis, quàm tua in armis audacia. Noua enim quadam varietate naturæ, confuſoque virtutum temperamento, idem es in prœliis ferociſſimus, & parta ſecuritate

Locus è Panegyrico Conſtantini.

tate mitiſſimus. Cùm enim dato obſeſſis tempore pœnitendi, Aquileiam quoque de legatis eorum ac ſupplicibus recepiſſes, cunctiq́. ſe tibi dediſſent, quod obſidendo ſeruaueras, ignouiſti omnibus, & vitam quam deſperauerant, reddidiſti, & quidem iuſſiſti arma deponere, vt multo tutiùs victoris pietate tegerentur. Vt tamen pertinaciæ ſuæ merita ſentirent, corripi eos vinciriq́. iuſſiſti, non ad ſupplicium, ſed vitam, ne conſcientiæ timore diffugerent, grauiterq́. delinquerent, conſeruarique iterum non mererentur, ſi ſeruati non fuiſſent. Sed vnde tanto hominum numero tot vincula, quæ continere militares, & paulò antè armatas manus poſſent? Stupere milites qui producendos ſuſceperant, & cuſtodiæ curam abnuere, & prorſus neſcire quid facerent. Ipſi etiam, qui tibi in conſilio erant, ipſe etiam Pręfectus hærere, cùm tu diuino monitus inſtinctu, de gladiis eorum gemina manibus aptari clauſtra iuſſiſti, vt ſeruarent deditos gladij ſui, quos non defenderant repugnantes. O pulcherrimum, & qui omnium oculis ſubiici debuiſſet, triumphum virtutis & clementiæ tuæ! Cuius enim potentiæ fuit hoſtibus arma diripere, eius humanitatis deditos ad impunitatem ſuis armis alligare, atq. etiã vincere. Vt eos ferri illius, quod contra te geſſerãt, quotidie pœniteret, gladius ille quem in te deſtrinxerat hoſtis infeſtus, ipſe domini ſui manus tenuit, & paratus ad cædem, cuſtôs factus eſt ad ſalutem. Magnus Poëta, dum bellorum toto orbe ſurgentium diſcurſum apparatumque deſcribit,

Et curua, inquit, *rigidum falces conflantur in enſem.*

Triſte nimium tempus id, cùm inſtrumenta cultui pecudum præparata, in cædem hominum verterentur. At nunc rigidi illi mortiferique mucrones in ſalutaria vincla curuantur, & exarmatum hominem non interimunt, ſed coërcent, deditosque hoſtes gladij ſui colliſi obtuſiq́. tutantur, qui nihil illis prodeſſe integri acutique potuerunt. Omnium ergo armorum miniſteria ad diuerſos effectus arbitrio tuo ſeruiunt Imp. tibi vincunt gladij, tibi ſeruant, te pugnante feriunt, te ignoſcente cuſtodiunt. vt Deus ille mundi creator & dominus eodem fulmine ſuo nunc triſtes, nunc lætos nuncios mittit, ita eadem ſub numine tuo tela inimicos, aut ſupplices tuos, pernicie aut conſeruatione diſcernunt.

Locus hic cum Emblemate noſtro mirè conſentiens.

Turrigeris humeris.] Expreſſit epitheton πυργωθεὶς, turribus oneratus, id eſt, πυργοφόρος. Lege Plin. 8. Cur autem barrus dicatur, iam explicuimus Emblemate, cuius tit. *In illaudata laudantes.*

Qui superare ferox, &c.] Explicatius in Græco, ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν ἄχετος ὁρμαίνει, phalangibus pugnans indomitus impetuosè irruit ad pugnã cum phalangibus in acie stans.

Vel fera cognoscit.] de particula, vel, quædam Alciat. noster ad l. 96. de verb. sign. §. prædia.

Ex bello pax.

EMBLEMA CLXXVII.

E N *galea, intrepidus quam miles gesserat, & quæ*
Sæpius hostili sparsa cruore fuit:
Parta pace, apibus tenuis concessit in vsum
Alueoli, atque fauos, grataq́ mella gerit.
Arma procul iaceant: fas sit tunc sumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

EIVSDEM materiæ diuersa & contraria possunt esse instrumenta, vt cùm ex galea, ense, vel ægide militari conflantur falces aut ligones agricolis idonei, quibus etiam pacis tempus intelligitur: quod κατὰ ἀντονομασίαν de falce ex ense Martialis exprimit in Apophoretis: *Signa redempta pacis.*

Pax me certa ducis placidos curuauit in vsus:
Agricolæ nunc sum, militis antè fui.

At Virgil. bellum significans, ait Georg. 1.

Et curuæ rigidum falces curuantur in ensem.

Ouid. item Fastor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro.

Idemque alio loco:

Bella diu tenuere viros: erat aptior ensis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula cessabant, versiq; in pila ligones,
Factaq; de rastri pondere cassis erat.

Et deinde pacem, his sequentibus.

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum desunt hostes, desit quoque caussa triumphi:
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coërceat, arma;
Canteturq; fera nil nisi pompa tuba.

Claudianus de bello Getico huc respexit, signa partæ pacis memorans:

Non iam delectus miseri, nec falce per agros
Deposita, iaculum vibrans ignobile messor:
Non tentat clypeum proiectis sumere rastris.

Occurrit & illud Bacchylidis Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & Plutarcho: *Bacchylidis Lyrici venustus locus.*

τίκτει δὲ θνατοῖσι εἰρήνα μεγάλα
πλοῦτον: Pax magna hominibus affert diuitias.

Et deinde sequitur:

ἐν δὲ σιδαροδέτοισιν πόρπαξιν αἰθᾶν ἀραχνᾶν
ἱστοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτὰ,
ξίφεά τ' ἀμφάκεα εὐρὼς δάμναται, χαλκέων
οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος
ἀπὸ βλεφάρων ἀμὸς, ὃς θάλπει κέαρ: id est,

At in reuinctis ferro clypeis nigrorum araneorũ telæ sunt, hastasque

ſtaſque cuſpidatas; & enſes ancipites ærugo cōſumit: æream, que non amplius tubarum clangor, neque ſubripitur mellitus ſomnus à palpebris, noſtrum qui cor fouet. Huc etiam referam Eſaiæ vatis illud: Contundent, inquit, gladios ſuos in ligones aut vomeres, & lanceas haſtaſq. ſuas in falces; neque vltrà aut bellum addiſcent, aut prœlio aſſueſcēt. Sic Caſſiodorus in quadam ad Valerianum præf. prætorio epiſtola lib. 12. Variar. Arripiant ferrum, inquit, ſed vnde agros excolant: ſumant cuſpides, boum ſtimulos, non furoris. Quæ ideò adduximus, vt non modò Emblematis ἐπιγραφὴν, ſed & duo priora diſticha, per ſe alioqui clara, explicemus apertiùs. his enim oſtendit temporis quandam cōuerſionem & viciſſitudinem, cùm ex bello pacem arguit ſub galeæ ſymbolo, quæ belli tempore ſæpiùs hoſtium ſanguine tincta, nunc demùm pace, in apum aluearium commutaretur. Eodem fermè modo Marius Molſa de roſtris naualibus, cuius carmen propter affinitatem aſcribere non piget:

Marij Molſæ lepidū epigramma.

Ferrea roſtra olim preſſis erepta carinis,
Quæ Nili fractas teſtificantur opes,
Ecce apibus paruis pandas prępandimus aulas:
Congeſta redolent (quis putet?) æra thymo,
Cæſaris hæc ingens laus eſt, quo vindice, pacis
Iucundos fructus arma inimica ferunt.

Quanta debeat eſſe cautio in bellis ſuſcipiendis.

Porrò ab armis diſſuadet, nec ea omnino ſumēda vult, niſi alia ratione in pace ac quiete viuere nō poſſimus. Rectè Cicero dixit temerè in acie verſari, & manu cum hoſte confligere, immane quiddam, & belluarū ſimile: ſed cùm tempus neceſſitaſque poſtulat, decertandum manu eſſe, & mortem ſeruituti turpitudiniq. anteponendam. Certè bellum non tam facilè ſuſcipiendum, quàm putant quibus, inexpertis potiſſimùm, dulce: nec de vlla re alia magis deliberandum eſt, neque religioſiùs conſultandum, aut maturiùs aliquid ſtatuendum quàm de bello cuius alea vt anceps & dubia, & in quo bis peccare non licet, ſic damnoſa maximè, & omni parte periculoſa: quandoquidem & qui vicit, & qui victus eſt, ſuo damno de ſuo gradu decidit: ille quidem magno fortè ſui ſuorumq. diſpendio victoriam eſt mercatus: hic, quòd ſpes irrita ceciderit, quàm ęgrè ferat, quantoque dolore contabeſcat, omnibus coniectandum relinquo. Principes itaque, magnates, aut etiam magiſtratus, nunquam niſi tamquam ineuitabili neceſſitate preſſi, aleam belli mouere vel minimùm debeant; ſed omnibus primùm tentatis remediis, ſic ſe gerant, vt de ſuo iure quicquam decedat potius, quàm

ſua

ſua auctoritate tale aliquid cōmittatur. Notū eſt illud Africani Scipionis, turpe eſſe in re militari dicere, Non putaram, quòd inemendabilis error ſit, qui violentia Martis committitur. Facillimum eſt enim arma ſumere, at eadem ſumpta deponere, non æquè facile. Nec verò vt inficias iuerim belli principium penes Principes eſſe, ſic exitus ſanè à diuina prouidētia pendêre certò dixerim. Quòd ſi quiſque, vt decet, per ſe conijceret, quàm interſit leui de cauſſa bellum mouere, agnoſceret quàm periculoſus ſit Principū ludus, quibus tam parui eſt momenti clades & ſtrages populi multitudine innumerabilis; ruina, vaſtitaſque: ſed & indigna locorum permultorum vaſtitas, ſolitudo, conflagratio. Valeant itaque quibus tam placet belli fortuna, cuius etiam vel proſperè geſti euentus ipſum pœnitere Principem decet, ſi modò vel minimùm ſapiat, aut niſi ab humanitate prorſus abhorreat: Addam etiam & illud (quòd inteſtina hæc & plus quàm ciuilia bella Gallica nobis tam ſæpè tamque diu bilem moueant) nullū regnum, nec vllam Remp. diu manere incolumem potuiſſe, quæ arma crebrò mouerit. Meminerint quibus dulce bellum eſt, quoties in extremū diſcrimen venerint Athenienſes quondā feliciſſimi & potentiſſimi, tot tantiſque bellis attriti, & poſtmodùm deleti, quorum nempè ciuitas à Perſis incendio perdita, à Laconibus affecta ſæpiſſimè, ac mœnibus ipſis exuta, à Philippo Alexandri patre fatigata, ab altero Philippo afflicta, à Rege Ponti Mithridate cædibus & cruore infecta, à Sylla propemodū cōcuſſa & diruta. Quid Lacedęmonij? quamquam diu ſatis floruiſſe viſi ſunt, idem tamē, quod aliæ florentiſſimæ monarchiæ, & oligarchiæ, ſunt experti; quarum quidem exitium non ab externis, ſed certè inteſtinis potiſſimùm odiis atque diſſidiis eſt profectum. Nihil illa inclyta Roma clarius aut admirabilius, vt quæ

Imperium terris, animos æquauit olympo.

cuius tamen quantò aliis gloria & præcellens dignitas eminentior fuit, tantò ruina caſuſque grauior & periculoſior. Si verò tanti imperij labefactari cauſſam inueſtigemus, bellorum aleę acceptū eſſe referendū citra negotiū iudicabimus. Ea enim Romana ciuitas primùm à Porſena obſeſſa, à Pyrrho territa, ab Annibale identidē concuſſa, à Tatio capta, à Brenno expugnata, & Gallis incenſa: deniq. viribus ipſa ſuis miſerè proſtrata, & penitus fracta, quid poſteris Gothis aut Vandalis reliqui habuit, quod labefactandum aut concutiendum daret? Porrò credibile eſt tantum imperium tam citò non fuiſſe lapſurum, ſi

Principū ludus periculoſus.

Athenienſium bella exitioſa.

Lacedæmoniorū bella inteſtina.

Romanorū bella.

Breuis catalogus bellorum Romanorum.

primores

primores ipsi, quique Reipubl. clauum tenebāt iis temporibus, in iis quæ parta erant, conseruandis citiùs elaborassent, quàm alienas tanto impetu & ardore animi prouincias inuasissent, vel in exteros, aut etiam seipsos ferrum strinxissent.

atque fauos gratasq; mella gerit.] Sic ex pace vbertas, quod dicet in sequenti, vt colligas omnium fructuum prouentum ex pace, contrà ex bello vastitatem omnem & calamitatem. Quò pertinet etymologia Grammaticorū, qui πόλεμον, quasi ἀπὸ τοῦ τὰς πόλεις, ἢ τοὺς πολλὰ ἐς μειοῦν ἢ ὀλλύειν, quòd ciuitates, multosque homines concutiat, perdat, labefactet.

Quando bella suscipienda.

fas sit tunc sumere bellum &c.] Cicero 1. Offic. Suscipienda bella sunt, vt in pace sine iniuria viuatur. & Vegetius lib. 3. cap. 1. Qui desiderat pacem, præparat bellum: qui victoriam cupit, milites imbuat diligenter. Ad hæc scripsit Arist. τὸ τοῦ πολέμου τέλος εἰρήνην εἶναι. Cicero 8. Philipp. Nec ego pacem nolo, sed pacis nomine bellum inuolutum reformido. Quare si pace frui volumus, bellum gerendum est: si bellum amittemus, pace nunquam fruemur. Cassiod. lib. 3. Variar. epist. 1. Tunc vtile solum est ad arma concurrere, cùm locum apud aduersarium iustitia nō potest inuenire. D. Augustinus Epist. 1. ad Bonifac. in cap. Noli existimare. c. 23. q. 1. Pacem habere voluntatis est: bellum autem debet esse necessitatis, vt liberet Deus à necessitate, & cōseruet in pace. Non enim pax quæritur vt bellum exerceatur, sed bellum geritur vt pax acquiratur. Esto ergo bellando pacificus, vt eos quos expugnas, ad pacis vnitatē vincendo perducas. Idem can. Apud veros. ead. c. & q. Apud veros Dei cultores, inquit, etiā ipsa bella pacata sunt: quæ nō cupiditate aut crudelitate; sed pacis studio geruntur, vt mali coërceantur, & boni subleuentur. Aristot. Politic. 7. cap. 9. ait necesse esse arma domi necessariò posita in armentario iis qui Reipub. præsunt, tum propter eos qui detrectant imperium, tum propter exteros qui iniuriam conantur inferre. Reperio & apud Cornel. Tacitum, lætiorem fuisse Tiberium imperatorē, quia pacem sapientia firmauisset, quàm si bellum per acies confecisset. Addam hoc postremò, dignum certè memoria exemplum. Victruuius cap. 7. lib. 2. ait veteres Hetruscos quò ciuibus suis persuaderent, arma inuenisse, vt iis aduersus hostes, non ad ciuilem discordiam vterentur; qui ædem Martis ad campum, & extra vrbem non, vt aliorum Deorum, intra mœnia consecrarunt.

Ex pace

Ex pace vbertas.

EMBLEMA CLXXVIII.

GRANDIBVS *ex spicis tenues contexe corollas,*
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His compta Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucresq; fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Æquorei si rex alitis instar erit.

HVIVS carminis fontem lubens repeto è Basilij Magni Hexaëmero, quamquam sciam, idem apud alios certè veteres legi: sed mihi admodum placet viri huius sanctissimi doctrina & eloquentia. Sic enim ille Oratione 8. in Hexaëm. ἀλκυών ἐστι θαλάττιον ὄρνεον. αὕτη παρ' αὐτοὺς νεοττεύειν τοὺς αἰγιαλοὺς

Emblema è Basilio tractum.

λὲς πέφυκεν, ἐπ' αὐτῆς τὰ ᾠὰ τῆς ψάμμου καταθεμένη. καὶ νεοττεύει κατὰ μέσον που τὸν χειμῶνα, ὅτε πολλοῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα τῇ γῇ προσαράσσεται. ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται μὲν πάντες ἄνεμοι, ἡσυχάζει δὲ κῦμα θαλάσσιον, ὅταν ἀλκυὼν ἐπωάζῃ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας. ἐν τοσαύταις γὰρ μόναις ἐκλεπίζει τοὺς νεοττούς. ἐπεὶ δὲ καὶ τροφῆς αὐτοῖς χρεία, ἄλλας ἑπτὰ πρὸς τὴν τῶν νεοττῶν αὔξησιν, ὁ μεγαλόδωρος θεὸς τῷ μικροτάτῳ ζώῳ παρέσχετο, ὥστε καὶ ναυτικοὶ πάντες ἴσασι τοῦτο, καὶ ἀλκυονίδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσαγορεύουσι. ταῦτά σοι εἰς προτροπὴν τοῦ αἰτεῖν παρὰ θεοῦ τὰ πρὸς σωτηρίαν, διὰ τῆς περὶ τὰ ἄλογα τοῦ θεοῦ προνοίας νενομοθέτηται. τί οὐκ ἂν γένοιτο τῶν παραδόξων ἐκείνου, ὃς κατὰ εἰκόνα γέγονας τοῦ θεοῦ; ὅπου γε ὑπὲρ ὄρνιθος οὕτω μικροῦ, ἡ μεγάλη καὶ φοβερὰ κατέχεται θάλασσα ἐν μέσῳ χειμῶνι γαλήνην ἄγειν ἐπιταχθεῖσα. Quorum verborum hæc est sententia: Alcyon auis est, quæ mare accolit: quæ cùm sit in maris littore parere solita, deponit oua in arena, & media hyeme nidum componit, quo maximè tempore ventorum impetu mare tempestuosum est. Sed tum venti se remittunt. compescitur ipsum mare, cùm alcyon septem diebus incubat: excludit enim pullos totidem. qui cùm cibum appetunt, septem alios dies ad pullorum incrementum minutissimo animali liberalis Deus elargitur. Omnes itaque qui se mari committũt, id obseruant, eosque dies Alcyonios nominant. Quæ tibi concessa ac tradita sunt à diuina prouidentia, cuius etiam vis elucescit in iis animalibus quæ rationis expertia sunt, vt te commonefacerent ad ea petẽda ab eo quæ tibi ad salutem cõferrent. Quidnã etiam, quæso, vel quod fidem excedat alioqui, non est tua paratum caussa, qui ad Dei factus imaginem sis, cùm propter eam tam minutam auem vastum illud ac terrificum mare sedetur, & hyeme media Dei iussu coërceatur? hæc ille. Naturalem hanc historiam accommodat Alciatus ingeniosè ad pacis optimæ prouentum: cuius pacis laudes ex 53. capite Stobęi adiicerem, nisi putarem satis esse ea de re studiosos admonere. Significat enim optimi Principis officium in id incumbere penitùs debere, vt populum in suis regionibus & prouinciis necessario prouentu instructis foueat & tuetur, habita primùm ratione tempestatum, earumque calamitatum quæ solent in dies accidere: sinatque ventos remittere, & tandem procellas ebullientes hostium conquiescere, vt securiùs in pace postea viuatur: idque Alcyonum more, quæ in medio mari nidum conficiunt admirabili quadam sollertia, paulùm eminentiore, & perquàm angusto, grandiũ spongiarum similitudine, qui ferro non posse intercidi,

Alcyonis sollertia.

Officium boni principis.

Alcyonũ sollertia in nidificando.

intercidi, nec vnde cõfigatur inueniri, tradit Plinius. Quidam ex spinis aculeatis, alij ex spicis segetum & vitium pampinis, eum confectum esse nidũ volunt. Fœtificant bruma, qui dies Alcyonides ideò vocantur, totidemque pòst diebus pariunt: quo tempore mare tranquillum creditur nauigantibus, qui eos dies obseruãt accuratè. Varro De lingua Latina 6. Alcedo Grçcè ἀλκυὼν. hæc hyeme quòd pullos dicitur tranquillo mari facere, eos dies Halcyonios appellant. Vnde Pacuuius:

Halcyonis ritu littus peruolgans furor.

Lege Plin. 10. cap. 32. Plutarch. quo libro disputat, vtrum animalia prudentiora, terrestriáne an aquatilia.

Halcyones.] Halcyones Grammatici rectè deducunt ab ἅλς καὶ κύειν, quòd in mari pariant, id est, παρὰ τὰ ἐν ἁλὶ κύειν. & τὸ ἁλκυόνιον marina spuma quã nidum congerunt Halcyones, ait Dioscorides in 5. cap. 136. Theophrast. lib. 1. cap. 8. περὶ αἰτιῶν φυτῶν. Dies sereni quibus Alcedo fœtificat, à re ipsa nomen inuenere ἀλκυονίδες καὶ ἀλκυονίδες. dicuntur & Aristoteli αἱ ἀλκυονίδες ἡμέραι, Hist. animal. 5. cap. 8.

compta.] ornatæ, suaues, gratæ, vel ad nidum, vel ad tranquillitatem refer. Plutarch. dixit alicubi bonam valetudinem idem esse voluptatibus, quod cæli tranquillitatem Halcyonibus, quoniam eis concedit vt tutò & securè incubent.

tranquilli marmoris.] id est, in marmoreo vel saxeo scopulo, quò aqua marina alluit: vel potiùs marmor pro mari pellucente & æqualiter strato accipitur.

inuolucres.] nondum apti ad volatum, impuberes.

Latus erit Cereri, Baccho quoque.] Prouentus & vbertas erit annonæ maxima. Annona ponitur inter res eas quæ ciuitati maximè necessariæ sunt: cui diligenter esse prouidendũ Principibus & Magistratibus sapientes monent, ne victus annuus ciuitati desit. Noti sunt populares Romæ tumũltus ob annonæ caritatem. itaque frumentum sæpe aduehebatur ex Africa, Sardinia, Sicilia: quas tres prouincias, tria Rom. populi frumentaria subsidia Cicero appellat in ea quæ est pro lege Manilia. idem quarta Verrina, Siciliam nominat cellam penariam Reipubl. nutricem Romanæ plebis. Et præfectus annonæ creabatur, qui frumentum vndique coëmendum curaret, & in vrbem aduectum iusto pretio venire iuberet.

Æquorei si Rex alitis instar erit.] si sese habeat in suos Princeps quilibet ac Alcedo marina in pullos. Est enim Principis virtus maxima, nõ modò nosse, sed & tutari suos. Quod quam-

Dies Halcyonii.

Inuolucres.

 quam

quam perspicuum sit omnibus, illustrandæ tamen huius pulcherrimæ sententiæ caussa, repetam grauem sanè & cordatam Dionis Chrysostomi disputationem de regno, qua Regum officium & condicionẽ ponit ob oculos. Sic ergo primum: Principem cõtinuis laboribus & vigiliis intentum esse decet. Nam in naui licet vectoribus absque cura plerumque desidere, & ne aspicere quidem marinos fluctus, imò verò neque scire, quod aiunt, vbinam terrarũ sint. Sic enim permulti hoc modo pontum securi traiiciunt, talis ludunt, canunt, conuiuantur totos dies, & tempestate ipsa vndiq. immisente inuolui expectant euentum: alij oppressi altissimo somno nõ antè surgunt, quàm ad portum appulerunt. At gubernatori necesse est mare ipsum continuò obseruare, aërem cælumque intueri, ad terram aspicere; neque ignorare quæ in fundo sunt, nisi velit allidere ad scopulos qui in aquis lateant. Neque verò ille vnus noctu dormit, aliis altè stertentibus: interdiu autem si breuem somnum aliquando suffuretur, tamen dubius hæret, neque præsenti animo id facit, vt sæpe suos adhortetur aut contrahenda vela, aut clauum sistendum, aut quidpiam tentandum aliud, vt etiam inter dormiendum nihilo segnius officium faciat, cùm aliis impunè somnum capere liceat. Eadem ratio est expeditionum: militum quisque sui dumtaxat curam sustinet. At ducis munus longè maius est atque difficilius: nempe vt omnes & singuli benè armati sint, habeantque vestium satis; nec modò vt illis ciborum satis sit, sed & vt equi diligenter instructi sint. Quod si secus videat quàm par sit, maiore tristitia ille afficitur, quàm si quibus ipsemet indigeret: quippe qui suorũ salutem non minoris æstimet quàm suam ipsius. Et quidem reliqua pulchra reuera sunt: sed hæc hactenus satis.

Dionis Chrysostomi præclarus locus.

Doctos

Doctos doctis obloqui nefas esse.

EMBLEMA CLXIX.

Qvid rapis heu Progne vocalem sæua cicadam,
Pigneribusq; tuis fercula dira paras?
Stridula stridentem, vernam verna, hospita lædis
Hospitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abice hanc prædam: nam musica pectora summum est
Alterum ab alterius dente perire nefas.

Et hoc ἄδηλον ex I. Græcorum Epigrammatôn traxit. sic enim habet Græcus:

Character Emblematis.

ἀτθὶ κόρα, μελίθρεπτε, λάλος λάλον ἁρπάξασα
τέττιγα, πτανοῖς δαῖτα φέρεις τέκεσιν.
τὸν λάλον, ἁ λαλόεσσα τὸν εὔπτερον, ἁ πτερόεσσα

τὸν ξένον, ἁ ξένα, ὀρινὸν ἠαχινά.
οὐχὶ τάχιστα [illegible]
ὄλλυσθ' ὑμνοπόλους ὑμνοπόλοις στόμασιν.

Increpat hirundinem, quæ cicadam ad pastum corriperet. quo orationis inuolucro doctos mutuò sese prouocantes arguit: his enim rixis & contentionibus ferè fit, vt nullum aliud perniciosius malum suboriri possit. Si quo conuicio docti ab ignaris & rerum inscijs impetantur, non debet haberi nouũ aut insolens, cùm vt plurimùm audax esse soleat ignorantia, qua nullũ aliud malũ aut intractabilius aut difficilius. At cùm doctus doctum, & Christianum Christianus iniurijs, contumelijs, clamosis disputationibus, vel etiam famosis libellis impetit, quod bonis literis & Reipubl. malum atrocius aut exitialius esse potest? quæ clades, imò quod naufragium præsentius, cùm in medijs fluctibus irato mari concertatio mouetur inter nauis ductores, aut etiam gubernatores ipsos, à quibus eorũ qui sunt in eadem naui, vel vita, vel mors pendeat? Nullum certè miserius accidere detrimentum societati humanæ potest, quam cum eruditi eruditos (à quibus certè pendere debet popularis multitudo, vt eorum ductu sese in officio contineat) nigro dente conuellunt: quo fit interdum, vt diutius altercando veritatem opprimant. Num verò absurdum & odiosum maximè omnibus videri debet, eos, quos par est inter se omnino conuenire, mutuisque officijs animos inuicem sibi deuincire, nimirum quòd ijsdem sacris initiati ad vtilitatem communem liberales disciplinas excolere ex officio decet, quas tamquam communi quodam vinculo, & quasi cognatione inter se contineri nemo nescit: nonne, inquam, prorsus ridiculum est, eos sese mutuis iniurijs proscindere, in vitam moresque debacchari, & falsis criminationibus æmulos onerare, qui alios coercendi ius habent, quoties aliqua vel leui occasione rixantur & decertant? Quæ sanè contumeliæ eo nocentiores sunt, quò in plures deriuantur: ex iis enim nõ minimum famæ detrahitur eorũ potissimùm, qui, vt loquitur Horatius, hoc succo lolliginis, & ærugine mera tinguntur. Non inuitus quidem fatebor in concertationibus eiusmodi quædam certè, nec obscura ingeniorum videri specimina, id tamen generis eiusdem semper iudicaui non tam laboriosæ quàm periculosæ plenum opus aleæ, in quo sæpenumerò vbi quis commendationem nominis aucupatur, nescio quo fato famæ iacturam ruit. Certè vt hoc adiiciam, neminem vnquam fuisse credo, qui maledictis & conuiciis in alium ia-ctis honestiorem famam mercari vnquam potuerit. Quæ porrò cæcitas in hisce decertationibus ad iudicem confugere omnium corruptissimum & iniquissimum, nempe turbam popularem? cùm dubium non sit, quam non videat, quamque caecutiat, vt aduertere nequeat,

Rixæ & contentiones à studiosis alienæ.

Nullus è maledictis famam captat.

Ædibus in propriis quæ recta aut praua gerantur?

Itaque qui fieri possit, vt sano mentis oculo quæ captum excedunt suum, intueatur? Id quidem (quod tamen grauatè dicam) temporibus nostris exulceratissimis sæpenumerò vidimus, non modò in iis disciplinis quæ ad humanitatem pertinent, sed & in diuinis omninò scriptis, atque pietatis Christianæ oraculis: quorum auctoritati apud quamplurimos non parum detractum est, quod de iis importunè & intempestiuè doctores plerosq. digladiari viderint. Ex quibus mutuis dissidiis nihil certè rei literariæ fructus, aut ornamenti accessit, sed de pietate & bonis moribus non minimum decessit; dum non est qui velit ingenio cedere. Sit aliqua inter studiosos contentio, sed absit à maledictis, à contumeliis, à rixis: & vt sunt expertes inuidentiæ Musarum sorores, quemadmodum ex veteribus plerique dixerunt, sic ne admittant quidem iurgia, vel animorum distractionem aliquam inducant. Scitè Chrysippus: Qui stadium currit, inquit, contendere & eniti debet quam maximè possit, vt vincat; at eum cum quo certat, aut supplantare, aut manu depellere nulla ratione debet: sic tota animi contentione licet ex literis indefesso cursu splendorem, & nominis celebritatem aucupari, sed socij aut riualis cursum dolo quodam malo remorari, aut eius mores impetere, vel etiam doctrinam (nisi prorsus mala sit) mordaci aceto conspergere, quò vel desistat, vel habeatur contemptui, non modò hominis est dissoluti & inuidi, sed & animi pusilli & planè illiberalis.

Progne.] hirundo, de qua dictum est suprà.

vocalem.] canoram, λάλον.

pignoribus.] pullis.

Stridula stridentem &c.] In Græco eædem sunt πολυπτώσεις. Nam τὸν λάλον ἁ λάλεῦσα reddit, stridula stridentẽ: ὀρινὸν ἠαχινά, vernam verna, id est, verè cantillantem: τὸν ξένον ἁ ξένα, hospitam hospita: vtraque enim non abhorret ab hominum hospitiis, altera enim propè lares patrios nidificat, altera vel in hortulis nostris exauditur. τὸν εὔπτερον ἁ πτερόεσσα, aligeram aligera, aliger ales. Permultum illustrabit hoc Emblema quæstio 7. Sympos. 8. Plutarchi, quæ est de nota seu symbolo Py-

 thagorico,

thagorico, quo hirundinem hospitam recipi vetabat Samius ille senex. Carnem depasci solet hirundo, inquit, venaturque sacras illas Musis canoras cicadas: σαρκοφάγος γάρ ἐστιν ἡ χελιδών, καὶ μάλιστα τοὺς τέττιγας ἱεροὺς καὶ μουσικοὺς ὄντας ἀποκτίνυσι καὶ σιτεῖται. vide reliqua.

Hirundo carniuora.

abice.] abiice, Syncope.

nam musica pectora, &c.] Græcus dixit ὑμνοπόλους id est, canentes, stridorem emittentes cicadas. Musica autem pectora dixit interpres, quia plerique docent, omnes aues canoras dici Musarum volucres. Cicadas verò ob cantum Apollini sacras esse volunt, iuxta Aristophanis Scholiasten ἐν νεφέλ. οἱ τέττιγες μουσικοὶ ὄντες ἀνάκεινται τῷ Ἀπόλλωνι. & Troianos oratores cicadis comparauit Homerus Ilia. γ. Cæterùm hîc γνώμη est, qua innuit absurdum esse, & fermè impium, ciusdem ordinis viros sese mutuò conficere, tum enim vel maximè periculosa esse tempora ferunt, quibus lupus lupinā est: & quamquam, vt loquitur Iustin. lib. 16. assiduum inter pares discordia malum sit, tamen id locum habere non debet inter doctos, & studiosos Musarū cultores, inter quos vna & cōstans animorum consensio & concordia necessaria est. Huc facit Themistius, oratione quadam, quo loco ait Musas inter se numquam rixari, sed optimè illis cum Apolline conuenire: ita etiam poëtas minimè à poëtis debere dissidere. Græcè ita, καὶ αἱ Μοῦσαι ἐννέα συγχορεύουσιν ἀλλήλαις καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ οὐδεμία αὐτῶν ἀγανακτεῖ πρὸς τὰς ἄλλας, ὅτι μὴ μόνη σοφία ἐστὶ, μηδὲ αὐτὴ μόνη προσεύχει. οἱ ποιηταί. Huc Prouerb. Canina victitans, Cynocephalum oppugnas.

Musarū volucres.

Periculosa tempora quando maximè.

Eloquen-

Eloquentia fortitudine præstantior.

EMBLEMA CLXXX.

ARCVM læua tenet, rigidam fert dextera clauam,
 Contegit & Nemees corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
 Quòd vetus, & senio tempora cana gerit.
Quid quòd lingua illi leuibus traiecta catenis,
 Queis fissa faciles allicit aure viros?
An ne quòd Alciden lingua, non robore Galli
 Præstantem populis iura dedisse ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis durissima corda
 Eloquio pollens ad sua vota trahit.

Hæc

Typus Emblematis ex Luciani Hercule.

HAEC ἀνδριαντογραφία Herculis expressa est Luciani quadam præfatione, qua ostendit Celtas, id est Gallos, olim Herculem ὄγμιον nominasse, eumque eloquentiæ sapientiæque Deum existimasse: apud quos ita effingebatur, vt senex, caluus & rugosus, inculto capite & glabro, cuiusmodi seniores nautas marinos videmus: adhæc leonino tergore indutus, dextera clauam tenens, arcum sinistra, pharetram ex humero pendulam habens: confertissimam quandam hominum multitudinem trahens catenulis ex auro & electro tenuissimis, linguæ suæ extremitate perforata insertis, eamque non inuitam, sed vltro sequentem, imò etiam hilares omnes, nec vllo modo restitantes, vt huic assentiri videas, ducentem se Deum laudibus efferentes. Id nihil aliud indicabat, quàm Herculem eloquentia & fortitudine præstantem, dissipatos olim Gallos & efferatos, ad iustitiam, & mitiorem vitam viuæ viribus eloquentiæ reduxisse: cuius facti tam insignis historiam mendax Græcia figmentis est persecuta, & ad armorum stupenda facinora postea conuertit, atque ad suum Herculem Iouis ex Alcmena filium retulit: quod Herculi Gallo diuinæ cuiusdam naturæ viro propter sagacitatem, prudentiam singularem, & admirabilem eloquentiam peculiare fuit.

Quid Hercules ille Gallicus.

Putant nonnulli ex philologis, nec leuibus sanè coniecturis asserunt, Gallos veteres tam eloquentiæ, tam linguæ Græcæ fuisse perstudiosos. Ioan. Annius in Berosum (nisi me nomen Berosi fallit) de regibus Babyloniæ, tradit Græcos à Gallis literas habuisse: apud quos quàm domestica fuerit eloquentia, pluribus contendit Budæus noster l. De asse, & maximè Commentariis in Pandectas ad l. 1. De seru. corrupt.? Quod ait prætor. Quin audiamus ipsum Lucianum sua loquentem lingua: Τὸν ἡρακλέα οἱ κελτοὶ ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ, τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, πολιὸς ἀκριβῶς, ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὤν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τὴν ἡρακλέους. καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι, καὶ ὅλως ἡρακλῆς ἐστι. καίτοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνος. ὁ γὰρ δὴ γέρων ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμπολύ τι πλῆθος ἕλκει, ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους. δεσμὰ δ' εἰσὶν αἱ σειραὶ λεπταί, χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι, ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις. καὶ ὅμως ἀφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι, οὔτε δρασμὸν βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν,

Galli veteres sapientia Græca periti.

ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι, πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες, ἀλλὰ φαιδροὶ ἕπονται, καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες, ἐπειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες, ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται. ὃ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναί μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοῦτο εἰπεῖν. οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος, ὅθεν ἐξάψειε ταῖς σειραῖς τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπιστρέφεταί γε εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν. ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἱστήκειν ὁρῶν καὶ θαυμάζων, καὶ ἀπορῶν, καὶ ἀγανακτῶν. κελτὸς δέ τις παρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς ἑλλάδα φωνὴν ἀφιείς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια, ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα. πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ κελτοὶ οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ ἕλληνες, ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλ' ἡρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ πολὺ τοῦ ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυμάσῃς. μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν, εἴγε ἀληθῆ ὑμῶν οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μὲν τῶν ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται. τὸ δὲ γῆρας ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν τρώων τὴν ὄπα τὴν λειριόεσσαν ἀφιᾶσιν, ἄνθη τινὰ λείρια γὰρ καλεῖται, εἴγε μέμνημαι, τὰ ἄνθη. ὥστε εἰ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος ἡρακλῆς, ὁ λόγος ἕλκει, μηδὲ τοῦτο θαυμάσῃς, εἰδὼς τὴν τῶν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν. οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτόν, εἰ ταύτῃ τετρύπηται. μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τινων ἰαμβείων, παρ'* ἡμῖν μαθών. τοῖς γὰρ λάλοις ἐξ ἄκρου ἡ γλῶττα πᾶσίν ἐστι τετρυπημένη. τὸ δ' ὅλον, καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τά γε βέλη αὐτοῦ, οἱ λόγοι εἰσίν, οἶμαι, ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι, καὶ ταχεῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες. πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατὲ εἶναι. hoc est: Herculem Galli Ogmion lingua propria nominant. eius autẽ Dei simulacrum monstrosum & absurdum repræsentant. Apud eos senex est, inculta glabraq. canitie, obrugata cute, & nigro admodũ colore, vt marinos nautas esse compertum habemus: atq. eiusmodi cùm sit, tamen Herculis cultum gerit. Amictus enim est tergore leonis, dextra clauam tenet, pharetram humeris aptatam, sinistra protensum arcum prætendit, deniq. omni ex parte Hercules est. Verum quod in imagine admirandum maximè mihi visum est, senex ille Hercules confertissimam quandam hominum multitudinẽ trahit, omnes auribus vinctos. Vincula sunt tenues quædam catenulæ auro electrôve fabrefactæ, spirulis

*al. ὑμῶν

collaribus pulcherrimis similes. At hi certè tam exilibus vincu-
lis ducti, ne de fuga quidē cogitant, tametsi facilè possint: nec
omninò restitant, aut pedibus in diuersum reniutuntur quasi
resupinantes, sed hilares lætique suum ductorem laudant, spon-
te festinantes omnes, vt studio præueniendi laxa etiam vincu-
la relinquant, perinde ac tristes futuri, si eiusmodi vinculis exi-
mantur. Quod autem absurdissimum mihi visum est, nō pige-
bit referre. Cùm enim pictori reliquum iam nihil esset, vnde
catenarum extremitates innecteret, dextera nempè claua fe-
renda occupata, sinistra verò arcu tenendo, summam Dei lin-
guam perterebratam esse voluit, ex eaque religatis catenis eos
trahi fecit: ipse nimirùm ad eos qui ducebantur, se conuerten-
do arridebat. Hęc ego quidem cùm diu consistendo essem con-
templatus, admirabundus, hæsitans & indignans; Gallus quis-
piam qui tum fortè aderat, haud quidem ignarus rerum no-
strarum, vt qui linguam Græcam exactè doctus esset, Philoso-
phus, vt opinor, ex iis qui in Gallica sunt regione; Ego tibi, ho-
spes, inquit, picturæ huius explicabo rationem: videris enim
nonnihil hac in re conturbari. Nos itaque Galli sermonem &
orationem, vt vos Græci, dicimus esse Mercurium, sed Herculi
eam tribuimus, non quòd hic Mercurio longè robustior fuerit.
Quòd autem senex fingatur, non est quod mirere. Solet enim
eloquentia in senectute demum suum omnem vigorem *osten-
dere, si modò vera sunt quæ Poetæ vestri dixerunt: Iuniorum
mentes instabiles & volucres esse; senectutem autem doctius
scire dicere, quàm iuuentus ipsa possit. Hinc certè ex Nestoris
lingua fluere mel à vobis dicitur, & Troianorum oratores flori-
dam quandam vocem emittunt, id est, liriοessam: nam liria,
quantum commemini, vocantur flores. Proinde quòd auribus
homines ad linguam vinctos trahit senex ille Hercules, id est
sermo, non est quod mireris, cùm scias linguæ auriumque esse
cognationem. Neque verò ad contumeliam illius hoc dicitur:
memini enim, ait, iambos quosdam comicos è vestris didicisse:
loquacibus extrema in parte omnibus lingua est pertusa. Cæ-
terùm opinamur Herculem oratione omnia perfecisse, virum
quidem sapientem, qui persuadendo facundia quamplurima
subegerit: siquidem tela ipsius acutos, certos, celeres, & animas
saucianteś sermones interpretamur: hinc enim pennata verba
vos etiam dictitatis. Et hæc Lucian. Nolim equidem transili-
re quod Seruius 6. Aeneid. annotat ad illud,

Tartareum ille manu custodem in vincla petiuit.

quo

Gallus Hercules philosophus, lingua Græce gnarus.

Hercules apud Gallos, orationis numē.

Senectus eloquentior.

*al. exerere;

Homines vincti auribus.

Herculis eloquentia.

quo loco ait, Herculem à prudentioribus mente magis quàm
corpore fortem habitum, adeò vt duodecim eius labores
ad aliquod excellens virtutum opus referendi esse videantur.
Huc pertinet quod de Porphyrio eloquenti homine dixit Eu-
napius Sardianus libro De vita sapientum, quo loco sumit
catenam Mercurij, pro facundi & diserti hominis lingua,
his planè verbis: ὁ πεφυκὼς ὥσπερ ἑρμαϊκή τις σειρὰ καὶ πρὸς
ἀνθρώπους ἐπινεύουσα διὰ ποικίλης παιδείας πάντα εἰς τὸ εὔγνωστον
καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλεν. Porphyrius, vt catena quædam Mer-
curialis ad homines tracta, produxit omnia clarè pureque va-
riæ doctrinæ arcana.

Locus Seruij.

Arcum læua tenet, &c.] Idem omninò cultus eademque fi-
gura ac Herculis illius, quem Poëtæ Græci leonis exuuio, cla-
ua & aliis armis instructum faciunt.

Contegit & Nemees] In insula Nemea leonem occidit Her-
cules, cuius pellem aiunt vice thoracis induisse. eo autē indu-
mento eum fuisse visum, & talem fingi, vt homines, antiqui
cultus admonerentur, ait Festus lib. 14. Sed hæc parerga.

Leo Nemeaus ab Hercule occisus.

non conuenit illud, &c.] Huius absurdi & ἀπρεπήματος caus-
sam ex Luciano repete.

tempora cana.] caput canum. effecta senij.

Cedunt arma togæ, &c.] Hemistichium Ciceronianum, quo
se Orator ipse δημηγικὸς, pacis semper fuisse studiosum decla-
rabat. Versus hic,

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ,

à permultis obtrectatoribus reprehensus est, quo nomine Ci-
cero laborauit inuidia. Sed apologia hæc fuit Oratoris ex ora-
tione contra Pisonem: Non vlla tibi, inquit Piso, nocuit in-
uidia, sed versus tui. Nimis magna pœna, te Consule, consti-
tuta est, siue malo Poëtæ, siue libero. Scripsisti enim versus,
Cedant arma togæ. Quid tum? hæc res tibi fluctus illos excita-
uit. At hoc nusquam opinor scriptū fuisse in illo elogio, quod,
te Consule, in sepulchro Reipubl. incisum est, Velitis, iubeatis,
vt, quòd M. Cicero versum fecerit, sed quòd vindicarit. Ve-
rumtamen quoniam te non Aristarchum, sed Phalarim Gram-
maticum habemus, qui non notam apponas ad malum ver-
sum, sed Poëtam armis prosequare: scire cupio, quid tandē isto
in versū reprehēdas, *Cedant arma togæ.* Tuæ dicis, inquit, togæ
summum Imperatorem esse cessurum. Quid nunc te, asine, li-
teras doceamus, nō opus est verbis, sed fustibus. Non dixi hanc
togam, qua sum amictus: nec arma, scutum, & gladium vnius
Impera-

Versus Ciceronis à multis reprehensus.

Locus ex oratione in Pisonē.

Imperatoris; sed, quod pacis est insigne & otij, toga: contrà autem arma, tumultus, atque belli: more Poëtarum locutus, hoc intelligi volui, bellum ac tumultum paci atque otio concessurum. Quære ex familiari tuo, Græco illo Poëta: probabit genus ipsum, & agnoscet, neque te nihil sapere mirabitur. At in illo altero, inquit, hæres, *Concedat laurea laudi.* Imò mehercule habeo tibi gratiam. Hærerem enim, nisi tu me expedisses. Nam cùm tu timidus ac tremens tuis ipse furacissimis manibus detractam è cruentis fascibus lauream ad portam Esquilinam abiecisti, indicasti, non modò amplissimæ, sed etiam minimæ laudi lauream concessisse. Atque ista ratione hoc tamen intelligi, scelerate, vis, Pompeium inimicum mihi isto versu esse factum: vt, si versus mihi nocuerit, ab eo quem is versus offenderit, videatur mihi pernicies esse quæsita. Omitto, nihil istum versum pertinuisse ad illum: non fuisse meum, quem, quantum potuissem, multis sæpè orationibus scriptisque decorassem, hunc vno violare versu. Sic Cicero. Hic autem γνώμη est, & ἐξήγησις τῆς [illegible]γραφίας, nimirùm quòd Hercules hic noster (& Orator quisque insignis) non quidem viribus corporis, sed eloquentiæ laude auditores trahat quò velit. Id Cicero locis quamplurimis cõfirmat. Nam & Orpheum aiunt citharæ dulcisonæ modulo feras & saxa mouisse: quod est referendum ad vim eloquentiæ, quam Euripides reginã, & Ennius flexanimam appellauit. Lege Valer. Max. 8. cap. 9. & 10.

Facun-

Facundia difficilis.

EMBLEMA CLXXXI.

ANTIDOTVM *Ææ medicata in pocula Circes*
Mercurium hoc Ithaco fama dedisse fuit.
Moly vocant: id vix radice euellitur atra,
Purpureus sed flos, lactis & instar habet.
Eloquij candor facundiaq; allicit omnes:
Sed multi res est tanta laboris opus.

HOMERVS Odyss. κ. moly herbam à Mercurio Vlyssi datam ait, tamquam amuletum præsentissimum aduersus omnia veneficia. plerique deflectunt παρὰ τὸ μωλύειν τὰς νόσους, à sedandis morbis, quod tradit Apuleius, libello De viribus herbarum, cap. 48. Herbam hanc nigræ radicis, sed floris lactei, & inuentu difficillimam facit: cuius etiam mentio est apud Plin. lib. 25. cap. 4. Sic autem habet Homerus: *Moly herba quid designet.*

ῥίζῃ

ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δ' εἴκελον ἄνθος,
μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν,
ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Id figmentum non raró intelligitur de virtute, omnique eruditione, ad quam primus aditus arduus est ac sudoris plenus, sed suauissimus omnium fructus. τὰ γὰρ χαλεπὰ τὰ καλά, vt habet vetus adagium. Hîc autem eloquentiam primò quidem abstrusam & difficilem, deinde multo labore & diligentia partam, iucundissimos adferre fructus, homines que sui candore allicere intelligitur.

Antidotum.] remedium, ex ἀντὶ καὶ δίδωμι. datur enim contra venenum.

Ææa Circes.] Virgil. 3. Aeneid.

Inferniq; lacus, Ææaq; insula Circes.

Sed multi res est tanta laboris opus.] Cicero 1. de Orat. Hoc fusissimè & eloquentissimè docet. Quis non iure miretur, inquit, ex omni ætatum memoria, vt temporum, sic & ciuitatum tam exiguum oratorum numerum inueniri? Sed nimirum maius est hoc quiddam, quàm homines opinantur, &c. Vult autem M. Tullius eloquentiam omnium difficillimam videri, quia constet rerum pulcherrimarum scientia; compositione apta verborum; motuum cognitione; iocorum & facetiarum eruditione; subtilitate respondendi & lacessendi; vrbanitate; historia; prudentia iuris, actione, memoria. Eandem difficultatem eloquentiæ ipsemet aliis locis, sed in ea maximè pro Celio: An vos aliam caussam esse vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ tam pauci sint semperque fuerint qui in hoc labore versentur? Omittendæ sunt omnes voluptates: relinquenda studia delectationis; ludus, iocus, conuiuium, sermo etiam penè omnium familiarium deserendus; quæ res in hoc genere homines à labore studioque dicendi deterret.

Anti-

Antiquissima quæque commenticia.

EMBLEMA CLXXXII.

PALLENÆE senex cui forma est histrica, Proteu,
Qui modò membra viri fers, modò membra feri:
Dic age, quæ species ratio te vertit in omnes,
Nulla sit vt vario certa figura tibi?
Signa vetustatis, primæui & prafero secli,
De quo quisque suo somniat arbitrio.

CONVERTIT Protei πολυμόρφου fabulam in scriptores quosdam rhapsodos, & rerum antiquissimarum, quæque extra omnium memoriam positæ sunt, narrationem è variis & sæpè pugnantibus inter se petitam concinnantes: qui cùm sibi non conueniant, & pro arbitrio somnient de rebus à se remotissimis, *Scriptores rhapsodi taxantur.*

tissimis, & ingenij humani captum excedentibus, pro germana naturalique rerum veritate tenebras quasdam fabularum offundunt, & portentosam historię formam è variis petitam, seu, vt dixeris verius, indigestam quandam mistamque, nullaque penè sibi parte cohærentem farraginem nobis obtrudunt, vt reuera Proteum quendam in eiusmodi scriptionibus ostendant. Quod antequam doceam apertius, referam Arnobij verba ex libro 1. contra Gentes: Falsitatis, ait, arguitis res nostras: & nos vestras arguimus falsitatis. Sed antiquiora, inquitis, nostra sunt, ac per hoc fidei & veritatis plenissima: quasi verò errorum non antiquitas plenissima mater sit, & non ipsa pepererit res eas, quæ turpissimas Dijs notas ignominiosis concinnauerunt in fabulis. Ante millia enim annorū decem non potuerunt falsa & audiri, & credi? aut non simillimum veri est, fidem vicinis & finitimis, quàm spatiorum inesse longinquitate distantibus? Testibus enim hæc, illa opinionibus asseruntur: & procliuius multò est, minus esse in recentibus fictionis, quàm in antiqua obscuritate submotis, &c. Gentes enim pleræque & nationes ignaræ vetustatis, & veræ perpetuæque seriei temporum, fabulosas quasdam origines confinxerunt: vt Thessali, qui ex lapidibus ortum suum repetebant: Arcades Luna se antiquiores existimabant: Athenienses αὐτόχθονας esse se cùm ostenderent, gloriabantur suum genus. Ionica gente, quæ originem habuit à Iapheth Noëi filio, vetustius, ideoque celebrius. Fuit is Proteus marinus Deus, vaticinij peritissimus, in quamlibet formam se mirabiliter transmutans: nam fiebat ——— *aper, modò saxum, & cùm vellet, arbor;*

Arnobij locus.

inquit Horatius. Quin & Virgil. 4. Georg.

——— fiet subitò sus horridus, atraque tigris,
Squamosusque draco, & fulua ceruice leæna,
Aut acrem flammæ sonitum dabit; atque ita vinclis
Excidet, aut in aquas tenues dilapsus abibit.

Talem describit Empusam Aristophan. in Ranis:

Aristophanes de Empusa.

καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν Δία θηρίον μέγα.
ποῖον τί; δεινὸν παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται,
τότε μὲν βοῦς, νυνὶ δ' ὀρεὺς, τότε δ' αὖ γυνὴ
ὡραιοτάτη τις. ποῦ 'στι; φέρ' ἐπ' αὐτὴν ἴω.
ἀλλ' οὐκ ἔτ' αὖ γυνή 'στιν, ἀλλ' ἤδη κύων.

Atqui profectò maximam video feram.
Qualem? nouam, quæ in cuncta mutatur statim.
Nunc mula, nunc bos, fitque rursum fœmina

Valde

Valde venusta. vbi est? ad eam me confero,
Sed rursus illa haud mulier, at iam fit canis.

Plato in Euthydemo Proteum ait Aegyptium fuisse sophistam, qui præstigiis quibusdam incautos falleret. Diodor. Siculus, in 2. ait consuetudinem regibus Aegypti traditam, Gręcis causam huiusmodi transmutationis præbuisse, nam regibus Aegypti mos erat leonis, tauri, vel draconis priorem partem ferre in capite, principatus insignia; quandoque verò arborem, aliquando ignem, nonnunquam redolentia supra caput vnguenta, & aquas: hæc enim spectabant ad ornatum, tum stuporem ac superstitionem quandam inspicientibus iniiciebant. Alij sunt qui hanc transformationem conuertant ad variarum disciplinarum peritiam. Interpres Arati Proteum φυσικῶς aërem esse dicit, ideoque apud Homerum in ignē atque aquam conuerti. At Platonici exponentes illud Orphei de Proteo,

——— πόντου κληῖδας ἔχοντα: volunt Proteum eā esse mentem, à qua formæ defluant. Claues enim ponti, generationem rerum esse volunt. Certè Ponticus Heraclides sub Protei fabula informem rerum materiam à Poëtis συμβολικῶς significari ait: cuius verba huc referam vel obiter. εἰθ' ἡ πολυπρόσωπος εἰς ἅπαντα ἃ βούλεται πρωτέως μεταμόρφωσις ποιητικοὶ καὶ θεράσιοι μῦθοι δοκοῦσιν, εἰ μὴ τὶς οὐρανίῳ ψυχῇ τὰς ὀλυμπίους ὁμήρου τελετὰς ἐποπτεύσειε. τὴν οὖν προμήθειαν τῶν ὅλων ὑφίσταται γένεσιν, ἀφ' ἧς τὸ πᾶν ἐρρίζωθεν, εἰς ὃ νῦν βλέπομεν, ἥκει κατάστημα. παλαιοὶ γὰρ ἦσαν ποτὲ χρόνοι, καθ' οὓς ἀτύπωτον ἡ ὑπόλιμνον ἦν, οὐδέπω κεκριμένοις χαρακτῆρσιν εἰς τέλειον ἥκουσα μορφῆς. οὔτε γὰρ γῆ τῇ τῶν ὅλων ἑστία κέντρον ἐπεπήγει βέβαιον, οὔτε οὐρανὸς περὶ τὴν ἀΐδιον φορὰν ἱδρυμένος ἐκυκλεῖτο. πάντα δ' ἦν ἀνήλιος ἠρεμία καὶ κατηφοῦσα σιγὴ, καὶ πλέον οὐδὲν ἦν ἢ κεχρωμμένης ὕλης ἄμορφος ἀργία, πρὶν ἡ δημιουργὸς ἁπάντων καὶ κοσμοτόκος ἀρχὴ σωτήριον ἑλκύσασα τὸν βιότυπον, τὸν κόσμον ἀπέδωκε τῷ κόσμῳ. διεζεύγνυτο μὲν οὐρανὸν γῆς, ἐχάρισε δὲ τὴν ἤπειρον θαλάττης. τέτταρα δὲ στοιχεῖα τῶν ὅλων ῥίζα καὶ γόνιμα, ἐν τάξει τὴν ἰδίαν μορφὴν ἐκομίζετο. τούτων δὲ προμηθῶς κεκραμένων ὁ θεὸς μηδεμιᾶς οὔσης διακρίσεως περὶ τὴν ἄμορφον ὕλην. πρωτέως δὲ θυγάτηρ εἰδοθέα δικαίως εἴδους ἑκάστου γενομένη θέα. διὰ τοῦτο μία τὸ πρὶν οὖν φύσις ὁ πρωτεὺς, εἰς πολλὰς ἐμερίζετο μορφὰς ὑπὸ τῆς προνοίας διαπλαττόμενος.

Heraclidis locus.

ἤτοι μὲν πρώτιστα λέων γένετ' ἠϋγένειος,
αὐτὰρ ἔπειτα δράκων, καὶ πάρδαλις, ἠδὲ μέγας σῦς.
γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

διὰ μὲν οὖν τοῦ λέοντος ἐμπύρου ζώου, τὸν αἰθέρα δηλοῖ. δράκων δ'

f ἐστὶ

ἐστὶν ἡ γῆ. τὸ γὰρ αὐτόχθον αὐτοῦ καὶ γηγενὲς, οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦτο σημαίνει. δένδρον γὰρ μὴν ἄνω αὐξανόμενον, καὶ τὴν ἀπὸ γῆς ὁρμὴν μετάρσιον ἀεὶ λαμβάνον, συμβολικῶς εἶπεν ἀέρα. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ εἰς ἀσφαλέστερον ἂν προσῄνιξατο δήλωσιν ἐκ τοῦ φανερωτέρου περιέστησεν εἰπὼν, γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ· ὥστ' εὐλόγως τὴν μὲν ἄμορφον ὕλην πρωτέα καλεῖσθαι, τὴν δ' εἰδωλοπλαστήσασαν ἕκαστα πρόνοιαν, εἰδοθέαν, ἐξ ἀμφοῖν δὲ πᾶν διακριθὲν, εἰς τὰ συνεχῆ καὶ προστακτικὰ τῶν ὅλων χωρισθῆναι· πιθανῶς δὲ καὶ τὴν νῆσον, ἐν ᾗ ταῦτα διέπλασεν, φάρον ὠνόμασεν ἐπειδήπερ ἐστὶ φέρσαι, τὸ γεννῆσαι, καὶ τὴν γῆν ἀφάρωτον, ὁ καλλίμαχος εἶπε τὴν ἄγονον, ἀφάρατος οἷον γυνή. φυσικῶς οὖν τὸν ἁπάντων πατέρα χῶρον ὠνόμασε φάρον, ἐκ τῆς γονίμου προσηγορίας, ἃ μάλιστα ἐβούλετο, σημήνας. Pontici Heraclidis locum ex interpretatione Gesneri apponam, ne studiosos nostra paraphrasi remoremur. Narratur multiformis, in quascumque res voluisset, Protei mutatio: quæ omnia Poeticæ & monstrosæ fabulæ videntur, nisi quis diuina Homeri mysteria, veluti sacra, mente cælesti tractet. Etenim hac fabula primigeniam vniuersi originem constituit, qua omnes mundi partes confirmatæ, illam quam nunc videmus, speciem effecerũt. Erat enim olim mundus informis & cœnosus, nondum discretis rerum notis integritatem suæ formæ adeptus. Nam neque dum tellus centrum suum pro fundamento rerum omnium stabilierat, neque cæli perpetuus motus certa sede voluebatur; sed omnia sine solis vsu immota, tristique silentio depressa languebant: aliud extabat nihil, quàm informis diffusæ materiæ segnities, antequàm principium illud, à quo producta & constituta sunt omnia, salubrem vitæ modum depromens, mundum mundo redderet, cælumque à terra, & pelagus à continente distingueret: quo tempore primùm elementa quatuor, ex quibus seu radice ac generis principio nihil non gignitur, ordinem suum & formam propriam acceperunt. Hæc igitur cùm diuina prouidentia disposita sint, numen illud quod informem priùs indiscretamque materiam certis formis obsignauit, ab Homero Protei filia Eidothea nominatur, idque meritò, vt quæ εἴδους ἑκάστου θέαν, hoc est ideæ seu formæ cuiusuis inspectionem exhibuerit. Quocirca Proteus, qui vna prius natura fuerat, in multas deinde species à prouidentia formatus diuiditur.

Eidothea filia Protei.

Principio est visus speciem subiisse leonis,
Mox aper, inde draco fieri, fera pardalis inde.
In latices etiam se vertit, & arbore formam
Mutauit priscam ramis ac frondibus alta.

Per

Per leonem, animal igneum, ætherem indicat. Draco tellus est, vtpote indigena & è terra natus. Arbor autem quæuis cùm augeatur, & à terra semper in sublime natiuo motu feratur, symbolũ aëris est. Aquam verò vt clariùs ænigmatis vim demonstraret, suo nomine manifestò vocat, inquiens,

Leo quid. Draco quid. Arbor quid. Aqua.

In latices etiam se vertit.

Proinde cõuenit informem materiam Proteum appellari, Eidotheam verò prouidentiam, quæ singulis formã effigiemque suam addidit, & vniuersam molẽ ab vtrisque discretam in continuas sibi & perficientes mundum partes diuisam esse. Probabiliter verò & insulam, in qua hęc facta sunt, Pharum appellauit. Nam φέρσαι, generare significat: & Callimachus sterilem terram, ἀφάρατον dixit, ἀφάρατος οἷον γυνὴ, id est, ceu mulier sterilis. Itaque naturaliter locum parentem rerum omniũ, nuncupauit Pharũ, per vocis etymologiam à fecunditate ductam, quid sibi vellet insinuans. Hæc Heracl. Ponticus. Clemens Alexand. Pædagog. 3. cap. 1. retulit Proteum ad cupiditatem animi humani in varias sese mutantẽ formas, plus quàm olim Proteus, inquit, marinus dæmon, &c. Iulianus Epistola quadam ad Iamblichum de sapiente quodam, qui suam eruditionem tegeret, intelligi maluit. πρωτέα μὲν δὴ τὸν αἰγύπτιον φασὶ ποικίλαις μορφαῖς ἑαυτὸν ἐξαλλάττειν, ὥσπερ δεδιότα μὴ λάθῃ τοῖς δεομένοις ὡς ἦν σοφὸς, ἐκφήνας· ἐγὼ δὲ εἴπερ ἦν αὐτὸς σαφὴς πρωτεὺς, καὶ εἰδὼς πολλὰ τῶν ὄντων γινώσκειν, ὡς Ὅμηρος λέγει, τῆς μὲν ἂν ἤδη φύσεως αὐτὸν ἐπαινῶ, τῆς γνώμης δὲ οὐκ ἄγαμαι· διότι μὴ φιλανθρώπου τινὸς, ἀλλ' ἀπατεῶνος ἔργον ἐποίει, κρύπτων ἑαυτὸν, ἵνα μὴ χρήσιμος ἀνθρώποις ᾖ. id est, Aiunt Proteũ illum Aegyptium se in varias formas commutasse, quasi qui vereretur ne per imprudentiam hominibus requirentibus sapientem se esse demonstraret. Si autem verum est eum fuisse sapientem, & vt qui multa animo perceperit (vt præter cæteros Homerus testatur) scientiæ quidem nomine laudari mihi potest, ob ingenium verò minimè. Non enim viri boni, & liberaliter instituti, sed impostoris improbi partes agebat, cùm ita se fingeret occultando, ne hominibus prodesse posset. Basilius Magnus oratione πρὸς νέους, ad inconstantiæ fugam conuertit. φευκτέον οὖν, inquit, τῶν σωφρονούντων τῷ πρὸς δόξαν ζῆν καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου. ὥστε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. τὸν γὰρ μὴ οὕτως ἔχοντά τι τοῦ Αἰγυπτίου σοφι-

Proteus, materia informis.

Clement. Alexãd. locus.

Iamblichi locus.

τοῦ φύσεως ἀπολείπειν, ὡς φυτὸν ἐγένετο, καὶ θηρίον, ὁπότε βούλοιτο, καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πάντα χρήματα. Quorum verborum hic eſt ſenſus: Cauendum igitur ſapienti homini ne ad opinionem viuat, & ad ea quæ populo placent, ſed rectam rationem, vitæ ducem, referat. Si ergo ſe omnibus opponere, ſi malè audire, ſi periclitari oportuerit pro honeſto, nec vlla vnquam ratione abducatur à vera ſententia. Quod ni ita fecerit, quid ni dicemus eum ſimile eſſe ſophiſtæ illi Aegyptio, qui modò in arborem, modò in feram, aliquando in ignem & alium quempiam habitum ſeſe transformabat? Sed iam ſatis; imò verò plus ſatis. Alij ad alia referunt, vt Iſacius Commentariis in Lycophronem. Certè vt id poſtremò, quæ antiqua ſunt, & extra hominum memoriam aut certè coniecturam poſita, quæ inquam παλαιὰ, non malè Proteum Pallenæum referunt: de quo varij varia καὶ παλαιὰ καὶ ποικίλα referunt. Plerique vatem faciunt, alij Oratorem, vel Sophiſtam, quidam ſaltatorem, alij marinum Deum: ſunt & qui eum regem aut tyrannum fuiſſe velint. Sed haſce tam varias & prodigioſas opiniones recenſere nihil hîc aliud mihi videretur, quàm Proteum quendam hîc affingere. Si qui Proteum deniq. ad πρώτην ὕλην reuocant, ſentiunt cum Heraclide: ſi qui probabilem hiſtoriam, cum Diodoro libro 2. Quò pertinet adagiũ: Pallenæa tunica: &, Proteo mutabilior.

Pallenae ſenex.] Valer. Probus Proteum facit Aegyptium, quem propter inſignem quandam crudelitatem Buſirim nominatum ait; etſi Virgil. Pallenium faciat. Pallene vrbs eſt Thraciæ. Poëta ſic: *Proteus Buſiris.*

Hic, nunc Æmathiæ portus, patriamq́ue reuiſit,
Pallenen.

ad eam enim reuerſus fertur, ob ſcelera filiorum Telegoni & Polygoni ab Hercule poſteà occiſorum.

forma hiſtrica.] varia & multiplex, qualis hiſtrionum, qui pro rei, quam fingunt, varietate varium cultum aſſumunt.

Inſignia

Inſignia Poëtarum.

EMBLEMA CLXXXIII.

GENTILES *clypeos ſunt qui in Iouis alite geſtant,*
Sunt quibus aut ſerpens, aut leo, ſigna ferunt:
Dira ſed hæc vatum fugiant animalia ceras,
Doctaq́ue ſuſtineat ſtemmata pulcher Olor.
Hic Phœbo ſacer, & noſtræ regionis alumnus:
Rex, olim, veteres ſeruat adhuc titulos.

CONFERT inſignia Poëtarum cum aliis ſtemmatis & ſymbolis gentilitiis, ceu κατ' ἐναντίωσιν καὶ ἀντίθεσιν. Sunt enim qui Aquilam circumferant, ſunt qui Vulturem, alij Draconem, & alia eiuſdem generis, quibus animorum diritas, immanitas, rapacitas apertè declaratur. At Poëtis Olor eſt candidus, *Inſignia varia quid notent. Inſignia Poëtarum cycnus.*

dus,

dus, Phœbo ſacer, quique Regi quondam nomen dedit; animi puritatẽ repræſentat, qualis in Poëta ſacro debet eſſe, qui ſuos omnes labores ad Phœbum literarũ Præſidem, &, vt loquuntur Græci, μουσηγέτῃ referre debet, vt cantus dulcedine poſteritatem ſibi deuinciat, nec minus in admiratione rapiat, ac cycni paulò ante mortem cantio, de qua illud Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipſe ſui.

Locus Platonis de cycno ante mortem canente.

Nec minus hoc Socratis ex Platonis Phædone: ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν. οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν ᾄδοντες, καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσι γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπέρ εἰσι θεράποντες: hoc eſt, Vt apparet, ad diuinandum videor vobis eſſe cycnis deterior: Illi quidẽ quando ſe breui morituros agnoſcunt, tum magis admodũ, & quidem dulciùs modulantur quàm antea cõſueuerint, & quòd ad Deũ, cuius erant famuli, tunc ſint migraturi congratulantur.

Qui negent cycnum ante mortem canere.

Hîc nõ me mouet, quod Aelianus 1. ποικιλ. ἱστ. & Plin. cap. 23. lib. 10. negant cycnum canere: id enim diſcutere non eſt noſtri inſtituti. ſed certè obiter adnotabo Aegyptios, cùm muſicum ſenem ſignificarent, cycnum pinxiſſe: quòd, inquit Orus, ſeneſcens concentum edat ſuauiſſimum.

Cycnus quid ſignificet.

Quin & Pierius hac aui Poëtam, animi candorem, & Apollinem deſignari ſcribit: quem lege lib. 23. Artemidorus, vt poſtremò id adnotẽ, lib. 2. De ſomniis, Cycno virum ait muſicum ſignificari, atque adeò muſicam ipſam: occulta is detegit, coloris ratione, &c.

Gentiles clypeos, &c.] Videtur eſſe hypallage, pro, Alitem Iouis in clypeis, &c.

ceras.] imagines cera expreſſas. Iuuenal. Satyr. 8.

Tota licet veteres exornent vndique ceræ
Atria, &c.

de maiorum imaginibus cereis memini me quædam ſcripſiſſe ad orationem Syllanam M. Tullij: itaque hîc nihil repetam.

Cycnus Phœbo ſacer.

Hic Phœbo ſacer.] Id teſtatur his verbis Plato: ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τέ εἰσι, καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθά, ᾄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ: Quia Phœbo ſacri ſunt, vt arbitror, diuinatione præditi præſagiunt alterius vitæ bona, adeòque cantant alacrius, geſtiuntque ea die, quàm ſuperiori tempore. Poëtæ μουσῶν ὄρνιθες dicuntur Theocrito: vt & Latini Poëtæ cycnos pro poëtis accipere non rarò ſolent, vt in eclogis Virgil.

Cantantes ſublime ferent ad ſidera cycni.

qua ratione Pindarum, Dircæum cycnum appellat Horatius, quo ſenſu luſciniam Muſarum, ἀηδόνα μουσῶν Palamedem Euripides dixit. ſed hæc obiter. Non verebor Octauij Cleophili, qui ad Ouidianam venam proximè acceſſit, lepidos ea de re verſus apponere, è lib. De Poëtarum cœtu:

Interea niueos liquidum prope flumen olores
Audio cæleſtes edere voce ſonos.
Hanc volucrem Phœbo fertur ſacraſſe vetuſtas,
Quòd referat cantus Delphice magne tuos.
Candida fama viget nullo violabilis æuo,
Nec mors huic nigras iniicit atra manus.
Tu famam vates candorem rere volucrum,
Atque ideò vates concinit inter auis.

Rex olim veteres, &c.] Cycnus Ligurum Rex, in Gallia tranſpadana, Muſicæ laude clarus: qui cùm deceſſiſſet, ab Apolline in ſui nominis auem mutatus creditur, ait Pauſanias in Atticis. Aliam cauſſam 2. Metamorph. Ouid. adfert. Cycnumque alterum Neptuni filium, in auem ſui nominis mutatum facit, eius operis 12. *Cycni regis hiſtoria.*

Musicam Diis curæ esse.

EMBLEMA CLXXXIIII.

LOCRENSIS *posuit tibi Delphice Phœbe cicadam*
Eunomus hanc, palmæ signa decora suæ.
Certabat plectro Sparthyn commissus in hostem,
Et percussa sonum pollice fila dabant.
Trita fides rauco cœpit cùm stridere bombo,
Legitimum harmonias & vitiare melos:
Tum citharæ argutans suauis sese intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem:
Quæq; allecta, soni ad legem descendit ab altis
Saltibus, vt nobis garrula ferret opem.

Ergo

Ergo tuæ vt firmus stet honos, ô sancte, cicada,
Pro cithara hic fidicen aneus ipsa sedet.

ID Strabo Geograph. 6. pertractat, cuius huc verba referam: ἐδείκνυτο δ' ἀνδριὰς ἐν τοῖς Λοκροῖς Εὐνόμου τοῦ κιθαρῳδοῦ, τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένοις τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ τοῦ κλήρου. τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν. ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλθαι. τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις αὐτοῖς τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι, τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζώων, ὅμως εὐδοκιμεῖν, μηδὲν ἧττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν. νικῆσαι μέντοι τὸν Εὔνομον καὶ ἀναχθῆναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. id est: Ostenditur apud Locros Eunomi citharœdi statua; quæ insidentem citharæ cicadam habet. Scribit autem Timæus, aliquando in Pythiorum certamine illum vnà cum Aristone Rhegino venisse in contentionem, vter præmium sortiretur. Aristonē fusis precibus Delphorum ciues rogasse, vt sibi adessent: maiores enim suos ipsi Deo Apollini cōsecratos, & à Delphis Rhegium missam coloniam norat. Eunomum autem dixisse illis, numquam de musica ab eorum primordio certamina fuisse, cùm quidem apud eos cicadę cunctorum animalium cantu suauissimæ omninò sonum non haberent. Nihilominus Aristonem spe victoriæ ad laudem assequēdam strenuū: Eunomū tamen victorem declaratum, statuam, quam diximus, in patria collocasse. Cùm enim inter certandum chorda vna fracta defecisset, cicada superuolans adfuit, quæ supplementum vocis faceret. Hactenus Strabo. Certè hoc Epigramma Latio donatum, & aliquot versibus ab Alciatò coërcitum, legere est in sectione quarta Græcorum Epigram. titulo εἰς κιθαρῳδοὺς, quod huc ascribam.

Fons Emblematis.

Statua Eunomi.

Typus Emblematis.

Εὔνομον, ὦ ᾿πολλον, σὺ μὲν οἶσθά με πῶς ποτ' ἐνίκων
ἀντάρτην ὁ Λοκρὸς ἐγὼ, πευθομένοις δ' ἐρέω.
αἰόλον ἐν κιθάρᾳ νόμον ἔκρεκον. ἐν δὲ μεσεύσᾳ
ᾠδᾷ μοι, χορδὰν πλᾶκτρον ἀπεκρέμασεν.
καί μοι φθόγγον ἑτοῖμον ὁπανίκα καιρὸς ἀπῄτει,
εἰς ἀκοὰς ῥυθμὸν τὠτρεκὲς οὐκ ἔμενον,
καί τις ἀπ' αὐτομάτου κιθάρας ἐπὶ πῆχυν ἀνασὰς
τέττιξ ἐπλήρου τὠτρεκὲς ἁρμονίης.
νεῦρα γὰρ ἐξετίνασσεν ὅθ' ἑβδομάτας δὲ μελοίμαν

χορδᾶς,

χορδᾶς, κἀν τούτῳ γῆρυν ἐπιχεάμεθα.
πρὸς γὰρ ἐμὰν μελέταν ὁ μεσαμβρινὸς οὔρεσιν ᾠδὸς
τῆνο τὸ ποιμενικὸν φθέγμα μεθαρμόσατο·
καὶ μὲν ὅτε φθέγξοιτο, σὺν ἀψύχοις τότε νεύροις,
τῷ μεταβαλλομένῳ συμμετέπιπτε θρόῳ.
τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἐγὼ χάριν· ὃς δὲ τυπωθεὶς
χάλκεος, ἁμετέρας ἕζεθ' ὑπὲρ κιθάρας.

Musicæ magna vis. Meminit huius historiæ Clemens Alexandrinus initio statim orationis, qua Gentes hortatur ad pietatem. Eius narrationis ἐξήγησιν continet ἐπιγραφὴ, nimirum Musicam Diis esse curæ: quod & significat Homerus Iliad. 1. cùm induxit Deos cithara vtentes post contentionem de Achille. quod & certè non modò paganorum scripta testantur, sed maximè libri sacri continent, quanta fuerit lege diuina Musicæ commendatio, vt 1. Reg. 16. & apud regium Psaltem variis in locis. Consule & D. August. De ciuit. Dei 17. cap. 14. Scripsit Plutarch. elegans de Musica commentariũ, cuius vires attingit posteriore de fortuna & virtute Alexandri, & de cohibenda iracundia. Athen. libr. 12. cap. 4. & 14. cap. 11. Sed & Musicæ pulcra laudatio est apud Cassiod. lib. Variar. 2. epist. 40. Quantum autem ad hunc locum attinet, repete Prouerb. Achantia cicada: &, Chordæ vice: &, Ad fractam canere, in Chiliad. Erasm. Sed si quis plura volet, ad illustrationem huius Emblem. conduxerit fortasse legere Plutarchi tractatum De animæ procreatione, ad finem. Sed vide num huc conciliare possis Strabonis illud ex lib. 10. εὖ μὲν γὰρ εἴρηται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεοὺς, ὅταν εὐεργετῶσιν· ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσι· τοιοῦτον δὲ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ ἑορτάζειν, καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ μουσικῆς ἅπτεσθαι: Rectè quidem dictũ est, mortales tum maximè Deos imitari, quando benefici sunt: rectiùs verò quis dixerit, cùm beati fuerint. quod ipsum est gaudere, festos dies agere, & philosophari, & musicam attingere. Sed nimis fortasse verbose hactenus. Nos né otiosi omninò in hac explicatione simus, quatuor potissimùm ex hac historia certè nobili colligimus.

Locus Strabonis additus ex coniectura.

1. Primùm quidem apud veteres Musicam in magna laude habitam fuisse, & eius vsum in magnis quibusque cõuentibus, conuiuiis, sacrificiis prosecutum.

2. Deinde veteres illos, quanquã vera Dei cognitione destitutos, putasse tamen quædam esse numina, quorum opem in rebus aduersis se sperabant impetraturos: vtque hominum multę variæque cõditiones essent, sic peculiares esse Deos, credidisse.

3. Tertiò,

3. Tertiò, iis qui temeraria quadam proteruia cõtenderent, & suis æqualibus debitam omnem laudẽ eripere conarentur, sæpenumero malè cedere: iis verò qui modestè de se sentirent, Deum vltrò frequenter occurrere, adeò vt præter omniũ spem de fortioribus victores euadant.

4. Quartò & postremò, prodigia quædã & quasi arcanorum suorum recessus, Deum in rebus penè omninò desperatis ostendere: vnde memoria sempiterna transmeet ad posteros.

Delphice Phœbe.] à Delphis Phocidis ciuitate Phœbus Delphicus dictus est, in qua nimirùm oraculum fuit toto orbe celeberrimum. *Phœbus Delphicus.*

plectro.] instrumento, quo fides plectuntur & percutiuntur. Martialis:

Exornent docilem garrula plectra lyram.

in hostem Spartyn.] in aduersarium Spartanum, id est, Aristonem. Spartyn, Græcus accusatiuus. Græcum epigramma, vt habent vulgati codices, secutus Alciatus, in errorem potuit impingere. Quod eò dico, quia vox, σπάρτην, videri suspecta, non temerè potest. sic legendum putat Nicolaus Gulonius, literarum Græcarum professor Regius: πατρίδ' ὁ Λοκρὸς ἐγὼ, &c. pro eo quod diceremus, κατὰ τὴν πατρίδα ὁ Λοκρός. sic enim recta erit carminis sententia. Eunomus enim Locrensis erat, non Spartanus, nisi fortè putet aliquis σπάρτην, esse agnomen quoddam vel cognomen, quod nescio an probare debeam.

Trita fides.] rupta.

stridere.] dissonare.

bombo.] sono.

argutans suauis ales.] cicada suauiter canens.

descendit ad legem soni.] aptauit sese ad instrumenti musici concentum.

ab altis saltibus.] à syluis, & relictis nemoribus, in quibus potissimùm frequentia est cicadarum.

ô sancte.] Phœbe.

tua cicada] tibi sacræ. quo de suprà.

Pro cithara hic fidicen.] Ne tanti miraculi memoria temporis vetustate deleretur, citharam Apollini cum cicada ænea insidente consecrauit Eunomus. Ad finem huius Emblematis, Græci epigrammatis particulam postremam ita corrigit Gulonius meus, τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἔχω χάριν. quæ lectio, vt facilior, mihi probatur.

Litera

Litera occidit, spiritus viuificat.

EMBLEMA CLXXXV.

VIPEREOS *Cadmus dentes vt credidit aruis,*
Seuit & Aonio semina dira solo:
Terrigenûm clypeata cohors exorta virorum est,
Hostili inter se qui cecidere manu.
Euasere quibus monitu Tritonidos armis
Abiectis data pax, dextraq; iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa, notasq; magistris
Tradidit, iis suauem iunxit & harmoniam.
Quorum discipulos contraria plurima vexant,
Non nisi Palladia qui dirimuntur ope.

EPIMY-

EPIMYTHION est elegantissimum, quo literatorum æmulationem, quæ sæpenumero rixarum plena esse solet, permultas vnà secum adnehere difficultates, & contentionum tricas arguit. Id quia non minus varium quàm ingeniosum sit, haud ego quidem possum vel paucis verbis soluere, vel vno, quod aiunt, fasce complecti. Quia enim multa simul occurrunt, auspicandum esse video à Cadmi fabula. Is Agenoris Phœnicum regis filius, à patre missus in remotas terras Europam sororem quæsiturus, iussusq. Phœniciam non redire priùs, quàm illam vnà secum reduceret, Apollinis oraculum dicitur adisse, vt quid sibi esset agendum, certò nosset; eumque responsum habuisse, vt indomitæ bouis ductum sequutus, ibi tandem sisteret, sedemque figeret, quo loco illa procumberet. Itaque oraculo paruit, Thebas Bœotias condidit, Harmoniam Martis ex Venere filiam duxit vxorem. Draconem Castalij fontis custodem Marti sacrum interfecit, cuius dentibus (suasu Palladis) humo, vt sata quædam mandatis, armatorum militum legiones prodiere, quæ se mutuò confecerunt: demtis quinque reliquis, qui Palladis consilio fœdus & pacem inierunt: quibus ita tandem conciliatis, & quasi aliquo certo fœdere sociatis, auxiliũ Cadmo tulerunt in Thebis instaurandis. Ex quo factum, vt post aliquantum temporis, in numerosum populum excreuerint, totamque Græciam suo genere & præclarè gestis complerint. Sed de fabula plus satis. Historiam fusiùs 3. Transformationum Ouidius est persecutus. Sati dentes labore Cadmi, literæ sunt per totam Græciam primùm sparsæ, quas ille ingeniosus & industrius admodum artifex Græcis ipsis primus tradidit. Quod omninò vel de sermone literarum monumentis comprehenso, vel de contentionibus hominum literatorum est accipiendum. Draconem primùm παρὰ τοῦ δέρκειν, id est, acutissimè videre, nominatum aliàs admonuimus: quo sapientiam intelligimus, & disciplinarum circulum literarum contentum monumentis. Nemo enim est qui nesciat liberalem omnem doctrinam sermone vtplurimùm & scriptis quacunq. lingua communicari. At ea liberalis cognitio sermone communicatur & scriptis. Sermonem quidem à serendis verbis esse dictum Grammatici nos admonent; qui sermo qua parte literis continetur, sedecim primùm characterum notis constabat; tot enim Draconis esse dentes asseuerant; qui naturæ arcana inuestigarunt: & ij quidem characteres non modò parum inter se consentiunt, sed & seipsos mutuò quasi tollunt: id est,

Cadmi historia.

Sati dentes quid.

Draco vnde dictus, & quid significet.

Sermo vnde dicatur.

id est, coalescere, aut significare quicquam non possunt, nisi quinque vocales adfuerint, quarum ope ac beneficio redeunt in gratiam, id est, articulatam orationem faciunt. Armatorum hastas & gladios possumus transferre ad accentuum vel spirituum sedes siue notas: quæ non nisi Palladis, id est, intelligentiæ beneficio, bene inter se componi & conciliari queunt. Vel hæ armatorum copiæ ex iis dentibus ortæ, studiosorum quorundam factiones ostendunt, qui liuore quodam, & æmulatione grauiore moti, sibi mutuam inferunt internecionẽ, dum scriptis vltro citroque editis, vel etiam verborum concertationibus, id est, λογομαχίαις rixantur, suorum συνδρόμων & eorum qui versantur in eodem circo laboribus detrahunt, eorumque doctrinam importunius vellicant. Vidit plus quàm satis est eius rei exempla nostra ætas, quę vt politiorem concinnioremque non modò artium, sed totius philologiæ tradendæ viam ac rationem summo dei beneficio restitutam habuit: sic certè plura, & quidem nocentiora eò monstra parturiit, sic ut vero verius dictum sit, Vbi mel, ibi fel: &, Vbi vber, ibi tuber succrescere. Porrò numerus perexiguus à Minerua sapientiæ Præside in gratiam redire iussus, & qui tandẽ in infinitum numerum excreuerit, studiosorum conditionem notat, qui cùm se mutuò iuuant, vberrimum doctrinæ prouentum referũt: sed quàm pauci sint qui animi candore & ingenuè id faciant, non est meum hoc loco dicere. Hanc fabulam ingeniosè & lepidè traducit Anulus in typographos Lugdunenses, refertque dentes serpentis ad sedecim literas, quæ tot primùm fuerunt Cadmi tempore: ex quibus consonas sese interficere ait, quòd nihil virium habeant si singulę spectentur: quinque vocales, quæ per se vocem faciunt, quæque aliis soni vim communicant, referre quinque milites, qui mutuò in pacem conspirarunt. postremò typographum elementorum typos, quasi Cadmum serpentis dentes disseminare, quibus barbari ad vitæ cultum & humanitatem perueniant. Carmen Anuli hoc est:

Hastæ, gladij quid.

Inuidia literatorum.

Bartholomæus Anulus.

Cui iaculum, iaculoq; animus præstantior omni,
Atque leoninum vis erat exuuium:
Cadmus Agenorides præstans facundia, & armis;
Vt iaculum penetrans, vt leo magnanimus,
Vexit in Europam literas Phœnicibus ortas,
In quibus humana circulus est Sophia:
Quarum quinque (aliis se collidentibus vltrò)
Plena vocales integritate manent.

Ac ter-

Ac terrestribus has animis inseuit, & artes:
Ciuiles homines fecit & ex rudibus.
Fictus ob hoc vigilis dentes sparsisse draconis,
Exq; satis natos dentibus esse viros:
Qui se occiderunt per mutua vulnera, tantùm
Post reliquos cæsos, quinque superstitibus.
Ex quibus est hominum pòst multiplicata propago,
Qui primi Thebas incoluere nouas.
Huius ad archetypum, literas qui spargit in vrbe,
Quæ nomen, vires, stemma leonis habet,
Quiq; libris homines sapientes perficit: an non
Iure pari possit dicere chalcographus?
Semino serpentis dentes in pelle leonis,
Hoc est Lugduni, qui Leo Gallicus est.

Vipereos dentes, &c.] Totam hanc narrationem Ouid. retulit 3. Metamorph. Lege Plin. lib. 7. cap. 56. Solin. cap. 13. Vipereos autem dentes dixit, pro serpentinis, συνεκδοχικῶς, speciei pro genere. Meminit Corn. Tacit. lib. vndecimo Annal. Allusit Plutarch. ad fabulam Cadmi, qua dicitur serpẽtis dentes proseminasse, initio disputationis, Cur oracula dare Pythia desierit. Sed fortasse conduxerit studiosos euoluere Symposiacon 9. eiusdem, quæst. 3. & 4. quo loco quærit cur A, literarum prima sit accepta. Aliò flexit hanc fabulam Dio Chrysost. orat. 23. quem consule, si vacat.

credidit aruis.] mandauit solo.

Aonio solo.] in Græcia. Aonia dicta Græcia, ab Aone Neptuni filio, rege Bœotiæ.

monitu Tritonidos.] suasu Palladis. Ouidius:

Et sua iecit humi monitu Tritonidos arma.

Agenorides.] Cadmus Agenoris filius. Hinc fabulę materiam sumpserunt Poëtæ, quòd Cadmus literas Græcas à Phœnicia acceptas in Græciam detulerit, vti iam à nobis dictum est.

Dicta

Dicta septem sapientum.

EMBLEMA CLXXXVI.

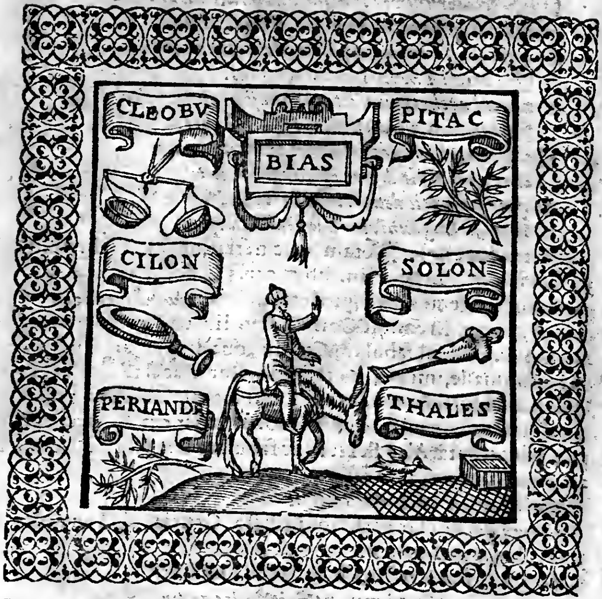

Hæc habeas, septem sapientum effingere dicta,
Atque ea picturis qui celebrare velis.
Optimus in rebus modus est, Cleobulus vt inquit:
Hoc trutinæ examen, siue libella docet.
Noscere se Chilon Spartanus quemque iubebat:
Hoc speculum in manibus, vitraq́ sumpta dabunt.
Quod Periander ait, frena adde, Corinthius, iræ:
Pulegium admotum naribus efficiet.
Pittacus, at ne quid, dixit, nimis. hæc eadem aiunt,
Contracto qui gith ore liquefaciunt.

Respexisse

Respexisse Solon finem iubet. vltimus agris
Terminus haud magno cesserit ipse Ioui.
Heu quàm vera Bias, Est copia magna malorum:
Musimoni insideat effice Sardus eques.
Ne præs esto, Thales dixit; sic illita visco
In laqueos sociam parra, meropsq́ trahit.

SEPTEM sapientum tanta fuit apud priscos auctoritas, vt propter vitæ integritatem & sententiarum quarundã paucis verbis comprehensarũ pondus & grauitatem, soli omnium σοφοὶ dicerentur. Vitæ quidem instituto & moribus ab aliis differebant, & seriis quibusdã sententiis & apophthegmatis aliorum mores informabant. D. Augustinus De ciuitate 8. & 18. eos ait claruisse post Poëtas Theologos, & vitæ genere laudabilia quædam hominibus præstitisse, nullumque monumentum, quod ad literas attinet, posteris reliquisse, nisi quòd Solon quasdam leges Atheniensibus dederit, Thales verò Physicus suorum dogmatum libros reliquerit. Horum apophthegmata permulti doctè copioseque sermonibus illustrarunt. In Græcorum Epigrammatôn collectaneis octostichon extat de septem horum sententiis insignioribus, & de cuiusque nomine & patria, quod hîc propter concinnitatem ascribere non grauabor. Adde quòd eædẽ ipsæ sint, quas Alciatus illustrat symbolis, vt Emblematis naturæ & decoro inseruiat: *Septem Græcia sapientes qui.*

ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ' ἔπος πόλιν, οὔνομα, φωνήν.
μέτρον μὲν, κλεόβουλος ὁ λίνδιος εἶπεν, ἄριστον.
χίλων δ' ἐν κοίλῃ λακεδαίμονι, γνῶθι σεαυτόν.
ὃς δὲ κόρινθον ἔναιε, χόλου κρατέειν, περίανδρος.
πίττακος, οὐδὲν ἄγαν, ὃς ἔην γένος ἐκ μιτυλήνης.
τέρμα δ' ὁρᾶν βιότοιο, σόλων ἱεραῖς ἐν ἀθήναις.
τοὺς πλέονας κακίους δὲ βίας ἀπέφηνε πριηνεύς.
ἐγγύην φεύγειν δὲ θαλῆς μιλήσιος ηὔδα.

Nomina, dicta, vrbes septem canimus sapientum.
Optima mensura est, Cleobulus Lindius inquit.
Te cognosce ipsum, Lacedæmonis incola Chilon,
Quiq́ Corinthius est, iram rege, ait Periander:
Pittacus at, ne quid nimis, effatur Mitylenis.
Atticus hinc Solon, vita, inquit, respice finem.
Non spondere, Thales Milesius vtile censet.
Plena malorum cuncta, Bias canit vrbe Priene.

 Apud

Apud Ausonium plenius eadem apophthegmata Grecè & Latinè reperes, apud quem etiam ludum eorundem sapientum videre est. Cætera percurramus.

Cleobulus. *Cleobulus.*] Hic ex Pindo vrbe Rhodi insulæ, patre Euagora, in Aegypto didicit. Dicebat, cauendas esse inimicorum insidias, & amicorũ inuidiam. Eius vitam lege apud Laërt. lib. 1. Huius insigne dictum fuit ἄριστον μέτρον, Optima mensura; vel, Optimus modus. Ad quod συμβολικῶς designandum, trutina siue lanx adhibetur: eâ enim quæque ponderantur. Idem habet Hesiod. 1. ἔργων.

Chilon. *Chilon.*] Lacedæmonius fuit Ephorus, qui magistratus à tribunatu plebis Romani non multum differebat. Fuit paucíloquus, in sermone cõcisus, quod ei fuit patrium. Hinc enim Laconismus. Elogio proditum est, septem aliorum fuisse sapientissimum. Eius insigne apophthegma, γνῶθι σεαυτόν, quod per speculum intelligitur. Plura Laërt. lib. 1. Plin. lib. 7. cap. 32. & Erasm. in Adag. Nosce teipsum. Sententiã hanc tribuit Aesopo Plutarch. ad finem Symposij septem sapientum. Sed quid speculum cum sui cognitione? Inuenta sunt specula, inquit Seneca 1. quæstionum naturalium, cap. 17. vt homo se ipse nosceret. Multa ex hoc consecuta: primò, sui notitia, deinde & ad quædam consilium. formosus, vt vitaret infamiam: deformis, vt sciret redimendum esse virtutibus quicquid corpori deesset: iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus esse discendi, & fortia audendi: senex, vt indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. At hoc rerum natura facultatem nobis dedit nosmetipsos videndi. Hæc ille.

Periander. *Periander.*] Hunc aiunt tyrannum fuisse immodica quadam iracundia, quique ciuitatem auro spoliarit, & incestus non nominandos perpetrarit. vnde plerique negant hunc fuisse vnum è septem sapientibus, sed alterum quendam nomine Periandrum Ambraciæ natum. Dictũ celebre *Iram cohibendam*: quod freno ori admoto intelligi datur apud quosdam scriptores. Sed hîc pulegium adhibetur, quod per inferiores partes bilem purgat, & admotum naribus medetur lipothymiæ. Vide Plin. 20. cap. 4 & lib. 26. cap. 9.

Pittacus. *Pittacus.*] Hic Radio patre Thrace natus, vir amans libertatis, iustissimus & fortissimus. Huius egregium dictum, μηδὲν ἄγαν, & γνῶθι καιρόν: quorum altero mediocritatẽ, altero tempus esse cognoscendum, id est, temporis habendam esse rationem admonebat. Symbolum autem prioris est gith, nigerrimum

mum semen optimumque, excitatissimi odoris, quo minimo sumpto in cibis dat saporis gratiam: largiùs autem, venenum exhibet. Plerique suspicantur esse minutulum piper, quod poyuretum nostri vocant, & pharmacopolæ Nigellam Romanam. Plin. lib. 20. cap. 17. Melanthion & melaspermon nominat, de cuius ibidem viribus satis, & lib. 19. cap. 8.

Solon. *Solon.*] In Salamine insula natus, quæ iuris erat Atheniensium, parentibus nobilissimis ortus, leges Draconis sanguine, non atramento scriptas mitigauit, aliis promulgatis certè mitioribus toto orbe celebratis. Nullum ante mortem beatum dicendum, sed expectandum vitæ finem dicebat. quod Ouid. 3. Transformat. retulit his verbis:

—— scilicet vltima semper
Expectanda dies homini, diciq́ beatus
Ante obitum nemo, supremaq́ funera debet.

Id Termini figura refert, cuius effigiei rationem suprà iam satis expressimus.

Bias. *Bias.*] Hic Prienis vrbe Ioniæ natus, cuius insigne dictum à plurimis celebratũ: *Omnia mea mecum porto:* & illud nostrum, οἱ πλείους κακοί, quo taxabat vitiorum inter homines omni parte scatentium multitudinem: quod figurant per Sardum hominem musimoni insidentem. Musimones, asini, muli, aut equi breues, vt inquit Nonius. vnde Lucilius: Sardi. Musimones.

Pretium emit qui vendit equum musimonem.

Sardi autem deprauati & nefarij sunt habiti. Notatur itaque rerum malarum copia sub duobus hisce, quibus abundat Sardinia. Lege Plinium 8. cap. 49. De Biante Laër. Valer. Max. lib. 7. & Gell. lib. 5.

Thales. *Thales.*] nobilissima ortus familia Mileti, Geometriæ & Astrologię peritissimus. Inter eiusdem graues sententias est ea, qua monebat sponsionem non esse faciendam, ἐγγύα πάρα δ' ἄτη, qui enim se vadem statuit, sibi seruitutẽ, alteri libertatem parat. Clemens Alexandrinus 6. Stromatum, Sponsionem esse noxæ filiam dicit (ex Thalete) sponsionis verò mulctam: id est, ἐγγύα ἄτης θυγάτηρ, ἐγγύας δὲ ζημία. Symbolum est parra vel merops, quæ pedibus aut visco captæ consocias attrahunt. Tales enim sunt debitores, qui vt sese explicent irretitos, alios quos possunt fideiussores aucupantur. Parra quidem auis inauspicata, quæ galerita vel alauda dicitur. Plinius 11. cap. 37. Merops, quòd apes comedat, apiastra, idem lib. 10.

Submouendam ignorantiam.

EMBLEMA CLXXXVII.

QVOD monstrũ id? Sphinx est. Cur candida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem assumpsit rerum ignorantia: tanti
Scilicet est triplex caussa & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, sunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda superba rudes.
At quibus est notum, quid Delphica littera possit,
Præcipitis monstri guttura dira secant.
Namque vir ipse bipesq; tripesq; & quadrupes idem est,
Primaq; prudentis laurea, nosse virum.

VT minus prouectis aliquantisper consulam, paulò altius repetam carminis huius argumentum ex sententia Diodori Siculi, Sophoclis & Strabonis. Oedipus Colonæus, inquiunt, Agenoris ex Labdaco nepos & Iocastæ filius: quem pater cùm ex oraculo futurum cognouisset, vt à filio vita priuaretur, Oedipum recens natum pastori dedit interficiendum. Ille suspensum traiecta resti per vtrumq. pedem reliquit in Cytherone. Sed Melibœus pastor regius, tum fortè misericordia motus, ad Regem suum Polybum detulit: qui cùm liberis careret, pro filio curauit educandum, & à tumore pedum Oedipũ nominauit, ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας. Cùm adoleuisset iam corpore robustus & animo forti, sui generis ignarus, Apollinis oraculum de patre consuluit: à quo responsum habuit se parricidam futurum, & suæ matris maritum. Itaque Corinthum repetere noluit, viamque ingressus qua Thebas proficisceretur, obuium parentem (à quo, quòd nõ cessisset, sceptro fuerat percussus) interfecit. Regio Thebana tunc temporis infestata erat cladibus, & latrociniis Sphingis. Monstrum id erat ore virgineo, quod captis & in præcipitium adductis ænigma solebat proponere, eosq. qui id nescirent dissoluere, de saxis præcipites dabat. Hoc verò tale fuisse traditur ænigma: *Quod animal esset & quadrupes, & bipes, & tripes.* quod Ausonius Eidyllio decimoquinto, vbi de ternario numero bellè complexus est his verbis:

Oedipi vita & fatum.

Qui bipes & quadrupes foret & tripes, omnia solus,
Terruit Aoniam volucris, leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Creon Thebanorum Imperator eam ob caussam edictum per vniuersam Græciam promulgari iussit; estque pollicitus, vt qui Sphingis ænigma dissolueret, suam illi sororẽ daret vxorem. qua fama excitatus Oedipus, ad montẽ Spinthium profectus, ænigma soluit, deque humanæ vitæ partibus interpretatus est. Homo enim quadrupes infans, propter corporis imbecillitatem: ætate ineunte, bipes: senex autẽ tripes, quòd sæpiùs vtendum baculo sit ea ætate, quæ aliquid vietũ habet & caducum. Soluto ergo problemate Sphinx doloris impatientia se ex edito monte præcipitem dedit. Hanc fabulam variis modis à scriptoribus traditam reperi. Sphingis ortum habet Hesiod. in Theogonia: suntque qui asserant Sphingem esse ex genere simiarum, vt Diodorus. At Albertus Magnus 22. De animalib. & Solinus cap. 30. Polyhist. simias esse volunt. Alia Plin. scribit lib. 8. cap. 21. & 11. cap. 72. & 35. cap. 12. ex quibus locis peten-

dam esse veram Sphingis descriptionem plerique censent. Sabellic. principio Ennead. 7. libro 1. credit Sphingem perniciosum quendam hominem fuisse qui sua calliditate multos peremerit. Sed hæc missa faciamus, & ad mythologicam tractationem veniamus. Sphinx triformis (vtpotè quæ puellari forma sit, plumis tecta vt auis, & leoninis pedibus) ignorantiã arguit, in editissimo huius vitæ monte, & quasi theatro locatam, infinitam hominum multitudinẽ sua feritate opprimere non alia de caussa, nisi quòd sese non agnoscant, id est, se homines esse ignorent. Triplex autem monstri forma refertur ad tres primarias caussas efficientes ignorantiæ. Nam virginea facies voluptatem repræsentat, fœdamq. libidinem, quæ hominẽ ita excæcat & afficit, vt eum ab humanitate degenerẽ in belluinam fermè naturam commutet, quo fit vt ab omni vera disciplina rectaq. institutione penitùs abhorreat. Plumæ volucres, quibus totum corpus occupatur, & quasi obsidetur, leuitatẽ & inconstantiam animi satis apertè declarant, quæ quidem cùm rationis principatũ, vel naturæ vel consuetudinis vitio præripuit & occupauit, quid in homine reliqui est, quod firmum aut constans esse vel videri possit? Cæterùm pedes, quales sunt leonis, indicant superbiam arrogantiamque; quæ cùm falsam de rebus opinionem habeat, seque scire putet quod nescit, non mirum est si turpiter impingat, & lõgissimè absit à perfecta rerum cognitione. Prima itaque ignorationis caussa est ingenij leuitas, vel temeritas, quæ quid maximè se deceat, nõ videt. Altera est corporis voluptas, primo quidẽ aspectu blandiens, sed asperrima, tristisque, postquàm gustaueris: De qua sic antè,

Sphingis descriptio.

Virginis facies in Sphinge.

Plumæ Sphingis.

Leonini pedes.

Ingenij leuitas.

Voluptas corporis.

—— meretricius ardor
Egregiis iuuenes seuocat à studiis.

Superbia. Tertia caussa omnium perniciosissima, & ad nocendum imprimis efficax, est animi elatio & arrogantia: de qua, quia iam in superioribus, verbum non amplius addam.

Sphinx, ignorationis symbolum. *Hanc faciem assumpsit rerum ignorantia.*] Quia hîc Sphinx adhibetur pro typo ignorationis, id certè primò videtur esse tractum ex tabula Cebetis Thebani: cuius ipsissima verba huc traduco ad maiorem fidem: ἔστιν ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προεβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίη τις, ἐσῴζετο· εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπώλλυτο ὑπὸ τῆς σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφίγξ ἐστίν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτ' ἀγαθὸν, οὔτε κακόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς

οὐχ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σῴζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. id est: Hæc expositio eius ænigmatis, quod à Sphinge proponebatur hominibus. Qui enim illud intellexerat, salutem quidem consequebatur; qui verò minimè, in exitium incidebat. Eo modo se habet ea explicatio. Sphinx enim est hominibus insipientia. Hæc autem proponit quid bonum, quid malum; quid neque bonum, quid neque malum sit in vita. Quæ si quis minus intellexerit, ab eo interimitur: neque id semel, sicut is qui depastus à Sphinge moriebatur, sed per omnem vitam paulatim absumetur, vt qui perpetuis suppliciis addicti sunt: contrà verò si quis agnouerit, occisa tandẽ insipientia, salutem ipse consequitur, & beatus & felix per totum vitæ curriculum euadit. hæc ille. Cæterùm (quod nolim prætermissum) Clemens Alexand. 5. Stromat. Sphingem retulit ad ingenij sollertiam, & robur corporis, ob humanam faciem & leoninum corpus. Attigit Aelian. de historia animal. lib. 2. cap. 7. Retulit ad iustitiam Dio Chrysostom. Orat. 10. sub finem, & torquet ad sophistarum genus.

Nosse seipsum quã vim habet. *At quibus est notum, &c.*] Plato in Charmide, & Plutarch. variis locis tradunt ascriptũ fuisse pro foribus templi Apollinis Delphici, literis aureis, ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ, id est, NOSCE TEIPSVM, in quo omnis sapientiæ neruos esse sitos permulti auctores tradiderũt: quod Alcibiadi apud Platonem Dialogo De natura hominis, omnium difficillimum videtur, eiusque difficultatis rationẽ explicat Anton. Zimara lib. Problematôn. Hanc sententiam diuino beneficio in terram ad homines delapsam plerique existimarunt, vt Iuuen. Sat. 11. cuius quidem diuini præcepti vires, vt copiosè; sic & eruditè tractat M. Tullius De legibus 1. Qui seipsum norit, inquit, primum se aliquid habere sentiet diuinum, tantoque munere Deorũ semper dignũ aliquid & faciet & sentiet: & cùm seipse perspexerit, totumque tentarit, intelliget quemadmodum natura subrit, totumque tentarit, intelliget quemadmodum natura subornatus in vitam venerit, quantaque instrumenta habeat ad obtinendam, adipiscendamque sapientiam: quemadmodum principio rerum omnium, quasi adumbratas intelligentias animo ac mente conceperit, quibus illustratus, sapientia duce, bonum virum, & ob eam ipsam caussam cernat se beatum fore. Nam cùm animus cognitis perceptisque virtutibus, à corporis

obsequio indulgentiaque discesserit, voluptatemque, sicut labem aliquam dedecoris oppresserit, omnemque mortis dolorisque timorem effugerit, societatemque carnis eiecerit, tum omnibus se naturâ coniunctum duxerit, cultumque Deorum & puram religionē susceperit, & exacuerit illam vt oculorum, sic ingenij aciem ad bona eligenda, & reiicienda contraria: quæ virtus ex prouidendo est appellata prudentia: quid eo dici aut cogitari poterit beatius? Idemque cùm cælum, terras, maria, rerumque omnium naturam perspexerit, eaque vnde generata, quò recurrant, quando, quomodo obitura, quid in his mortale & caducum; quid diuinum æternumque sit, viderit, ipsumque ea moderantem & regentem penè prehenderit, seque non vnis circundatum mœnibus popularem alicuius definiti loci, sed ciuem totius mundi, quasi vrbis vnius agnouerit, in hac ille magnificentia rerum, atque in hoc cōspectu, & cognitione naturæ, Dij immortales, cùm se noscet (quod Apollo præcepit Pythius) quàm contemnet, quàm despiciet, quàm pro nihilo putabit ea quæ vulgò dicuntur amplissima! Atque hæc omnia quasi sepimento aliquo vallabit, disserendi ratione, veri & falsi iudicandi scientia, & arte quadam intelligēdi, quid quamque rem sequatur, & quid sit cuique contrarium. Idem Cicero 1. Tuscul. Est illud vel maximum, ait, animo ipso animum videre: & nimirùm hanc habet vim præceptum Apollinis; quo monet, vt se quisque noscat: nō enim, credo, id præcipit, vt membra nostra aut staturam, figurámve noscamus: neque nos corpora sumus: neque ego tibi hæc dicens, corpori tuo dico. Cùm igitur, Nosce te, dicit, hoc dicit, Nosce animum tuum. Nam corpus quidem quasi vas est, aut aliquod animi receptaculum: ab animo tuo quicquid agitur, id agitur à te. Hunc igitur nosse, nisi diuinum esset, non esset hoc acrioris cuiusdam animi præceptum, sic vt tributum Deo sit, hoc est seipsum posse cognoscere: & hæc hactenus Cicero. Apollo apud Ouidium 2. artis de suo templo:

Est ibi diuersum fama celebrata per orbem
Littera, cognosci quæ sibi quemque iubet.

Ausonius eidyllio 4.

Quanquam difficile est se noscere, γνῶθι σεαυτόν,
Quàm properè legimus, tam citò negligimus.

Hanc porrò sententiam Thaletis esse vult Laërt. lib. 1. Chilonis verò Plinius lib. 7. cap. 32. Lege Platon. in Amatoribus, Stobæi sermonē περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. Macrob. 1. Satur. cap. 6. Adagium,

Adagium, Nosce te; multosque alios qui auream hanc cælestemque gnomen scriptis commendarunt, & quantum habeat in mortalium rebus momenti, explicuerunt.

Delphica littera.] Sententia Delphica perbellè declaratur à Xenophonte 4. Comment. sub persona Socratis. Platonis istuc mihi occurrit è Philæbo: τῆς πάσης πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. τὸ γνῶθι σαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες.

Præcipitis monstri.] ignorātiæ, quæ est reuera θηρίον ἄλκιμον, καὶ δυσπέλαστον κακόν, vt loquitur Sophocles περὶ ἀμαθίας. Præcipitis monstri, id est deiecti, deturbati, ruentis. Vel monstrum præceps, idem est atque periculosum, eo quòd in præcipitiis saxorum vel montium pericula maiora esse putentur.

Namque vir ipse bipesque, &c.] Tres hîc notantur ætatis humanæ partes, infantia, virilis ætas, & senectus. Alij aliter distribuunt: sed non est instituti nostri cuncta persequi. *Tres ætates.*

Primaque prudentis laurea.] Primus sapientiæ gradus à veteribus celebratissimus, SEIPSVM NOSSE, vltimus NOSSE DEVM; vt rectè pieque monuerunt quidam Philosophi Christiani. *Primus ad sapientiam gradus.*

Laurea.] victoria, gloria. Martialis 7. lib. 4.

—— veniat laurea multa licet.

Idem in secundo dixerat, initiò ferè:

Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua est.

Ausonius eidyllio 9.

Hac profligati venit modò laurea belli.

nosse virum.] Oraculum id, γνῶθι σαυτόν, præter cæteros explicat Plutarch. libello De discrimine adulatoris & amici: quo loco ait, Deum sequi, & seipsum nosse, salutis esse summam. Et Clemens Alexandr. statim initio 3. lib. cui Pædagogo nomen indidit, pulcherrimam & maximam disciplinarum omnium ait esse, seipsum nosse: quia qui seipsum norit, Deum cognoscit, &c. vide reliqua. Nemo insipientium (inquit Dio Chrysost. 4. Orat. de regno) seipsum nouit. Neque enim id Apollo præcepisset in primis, nisi cuique difficillimum visum esset. Nónne putas inter morbos nullum magis perniciosum insipientia? eumque qui sit insipiens, sibi ipsi nocentissimum? an etiam plurimorum caussam malorum aliis esse?

Mentem, non formam, plus pollere.

EMBLEMA CLXXXVIII.

INGRESSA *vulpes in Choragi pergulam,*
Fabrè expolitum inuenit humanum caput,
Sic eleganter fabricatum, vt spiritus
Solùm deesset, cæteris viuisceret.
Id illa cùm sumpsisset in manus, ait,
O quale caput est! sed cerebrum non habet.

ID ex Aesopi apologo de vulpe & capitis humani simulacro, quod cùm offenderet, artem quidem & vultus effecti laudauit elegantiam, sed nihili esse duxit, quia cerebro careret. quod torquetur πρὸς ἄνδρας μεγαλοπρεπεῖς μὲν τῷ σώματι, κατὰ δὲ ψυχὴν ἀλογίστους. vel in quosdam formosulos & elegantiore cultu ado-

Forma nihil, si sola forma est.

tu adolescentes, cætera verò prorsus obtusos nulliusque frugis, qui certè nihil aliud circumferunt, quàm quod dici solet, In aurea vagina gladium plumbeum. vnde conquestus est nescio quis Græcorum his quidem verbis:

πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενής,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς διεξήταται. id est,
Multis mortalium aspectus liberalis:
Mens autem in se ignobilis deprehenditur.

Rectè admonuit Thales laborandū non esse in facie exornanda, sed potiùs in actionibus & studiis honestis pulchritudinem esse quærendam. Lubens apponerem exemplum Nirei ex Homero Iliad. γ. qui κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν, eorum qui ad Ilium venerunt formosissimus: sed, vt ille subiicit, ἀλαπαδνὸς ἔην, imbellis erat, & in cæteris inutilis: cuius semel dumtaxat Homerus meminit in nauiū catalogo; vt perspicuè ostenderet eam corporis formam ad res excellentes, & quæ laude dignæ sunt, minimè idoneam. Est itaque operæ pretium, iuxta Socratis præclarum monitum, quemque virtutis & honesti studiosum τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὄψιν, ἀσκῆσαι τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχήν, ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν. εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς. id est: suam ipsius formam in speculo debere conspicere, vt si forma bona sibi videatur, exerceat eam vnà cum animo, & faciat quæ forma digna sunt: vt puter admodū absurdum esse in pulchro corpore animum deformem continere: quòd si deformis sit in iis quæ corporis sunt, eo magis curandum sibi nitendumque, vt pulchritudinē animi consequatur. Cæterùm Philosophi permulti animæ sedem in cerebro, tamquam in arce summa posuere: vnde vecordes & insipidi vulgò dicuntur cerebro vacui. Iuuenal. Satyr. 14.

Nireus formosissimus.

Socratis dictum sapiens.

Cùm facies peiora senex, vacuumque cerebro
Iampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?

Prouerb. Caput vacuum cerebro. Apologum ita scitè redditum huc apponam:

Mimi ingressa domum vulpes dum singula rerum
Visendi studio, scenæ instrumenta reuoluit,
Formosi laruam simulacrum repperit oris:
Inque manu sumens, animoque & lumine lustrans,
O quàm insigne caput, specie quàm, dixit, honesta,
Sed rationis inops, cassoque informe cerebro.

Sordet honos formæ, nisi cui sapientia iuncta est.

Fabrè.] id est, affabrè, ingeniosè, artificio quodam singulari, δαιδαλέως.

O quale caput est, sed cerebrum non habet.] ὢ οἵα κεφαλὴ, ἀλλ' ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει. Græcè lepidiùs.

Diues indoctus.

EMBLEMA CLXXXIX.

TRANAT *aquas residens pretioso in vellere Phryxus,*
Et flauam impauidus per mare scandit ouem.
Ecquid id est? vir sensu hebeti, sed diuite gaza,
Coniugis, aut serui quem regit arbitrium.

HVC

HVC pertinet Diogenis apophthegma, cùm diceret indoctum diuitem, arietem esse in aureo vellere; & Socratis, *Aries in aureo vellere.* qui eius generis homines aurea mancipia, & equos argento circumtectos appellabat. Hîc verò notantur potissimùm locupletes illi, qui cùm sint hebeti & obtuso prorsus ingenio, ducuntur trahunturque pro vxorum arbitrio, vt eorum negotia è famulorum ductu regulaque pendeant: nec secus ac infantes anniculi è nutricis amplexu, illi quid loquantur, quidque statuant, non habēt, quòd illos animus & rationis copia deficiat. In quos hoc Palladæ torqueri solet:

πλοῦτον μὲν πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος,
ὦ τοῖς κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ δὲ πένης.

Xenophontis locus 4. Comment. satis esse potest ad id Emblema illustrandum: nempè ὅτι ἄνθρωποι δοῦλοι δι' ἀγνοίαν, κἂν πλούσιοι. quæ Socratis disputatio est cum Euthydemo. Vt autem Phryxi fabulam attingam, ille nouercæ insidias vnà cum Helle sorore fugiens visus est per mare vehi ab ariete velleris aurei. Aiunt autem ei nauem fuisse paratam fugienti, cuius insigne aries erat. *Serui homines ob imperitiam.*

pretioso in vellere.] De aureo vellere Ouid. 7. Metamorph. & Iustinus in Trogum lib. 42. Sunt qui aurei velleris pellem interpretentur fuisse librū quendam veterum more in pelle conscriptum, in quo auri conficiendi scientia traderetur: cuiusmodi libros cùm Diocletianus summa diligentia perquisiuisset apud Aegyptios (qui huius peritissimi censebantur) omnes flamma consumpsisse fertur, ne diuitiis ita cōparatis Aegyptij Romanis inferre bellū auderent, atq. ex eo tempore artē hanc publico Cæsaris edicto semper habitam fuisse flagitiosam. Sed dum alios plerosque auctores voluo, occurrit id quod de aureo vellere plurimi referunt, ex Suida potissimùm, explicantque, vti iam admonui de arte, quam χημείαν Græci appellant. Alij verò malūt hoc intelligi magnam auri vim, quæ apud Colchos esset, à principibus quibusdam viris congestam. At verò Colchica regio propter vicinitatem Caucasi montis, auro abundabat, vel teste Strabone, qui scribit multos fontes ex Caucaso manare, scaturientes arena aurea, tam tenui, vt oculorū aciem effugiat, eamque colligi ab incolis, pellibus quibusdam lanosis in aquam iniectis. Hinc enim suspicari possumus locum esse fabulæ datum: pelles enim, subsidente in iis arena, speciē aurei velleris præ se ferunt. Locū Strabonis ex 10. lib. huc transferre non pigeat. παρὰ τούτοις δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάῤῥους, *Aureum vellus.*

μάρτυς, ὑποδέχεται δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις κατατετριμμέναις, καὶ μαλακωτάτοις δώροις ἀφ' οὗ μεμυθεῦσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Meminit Corn. Tacit. 6. Annalium.

sensu hebeti.] qualis est ouis, animalis stolidi & insipientis prorsus. vnde illud, προβατίου βίον ζῆν, & προβάτων ἦθος. Pierius libro 10.

Coniugis aut serui quem regit arbitrium.] is aptè dicitur à Græcis γυναικοκρατούμενος, καὶ δουλοκρατούμενος.

In fidem vxoriam.

EMBLEMA CXC.

ECCE *puella, viro quæ dextrâ iungitur: ecce*
Vt sedet, vt catulus lusitat ante pedes!

Hæc

Hæc fidei est species: Veneris quam si educat ardor,
Malorum in læua non malè ramus erit.
Poma etenim Veneris sunt. sic Scheneida vicit
Hippomenes, petiit sic Galatea virum.

DVO sunt quæ matrimonio iunctis maximè conueniunt, idque stabiliunt, & communi vinculo ligant, nimirùm fides & amor. Huius quidem symbolū, canis fidissimum animal: illius autem pomus vel malus frugifera. Coniugum siquidem copula, quæ fit mutua corporum coniunctione, fide constantiaque fouetur imprimis atque conseruatur. Porrò autem Veneri consecrata, cui nimirum aureum Hesperidum fuit adiudicatum: & earum beneficio Atalantam vicit Hippomenes, & Galatea suum amasium malo petiit. Huc pertinet Epigramma Platonis ex Laërtio: *Malum, Veneri sacrum.*

τῷ μήλῳ βάλλω σε, σὺ δ' εἰ μὲν ἑκοῦσα φιλεῖς με, &c.
Malo ego te ferio; cape, si me diligis, illud.

dextra iungitur.] Dextra, fidei symbolum, vti superiùs explicuimus.

catulus.] canis, catellus, qui etiam fidei notam repræsentat. Siquidem Socrates per canem iurat, cùm obsequium & fidem putat præstandam iis qui rerum habenas in ciuitatibus tenent. Et in C. Mamilij numo, qui aliquando S.C. præfectus est limitibus metandis, est canis allatrans, qui notat fidē esse præstandā ei qui eiusmodi operæ præficitur. Pierius in Cane, vel lib. 5. *Canis, fidei nota.*

in læua.] parte sinistra.

sic Scheneida vicit Hippomenes.] Atalanta Schenei filia suis procis certamē cursus proponebat, ea lege vt eū qui vinceretur cōfoderet. Hippomenes, qui eam deperibat, Veneris arte, cursum cum puella instituit, & primò in præcurrentem, pomum vnum aureum, deinde alterum, & tandem tertium iecit: quare capta pomorum tam rara pulchritudine, anteuertit cursum Hippomenes, & puellam vicit. Ouid. 10. Metamorph. *Hippomenes vicit Atalantam.*

petiit sic Galatea virum.] Galatea Nympha marina Polyphemo adamata, de qua 13. Metamorph. Ouid. Sed hoc intelligerem potiùs de ea quam 3. Ecloga Maro celebrat: *Galatea.*

Malo me Galatea petit lasciua puella.

Lege Prouerb. Malis ferire.

Reueren-

Reuerentiam in matrimonio requiri.

EMBLEMA CXCI.

CVM *furit in Venerem, pelagi se littore sistit*
Vipera, & ab stomacho dira venena vomit:
Muranamq; ciens ingentia sibila tollit,
At simul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia: coniux
Alternum debet coniugi & obsequium.

HOC innuit, quanta in matrimonio requiratur puritas & reuerentia. Si enim eam obseruent instinctu alio naturæ animalia ratione carentia, pudeat homines in hoc esse deteriores. Basilius Magnus in Hexaëmeron Oratione 7. ferme ex anguis & murænæ congressu, quales coniugum mores esse

esse debeant, ostendit. Vipera, infestissimũ animal eorum quæ serpunt, inquit, cum marina muræna congreditur, sibiloque se adesse significans, ex profundo eam ad cõcubitum euocat: hæc autem morem gerit, & cum venenata bestia copulatur. Quorsum hæc spectat oratio? vt intelligamus, si duris & feris moribus sit vir, eum esse vxori ferendum, nec coniugium vlla ex caussa dirimendũ. Obiurgator est, at vir: vinolentus, at naturæ lege coniunctus: durus & morosus, at iam membrum tuum est, atque omnium præstantissimũ. Audiat etiã vir monitionem, quæ ad ipsum pertinet. Vipera virus euomit, reuerentia coniugij: tu animi inclementiam & inhumanitatem, cõiugalem copulam reueritus, non depones? An aliam etiã nobis vtilitatem adfert viperæ exemplum, quòd adulterium quoddam est naturæ viperæ atque murænæ concubitus? Discant igitur ij qui in aliena cõiugia inuadunt, cuiusmodi bestiæ sint similes. Hæc ferè Basil. Græca si quis malit, propter viri tanti auctoritatẽ huc placet adiicere. ἔχιδνα τὸ χαλεπώτατον τῶν ἑρπετῶν πρὸς γάμον ἀπαντᾷ τῆς θαλασσίας μυραίνης, καὶ συριγμῷ τὴν παρουσίαν σημήνασα, ἐκκαλεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν βυθῶν πρὸς γαμικὴν συμπλοκήν. ἡ δὲ ὑπακούει καὶ ἑνοῦται τῷ ἰοβόλῳ. τί βούλεταί μοι ὁ λόγος; ὅτι κἂν τραχὺς ᾖ, κἂν ἄγριος τὸ ἦθος ὁ σύνοικος, ἀνάγκη φέρειν τὴν ὁμόζυγα, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως καταδέχεσθαι τὴν ἕνωσιν διασπᾶν. πλήκτης; ἀλλ' ἀνήρ. πάροινος; ἀλλ' ἡνωμένος κατὰ τὴν φύσιν. τραχὺς καὶ δυσάρεστος; ἀλλὰ μέλος ἤδη σὸν, καὶ μελῶν τὸ τιμιώτατον. ἀκουέτω δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς προσηκούσης αὐτῷ παραινέσεως. ἡ ἔχιδνα τὸν ἰὸν ἐξεμεῖ αἰδουμένη τὸν γάμον· σὺ τὸ τῆς ψυχῆς ἀπηνὲς καὶ ἀπάνθρωπον οὐκ ἀποτίθεσαι αἰδοῖ τῆς ἑνώσεως; ἢ τάχα τῆς ἐχίδνης ὑπόδειγμα καὶ ἑτέρως ἡμῖν χρησιμεύει, ὅτι μοιχεία τίς ἐστι τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή; διδαχθήτωσαν οὖν οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύοντες γάμοις, ποταπῷ εἰσιν ἑρπετῷ παραπλήσιοι. De matrimonij cultu D. Paulus 1. Corinth. 7. & Lactant. 6. Diuin. institut. 23.

Fons Emblematu.

Cùm furit in Venerem.] dum coitum appetit.

Vipera.] à vi pariendo dicta, vt Græcis Echidna, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν γονὴν ἄχρι θανάτου. Refert enim Herodotus in Thalia, quod in concubitu mas in os feminæ caput inserit: at illa post rem peractam illud præcidit, mox paritura dirumpitur: nec nisi effractis lateribus erumpũt nati quos paritura est. Nam non oua, vt plerique serpentes, sed catulos fermè viginti parere dicitur. Ergo non nisi parentum cæde fetus in lucem prodeunt. Ferunt autem ita cauisse naturam, ne tam noxij animalis species supra modum augesceret. Ait enim Solinus vipe-

Vipera partus & fetus qualis.

ram insanabili esse morsu, eiusque venenum, vt vult Albertus, apprimè calidum est, ideoque magis noxium. Lege Plin. lib.10. cap.62.

Muraenamq; ciens.] De Muraena Plinius lib.9. quo nomine Lampetram intelligi pridè existimaram, secutus quorundam opinionem: à qua me facilè reuocat Ioan. Frater, vir exacti iudicij, amicus meus: siquidem Lampetra, muraena fluuiatilis appellatur, sed propter similitudinem quam habet cum Pliniana muraena, nõ quòd eadem specie dici debeat: nemo enim vnquam in dubium reuocauit quin mas esset in Lampetrarum genere; & cùm feminis non difficiliùs & rariùs capi. Is verò captus, nunquàm visus est dentes habere extra os. Itaque id intelligendum de muraenis carniuoris, praesertim cùm Plinius cap.29. lib. eiusdem 9. tradat in muraenis documentum saeuitiae Vedium Pollionem Romanum inuenisse, qui viuariis muraenarum damnata mancipia immergeret, ac si ad id terrarum ferae non sufficerent. Quod Lampetrae non potest accommodari. Caeterùm fabulam hanc, seu historiam mauis, de muraenae & serpentis concubitu, lepidè & copiosè retulit Oppianus 1. Halieuticôn, Aelian. 1. de animalib. c. 50. & 9. vlt. Verba haec Pliniana è 32. c. 2. Licinius Macer muraenas tatùm feminei sexus esse tradit, & concipere è serpentibus, ob id sibilo à piscatoribus tamquam serpentibus euocari & capi. Quam ipse sententiam refutarat antè lib. 9. his verbis: Muraena quocumque tempore parit, cùm caeteri pisces stato tempore pariant. In sicco littore elapsas vulgus coitu serpentium impleri putat. Aristoteles Myrinum marem appellat qui generat: discrimen esse quòd Muraena varia & infirma sit; Myrinus vnicolor & robustus, dentesque extra os habeat.

Maxima debetur thalamo reuerentia.] Imitatus est Iuuenal. illud è Satyr. 14.

Maxima debetur puero reuerentia, si quid
Turpe paras. —

coniunx Alternum debet, &c.] Idipsum est quod ait D. Paulus: Vxori vir debitum reddat, & vxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: itemque vir sui corporis potestatem non habet, sed vxor.

Infe-

In fecunditatem sibiipsi damnosam.

EMBLEMA CXCII.

LVDIBRIVM *pueris lapides iacientibus, hoc me*
In triuio posuit rustica cura nucem:
Quae laceris ramis, perstrictoq; ardua libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid sterili posset contingere turpius? eheu,
Infelix, fructus in mea damna fero!

PROSOPOPOEIA est nucis arboris, de pueris & viatoribus conquerentis, quòd vndique lapidibus obruatur, propter vberem suarum nucum prouentum: vnde colligit noxae & dispendio sibi fertilitatem esse. Quod certè transfertur in parentes, qui liberos habent vsq. adeò perditos & profligatos, vt dam-

Mollius educati liberi damnum parentibus arcessunt.

vt damnum atrocissimum & infamiam iis arcessant, à quibus sunt molliter educati. Tales sunt quos vitæ improbitate, vel crimine aliquo insignes censura corripit, aut coërcet magistratus, non sine parentum dolore incredibili. Ea enim vox est sub persona matris apud Ouidium:

Locus è Nuce Ouidiana.

Nunc vterus vitio est, quæ vult formosa videri,
Raraq́; in hoc æuo est quæ velit esse parens.
Certè ego si numquam peperissem, tutior essem:
Ista Clytæmnestra digna querela fuit.

Itemque:

Fructus obest, peperisse nocet, nocet esse feracem;
Quaq́; fuit multis, hæc mihi præda malo.

Alciati Emblema tractum apparet è Græco Antipatri, aut, vt alij volunt, Stratonis, ex quo etiam pulcherrima Ouidij Elegia de Nuce videtur sumpta. sic enim habet Græcus:

Typus Emblematis.

εἰνοδίην καρύην με παρερχομένοις ἐφύτευσαν
παισὶ λιθοβλήτου παίγνιον ἐυστοχίης.
πάντας δ' ἀκρέμονάς τε, καὶ ἐυθαλέας ὀροδάμνους,
κέκλασμαι, πυκιναῖς χέρμασι βαλλομένη.
δένδρεσιν ἐυκάρποις οὐδὲν πλέον. ἦ γὰρ ἔγωγε
δυσδαίμων ἐπ' ἐμὴν ὕβριν ἐκαρποφόρουν.

Præter Alciati versionem, hæc mihi quondam non pœnitenda occurrebat:

Quid me quisque petit, cur in me destinat ictum?
Hei mihi, quòd fuerim tam propè iuncta viæ.
Sunt mihi rami omnes, sunt & viridantia fracta
Germina, tam crebris obruta missilibus.
Quid mihi profuerit, quòd sim fecunda, parensq́;?
Me miseram! fructus in mea damna tuli.

Quædam huc commodè transferri possunt è Collectan. Stobæi Sermon. 74.

rustica cura.] rusticus laboriosus, vt Horat. 2. Carm. dixit,
Iuuenumq́; prodis publica cura.
ardua.] altissima, ingens.
perstricto libro.] rupto & scisso cortice. Librum vsurpat in primaria significatione. Vide Cassiodorum lib. vndecimo, epist. 38. Variarum.
fundis.] instrumentis ad lapides eiaculandos.
petor.] dilapidor.

Amor

Amor filiorum.

EMBLEMA CXCIII.

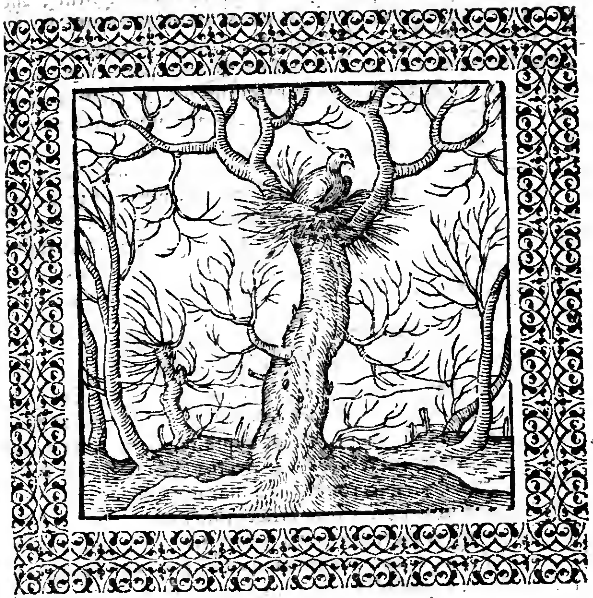

ANTE *diem vernam boreali cana palumbes*
Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant, sibi vellicat alas,
Queis nuda hiberno deficit ipsa gelu.
Ecquid Colchi pudet, vel te Progne improba? mortem
Cùm volucris propriæ prolis amore subit?

Matrum quarundam in fetus impietas.

HOc susceptum est in quasdam ferreas & abhorrentes ab omni humanitate matres, quæ fetus enecant, aut etiam incuria perire sinunt: quas certè tanti flagitij vel eò magis pudere deceret, cùm quæ rationis expertia sunt, id numquam admittant: certumque sit ex iis aliqua, &, vt veriùs dixerim, præ-

 ter

ter admodum pauca, ferè omnia, tanta cura paruulos educare & tutari, vt se non foueant accuratiùs. Nemo est profectò qui nesciat tantam non esse belluarum feritatem, vt quorundam hominum, qui sua pignora relinquere non verentur, aut etiam perdere non exhorrent, quæ communis omnium parentis instinctus & pietas seruare iubet, iisdemque curare quæ ad vitam sustentandam necessaria sunt. Quibus itaque verbis, aut quibus, quæso, diris deuouebimus eiusmodi flagitium, non dicam parentum, sed carnificum impiissimorum, qui naturæ ius vel etiam honesti repagulum præcipuum dissoluerunt, quibus in animum cadere potuit tam infandum scelus, tantumque flagitium, vt vitam innocentibus adimant, non dicam ignotis aut exteris, sed iis qui quasi sui corporis membra sint, imò reuera expressissima, non muta aut adumbrata, vt sic dixerim, simulacra? Id fortè fit, vt famæ consulatur, & ne ob hanc labem culpamque teterrimam apud eos, quibuscum viuunt, ruborem contrahant. Sed tamen

Summum credo nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere caussas.

Etenim quæ hæc vita esse potest, quæ assiduò sibi malè conscia nocte dieque suum portet in pectore testem? Tantùm verò abest vt immanitas ea in belluis deprehendatur, quæ etiam pueros à matribus aut relictos, aut eiectos, vberibus interdum aluerint, & pro viribus immunes à damno fecerint. cuius rei testes habemus historias tum Græcorum, tum Romanorum. Hîc autem exemplum proponit palumbis, quæ sæuiente frigore nidificans, & partum emittens, sibi plumas haud grauatur auellere, vt paruuli molliùs incubent: quo fit vt ipsa sæpè mater gelu contabescat. Sulpicius Seuerus ait: lege diuina qui partum non deformatum mulieri excusserit, extremo supplicio puniendum. Quid igitur mulier, quæ audet partum elidere, quæ sua ipsius viscera (horrendum dictu factuq. impium) euisceṛat? Succurrit ad hanc rem grauissimum Tertulliani testimonium: Cùm nobis homicidium semel interdictum sit etiam conceptum vtero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissoluere non licet. Homicidij festinatio est, prohiberi nasci: nec refert natam quis animam eripiat, an nascentium disturbet. Homo est & qui est futurus: & fructus hominis iam in semine est. Qua ratione mulier quædam Milesia quòd medicamentis partum abegisset, damnata est capitis: quanquam enim eum qui nondum esset homo, expulisset, sustulerat tamen

Palumbes se ad fouendos fetus explumat.

Sulpicij Seueri locus.

Tertulliani locus.

men spem parentis, memoriam nominis, subsidium generis, heredem familiæ, designatumque ciuem Reipub. vt Cicero in Cluentiana. Ouidius alicubi detestatur facinus idem matrum, quæ in suos fetus ita crudeles sunt, vt vel abortiuos, vel etiam recens editos vita priuent. Sic enim ait:

Quæ prima instituit teneros auellere fetus,
Militia fuerat digna perire sua.
Si mos antiquis placuisset matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus vuis,
Pomaq; crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura sua: sine crescere nata:
Est pretium parua non leue vita mora.
Vestra quid effoditis subiectis viscera talis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida dispersam puerorum sanguine culpam,
Atque sua cæsum matre queruntur Itym.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicita corpora vestra manu?
Hæc neque in Armeniis tigres fecere latebris,
Perdere nec fetus ausa leæna suos.

Præclarus Ouidij locus in matres consultò abortientes, aut fetum enecantes.

Cæterùm ex Antipatri Græco tralatum est Alciati hoc hexastichon:

Typus Emblematis.

χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα τιθὰς ὄρνις,
τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,
μέσφα μιν οὐράνιον κρύος ὤλεσεν· ἦ γὰρ ἔμεινεν
αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
πρόκνη καὶ μήδεια κατ' ἄιδος αἰδέσθητε
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Cæterùm quanta sit, eaq. naturalis in liberos στοργὴ parentum, doctè Xenophon disputat 2. Commentar. in colloquio Socratis cum filio Lamprocleo, & Plutarch. περὶ φιλοστοργίας. Euripidis citatur illud,

ἅπασιν ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα.
Cunctis hominibus liberi sunt, anima.

Eccles. cp 30.

Philostratus sic: ζώοισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα: animalibus liberi sunt animæ instar. Is affectus à M. Tullio epistolis ad Attic. nominatur ἡ στοργὴ φυσικὴ πρὸς τὰ τέκνα.

Ante diem vernam.] Palumbes post solstitium parere Plinius docet lib. 10. cap. 35.

boreali frigore.] sæuiente Aquilone, qui frigidissimus est.

Colchi.] ἀντιστροφὴ ad Medeam, quæ liberos, quos ex Iasone susceperat, interfecit, vt priùs annotauimus.

Progne.] Hæc Itym filium ex Tereo trucidauit, & patri comedendum apposuit. De vtraque Iuuenal. Satyr. 6.

Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur & Progne. ——

Pietas filiorum in parentes.

EMBLEMA CXCIIII.

PER *medios hosteis patriæ cùm ferret ab igne*
Æneas humeris dulce parentis onus:
Parcite, dicebat: vobis sene adorea rapto
Nulla erit, erepto sed patre summa mihi.

Hoc etiã extulit è Græco auctoris innominati, quod tale est: *Typus Emblematis.*

ἐκ πυρὸς Ἰλιακοῦ, δοριτῶν μέσον ἥρπασεν ἥρως
αἰνείας, ὅσιον παιδὶ βάρος πατέρα.
ἔκλαγε δ' ἀργείοις, μὴ ψαύετε, μικρὸν ἐς ἄρη
κέρδος ὁ γηραλέος, τῷ δὲ φέροντι, μέγα.

Sic conatus sum aliquando reddere:

Sustulit Æneas Graiûm per tela, per ignes
Inualidi sanctum quando parentis onus,
Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, sublato gloria summa patre.

Cum quo Epigrammate non inuitus conferre velim lepidum Actij Sinceri, Itali Poetæ reuera politi & elegantis carmen, quod in gemmã scripsit è Sinuessæ ruinis erutam: qua in gemma sculptus Aeneas Anchisen patrem & Ascanium humeris sustollens conspiciebatur. Id est eiusmodi: *Epigramma Sannazarij.*

Hac mihi quæ roseos iussit sordere hyacinthos,
Et nitet articulis vnica gemma meis:
Cuius in exiguo ductor stat Troicus vrbe,
Anchisesq; senex, Ascaniusq; puer.
Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
Et vili latuit semisepulta solo.
Tu tamen obrueras, nec te Sinuessa pudebat
Hoc decus, heu, terris occuluisse tuis.
Scilicet Æneam, natumq; patrémque gerentem,
Ignibus ereptos obrueresq; Deos?
Parcere debueras, cui iam pia flamma pepercit,
Nec te tam turpi dedecorare nota.
Et dubitem Belgasq; feros, rigidosq; Britannos
Hac comite ignotos & penetrare sinus?
Hac est Iliacos pietas spectanda per ignes,
Cùm verita est profugos lædere flamma Deos.

Aeneas potissimùm commendatur ob summam in patrem Anchisen pietatem. Ilio enim expugnato, & iamiam conflagrante, ille cunctis aliis facilè neglectis, Deos penates abduxit, & patrem humeris è media flamma sustulit: quod hostes Græci cùm vidissent, moti pietate tam insigni, ei quod sibi dari postulabat, concessere, & abeundi quò vellet, facultatem non interclusere, fatentes illi quidẽ hostilitatis remitti iura, & mansuetudinem esse adhibendam, aduersus eos potissimùm qui ita verecundè se in Deos & parentes gerant. Refert Aelian. 3. ποικίλ. ἱστορ. Hoc certè monemur, quanta obseruantia quantoque amore *Æneæ pietas.*

quæ amore debeamus afficere parentes, à quibus ſecundum Deum vſuram vitæ communis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædam veræque imagines communis omnium parentis Dei, ἀγάλματα τοῦ πάντων πατρὸς Διὸς, teſte Proclo: dixitque Hierocles τοὺς γονέας εἶναι τοὺς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς, Stobæus retulit ſerm. 77. neque vllus eſt, qui Deum rectè colere & obſeruare poteſt, qui in parentes fuerit impius. Platonis non malè quadrabit oraculum hoc loco. ſic enim 11. Leg. Cuius pater matérve, aut horum parentes ſenio confecti, quaſi theſaurus aliquis, domi iacent, is putet numquam aliud ſibi tale ſimulacrum vel magis efficax domi affuturum, ſi rectè, vt decet, ab eo colatur. Id eſt, πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι, ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῶν τοιοῦτον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύει ὁ κεκτημένος. Sed hæc etiam Senecæ addamus 3. De beneficiis, quòd ad argumentum faciant. Hoc agite, optimi iuuenes, propoſita eſt inter parentes ac liberos honeſta contentio. Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optantes. Nec deſunt tam pulchro certamini duces, qui ad ſimilia vos cohortentur, ac per veſtigia ſua ire ad victoriam ſæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vicit Aeneas patrem ipſe, cuius infantia leue tutumque geſtamen, grauem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe vrbis ruinas ferens, cùm complexus ſacra ac penates Deos religioſus ſenex non ſimplici vadentem ſarcina premeret, tulit illum per ignes: & quid non pietas poteſt? Lege Val. Max. 5. cap. 4.

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes.

Pulcher Senecæ locus.

Per medios hoſteis.] per medias Græcorum militum copias.

patria.] Ilij.

ab igne.] incendio. prouerbium ſapit, quo vſus Ariſtides in Apellæ genethliaco: ἐκ μέσου, φασὶν, πυρὸς τὸν ἄνδρα σώζει: è medio, quod dicitur, incendio ſeruare virum; pro eo quod eſt, è maximo periculo liberare.

dulce parentis onus.] Sic ferè Ouid. 2. Faſt.

Deq; viri collo dulce pependit onus.

de Lucretia loquitur. Catullus ad Manlium:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

adorea.] gloria, victoria bellica. Horat. 4. Carm. Ode 4.

Qui primus alma riſit adorea.

Plinius cap. 3. lib. 18. Gloriam ipſam à farris honore adoream appellabant, quia glorioſum eum putabant veteres, qui farris copia abundaret, vt tradit Feſt. Pompeius. Ammian. Marcell. 20. Laborum factorumque vehens adoreas cellas. Sidonius Apollinar. Epiſt. 7. Poſſet triumphalibus adoreis familiæ tuæ defatigari? Apuleius Aſini aurei 3. Iam & ipſe poſſum mihi primam iſtam virtutis adoream numerare. & 7. Vt, quod aiunt, domi foriſque fortibus factis adorea plenè gloriater. Mamertinus Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cumularet: Claudian. de laudib. Stiliconis in fine:

Adorea quid.

Hac omnes veterum reuocauit adorea laurus.

rapto, erepto.] Obſerua diſcrimen ſignificationis inter ſimplex & compoſitum, vt illud eſt in ſuperioribus:

Viris rapimur, piſcibus eripimur.

Mulie-

Mulieris famam, non formam, vulgatam esse oportere.

EMBLEMA CXCV.

ALMA Venus, quænam hæc facies? quid denotat illa
Testudo, molli quam pede Diua premis?
Me sic effinxit Phidias, sexumq́ referri
Femineum nostra iussit ab effigie:
Quodq́ manere domi, & tacitas decet esse puellas;
Supposuit pedibus talia signa meis.

Fons Emblematis. PLVTARCHI hæc sunt ex eo quem De mulierum virtutibus libello scripsit: Περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, οὐ τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδῃ γνώμην ἔχομεν. ὁ μὲν γάρ, ἧς ἂν ἐλάχιστος ᾖ παρὰ τοῖς ἐκτὸς ψόγου πέρι ἢ ἐπαίνου λόγος, ἀρίστην ἀποφαίνεται· καθάπερ τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οἰόμενος δεῖν κατάκλειστον εἶναι καὶ

ἀνέξοδον. ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κελεύων μὴ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν δόξαν εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. Longè aliter ego de mulierũ virtute sentio quàm Thucydides. Is enim eam in primis laudandam esse mulierem vult, de qua vel minimus aut in bonam aut in malã partem rumor. Etenim censet optimè vt corpus, ita & famam sapientis feminæ domi esse inclusam, neque in publicum exire debere. At mihi hac in parte concinnior videtur Gorgias, qui mulieris nõ formam, sed famam vult multis esse notã. Hęc Plutarch. Aristotel. in Oeconomicis, nec vestium elegantiam nitoremque, nec auri pretium aut magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris commendationem ait, quantum modestia valeat & probati mores. *Locus Aristotelis.* Hinc illud Propertij matronas veteres laudantis:

Non illis studium vulgò conquirere amantes:
Illis ampla satis forma, pudicitia.

Aegyptiis mulieribus calceis vti non fuit patrij moris, quo domi se continere quodammodò cogerentur. Et Valerius Maximus testis est quosdam suas vxores repudiasse, quòd cum aliis fuissent collocutæ. Itaque Phidias Eliensibus Venerem finxit, quæ pedibus testudinem premeret: idque innuebat matremfamiliâs à domesticis parietibus nusquam oportere discedere, vtpotè cuius omne munus intra domesticos parietes cõtineatur: eamque tacitam, vel certè pauciloquam esse debere. Quod rectè in Heraclidis admonuit Euripides:

γυναικὶ γὰρ σιγή τε καὶ τὸ σωφρονεῖν
κάλλιστον, εἴσω δ' ἥσυχον μένειν δόμων.

Id quidem & in connubialibus præceptis Plutarchus docuit, & alij permulti qui de œconomia & officio matrisfamiliâs scripserunt. Sed illud Propertij subinde occurrit:

Felix Admeti coniux, & lectus Vlyssis,
Et quæcumque viri femina limen amant.

Sic Maro 2. Georg. *Casta pudicitiam seruat domus.* Olim putabant non satis dignũ matrisfamiliâs nomine, si in publico versaretur: quamobrẽ Cõstantinus l. Nemo, Cod. de off. diuer. iud. vetuit ne materfamiliâs in publicum protraheretur, nempe ob verecundiã sexus, l. 2. §. 1. Cod. de his qui ven. ætat. imp. Sed & mulieres virorum cœtibus immisceri non conuenit, ait Bonifacius, in c. mulieres, De iudiciis, in 6. Succurrit exemplũ nobile & graue imprimis Sulpitij Galli, qui vxorem dimisit, quòd eam aperto capite foris versatã cognouerat. Lex enim, inquit, tibi meos tantum præfinit oculos, quibus formam tuam approbes,

bes. His decoris instrumẽta compara, his esto speciosa, horum te certiori crede notitiæ. Vlterior tui conspectus superuacua irritatione accersitus, in suspicione & crimine subhęreat necesse est. Val. Max. lib. 6. cap. De seueritate. Quantùm autem attinet ad mulieris silentium, Epicharmus aiebat sermonis parcitatem in muliere probitatis esse argumentum: Nicostratus, castitatis pignus: Democritus, ornamentum pulcherrimum. Illudque Sophoclis prouerbiale celebratur à doctis:

Silentium mulierem decere.

γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Contrà verò, vt est apud Euripidem, quę apud viros tacere non possunt, sese dedecore aspergunt. Silentium vxoris, ego neque suspectum habeo, neque timeo (ait declam. 280. Quintilian.) decet hoc matronalem pudorem: & si ducta fuerit ad magistratum, hoc illam maximè facturam arbitror, vt taceat. Hoc etiam agalma Phidię eodem penè modo Emblemate lepido expressit Hadrian. Iunius, rarissimum Galliæ Belgicæ decus:

Testudo premitur pede, clauem dextra retentat,
Vacat obstruendo dentium septo altera.
Ne vaga discurset coniux, neu futilis esto,
Ipsamq́ cura opum tuendarum addecet.

Columellæ locus.

Idem annotauit Pierius 28. lib. Hierog. Multa sunt apud Plut. lib. De præceptis quibus coniuges instituuntur. Interea tamen non transiliã id Columellæ è proœmio 12. De re rust.: Cùm & operã & diligentiã ea quæ proposuimus desiderarẽt, nec exigua cura foris acquirerẽtur, quæ domi custodiri oporteret, iure à natura cõparata est mulieris ad domesticam diligentiam, viri autem ad exercitationẽ forensem & extraneã. Itaq. viro calores & frigora perpetienda: tum etiã itinera & labores pacis ac belli, id est rusticationis & militariũ stipendiorũ distribuit. Mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilẽ, domestica negotia curanda tradidit. Et quoniã hunc sexum custodię & diligentiæ assignauerat, idcircò timidiorẽ reddidit quàm virilem. Nã metus plurimũ confert ad diligentiam custodiendi.

Testudo.

Testudo.] à tegendo, vel quòd testa tecta sit, ait Varro. Hanc φερέοικον, id est, domiportam appellat Hesiodus 2. ἔργων. Cicero 2. De diuinatione, ex Pacuuio citat hoc ænigmaticum:

Ænigma de testudine.

Sanguine cassa, domiporta, terrigena traditur,
Quadrupes, tardigrada, agrestis, humilis, aspera,
Capite breui, ceruice anguina, aspectu truci,
Euiscerata, inanima, cum animali sono.

& alius quispiam alludens ad nostrum Emblema:

Tardi-

Tardigrada, herbigrada, domiporta & sanguine cassa,
Sub pedibus Veneris Cous quam pinxit Apelles.

Phidias.

Phidias.] à Plinio nominatur artifex numquam satis laudatus, excellens statuarius: cuius opera præstantissima repete ex Plin. cap. 8. lib. 34. & cap. 5. lib. 36.

Venus, vocabulum polysemum.

sexumq́ referri femineum.] Venus pro vxore, amica, & matrefamiliàs alicubi reperitur. Virgil. 3. Eclog.

Parta mea Veneri sunt munera.

Macrob. etiam Satur. 1. pro generandi facultate accipit, vt apud Pompeium Festum, Cypris vel Cypria Venus, quia parientibus præsideat, quòd Græcè κύειν parere sit.

In Pudoris statuam.

EMBLEMA CXCVI.

Penelope desponsa sequi cupiebat Vlyssem,
Ni secus Icarius mallet habere pater.

Ille

Ille Ithacam, hic offert Sparten. manet anxia virgo.
Hinc pater, inde viri mutuus vrget amor.
Ergo sedens velat vultus, obnubit ocellos:
Ista verecundi signa pudoris erant.
Queis sibi prælatum Icarius cognouit Vlyssem,
Hocq; pudori aram schemate constituit.

Fons Emblematis.

ID sumptum est ex Pausaniæ 3. qui Laconica inscribitur, vbi agit de Pudoris simulacro, quod Icarij patris Penelopes donum fuisse ferunt: Græcique historiam de hac re huiusmodi conscripsere. Cùm Icarius ab Vlysse frustrà contendisset, vt Lacedæmone habitare mallet, id demùm filiæ persuadere conatus est. cumque acriùs instaret, ne se desereret, Vlysses iussit vt ea sponte sequeretur quem vellet, aut cum patre, si grauaretur, Lacedæmona rediret. Penelope obtecta facie, nihil quicquam respondebat. Quare pater, intellecta filiæ sententia, eam dimisit, & in facti monumentum eo loco Pudoris simulacrum erexit, quod in Laconia spectabatur. Cuius meminit Gyraldus Syntagm. 1. historiæ Deorum. Id quidem arguit, mulierē debere magnam parentibus gratiam & pietatem, sed maritum præ cæteris sequi & obseruare: quod & sacræ literæ præcipiunt; siquidem homo relinquat patrem & matrem, & vxori adhæreat est necesse, sintque duo in carne vna. Videturque huc referendum quadam ex parte, quod Ouidiana Penelope ad Vlyssem scribere fingitur his verbis:

Mulier parenti virū præferre debet.

Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat vsque moras.
Increpet vsque licet, tua sim, tua dicar, oportet:
Penelope coniux semper Vlyssis ero.
Ille tamen pietate mea, precibusq; pudicis
Frangitur, & vires temperat ipse suas.

Cui fortè dissimile non est quod scribit Eustathius interpres Homeri: ἔχειν γυναῖκα λέγεται ὁ ἀνήρ, ἔχεσθαι δὲ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Sed huc maximè pertinent illa Quintil. declam. 259. Virgo ad patrem; nupta ad maritum pertinet. Eiusdem statuæ mentio est apud Lucianum in Imaginibus.

Ithaca.

Ithacam.] Vlyssis patriam, insulam in mari Ionio, vnde ipse Ithacus & Ithacensis cognominatur à Poëtis.

Sparten.] id est, Lacedæmonem, ex qua fuit Icarius pater Penelopes.

Virgo.]

Virgo.] Penelope. quod vocabulum non ita strictè accipitur, vt somniant plerique. Lege Vallam lib. 6. & apud Iurisconsultos, virgo pro femina viripotente accipitur, vt l. Mulieris, D. de verb. sign.

Virgo pro muliere quauis.

obnubit ocellos.] Hoc simpliciter referri posse videtur ad verecundiam pudicæ mulieris, quæ rectà viros non aspiciat, sed cùm loqui necesse habet, demittat: qualis apud poëtam Dido κατὰ τὸ πρέπον, lib. 1.

Tum breuiter Dido vultum demissa profatur:

& in 3. de Andromache,

Deiecit vultum, & demissa voce locuta est.

vnde dictum olim, pudorem in oculis esse, ait Aristot. 2. De arte dicendi. Sed coniicio nostrum hunc non temerè verbo *obnubit*, vsum fuisse, vt alluderet ad veterem nuptiarum ritum: dictæ enim nuptiæ sunt à nuptu, hoc est opertione; nubere est velo tegere; mulier enim nupta, id est obuoluta, & tecta velamine ducebatur in viri domum. Sic Neptunus, ait Varro, dictus est quòd terras & mare obnubat, vt cælum nubes. Id probant apud Festum Pomp. Cælius & Ciutius, quòd nubentis caput flammeo obuolueretur.

Hoc schemate.] hac figura, hoc cultu vel habitu, hac imagine. σχῆμα, παρὰ τοῦ ἔχειν, ἴσχημα. Schema, habitum, colorem, figuram Rhetoricam, & alia permulta significat.

X Nupta

Nupta contagioſo.

Emblema CXCVII.

D i i *meliora pijs, Mezenti. cur age ſic me*
Compellas? emptus quòd tibi dote gener.
Gallica quem ſcabies, dira & mentagra perurit:
Hoc eſt quidnam aliud, dic mihi ſaue pater,
Corpora corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferáque Etruſci facta nouare ducis?

Puella querela de patre inhumano.

Conqueritvr hîc puella ingenua de patre perquàm difficili & inhumano, qui eam locauerat viro cuidam turpiter inquinato ac miſerè fœtenti, mentagra, morbo Gallico & alia ſimili lue conſumpto. Quod facinus illi ſimillimum

mum eſſe dicit, quod fuit olim ſolemne ac familiare μισανθρώπῳ Mezentio Tyrrhenorum Regi, Deorum & hominum contemptori: qui crudelitate omni & inaudita ferocitate ſolebat viua corpora mortuis colligare, vt fœtore & intolerabili tabe ſenſim animam infeliciter exhalarent. Perinde ſeſe habent crudeles illi patres, qui ſuas filias egregia forma, integras, & bona valetudine, matrimonio (à quo diſſolui poſtea nefas) copulare non horrent hominibus lepra & podagra confectis, & ſæpiùs Neapolitana ſcabie corruptis, iis quidem viuis cadaueribus, qui mortuis eo quidem peiores, quòd eorum fœtor & cruciatus ad vitæ vſque, & interdum etiam diuturnæ, finem maneat: illorum verò celeriùs animum debilitando enecet. Eiuſmodi coniugium tam impar vt eruditè, ita & feſtiuè depinxit Eraſmus in Dialogo cui titulus eſt, ἄγαμος γάμος: ex quo placet huc transferre quæ ad rem faciant. Sic autem primùm nobilem puellam deſcribit. Ga. Quid ego tibi depingam puellam non incognitam, quamquam plurimum gratiæ addidit ornatus natiuo decori? Mi Petroni, dixiſſes Deam quampiam eſſe: nihil illam non decebat. Interim nobis prodiit beatus ille ſponſus, trunco naſo, alteram trahens tibiam, ſed minus feliciter quàm Suiſeri ſolent, manibus ſcabris, habitu graui, oculis languidis, capite obuincto: ſanies & è naribus & ex auribus fluebat. Alij digitos habent anulatos, ille etiam in femore geſtat anulos. Pe. Quid parentibus accidit vt talem filiam tali portento committerent? Ga. Neſcio, niſi quòd hodie pleriſque videtur adempta mens. Pe. Fortaſſe prædiues eſt. Ga. Eſt affatim, ſed ære alieno. Pe. Si puella veneno ſuſtuliſſet ambos auos & auias, quod grauius ſupplicium de illa ſumi poterat? Si minxiſſet in patrios cineres, ſatis pœnarum datura fuerat tali monſtro vel oſculum dare coacta. Mihi ſanè factum hoc crudelius eſſe videtur, quàm ſi illam nudam obieciſſent Vrſis, aut Leonibus, aut Crocodilis. Nam aut feræ peperciſſent tam inſigni formæ, aut ſubita mors finiſſet cruciatum. mihi planè videtur hoc factum Mezentio dignum, qui *mortua*, vt inquit Maro,

Eraſmi locus e dialogo, cuius titulus, Cõiugium impar.

—— iungebat corpora viuis,
Componens manibusq́ manus, atque oribus ora.

8. Æneid.

quamquam nec Mezentius, ni fallor, tam immanis erat, vt tam amabilem puellam cadaueri iungeret. Nec vllum cadauer eſt, cui non iungi malis quàm tam putido cadaueri. Siquidem hoc ipſum quod ſpirat, merum venenum eſt: quod loquitur, eſt

pestis: quod contingit, mors est. hæc ille. Huc refer etiam Prouerb. Malè coniugati.

Dij meliora piis.] Optandi formula per aposiopesin. sumptum id ex 3. Georg. Virgil.

Dij meliora piis, erroremq́; hostibus illum.

Dij meliora. Græci sic efferunt, ἔξω κακὸν, Malum foras: &, εὐφήμει ὦ ἄνερ, apud Lucianum. Cicero Antoniana 8. Dij meliora: id enim ipsum agimus, ne quis posthac eiusmodi quicquam possit polliceri. Ouid. Epist. Helenes:

Dij melius: similis non fuit ille tui.

Idem 15. Metamorph.

—— procul, ô procul omina, dixit,
Talia dij pellant.

Et Epistola Laodameiæ Protesilao:

Dij, precor, à nobis omen remouete sinistrum.

Amorum 2. eleg. 10. idem:

Hostibus eueniat vita seuera meis:
Hostibus eueniat vacuo dormire cubili.

Et 3. eiusd. operis:

Eueniat nostris hostibus ille pudor.

Tibullus 3.

Dij meliora ferant, nec sint insomnia vera.

Liuius lib. 9. Oratione Postumij (qui Consul sub iugum missus ad Caudinas furcas, dissuadebat fœdus à se ictum cum Samnitibus.) Quid tandem? si spopondissemus vrbem hanc relicturum populum Roman. si incensurum, si sub regibus futurum? Dij meliora. Quæ loquendi formula plena est affectus & energiæ, vt facilè apparet ex iis, quos modò citaui, locis.

emptus quòd tibi dote gener.] emptus gener. vt apud Virgil. 1. Georg. *Teq́; sibi generum Thetys emat omnibus vndis:* in quo allusum ad matrimonij speciem, quæ veteribus coëmptio dicebatur; de qua Cicero in Topic. & Seruius. Quintilian. declam. 257. Securus sis pater: petiti sumus: empti sumus.

Morbus Neapolitanus, & lues Hispanica. *Gallica quem scabies.*] Morbus hic Neapoli allatus, nondum suum nomen vnicum est sortitus: nominatur interdum Indicus, quandoque Gallicus, quandoque Neapolitana aut Hispanica scabies: ea est superbissima, quæ nec lepræ, nec elephantiasi, nec lichenibus, nec podagræ, nec mentagræ cedat, si res veniat in certamen. Hanc luem ex Indis profectam tradunt auctores, cum qua in illa Hispaniensi India infantes nascuntur. Alij aliò referunt: sed certò constat in istas regiones inuectam

ctam non multo abhinc tempore; nimirùm ignota fuit ante gloriosam, sed parùm felicem expeditionem Neapolitanam sub Carolo 8. Gallorum Rege.

mentagra.] Morbus est à mento sic dictus. Nam à mento per faciem, collum, pectus & manus, fœdo & insolito quodam furfure dilatatur. Plinius cap. 1. lib. 26. Grauissimum, inquit, ex his lichenas appellauere Græco nomine, Latinè quoniam à mento ferè oriebatur, ioculari primum lasciuia, vt est procax natura multorum in alienis miseriis, mox & vsurpato vocabulo, mentagram occupantem in multis totos vbique vultus, oculis tantùm immunibus, descendentem verò in colla pectusque ac manus fœdo cutis furfure. *Mentagra.*

Etrusci Ducis.] Mezentij Regis Etruriæ, quæ regio est Italiæ mari Tyrrheno adiacens.

X 3 ARBO-

ARBORES.

Cupreſſus.

EMBLEMA CXCVIII.

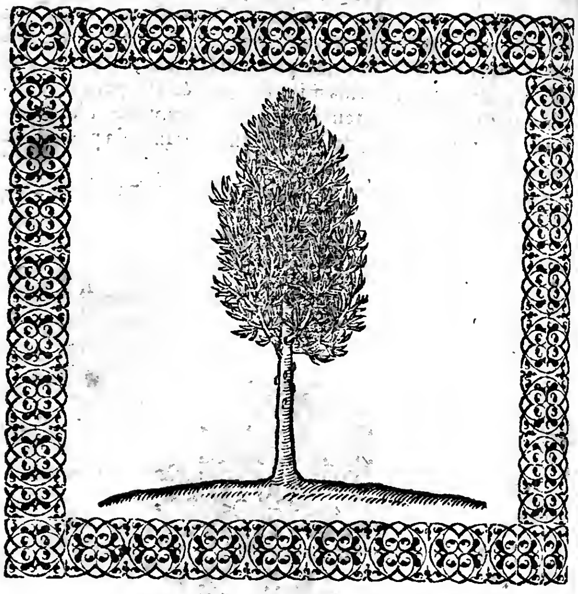

INDICAT *effigies metæ, noménque cupreßi*
Tractandos parili conditione ſuos.

Aliud.

FVNESTA *eſt arbor, procerum monumenta Cupreſſus,*
Quale apium plebis, comere fronde ſolet.

Aliud.

PVLCHRA *coma eſt, pulchro digeſtæq́; ordine frondes,*
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Cupreſſus unde nominatus,

Indicat.] Multi Cypariſſum vocatam aiunt διὰ τὸ κύειν καὶ φέρειν παρίσους κλάδους τε καὶ καρπούς, à fructuũ æqualitate, pariterque

terque ramorum quos producit. Siquidem Cupreſſus ab radice ad ſummitatem recto ſtipite conſurgit, ſuaque brachia omnia pari æqualitate in coni figuram ad faſtigium protendit. Hoc quidem admoneri poteſt Magiſtratus & Princeps, vt in Repub. & prouinciis ſibi ſubiectis æqualitatem ſeruent atq. tueantur. Meminerit etiam optimus quiſque paterfamilias ſuorum liberorum æquam habere procuratione͂, cùm ſint omnes æquè legitimi. quod tamen in pleriſque noſtræ Galliæ prouinciis iure patrio non obſeruari palàm eſt. Caſſius Dionyſ. lib. 11. cap. 5. Cupreſſi duplex nomen habet: & Charites, hoc eſt Gratiæ appellantur ad delectationem: Cupreſſi verò, ſiue (vt Græci rectiùs appellant) Cypariſſi, quòd ferè pariles geſtent & producant tum ramos, tum fructus. Ambroſius Sermon. 4. in Pſal. 118. de Cupreſſo verba faciens: (quid enim me pudeat auctorem tam pium & doctum huc aduocare?) Genus hoc arboris, ait, numquam admittit viriditatem ſuam hyeme. Iuxta ver & æſtatem comam paſcit, nec diuerſo colore mutatur. Solam hanc arborem ventus ſuo numquam honore deſpoliat: ſola numquam vetere exuitur amictu, aut nouo flore veſtitur. Sic Apoſtolica quoque gratia neſcit defectum, ſed vetuſtate ſui floret. Cæterum quod hîc ſcribit Alciatus de æqualitate, quæ patribus in liberos obſeruanda ſit, illuſtrari nõ minimum poſſunt his Ambroſij eiuſde͂ verbis in Hexaẽm. lib. 5. cap. 18. Quis docuit niſi homo, filios abdicari? quis reperit tam immitia patrum iura? quis inter naturæ fraternæ conſortia fratres impares fecit? Vnius diuitiis filij diuerſa ſorte ceduntur. Alius totius paternæ ſortis adeptione inundatur, alius opulentæ hæreditatis patriæ deplorat exhauſtam atque inopem portionem. Numquid natura diuiſit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad naſcendi atque viuendi poſſint habere ſubſtantiam. Iſta vos docent non diſcernere patrimonio, quos titulo germanitatis æquaſtis. Etenim quibus dediſtis cõmuniter eſſe quod nati ſunt, non debetur his, vt id communiter habeant, quod à natura ſubſtitui ſunt inuidere, &c.

& eius natura.

Locus D. Ambroſii.

metæ.] Meta, ſtrues in acutum tendens, Græcis κῶνος. Virg. *Meta.*

Hic viridem Æneas frondenti ex ilice metam
Conſtituit.

Idem alibi, Aërias quercus, & coniferas cypariſſos appellat. Citat & iſtuc ex Ennio, Nonius:

Capitibus nutantes pinos, rectosq́; cupreſſos.

Cupreſſum autem à Cypariſſo puero nomen habuiſſe, eo quidem

dem Telephi filio, ab Apolline adamato, & in arborem sui nominis commutato, fabulatur Ouidius in 10.

Cupressus adhibita funeribus.

Funesta est.] Cupressus Diti sacra, ideoque pro signo funebri ad domos posita. Plin. lib. 16. cap. 33. Hæc enim procerum magnatumque, sicuti Apium plebeiorum, sepulcris imponebatur, quòd putredinem auertere crederetur: quorum vtrumque simili propemodum folio, colore, odore, facultate naturaque sit. Sunt autem qui ramos cupressinos ante defunctorum ædes poni solitos velint, nequis per imprudentiam ingressurus pollueretur. In funeribus autem adhibebatur quòd semel excisa nunquam renascatur: vel vt humanum corpus ab anima & animo iam relictum diutiùs seruaretur, atque incorruptum remaneret. Varro putat hunc morem inductum, ne cadauerum odor nares offenderet, interea dum vrerentur. Vide Cupressum Pierij, id est lib. 52.

Funesta.] funeribus destinata, vel pro mortis signo adhibita: Ideò enim Horatius Cupressus appellat funebres Ode 5. Epod. vt Virgil. in 6. ferales. sic enim ait:

—— cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales antè cupressos.

Idem 3. Aeneid.

—— stant manibus aræ
Cæruleis mæstæ vittis, atraq; cupresso.
Et non plebeios luctus testata cupressus.

Ouid. 3. Tristium, elegia 13.

Funeris ara mihi ferali cincta cupressu Conuenit.

Claudian. 2. de raptu Proserp.

Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupressus.

comere.] ornare. hinc comptum dicimus ornatum.

comere fronde.] hoc μεταφορικῶς. Propriè Plautus: Dum poliuntur, dum comuntur, annus est. Claudian. in laude Serenæ:

Non illo nitidos vnquam bellante capillos
Comere.

Leosthenis in Athenienses dictum.

Pulcra coma, &c.] Huc refer dictum Phocionis in Leosthenem Oratorem multis & magnificis promissis Athenienses ad bellum concitantem: eius enim orationem cupressis esse similem aiebat, quæ cùm pulchræ sint & proceræ, nullum tamen fructum referant. Dicitur autem in eos, qui cùm membris sint elegantibus & apprimè comptis, nullius tamen frugis sunt, neque suis alicui commodo esse possunt. Refer huc adag. Cyparissi fructus.

Quercus.

Quercus.

EMBLEMA CXCIX.

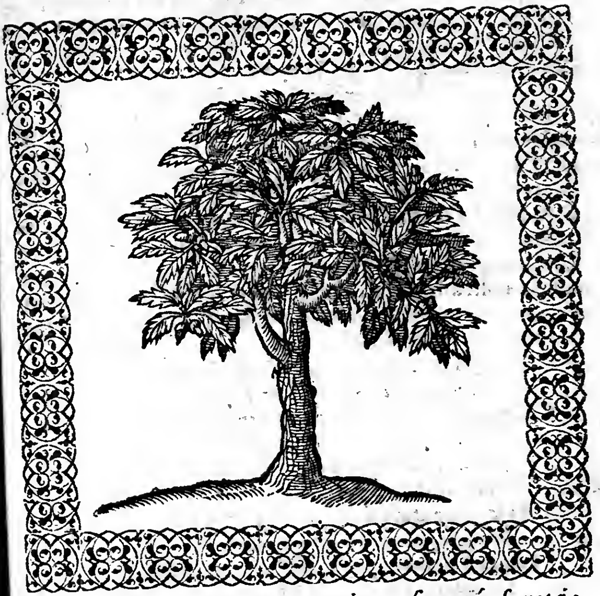

GRATA *Ioui est quercus, qui nos seruatq; fouetq;:*
Seruanti ciuem querna corona datur.

Aliud.

GLANDE *aluit veteres, sola nunc proficit vmbra:*
Sic quoque sic arbos officiosa Iouis.

Gratia Ioui, &c.] Quercus Ioui sacra, qui Deus habebatur Opt. Max. in ea enim reddebat oracula in Dodona sylua. Virgilius 2. Georgic. *Quercus, sacra Ioui.*

—— nemorumq; Ioui quæ maxima frondet
Esculus, atque habitæ Graiis oracula quercus.

Claudian. 2. de raptu:

Quercus amica Ioui. ——

 Huius

Huius autem glandibus prisci vescebantur ante frumenti vsum: fiebat etiam è fronde querna ciuica corona, quam ciuis ciui, à quo seruatus esset in prœlio, tamquam vitæ testem, salutisque perceptæ monimentum dabat. Fiebat etiam ex ilice: quod genus superiori non admodum dissimile est. Gellius c. 6. lib. 5. & Plin. cap. 4. 16.

Seruanti ciuem.] Lucan. in primo:

Seruati ciuis referentem præmia quercum.

Glandes, veterum cibi.

Glande aluit veteres.] Veteribus quernæ glandes victum præbuere: nunc verò arbor ipsa sola vmbra prodest. quod conuerti potest ad veterem illam legem populo Iudaico à Mose propositam, qua æterni patris filius & seruator noster CHRISTVS expectabatur: cuius quidem spei fidem certissimam cùm nobis Christianis dederit, possumus atque prisci illi subinde repetere, ἄλις δρυός, reperta tandem, vel potius cuique nostrûm gratis concessa fruge omnium optima diuinissimaque, quam ab Euangelio decerpimus. In eam sententiam lusi aliquando Epigram.

Glande patres aluit quercus, fagusq́; vetustos:
Sed modò non cibus est, proficit vmbra tamen:
Glandibus antiquis tantùm fuit vsa vetustas:
Frugibus inuentis vtimur. at quid id est?
Tradidit in sacro quacumque volumine Moses,
Glans erat, & veterum pabula prisca patrum.
At largitor opum fruges inuenit IESVS,
Et missa palea plurima grana dedit.
Vmbra licet nobis lex sit vetus atque Prophetæ:
Sed noua lex CHRISTI *verior esto cibus.*

Salix.

Salix.

EMBLEMA CC.

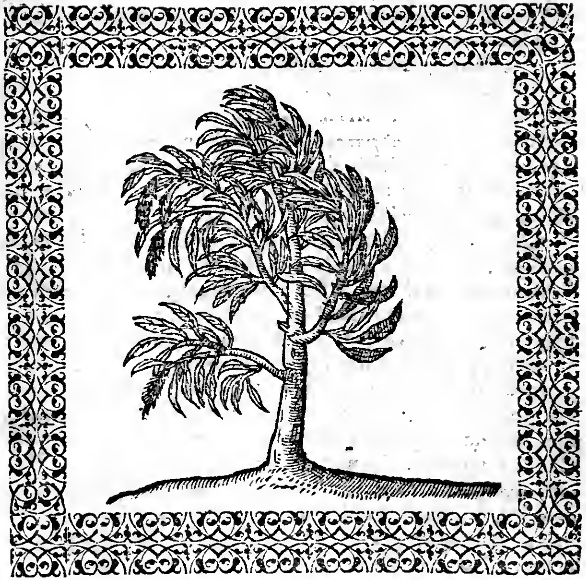

QVOD *frugisperdam salicem vocitarit Homerus,*
Clitoriis homines moribus adsimilat.

HOMERVS Odyss. κ. salicem ὠλεσίκαρπον, vt etiam Theophrastus 3. De plantis cap. 2. & 2. cap. 13. De caussis, ὠλεσίκαρπον γένος appellat, quòd semen ocyssimè amittat, antequam omninò maturitatem sentiat, vt enarrat Plin. 16. cap. 29. ideoque hydropotarum potest esse symbolum, quò referes illud: Aquam bibens nihil boni parias. Sic autem Homerus, μακραί τ' αἴγειροι καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι. Retulit idem ex Homero Stobæus Serm. 100. ex Porphyrio, qui cum Plinio sentit, salicis fructum cum vino propinatum, sterilitatem inferre,

Salix semē amittit.

ferre, genitale semen extinguere, ac libidinis impetũ marcore afficere. Pierius Hieroglyph. 52. idem omninò, & alia quædam de salice notauit: vt Aelianus de hist. animal. 4. cap. 22.

Clitoriis moribus.] qui vino non vtuntur. Plin. enim 31. cap. 2. Clitorium lacum Arcadiæ aquam tali virtute imbutam habere dicit, vt qui ex ea biberint, vinum aspernentur. Ouid. 15. Metamorph.

Clitorius lacus abstemios reddit.

Clitorio quicumque sitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq́ meris abstemius vndis.

Itaque homines clitoriis moribus appellamus abstemios. Memineram quidem, κλειτοριάζειν, obscenum verbum, idem esse ac τὰ τῶν γυναικῶν αἰδοῖα ψηλαφίζεσθαι ἢ τούτων καθάπτεσθαι, muliebria contrectare. nam κλειτορίς, vt traditur ab Hesychio, est τοῦ γυναικείου αἰδοίου ἡ ὑποδερμίς (mendosè ὑποδερίς, vt legitur in vulgatis Hesychij exemplaribus) καὶ νύμφη, καὶ μύρτον, καὶ κλειτορίς, caruncula quædam musculosa in media parte τῶν αἰδοίων γυναικείων. Itaque qui immoderatius muliebria contrectant, dicuntur κλειτοριάζειν, nempe non tam ὠλεσίκαρποι, vt salaces, quàm τὸ σπέρμα διαφθείροντες, qui venere licentiùs abutuntur, prouideque ad generandum inepti fiunt. Quem ego germanum puto huius distichi sensum: non vt accipit iactabundus nescio quis & impudens plagiarius, qui bonam partem huius meæ commentationis sibi ante annos aliquot audacter & impunè vindicarat. Is, vt sibi videretur ingeniosior, κλειτοριάζειν verbum ad venerem masculam retulit; Erasmi auctoritate ductus. sed in eo tamen dubius est Erasmus, neque id perspicuè asserit, vt qui dumtaxat suum coniectaneum afferat.

Abies.

Abies.

EMBLEMA CCI.

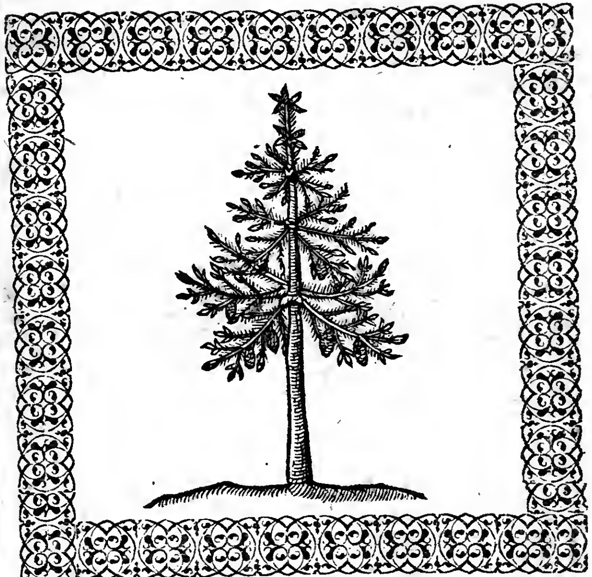

Apta *fretis abies in montibus editur altis:*
Est & in aduersis maxima commoditas.

Plinivs cap. 10. lib. 16. In montibus editissimis nascitur abies, ceu maria fugerit. quod hîc transfertur in eos, qui vt ampliorem mercedem consequantur, pericula subire non refugiunt. *Abies.*

Fily pg 74

abies in montibus.] Sic Maro 7. Ecloga:

Fraxinus in syluis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluuiis, abies in montibus altis.

Idem 2. Aeneid.

——etiam ardua palma
Nascitur, & casus abies visura marinos.

Et Claudianus:

Apta fretis abies, bellis accommoda cornus.

in ad-

in aduersis.] locis contrariis: dum enim abiete fit nauis in aquis fluctuans, videtur locum habere sibi contrarium. Sic Plinius, Abies nauigiis expetita. situs in excelso montium, ceu maria fugerit, nec forma alia. materies verò præcipua trabibus, & plurimis vitæ operibus. Non piget Ambrosij ea de re huc sententiam è 3. Hexaëmeron cap. 11. adiicere: Abies, inquit, non contenta terrenis radicibus atque aërio vertice, etiam casus maritimos tuto subitura remigio: nec solùm ventis, sed etiam fluctibus certatura processit.

Picea.

EMBLEMA CCII.

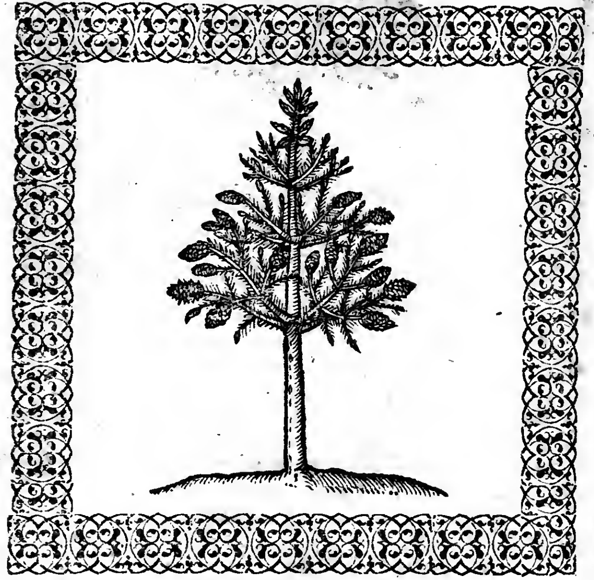

AT *picea emittat nullos quòd stirpe stolones,*
Illius est index, qui sine prole perit.

PICEA

PICEA, quæ nullos emittit è sua stirpe stolones, hominem arguit, qui sine liberis vitam agat. De hac arbore satis multa Plin. lib. 16. cap. 10. *Picea.*

stolones.] Stolo, virgulta est ex arborum radicibus, aut trunco producta. *Stolo.*

Cotonea.

EMBLEMA CCIII.

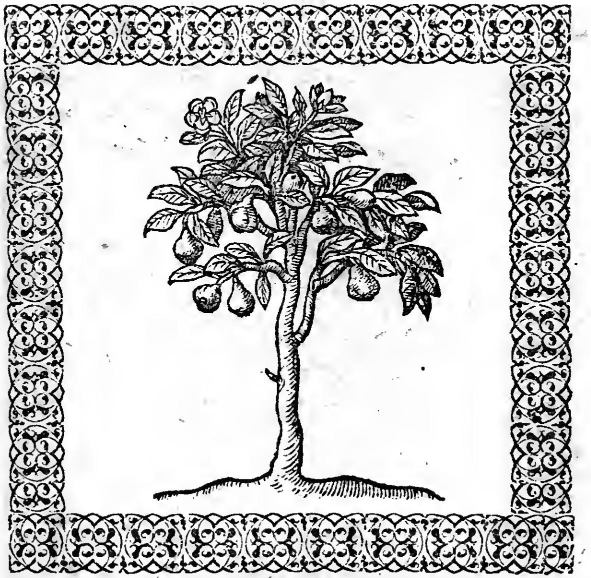

POMA *nouis tribui debere Cydonia nuptis*
Dicitur antiquus constituisse Solon.
Grata ori & stomacho cùm sint, vt & halitus illis
Sit suauis, blandus mánet & ore lepos.

PLVTARCHVS in γαμικοῖς παραγγέλμασιν ita scribit: Ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μῆλον *Cotonea cur nouis nuptis edrentur.*

μῆλον κυδώνιον κατατραγοῦσαν, αἰνιττόμενος ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν εὐάρμοστον εἶναι πρώτην καὶ ἡδεῖαν: Solon iubebat ſponſam cum ſponſo concubituram, prius edere malum coroneum: innuens ea re, primam quæ ore & voce initur, gratiam concinnã debere eſſe & ſuauem. Idem in Problematis ferè tradit. De Cotoneis Plin. 15. cap. 11. & 17. de eorum ſapore & odore eiuſdem lib. cap. 28.

Hedera.

EMBLEMA CCIIIII.

HAVDQVAQVAM *areſcens hederæ eſt arbuſcula, Ciſſo*
Quæ puero Bacchum dona dediſſe ferunt:
Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Exterius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt ſua tempora ſertis:
Palleſcunt ſtudiis, laus diuturna viret.

PINDARVS in Olympiis, Bacchum κισσοφόρον, id eſt hedereum, vel hederaceum aut hederigeram appellat, quòd ei hedera dicata ſit. Tradunt autem nonnulli Ciſſum adoleſcentem Liberi patris hiſtrionem ſaltatoremque fuiſſe: qui cùm Deo præſente Thyaſos exerceret, in quendam terræ hiatum caſu lapſus interiit. Tellus autẽ cùm gratificari Baccho vellet, florem produxit adoleſcenti cognominem. Legitur quidem primo Epigrammatôn; *Bacchò ſacra hedera.* *Ciſſus, hiſtrio Bacchi.*

κισσῷ μὲν διόνυσος ἀγάλλεται, αἰγίδι δὲ Ζεύς.
Bacchus amat hederas, & Iuppiter ægide gaudet.

Retulit autem in Atticis Pauſanias κισσὸν διονύσιον Bacchum appellatum, quòd in ea Atticæ regionis parte, id eſt Acharnis, primùm hedera viſa ſit: quo loco ſtatuæ etiam ſunt hederæ. Sed & Homerus in hymnis κισσοκόμην διόνυσον, id eſt, hedericomam vocat. Probus Grammaticus ait, in Cytherone ſacra Liberi patris arcana tertio quoque anno celebrari ſolita. Liber autem cum Muſis & Apolline eſſe perhibebatur, idcircoque ex hederæ eius fronde Poëtas coronari. Porrò dicata eſt ei hedera, quòd vt ea ſemper viret, ſic ille ſemper iuuenis; vt diximus initio: quamquam plerique referant ad ea ſerta ſeu corollas, quas poſt expeditionem Indicam circumtuliſſe Bacchus dicitur, Plinio teſte lib. 16. cap. 4. vnde & Dionyſiaca hedera dicta eſt, & Bacchica Ouid. Faſtor. 6.

Bacche racemiferos hedera redimite capillos.

Idem alibi corymbiferum eum nominat. Plutarchus tamen Sympoſiac. 3. ſectione 2. Hederã dicit à Baccho ſumptam, non vt auxilium eſſet aduerſus ebrietatem, aut vt vino aduerſam, quippè qui Methymnæum, à methy, quod vinum ſonat, ſeſe appellari voluit: ſed vt vinoſi vino vero deſtituti, hordeaceo potu pro vino vtuntur, & è malis aut palmulis quædã ſibi vina conficiunt: ita qui hieme deſideraret coronam viteam, quòd tunc temporis vitem nudam vidit, & foliis carentẽ, ob ſimilitudinem quandam, hederam eſt amplexus. Non poſſum cõniuentibus oculis ſubticere quod didici ex Poëtis Græcis, & eorundem ſcholiaſtis, nempè vates appellari δαφνηφάγους, id eſt lauriuoros, vel lauro veſcentes, aut laurum edentes: quò reſpexit Iuuenalis quadam Satyra, quo loco dixit, *Locus Plutarchi.* *Poëtæ & vates δαφνηφάγοι.*

— laurumq; momordit.

y Poëtis

Poëtis autem hederas decretas esse, cum Pierio, & aliis quibusdam doctioribus crediderim, vt vnà cum lauro permiscerentur, non tam vt perpetuus vtriusque viror, qui diuturna eorum scripta repræsentaret, in caussa fuit, quàm vt ostenderetur eos, qui digni hederis euasissent, lauream que meruissent, & arte & ingenio excelluisse. Siquidem per laurum intelligebant insitam quandam ingenij vim ac venæ fecunditatem, Apollinis radiis vberem atq. locupletem: per hederam verò artē & industriam peruigili labore partam. Huius quidem rei indicium est, quòd hedera suapte natura sit tam imbecilla, vt semper repere necesse haberet, nisi vel muro, vel plantæ, aut saxis hæreret, & pertinax conatu sese attolleret, vt tandem paulatim irrepens victrix euadat. Est autem operæpretium, vtroque (arte scilicet & ingenio) si quis velit aliis antecellere; quandoquidem mediocribus esse Poëtis, non homines, non dij, non concessere columnæ, vt habet ille. Sed & istuc aduertendum,

Digni hederis.

Lauro, quid intelligebãt veteres.

Hedera quid.

——ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis huius honorem.

Et, *——ego quod studium sine diuite vena*
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

Procax.] Donat. ad Hecyram Terent. procax petacem significat: procari enim nihil aliud est quàm impudenter & importunè petere, ait Nonius. Hinc procacitas, seu procacia, vt in l. si traditio, C. de action. emp.

Hedera nigra. *Exterius viridis.*] Intelligit hederam nigram quæ florem croceum habet, pulla folia. Id est, hederæ nigræ folia parte altera virescunt, altera pallescunt. Ne quid ad hæc requiras, consule Plinium lib. 16. cap. 34.

Hedera poëtis sacra. *Hinc aptis.*] Horatius 1. Carminum:
Me doctarum hederæ præmia frontium
Diis miscent superis.

Idem in Epistolis:
Prima feres hederæ victricis præmia. ——

Virgilius in Eclogis:
Pastores hedera crescentem ornate Poëtam.

Quod ridet in Satyrarum vestibulo Persius: ait enim,
Heliconidasq́; pallidamq́; Pirenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ sequaces. ——

Fama doctorum. *Pallescunt vndique.*] Sicuti errabunda tenaxque hedera sensim

sim altum conscendit, exteriùs virescens, in cæteris pallida, & aureos corymbos ex se producit: ita Poetæ suis laboribus humo pedetentim sese efferunt: & quamquam assiduo studio pallidi sint, fama tamen ex scriptis & ingenio cōcitata semper virent: quippè qui aureos eruditionis & doctrinæ fructus parturiant.

Ilex.

EMBLEMA CCV.

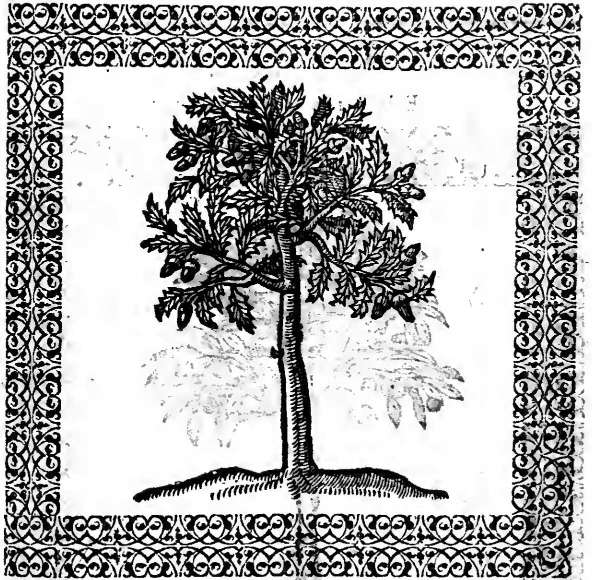

DVRITIE *nimia quòd sese rumperet ilex,*
Symbola ciuilis seditionis habet.

MVTVATVS est huius distichi argumentum ex Aristot. Rhetoric. lib. 3. Pericles, inquit ille, Bœotios ilicibus esse similes dixit. vt enim ilices sese vicissim frangūt: ita Bœotios inter se prœliari. Græcè ita: καὶ εἰς Βοιωτοὺς, ὅτι ὅμοιοι τοῖς πρίνοις· τούς τε γὰρ πρίνους ὑπ' αὐτῶν κατακόπτεσθαι, καὶ τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς ἀλλήλους μαχομένους.

Ilex, nota seditiosorum.

Seditiosi duræque ceruicis homines, quos citiùs frangas quàm flectas aut corrigas, suo magno malo efficiunt quod ilex, cuius tanta durities est, vt non nisi magna difficultate proscindi queat, nisi etiam per se fatiscat & diffindatur. Proterui enim, quibus seditio & turbatus Reipublicæ status cordi est, cùm numquam possint cum aliis conuenire, sæpenumero à reliquo ciuitatis corpore quasi agmine facto, discedunt: & tandem cùm nonnihil dissentiunt à sua factione, facillimè corripiuntur, suorumque flagitiorum pœnas luunt. Naturam huius arboris repete ex Plinij 16. cap. 8.

Malus Medica.

EMBLEMA CCVI.

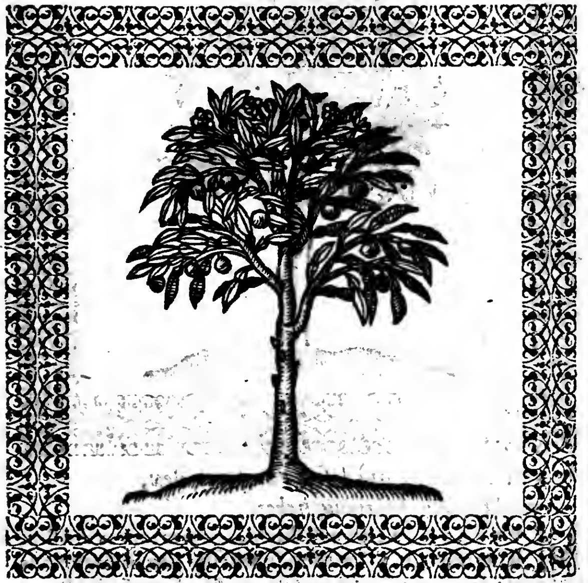

AVREA *sunt Veneris poma hæc: iucundus amaror*
indicat, est Græcis sic γλυκύπικρος *amor.*

MEDICA malus, quæ & Citrus, & apud nostros ob aliquam cum auro similitudinem nomen reperit, non inconcinnè amoris potest esse nota. Est enim coloris aurei, dulcis quidem & austeri nonnihil saporis habet, sed amari corticis: ita turpis voluptas primo blandiens aspectu, tota videtur aurea, sed vbi gustu dulce dedit, amarum ad satietatem vsque aggerit, quod γλυκυπίκρα nomen indicat. Plato itaque, vt scribit Marsilius in Symposium, amorem rem amaram vocat, nec certè iniuria, quia moritur quisquis amat. Hunc & Orpheus γλυκύπικρον, id est, dulce amatum nominat; quippè cùm amor mors voluntaria sit. Vt mors est, amara res est; vt voluntaria, dulcis. moritur autem quisquis amat. Hæc Mars. Ficinus.

Citrus, Amoris symbolum.

Amor γλυκύπικρος.

iucundus amaror.] Paronomasia elegans, quam lepidè vsurpauit aliquis è recentibus ita:

Non amor antiquo fuerat, sed amaror ab æuo
Dicendus, cùm sit semper amarus amor.

γλυκύπικρος *amor.*] sic Musæus:

ἤδη καὶ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων.
Iam & dulcem amarum acceperat aculeum amorum.

& apud Hephæstionem Sappho ait:

ἔρος γλυκύπικρον ἀμάχανον ὄρπετον,
Amor dulciamara auis inexpugnabilis.

voluptas eadem ratione γλυκυθυμία dicitur. Huc Prouerbium, *Amaro dulce mistum.* De amore qui γλυκύπικρος appellatur, Plutarchus 5. Sympos. prob. 7.

Buxus.

EMBLEMA CCVII.

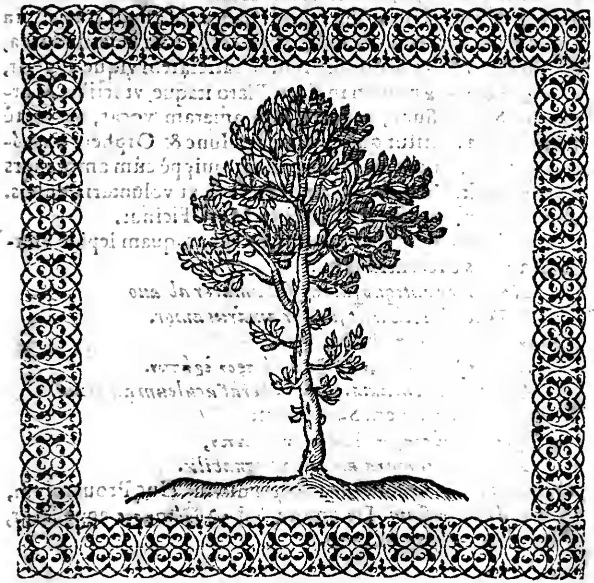

PERPETVO *viridis, crispoq; cacumine buxus,*
Vnde est disparibus fistula facta modis,
Deliciis apta est teneris & amantibus arbor:
Pallor inest illi, pallet & omnis amans.

Amantium condicio per buxum repræsentata.

BVXVS quorundam amantium vitam & condicionem refert. Vt enim est fronde semper viridi & pallida, ex cuius etiã ligno fistulæ optimæ conficiuntur: ita interno quodam vigore & vernantis ætatis affectu viuunt quicumq. se amori dedunt; pallorem tamen cõtrahunt, huic affectui peculiarẽ, quòd singulis penè momentis reformidet, ne spe cõcepta cadant, vel turpẽ quam sibi fingunt, repulsam patiantur. At quidẽ nihilominus hilarem præ se vultum ferunt, vt blandum & festiuum sermonem, semperque aliquid cantuum, aut legunt taciti, aut meditantur

meditantur studio, vel etiam scribunt aut recitant ad pellendos ex animo mærores, aut exprimenda ea quæ ipsi concipiunt.

crispoq; cacumine buxus.] Huic proximũ illud Claudiani 2. de raptu:

—— hic denso crispata cacumine buxus.

disparibus fistula.] Virg. 2. Ecloga:

Est mihi disparibus septem compacta cicutis
Fistula. ——

Ouid. 8. Metamorph.

—— sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit auenis.

Idem loco alio de tibia buxea:

Longaq; multifori delectat tibia buxi.

Deliciis teneris.] amoribus blandis, & aliquando turpibus voluptatibus. Ouidius se tenerorum lusorem amorum vocat.

pallor inest illi.] Martial. 12. lib. 32.

Et non recenti pallidus magis buxo.

pallet & omnis amans.] Cur amantes palleant, rationẽ aperit Ficin Commentar. in Platonis Conuiuium. In Priapeiis, *Amantes pallidi cur.*

Vuis aridior puella passis,
Buxo pallidior, nouaque cera.

Ouidius 2. Metamorph.

—— cui protinus intima frigus
Ossa receperunt; buxoq; simillimus ora
Pallor obit. Et 4. Metamorph.

—— oráque buxo
Pallidiora gerens exhorruit.

Idem in amatoriis:

Palleat omnis amans: color hic est aptus amanti.

Catullus de amasio quodam:

—— in aurata pallidior statua.

Horat. 3. Carmin. 10.

Nec tinctus viola pallor amantium.

D. Ambrosius lib. 3. in Hexaëmeron cap. 13. hæc de Buxo: Buxus elementorũ apicibus vtilis exprimendis; leui materia vsum manus pueriles informat. vnde ait Scriptura: Scribe in buxo, simul vt admoneat te ipsa materia quæ semper viret, necunquã foliis exuitur suis; ne vnquã spei tuæ dissimulatione nuderis, sed semper tibi per fidem germinet spes salutis. Apuleius 1. De Asino aur. Eumq. auidè esitantẽ aspiciens, aliquanto inferiore macie atq. pallore buxeo deficientem video. Idem lib. 8. *Locus D. Ambrosii.*

At ille

At ille modicum commoratus, refert sese buxantique pallore trepidus, mira super conseruo suo renuntiat. Claudiani illud non est alienum à pallore amantum, qui de nuptiis Honorij & Mar. gratus amantum pallor. Et Naso 4. Metam

——*Palles: facit hunc amor ipse colorem.*

Amygdalus.

EMBLEMA CCVIII.

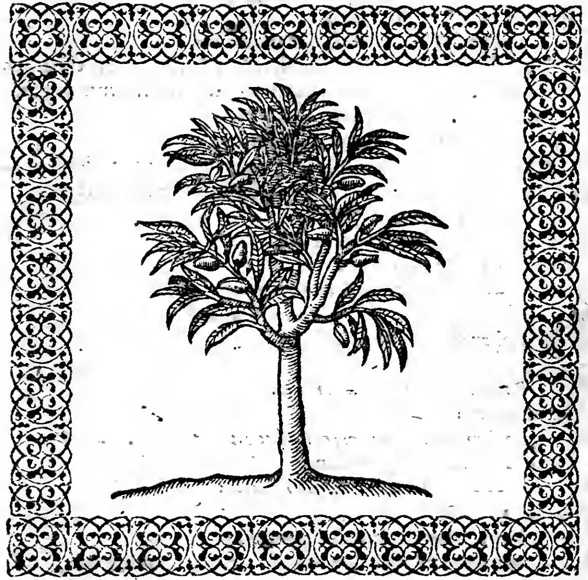

CVR *properans foliis præmittis amygdale flores?*
Odi pupillos præcocis ingenij.

Ueri præcoci ingenio. FLORET prima omniū amygdala mense Ianuario, Martis verò pomum maturat. Plin. 25. cap. 16. quod torquetur in illud ingeniorū velut præcox genus, quod nō temerè vnquam peruenit ad frugem, ait Fab. lib. 1. cap. 3. Sunt enim pueri, qui statim

statim primoq. omnia discant, memoriterq. teneāt, qui tamen quanto ætate fiunt prouectiores, tanto minus complectuntur, ita vt ad solidam eruditionem vix aliquando perueniant. Eam ob rem vulgò penè apud omnes creditum, eos, quibus sit ingenium tam præcox & præmaturum, aut insanos fore, aut nō diu victuros. Proinde Actius apud Gell. lib. 13. c. 2. ait, in iuuenilibus ingeniis itidem sibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipsa placet; ea enim demum maturescere (maturitas enim tempestiuam adfert suauitatem) reliqua ante tempus putrescere. Id quidem obseruatū maximè fuisse in Hermogene tradūt, cui vixdum pubescenti tam admirabilem ingenij & memoriæ vim fuisse dicunt, vt annos natus octodecim artē Rhetoricam conscripserit, quę ab omnibus admodum commendatur: quem etiam declamantē aliquando Musonius Philosophus grauissimus audire non refugit, quemadmodum nec M. Imperator. At cùm annum quartum & vicesimū attigisset, mente lapsus dicitur, omniumque penè rerum oblitus nulla euidenti caussa. *De Hermogene Rhetore mirum.* Præclara Lysiæ vox oratoris, cùm diceret se nolle conscribere quę festinatio pręcipitasset, οὐ βούλομαι ἔγωγε συντάττειν ἐσπευσμένα. quod tortū apparet in eos qui nimiùm præcipitante stylo edūt, seu potiùs euomunt quæ nondum bellè concoxerunt. Non minùs lepidè Synesius cùm diceret eos qui sibi in stylo indulgerent, cæca & subuentanea parere: nec enim incubando souere orationem eos quibus necesse est vomere. fieri namq. stylum euanidum & ἐξίτηλον: qui non congrua temporis mora dictionem elimat: nam quod in fætu immaturo solet accidere, abortit, eoque fieri solet, vt abortus eiusmodi nihil pariat quod sit vitale, integrū, diuturnū. Philostratus tradit in Sophistis, cùm M. Antoninus fama excitus Aristidis Smyrnæi, audire ipsum disserentem vellet, dixisse: Hodie proponito, & cras audito; neq. enim sumus è numero vomentium, sed exacta cura elaborantium. id est, τήμερον πρόβαλε, καὶ αὔριον ἀκροῶ, οὐ γὰρ ἐσμὲν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. Huc spectant adagia, Ante barbam doces senes: &, Odi puerulos præcoci sapientia. cuius postremi meminit Apul. 2. orat. pro se, sed aliò torquet.

Cur properans.] Properare aliud est quàm festinare, ait Nonius: qui enim vnumquodque maturè transigit, is properat: qui multa simul incipit, neque perficit, is festinat. Sic omnino Cato, oratione De suis virtutibus, vt apud Gell. legimus, lib. 16. cap. 14.

præcocis.] De huius vocabuli inflexione Gell. 10. cap. 11.

Morus.

EMBLEMA CCIX.

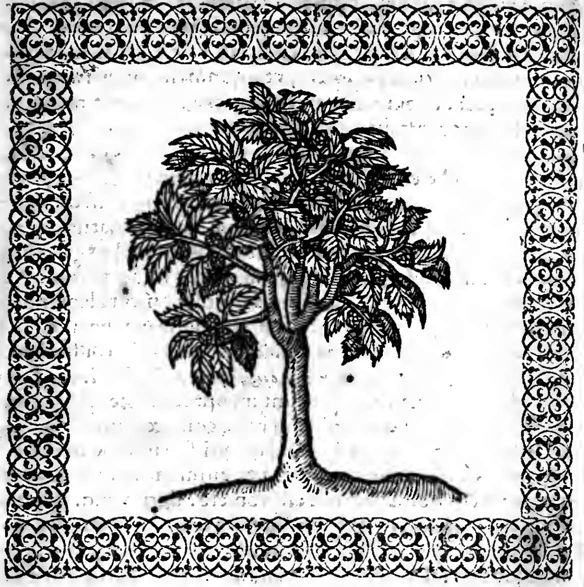

SERIOR at morus numquam nisi frigore lapso
Germinat: & sapiens nomina falsa gerit.

Morus unde dicta sit.

MORVS quasi μῶρος quibusdam dicitur, quòd nigra sit: alij à mora, id est, tarditate deriuant, quòd arborũ postrema floreat. Nonnulli κατ' ἀντίφρασιν, Morũ quasi μῶρον appellatam existimant, id est, stultam, cùm præ cæteris prudentissima esse videatur. Sic enim Plin. lib. 16. cap. 25. Nouissima, inquit, vrbanarum germinat, nec nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima arborum: sed cùm cœpit, in tantum vniuersa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat etiam cum strepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentię gerit symbolum, ait Pierius lib. 52. quòd, ne aëris iniuria lædatur, tempestiuã & commodam occasionem præstolari videatur. Nam vbi primùm le-

niores & mitiores aliquantùm auræ spirauere, erumpunt germina, & flores exsinuant magna interdum strage ob temporis inconstantiam. Ne autem pruina lædi possit, quem hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitùs lapsum fuerit, atque ad amœnissima adulti veris tempora peruentum omninò sit. Ita vir prudens grauiora negotia, & consilia omnia consultò prorogat: neque ante tempus sese effert, sed maturam occasionem citra noxam & periculum expectat. Huc facit prouerbium, Maturior moro.

Prudentiæ symbolũ, morus.

Laurus.

EMBLEMA CCX.

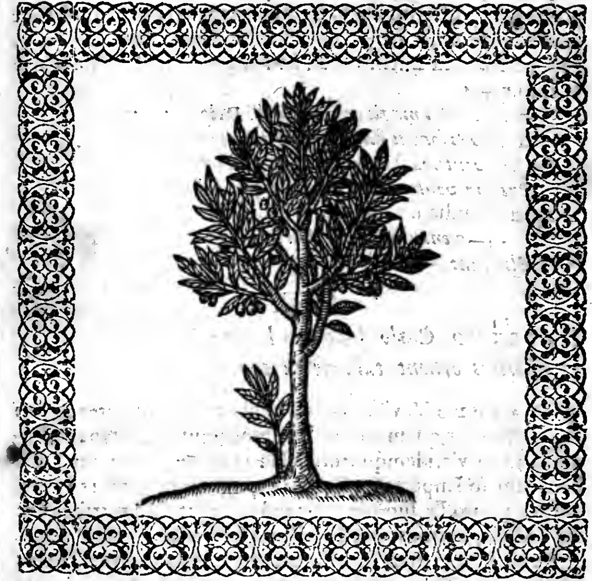

PRÆSCIA venturæ laurus fert signa salutis:
Subdita puluillo somnia vera facit.

APHTHONIVS Rhetor Laurum vaticinij symbolũ esse prodidit: iccircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixere, & Apollini

Laurus, vaticinij nota.

& Apollini diuinationis Deo sacram putarunt. Si enim strepitu quodam in igne crepuisset, felicitatem portendebat. Adhæc puluillo supposita dormientium, somniorum veritatem conciliare putatur, vt libris magicis proditum accepimus. Et quidem olim in maleficiis amatoriis incendi laurus, & aliqua religione in ignem coniici solebat, tamquam amantium querimonias repræsentans. adag. Clamosior lauro ardente: quod videtur significasse his verbis Tibullus, *Laurus vbi bona signa dedit, gaudete coloni.* si verò tacita conflagrasset, habebatur inauspicatissimum, vt ipsemet ait:

Et tacet extincto laurus adusta foco.

Δάφνη unde dicta. Plerique hinc δάφνην dictam putant, à δα intensiua particula, & φωνέω, quod est cano & voco. quòd in igne sonitum & crepitum edat: vt Latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendendi, & vro, vt significatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucilio illud à Macrobio citatum libro sexto Saturn. cap. 4.

Nec res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili sonitu flamma crepitante crematur.

Præscia ventura.] sic videtur legendum potiùs,

Præscia venturi laurus, fert signa salutis:

vt apud Claudian. 2. de raptu Proserp.

—— venturi præscia laurus
Fluctuat. ——

Aliud.

DEBETVR *Carlo superatis laurea Pœnis:*
Victrices ornent talia serta comas.

CAROLO V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs gestabant. Plinius 15. cap. vlt. idemque miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8. Vrbem eam ab Imperatore Carolo expugnatam anno 1535. ereptam Barbarossæ, suoque regi tandem restitutã à patribus non ita dudũ accepimus, qua de victoria libri editi circunferuntur.

Pœni, Thuni. *Pœnis.*] Pœni fuere Carthaginienses: quo nomine Thunos intelligit, vel Thunenses, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit, vt scriptores quidam tradunt, quorum in numero est Pacchimerius: qui tamen erroris conuincitur ab aliis quibusdam studiosis antiquitatum. Ea enim vrbs Ptolemæo est τύνητον: Straboni τύνις, vt Tunicense oppidum Plinio.

Populus

Populus alba.

EMBLEMA CCXI.

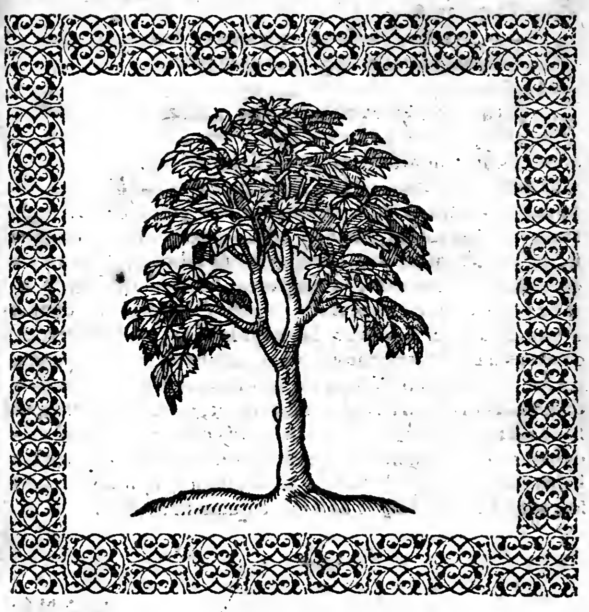

HERCVLEOS *crines bicolor quòd populus ornet,*
Temporis alternat noxq́ diesq́ vices.

POPVLVM albam Herculi sacram Plinius tradit cap. 1. lib. 12. & lib. 16. cap. 23. Hæc quòd sit folio semper tremulo, supernè candicanti, & inferiori parte viridi, tẽporis morum continuum in diem clarum, & obscuram noctem distributum repræsentat. Sic autem Plinius: Populus alia alba, alia nigra, alia quæ Libyca appellatur, minima folio, ac nigerrima, fungisque enascentibus laudatissima. Alba folio bicolor, supernè candicans, inferiori parte viridi. Hanc albam populum Herculi indigeni sacram, idem Plin. scribit, & Virgil. Ecloga 7. *Populus alba, Herculi sacra.*

Populus

Populus Alcidæ gratissima, vitis Iaccho.

Adhæc Lilius Gyraldus Syntagm. 17. hist. Deorum, hos Virgiliana auctoritate reprehendit, qui tradunt eos sola lauro coronari solitos, qui ad aram maximam Herculi sacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

—— Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauitq́; comas, foliisq́; innexa pependit.

Et paulò pòst:

Populeis adsunt euincti tempora ramis.

Populus arbor, temporis symbolum.

Hoc quidem vidit diligentissimè Pierius lib. 52. qui populo arbore tempus significari ait, quòd sit bicoloribus foliis, quippe quæ diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hæc habet populus commune cum tempore, quòd eius folia post solstitium circumaguntur, nec vllo argumento certiùs intelligitur sidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt sunt oleæ, salices, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera densior atque coloratior habeatur. In populo verò, alba præsertim, candor vna ex parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Eius arboris coronam gestasse Herculem narrant, cùm ad inferos descendit, eamque partem quæ foris esset conspicua, fuligine tetri chaüs obscuratam, quæ condebatur interiùs, sudore ablutam candidiorem euasisse. Secus habet Pausanias. Sed omnes hasce opiniones sigillatim recensere vt non est animus, sic non video quàm sit necesse.

FINIS.

MONI-

MONITIO AD LECTOREM.

Ad calcem huius Commentarij, admonitum esse volui philologum me de industria priore illa editione, quam tamquam fetum abortiuum parturieram superioribus anteactis annis, transiliisse vnum Emblema, cuius argumentum mihi displiceret, ipsaque sententia, tum quòd mihi non faceret ad stomachum, tum etiam quia non videbatur castis auribus committenda, censebatur indigna quæ mea explicatione illustraretur. Ne tamen studiosos omninò defraudem qui me vrgent & certè cogunt, vt si nolim enarrare pluribus, quod ingenuè ac liberè me fateor ignorare, saltem ipsum fontem detegam Emblematis, id quidem certè ea velim cautione factum, ne quis offendatur. Epigrapha seu titulus carminis sic habet, *Aduersus naturam peccantes:* carmen verò ita:

Turpe quidem dictu, sed & est res improba factu,
Excipiat si quis choenice ventris onus.
Mensuram legisq́; modum hoc excedere sancta est,
Quale sit incesto pollui adulterio.

Video allusum fuisse ad Pythagoræ dictum, audio id torqueri in nefandum aliquod flagitium, idque comparatione ostendi. sed hæc satis. Cæterùm id apparet esse tractũ ex Artemidori 5. De insomniis. eius hæc verba: ἔδοξέ τις εἰς χοίνικα χέζειν, ἑάλω ἀδελφῇ ἑαυτοῦ μιγνύμενος· μέτρον γὰρ ἡ χοῖνιξ, τὸ δὲ μέτρον, νόμῳ ἔοικε. τρόπον οὖν τινα παρενόμει, παρὰ τὰ νενομισμένα κοινῇ τοῖς ἕλλησι πράττων. Hæc Latinè ita sonant: Quispiam sibi visus est in chœnicem aluum exonerare. conuictus de eo quòd cum sorore cubitasset, damnatus est: mensura enim est chœnix: at quidem mensura legi similis est. quodam itaque modo legem transgressus erat, qui nimirum admisisset aliquid præter leges toti Græciæ communes.

FINIS.

EMBLE-

EMBLEMATVM INDEX IN LOCOS COMMVNES AD STVDIOSORVM COMMODITATEM DIGESTORVM.

Numerus ad Emblematis cuiusque refertur ordinem.

INSIGNIA *ducatus Mediolanensis.* Emblema 1
Mediolanum. 2
Numquam procrastinandũ. 3

DEVS, *siue* RELIGIO.

In Deo latandum. 4
Sapientia humana, stultitia est apud Deum. 5
Ficta religio. 6
Non tibi, sed religioni. 7
Quà Dij vocant eundum. 8

VIRTVTES.

FIDES.

Fidei symbolum. 9
Fœdera. 10
Silentium. 11
Non vulganda consilia. 12
Ne quastioni quidem cedendum. 13

PRVDENTIA.

Consilio & virtute Chimaram superari, hoc est, fortiores & deceptores. 14
Vigilantia & custodia. 15
νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα, &c. 16
πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; 17
Prudentes. 18
Prudens magis quã loquax. 19
Maturandum. 20
In deprehensum. 21
Custodiendas virgines. 22
Vino prudentiam augeri. 23
Prudentes vino abstinent. 24
In statuam Bacchi. 25
Gramen. 26

IVSTITIA.

Nec verbo, nec facto quẽquam ladendum. 27
Tandem, tandem iustitia obtinet. 28
Etiam ferocissimos domari. 29
Gratiam referendam. 30
Abstinentia à muneribus capiundis. 31
Bonis à diuitibus nihil timendum. 32

FORTITVDO.

Signa fortium. 33
ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 34
In adulari nescientem 35
Obdurandum aduersus vrgentia. 36
Omnia mea mecum porto. 37

CONCORDIA.

Concordia symbolum. 38
Concordia. 39
Concordia insuperabilis. 40
Vnum nihil, duos plurimùm posse. 41
Firmissima conuelli non posse. 42

SPES.

SPES.

Spei proxima. 43
In simulacrum Spei. 44
In dies meliora. 45
Illicitum nihil sperandum. 46
Pudicitia. 47

VITIA.

PERFIDIA.

In victoriam dolo partam. 48
In fraudulentos. 49
Dolus in suos. 50
Maledicentia. 51
In receptatores sicariorum. 52
In adulatores. 53
Ei qui semel sua prodegerit, aliena credi non oportere. 54

STVLTITIA.

Temeritas. 55
In temerarios. 56
Furor & rabies. 57
In eos qui supra vires quidquã audent. 58
Impossibile. 59
Cuculi. 60
Vespertilio. 61
Aliud. 62
Ira. 63
In eum qui sibi ipsi damnum apparat. 64
Fatuitas. 65
Obliuio paupertatis parens. 66

SVPERBIA.

Superbia. 67
Impudentia. 68
Φιλαυτία. 69
Garrulitas. 70
Inuidia. 71

LVXVRIA.

Luxuria. 72
Luxuriosorum opes. 73
Tumulus meretricis. 74
In amatores meretricum. 75
Cauendum à meretricibus. 76
Amuletum Veneris. 77
Inuiolabiles telo Cupidinis. 78
Lascinia. 79

DESIDIA.

Desidia. 80
Desidiam abiiciendam. 81
In facilè à virtute desciscentes. 82
Ignaui. 83

AVARITIA.

Auaritia. 84
In auaros. 85
In aulicos. 86
In sordidos. 87
In diuites publico malo. 88
In auaros, vel quibus melior condicio ab extraneis offertur. 89

GVLA.

Gula. 90
Ocni effigies. 91
In parasitos. 92
Paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere. 93
Captiuus ob gulam. 94
In garrulum & gulosum. 95
Doctorum agnomina. 96

NATVRA.

Natura. 97
Ars naturam adiuuans. 98
In iuuentam. 99
In quatuor anni tempora. 100

ASTROLOGIA.

Scyphus Nestoris. 101
Quæ supra nos, nihil ad nos. 102
In Astrologos. 103
Qui alta contemplantur, cadere. 104

AMOR.

Potentissimus affectus amor. 105

Potentia amoris. 106

Vis amoris 107

In studiosum captū amore 108

ἀντέρως, id est, *amor virtutis.* 109

ἀντέρως, *amor virtutis alium Cupidinem superans.* 110

Dulcia quandoq. amara fieri. 111

Ferè simile ex Theocrito. 112

In statuam Amoris. 113

In obliuionem patriæ 114

Sirenes. 115

Senex puellam amans. 116

In colores. 117

FORTVNA.

Virtuti fortuna comes. 118

Fortuna virtutē superans. 119

Paupertatem summis ingeniis obesse ne proueh antur. 120

In Occasionem. 121

In subitum terrorem 122

In illaudata laudantes. 123

In momentaneam felicitatem. 124

Ex damno alterius, alterius vtilitas. 125

Bonis auspiciis incipiendū. 126

Nihil reliqui. 127

Malè parta, malè dilabuntur. 128

Semper præsto esse infortunia. 129

Remedia in ardua, mala in prono esse. 130

HONOR.

Ex arduis perpetuū nomen. 131

Ex literarum studiis immortalitatem acquiri. 132

Tumulus Ioan. Galeacij. 133

Optimus ciuis. 134

Strenuorū immortale nomen. 135

Nobiles & generosi. 136

Duodecim certamina Herculis. 137

Innothos. 138

Imparilitas. 139

In desciscentes. 140

Aemulatio impar. 141

Albutij ad Alciatum, &c. 142

PRINCEPS.

Princeps subditorum incolumitatem procurans. 143

In senatum boni principis. 144

Consiliarij principum. 145

Opulentia tyranni, paupertas subiectorum. 146

Quod non capit CHRISTVS, *rapit fiscus.* 147

Principis clementia. 148

RESPVBLICA.

Salus publica. 149

Respublica liberata. 150

VITA.

In vitam humanam. 151

Ære quandoque salutem redimendam. 152

MORS.

Cum laruis non luctandū. 153

De morte & amore. 154

In formosam fato præreptam. 155

In mortem præproperam. 156

Terminus. 157

Opulenti hæreditas. 158

AMICITIA.

Amicitia etiam post mortem durans. 159

Mutuum auxilium. 160

Auxilium nunquam deficiens. 161

Gratia 162

HOSTILITAS.

In detractores. 163

Inanis impetus. 164

Aliquid mali propter vicinum malum 165

In eum qui truculentia suorum perierit 166

ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 167

A minimis quoq. timendū. 168

Obnoxia infirmitas. 169

Vel post mortem formidolosi. 170

VINDICTA.

Iusta vindicta 171

Iusta vltio 172

Parem delinquentis & suasoris culpam esse 173

Alius peccat, alius plectitur. 174

Insani gladius. 175

PAX.

Pax 176

Ex bello pax. 177

Ex pace vbertas 178

SCIENTIA.

Doctos doctis obloqui nefas esse. 179

Eloquentia fortitudine præstātior 180

Facundia difficilis 181

Antiquissima quæq. commentitia. 182

Insignia poëtarum 183

Musicam Diis curæ esse 184

Litera occidit, spiritus viuificat. 185

Dicta septem sapientum. 186

IGNORANTIA.

Submouendam ignorantiam. 187

Mentem non formam plus pollere 188

Diues indoctus. 189

MATRIMONIVM.

In fidem vxoriam 190

Reuerētiam in matrimonio requiri 191

In fœcunditatem sibi ipsi damnosam. 192

Amor filiorum. 193

Pietas filiorum in parentes. 194

Mulieris famam, non formam vulgatam esse oportere. 195

In Pudoris statuam 196

Nupta contagioso. 197

ARBORES.

Cupressus 198

Quercus 199

Salix. 200

Abies 201

Picea. 202

Cotonea. 203

Hedera. 204

Ilex. 205

Malus medica. 206

Buxus. 207

Amygdalus. 208

Morus 209

Laurus. 210

Populus alba. 211

FINIS INDICIS EMBLEMATVM.

AD ALCIATI EMBLEMATA LAVDATIO,

vice præfationis ad Emblematum explanationem:

Habita Lutetiæ in regia Burgundionum ſchola, 9. Kalend. Maias, 1576.

ETSI, AVDITORES optimi, non eſt meæ conſuetudinis, quo tempore ad aliquem egregium ſcriptorē explicandum aggredior, initio meæ profeſſionis tam anxiè rationē reddere, cur hunc potius quàm illum ſumam in manus; propterea quòd ſtudioſis omnibus meam induſtriam & conſilium in officio meo perſoluendo, reque literaria iuuanda probatum iri confidam: tamen in hoc auctore certè nobili & acuto, ſed recenti nimis forſaſſe, vt mihi obiicitur, cauſa proponenda eſt, cur hunc enarrandum publicè, meiſque commentariis illuſtrandum inſtituerim, ne quid à me temerè & inconſultò factum eſſe videatur. Sunt enim nonnulli, non quidem mali & improbi, neque alieni à literarum meliorum vſu & dignitate, qui dicant me non facere ſatis conſtanter, qui neſcio quo animo intermiſſis antiquis auctoribus, & iis a quibus ſolida puraque doctrina petitur, mutato priore conſilio, ad recentiorem iſtum diuertam: ac ſi priſci illi ſapientes, & iam longa ſeculorum diuturnitate probati mihi non ſatis arriderēt. Ego, Auditores, de me nihil poſſum excellens aut magnificum polliceri: ſed auſim tamen dicere me non ita eſſe plumbeum, vt pulcram & vtilem veterum hominum doctrinam tam parui faciam, qui nullis vnquam laboribus & vigiliis peperci, vt ex eorum quaſi pomœriis & fertilibus agris, ſtudiorum aliquem fructum tandem aliquando demeterem. Quia tamen ab ineunte

ineunte ætate cognitionem rerum & antiquitatis (nedum verborum floſculos, in quibus alii permulti ætatem exigunt) mihi primùm comparandam eſſe duxi, operæpretium me facturum putaui, ſi per varias melioris notæ ſcriptorum areas, libero & quieto animo, exſpatiarer; nulloque auctore inſalutato, qui aliquid ſelectioris doctrinæ habere videretur, copiam quandā vberem rerum, quæ cognitione digniſſimæ ſunt, mihi compararem, & è meliorum maximèque locupletum, primæque dignitatis hominum Græcorum & Latinorum fontibus meos hortos irrigarem. In quo negotio conficiendo numquam in animum induxi meum, vt veteres potius quàm vetera conſectarer, atque ita quorundam religioni me addicerem, vt nullo iudicio in cuiuſdam magiſtri verba iurarem. E multis tamen quoſdam delibandos, non omninò deuorandos eſſe iudicaui, & ex iis ea ſublegenda vidi, quæ ad ſtudiorum liberiorem progreſſum facerent: non modò vt qui lacunas ædium complent, quibus vnum ſtudium eſt vt ea quæ ſunt hiulca obturent, ſed vt locupletes lautique homines, qui cùm habeant quod eſt ſatis, & quibus vita ipſa carere tam facilè non poteſt, abundant etiam innumerabili eaq. varia rerum copia; quippe qui ex magno aceruo quidpiam ſumere putent eſſe multo iucundius. Quod cùm dicere apud vos inſtituo, ſcio certè quàm facilius ſit ea de re initium præfandi reperire quàm exitum; tamen ne videamur in immenſum tela iaculari, & de rebus quæ ad inſtitutum hoc noſtrum ſtudium non pertineant, longum & odioſum procœmium texere, meam omnem orationem in duo capita confeeram: quorum primo, de Alciato quæ dicenda hoc tempore arbitror: altero verò de meoipſius ſtudio atque conſilio pauca dicturus, quæſo diligenter attendite.

STATIM vbi primùm ex pueris exceſſit Andreas Alciatus, atq. eas diſciplinas cœpit imbibere, quibus tenella ætas ad humanitatem ſolet informari, ad ius ciuile animum applicauit, primùm quidem Mediolani (nam ibi natus eſt loco nobili, & celebri vrbe & copioſa, doctiſque hominibus affluenti) naturæ bonitate celeriter omnibus antecellere ingenij gloria viſus eſt. Erat Italia his temporibus

ribus plena liberalium artiũ, in qua nempè ſtudia omnia,
quibus ingenij cultus capitur, mirificè tum colebantur.
Itaq. cùm Alciati iam fama in aperto eſſet, ad quamcũq.
ſe Academiam nobilem conferre vellet, ſic eius aduentus
celebrabatur, vt fama ingenij expectatio hominis, expe-
ctationem ipſius aduentus admiratioque ſuperaret. Qua-
propter hunc magna laude & ſumma omnium oblecta-
tione apud ſe doctore habuere Bononiẽſes, Ferrarienſes,
Ticinij, eumq́ue ampliſſimis præmiis donauerũt: & om-
nes quotquot in Europa de ingeniis aliquid iudicare po-
terant, cognitione atq. hoſpitio dignũ exiſtimarunt. Hac
tanta nominis celebritate cùm eſſet etiam exteris notus,
patriam primùm ſibi chariſſimam armis & factionibus
oppreſſam ad tempus deſerere cogitauit, & Auenione
moras trahere maluit: quo loco profitẽdi munus ſibi de-
mandatum, ſtipendio ſexcentorum ornatus, magna ſua
laude ſuſtinuit. Deinde à Biturigũ magiſtratibus accitus,
ipſo etiam Rege Chriſtianiſſimo procurãte, ſecũdo quàm
eò venerat anno, duplicatũ habuit honorarium, & mille
ducentis eſt donatus. Fuit illis temporibus iucundus An-
tonio à Prato Galliarum Nomophylaci, Ioanni Seluæ
principi Senatus ampliſſimo, multiſq. legationibus in pri-
mis illuſtri ac nobili: cultus tum à Budæo, tũ ab Eraſmo,
quorum alterum rariſſimum Franciæ lumen non iniuria
poſſumus appellare; alterum, literatorum huius temporis
in Germania primum: adamatus à Bembo, Cardinale do-
ctrinæ laude cõmendatiſſimo: cultus denique ab omnibus
iis qui virtutem & literarum gloriam adamabant: quos
omnes, quamdiu vixit, deuinctos ſibi cõſuetudine tenuit.
Sed confecto tam longo itinere, à ſuo tandem Principe
reuocatus (ferè fit enim vt ipſa virtus in proprio & natali
ſolo non niſi ſerò admodum cognita, ad extremum exci-
piatur, excepta reficiatur, refecta præmiis exornetur) à
ſuo, inquam, Principe in patriam reuocatus, poſt ancipites
varioſque caſus & labores nomine publico exantlatos, in
ordinem Senatorum honorificè cooptatus eſt. quam
acceſſionem, vt ipſe affirmabat, ne quidem cogitans, ho-
nore omni maximo dignus, impetrauit. Eam verò præ-
ſtantis ingenij & eruditionis famam permultùm auxit

libris

libris editis, quibus & ſuæ ætatis hominibus & poſteris
conſulere ſibi propoſuerat. Et quidem intelligebat eos
qui verè docti eſſent, non ſolùm cùm viui ſunt ac præ-
ſentes, ſtudioſos diſcendi erudire atque docere, ſed hoc
idem etiam poſt mortem monumentis literarum aſſe-
qui. In quo ſuam fidem & ſtudium tam mirificé proba-
uit, vt nullus hodie ſit eleganti & polita cognitione tin-
ctus, quin huius ingenium ſuſpiciat. Neque profectò
hac parte video, quàm ſit æquum opinionem ſequi vel
M. Antonij Oratoris, aut C. Lucilij, tametſi doctus &
vrbanus à M. Tullio nominetur: Alter enim cur ſuas
orationes edi nollet, probabilem rationem reddere ſoli-
tus, id à ſe ita fieri dicebat, vt ſi fortaſſe quædam minimè
aliis placerent, infitiari poſſet: alter verò, quæ ſcriberet,
neque à doctis, neque ab imperitis legi vellet: quod illi
melius quàm ſe, hi autẽ nihil intelligerent. At qua fronte
aliquis noſtrum artifici huic tam laborioſo ſuccenſere
auſit, quis candido animo ſcripta non exceperit, quæ &
doctis iucunda, & indoctis profutura ſunt? Neque enim
exiſtimandum nobis eſt veriora illa & ſimpliciora cen-
ſenda, quæ viua voce dicuntur, quæque ſimulari, fingique
poſſunt, quàm quæ omnium ſubiecta oculis, quaſi ad
publicum quoddam examen proponuntur. Et hæc qui-
dem, Auditores humaniſſimi, neceſſariò primùm dicen-
da videbantur, ne quis fortè putaret, me illotis, quod
dicitur, manibus aggredi auctorem velle tam lepidum
tamq. terſum & egregiè doctum, eumque ſtudioſis ado-
leſcentibus proponere, niſi iuſtam aut certè probabilem
conſilij mei rationem primùm redderem. Occurrunt
enim viri non imperiti quidem & ignari rerum, ſatiſne
conſtanter facere videar, qui relictis, aut certè ſepoſitis iis
auctoribus, qui priſco & meliore ſeculo floruerũt, vnum
è recentioribus aſſumam potiùs, & ad eum explanandum
aggrediar, cùm alios penè innumerabiles, eoſque ma-
ximè quos poſteritas communi conſenſu approbauit,
explicare hoc tempore, pro mea conſuetudine & ex
officio, debeam. Ego verò, Auditores, non ſum is, qui ve-
teres, vti iam dixi, potiùs quàm vetera eaq. præclara vn-
quam probarim: ac ſi antiquam & recoctam doctrinam

tempo-

temporum ratione citiùs, quàm dignitate & vsu æstimarem. Quis enim tam alienus est à recta ratione & iudicio, qui hominũ ætatibus, non autem suo pretio aliquid æstimandum, magniq́ue ducendum putet? Sed eò prolapsa est hominum inuidentia & cæca opinio, vt noua penè omnia, quamquam sapientum iudicio præstantissima, non modò fastidiant, sed etiam apertè damnent. quod idem suo seculo non temerè videtur ille conquestus:

Esse quid hoc dicam (inquit) viuis quòd fama negatur,
Et sua quòd rarus secula lector amat?
Hi sunt inuidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos semper vt illa nouis.

Quæ quamquam nos interdum moueant, retinenda tamen est cum rectè sentientibus perpetua consensio, vt numquam iniquis imperitorum quorundam opinionibus nos abduci patiamur. Quis enim Ennium vel Pacuuium Virgilio, quis Lucano Andronicum Liuium, quis M. Tullij orationibus omni dicendi lepôre ac copia tinctis forenses ac horridas actiones M. Catonis senioris anteponat? Equidem scio quàm non facilè se nouitas apud quosdam insinuet, vt honorificum aliquem locum obtineat: adeò

—nos nostráque liuidus odit,
—& nisi quæ terris semota, suísque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit:

non quòd rectius in ea re iudicium adhibeat, neque quòd eo modo literarum dignitatem augeri velit, sed quia non nisi ægrè patiatur se vltimo haberi loco, si res in certamen veniat: & industriam excitare se nihilo plus posse speret. At id quàm ab æquo & bono, quàm à rectâ ratione alienum!

Si enim tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret, tererétque viritim publicus vsus?

Quàm multi multa possint obiicere, vltrò mihi in mentem venit: ex iis enim morosi quidam & tetrici castigatores, quæcumque se vetustate commendant, ea penè sola & in primis omni honore habenda putant: nouis auctoritatem omnem fidemq́ue detrahunt. In quo vt sibi

sibi mirè placent, ita Plautinam cantionem in pergulis, in conuiuiis, in balneis, penéque dixerim medio ipso foro personant:

Qui vtuntur, inquiunt illi, *vino vetere, sapientes puto,*
Et qui libenter veteres spectant fabulas:
Antiqua enim opera & verba cùm vobis placent,
Æquum placere est antiquas fabulas:
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multò sunt nequiores quàm numi noui.

Agnosco inquam ego Comici verba, teneo mentem, ni fallor: non tamẽ boni illi viri mihi vnquam persuaserint id in omne scripti genus esse torquendum, quod de solis fabulis Poëta ille perspicuè & apertè pronunciauit. Quibus nimium seueris iudicibus vt non minus grauem quàm argutum opponam testem, Lyricorum principem Pindarum, quæso, audiant: αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. Vinum vetus laudandũ esse vult, at etiam recentiorum flores hymnorum suam etiam laudem mereri grauiter ac verè testatur. Ita quidem doctrinam veterem ac eruditam nullus non laudat: quis tamen floridas, vt ita dicam, recentium quorundam hominum scriptiones, & quasi tenellas nouasq́ue Musarum corollas labore ac studio concinnatas non aliquo putabit honore dignas, non etiam debita sua laude ornandas existimabit? Vultis itaque vno verbo dicam quid sentio, Auditores; non possum faciliùs quàm Plinij Iunioris arguta sanè & opportuna sententia: Sum ex iis qui mirer antiquos, inquit ille; non tamen ita vt ingenia nostrorum temporum despiciam. neque enim in gignendis optimis lassa est & quasi effeta natura. Sit ergo recens Alciatus, dum tamen antiquam eius doctrinam esse constet. Quid enim excellentem illam, & eruditorum omnium calculis probatam prudentiam Iuris, quid eloquentiam, qua aliis præstitit, in medium adducam? Sic enim iam olim non temerè didicimus hanc pulcherrimam Iuris dicundi facultatem reuera πολυμαθίαν esse, & multiplicem atque vberem rerum optimarum pæneque innumerabilium cognitionem, veram profectò & in actione positam, non vmbratilẽ quandam & in puluere

 latentem

latentem decertationem, sed in omnium oculis ac luce positam sapientiam. Quid loquar de Alciati admirabili dicendi peritia, deque literariis monumentis ab eo editis, quæ omnia non augeri verbis, nedum illustrari posse certò scio? Quanquam enim quidam è veteribus eleganter & acutè dixerit, facillimum esse laudare Solem, cùm vbique præsto & semper esse possint laudationum argumenta penè innumerabilia: Ita cùm difficile non sit hominem commendare, in quo tot egregiæ animi dotes eluceant: mihi tamen verendum est, ne quis obiiciat illud olim à Phauorino nobili philosopho vsurpatum, Vituperari satius esse, quàm remissè laudari. Adde quòd si mihi aliquando statuendum esset, vt Alciatum quadam insigni meritaque laudatione exornarem, putarem equidem non alio eloquendi genere mihi opus esse, quàm eo quo celebritatem nominis Alciatus est cõsecutus: vt qui olim ad laudandum commodè Pindarũ, non alia quàm Pindari lyra sibi opus esse censebat. Quamobrem si certò teneam, numquam, aut rarò admodum, parem gloriam esse in dicente vel scribente, atque in eo cuius laudes oratione celebrantur: tamen rei difficultate nullo modo deterritus, non possum quin pro ingenij mei tenuitate Alciatum commendem: quod ipsum tamen cùm pro tantilla mea facultate vix consequor, vt certè cuperem, huius meæ vocis testes aduocabo potentissimas & nobilissimas in Europa gentes, à quibus raram & exactam Doctoris huius ornatissimi eruditionem probatam fuisse à patribus accepimus. Primùm, testis est Italia, bonorum ingeniorum parens, quæ hunc Ferrariæ, Bononiæ, Ticini, summa omnium admiratione de suggestu fulminantem, ius ciuile magno applausu parique auditorum concursu & frequentia docentem audiuit: testis Gallia, quæ eum Biturigibus per quinquenniũ aluit regiis allectũ stipendiis: testis Germania, quæ præ cæteris semper industrios & sollertes homines habuit: quorũ opera factum, vt literarũ cultus & exercitatio, pridem extincta Gothorum incursionibus, cœperit hac tandem mundi senectute reuiuiscere. Testes exteræ nationes omnes, in quibus tamen est aliqua humanitas atque institutio

liberalis: quæ omnes vno ore, vnoque consensu Alciatum excipiunt: ambabus, quod aiunt, vlnis amplexantur, adamant, exornant. Et certè ea fuit egregij hominis suadela, vt etiam populos immanitate barbaros, multitudine innumerabiles, sic etiam exteros absentes demulserit, vt mirer hoc penè vno Italo iuris studium fuisse diuinitùs excitatum. Quæ cùm dico, non est quod vestrum quispiam exspectet à me, vt nobiles huius nostræ ætatis Iuris doctores inter se conferam: neque enim id meum est: & quamquam mihi permissum ac concessum esse videretur, tamen scio in primis id & permolestum & odiosum iis, qui sese postponi aliis non tam facilè ferunt, quique vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt. in quo si putarem eos ne verbo quidem mihi fore molestos, tamen vt verè & ingenuè fatear, *—non meus audet*
Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.

Sed quid immoror in iis quæ omnibus eruditis hominibus probata esse confido? Enimuerò, Auditores, non est mihi animus calculum adiicere meum ad eas disputationes, quas magna sua laude scripsit Alciatus ad Ius illustrandum: de Emblematum libello nunc temporis habeo dicere: de eo inquam libello, qui, vt vident omnes, perexiguus est, si molem scripti consideremus: at magnus certè & locuples & ornatus, si pretium, si dignitatem, si officinam rerum omnium selectissimarum, quæque studio & cognitione omnino dignæ sunt, egregiè instructam: si, vt vno dicam verbo, bonorum mare aduertamus. Ausim equidem affirmare, nihil omnino esse quod philologi alioqui morosi in eo desiderent. sunt enim non pauci, qui longiores verborum ambitus, qui prodigiosas, vt sic dicam, foliorum & paginarum amplitudines, qui prolixam in doctrina farraginem non temerè fastidiant. Quis enim tam patienti animo eam librorum molem euoluerit? an tantum nobis relictum est temporis, an otij, an vitæ denique, quam tamẽ breuissimam esse datam nemo nõ cõqueritur, vt ad alia etiam præclara, & in quibus plus vtilitatis esse intelligimus, non primo quoque tempore properemus? Rectè Callimachus ille Grammaticus, & iure quidem dicebat, magnum

librum, magnum esse malum: vt intelligamus homines insigni reuera magnoque damno mulctari, quibus libri tam multi atque ampli euoluendi proponuntur. At vt permulti sunt qui prolixitatem auersentur, sic profectò alij quidam nominari hoc loco possunt non illiterati, non inertes, neque postremo in numero ponendi, qui similitudinem, satietatis matrem, vt cramben bis malè recoctam planè refugiant. Quid enim de iis loquar, qui ægrè admodum ferunt sibi quasi onus quoddam grauissimum impositum humeris, vt è multis multa conquirant, & non nisi labore indefesso molestoque studia persequantur? Sunt etiam permulti auctores qui manibus teruntur, in quibus singulis non nisi fortasse singulas virtutes reperire est: adeo nihil ab omni parte beatum, aut omnibus absolutum perfectumque numeris reperiri à nobis potest. Scio alios quosdam doctos & vtiles esse libros, è quibus res memoria dignas exprimimus: alios qui verborum puritatem & elegantiam doceant: alios deniq. qui nonnunquam vtile dulci permisceant. Nihil dico de iis qui nihil nisi spinas habent, aut iis qui propter obscurum dicendi genus, aut inspersas opiniones erroneas pium & cordatum lectorem sępenumerò à legendo reuocant. Quis verò in hac Emblematum officina, & quasi locuplete rerum optimarũ penu breuitatem non laudet? quis varietatem rerum iucundissimam, & exactam pulcramque copiam non amplexetur? quis multiplicem vnius libelluli thesaurum exigua mole comprehensum non putabit excolendum, & nocturna diurnaq. manu versandum? Vt enim de prima illa virtute, qua breuis est, primo loco: certè Homerus ingeniorum vertex, quos egregios & sapientes viros effingit, eosdẽ etiam in dicendo parcos esse dicit: quantumque mea mens diuturna lectione repetere potest, & veterem historiam recordari, non ægrè reperio, quamdiu manserunt incorrupti hominum mores, sermonem fuisse parcissimum & breuissimum. Quod iis perspicere facillimum erit, qui priorum temporum auctores cum iis qui posteri successerunt, vnà conferre volent: vt Orpheum, Linum, & alios cum Homero, cum Hesiodo, Socratem, Platonem

cum

cum Chrysippo: cum Galeno Hippocratem. Veterum enim sapientum fuere sententiæ perbreues, quasi decreta quædam & placita, vt illa celebrata omnibus Pythagoræ symbola, Socratis, & aliorum quorundam sapienter & argutè, doctè grauiterque responsa quæ hodie circumferuntur, quibus quid eruditius, quid neruosius, quid admirabilius? Nihil dico de Solonis legibus Atheniẽsium, Lycurgi, Spartanorum: nihil de duodecim Tabulis, quibus mira breuitate contractis tam diu Romani vsi sunt, vt non videam quid amplius posteris accesserit, cùm Philosophia primùm loquax esse cœpit: vt ad rem Poëtæ illud hoc loco exclamare lubeat,

—laudato ingentia rura, Exiguum colito.

Prætermiseram Epictetum, in quem permulta confertur laus, quod duobus verbis *ἀνέχου καὶ ἀπέχου* vniuersam Philosophiam complexus est. Quod tamen ita nolim seuerè accipi, vt omnino exulare velim dicendi copiam, non vtilem modò, sed etiam necessariam: at vt vestrum quisque intelligat Alciatum sua illa breuitate concinnum & gratum omnibus non iniuria videri. Iam verò quis breuem illam & argutam priscæ doctrinæ syluam non pluris habendam ducet, quàm immanes scriptorum quorundam paginas, quæ mihi perinde videntur ac cibi nescio qui, ex quibus alimenti minimum, reliquiarum multo plus, vt in cochleis & testudinum genere capitur? Sed pergamus quæso ad varietatem illam qua se commendat, qua in deliciis habetur, qua studiosos pascit animos, qua eruditam cogitationem suspensam tenet. Quod cum meditor vnà mecum, existimo eos ineptos esse minimeque diligentes, qui semper idem aut legunt, idemq. semper canunt, neque varietate rerum, quam nobis natura ipsa commendauit, ingenium perpoliunt. Quid enim moror Senecæ, acuti hominis, vitæ tamen instituto planè Stoici, monitum consiliumque grauissimum, quo non obscurè variam lectionem, vt alienam à studiis insectatur? Reuera hic magni nominis Philosophus non sine iudicio videtur suam ea de re sententiam dixisse: sed nos naturæ certissimum quoddam præscriptum sequimur, eique paremus: quo nomine nullus est, opinor, qui

nobis

nobis molestus esse debeat. Nam quocumque oculorum aciem flectamus, quamcumque in partem sese mens humana recipiat, multiplex & varium non tam numero, quàm infinitate distinctum deprehendemus. Plantarum enim, florum, herbarum magna eaque admirabilis est in omni genere varietas: tam diuersa animalium facies, ea colorum certè innumerabilium distinctio. imò verò terram ipsam videmus hac parte montibus eminentem, illa vallibus lacunosam, fontium quadam perennitate, fluminum, lacuum, vastoque Oceano irriguam, & certè à terra secretam, vt ipsa sui maximum omnibus vbique spectaculum præbere videatur. Cuius naturæ tam sapientis & prouidæ sollertiam, homines ingenio maximè, & arte feliciter æmulati sunt, iis præcipuè rebus, quæ literarum monumentis continentur. etenim rectissimè putarunt ingenium humanum non esse ita sterile & infecundum, & quasi cancellis circumclusum, vt sua vi non continere posset ea omnia, quæ abundans & opulenta natura educere voluisset. Ne tamen vos morer pluribus, Auditores, si conferre libeat hunc tantillum libellum cum aliis longè plurimis: & si maturè iudicium adhibere par sit; quis non capietur admiratione, vbi obseruarit in eo vno innumerabiles opes contineri, quæ non nisi magna difficultate summoque studio in permultis aliis commodè obseruari possint? Vt enim id aliqua parte reuocem quasi ad calculos, in Alciato puram, tersam, & antiquam dictionem nullus, vt opinor, desiderabit: acumen logicum non abest à præclara illa fabrica & inuentione rerum tam multarum: non iudicium & ordo, quo res tam variæ colligerentur: non historia rerum permultarum: non philosophia morum & naturæ, quæ tota in omnibus Emblematis occupatur: vt quemadmodum in Homero plerique veterum dixerunt esse disciplinarum omnium officinam quandam locupletem: ita in Alciatum vberrimè concurrunt, quæ hominis eruditi & ingeniosi laudatam aliquam ideam possint effingere. Quæ certè omnia non ideò à me dicuntur, vt aliquis vestrûm putet me tam libera & aperta laudatione meos qualescumque in hunc auctorem labores

venditare cupere: quòd profectò quàm alienum sit à meo sensu, facilè quiuis intelliget, si verecundũ animum meum, si meæ vitæ rationem, si minimum peneque nullum studiorum progressum viderit. neque verò is sum qui Alciati, viri certè maximi, dignitatem raramque doctrinam cum mea tenuitate conferre audeam. Ille enim vir πολυΐστωρ ϗ πολυμαθὴς iocando liberè, relaxandoque animum, Emblemata omni sale & lepôre Attico tincta effudit: nos industria, studio, cogitatione, sensu denique omni nullum non lapidem mouemus, vt si pro dignitate non possumus ad vmbilicum perducere quæ cogitamus, saltem tamen admiratione quadam rapti, coniectanea nostra qualiacumq. potiùs, quàm seriæ doctrinæ fructum aliquem proponamus. Ille, vti se res offerebat (quando maximè à Iuris professione honestam & liberam cessationem impetrabat) in medio suo otio negotium literarium consectatus, rem quidem pulcerrimam, dignamque omni regio apparatu, eruditorum hominum oculis spectandam proposuit: ego verò, vt libelli huius gustum aliquem meo arbitratu perciperem, innumerabiles penè auctores Græcos & Latinos aliqua, quod certè audeo dicere, diligẽtia & voluptate animi deuoraui, eamque continuam operam in perquirendo fixi atque locaui, vt qui Sisyphus versat saxum, sudans nitendo, sed nescio tamen an hilum profecerim. Et hæc mea certè mens, ea cogitatio, id iudicium, Auditores, vt cùm ea de re apud vos tam liberè verba faciam, possim adolescentiæ lapsum deprecari. fateor enim nescio quo ætatis feruore ante annos septem contulisse & sublegisse me in libelli quandam formam aliquas minutias; quas cùm amicis aliquot meis ostendissem, mihi auctores fuerunt, vt de iis edendis tum primùm cogitarem, & in publicam edi lucem paterer. Id certè, ne quid ego dissimulem, mihi tum valdè placuit, vt qui meorum studiorum aliquod vel minimum specimen non ægrè ferrem studiosis esse consecratum: ad eamque rem citiùs quàm licebat, neque tam maturè, vt oportebat, ad Christophorum Plantinum, ciuem Antuerpiensem, regium typographum, scripserunt amici meo nomine, vt quemadmodum is ipse mihi

corâm pro sua facilitate primùm hîc Lutetiæ pollicitus erat: deinde per litteras idem non inuitus confirmarat, libellus prelo committeretur: quod tamen, vbi exemplar ad eum misissem, penè omnino αὐτόγραφον, & reuera ἀκατάγραφον, diuturna & molesta negotiorum mole auocatus, tam citò præstare non potuit, vt ipse constituerat. Sed ea tandem edita scholia, immatura penè omninò, neque digna satis quæ hoc tempore, tam eruditis hominibus abundanti, lucem ferrent: tamen excepta cùm applausu à studiosis, mihi animos admouerunt, vt quæ inculta parumque tersa esse scirem, sumpto quodam otio libero corrigerem. Meæ itaque partes sunt, vt cùm mihi tam gratos eruditorum hominum animos expertus sim, qui pro eo labore, alioqui tenui, gratias mihi non semel habuerunt, de castiganda illa editione cogitem: tum vt respondeam hominum de me bene meritorum exspectationi, tum vt adolescentum studia quacumque tandem ratione iuuare pergam. Quod negotium citiùs confecissem, & alacri studio maturassem, nisi professionis meæ continua cura & laboriosa contentio, in qua cessatori esse non licet, me penè omninò à subseciuis studiis abstraxisset: nisi inquã me toto iam sexennio exercuisset. Neque verò tam facile est ei qui nostræ huius professionis munus sustineat, animum ad res tam varias & multiplices applicare: quem certè magnum & arduum laborem si qui tam facilem esse putant, vehementer admodum errant. Nullius enim planè animus est vel adeò rectè à natura informatus, vt hoc quicquid est quod facere debemus ex officio, qui non modò agendo, verùm etiam cogitando possit sustinere. An vos aliam caussam esse vllam putatis, cur in tãto honore quo maximè artes aluntur, tam pauci reperti sunt hactenus, qui in hac profitẽdi laboriosa contentione pro dignitate versati sint? Non est longè repetenda ratio: sunt enim omittendæ voluptates, prætermittenda studia delectationis: ludus, iocus, conuiuia, confabulationes omnium penè familiarium deserendæ: quæ res vt plurimùm ardua & difficilis, in hoc genere homines à labore honestoque conatu studiorum humanitatis auocat, & interdũ omninò abstrahit. Non longè abiero

abiero, dicamque hoc tempore quod tacitus nullo modo prætermittere possum: nostra hæc professio longè grauior est, magisque seria, quàm suspicari vnquam aut percipere possunt qui dolium hoc numquam volutarunt. Nulla siquidem ars est digna hominis liberaliter educati studio, cuius non aliqua cognitione oporteat tinctum eum esse, qui munus hoc aliqua laude & hominum approbatione sustinere meditetur. In quo ego docendi munere obeundo quantò magis in dies proueho, tantò etiam magis intelligo quàm absim à perfectione summorum operum, huiusque professionis dignitate: vt quamquam videar plerisq. nunc extra laboris aleam positus aliqua mea industria & exercitatione, imò verò hominum eruditorum approbatione; tamen haud dubiè fateri cogar, me fundamenta quæ cogito, nondum bene iecisse. Et hæc quidem quamquam verissima esse constet, scio tamen quàm imperitis & parum cautis adolescentibus arrideant exoterica potiùs quã acroamatica: quàm placeant, nõ sollertes & industrij, non laboriosi & ingenui doctores, sed clamosi quidam & importuni ardeliones, vt etiam fumorũ venditores, qui audacia quadam impudenti & intolerabili, iuuentutem sibi deuinciunt, eoque nomine literarum gloriam insigni quodam fastu complere non verentur. Quid enim nos, nos inquam laboriosi & industrij, non vbicumque fæci scholasticæ probamur? quia fastũ omnem præcludimus: quia malumus studere vtilitati audientium quàm voluntati: non pendemus ab aura populari: huic multorum capitum belluæ non obsequimur. & hinc illæ lacrymæ, Auditores, vt nemini mirum sit, cùm etiam Iupiter ipse, vt est in adagio vetere, ne quidem placere omnibus possit. Sed vna tamen optimè factorum conscientia, & doctorum quorundam hominum de nostris studiis grauissimo iudicio sustentamur atque animum colligimus: quamquam nihil sit quod me pœnitere debeat, vt eorum hominum qui ab euentu metiuntur omnia, fortunam incusare velim. Licet enim minimè gloriari possim, vt ille cui mille Siculis errabant in montibus agnæ: neque cantare audeam quæ

—solitus si quando armenta vocaret
Amphion Dircaus in Actao Aracintho:

tamen mea ipse sorte contentus, si fas est, si licet, Auditores, dicam ingenuè:

Non sum adeò informis: nuper me in littore vidi,
Cùm placidum ventis staret mare. numquam ego Daphnim
Cantando metuam, si numquam fallit imago.

Sed iam nimis multa de me: in qua nimirum commemoratione vereor ne quis existimet me meas merces alienis nominibus velle cariùs vendere. quod si facio, mei planè sum immemor, vt qui nasutis hominibus me ridendum propinem. At ne patiar vos hinc non satiatos discedere, néve aberrem à scopo, quem mihi primùm proposueram, vtque vno quasi fasce complectar, quæ hactenus à me dicta sunt, quæso, studiosi Adolescentes (vos enim iam alloquor, in quorum gratiam nostri hi labores instituti sunt) quæso inquam, nostri huius auctoris antiquam doctrinam diligenter obseruemus & exosculemur: peritiam iuris admiremur: eloquentiam consectemur: succinctum dicendi genus eodem cum doctis hominibus consensu approbemus: varietatem certè gratissimam iucundissimamque venemur: cuius singulas easque admirabiles virtutes si penitiùs intuemur, thesaurum habemus nullo auro nullisque gemmis conferendum: multoque magis admirabilem, si eius vnius selectissimas doctrinæ gemmas cum aliorum vel certè permultorum flosculis comparemus. In quo Emblematum libello mea qualicumque commentatione illustrando, non puto me omnino malè bonas horas collocasse: quamquam id dictum nolim, vt cornicibus, quod aiunt, configam oculos, aut me apud vos efferam impensiùs, quod neque vestra de me expectatio, neque meus pudor vnquam pateretur. Sed hoc vnum contendo: excusetur quæso (id enim mihi non semel deprecandum) excusetur inquam nimius adolescentiæ meæ feruor, qui libellum quasi è nido implumem, vt ita loquar, & vt immaturum fetum emitti permiserim: excusetur denique nimia fortasse tarditas, quæ effecit vt nondum satis mihi facere potuerim, neque supremam admouere manum

manum in eo diligenter emẽdando, eò quòd continuum mearum prælectionum pensum ab eo quod tam diu mihi proposueram, me diutius auocarit. Sic enim mihi firmo quodam animi proposito statui, vt quamdiu mihi liberè ac quietè versari hac in Academia licuerit, efficiam vt qui eruditis hominibus rationem mei otij constare velim. Quid enim verear apud vos meas hîc fateri delicias? Adolescentes optimi,

Musæ noster amor Permeßides.

in quarum stadio quamquam molesto & ærumnarum pleno, honesto tamen & laudabili, sic me contineo, singulari Dei beneficio, vt nullus vnquam fuerit adolescens, qui me toto iam sexennio profitentem de suggestu audierit, cui tamen modestia commendata sit, cui honesti cultus, cui denique humanitatis literæ, qui idem mihi ex animo non fuerit obsecutus. Nihil moror aliorum studia & labores certè multos sollicitudinum plenos. per me licet, oblectentur alij cæcis quibusdam cupiditatibus: alij fori iurgia consectentur: hi rei militari, aut mercaturæ faciundæ totos sese dedãt: alij lucris inhient, & opima sacerdotia vel prece vel pretio, si possint, aucupari non desinant:

Me verò primùm dulces ante omnia Musæ,
Quarum sacra fero, ardenti perculsus amore,
Accipiant, cælique vias & sidera monstrent.

DIXI.

INDEX RERVM ET VERBORVM QVÆ HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR.

ABDOMEN 344
Abies apta fretis 701
Abſtemius 123
Abſtinentia 170
à muneribus capiendis 158
Abſtinentiæ officia 170
Acheloi cornu 440
Achillis ſcutum ad ſepulcrum Aiacis delatum 145
de Achillis armis contentio 146
Achillis arma malè Vlyſſi adiudicata. 215.613
Achilles vt tractarit Hectoris cadauer 553
Achillis ſepulcrum 494
Achiui 603
Actæon in ceruum mutatus 226
Actæones venatores 227
Adonis ab apro interemptus 301
Adonis lactucæ foliis occultatus 300
Adorea quid 682
Aduerſas res ſtatim accedere, tardè recedere 480
Adulator vt Chamæleon 231
Adulatorum mores 230.& ſeq.
Aegyptiorum ἱερογλυφικὰ 17
Aegyptij quid per leonem deſignabāt 92 quid per ſerpentem 35
Aello harpyia 163
Aeluri feminæ ſalacitas 306.307
Aeneæ pietas 681
Aenigmatum lex 18.82
Aenigma de teſtudine 681
Aeſchylus bibax 121
Aeſculapius cur Deus habitus 542
ſub forma ſerpentis cultus ibid.
Aetates tres 665
Aethiops non albeſcit 248
Aethiopem dealbare ibid.
Affectus moderandi 235
Affectus ſedati in iudicibus 529
A fronte & à tergo 106
Agamemnon 215
Ambitioſus 239
eius clypei ſymbolum 243
Agathocles Peripateticus arrogans. 277
Agentes & conſentientes pari pœna puniendi 607
Ageſilai cordatum conſilium 74
Aglaia 576
Aiacis & Vlyſſis contentio 145.146
Aiacis inſania. 613
Aiacis tumulus 215
Aiax qualis apud Homerum 467
Aiax ſe interfecit 613
Alauda in gramine nidificat 138
Alboris ſignificationes 434
Albutius Iuriſconſultus 521
Albutij ad Alciatum ibid.
Alcæa, cauda leonis 258
Alce fera ſeptentrionalis 43
Alciati ſymbolum 437
Epigramma in detractorem 518
in pædotribas 579
Alciati laus in aliena patria 522
eius Emblemata philologis omnibus probata 26
Alciatæ gentis inſignia 43
Alciatus ius ciuile profeſſus in Gallia. 42 quid reſponderit ſciſcitantibus qua methodo in ſtudiorū curſu eſſet vtendum 101
Alcibiades aſſentator 231
Alcimenes auceps 379
Alcyonis ſolertia 624 in nidificando ibid.
Aleæ ludo vita hominis comparata. 477
Aleuadæ Theſſali 193
ALEXAND. Magno acceptum emblema 44 Pellæus iuuenis 37
eius præclarus ortus 37
mater Olympias 35
filius Iouis Ammonis ibid.
eius apophthegma 45
ſumma celeritatis in bellis 44
piratæ ad Alexand. reſponſum 185
inſatiabilis 239
iræ deditus: nam ira percitus amicum

cum interfecit 257
Alius peccat, alius plectitur 609
Amabiles poſt mortem 597
Amaltheæ cornu 438
hiſtoria 440
quid per Amaltheæ cornu intelligendum 438
Amantes buxo ſimiles 710
Amantes cur palleant 711
Amaranthus 496
tumulis appoſitus 495
Amaſidis fatum 186
Amator, vt aries ſtolidum animal 291
Amatores meretricum 291
Amatores nullum periculum detrectant 391
Ambages 153
Amens 79
Amicorum duo genera 418
Amici qui diligendi 567
Amici veri typus 573
ἀμνηστίας lex 493
Amor, affectus potentiſſimus 381
Amor in gemma ſculptus 382
Amor leonum domitor ibid.
Amor, roſæ ſimilis 386
Amor nudus, ridens, nullis armis inſtructus 385
Amori fax tributa 386.395
Amoris potentia 385
Amoris vis 389
Amor πανδαμάτωρ omnia domat 386
fulmine ſuperior 388
Amor ignis 387
Amore captus ſtudioſus 390
Amore non capi Muſas quid 426
Amor ſine arcu & telis 385
Amores duo 397
Amor duplex quid 395
Amoris honeſti agalma 395
Amoris cæleſtis effecta 395
Amor turpis vt pellatur 397
Amoris natura 402
Amoris mel & fel 403
Amor γλυκύπικρος 403
Amoris ſtatua 408
Amor aliger 389
Amor cur nudus 411
puer ibid. inconſtans 412
pharetratus & ſagittifer, alatus, 414 pennatus ibid.
cæcus 415 τυφλὸς καὶ τυφλοποιός, igneus ibid.
Amoris ſcutum & ſymbolum 408
Amorem tribus rebus induci 424
Amoris vulnera ex oculis 424
ad Amorem inflammant verba & cantus 426
Amoris antidotum 426
Amor caſtus & pudicus 69
Amor laqueos vndique tendit 116
Amor ſui peſſimus 273.274
in Amando delectus & conſilium 294
in Amorem turpem amuletum ſiue remedium efficax 303
Amor vt inhiberi & ſopiri poſſit 303
quomodo ab amore ſuperetur 397
ab Amore turpi quomodo cauendum 294
plus amore quàm vi effici 389
Amphiſbænæ ſerpentes 38
Amuletum in obtrectationem 582
Amygdalus 712
ἀναισθησία & ſenſuum vacuitas 269
Anas prodit anates 222
Anchora quid 525
Anchora delphino iuncta 525
Anchora Talaſſiarchi Gallici 525
ἀνέχου καὶ ἀπέχου 169
Angerona, ſilentij Dea 79
Angli diuinatoris vana prædictio. 376
Anguilla lubrica 115
Anguillas qui dicantur captare 333
in aqua turbida piſcari ibid.
Anguis quid ſignificabat 36
ſinuoſus 37
Anguis Ambroſianus Mediolani 543
Animalium genera 356
quorundam ſolertia 138
Animi contemplatio quæ 49
Animi amor Diis gratus ibid.
Animi puritas Deo gratiſſima 51
Animus an in cerebro an in corde 356
Animus ab externis minimè pendens. 181
Animus vt auriga 235
Animi ſedes 356
Anni quatuor tempora 364
ἀντέρως, amor virtutis 393
Anteuorta & Poſtuorta 106
ἀντιάνειρα, virago 86
Antiochi Soteris in Galatas ſtratagema 455.456
ἀντιπελαργία 154.155
Antiquiſſima quæq. commenticia 639
M. Antonij facinus 150
Antonius tyrannus & peſtis ſuæ patriæ 151
Aper Erymantheus 508
Apes citius pungunt nefanda pollutos libidine 404
Apicius guloſus 333
Apollo & Bacchus cur iiſdem aris iuncti 362
Apum natura 539
Aqua 643
Aquæ vitreæ 333
Aqualis & malluuium 159
Aquila dictus Pyrrhus 167

Aquila, auium regina & Iouis ministra 51
Aquila in nubibus 515
fortitudinis nota 165
pro stemmate Imperatoris 165
insigne Romanorum 167
Aquilæ omen 167.168
præstantia 167
Aquilæ sacræ aues quibus 167
Aquilæ & scarabei dissidium 593
Aquilino naso homines 167
Arabum assentatio 331
Arbor quid 643
Arbustum vnum non alit duos erithacos 345
Arcades lunam primi obseruarunt 499
Archilochus poeta maledicus 224
Arcula Gratiarum inanis 576
Ardea 320
Ardeliones 317
Ardelionū studia taxantur 317. & 319
Ardeola stellaris 320
Ariadne à Theseo relicta, à Baccho rapta 129
Aries vir gregis 292
Aries in aureo vellere 669
Arion citharœdus à Delphino seruatus 336
Aristides iustus 243
Aristippi cautio 549
Aristomenes Messenius 166
Aristotelis φιλαυτία 278
ingratus in Platonem 260.261
Arrogantes 277
Ars naturam adiuuans 357
Ars sua cuique pro viatico 357. & 358
Aruum genitale 301
Asini encomium per Corneliū Agrippam 63
Asinus portans mysteria 61
Asinus quid in Hieroglyph. 62
Assentationis malum 276
Astrologi iudiciarij 378
in Astrologos 376
Astrologorum error & cæcitas 375
Astydamas histrio 277
de Ara & Litis Ponti Heraclidis allegoria 481
Ate Homerica 480
Athenarum laus 56
Athenæ doctæ 54
Athenæ sub Mineruæ tutela 109
Athenæ vnde nominatæ 109
Athenienses αὐτόχθονες 498
Atheniensium insigne, cicada 498
bella periculosa 464
Athei 54
ἀθέων hominum vituperatio ibid.
Atyla 472
Auaritia summum malum 337
Auaritiæ quanta pernicies 336
Auarus Tantalus ibid.
Auari conditio 323
Auari asino comparati 326
in Auaros 376.335
Auarorum Principum commentum. 537
Audentes quid supra vires 244
Augiæ purgatio 508
Augustinus Niphus, senex philosophus amore captus 391
Augusti Cæsaris dictum 113
Augusti mater Actia quid somniarit. 37
Auium industria naturalis 132
Aulicorum seruitus miserrima 328
Aurata piscis 596
Auxilium mutuum 569
Auxilium numquam deficiens 572

B.

de BACCHI ortu fabula ad quid. 132
Bacchi statua 127
Bacchi nuda simulacra cur 131,132
Bacchi nutrices Nymphæ 132
Bacchi mater Semele 131
Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati 122 cur eadem ara locantur 121
Bacchus pater vnde dictus 122
Bacchus Bromius dictus 126
Bacchus cur iuuenis 129
cur ei adiunctum tympanum ibid.
nudus, cornutus, rubeus, igneus. 130.131
Bacchus insutus femori patris quid. ibid.
Bacchus Liber pater 128
Bacchus Lyæus 182
Bacchus κισσοφόρος 705
Bacchus Nymphis temperandus 132
Bacchylides lyricus 619
Baculus quid 440
Barbam vellere 554
Barrus & barrire 458
Bartholomæus Anulus, vir eruditus pictæ poeseos auctor 654
Battiades Callimachus 331
Bella principum Christianorum quàm peruersa 464
Bellaria 178
Bellerophon 89
vnde dictus 90
Belli comes festinatio 44
Belli Troiani augurium 484
Bellorum suasores 607
ex Bello pax 618
Bellum ciuile 189
nihil exitiosius 464

Bellum non facilè suscipiendum 620
quando bellum suscipiendum 622
in Bellis suscipiendis quanta debeat esse cautio 620
Beneuolentia ciuium firmissima custodia 74.75
Biantis apophthegma 181
Bias 659
Bilem euomere 579
Bilis duplex 258
Bis dat qui citò dat 577
Bis pueri senes 428
Biturigum insigne veruex 42
in Biturigum Academia professus est Alciatus 42
Bituris Galliæ ciuitas 42
Boni euentus simulacrum 207
Boni piique Imperatores 541
Bonis auspiciis incipiendum 467
Bos, animal ad laborem natum 438
Botrus, βότρυς 125
βουκέρως καὶ δικέρως Bacchus 130
Boues Lucæ 457
Bromius Bacchus 126
M. Bruti numisma 544
Brutus & Cassius 441
Brutus seipsum occidit 442
Bustum 367
Buxus 710
Byrrhus giluus 435

C.

CACHINNVS 547
Cadmi historia 653
Cadmus dentes draconis vt seminarit. ibid.
Caduceus 438
Caduceus Mercurij 439
Caduceo implicati serpentes 439
Cæcus claudum humeris gestat 570
Cæcitas animi maxima 275
Cæsaris interfectores 441
Cæsar occisus à Bruto ibid.
Cæsar imitatus Alexandrum 44
Cæsar occisus in senatu 150
Cæsaris Borgiæ insolentia 211
κάλιος recaluaster 451.452
Calais & Zetes Argonautæ 163
Calchas augur præstantissimus 404
Callimachus poeta 331
Cancri fluuiales 343-344
Canis quid in Hieroglyph. 583
Canis fidei nota 671
Canis ad lunam allatrans 581
Canis orbem lunæ conspiciens quid. 582
Canis pro inuido 583
Capra lupi catulum lactans 259
Capra meretricem significat 294
Capra Scyria 516
Captatores sæpe ipsi capiuntur 605
Caput egregium, sed cerebrum non habens 667
Cardamus noxius vicinis herbis 586
Carneadis apophthegma 174
Caroli Burgundiæ Ducis factum 240
Caroli Quinti Imperat. symbolum, VLTERIVS. 209
Carolus Magnus vt factus Augustus. 185
Carpere facilius quàm imitari 581
Caruaialus in Erasmum 562
Cassius lumine 603
Castor & Pollux 202
Castor & Pollux quid allegoricè 201
Castor siue fiber sibi testes abscindit. 548.549
Castoris seu fibri solertia 548
Catonis pertinax animus improbatur. 444
Cauea quid 444
Caussa occulta 213
Caussæ rerum multæ hominibus incognitæ 598
Cecrops διφυὴς cur dictus 55
biformis ibid.
Cecrops idololatriæ inuentor 55
Cecrops rex Atticæ 55
Celæno harpyia 163
Celeritas nimia fugienda 111
Celeritatis & diligentiæ laus 45
Centauri qui 533
Cerberus triceps 509
Cerua æripes 508
Cenere verbum obscenum 321
Chærephon appellatus Vespertilio & Noctua cur 252
Chamæleon 231
Chamæleontis natura ibid.
Charites vnde dictæ 575
nudæ, virgines, iunctæ pedibus habent alata talaria; vnam duæ aliæ conspiciunt 575 cur filiæ Iouis & Eurynomes 575
Chilon 456.658
Chimæra quale monstrum & quid 90
victa à Bellerophonte ibid.
cur triformis 90
Chiron Centaurus Achillis institutor 531
Chironis natura ferina quid 532
Chœnici non insidendum quid 312
Chonradus Peutinger Augustanus, eiusque laus 29
Christianorum Principū rixis auctum Turcicum imperium 464
Cicada nobilitatis Atheniensium insigne 498

Cicada garrula 579
Cicadam ala corripere 580
Cicero ab amicis ad secundas nuptias sollicitatus philosophiæ & amori simul operam se dare non posse dixit 391
Cicero sua emendare veritus non est. 15 si qui dies ad rusticandum darentur ad eorum numerum accommodabat quæ scribebat 59
Cicero à M. Antonio interfectus 149. 150
Princeps eloquentiæ 151
φιλαύτης 165
Ciceronis versus à multis reprehensus 635
Ciceronis infelix contentio in Antonium 444
Ciceronis dissimulatio post ciuile bellum Pompeianum laudatur 443
Ciconiæ nidus, pietas, effigies in sceptris 156
Circe venefica & meretrix 297
Circe filia Solis 299
eius fabulæ quid significent ibid.
Cissus, Histrio bacchi 705
Ciuili bello nihil exitiosius 464
Classicum belli 608
Clauum clauo pellere 398
Clementia veri principis virtus 540
Cleobulus 658
Cleomenis verba grauissima 442
Clitoriis moribus homines 699
Clitorius lacus abstemios reddit 700
Clypeus Myrtili 573
Clytum interfecit Alexander iratus. 257
κόκκυξ, cuculus 249
Color viridis 205
albus 232
Color niger, albus, viridis, flauus, rubeus, purpureus, cæruleus, &c. 232. 432
in Colores 431
Colorum significationes 432
affectus animi iis expressi ibid.
Columba signum timidorum 167
Cōmentaria in Alciati emblemata scribendi, quod fuerit institutum Minoi 9. & seq.
Comparatio Reipub. cum naui ventis agitata 201
Compedes aureæ aulicorum 328
Concordia vnde dicta 73
Concordiæ vis 190
Concordiæ symbolum 184
Concordia per lyram designabatur 74
Concordiam vt suasit Heraclitus 99
Concordiam ciuium principes curare debent 185
Concordia insuperabilis 190
Conscientiæ malæ tormenta 370
Consilia non vulganda 81
cur occultanda in bellis ibid.
Consilij & fortitudinis vis 88
Consilij sui conscium nolebat esse aliquem Metellus 82
Consilio & virtute superari fortiores & deceptores 88. 89
Consilium cum viribus coniunctum. 194
Consultor res sacra 82
Cor ne edito 284. 285
Corinthij χοινικομέτραι 313
Cornicum concordia 184
Cornicum & vlularum dissidium 110
Cornicis vox, cras, cras 206
Cornix quid 186
Cornix inauspicata 289
Cornua Amaltheæ 437
Cornua audaciam significant 130
Cornutus Bacchus 131
Corona ciuica 697
de coronis quæ statuis deorum appendebantur 66
Coruus à scorpione ictus 604
Cotonea iussa comedi, à Solone nouis nuptis 703. 704
Credulitas fugienda 96
Crepido 289
Cuculi 249. 250
Cuculi nomen quibus tribuendum. 249
Cucurbita quid allegoricè 460
Cucurbita audacior ad pini ramos 460
Cui non credendum 235
Culina parua duobus ganeonibus non sufficit 345
Culpa reiecta in insontes 610
Cupido cur Veneri adiungatur 404
Cupidinis fax 386
Cupidines duo & totidem Veneres. 394 vide Amor.
Cupressus vnde nominatur 694
Cupressus symbolum funerum 696
eius natura 695
Curculio 339
Curia 520
Cyclops quid Seruio 602
quid Heraclidi ibid.
Cycnus Phœbo sacer 646
quid significet 646
de Cycno ante mortem canente Platonis locus 646
qui negent Cycnum ante mortem canere ibid.
Cycni regis historia 647
ad Cynosarges, quid 513
Cypria Venus 301

D.

DAEDALVS faber 84
Damnum præferendum turpi lucro 456
ex Damno alterius, alterius vtilitas. 463
δάφνη vnde dicta 716
Defraudare genium 327
Dei arcana non opus est scrutari 372
Dei oculum nemo fallit 159
In Deo lætandum 46
Delphinus remoræ adiunctus quid. 316 anchoræ alligatus 525
hominū amasius φιλάνθρωπος 525. 560
in mari absorptus, quid 587
Demarati sapiens responsum 77
Democritus risor humanæ stultitiæ. 546. 547
Dentes sati, quid 653
Deprehensus interceptus est 114
Descriptio improborum quorumdam tenuis fortunæ hominum 594
Desidere 310
Desidere in modio 311
Desidiam abiiciendam 312
Desperantis opinio quæ 442
Despondere animum 213
Deucalion seruatus gruum beneficio. 103
Deus omnia vel tectissima nouit 141
Dextra fidei symbolum 70. 188
Dextram iungere ibid.
Dialecticæ symbolum, serpentes 440
Digni hederis 706
Dij meliora 692
Dij quā vocant eundum 64
qui Dij veteribus habiti 120
Dii multi iisdem aris positi 120
Diligentia omnia peruici 44
Diomedes 196
Diomedes victus 509
Diomedis & Vlyssis effigies iūctæ quid 195
Dione Veneris mater 70
Dionysius nepos & gulosus 339
Dipsas serpens 380
Discordia Dea 187
Dissidium aquilæ & scarabei 593
luporum & ouium 598
Diues indoctus 668
Diues aut iniquus aut iniqui hæres. 474
Diuites publico malo 332
Diuitum semper tuta statio, pauperum non item 595
Diuinatoris Angli vana prædictio 376
Doctorum virorum dissidia 629
Doctorum agnomina 352
certamen 654
fama 707
Doctos doctis obloqui nefas 627
Dolus an virtus quis in hoste requirat 456
Dolus in suos 221
Dolus malus quid 219
Dona hostium non dona 589
Draco quid 648
vnde dictus 117. 653
Draco peruigil 117
Dracones & Vlulæ Palladi consecrantur 118
Dulcia quandoque amara fieri 402
δύσκολα τὰ καλά 484

E.

ECHENEIS 316
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα 589
Eidothea filia Protei 642
εἷς ἀνήρ, οὐδεὶς ἀνήρ 195
Elementa quatuor totidem Deorum nominibus intellecta 47
Elephanti, Lucæ boues dicti 457
Elephanti ad vsum bellorum 615
Elephantus in triumpho 616
Elephas pictus in trophæo ab Antiocho 456
Eloquentia fortitudine præstantior. 631
Elpidius 205
Emblema quid & vnde dicatur 25
quid differat à gnome, parabola, & ænigmate 26
ἔμβλημα potest esse ἄφωνον 26
Emblemata cur inuenta ibid.
Emblemata quamquam varia, tamen ad tres ordines reuocari possunt. ibid.
Emblemata qui scripserint 15
Emblematōn Alciati laus 11
Emblematōn dignitas 11
Emblematum quorundam primi interpretes pag. seq.
in Emblematis quid requiratur 14. 26
Epaminondæ laus 77
Ephyre 291
Epicharmus poeta & philosophus 97
Epictetus 171
eius doctrina & lucerna 169
Epicurei vitæ futuræ contemptores 53
Epidaurius serpens 36
Epigramma Augeriani de Amore 382. 410 Sannazarij 681
Episcopi duo munera & officia 91
Equi Solis 241
Equitandi peritia qua ratione in principibus esse debet 173

Equus nescit adulari 175
Erasmi Terminus 562
Erasmi responsio ad Caruaialum 562
Erithacus auis 346
Errores eorum qui litteras addiscunt. 101
Eruca 287
Essæi Iudæi 310
Euentus bonus 207
Eunomi Locrensis & Aristonis certamen 649
Euphrosyne 576
Eurynome mater Gratiarum 575
Excursus in fœderum & fidei violatores principes 456
Excursus in miseram adolescentum felicis ingenij condicionem 447
Exempla eorum quâ desciuerunt à virtute 527

F.

Fab. Max. corona ciuica donatus. 136.137 cũctator appellatus ib.
Fab. Quint. sua ipse correxit errata 16
Facem accensam tegere quid 310
Facundia difficilis 637
Fama doctorum 707
Fama numquam intermoritura 594
Fatiscere 202 Fatuitas 262
Fatum memorabile 605
Fauces 37
Felices qui 50
Felicitas momentanea 459
Femina iners animal 341
Ferocissimos etiam domari 149
Ferocitatis signa 242
Fibri solertia 548
an Fiber sibi testes exscindat, controuersum 549
Ficedula 346
Fidendum quatenus vel diffidendum. 97
Fides non habenda ei qui fidem violarit 234
Fides vxoria 670
Fides in dextris 95
Fides quid 69
Fidei ancipitis homines 254
Fidei fallacis homines vt retinendi 115
Fidei symbolum dextra 188
Fidiculæ vel fides 96
Fidij simulacrum 69
Fidius qui & Pistius Deus 69
Firmissima conuelli non posse 197
Fiscus quid 536
Fiscus rapit quod Christus non capit. 538
Flagriferi 579
Flauus color, quorum sit 434
Fœdera 91
Forfex 344
Forma nihil, si sola forma est 666
Forma deflorescit senectute 291
Formosa fato prærepta 558
Fortis non est qui se necat 442
Fortium symbolum 165
Fortuna comes Virtuti 437
Fortuna cur insideat orbi 360
Fortuna momentanea 438
Fortuna virtutem superans 441
Fortunæ descriptio 357.358 imago 358 rota 241
Fraudulenti 215
Frigilla 365
Fruendum præsentibus 265
Fugax tandem deprehensus 114
Fulica piscis 596
Fulmen aligerum 389
Fuluio male cessit ob detectum principis arcanum 82
in Feraces & raptores 474
Furor & rabies 241
in Futurorum coniectores 371

G.

Galatae qui 457
Galatæ vt victi ab Antiocho 456
Galatea 671
Galea in vsum aluearis 618
Galeatij tumulus & gesta 489
Galli veteres sapientiæ Græcæ periti 632
Gallica scabies 692
Gallica lingua vetus 42
Gallus Hercules philosophus, linguæ Græcæ peritus 634
Gallus vigilantiæ symbolum 91.92
cur sacris turribus statuatur 91
Ganeones & decoctores 345
γάνυσθαι μήδεσι quid 51
Ganymedes cur raptus à Ioue 49
Ganymedis fabula variè accepta 49
nomen vnde 51 quid per Ganymedem intelligimus 49
Garrire 213
Garrulitas 280
Garruli odiosa importunitas 281
in Garrulum & gulosum 341
γαστερόπληξ 344
γαστρίμαργοι 350
Generosi & nobiles qui 497
γεννικὰ μόρια 416
Germaniæ septem Primates seu Electores 185
Germanorum Principum victoriæ de Turcis 198
Geryon vnde dictus 191
cur triceps & tricorpor 191
Geryon tricorpor superatus 509
Gestus boni viri æquè magnam vim habet ac oratio 98
Gigantes qui, & vnde dicti 56
Gladiatorum prima institutio 433
Glandes, veterum cibi 698
Glaucus Deus factus comeso gramine 138
γλαῦξ ἵπταται 109
Gloriam nullā sine dolore parari 484
γλωσσογάστωρ 350
γλυκύπικρος Amor 403.709
Gnossia seu Gnossis Ariadne 129
Gnossus 84
γνῶθι σεαυτόν 663
Gorgoneum Medusæ caput 560
Gorgonis caput in clypeo 117
Græci Tantalidæ 614
Gramen tutelæ, præsidij, & salutis symbolum 136
Gramen cur Saturno & Marti sacrum 139
in Gramine nidificat alauda 138
Graminea corona quæ & obsidionalis 137
Gratia referenda 577
Gratiæ earumque descriptio 574
cur Veneri iunctæ 575
Gratiarum arcula inanis 576
Grex simus 295
Gruscum lapillo depictus prudentiæ symbolum 103
Gruum sagacitas ibid.
Gruum beneficio Deucalion seruatus 103
Gula 338
Gula in seruitutem pertrahit 348
Gulosi insigniores 339
ob gulam capti 347
Gulosorum imago 338

H.

Halcyon, vide Alcyon.
Hannibal 138
Halieutica lyræ forma 74
Harmonia vnde dicta 75
Harmonia in Repub. ibid.
Harpa 519
Harpagare 163
Harpocrates silentij Deus 78
Serapidi præpositus 79
Harpocratē reddere & facere quid 79
Harpyia quid 163
Harpyiæ quot & vnde dictæ 163
cur plumis præditæ & volucres 163
nomina Harpyiarum quem sensum habeant 163
Hastæ, gladij quid 654
Hector ab Achille cæsus 552
Hectoris & Aiacis fœdus 599
Hedera quid 706
Hedera nigra 706
Hedera Baccho sacra & poëtis 705. & 706
Hedui & Augustodunenses, olim Romanorum fratres appellati 42
Heduorum schema 41
Henricus septimus Angliæ rex 376
Heraclitus defleuit hominum stultitiam 545.547
Heraclitus concordiam vt suaserit 99
Herculis labores 504
Hercules vt vicit Geryonem 191
Hercules maximus animo & corpore. 245
Hercules nothus 510
Herculis Olympij statua 631
Hercules vir Gallus 506
quid Hercules Gallicus 507.632
Hercules apud Gallos orationis & eloquentiæ numen 634
Herculem Pygmæi adoriuntur 245
Hercules multi 504
Hereditas opulenti 564
Hermæ Mercurij figuræ 65
Hesiodus Ascræus 206
Hieroglyphica Aegyptiorum 17
Hieronymus Paduanus vir eruditus amore captus 399
Hippocomon 176
Hippocrates sua emēdare non erubuit 15
Hippomenes vicit Atalantam 671
Hircus libidinis symbolum 356
Hirundo 365
Hirundo quid 288
Hirundo cicadam corripiens 629
Hirundo carniuora 630
Hirundo nidificans ad statuam Medeæ 234
Hirundinem sub eodem tecto non habeas 281
Historiarum scriptores rapsodi 639
Hodius & Hegemonius cur dictus Mercurius 64
Homerus Mæonius cur 51
taciturnos prudentes facit 76
Hominis descriptio, eiusque natura triplex 355
Hominis partes duæ ibid.
Homines vincti auribus 634
Homines συνδυαστικοί cur appellati. 570
Homines soli minimè viuere possunt. 570
Homines impuri & sordidi 330
Hominum lapsus triplex 102
Homo, Dei imago 355

Homo

Homo qua maximè re à mutis animalibus differt ibid.
Honoris imago 68
ex Honoris & Reuerentiæ coniugio Maiestas nata 69
Honos 69
Honos, Deus 69
Horatij scholiastæ, Acron & Porphyrio 15
Hostia succedanea 614
Hostium dona, non dona, sed noxæ potius 589
Hugo Capetus 185
Humi serpere 515
Humum pedibus quatere 406
Hunniadis ducis fortissimi apud Turcas terrificum nomen 598
Hunnorum descriptio 181
Hydra Lernæa 507
Hydra sophistica ibid.

I.

Ianus biceps & cur 106
Ianus idem qui Noëus 106
Sol ibid.
Iason Pagasæus 305
Ibis auis 330
Icari fabula 374.375
ἰχναίη Nemesis 144
ἱερογλυφικὰ Aegyptiorum 17
ἱερογλυφικὰ Pierij Valeriani 19
Ignaui 317
Ignaui & otiosi è ciuitatibus eiecti 313
Ignorantia δυσαπάλλακτον κακόν 277
Ignorantia submouenda 660
Ignorantiæ caussæ primariæ 662
Ilex nota seditiosorum 708
Imperatores ipsique principes sæpè honesto vtile præferunt 456
Imperatoriæ virtutes 44
Imperiti φίλαυτοι 274
Impossibile 247
Impotentum hominum affectus 609
Improbi non flectuntur obsequiis 261
Impudentia 271
Incestus 213
Inconstantes 315
Indigena 501
In eos qui ob prosperos successus intumescunt 460
In eum qui sibi ipsi damnum apparat. 259
In eum qui truculentia suorum perierit 587
Inferiæ 433
Infirmitas obnoxia periculis 595
Infortunia semper præsto 476
Ingenij leuitas 662
Ingeniorum inæqualitas 514
Ingrati 260
Ingratitudo summum vitium 260
Innocentia mentis Deo gratissima 51
Insaniæ pœna in eum lapsa vnde manauit 612
Insigne Biturigum veruex 40
Insigne Aeduorum sus ibid.
Insigne Mediolani ibid.
Insignia Ducatus Mediol. 33.34
Insignia varia quid notent 645
Insignia gentilitia 37
Insignia poëtarum cycnus 645
Inuestis 156
Inuidia 283
eius effecta & adiuncta 284
Inuidia literatorum 654
Inuidi maledicentia 285
pallor ibid.
Inuolucres 625
Ioachimus Bellaius 556
Ioan. Hunniades 598
Ioan. Marius Belga 556
Iocus intempestiuus 77
Iphicrates 87
Ira 257
Ira cohibenda 257
Ira percitus Alexander amicum interfecit 257
Irati descriptio ibid.
Isis Dea 63
Isocratis in compositione nimia diligentia improbata 9
Ithaca 688
Iudæorum ritus in manibus abluendis 158
Iudices abstineant à muneribus 529
Iudices cur sedent 528
Iudicis æquissimi symbolum 159
officium 159 virtutes ibid.
Iudicium in ratione 142
Iugum quid 153
Iulij Cæsaris celeritas 44
clementia 541 triumphus 616
Iupiter quid 50
Iupiter Pistius, Sanctus, Sagus 69
cur Ammon ab arena dictus 38
Saturnius 166
Iurisperiti veteres artem suam vulgarem esse noluerunt 47
Ius dicere 260
Iusti qui 289
Iustitia tandem obtinet 145
Iustitia in voluntate 141
Iustitia premitur, non opprimitur 146
Iustitiæ imago 528
Iustitiæ nomine quid Plato intelligat. 289
Iynx, qui & motacilla 303

L.

Labra vnde dicta 79
Labyrinthus Minotauri 81.82
Lacedæmoniorum bella intestina 621
Lactucæ folia 300 vis 300
Lactucarum vsus 301
Lais formosissima 290
Laidis meretricis sepulcrum 290
Lanugo 129
Lapides insulæ Cycladicæ integri natant 190
Lapis in Hieroglyphicis quid 269
Lapis paupertatis symbolum 448
Larus 338
cum Laruis non luctandum 558
Lasciuia 306
Latex 60
Latrones magni à laqueo immunes. 333
in Laudantes illaudata 455
Laurus & hedera poëtis tribuendæ. 705.706
Laurus vaticiniis apta 716
Laurus victoriæ signum ibid.
Lauro quid intelligebant veteres 701
Leæna meretricem significat 291
Leænæ meretricis patientia in tormentis 85
Legum inuentio ad Deos relata 278
Legum latores primi 278
Lembus 74
Lentigo 220
Leodegarius * Agathochronius vir pius & doctus 11
Leo quid 92.95.153.643
Leo custodiæ symbolum & vigilantiæ 92 terroris symbolum 243
Leo flagellans cauda catulos quid 257
Leo Nemeæus ab Hercule occisus 635
eius cædes quid 507
Leones qui 382
Leones amore furere ibid.
Leonis imago ad sacra claustra cur. 94
Leonis irati signa 257
Leonini pedes 662
Leosthenis in Athenienses dictum 696
Lex cur primùm lata 334
Lex ἀμνηστίας 493
Lex in mente 142
Libellio 392
Liberales quàm illiberales artes sequi satius 357
Liberi, pignora 156.157
Liberi mollius educati damnum parentibus arcessunt 676
Liberorum amor 677
Libidinis symbola 286
Libidine nefanda pollutos ab apibus citius pungi 404
Libidinosi Satyri 286
Lien quid & eius officium 534
Lignipedes 435
Lingua effrenata stultitiæ symbolum. 77
Litæ Homericæ 480
claudæ & luscæ cur 481
Litera occidit, spiritus viuificat 652
ex Literarum studiis immortalitas. 487
Lituus 608
Locustæ in Insubriam lapsæ 479
Loquaciores qui 281
Lotus & Lotophagi quid 420
Lucæ boues elephanti 457
Lucifer è cælo deturbatus 481
Lucro turpi damnum præferendum. 456
Lunulæ in calceis Romanorum 499
Lupata 176
Lupi ceruarij obliuio 264
Luscinia 282
Lusorum tria genera 30
Luxuria 286
Luxuriosorum opes 288
Lydi mollitie insignes 404
Lydius infans Amor 404
Lyra seu testudo 74
Lyræ inuentio ibid.
Lyra quid in Hieroglyphicis 73
Lysandri astus 456
Lysippus statuarius 451

M.

Macciauellus Italus 532
Magni cognomen quibus tributum 533
Mæander 353
Maiestas ex Honoris & Reuerentiæ coniugio 69
Maledicentia 224
Malignitatis notæ quibusdam animalibus 218
Malluuium 159
Malè parta, malè dilabuntur 473
Mala vel non vocata veniunt 477
Mala in equis accedere, pedibus verò & lento gradu recedere 480
Mala nomina 253
Malum Veneri sacrum 671
Malus medica 708. & 709
Mancipare 263
Manus oculata quid 97
Manus abluere quid olim 159
Marci Bruti mors 442
Marcor 279
Maris pericula 588

* *Ad hunc modum ibi est legendum, non* Agathochthonio.

in Matrimonio reuerentia requiritur. 672
Matrum quarundam in fetus impietas 677
in Matres consultò abortientes aut fetum enecantes 679
Matronarum ornatus nimius 306
Matronæ Roman. vinum non attingebant 125
Matulæ 579
Maturandum, & maturitas quæ virtus 113
Maximinus Iunior 37
Medea Colchica 234
μηδὲν ἄγαν celebrata sententia 9
μηδὲν ἀναβαλλόμενος 43
Medicata 551
Mediolanensis ducatus insignia 33.34
Mediolanum vt extructum & à quibus, & vnde nominatum 41
Megabizus reprehensus à Zeuxide 77
Melanthius poëta eiusq. votum 339
Membrana 599
Menelai breuiloquentia & oratio cordata 77
Mentagra 692
Mentem non formam plus pollere. 666
in Mente lex 142
Mercurij caduceus 439
officia 64.65
Mercurius interpres Deorum, sermonis Deus 64
viatorum numen 64.65
ideò Hodius & Hegemonius dictus. 64
Mercurij imago 360
Mercurij in manibus quid lyra statuetur 74
Mercurij inuentum lyra ibid.
Mercurius geminus, eiusque simulacrum 195
Mercurii descriptio 357
Mercurius qualiter effictus 356
Meretricis tumulus 290
Meretricum amatores 291
à Meretricibus cauendum 296
Mergus piscis 596
Messalina libidinosissima 307
Metelli Macedonici sapiens dictum 82
Mezentius crudelissimus 690.& 691
Michaelus Imperator 240
suamet spõte throno imperiali cessit 550
Miluus 519
Mineides 252
Minerua armifera 110
virgo 118
Minerua cur armata è Iouis cerebro prosiliit 110
Minerua & Pallas vnde dicuntur 39
Minerua inuita nil suscipiendum 65
Mineruæ cur sacra Noctua 108.109. 110
Mineruæ Deæ panoplia 117
Mineruæ rami implicati viri 124
Mineruæ sacra cur olea 123
Mineruæ statuæ draco cur appositus. 116
à Minimis quoque timendum 592
Minois cõsilium in his commentariis. 13.14
Minotaurus 84
Minotauri effigies signis militaribus. 81
Modestia decet vel maximè fortunatos 477
Moly herba quid designet data Mercurio 637
Monstra hominum sycophantæ 90
Monstri descriptio prodigiosa 53
Morbus Neapolitanus & Iues Hispanica 692
Mores vel animum mutare difficile. 247
Morus 714
Mors nemini parcit nec vitatur 291
561
Mors & Amor mutant tela 556
Mortis tela fracta 205
ossea 556
in Mortem præproperam 559
post Mortem formidolosi 597
Mortuis non maledicendum 553
Motacilla quæ auis 304
Motacilla à Venere Iasoni tradita. 303
ex Motacilla fieri amuletum ad Venerem inhibendam 303
Mulctrale 517
Mulier parenti virum præferre debet. 688
Mulier, illicium 423
Mulieris famam non formam vulgatam esse debere 684
Mulieres Roman. in luctu quo habitu vsæ 433
Mulieres suffitu vtentes 307
Mulieres superbæ ibid.
Mulierum mollities in cultu 307
Mullus 519
Mundus muliebris 341
Munera opportunè personis vt mittenda 31.32
Munera non debent capi à Iudicibus. 529
Mus albus 306
Muris salacitas ibid.
Muscas pellere 580
Musca quid allegoricè 580

Musca etiam splenem habet & formica bilem 592
Muscus Arabicus 307
Musæ Sirenas explumant 425
Musarum volucres 630
Musicam Diis curæ esse 648
Musicæ magna vis 650
Musimones 659
Mustelæ occursus 468
Myrtilli clypeus 573
Mysteria vnde appellata 63

N.

NAIADES aquarum Deæ 416
Narce herba 273
Narcissi metamorphosis 274
Natura 354
Naturam ducem optimam sequendam 65
Nemesis seu Rhamnusia Dea vltionis. 141.142
eius imago 140
Nemesis in imaginatione 142
Nestor eloquens, eiusque oratio qualis 77 eius sapientia 367
crater ibid.
Nicæi colloquij tempus 200
Nigroris symbolum 432
Nihil est quod reprehendi non possit. 582
Nihil procrastinandum 43
Nihil tam durum quod frangi nõ possit 150
Nihil reliqui 469
Niobe 269
eius fabula, metamorphosis & sepulcrum 269
Nireus formosissimus 667
ἢ πῖθι ἢ ἄπιθι 95
Nobilitatis armorum iactator Otho. 262
In Nobilitatem ementitam 500
Noctua prudentiæ symbolum 108
cur Athenarum symbolum 108
Mineruæ cur sacra, reiecta cornice. 110
Noctua tumulo 430
Nola seu tintinnabulum 95
Non es Deus asello, sed Deum fers 61
Nosse seipsum quam vim habeat 663
Nothi & spurij quidam & celebres. 510
Noui doctores reprehensi 274
Noxia 611
Nullus est paruus hostis 593
Nullus è maledictis famam captat. 628
de Numine bene sentiendum 268
Nupta contagioso 690

O.

OBLITI sui & suorum 497
Obliuio paupertatis parens 264
Obscura obscuris descripta 54
Obsidionalis corona 137
Obstruere luminibus quid 162
Occasio calua à tergo 451
volatica ibid.
Occasionis vis 450
nouaculæ 451
Oceanus pater quid allegoricè 199
Ocni effigies 340
Ocni funiculum torquere 341
ὄκνος ἢ ὀκνηρὸς quid ibid.
Oculata manus 97
Oculi ad amorem conciliandum illices 424
Oculo vti lippo 520
Oculus in Hieroglyph. quid 529
Ocypete Harpyia 263
Oedipi vita & fatum 661
Oenocrates 519
οἶνος vnde dicatur 130
Olea quid, Mineruæ sacra 123
Olla ænea quid 586
Olla terrea quid 586
Ollæ amicitia 586
Omnia mea mecum porto 380
Onocrotalus 339
quid referat 350
ὄνος ἄγων μυστήρια 61.62
Opulenti hereditas 564
Ornatus matronarum nimius 306
Oscen 206
Ossea tela mortis 556
Otho ab Oside 261.
Otis auis 263
ὦτος qui 263
Otium fugiendum virginibus 116
Otus fatuus 262
Ouidius in Ibin 331
Ἴυγξ 603

P.

ex PACE vbertas 623
Pacis redemptæ signa 619
Pædagogi miseri 447
Pagasa & Pagasæus Iason 305
Paleutrio 222
παλεύτρια 222
Palla 205
cur Palladis simulacrum draconem premeret 116
Palladi consecrantur dracones & vlulæ 118
cur Pallas cum Marte dissideat 47
quære reliqua in Minerua.

Pallium 117
Pallor inuidi 285
Palma 177
Palmæ natura 178
victoriæ ſignum ibid.
vnde prouerb. Palmam ferre 178
Palmula 333
Palpum obtrudere 175
Palumbes ſe ad fouendos fœtus explumat 678
Pan ſeu Faunus 453
Pan, Deus 355 homo 355
Pan dux Bacchi, & eius inuentum. 453
Panici tumultus ac terrores 454
Pandoræ pyxis 206
in Paraſitos 343
Paraſiti licentia nimia 344
Parentibus quantum debeamus 154
Parentibus damnum arceſſunt molliùs educati liberi 676
in Pariſienſi Academia multæ ſcholæ. 448
Parma quid 31
παρθένος vnde 118
Paſſeris pullos deglutiit ſerpens ante bellum Troianum 483
Paſtoris eccleſiaſtici duo munera 91
Patientia 170
Patientia quorundam in tormentis. 85.86
Patientia quid doceat 170.178
Patres Senatores 138
Patriæ obliuio 417
Patria eſt vbicumque eſt bene 418
Patroclus occiſus, eiuſque exuuiæ. 564
Patroclus quid allegoricè ibid.
Pauli Iouij Dialogus de ſymbolis armorum & amoris 523
Paupertas vbique tuta 181
Paupertas grauiſſimum onus 447
Paupertatem obeſſe ingenioſis 446
Pauſanias inſolens rebus ſecundis 460
Pax 615
Pedere & eructare obſcena verba 55
Pegaſus equus alatus 89
Pegaſus quid allegoricè 90
πῆθι 576
Pellæus Alexander 37
Pellex 220
πέμματα, bellaria 178
Penelope ſequi Vlyſſem maluit quàm patrem 678
Peniculus vel penicillus 205
Penus 348
Peplum 60
Peregrinatio confert ad amorem declinandum 426
Periander 658
Periculoſa tempora quando maximè. 650
cur Perſica arbor Iſidi conſecrata. 525
Perſicum pomum in Perſide virulentum ibid.
eſt nota eius qui in alio cælo fit melior ibid.
Peſtis patriæ 152
Petaſus quid 31
Phaëthon decidēs è plauſtro paterno. 238
Phalanx 84
φαντασία, phantaſia 279
Phariſæi 60
Phidiæ ſtatua 685
φιλαυτία morbus maximus 275
& quanta inde pernicies ibid.
quæ ſequantur φιλαυτίαν 276
Philippus Macedo ex inſolenti moderatus 460
eius ſcrinium ibid.
Philippides comicus 82
φιλομειδὴς Venus 407
Philomela vt mutata in auem 282
Philoſophia verus qualis 48.49
Philoſophia Epicteti duobus comprehenſa verbis 169
Philoſophi 53
Philoſophi veteres quæ monſtra ibid.
eorum nugacitas 53
Philoſophi cæci 255
φίλαυτοι 278
Philoſophorum cum poëtis comparatio 47
Philoxenus guloſus 338
Phineus ab Harpyiis infeſtatus 163
Phœbus Delphicus 651
Phryxi aureum vellus 669
Picea 702
nullos ſtolones emittit 703
Picus in auem mutatus 298
Pierij Valeriani opus ἱερογλυφικῶν. 19
Pietas in parentes 154.680
Pietas ciconiæ 155
Pignora cariſſima liberi 156.157
Pilatus iudex iniquiſſimus 159
Pileus libertatis inſigne 545
Pindarus imitationi inacceſſus 515
Pipinus vt creatus rex Francorum. 185
Piſcari in aqua turbida 331
Piſcis allegoricè mollitiem & voluptatem ſignat 424
πίστιος καὶ πιστὸς Iupiter 69
Pittacus 658
τῇ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, &c. 100
Platonis modeſtia 278

Plebis

Plebis concordia principi neceſſaria. 184
Pleiades 368
Poculum aureum 59
Pœni 138
Poëſis tota ænigmatis plena 47
Poëtæ quem ad finem figmentis vſi ſunt 47
Poëtæ & vates δαφνηφάγοι 705
an Poëtæ philoſophis poſteriores. 47
Poëtæ nomine, re philoſophi 47
Poëtæ ſe vulgo faciliùs accommodant 47
Poëtarum inſignia 645
Poëtas qui ſpernunt, imperiti & ἄμουσοι 48
Poëtica figmenta tribus explicari modis 47
Poëtica eadem ac philoſophia 49
Poëticæ laus & vis 48
Poëticæ allegoriæ ratio 47
Pollux & Caſtor 202
Polybides vnde dictus Glaucus. 139
Polyphemus 601
ab Vlyſſe excæcatus 602
Poma Heſperidum 509
Popilius Lænas Ciceronis occiſor. 150
Popularis rebellio vnde ſæpe 173
Populus lenitate retinendus 174
Popularis conſenſus, regum ſtabilitas. 184.185
Populi conſenſu Reges primi 185
Populus alba, arbor, ſymbolum temporis 718
Porci natura 208
Porphyrionis auis natura mira 212
Præcidere 206
Præpes auis 373
Præſtigium amoris præſtigio non pellitur 303
Praxiteles 128
Princeps ignarus iniquo equiſoni cōparatus 173
Princeps iuſtus ex philoſophia 185
Principem decet clementia 176
Principes fatui & temerarij 238
ab aſſentatoribus perditi 175
Principia optima quid præſtent 467
Principis incolumitas ſubditorū procuratio 524
Principis boni ſenatus 526
Principis boni ſignum 536
Principis optimi officium 624
Principis optima cuſtodia quæ 74
Principum ludus periculoſus 621
Principum conſiliarij quales 526.527
Principum præfecti ac miniſtri 62
Principum quorundam rapinæ 333
Proboſcis ſeu promuſcis 458
Prodiga mulier 341
Prodigi 229
Procitorum mores & fraudes 221
Proditores ancipitis fidei 254
Prognes fabula 680
Prometheus 369
Promethei fatum 369
quid per Prometheum Caucaſo alligatum 370
Proprietates occultæ 598
Proteus materia informis 643
Proteus Buſiris 644
Proteus multiformis 639
Protogenis nimium ſtudium 9
Prudens magis quàm loquax 108
Prudentes pauciloqui 76
Prudentes vino abſtinent 124
Prudentiæ nota 105.106
Prudentis officium 106
Pſeudochriſtiani 60
Pſeudoſophi 59
Pudoris ſtatua 687
Puellarum mors præpropera 558
Puellæ querela de patre inhumano. 681
Pulegium ſobrietatis nota 99
Puræ manus 160
Purpura vnde 60
Purpureus color, ſymbolum verecundiæ 435
Puſio 384
Pygmæi qui 245
Pygmæi Herculem adoriuntur 245
Pyrrhus Epirota 265
Pyrrhus Aquila dictus 167
Pyrrhus comparatus inepto luſori. 265
Pythagoras 104
Pythagoræ aurea carmina 102
ſymbola 314
Pythagoreorum ſilentium 77

Q.

QVAEDAM nulla arte corrigi poſſunt 248
Quæ ſequantur φιλαυτίαν 276
Quæ ſupra nos, nihil ad nos. 372
Quercus annoſa ventis non excutitur 197
Quercus quid in Hieroglyphicis 199
Quercus grata & ſacra Ioui 697
vetus veterum cibus ibid.
Quæſtioni ne quidem cedendum 85
Qui aliis malum fabricat, ſibi arceſſit. 602
Qui alta contemplantur, cadere 378
Quid viuendo cogitandum 562
Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris 400

 TABVLA

R.

RABVLA 350
Rapto & fraude viuentes 474
in Ratione iudicium 142
è Rebus minimis parum lucri 346
Regis optimi typus 106
Regna magna, magna latrocinia 185
Regum in sceptris ciconiæ effigies, & cur 156
Reipub. cum lyro comparatio 72
Reipub. Romanæ concordia 72
Religio homini propria 57
Religio falsa & ficta 58.59
Religionis expertes philosophi 53
in Religione summum hominis bonum 57
Religionem cum sapientia coniungendam 57
Religioni debetur honos 61
Respub. Christiana cum naui comparatur 201
Remedia in arduo, mala in prono. 479
Remedium efficax in amorem 304
Rhamnusia vindex 141.142
Rhea vitam præfert 47
Rhemnius Palæmon 278
Rhœteum 495
Remora seu Echeneis quid 113.316
Rex seu princeps iustus ex consensu populi 185
aut Regem aut fatuum nasci 240
Rixæ & contentiones à studiosis alienæ 628
Roma suis ipsa viribus ruit 189
Roma terra Martia 189
Roma vrbs per excellentiam 418
æterna 419
Roma vt excisa 189
Romam semper duraturam credebant veteres 419
Romanæ vrbis elogia 419
Romanorum bellorum breuis catalogus 621
Romulus vino semper vsus parcissimo 125
Roscius adhuc infans serpentis amplexu circumplicatus 36
Ruboris nota 435

S.

SABINI præfigurarunt sacrosanctam Τριάδα 69
Sacerdotes honore afficiendi 61
Sacrum carmen precationis 467
Salix frugiperda 699
Salus publica 542
Salus ære redimenda 548
Sanctus Fidius & Semipater 69
Sanna 107
Sapiens an amaturus sit 391
ditescere potest si velit 438
Sapientes pauciloqui 108
septem Sapientes Græciæ qui 657
Sapientum septem Græciæ auctoritas 657
dicta 656
Sapientia humana cur stultitia dicatur 52.57
ad Sapientiam primus gradus 665
Sarda piscis 596
Sardi 659
Sargus piscis 519
Sargus quid 294
vt decipiatur 294
caprarum amasius ibid.
Sarraginum pernicies, parasiti 344
Saturnus 47
mentem diuinam præfert ibid.
Satyrus seu Faunus 286
Satyri libidinosi 286
Scarabeus aquilam quærit 592
Sceptrum regni Hieroglyphicum 184
Sciluri factum 191
Scipionis cordata vox 174
Scriptor maledicus 224
Scriptores rapsodi taxantur 639
Scurra Philippi Macedonis 231
Scurræ descriptio 344
Scutica 384
Scutum 117
Scylla quid 272. & 298
biformis ibid.
Scylla in monstrum marinum mutata 271
Scyllæ duæ 272
Sedere quid habeat mysterij 528
cur Iudices sedeant ibid.
Sedere in dolio vel modio 206.310
Semidei, qui 166
Senatores patres 138
Senectus eloquentior 634
Senenses bello Italico, &c 254
Senes, bis pueri 428
Senes procul à voluptatibus corporis. 429
Senex puellam amans 428
Senex Acheronticus 556
Senum amor, vehemens 429
Serapidis simulacro præpositus Harpocrates 79
Sermo vnde dicatur 653
Serpens seu draco in saxum mutatur. 486
Serpens cultus olim quid 543
Salutis symbolum ibid.
quid per Serpentem Aegyptij designabant 35
quid per Serpentem qui caudam mordicus teneat 35
Serpentes quosdam ore parere 38
Serpentes dialecticæ symbolum 440
Serta 65
Serui homines ob imperitiam 669
Seruitia ibid.
Seruius Grammaticus non omnibus satisfecit suis in Virgilium commentariis 15
Seuerus Imperat. 36
in Sicariorum receptatores 226
à Signatis cauendum, prouerb. 218
Silentium, eius vis, &c. 76.77
commendatissimum 109
Silentium mulierem decere 686
Simonidis cordatum responsum 372
Simplicitas puerilis Deo grata 51
Simus grex 295
Sirenes quæ, & quid iis significetur. 422
à Musis eas explumari quid 425
Sirenum trium nomina vnde imposita 425
Sistrum Isidis sacris adhibitum 131
Sobrietas animi robur 97
Sobrietatis præceptum & laus 96
Societas cum quibus sit ineunda 585
Socrates sapientissimus 276
eius modestia 276
eius dictum sapiens 667
Solis equi 241
Solimanus Turcus 198
Solon 659
Solonis lex de non admittendis neutris in seditione 254
Sonipes 176
Sophistæ 277
Sophocles, senex amasius 430
Spartani Musis cur ante bella sacrificarent 488
Spectare sidera quid 204
Speculum Veneri dicare 292
Spei effecta & descriptio 204
Spes Dea, eiusque simulacrum 204
Spes viridi veste induta 205
Spes vigilantium somnium 207
Spes & Nemesis eodem in altari 210
σπεῦδε βραδέως Augusti Cæsaris dictum 113
Sphingis descriptio 662
in Sphinge virginis facies 662
Sphingis plumæ 662
Sphinx ignorationis symbolum 662
Splen quid 547
Splen seu lien vbi augetur, tabida alia membra facit 534
Spuere in sinum 401
Statua Eunomi 649
Stellio 217
è Stellionibus malum medicamentum fieri ibid.
Stellionatus crimen 218
Stemma quid 37
Stemmata gentilitia ibid.
Stragula 182
Studia nusquam non opportuna 573
Studiosus amore captus 390
Studiosos amore non capi 426
Studiosi deterrentur laborum difficultatibus 178
Stulti principes 238
Stymphalides aues 508
Styx 477.478
Suada siue Suadela quæ & Thalia. 576
Superbia 662
Succedanea hostia 614
Sui & suorum obliti 418
Sycophantæ, hominum monstra 90
σύμβολος, ἱερὸν χρῆμα 82
σιῶπε δ' ἐρχομένῳ 195
de Symbolis & notis, earumque vsu. 17
Symbola ἄφωνα 25
Symbola scutorum & armorum 20

T.

TAENIA 415
Tantalus vnde dictus 324
auari imago ibid.
Tarditas nimia vitanda 111
Taurus patientissimum & abstinentissimum animal 170
Tauri symbolum 170
Tauri symbolo quid significetur 171
cum Tauro lucta 508
Techna 84
Telum velocitatis nota 113
Temeritas 244
in Temerarios 238
Temperantiæ symbola 143
Temporum vicissitudo 364
Tereus Thraciæ rex 392
in vpupam transformatus 282
Terminus Deus 561
& Terminus Erasmi symbolum 562
Terminus mors ibid.
Terrifici post mortem 598
Terror subitus 453
Terroris symbolum, leo 243
Testamentorum captatores vultures dicti 565
Testudo 686
φερέοικος, domiporta ibid.
de Testudine ænigma 686
Thales 659
Thales irrisus ab ancilla 379

Thalia quæ & Suada siue Suadela. 576
à Thebanis quomodo iustitia repræsentata 527
Thecla D. Pauli discipula martyr 42
Thersites Homericus 77
Thersitis oratio qualis ibid
Thetis 495
Thrasybuli factum prudens 493
Thrasybulus tyrannorum expulsor. 493
Thrasylaus insanus vt ad se redierit. 279
Thrysi tyranni clades & mors insignis 185
Tiberius Cæsar 36
Timendum à minimis 593
Titanes 525
Torrens quid 586
Torulus quid 31
Traiani dictum 535
Trames 67
Τριὰς sancta Sabinis præfigurata 69
Tritogenia dicta Pallas 117
Triton Deus marinus, Neptuni tubicen 487
Tritonij imagines ibid.
Troiani belli augurium 484
Trophæum vnde 458
Tubicen in bello captus cur se excusarit 606
M. Tullij laus 151
Tumulus 66
Tumulus meretricis 290
Turcarum exercitus ad Viennam Austriæ fusus 198
Turdus 380
Turpia verba decent rem turpem 55
Tympanum cur adiunctum Baccho. 129 luxuriæ instrumentum 129
Tyrannus quis 175.176
Tyranni opulentia, paupertas subditorum 534

V.

VAFER 57
ad Valetudinem duo conducentia. 361
Vaticinium Tiresiæ de Narcisso 373
Vellus aureum 669
Venandi studium multos opibus spoliauit 228.229
Venatores Actæones 227
Venatores otiosi 228
Veneres duæ 394
Veneri poma consecrata 671
Veneri speculum dicare 293
Veneris amuletum 300
Venus, vocabulum polysemum 687
Venus vulgaris 396
Venus cur Amori iuncta 404
amica risus 407
nata mari ibid.
Phidiæ testudinem premens 684
Veneficia & incantationes nihil possunt 303
Vento viuere, prouerb. 232
Verba inflammant ad amorem 425
Veritas, mater fidei 69
Veritas Dea quomodo picta 70
nuda cur 70
Veritas, & ius, premitur, non opprimitur 146
Veritatis magna vis ibid.
Versipelles 254
Vespæ Archilochi tumulo 224
Vespæ pro apibus abusiuè 539
Vespæ obtrectatores 225
Vespasiani astus & auaritia 538
Vespertilio 251
Vespertilio qui vocatus ibid.
Vespertilionis descriptio 253
Vespertilionis nomen in quos quadret 253
Veterum industria 228
Viatorum numen Mercurius 64
Viatores homines hac in vita 67
Vicinus malus 584
Vicini boni summa commoditas 585
Victoria dolo parta 214
Victus ratio moderata quid conferat. 501
Vindicta iusta 601
Vini incommoda 128
vsus 129.130
Vini diluendi prima institutio 132
Vini modicè sumpti vtilitas 130
Vini temperans Romulus 125
Vino prudentia augetur 120
eius vires 121
Vino prudentes abstinent 124
Vino sapientiam obumbrari ibid.
quomodo vtendum 134
Vino vsi apud Locros, nisi medico iubente, morte affecti 125
Vinum acuit ingenium 121
Vinum non attingebant Romanæ matronæ 125
quibus vinum interdicebatur 125
Vinum insanire facit sanos 129
Vinum cur οἶνος Græcè 130
Vinum quatenus Plato laudet 121
Violaceus color 436
Viperæ partus & fetus qualis 673
Viperæ cum muræna congressus 674
Virago, ἀνδρώνη (?) 86
Vir gregis 292
Virgines custodiendas 116
Virginum custodia 118

Virgo

Virgo pro muliere quauis 689
Viror, spei nota 434
Virtus ad Aiacis tumulum deflens. 214
Virtus difficulter paratur 484
Virtus solis prouida verbis 445
Virtus, verba & voces 445
à Virtute facilè desciscere 315
Virtutem vitia imitantur 59
Virtutem lugere quid 215
Virtuti fortuna comes 437
Virtutis efficacia 442
Virtutes quatuor amoris honesti obiecta 394.395
Viscera, diuitiæ 475
Visus, amoris initium 424
Vita humana peregrinatio 67
Vita humana miserrima 546
aleæ comparata 477
Vitæ humanæ lapsus in tribus 101
Vites vlmis adiunctæ 567
Vitia potius quàm virtutes obseruari. 352
quæ Vitia maximè perniciosa 60
Vltio iusta 604
Vlulæ & Dracones Palladi consecrantur 118
Vlularum & cornicum dissidium 110
Vlysses 194
Vlysses quid 195
Vlysses Polyphemum Cyclopem vt excæcarit 602
moly herbam accepit à Mercurio. 637
cum Aiace contendit de armis Achillis 146
restitit poculis Circæ 638
sapientiæ imago 422
Vlyssis oratio vehemens 77
astus 602
Vlyssis & Diomedis effigies iunctæ 195
quid 297
Vlyssis socij qui 295
à Circe in belluas transformati 295
Vngaria occupata à Turcis 198
Vnum nihil, duos plurimum posse. 193
Vnus vir nullus vir 195
in Voluntate iustitia 142
Voluptas corporis 662
Voluptas malorum esca 294
ad voluptatem tres illecebræ 425
Vpupa 282
Vrceolus & mallunium in tumulo Iudicis quid 159
Vrceus ibid.
Vrere 182
Vrsa maior & minor 368
Vtis οὖτις 603
Vultures qui 565
Vxoria fides 570

Z.

ZELOTYPVS 219
Zenalis 196
Zeno senex inter pocula taciturnus. 78
Zenonis naufragium 573
Zethes & Calais Argonautæ 163
ad quid relata nomina 164
Zibellus 307
Zisca seu Ziscas, Boëmus 599

FINIS.

u 4

Scriptæ Gigantæ quorum sub pondere moly
tristeos Enceladi Bibliopola gemit.

Analys Bely tom 4. pag 23 applica esto ag.
copia de Santos suppostos no acta Sanctor. de
Roma.

Pour moi le primier vers n'est pas bien
il faut dire

Scripta Gigantea, Librorum sub pondere
moly

Les montaignes de morts privés d'honneur
que la nature force a se vanger eux memes
et dont les troncs pourris exalent dans les vents
de quoi faire la guerre aurest des
vivans

je dirai plutot.

Et dont les troncs pourris exalent des vapeurs
de quoi faire La guerre contre ses vainqueurs

RARE BOOK ROOM

THE UNIVERSITY OF
NORTH CAROLINA
LIBRARY
PN6349
.A46
E42